

R. YÜRÜKOĞLU

SİYASAL YAZILAR

EMAR VAKFI

3. KİTAP

**KOMÜNİST HAREKETİMİZİN
STRATEJİK VE TAKTİK SORUNLARI**

**FAŞİZMİN ÇÖZÜLÜŞÜ –
BURJUVA DEMOKRASİSİ –
CEPHE MESELESİ -
SOSYAL DEMOKRASİ -
MENŞEVİK PLATFORMLAR –
SENDİKAL BİRLİK -
ÖRGÜTSEL İŞLEYİŞLER –
SBKP VE GORBAÇOV -**

(1983- 1987)

EMAR VAKFI

DERLEYENİN NOTU:

Bu e-kitap 2001 yılında aramızdan ayrılan TKP'nin eski genel sekreteri ve komünist hareketin yeri hâlâ doldurulamamış teorik lideri R.Yürükoğlu'nun siyasal yazılarının *üçüncü* cildidir.

Daha önceki iki ciltte ele alındığı üzere, parti içinde açık tartışmanın patlak vermesiyle birlikte, saflar hızla ayrıştı. Parti merkezi giderek Partizan grubu liderliğindeki menşevik kliğin çizgisine girdi. Temel teorik anlayışı işçi sınıfını burjuvaziyle uzlaştırmak, böylece “ulusal”(!) burjuvaziyi “ilerletmek” olan merkez kliği, herhangi bir açık tartışmada söyleyecek sözü, savunulacak tezi olmadığı için, kurtuluşu *İşçinin Sesi* çizgisindeki TKP'lileri partiden “atmakta” buldu. Çok sonradan “örgütsel olarak yendik” demelerinin sırrı buydu.

Menşevik klik, bu haksızlık ve hukuksuzluğun ardından, tarihe perdeli soytarılık olarak geçecek utanç verici bir toplantı örgütledi. *İşçinin Sesi* safındaki delegeleri katmadan yaptığı bu toplantıya da “kongre” dedi. Bu hukuksuz tutum karşısında, *İşçinin Sesi* çizgisindeki TKP'liler de TKP 5.(1.) Kongresi'ni topladılar. Böylece, yaşamın her ilericie sorduğu “devrimci misin değil misin?” sorusu TKP saflarında yanıtını bulmuş oldu.

Bu kitap, TKP'nin devrimci çizgisinin lideri R.Yürükoğlu'nun 1983 yılı ile 1987 arasındaki fırtınalı dönemde, TKP devrimcilerinin merkez kliğinin utanmaz oportünizmine ve ihanete karşı döne döne mücadele verdiği ortamlarda, çeşitli teorik ve örgütsel pratik

sorunlar üzerine yazdığı yazıları ve röportajlarda dile getirdiği görüşleri içeriyor. R.Yürükoğlu, ilkeli örgütsel anlayışların geliştirilmesine ve içselleştirilmesine olduğu kadar, devrimci çizginin işçi sınıfı içindeki etkinliğinin artırılmasına, bununla bağlı olarak da, SBKP eliyle dayatılan “burjuvaziyle işbirliği” çizgisinin sergilenmesine özel önem veriyordu.

Her ne kadar kronolojik sıralama içinde verilen bu yazılar, 80’li yıllarda kaleme alınmışlarsa da, dikkatli bir göz, bu “eski” yazıların çoğunun, sağlam teorik kavrayışı nedeniyle, bugün yaşadığımız sorunlara da ışık tuttuğunu görecektir.

Öte yandan, bugün bazılarının “açık tartışma isteyen *İşçinin Sesi*’ne onları partiden atarak cevap vermemiz yanlıştı” gibi açıklamalar yaptıkları kulağımıza geliyor. Ancak, dün parti içinde açık tartışmayı zorunlu kılan resmi teorik rezillik, burjuvaziyle uzlaşma ve hatta onu “ilerletme” çabası üzerine kimsenin özeleştiri verdiğine rastlamadık. Dolayısıyla, kendini teorik olarak Marksizmin devrimci eleştirel çizgisine oturtmadan nedamet getiren davranışları ciddiye almak için herhangi bir neden görmemekteyiz.

Marksizmin devrimci mücadelesi bugün, dünden daha önemlidir. Sınıf mücadelesi hem yerelde hem de küresel çapta, geçmişe göre çok daha ağır koşullarda cereyan ediyor, ama en azından sırtımızda artık Sovyetler Birliği / SBKP kamburu yoktur. Marksizmin doğru teorik hattında, “demokrasi için tek yol devrim” ve “sendikal birlik - sendikacı demokrasi ve militan eylem” belgilerine uygun düşünce ve davranışı benimseyen emekçi hareketlerinin önü sınıf mücadelesinde öne çıktıkça

giderek açılacaktır. *İşçinin Ses'*nin defalarca tekrarladığı üzere, "Türkiye'de orta yol, er geç ya faşizm ya devrim ikilemine varan geçici bir olgu oldu ve böyle olacaktır". Ve de devrim bilinci, işçinin emekçinin yaşamın içinde edinmek zorunda olduğu birşeydir. Bu ihtiyacın yükseldiği her yerde işçi sınıfı komünist devrimcileri yanibaşında bulabilmelidir.

Kitaba dönersek, son tahlilde, yazılan herşey, atılan her adım, günümüz koşullarında ve gelecek mücadelelere dönük önümüzü aydınlatıyorsa, değerlidir. İnaniyoruz ki, okuyucu, R.Yürükoğlu'nun yazılarını bu çerçevede okuyup değerlendirse, kazançlı çıkacaktır.

Son olarak, R. Yürükoğlu'nun siyasal yaşamı, mücadelesi içinde yer almış olanlar, yoldaşlar, dostlar, bu değerli komünistin bu dönemde yazdıkları hakkında birşeyler kaleme almak isterlerse, yazdıklarını, ya da ellerinde olup da bu e-kitaba eklenmesini istedikleri bilgi ve belgeleri, "aktif çalışma kitabı" olarak örgütlenmiş bu e-kitaba eklemek olanaklıdır.

Mayıs 2025

Derleyen ve kitabı yayına hazırlayan: İsmail Büyükakan

Yayıncı: EMAR Emek Araştırmaları Vakfı

(www.emarvakfi.org)

Yazışma adresi: bilgi@emarvakfi.org

Bu kitapta kronolojik sırayla biraraya getirdiğimiz yazıların orijinal kaynaklarına aşağıdaki bağlantıdan ulaşabilirsiniz:

EMAR Emek Araştırmaları Vakfı

<https://emarvakfi.net/arsiv/tkp-is-arsivi/>

EMAR VAKFI

İÇİNDEKİLER

FKBDC VE DEVRİMCİ GÖREV	11
İYİ ÖNCÜ DEĞİL KÖTÜ ARTÇI BİLE DEĞİL	15
II. İYİ ÖNCÜ DEĞİL KÖTÜ ARTÇI BİLE DEĞİL	34
III. İYİ ÖNCÜ DEĞİL KÖTÜ ARTÇI BİLE DEĞİL	58
SODEP DEMOKRAT DEĞİLDİR SODEP'E OY VER	81
ZAMAN MARKSİZMİN SAVAŞÇI YOLUNDAN İLERLİYOR	91
DIETER FALK'LA SÖYLEŞİ	101
YENİ AŞAMA YENİ MİZAH	114
FAŞİZMİN ÇÖZÜLÜŞÜ	129
YENİ DÖNEM FABRİKALARDAN GELECEKTİR	138
İŞÇİNİN SESİ'NDE KRİZ OLMAZ.....	144
<i>THE LENİNİST</i> RÖPORTAJI	175
65. YIL KONUŞMASI	185
RUHİ SU: O BİR KARTALDI.....	200
RESMİ PARTİDEKİ KRİZİN HATIRLATTIKLARI	203
TOPTANCI SİYASET DEĞİL, HİZMET DEĞİL DEVRİMCİ SİYASET.....	209
İGD VE GENÇLİK ÖRGÜTLENMESİ	216
MARKSİZMİ DAHA İYİ ÖĞRENMEYE VE İŞÇİYE.....	220
BURJUVA DEMOKRASİSİ NEDİR NE DEĞİLDİR?.....	230
ÖRGÜT KONUSUNDA SEKİZ SORU	242
ÖRGÜT VE ÖRGÜTÇÜ	262

ÖRGÜT VE ÖRGÜTÇÜ - II	291
ÖRGÜT VE ÖRGÜTÇÜ - III	317
BUGÜNKÜ CEPHE ANALIŞI VE <i>İŞÇİNİN SESİ</i>	350
TVELİ DURSUN YOLDAŞIN III. KONFERANS KAPANIŞ KONUŞMASI	356
66. YIL KONUŞMASI	359
1987'DE TÜRKİYELİ BİR KOMÜNİST OLMANIN ANLAMI	384
RESMİ AMAÇLAR İÇİN DÜNÜ VE BUGÜNÜ ÇARPITMAK	389
"MİNİMUM" NESNEL KOŞULLAR GEVEZELİĞİ	412
RESMİ TKP'NİN SÜREÇ İÇİNDE REFORM STRATEJİSİ	419
ULUSAL ÇIKARLARI SAVUNARAK ULUSUN ÖNDERİ OLMAK	433
YENİ ÇALIŞMA YILI YENİ ÖRGÜTSEL STRATEJİ	441
1987-1988 ÖRGÜT STRATEJİSİ	445
TÜRKİYE'NİN ÖNÜNDE REFORM DEĞİL DEVRİM VARDIR	453
BUGÜN TÜRK-İŞ'TEN YANA KESMEYEN BİÇAK BURJUVA'DAN YANA	472
SINIFA GÜVEN, ÜYE KAZAN!	479
BİRLEŞİK LEGAL SOSYALİST PARTİ TARTIŞMASI	482
TKP BİZİZ	488
MAO: BİR BÜYÜK DEVRİMCİYİ ANIYORUZ	505
KAVGA SESLERİ GELİYOR	507
BEHİCE BORAN'IN ARDINDAN	545
BURJUVA BASIN AHLAKI "NOKTA" KADARDIR	549
"DEMOKRASİ, SOSYALİZM VE DEVRİM"	562
DEMOKRASİ UZLAŞMANIN DEĞİL SINIF MÜCADELESİNİN SONUCUDUR	574

KAVGA VE YORUM

FKBDC ve devrimci görev¹

Dev-Yol ve PKK'nın girişimleriyle Faşizme Karşı Birleşik Direniş Cephesi'nin (FKBDC) kurulmasının hemen ardından Türkiye Komünist Partisi (*İşçinin Sesi*), yetkili kurullarının oybirliğiyle aldığı bir kararla bu cepheye katıldı.

Partimiz, cephe platformunda katılmadığı çok yer olmasına karşın bunları “münazara” gerci yapmadı. Faşist cuntaya karşı ciddi bir çekim merkezi yaratmanın günün temel sorunu olduğu, birlik hareketi geliştikçe yanlıgıların eylem içinde ayıklanabileceği görüşünden hareket etti.

FKBDC daha ilk adımlarını atarken çeşitli zorluklarla karşı karşıya kaldı, ki bu da ancak doğaldı. Bu zorlukların en önemlileri bizce şunlardı:

1. Cepheye katılan güçler arasında nesnel ve öznel nedenlerden, yer yer haklı ve haksız nedenlerden kaynaklanan bir güven sıkıntısı vardı.

2. Cepheye katılan güçlerin değişik bölgelerdeki kolları arasında cepheye ve cephedeki öteki güçlere karşı tutumlarında farklılıklar vardı.

3. Hegemonya fikrini dayatmacılıkla karıştıran tutumlar hem küçük, hem büyük örgütler arasında sürüyordu.

4. Cepenin kuruluş belgelerinde ağırlıkla yer alan, bizim de katılmamızın temel nedeni olan, devrim için

¹ Bu konudaki daha sonraki gelişmeler ile ilgili olarak *İşçinin Sesi* sayı: 252 13 Şubat 1984 tarihli TKP EK ÜB Açıklamasını okuyabilirsiniz:

https://emarvakfi.net/wp-content/uploads/TKP-IS/IscininSesi/PDF/1984/is252_0284.pdf

cephe anlayışı ve bu anlayışın uzantısı devrimci-reformcu çizgisinin şekilişi günlük tutumlarda kararlı biçimde yaşama geçirilemiyordu.

5. Cephe, devrimci kesimin bazı önemli hareketlerini içinde toplayamamıştı.

Böyle zorluklar vardı ve bir dereceye dek kaçınılmazdı. Geçmişimiz böyle deneyler taşıyordu.

Yine de FKBDC özellikle ilk başlarda, yararlı eylemler yaptı, önemli bir çekim odağı oldu.

FKBDC'ye karşı partimizin tutumu nasıl oldu? Bunu da 1.5 yıl önce söylediklerimizden okuyalım:

“.. FKBDC'ye katılma kararı alındığı anda TKP EK Üst Bürosu tüm parti örgütlerine şu direktifi yolladı: Uyumlu çalışılacak, hırçın-dayatmacı tutumlardan kaçınılacak, 'hegemonya' adına fırsatçı davranılmayacak, kısa erimli çıkarlar peşinde gidilmeyecek. Birlikte savaş yürüttüğümüz yandaşlarımıza güven vereceğiz. Sözünde duran, ciddi, birleştirici (çok önemlidir. Türkiye devrimci hareketinde üç kişiyi biraraya oturtmak bile bazan güç oluyor), mutlaka birleştirici bir hareketiz. Geçimli bir hareketiz. İdeolojik konularda her zaman geçimsiziz.

“FKBDC'ye yanaşımımız başından böyle oldu, bundan sonra da böyle olacaktır.

“.. FKBDC'nin bugünkü varlığı ve *atacağı adımlarla* başarı şansı vardır. Bu şansı olguya dönüştürmek kendi elindedir. Gerçek bir başarı için doğal olarak köprülerin altından çok sular akması gerekir.” (R. Yürükoğlu, *Durum ve Görevlerimiz 1983*, s.74)

Biz sözümüzde durduk ve söylediğimiz gibi davrandık.

Ancak, başarısı “atacağı adımlarla” oluşacak FKBDC beklenen adımları atmadı. FKBDC çalışmadı, çalışmadı, çalıştırılmadı, her ne ise, amacımız polemik yapmak değil. Bugün varılan yerde durum nedir?

FKBDC çalışmıyor ve çalışmayışıyla, devrimci güçlerin birliğine özünde karşı olan güçlerin değirmenine su taşıyor. Özünde birliğe karşı güçleri ikiye ayırabiliriz: 1) Reformist, burjuva kuyrukçusu, pasifist hareketler, 2) Leninci taktikleri karikatür düzeyine indirerek “ne denli ayrılırsan o denli devrimcisin” anlayışına varan hareketler.

Bu iki çeşitten hareketler, FKBDC'nin kuruluşundaki bazı durumları sürekli olarak öne sürüyorlar ve “bak işte, biz dememiş miydik!” diyorlar. Bu arada çeşitli etkilerle (devrimci hareketin ideolojik yönden sağa kaymakta oluşu, yığın kuyrukçuluğu, Türkiye ortamının şu sıralarda devrimci olmayan bir legal çalışmaya giderek olanak tanıyabileceğinin ortaya çıkması ve legal parti hayallerinin yeniden hortlaması) *devrimci* hedefleri, ne olduğu belirsiz mide bulandırıcı bir “demokratlık” içinde eritme çabaları yoğunlaşıyor.

FKBDC, Türkiye'de hiçbir iş yapmadı, yapmayı da önümüzdeki kısa dönem için planlamıyor. Oysa bu, cephenin başarısı için zorunludur. Türkiye'nin bugünkü koşulları altında örgütlerin belki birlikte çalışmaları zordur ama bu zorluğu aşmanın herkesin kabul edebileceği bazı kolay adımları da vardır.

Avrupa'da BİRKOM sorunu var. Nedir, ne olacak? Birkaç kez cephe bu konuda karar değiştirdi. Avrupa'da geniş eylem birliği toplantıları var. Bu eylem birliğinin FKBDC ve BİRKOM'la ilişkileri belirsizdir. Çeşitli formüllerle bu sorunlar, en geniş devrimci birliği sağlayacak biçimde çözülebilir. BİRKOM federasyon olabilir, olmayabilir, eylem

birliği onun yerine geçebilir, geçmeyebilir, vb.

Zaman zaman cephe içinde çeşitli örgütlerin getirdikleri bunlara benzer öneriler karşısında biz “ilkesel” bir tutum almadık. Böyle öneriler karşısında her zaman birleştirici ve eyleme dönük olduk. Çünkü öyle de olabilir, böyle de olabilirdi. Önemli olan FKBDC'nin çalışmasıdır. Cephe iş yapsın, yan konulara ilişkin en doğru adımları bu çalışma gösterecektir.

FKBDC'nin Türkiye devrimine yararlı olabilmesi için bizce şunları ivedi olarak yerine getirmesi gerekir:

1) Cephe güçleri kamuoyu önüne, her çeşit platforma bir *taraf* olarak çıkmalıdır.

2) Cephe, hem Türkiye'de, hem Avrupa'da *somut* çalışma yapmalıdır.

FKBDC'nin zaman geçirmeden “siyaset üretme” gibi jimnastikleri bir yana bırakarak bu iki koşulu yerine getiren bir hareketlilik içine girmesi zorunludur. O zaman siyasetini de üretir. Bunlar olmazsa, bu cephenin varlığı, “cephe çalışmasa da adı dursun yararlıdır” tutumu devrim hareketine yarar değil zarar verecektir. FKBDC kendi yanışının sırtından ters görüşlerin, özünde burjuva görüşlerin güçlenmesine yardım etmiş olacaktır.

İşçinin Sesi Sayı 250 16 Ocak 1984

ÇEK-AL

İyi öncü değil kötü artçı bile değil

Giriş

TKP “resmi” kanadı 51 yıl sonra “5.Kongre”sini yaptı. Bu kongre ne Marksizm, ne tüzük, ne moral açılarından meşru olmadı. Ancak, seçimli delegeler yerine çağrılı üyelerle kongre adı altında bir konferans da toplanmış olsa birşey toplandı ve yeni bir durum doğdu. Artık bu “kongre”yi meşru sayıp saymamak, asıl olarak o disiplin altında çalışmakta olan örgütlerin; yoldaşların sorunudur.

Yalnız, TKP resmi kanadında yer alıp da menşevik teori ve pratikle uyuşmayan çok sayıda yoldaşa bir uyarımız var. Çeşitli *öznel* düşüncelerle gerekçeler yaratarak ve hatta bu gerekçelere inanarak parti içindeki *nesnel* ortamın teori ve pratik olarak soysuzlaşmasına karşı savaştırmamak, sonunda ne partiye, ne böyle davranan yoldaşlara birşey kazandırmayacaktır. Bu yoldaşlar pek çok olumsuzluğun yanı sıra, bir de kendi kişiliklerine inanç ve saygılarını yitireceklerdir. Özellikle 1979 sonrası yaşanan süreç, söylediğimizin doğruluğunun kanıtıdır.

Bundan böyle aynı partinin iki kanadı olma durumu bitmiştir. Artık iki ayrı parti ve Türkiye devrimine hangi partinin ne denli katkısı olacak sorusu vardır. Hesaplaşma, Türkiye çapındaki sınıf kavgasında çözülecektir.

Onların ve bizim parti programlarımızın hazırlanış yöntemi bile çok şey anlatmaktadır. Onlar, “yeni” parti programını genelinde “100.yıl tezleri” adı altında dolaştırdılar, ancak en çok güvendikleri kişilere parti

programı olduğunu duyurdular. Dolayısıyla, programı kendi üyelerinden kaçırdılar. Bir parti üyesinin, önüne gelen metnin *parti* programı olduğunu bilmesinin, onun metne tüm yaşımını temelden etkileyeceği, çok daha dikkatli ve eleştirel yaşmasını getireceği açıktır. Marksizmin devrimci ruhunu savunan komünistler ise program taslağını kamuoyu önünde tartışıyorlar. İşte, parti içi demokrasi anlayışları arasındaki derin fark. Yıllar içinde bu farkın örgüt yaşamında sonuçları iyice belirginleşecektir.

Türkiye toplumunun insafsızca sorunlu ve o denli patlamalı yapısında oportünizm iyi öncü değil, kötü artçı bile olamaz. TKP oportünistlerinin yıllar içindeki tutumlarını bir hatırlayın:

Yıllar yılı Türkiye'de tekellerin, finans kapitalin varlığını reddettiler, ülkeyi “yarı-sömürge, yarı-feodal” olarak göstermek için uğraştılar. Sonra zorunlu olarak tekelleri, finans kapitali kabul ettiler ama hâlâ direniyorlar.

Şimdilerde, tekeller vardır ama tekelci kapitalizm yoktur (!) diyorlar. Tekellerin ekonomiye egemen olduğunu söyledikleri bir ülkede.

Yıllar yılı Türkiye'de devlet-tekelci kapitalizminin varlığını reddettiler ve bunu savunanları “özelci” olmakla suçladılar. Şimdilerde, yaşamın önünde kaçacak yer kalmayınca, devlet-tekelci kapitalizmin “süreçlerinden” söz ediyorlar.

Türkiye'de yılda 2000'in üzerinde siyasal cinayet olduğu, toplumun hızla iç savaşa ilerlediği koşullarda devrimci durumun varlığını reddettiler.

Herşey gün gibi ortada iken Kenan Evren'e “yurtsever komutan” dediler ve faşizmin ordu eliyle gelmesinin o koşullarda en büyük olasılık olduğunu reddettiler. Faşizmi MHP ile sınırladılar.

Devrimci durum yoksa ülkeye faşizm neden geldi sorusunu yanıtlamadıkları bir yana, 12 Eylül rejiminin faşist niteliğini artık bunda ısrarın rezalet olduğu noktasına dek reddettiler.

1974'ten bu yana, Türkiye finans kapitalinin Kuzey Kıbrıs'ı sömürgeleştirme yolunda yürüdüğünü yıllar yılı reddettiler. Ancak şimdi akılları başlarına geldi, o da oldukça utangaç biçimde.

Oportünistlerin iyi bir artçı bile olmadıklarının, olamayacaklarının kanıtları saymakla bitmez. Bu kanıtların her biri aynı zamanda emekçi halkımıza sıkılmış bir kurşundur. Bunlar unutulmayacak.

1983 yılı, TKP oportünistlerinin bilimsel namustan, açık tutumdan, ilkesellikten ne denli uzak, ne denli belkemiksiz ve hilekar olduklarının güzel örnekleriyle geçti. Bu örnekler arasında en önemlisi, o yapıyı en açıklayıcısı *parti programı* konusundaki tutumlarıdır.

1983 yılı içinde menşeviklerimiz “kongre” için birtakım belgeler ortaya çıkardılar. Bazı yoldaşlarımız bu belgelerde gelen fikirleri yakından izleyebildiler, çoğu yoldaşlar ise izleyemediler. Tam şu sırada biz de 4. Program taslağımızı ve programatik konuları tartışıyoruz. Bu nedenle oportünizmin program olarak getirdiği fikirleri yakından tanımanın yeridir.

Bu yazı ile, TKP oportünistlerinin program konusunda getirdikleri görüşlerin bir *sergilemesini* yapmaya çalışacağız.

1983 yılında ortaya çıkan oportünist programın gelişimini iki döneme ayırıyoruz. Birinci dönem, Nisan 1983 - Kasım 1983 arasındır. Bu yedi aylık dönem “Barış ve Ulusal Demokrasi için Eylem Programı” BUDEP'in basımından kongrelerinin toplandığını duyuran *Atılım*'ın Kasım sayısına

dek olan süreyi kapsıyor. İkinci dönem, Kasım 1983 sonrasıdır. *Atılım*'ın Kasım sayısında yayınlanan “Kongreye MK raporu”ndan günümüze dek olan süreyi kapsıyor.

I - Oportünist programın birinci dönemi Nisan-Kasım 1983

Bu dönemin görüşlerini değerlendirmede kullanılacak üç temel belge vardır. Birincisi, *TKP Barış ve Ulusal Demokrasi için Eylem Programı*, TKP Yayınları, Nisan 1983. İkincisi, *Yol ve Amaç*'ın Temmuz 1983 tarihli 1.sayısında yayınlanan Haydar Kutlu'nun “*Amaca Giden Yolda*” adlı yazısı. Üçüncü belge, yine aynı derginin aynı sayısında yayınlanan Işık Yenice'nin “*Eylem Programını Anlamak ve Yaşama Geçirmek*” adlı yazısı. Bunlar oportünistlerin “yeni” görüşlerini en özlü biçimde ortaya koyan belgelerdir.

1. Türkiye'nin önündeki devrim, “stratejik aşama” nedir?

Program bu konuyu şöyle açıklıyor:

“TKP, kapitalizmi devrimci yoldan kaldırmayı, sosyalizme geçmeyi programının amacı yapmıştır. Bütünsel bir süreç olan bu devrimin ilk aşaması antiemperyalist, antitekelci halk devrimidir. (İleri demokratik devrimdir). Devrimin bu aşamasında burjuva devlet aygıtı parçalanacak, halk erki kurulacak, ... “ (BUDEP, s.6)

Yenice de şöyle diyor:

“Ülkemiz devrim sürecinin içinde bulunduğumuz stratejik aşaması antiemperyalist, antitekel doğrultudadır. Türkiye'nin içinde bulunduğu

durumun başlıca nedeni, her alandaki sorunların başlıca kaynağı, toplumsal ilerlemenin, devrim sürecinin önündeki başlıca engel ülkemizin emperyalizme bağımlılığıdır. Bu nedenle içinde bulunduğumuz stratejik aşamada antiemperyalist savaşım ve görevler belirleyici önem taşıyor, ağır basıyor. Devrim süreci bu aşamada antiemperyalist yönün belirleyiciliği altında antiemperyalist, antitekel bir karakter taşıyor.” (*Yol ve Amaç*, s. 38)

Bu koşullar *bu* kadarıyla ileriye doğru bir gelişmeyi gösteriyor denilebilir. Eski yazdıkları karşısında bu kendileri açısından bir ilerlemedir. Belki değinilecek bir nokta, emperyalizmi ele alış biçimi olur. Emperyalizmin Türkiye’de kapitalizmin, tekellerin içinden geçerek varolduğunu geriye çekiyor ve vurguyu emperyalizme bir dış düşman gibi vuruyor. Bu noktada söylenecek şeyler var ama bu kısa sergileme içinde gereği yoktur. Akılda tutalım.

Bir de şu söyleneni unutmayalım. Son bölümde Kutlu’nun söylediklerini ele alırken bunu hatırlamakta yarar olacaktır. “Bütünsel bir süreç olan bu devrimin ilk aşaması antiemperyalist, antitekelci halk devrimidir.” “İlk *aşama*” sözlerini unutmayalım.

2. Barış ve Ulusal Demokrasi Aşaması nedir?

Menşevikler yukarıda değindiğimiz “stratejik devrim aşaması” ve “stratejik program” yanında bir de Barış ve Ulusal Demokrasi Aşaması (BUDA) diye birşey getirdiler. Asıl tartışma da bunun üzerine gitmektedir çünkü böylece yaptıkları şudur: “Stratejik aşama”nın programına devrimci herşeyi rahatça koymuşlar. Burjuva devlet aygıtının parçalanması, emperyalizm ve

tekelleri temizleme vb. Ancak bunlar sonranın işi. Bugün partinin gerçekleştirmek için çalışacağı program ise Barış ve Ulusal Demokrasi için Eylem Programı'dır.

Öyleyse BUDA'nın ne olduğunu görmeliyiz. Kutlu'dan okuyalım:

“İşçi sınıfı biçimi ne olursa olsun burjuva demokrasisi içinden geçerek, sosyalizme varacaktır. Biz *tek ve zorunlu* olan bu yoldan geçerken, çocukluk hastalığını atamayanlar gibi, 'namusumuzun' lekeleneyeceği korkusuna kapılmayız. 'Burjuva toplumunda eylem gösteren proletarya partisi şu veya bu durumda burjuva demokrasisinin yanında yer almadan politikaya katılamaz' (Lenin).” (*Yol ve Amaç*, s. 10) (abç)

Kutlu'nun Lenin'den verdiği alıntı kendi oportünist fikirlerini ne güzel destekliyor değil mi? Onun için Kutlu'nun görüşlerine geçmeden, Lenin'in ne söylediğine bakalım.

Alıntıda iki çarpıtma var. Birincisi çeviri gerçekten kasıtlı olarak yanlış yapılmış. Ele aldığımız metinlerde başka kasıtlı yanlış çeviriler de bulacağız. Hepsi aynı amaca hizmet ettiği için, nedense başka yöne doğru değil de hep kendi söylemek istedikleri yöne doğru yanlış çeviriler olduğu için kasıtlı demekte hiçbir sakınca yoktur.

İkinci çarpıtma da, Lenin'i söylemek istediğinin tam tersine bir amaca hizmet ettirmeye çalışmasıdır. Kutlu'ya göre Lenin ne demiş oluyor? Zorunlu olarak burjuva demokrasisi aşamasından geçeceğiz ve buradan geçerken de burjuva demokrasisinin “yanında yer alacağız”. Şimdi alıntıyı daha geniş okuyalım:

“Burjuva toplumda eylem gösteren bir Sosyal

Demokrat (Komünist-R.Y.) Parti, belirli durumlarda burjuva demokrasisiyle *yan yana* yürümeden, siyasette yer alamaz. Bu açıdan aramızdaki fark şudur ki, biz devrimci ve cumhuriyetçi burjuvazi ile içiçe geçmeden ama yanyana yürürken siz, yine içiçe geçmeden ama *liberal ve monarşist burjuvaziyle yanyana* yürüyorsunuz. *Durum budur.*

“Konferans adına formüle etmiş olduğunuz taktik belgiler, 'Anayasalcı-Demokrat' Parti'nin, yani *monarşist burjuvazinin partisinin* belgileriyle *üstüste düşmektedir*. Üstelik sizler bu üst üste düşmeyi görmüş bile değilsiniz, farkında bile değilsiniz. Böylece aslında *Ozvobojdeniye* tekkesinin *dümen suyunda* gidiyorsunuz. ..

“Rus Sosyal-Demokrat Partisi'nin Üçüncü Kongresi adına bizim formüle etmiş olduğumuz taktik belgiler, demokrat-devrimci ve cumhuriyetçi burjuvazinin belgileriyle üst üste düşmektedir. Rusya'da bu burjuvazi ve küçük-burjuvazi henüz kendilerini büyük bir halk partisi olarak örgütlemiş değildir.² Ama ancak bugün Rusya'da olup bitenlerden habersiz olan biri, böyle bir partinin unsurlarının varolduğundan kuşku duyabilir. Bizim niyetimiz (büyük Rus devrimi ilerlerse) yalnız Sosyal-Demokrat Partinin örgütlediği proletaryaya değil, bizimle yanyana yürümeye yetenekli bu küçük-burjuvaziye de rehberlik etmektir.” (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, İng. basım, c.9, s.46)

² “Sosyalist Devrimciler böyle bir partinin nüvesi olmaktan çok, terörist bir aydınlar gurubudur. Ne var ki, bu gurubun eylemlerinin nesnel anlamı, devrimci ve cumhuriyetçi burjuvazinin amaçlarına ulaşmanın tam da bu görevine indirgenebilir.” (Lenin, c.9 s.46)

Bir kez görüldüğü gibi, Lenin'in “yanyana yürümek” dediği yeri “yanında yer almak” diye çevirmişler. Bu ikisi arasında gerçekten büyük anlam farkı vardır.

İkincisi, Lenin “burjuva demokrasisi ile” diyor, “*burjuvazi ile*” demiyor ve Rusya'da burjuva demokrasisini burjuvazi değil *küçük-burjuvazi* temsil ediyor. Lenin menşeviklere, siz liberal ve monarşist burjuvaziyle yan yana yürüyorsunuz, biz devrimci ve cumhuriyetçi burjuvaziyle yan yana yürüyoruz ki bu devrimci ve cumhuriyetçi burjuvaziyi Rusya'da asıl olarak *küçük-burjuvazi* temsil etmektedir diyor. (Liberal ve monarşist burjuvazi KADET'ler ve *Ozvobojdeniye'dir*. Türkiye'de karşıtları üç aşağı beş yukarı CHP ve AP'dir.) Menşevikler burjuvaziyle, bolşevikler küçük-burjuvaziyle yan yana yürüyor.

Lenin'in söylediği, doğal olarak Kutlu'ların 10 yıldır yaptıklarının tam tersidir. Lenin daha kapitalizmin üst yapısının kurulmamış olduğu, Çarlığın durduğu, burjuva demokratik devrimi aşamasındaki bir Rusya'da tarihteki devrimci ve cumhuriyetçi burjuvazinin yerini *küçük burjuvazinin* aldığından, menşeviklerin burjuvazi ile yanyana yürüdüğünden, oysa burjuvazinin en iyisinin bile o tarihlerde demokrat değil ancak liberal olduğundan söz ediyor.

Kutlular ise, “*burjuva demokrasisini yaşamak zorundayız*, bu nedenle burjuvazinin (pek çok yayınlarından bununla yalnız CHP'nin değil AP'nin de kastedildiğini biliyoruz) yanında *yer* alıyoruz” diyorlar. Hem de anti-tekel aşamadaki Türkiye'de. Türkiye burjuvazisinden “demokrat” diye söz ediyorlar, sonra da çok haklı olarak, “namusumuzun lekeleneyeceği korkusuna kapılmayız” diyorlar! Zaten korkuya kapılmak için çok geç

değil mi?

Türkiye'de devrimci ve demokrat burjuvaziyi yalnızca küçük burjuvazi temsil etmektedir. Türkiye'de ne onların “ulusal” dedikleri tekeldışı burjuvazide, ne de büyük burjuvazide demokratlık yoktur. Bunların en iyisi liberaldir. Rusya 'da o tarihlerde ayrılmış olan liberallik ile demokratlık Türkiye'de devrimin bu çok daha ileri aşamasında uçurum farkıyla ayrılmıştır.

“Bugünün Türkiye'sinde 'devrimci ve cumhuriyetçi burjuvazi' küçük burjuva devrimci demokratlarıdır ve biz de bunlarla içiçe geçmeden ama 'belirli durumlarda' yanyana yürüyoruz. Menşevikler ise her durumda, CHP'sinden AP'sine dek demokrat olmayan, her türlü tonda burjuvalarla yanyana yürüyorlar. BUDP bunun programlaşmış belgesidir.” (Emine Engin, “1983 Atılımı”, *İşçinin Sesi* sayı 245).

Kutlu'nun yazısında ikinci olarak değinmek istediğimiz, “biçimi ne olursa olsun burjuva demokrasisi içinden geçerek sosyalizme varmak” fikridir. Bu nasıl bir iştir?

Biçimi nasıl olursa olsun dendiğinde konu bir anda mizah düzeyine inebilir. 1950-60 arası demokrasiye ne buyrulur? Bu da burjuva demokrasisi idi ve cumhuriyet kurulduğundan bu yana yaşanan yılların çoğunluğunun sıkıyönetim altında geçtiği Türkiye koşullarında çok da fena değildi!

Burjuva demokrasisi içinden geçerek sosyalizme varmak fikrinin temel saptırması, burjuva demokrasisini yani burjuva devletin bir biçimini sosyalizme geçişte *zorunlu bir uğrak* olarak ele almasıdır. Bırakın burjuva üstyapısının bir biçimi olan burjuva demokrasisini, burjuva üstyapının *hiçbir* biçimi kurulmadan da tek tek ülkeler için

sosyalizme geçmek olasılığı vardır. Hatta kapitalizmi yaşamadan sosyalizme atlamak olasılığı vardır ve Marks, Engels ve Lenin bu olasılığa değinmişlerdir.

Burjuva demokrasisini tek tek ülkeler düzeyinde (örneğimizde Türkiye’de) sosyalizme geçişte *zorunlu bir* aşama olarak değerlendirmenin götürebileceği tek yer burjuva kuyrukçuluğudur. Söylenen şey *tarihsel* olarak doğrudur. Tarih tüm *dünya* toplumu için belirli bütünsel aşamalardan geçerek ilerliyor. Oysa tekil ülkeler için bu saptamanın beş paralık değeri yoktur.

Bu fikrin doğrusu şudur: İşçi sınıfı ve emekçi halk ne olursa olsun mutlaka *demokrasi savaşıyla, demokrasi savaşı*ının *içinden geçerek* sosyalizme varacaktır.

Şimdi, BUDA nedir sorusunu yanıtlayalım. BUDA, burjuva demokrasisidir. Hem de sınırı çok geniş tutulmuş («biçimi ne olursa olsun») bir burjuva demokrasisidir.

3. Barış ve Ulusal Demokrasi Aşamasına nasıl varılacak?

Kutlu bu konuda şöyle konuşarak işe başlıyor:

“TKP, askersel-faşist diktatörlüğün yerini alacak sıradan bir hükümet değişikliği önermiyor. Böyle bir değişiklik cuntaya göre demokrasi yolunda ileri bir adım olsa bile. Çünkü böyle bir çözüm halkımızın hiçbir sorununu çözmeyecektir. Bizim önerimiz, cuntanın koyduğu oyunun kuralları içinde adım adım cuntadan kurtulma değildir. Bu tür legalist yanılgıların yığınlara aşılmasını son derece tehlikeli buluyoruz.” (*Yol ve Amaç*, s.9)

Hatta:

“Kuşkusuz biz özünde burjuva demokrasisi olan

bir demokrasi için savaşıyoruz. Bu yönde atılan her adımı da desteklemekte bir an tereddüt etmeyiz. Ama demokrasi savaşımının devrim savaşımından koparılmasına da göz yumamayız. Böyle bir koparma, boş devrim sözleri ardında demokrasi için savaşımı içeriksiz hale getirme biçiminde ortaya çıkabileceği gibi, demokrasi ile devrimi farklı aşamalar gibi ele alan sağ yaklaşımlar biçiminde de ortaya çıkabilir.

“(...)

“Demokratik dönüşümler için savaş, bizim koşullarımız için konuşalım, eğer bir halk ayaklanması perspektifine bağlanmıyorsa devrimci karakterini yitirir. Kendiliğinden anlaşılır ki bu bir perspektiftir ve bugünden dolaysız eylem çağrısı anlamına gelmemektedir.” (*Yol ve Amaç*, s.9-10)

Kendileri ayaklanmadan söz edince bu “dolaysız eylem çağrısı” olmuyor ama biz ağzımıza alınca, “vay goşistler” diye bir yaygara kopuyor. Bu konuya ileride döneceğiz.

Kutlu yukarıdaki alıntılarda ne hoş konuşuyor değil mi? “Sıradan bir hükümet değişikliği değil”, “legalist değil”, en önemlisi de “*demokrasiyle devrimi farklı aşamalar gibi ele alan sağ yanlı*”! Vay canına!

Şaşkınlık çabuk geçiyor. 1973'den bu yana yapılanları hızla bir hatırlamak yetiyor. Yaptıkları tam da bu oldu, demokrasiyle devrimi birbirinden kopardılar. Dünyü hatırlamak bir yana, aynı derginin birkaç sayfa ötesinde de durum açıklık kazanıyor. Yenice şöyle diyor:

“Eylem Programı'nın önümüze koyduğu güncel amaçlar içinde, yakın stratejik devrim hedefimiz yer almıyor.” (*Yol ve Amaç*, s.36)

Yığın ayaklanması perspektifi var, sıradan bir hükümet değişikliği değil, demokrasiyle devrimi birbirine bağlamış, ama devrim değil! Programın kendisi ne diyor bu konuda?

“‘Barış ve Ulusal Demokrasi’ programının, sosyalizme yolu açacak olan devrimin ilk aşamasının programı olmadığı açıktır.” (BUDEP, s.36)

Zaten “stratejik aşama”nın yanında bir de BUDA diye bir aşama getirmeleri bunların demokrasiyle devrimi birbirinden ayırdıklarını gösteriyor. İşin özü de budur.

BUDA'ya nasıl varılacak konusunda ilk söylediğimiz budur. Demokrasiyle devrimi kesin olarak birbirinden koparıyorlar. BUDA aşaması devrim değildir. Nasıl varılacağı buradan kolayca çıkartılabilir.

Bu bölümde ikinci olarak değineceğimiz, “demokratik dönüşümler halk ayaklanması perspektifine bağlanmalı” fikridir. Doğru, bağlanmalı, ama bunu programın hiçbir yerinde yapmıyorlar. Komünist Partisi program çıkartıyor, önümüzdeki aşama devrim olmayan bir iktidar değişikliğidir diyor. Kutlu da bu devrim olmayan aşamayı *ilerideki* devrime bağlamaktan konuşuyor! Demokrasi kavgasının ayaklanmaya - devrime bağlanmasından kasıt bu mudur? Böyle bir anlayış, “aynı süreçtir” vb. gibi saçma sözler altında tam da demokrasi ile devrimi farklı aşamalar olarak ele almaktadır. Demokrasi kavgasının devrime bağlanmasından kasıt, *bugün* devrim olmayan bir aşama önermemek (öngörülmeden böyle bir aşama ortaya çıkabilir, o başka), *bugün* demokrasi kavgasıyla devrime ulaşmayı hedeflemektir.

Menşeviklerin *bugün* yapmak istedikleri nedir? İlerisi için insan neler isteyebilir, komünizmi bile(!) isteyebilir. Ancak parti bugün ne için savaştık, topluma ne

öneriyor'?... Menşevikler *bugün* ne yapıyorlar?:

- Türkiye'de demokrasiyle devrimin aynı aşama olduğu gibi fikirleri, halk ayaklanmasını yığına ulaşmayan biçimde ve en dolambaçlı bir dille yazıyorlar.

- Ancak ne programda, ne belgilerde bu fikirler açıkça yer almıyor.

- Tersine, hem BUDEP, hem kullandıkları belgeler demokrasiyle devrimi canhıraş biçimde birbirinden koparıyor.

- Bunları yaparken, demokrasiyi devrime bağlayan *propaganda* belgilerini ise “doğrudan ayaklanma çağrısı” olarak suçluyor!!!

Bu tutumları alt alta koyunca, BUDA'ya devrimci yollardan varılmayacağı kolayca anlaşılıyor. Kendileri farklı şeyler de söyleselerdi yine durum değişmezdi. Türkiye'nin bugünkü güçler dengesi içinde *burjuvaziyle işbirliğini* öngören bir aşamayı *bugünün* acil, “olgunlaşmış”, “hızla gerçekleşebilir” bir hedefi olarak öngörmek, nesnel olarak en burjuva pasifist-legalist yollardan gerçekleşecek bir iktidar değişikliğinde en iyi olasılıkla burjuvazinin eklentisi olmak, en kötü olasılıkla bu kez bu burjuva tarafından kesilmek sonucunu getirir. Çünkü bugünün Türkiye'sinde, toplumda faşist cuntaya karşı yükselen öfkeyi liberal-orta sağ burjuvazi kendi muhalefetine akıtmış ve cuntaya kendi burjuva yollarından erimeyi dayatmıştır. Oportünistler de söylüyorlar ki devrimcilerin-komünistlerin bu güç karşısında konumları oldukça geridir. O zaman *bugün* “olgunlaşmış” değişikliğin burjuvaziyle birlikte “hızla gerçekleşmesinin” neler getireceği ve ne yoldan gerçekleşebileceği bellidir.

BUDA'ya nasıl varılacak sorusuna yanıt, “devrimci olmayan yollardan” olacaktır. Hayır diyorlarsa açıklasınlar,

somut olarak anlatsınlar. Halkın ayaklanmasıyla mı, kentlerin önemli merkezlerini işgal ederek, ikmal yollarını sabote ederek, havaalanlarını-limanları kapatarak, orduyu bölerek, fabrikaları işgal ederek, üretimi durdurarak mı? Genel grevle mi? Ve tüm bunları burjuvaziyle birlikte mi?

4. İşçi sınıfı hegemonya istemezmiş - Ulusal Demokratik Cephe

Dördüncü olarak değinmek istediğimiz ilginç tutum hegemonya sorunu ve bu arada Ulusal Demokratik Cephe konusundaki bir tutarsızlıktır.

BUDEP'de, hegemonya konusunda tek bir cümle yer alıyor, o da şöyle:

“Komünistlerin işbirliği yaptığı güçler üstünde hegemonya kurmayı, onları kendi istekleri dışında komünist partisinin amaçlarına araç etmeyi düşündükleri *yalanı*, her zaman yurtsever, demokratik güçleri bölmek amacı taşımıştır.” (BUDEP, s.7) (abç)

Ne hilekar bir üslupları var. Cümle iki ayrı şeyi birlikte söylüyor. Bir, “komünistlerin işbirliği yaptıkları güçler üstünde hegemonya kurmayı istedikleri *yalanı*”, bir de “onları *kendi istekleri* dışında komünist partisinin amaçlarına *araç* etmeyi düşündükleri *yalanı*”.

Şimdi hangisi yalan? Evet, ikincisi yalan, çünkü ne komünistler, ne işçiler böyle birşey istemiyorlar. Kimseyi kendi isteği dışında komünist partisinin isteklerine araç etmek istemiyorlar. Bu paryalık gibi birşey olur. Ancak zincire vurulup böyle birşey yapılabilir. Lenin'in teorik görüşlerinin özünü oluşturan hegemonya konusu bu mudur?

Yalan onların söylediğidir. İşçi sınıfı hegemonya

istiyor, isteyecektir ve almak için ne derece enerjiyle savaştığı, onun ne derecede bilinçlendiğinin göstergesi olacaktır. Proletarya hegemonyası sağlanmadan Türkiye'nin kurtuluşu olanaksızdır.

UDC konusuna gelince, UDC'yi, “devrimi gerçekleştirecek siyasal ordu” olarak tanımlıyorlar:

“Barış ve ulusal demokrasi için savaşımdan devrim için dolaysız savaşıma kadar uzanan bu süreç, aynı zamanda bugünkü eylem, iş, güç birliğinden başlayarak devrimi gerçekleştirecek politik orduyu ulusal demokratik cepheyi oluşturma sürecidir. (...)

“*Ulusal demokratik cephe kavramını, dolaysız devrimci savaşa girebilecek düzeyde bir politik ordu anlamında kullanıyorsak, barış ve demokrasi güçlerinin bugünkü birliği kuşkusuz gerek sınıfsal-yığınsal, gerekse politik-örgütsel yapısı açısından ondan çok farklı olacaktır. İçine aldığı farklı sınıfsal ve politik güçlerin kendi aralarındaki güçler oranı, en başta işçi sınıfının öncülüğünü bağlaşıklarına kanıtlaması, onun devrimci partisinin, politik önderlik gücü açısından önemli farklılıklar gösterecektir.*” (Yenice, *Yol ve Amaç*, s.41) (abç)

BUDA kendi anlayışları içinde doğru deyimdir, çünkü burjuvaziyi de içine almaktadır. BUDA burjuva demokrasisidir. “Ulusal” deyiminin burada yer alması doğrudur. Çünkü ulus toplumdaki sınıfların tümü demektir.

Stratejik devrim aşamasından konuştukları yerlerde ise birkaç kez “*halk erki*” diyorlar. Bu, devrimde burjuvazi yer almayacakmış gibi bir izlenim uyandırıyor. Lenin'den öğrendiğimiz komünist partilerinin programı, toplumdaki sınıfları değerlendirir, şunlar şunlarla, şunları soyutlayarak,

şuna karşı der değil mi? Bunların programında böyle birşey yok. Ara ara bulmaya çalışıyorsun, bilmece gibi birşey, kim kiminle kime karşı. “En geniş güçlerle bir avuca karşı”dan başka birşey yok. Ama bir iki yerde stratejik aşamadan konuşurken, “halk erki” ve devrim diyorlar. UDC bu devrimin iktidarı olacak diyorlar. O zaman “ulusal” deyimini kullanmamaları gerekir. Halk, ulusun sömürücü olmayan kesimleri, emekçiler demektir. “Ulusal” kavramı sömürücüleri de içine katar. BUDA'ya “ulusal” denmesine bir itirazımız yoktur, gerçekten böyle bir aşamadır, sömürücülerle birlikte burjuva demokrasisidir. Fakat devrimle bir “halk erki” kurulacak dendiği zaman, UDC denmesi tutarlı değildir ve o devrimde de burjuvaziyi yine erke kattıklarının ya bilinçli açıklaması ya da bilinçaltı ortaya dökülmesidir.

5. Barış ve Ulusal Demokrasi Aşamasının sınıf karakteri ne olacak?

BUDA programında şu sınıfsal güçleri soyutlayarak şuna karşı diye bir saptama olmadığı için bu sorunun yanıtını buraya dek gördüklerimizden ve aşağıdaki alıntılardan akıl yürüterek çıkaracağız:

“Emperyalizme, askersel-faşist diktatörlüğe karşı barış ve Ulusal Demokrasi programı bir avuç işbirlikçi dışında kalan anti-emperyalist, anti-faşist, anti-cunta tüm güçlerin ortak istemlerini yansıtıyor. Ulusal demokrasi tüm bu güçler 'için' demokrasi anlamına geliyor. Bu amaca ulusal demokratik güçlerin ortak hükümeti ile varılabilir.

“Cuntanın yıkılmasıyla gelecek böyle bir demokrasinin 12 Eylül öncesi rejiminden farkını bu

hükümetin niteliği belirleyecektir. Biz toplumumuzun bugün en demokratik güçlerinin bu hükümette yer alması ve yığınların tabandan aksiyonu ile böyle bir demokrasinin gerçekleşebileceğine inanıyoruz. En demokratik veya en kararlı demokrasi savunucusu güçler içinde en başta işçi sınıfı, onun partisi TKP ve sol politik güçler gelir.” (Kutlu, *Yol ve Amaç*, s.10)

Görüldüğü gibi, Kutlu, “demokratik” ve “en demokratik” diye bir ayrım yapıyor. *Demokratik* güçler, emperyalistler ve en gerici tekeller dışında kalan burjuvazidir. Eski söylediklerinden bazı tekelcilerin bile demokratik ve ulusal kesimde yer alabileceklerini düşündüklerini biliyoruz. *En demokratik* güçler ise, bunlar *en başta* işçi sınıfı ve sol güçler, yani işçi sınıfı ile küçük burjuvazidir. Ama bu da en başta! Kutlu nasıl, bazı tekelcilerin demokratik güçler arasında yer alabileceğini düşünüyorsa, aynı biçimde tekeldışı burjuvazinin bir kesiminin de “en demokratik” güçler arasında yer alacağını düşünüyor.

BUDA iktidarının sınıf karakteri bu ne olduğu belirsiz demokratik güçlerdir. En demokratik güçler bu iktidarda yer alacaktır ama başı çekmek gibi bir istemleri yoktur.

Kutlu'nun anlayışı iki temel açıdan yanlıştır. Bir kez, Türkiye'de burjuvazi tarihsel olarak ve bugünkü ekonomik konumuyla demokratik değildir. İkincisi gerçek demokratik anlamında “en demokratik” ise, Türkiye'de işçi sınıfından başka böyle bir güç yoktur.

Şimdi, Yenice'nin söylediklerine bakalım:

“TKP Eylem Programı, barış ve ulusal demokrasi için yığinsal savaşla 12 Eylül rejimine son verecek bir güçler oranını oluşturmak, kurulacak bir ulusal demokrat hükümetle, eylem programındaki

dönüşümleri yaşama geçirmek ivedi politik hedefini saptıyor. TKP'nin öne sürdüğü ekonomik, toplumsal, dış ve iç politik değişimler programı, hem barış ve demokrasi için savaşımın güncel programı ve barış ve demokrasi güçlerini birleştirebilecek bir platform olma niteliği taşıyor. Hem de ulusal demokrasiyi tanımlıyor. Ulusal demokrasi, antiemperyalist, antitekel devrimle kurulacak halk erkinin demokrasisi değildir. Ulusal demokrasi özde bir burjuva demokrasisidir. Erkin bileşimi ve yapısı kapitalizmin sınırları içindedir.” (*Yol ve Amaç*, s.40)

Yenice'nin açıkça belirttiği gibi, BUDA, *halk* erkinin demokrasisi olmayacaktır. Halk, ulusun emekçi kesimi demek olduğundan, “erkin bileşimi ve yapısı kapitalizmin sınırları içindedir” cümlesi kendi başına hiçbir şey anlatmamaktadır. Halk erki kapitalizmin dışındadır, ulusal erk kapitalizmin içindedir gibi bir anlayışı genel bir doğru olmaktan çıkarıp her özel durum için doğru olarak ele almak düşünceyi saçma sonuçlara vardırır.

Böyle saçma sonuçlara varışın bir örneğini *Kitle*'nin Ekim 1983 tarihli sayısında yayınlanan, menşeviklerin BUDEP'ini eleştiren, “*Doğrusu, Yapıcı bir Özeleştirmedir*” adlı yazısında okuyabilirsiniz. Bu yazı, BUDEP'i eleştirirken yer yer güzel fikirler getiriyor. Ne var ki, “halk erki” dendiğinde her durumda “proletarya diktatörlüğü”nü anladığı için, öznel niyeti çok farklı olmasına rağmen sonuçta menşevikleri onlardan da sağ bir konumdan eleştirme sonucuna çıkmaktadır.

Her halk erki “kapitalizmin sınırları dışında” değildir, her halk erki proletarya diktatörlüğü değildir. Örneğin, işçi sınıfıyla küçük burjuvazi, işçi sınıfına çok elverişli olmayan bir güçler dengesi içinde iktidara geldiğinde bu “halk erki”

olur, hem de “kapitalizmin sınırları içinde olur.”

Halk erki Türkiye'nin sınıfsal konumu ve devlet yapısı nedeniyle, oluşum özelliklerine göre proletarya diktatörlüğü olabilir de, olmayabilir de. Ancak, yine aynı nedenlerle Türkiye'de her halk erki her durumda *devrim* anlamına gelir.

Dolayısıyla, “erkin yapısı kapitalizmin sınırları içindedir” cümlesi tek başına birşey anlatmıyor ama, üst cümledeki “halk erki olmayacak” fikri ile birlikte düşünülünce ne demek istendiği kolayca anlaşılıyor. Demek ki, iktidarda halkın yanı sıra *sömürücü* sınıf da olacaktır.

Hatta, BUDA programının tüm ruhu menşeviklerin bu aşamada halkın erke katılımını bile çok olası görmediklerini, erkin burjuvazinin elinde kalmasını daha yakın gördüklerini anlatmaktadır. Bu nedenle, her zamanki taktikleriyle, burjuvaziye ilerletmeye çalışıyorlar. Bu söylediklerimizi, programın şu cümlelerinden de doğrulayabiliriz:

“Ulusal demokrasi bugünkü rejime son vermekten ve ona son verenlerin hükümetini kurmaktan geçiyor. TKP için böyle bir hükümete katılmak, demokratik işbirliği yapmanın ön koşulu değildir. *TKP hükümete ister katılsın isterse katılmasın, işbirliği yapan güçlerin ortak amaç ya da programını uyguladığı ölçüde onu destekleyecektir.*” (BUDEP, s.17) (abç)

İşin en ilginç yanı Komünist Partisi program yayınlamış, ama öngördüğü aşamada erkin sınıfsal karakterini hiçbir yerinde açıkça yazmamış! Bu, devrimci hareketin, hatta *kendi tabanının* tepkisinden korkusunu anlatır. Korkunun yanlış olmadığını yazımızın son

bölümünde göreceğiz.

Gelecek yazımızda, menşevikler için *neden* stratejik aşamadan farklı bir aşama icadetmenin gerekli olduğu sorusunu ele alacağız.

İşçinin Sesi Sayı 248 18 Aralık 1983

II. İyi öncü değil kötü artçı bile değil

Resmi TKP'nin ortaya sürdüğü yeni programı sergileme amacı taşıyan yazımızın bir önceki sayıda yayınlanan ilk bölümünde bu programın gelişimini iki döneme ayırmıştık: Nisan-Kasım 1983 arası birinci dönem, Kasım 1983 sonrası ikinci dönem. Daha sonra birinci dönemi ele almaya başlamış ve “Barış ve Ulusal Demokrasi Aşaması” (BUDA) nedir, BUDA'ya nasıl varılacak, BUDA iktidarının sınıf karakteri ne olacak sorularına yanıt aramıştık. Konuyu kaldığımız yerden sürdürelim.

6. Neden “Stratejik Aşama”dan farklı bir aşama gereklidir?

Bu sorunun yanıtı, resmi TKP'nin Türkiye devriminde oynadığı ve bundan sonra da oynamaya niyetlendiği rolü gözler önüne sermede önemlidir. Yalnız, oportünistler “hassas” konuları hiçbir zaman bir komüniste yakışan açıklıkla işlemedikleri için

okuyucunun insafına sığınıp yazdıklarından uzun alıntılar vermek zorundayız.

Önce Yenice'den okuyarak başlayalım:

“Demokrasi, devrim sürecinde tüm ara noktalar, adımlar önceden kesinlikle saplanamayacağına göre 'ulusal demokrasi ivedi politik hedefini koymak ne kadar doğru ve gereklidir?' diye sorulabilir. Üstelik bu yolla reformcu düşler yaratmış olmuyor muyuz?' diye düşünülebilir.

“Sözü önce Lenin’e bırakalım. O, “işçiler içinde yakıcı ivedi ekonomik istemler çevresinde ajitasyon yaparken sosyal-demokratlar (komünistler diye okuyun) bunu ivedi politik gereksinimlere bağlarlar” (Lenin, c.2. s.332) diyor. Neden? Belirli bir ivedi politik hedefe bağlanmayan tek tek istemler, reformlar gerici, ya da tutucu rejimlerce kolayca özümseenebilir, ya da manevra yapmakta, gerici amaçlarda kullanılabilir... Çünkü tek tek dönüşümlerin, reformların gerçek karakteri devrim sürecinin somut özünce, o andaki güçler oranıyla belirlenir. Aynı önlem duruma göre gerici, tutucu. demokratik ve nihayet sosyalist karakter kazanabilir... Bu nedenle Komünist partileri yakıcı ekonomik toplumsal tek tek reformlar, dönüşümler, ya da bunların bir listesini öne sürmek yerine, birbirini tamamlayan, birbiriyle bağlı ekonomik, toplumsal, politik dönüşümlerden oluşan güncel programlar hazırlarlar. Kuşkusuz böylesi bir güncel program gündeme, kaçınılmazlıkla bunu uygulayabilecek, yaşama geçirebilecek, hükümet, erk sorununu, yani ivedi bir politik hedef saptama sorununu getirir. Bu, somut nesnel ve öznel koşullara bağlı olarak devrimci bir erk, ya da o doğrultuda, onu yaklaştırmaya hizmet

edebilecek bir ara politik hedef olabilir. TKP Eylem Programı'ndaki ulusal demokrasi programını, ivedi politik hedefini böyle anlamak gerekir.” (Yenice, *Yol ve Amaç*, s.43)

Görüldüğü gibi alıntıda BUDA'nın tüm mantığı Lenin'in sözlerine dayandırılmaya çalışılıyor. Lenin böyle böyle dediği için biz de acil istemleri bir iktidar aşamasına bağlıyoruz deniyor. Yine Lenin'i çarpıtıyor. Hem yukarıya aldığı cümlesini, hem tüm yapıtlarında yazdıklarını, hem tüm pratik yaşamını çarpıtıyor.

Lenin'in o cümleyi yazdığı dönemi hatırlayalım. Yıl 1897, komünist hareket Rusya'da gözlerini dünyaya yeni açıyor, daha yeni yeni işçi arasına girmeye çalışıyor. Henüz partileşmemiş. Böyle bir aşamada yazılmış olan o yazı, o günkü yığın kuyrukçusu anlayışlara karşı tam da bizim menşeviklerimizin vermeye çalıştıkları anlama ters bir amaç üstleniyor. Savaşımı ekonomik savaşıma ya da yalnızca demokratik savaşıma sınırlamaya çalışanlara karşı demokratik ve sosyalist görevlerin ayrılmazlığını anlatıyor. Devrime gitmek için örgütlenmek ve işçi sınıfını bilinçlendirmek gerekiyor diyor. Koyduğu “ivedi siyasal gereksinimler” bunlardır. Yoksa Lenin o yazıda, komünistler güçsüz, burjuva muhalefet güçlü diye bir ara iktidar aşaması önermiyor. ... Unutmuş olsa gerek!

Lenin'in söz konusu yazısından birkaç bölüm okuyalım. Bunlar, Lenin'in “ivedi siyasal gereksinimler” dediği şeyin devrimden önce bir burjuvayla uzlaşma aşaması olmadığını, tersine devrime götürücü ivedi siyasal görevler olduğunu çok iyi anlatacaktır.

"Sosyal-Demokratların (komünistlerin-R.Y.) pratik eylemlerinin amacı bilindiği gibi, proletaryanın sınıf savaşına öncülük etmek, bu savaşı şu iki

somutlanışı içinde örgütlemektir: Sosyalist (sınıflar sistemini yoketmeye ve sosyalist toplumu örgütlemeye yönelik, kapitalist sınıfa karşı verilen savaş) ve demokratik (Rusya'da siyasal özgürlük kazanmaya ve mutlakiyete karşı verilen savaş). *Bilindiği gibi* dedik. Gerçekten de ayrı bir toplumsal-devrimci akım olarak ortaya çıktıkları ilk andan beri, Rusya Sosyal-Demokratları (komünistleri-R.Y.) eylemlerinin bu amacını her zaman kesinlikle belirtmişlerdir. Her zaman proletaryanın sınıf savaşının bu ikili somutlanışını ve içeriğini vurgulamışlardır. Ve de her zaman sosyalist ile demokratik görevleri arasındaki ayrılmaz bağ - kendilerine seçtikleri isimde bile açıkça yansıyan bir bağ üstünde ısrar etmişlerdir.

“(…)

“Şimdi, Sosyal-Demokratların (komünistlerin-R.Y.) *demokratik* görevlerini, demokratik çalışmalarını ele alalım. Bu çalışmalarının sosyalist eylemlerle ayrılmazcasına bağlı olduğunu bir kez daha yineleyelim. İşçiler arasında *propaganda* yürütürken Sosyal-Demokratlar (komünistler-R.Y.), siyasal sorunlardan yan çizemezler, ve de bunlardan yan çizmeye, hatta kenara itmeye kalkışmayı bile derin bir yanılgı ve uluslararası SosyalDemokrasi'nin (komünizmin-R.Y.) temel ilkelerinden bir uzaklaşma olarak değerlendirirler. Bilimsel sosyalizmi yayma göreviyle aynı anda, Rusya Sosyal-Demokratları (komünistleri-R.Y.) kendilerine işçi sınıfı arasında *demokratik* fikirler yayma görevini koydular. Tüm somutlanışları içinde mutlakiyetçilik üstüne, onun sınıfsal içeriği, onu alaşağı etmenin gerekliliği üstüne, siyasal özgürlük ve Rusya'nın siyasal ve toplumsal sisteminde demokratikleşme

sağlanmaksızın işçilerin davası uğruna başarılı bir savaşım yürütmenin olanaksızlığı üstüne bir anlayış yaymaya çalışmaktadırlar.

“İşçiler arasında güncel ekonomik istemler üstüne ajitasyon yürütürken Sosyal-Demokratlar (komünistler - R.Y.), bunları işçi sınıfının güncel siyasal gereksinimleri, sıkıntıları ve istemleri üstüne ajitasyonla, her grevde, işçilerle kapitalistler arasındaki her çatışmada görülen polis zulmüne karşı ajitasyonla, işçilerin genel olarak Rusya vatandaşları olarak, özel olarak da en ağır baskılar altındaki, en az hakları olan sınıf olarak haklarının kısıtlanmışlığına, karşı ajitasyonla, işçilerle doğrudan ilişki içinde olan ve işçi sınıfına siyasal esaretinin koşullarını açıkça gösteren, mutlakiyetçiliğin her önde gelen temsilcisi ve yardımcısına karşı ajitasyonla kopmazcasına bağlarlar. Nasıl ki ekonomik ajitasyonda ekonomik alanda işçilerin yaşamını etkileyen her bir sorunu kullanmak gerekiyorsa, siyasal alanlarda da siyasal ajitasyon konusu olmayacak hiçbir sorun yoktur. Bu iki ajitasyon biçimi Sosyal-Demokratların (komünistlerin - R.Y.) eyleminde aynı madalyonun iki yüzü olarak ayrılmazcasına bağlıdır. Proletaryanın sınıf bilincini geliştirmede hem ekonomik ajitasyon, hem de siyasal ajitasyon eşit derecede gereklidir. Rusya işçilerinin sınıf savaşını yönlendirmede hem ekonomik ajitasyon, hem de siyasal ajitasyon eşit derecede gereklidir. Çünkü her sınıf savaşı, siyasal savaşımıdır. ...

“Sosyalist ile demokratik propaganda ve ajitasyon arasındaki ayrılmazcasına yakın bağlantıya, iki alandaki devrimci eylem arasındaki tam paralelliğe işaret ettik. Ne var ki, bu iki eylem ve savaşım türü

arasında büyük bir fark vardır. O fark da şudur ki, ekonomik savaşında proletarya, belki küçük burjuvazinin proletaryaya çekilmekte olan unsurlarından aldığı yardım dışında (ki bu hiç de her zaman gelmemektedir), hem topraklı asiller, hem de burjuvazi karşısında yapayalnız durmaktadır. Ancak, demokratik, siyasal savaşında Rusya işçi sınıfı yalnız durmamaktadır. Yanında, mutlakiyete düşman olduklarından ve ona karşı şu ya da bu biçimde savaştıklarından, tüm siyasal muhalefet unsurları, katmanları ve sınıfları durmaktadır. Burada proletaryayla yanyana, otokratik hükümetin baskısı altında olan burjuvazinin, eğitim görmüş sınıfların, küçük burjuvazinin, milliyetlerin, din ve mezheplerin vs. vs., muhalif unsurları durmaktadır. Bu durumda doğal olarak şu sorun ortaya çıkmaktadır: İşçi sınıfının bu unsurlara karşı tutumu ne olmalıdır? Daha da öte, onlarla otokrasiye karşı ortak savaşında birleşmesi gerekmez mi? Zaten tüm Sosyal-Demokratlar (komünistler-R.Y.), Rusya'da siyasal devrimin sosyalist devrimden önce gelmesini savunmaktadırlar. O zaman sosyalizmi şimdilik bir kenara bırakıp, otokrasiye karşı savaşmak için siyasal muhalefetin tüm unsurlarıyla birleşmeleri gerekmez mi?_Bu, otokrasiye karşı savaşımı güçlendirmek için zorunlu değil midir?

“(...)

“Sosyal-Demokratlar (komünistler-R.Y.) varolan toplumsal sisteme karşı *her devrimci hareketi* (abç) desteklerler, tüm ezilen ulusları, baskıya uğrayan dinleri, mağdur sınıfları vs., eşit haklar için savaşımalarında desteklerler.

“(...)

“Son olarak, pratikte bu destek Rusya Sosyal-Demokratlarının (komünistlerinin - R.Y.) öteki akımlardan devrimcilerle belli birtakım hedeflere ulaşmak amacıyla bağlaşıklıklara girmeye hazır olmalarında anlatım bulmaktadır, ki bu hazır oluş pratikte pek çok kez gösterilmiştir.

“Bu da bizi ikinci soruya getiriyor. Sosyal-Demokratlar (komünistler-R.Y.) şu ya da bu muhalefet gurubunun işçilerle dayanışmasına işaret ederken, işçileri her zaman ötekilerden ayrı tutacaklardır, bu dayanışmanın geçici ve koşullu olduğunu her zaman belirteceklerdir, yarın kendini bugünkü bağlaşıklarıyla karşıtlığa düşmüş bulabilecek olan proletaryanın bağımsız sınıf kimliğini vurgulayacaklardır. Bize, 'böyle bir tutum tüm siyasal özgürlük savaşçıları bugün *zayıf düşürür*' diyeceklerdir. Biz ise, böyle bir tutum tüm siyasal özgürlük savaşçıları güçlendirecektir, diye yanıtlayacağız. Yalnızca belli *sınıfların bilinçli kavranmış* gerçek çıkarlarına bel bağlayan savaşçılar güçlü olur, ve günümüz toplumunda zaten ağırlıklı bir rol oynayan bu sınıf çıkarlarını bulandırmaya yönelik bir çaba, savaşçıları yalnızca zayıflatır.

“(...)

“Sosyal-Demokratlar (komünistler-R.Y.) böyle dar bir bakış açısına sahip olmakla suçlu değildir. Komplolara inanmaz, komploların döneminin çoktan gelip geçtiğine inanırlar. Siyasal savaşımı komplolara indirgemenin bir yandan kapsamını son derece daraltmak olduğunu, öte yandan en elverişsiz savaşım yöntemlerini seçmek olduğunu düşünürler. P.L.

Lavrof'un 'Rusya Sosyal-Demokratları, Batı'daki yöntemleri şaşmaz bir model olarak almaktadır' sözlerinin bir polemik manevrasından öte olmadığı herkes anlayacaktır. Sosyal-Demokratların (komünistlerin-R.Y.) aslında buradaki siyasal koşulları hiçbir zaman unutmadıklarını, hiçbir zaman Rusya'da legal bir işçi partisi kurmayı düşlemediklerini, sosyalizm için savaşıma görevini hiçbir zaman siyasal özgürlük için savaşıma görevinden ayırmadıklarını herkes anlayacaktır. Öte yandan Sosyal-Demokratlar (komünistler-R.Y.) her zaman, bu savaşın komplocular tarafından değil, işçi sınıfı hareketine dayanan devrimci bir parti tarafından yürütülmesi gerektiğini düşünmüşlerdir, düşünmektedirler. ...

“Bu örgütün otokrasiye karşı yıkıcı bir darbe indirmede ne gibi yöntemlere başvuracağını önceden tartışmak, örneğin ayaklanmayı mı, yığinsal siyasal grevi mi, yoksa başka bir saldırı biçimini mi tercih edeceğini önceden tartışmak, bu sorunu şimdiden kararlaştırmak, boş doktrinerlik olur. Generallerin daha askerlerini toplamadan, seferber etmeden ve düşmana karşı bir kampanya başlatmadan, savaş konseyi toplamasına benzer. Proletarya ordusu şaşmaksızın ve güçlü bir Sosyal-Demokrat (komünist-R.Y.) örgütün yöneticiliği altında ekonomik ve siyasal kurtuluşu için savaştığında, hangi savaş yöntemlerinin ve araçlarının kullanılacağını generallere o ordunun kendisi gösterecektir. Otokrasiye son darbeyi indirme sorunu ancak o zaman karara bağlanabilir.

“(...)

“Rus Sosyal Demokrasisi (komünist hareketi-

R.Y.) henüz çok gençtir. Teorik sorunların ağırlıkta olduğu embriyonik döneminden yeni yeni çıkmaktadır. Pratik eylemlerini geliştirmeye yeni yeni başlamaktadır.

“Rusya Sosyal-Demokrasisinin (komünist hareketinin-R.Y.) önünde koskoca, hemen hemen hiç dokunulmamış bir çalışma alanı durmaktadır. Rusya işçi sınıfının uyanışı, bilgiyi, örgütü, sosyalizmi kendiliğinden arayışı, sömürücülere ve ezenlere karşı savaşımı gün geçtikçe yayılıyor, çarpıcı biçimde açığa çıkıyor. Rusya kapitalizminin yakın zamanlarda gerçekleştirdiği büyük ilerleme, işçi sınıfı hareketinin derinlemesine ve genişliğine kesintisiz biçimde büyüyeceğinin garantisidir. Öyle gözüküyor ki şu anda kapitalist devresellikte endüstrinin 'geliştiği', işlerin tıkrında gittiği, fabrikaların tam kapasite çalıştığı ve yeni fabrikaların, işletmelerin, anonim şirketlerinin, demiryollarının vb., vb., mantar gibi bittiği bir dönemden geçiyoruz. Endüstrinin bu 'zenginleme' döneminin ardmdan kaçınılmazlıkla ve oldukça sert bir biçimde gelecek çöküşü tahmin etmek için peygamber olmak gerekmiyor. Bu çöküş yığınla küçük mülkiyet sahibini yıkıma sürükleyecek, yığınla işçiyi işsizler safına atacak, dolayısıyla her sınıf bilinçli, düşünen işçinin uzun süredir karşılaştığı sosyalizm ve demokrasi sorunlarıyla tüm işçileri kesin bir biçimde karşı karşıya getirecektir. Rusya Sosyal-Demokrasisinin (komünist hareketinin-R.Y.) görevi, bu çöküş geldiğinde, Rusya proletaryasının daha sınıf bilinçli, daha birleşik, Rusya işçi sınıfının görevlerini kavrayan, şu anda büyük kârlar vurmakta olup, zararlarını her zaman işçilere ödetmeye çalışan kapitalist sınıfa karşı direnebilen ve Rusya işçilerini ve tüm Rusya halkını zincire vuran polis otokrasisine karşı

çözümleyici bir savaşta Rusya demokrasisine öncülük etmeye yetenekli bir sınır olmasını sağlamaktır.” (V.I. Lenin, “Rusya Sosyal-Demokratlarının Görevleri”, *Toplu Yapıtlar*, İngilizce basım, c.2, s.328-346)

Lenin'in yukarıdaki alıntısında menşeviklerimizin alet etmek istedikleri amaçla tam ters şeyler söylediği açıktır. Lenin, acil ekonomik istemler üzerinde ajitasyon yaparken, günün acil siyasal istemlerini unutmayın diyor. Ekonomik istemler çevresindeki ajitasyon çalışmasını günün siyasal gereksinimlerine bağlamalıyız diyor. Nedir bu siyasal gereksinimler? Hareket hangi aşamada ise ona göre, Parti kurulmamışsa parti kurmak, ortam gerektiriyorsa silahlı direniş komiteleri örgütlemek, vb.

O zaman Yenice'den yaptığımız ilk alıntıda “neden stratejik aşamadan ayrı bir BUDA” sorusuna yanıt alamadık. Belki başka yerlerde bir yanıt bulabiliriz.

* * *

Yenice yazısının bir başka yerinde şunları söylüyor:

“Parti stratejisi, programı değişmediğine ve eylem programı, *yıllardır öne sürülen* yıkıcı istemleri içerdiğine göre onda yeni ve önemli olan nedir?

“Yeni ve önemli olan herşeyden önce Eylem Programı'mızın dünyada ve ülkemizde artan tehlikeler ve olanaklarla belirlenen somut durumun çözümlemesine dayanmasıdır. ...

“(...)

“Leninci partinin politik çizgisi, ya da güncel politikası strateji ve taktiğinin diyalektik bileşkesidir. Partinin stratejisini, stratejik yakın devrim hedefini belirleyen program, sosyal gelişmenin tarihsel olarak

belirli bir dönemi için esas itibarıyla değişmeden kalan gerçek sınıfsal çıkarlar temelinde saptanır. ...

“(...)

“Ne ki, Lenin'in belirttiği gibi, 'önümüzde duran ivedi savaşım belgisi programın genel belgisinden basitçe ve doğrudan çıkmaz'. Somut tarihsel durum ele alınmalı, yığınların haleti ruhiyesi, şu veya bu savaşımı destekleme yetenekleri gözönüne alınmalıdır. (Lenin, c.11, s.116)

“Hemen burada bir soru da biz soralım: Bugün Türkiye'de yığınların *bilinci*, *haleti ruhiyesi*, durumu 'devrim, halk demokrasisi için' belgisini, bunu temel alan bir eylem, programını desteklemeye hazır mıdır? Bu soruları 'evet' diye yanıtlayan pek yok. Ama cuntanın, 12 Eylül rejiminin baskı ve zorbalığının 'devrimci bir durum' yaratacağı olasılığına bel bağlayarak politika çizenler, *dolaysız* devrim hedefini gösterenler var.” (Yenice, *agy*, s.36-37) (abç)

Alıntıda çok sayıda çarpıtma bir saç örgüsü gibi geliyor. Şaşkına dönmek için söylenenleri tek tek ele alıp çözmeliyiz:

1. “Parti programı değişmediğine, eylem programı yıllardır öne sürülen yakıcı istemleri içerdiğine göre...” eski programın, o eski berbat programın acil istemler bölümü ondan ayrılmış ve acil istemlerin çevresine ayrı bir iktidar aşaması getirilmiş demektir. Hatırlarsanız eski programda (3. Program) üstü ustaca örtülü biçimde bir “*demokratik dönüşümler aşaması*” vardı. İşte şimdi yaptıkları, anlayışlarında zaten varolan bu garip aşamaya ayrı bir program getirmek olmuştur.

Acil istemlere bir iktidar aşaması önermek ve bunu

programlaştırmak, bu Marksizmin bildiği birşey değildir. Varolan geri bilinç düzeyine bakarak ayrı bir iktidar aşması önermek ve halkın bilincinin geriliğini sömürücü bir sınıfla işbirliği yapmak için gerekçe göstermek, bunlar herhalde anlaşılamaz.

2. “Leninci partinin politik çizgisi, ya da güncel politikası strateji ve taktiğin diyalektik bileşkesidir” ... Doğru. Ancak kendilerinin yaptığı bu değildir. Kendileri, güncel tutuma, taktiğe ayrı bir program düzmekte, ayrı bir iktidar aşaması önermektedirler. Ülkenin sürekli değişerek içinden geçmekte olduğu koşulları dikkate alan bir tutumla, stratejinin çözümlediği genel anlayışlara uyarlı biçimde, önümüzdeki devrime (yani stratejik aşamaya, yani minimum programı gerçekleştirmeye) varmak için çalışıyoruz. Menşeviklerimiz ise BUDA anlayışıyla stratejiyle taktiği birbirinden koparmış oluyorlar.

3. Menşevikler nerede bir Lenin alıntısı vermişlerse, o alıntının üzerinde dikkatle durmak gerekir. Üçüncü olarak Yenice'nin kullandığı alıntıyı ele alalım. Lenin'i yine cımbızlamışlar ve yine söylediğinin tam tersine kullanmaya yeltenmişler.

Hem bu kez daha kaba bir hile de var. Yukarıda alıntıyı aynen onların *Yol ve Amaç*'da dizdikleri gibi dizdik. Görülüyor ki dipnot numarası Lenin'in cümlesi ardından değil, Yenice'nin cümlesinin ardından geliyor. Lenin'in söylediği şu kadardır: “Önümüzde duran ivedi savaşım belgisi programın genel belgisinden basitçe ve doğrudan çıkmaz.” Bundan sonra gelen cümle (ve taşıdığı “haleti ruhiye” fikri) Yenice'nindir.

Dipnot numarası yanlış yere konmuş diyebiliriz. Fakat hemen ardından gelen cümlelerle bunun bir yanlışlık olmadığı ortaya çıkıyor. Şöyle diyor: “Hemen burada bir

soru da biz soralım. (Başka soru soran yok. Yenice bunu 'Lenin konuştu biz de konuşalım' anlamında söylüyor.) Bugün Türkiye'de yığınların bilinci, haleti ruhiyesi..." devrim hedefini kaldırır mı... diye gidiyor. Haleti ruhiyeden (psikoloji) konuşan Yenice'den başkası yok. Ancak dipnot numarası öyle yerleştirilmiş ki okuyanın kafasında Lenin ve haleti ruhiye kavramı birleşiyor. Bu bilinçli bir hiledir. Dipnot numarasının ardından gelen cümle olmasa, o kadar dağınık çalışıyorlar ki (iki yıl sonra çıkacak *İşçinin Sesi*'nden alıntı verdiklerini biliyorsunuz!) bir yanlışlık olabilir diyeceğiz. Ama öyle değil, çünkü *kilit* haleti ruhiye (psikoloji) sözcüğündedir.

Daha ilginç, Lenin, "önümüzde duran ivedi savaşım belgisi programın genel belgisinden basitçe ve doğrudan çıkmaz" derken bakın bunu ne için söylüyor.

RSDİP'nin programında "kurucu meclis" istemi var. Bunun gerçekleşmesi için savaş veriyorlar. 1905 devriminin bir kazanımı olarak Duma toplanıyor. Duma, yaşamın prizmasında değişim geçirerek ortaya çıkmış bir kurucu meclistir, ya da daha doğrusu öyle olduğunu anlaması, öyle olması, öyle davranması gereken bir meclistir. Ancak Kadet'ler egemen olduğu için bu işlevini yerine getiremiyor.

Lenin'den alıntı verdikleri yazı işte böyle bir ortamda yazılıyor. Duma toplanmış ama gerçek iktidarı eline alamamış. Şimdi ne söylemek, nasıl bir belge ile çıkmak gerekiyor? "Kurucu meclis toplanmalıdır" belgisi, programda olan bu belge artık kullanılabilir mi? Kullanılamaz, çünkü toplanmış. Günün sorusu böyle bir meclisin toplanması değil, iktidarı eline geçirebilmesidir. Yaşam ilerlemiş. Lenin o cümleyi bu çerçeve içinde yazıyor. Bu çerçevenin "haleti ruhiye" ile uzak yakın ilgisi yoktur.

Şimdi Lenin 'in o cümlesini biraz daha genişçe okuyalım:

“Bir Marksist hiçbir durumda şunu unutmamalıdır ki, *acilen* yaklaşmakta olan savaşımın belgisi, belli bir programın genel belgisinden basit ve doğrudun bir biçimde çıkartılamaz. *Şu anda*, 1906 yazında ya da sonbaharında, acilen yaklaşmakta olan savaşımın belgisini belirlemek için programımıza referans vermek (Bak son bölüm: Otokrasinin Yıkılması ve Kurucu Meclis, vb.), yeterli değildir. Bunu belirlemek için somut tarihsel durumu dikkate almamız, devrimin tüm gelişmesini, sırası içinde tüm ilerleyişini çizmemiz gerekir. Görevlerimiz yalnız programın ilkelerinden değil, aynı zamanda hareketin *geçmiş* adım ve aşamalarından çıkartılmalıdır. Ancak böyle bir tahlil bir diyalektik materyalist için zorunlu olan, gerçekten tarihsel bir tahlil olabilir.

“Ve tam da böyle bir tahlil göstermektedir ki, nesnel siyasal durum, bugün halkın bir temsilci meclisinin *varolup olmadığı* sorusunu değil, bu temsilci meclisin *iktidara sahip olup olmadığı* sorusunu öne çıkarmıştır.

“Kadet Duması'nın çöküşünün nesnel nedeni halkın gereksinimlerini dile getirememesi değildi. *İktidar için* savaşım olarak ortaya çıkan devrimci görevle başa çıkamamasıydı. Kadet Duması kendini anayasal bir organ sandı, oysa gerçekte *devrimci* bir organdı. (Kadetler, Duma'yı devrimin bir aşaması ya da aracı olarak gördüğümüz için bize hakaret ettiler, ancak deneyim *bizim görüşümüzü* tümüyle doğrulamıştır.) Kadet Duması kendini *Bakanlar Kurulu*'na karşı

savaşımın bir organı sandı, oysa gerçekte tüm eski rejimin *yıkılması* için bir savaşım organıydı. Gerçekte olan da buydu, çünkü gerçek ekonomik durumun istediği buydu. Ve de *bu* savaşım için Kadet Duması işe yaramaz bir organ çıktı.

“Şu anda en cahil köylünün bile kafasına şu düşünce çakılmaktadır: Duma işe yaramaz. *Halk iktidara sahip değilse* hiçbir Duma işe yaramaz. Ama iktidarı nasıl almalı? Eski rejimi *yıkarak* ve yerine yeni, halktan yana, özgür ve seçimle gelmiş bir rejim kurarak. *Ya* eski rejimi *yıkacaksın*, *ya da* devrimin amaçlarının köylülüğün ve proletaryanın belirlediği kapsamda gerçekleştiremeyeceğini itiraf edeceksin.

“Sorunu bu biçimde *yaşamın kendisi* koymuştur. 1906 böyle koymuştur. Ve de Kadet Duması'nın dağıtılması böyle koymuştur.

“Tabii, devrimin bu sorunu bir çırpıda çözeceğini garanti edemeyiz. Savaşımın kolay ve basit olacağını, utkunun tam ve mutlak olarak sağlanacağını garanti edemeyiz. Hiç kimse savaşımın arifesinde böyle garantiler veremez. Bir belgi kolay ve basit bir utkunun garantisi değildir. Belgî belli görevleri yerine getirmek için ulaşılması gereken amaca işaret eder. (Ne güzel tanımlamış. Sonra buna tekrar döneceğiz.-R.Y.) Geçmişte böyle bir güncel görev, halkın temsilcisi bir meclisin genel olarak yaratılması (ya da toplanması) idi. Şimdi görev, böyle bir temsilci meclis için *iktidarı* ele geçirmektir. Bunun anlamı, eski rejimi kaldırmak, yokelemek, *yıkmaktır*, otokratik hükümeti *yıkmaktır*.” (V.I. Lenin, “Duma'nın Dağıtılması ve Proletaryanın Görevleri”, c.11, s.116-18)

Lenin'in söylediğiyle bunların söylediği arasında bir ilinti var mı? Hilekarlığın bu düzeyi karşısında dil yetersiz kalıyor. Bazı soyut fikirler vardır, ona öyle, buna böyle gelebilir, terazisi yok tartamazsın, sözlükte yok açıp bakamazsın. Bu öyle birşey de değil. Lenin'in cümlesini doğru mu kullanıyoruz, yanlış mı kullanıyoruz? Nerede Lenin alıntısı kullanmışlarsa hepsinde çarpıtma var!

4. Gelelim “haleti ruhiye” sorununa. Halkın psikolojisine göre program ve iktidar aşaması belirlemeye, bu en onursuz kuyrukçuluğa en güzel yanıtı yine Lenin vermektedir:

“Durum açıktı: Ya Kornilofun diktatörlüğü, ya da yoksul köylü ve proletaryanın diktatörlüğü. *Parti yığınların ruhsal durumuyla yönlendirilemez. Çünkü o değişkendir. Parti nesnel bir çözümleme ve devrim değerlendirmesiyle yönlendirilmelidir...*” (V.I.Lenin, “RSDİP(B) Merkez Komitesi Toplantısı, 1917”, c.26, s. 191-192) (abç)

Nasıl bir iktidar önerileceği konusunda psikoloji rol oynamaz. Toplumsal yapının, ülkenin önündeki ekonomik-toplumsal görevlerin ve bunları yerine getirmeye yetenekli güçler, yapamayacak güçler ve yapılmasına sonuna kadar karşı çıkacak güçlerin aklıbaşında bir değerlendirmesiyle varılmak istenen nokta saptanır. Psikoloji ise bu noktaya emekçi halkı getirebilmek için dikkate almak zorunda olduğumuz, ona yol bulmaya çalışırken dikkate alacağımız ve dikkate alarak bu psikolojiyi değiştireceğimiz ve değiştirdiğimiz oranda da hedefimize varmamıza yardım edecek bir faktördür. Bunun tersi bir anlayıştan daha onursuz bir burjuva kuyrukçuluğu olmaz. Halk istemiyor! Halkların dünyada zaman zaman neleri istediği bellidir. Halk Demokrat Partiyi istiyordu, halk Hitler'i de istiyordu.

Ortada bir çarpık bilinçlenme var. İlerici insanların bu bilinci düzeltmek görevi var. Yaşamda bu bilinci düzeltmek için tutacak noktalarda var. Hayır, menşevik savaşımı bırakmış kenara, halkın bilinci geri, devrimi şimdilik bırakalım diyor!

Marksizmin devrimci özünü koruyan *Türkiye Komünist Partisi* ise, eski partinin içinden koparak örgütlenmeye başladığı ilk günden bu yana Lenin'in öğüdünü tuttu, “nesnel bir çözümleme ve devrim değerlendirmesiyle” yolunu açtı. Resmilerimiz buna goşistlik, serüvencilik dediler! Konunun bu yönüne Yenice'nin sözünü ettiği “dolaysız devrim hedefi” ve belgiler konusuyla bağlı olarak ileride değineceğiz .

* * *

Menşeviklerden okuduğumuz bu neden stratejik devrim aşamasından farklı bir ulusal devrim aşaması öngördüler ve buna bir program önerdiler sorusunu irdelemeyi sürdürelim, belki yanıtı başka yazdıklarında buluruz:

“Sözü yine Lenin’e bırakalım: 'Verili bir durumu değerlendirirken bir Marksist olası olandan değil, gerçek olandan hareket etmelidir. .. Gerçeklere sırtını dönüp 'olasılıklardan’ söz etmek sadece gülünçtür... Bir Marksist önümüzdeki aşama için olasılığı gözönüne alıp, köylülüğün burjuvazi ile anlaşma içinde olduğu sıradaki güncel görevleri unutursa, bir küçük burjuvaya dönüşür... Köylülüğün burjuvazinin kuyruğuna takılmayacağı mutlu ve tatlı gelecek olasılığı nedeniyle ... bugünkü tatsız gerçeği unutmış olur.' (Lenin, c.24, s.43-45)

“Eylem Programı, stratejik programda gerekliliği, kaçınılmazlığı (yani olasılığı) saptanmış devrimi ve sınıfsal bağlaşıkları gerçekliğe çevirmek amacıyla, içinde bulunulan somut durumda atılması gereken adımları, görevleri ve yolları gösterir. 'Tatsız gerçeği', 'mutlu devrimci geleceğe' bağlayan köprüdür. ... Devrime giden en kestirme yol, *dolaysız* devrim çağrılılarıyla değil, somut koşullara göre değişen bilimsel ve gerçekçi eylem programları ile çizilir.” (Yenice, *agy*, s.37) (abç)

Yenice yine aynı sahteciliği yaptı. Lenin'den nokta noktalarla bir alıntı verdi. Ne dedi? Lenin tatsız gerçeği unutmaktan söz ediyor. Hah, gördünüz mü, “ulusal demokrasi” burjuva demokrasisidir, burjuvazi gerçekleştirecektir, belki bir ucundan da biz tutarız. Bunun böyle olmasını zorlayan Türkiye'nin bugünkü koşullarıdır ve bu işte “tatsız gerçek”tir. Bu tatsız gerçeği mutlu geleceğe, yani stratejik devrim programına bağlayan da BUDA programıdır.

Tek sözle korkunç! Düşünebiliyor musunuz ki, a) Dört cümlelik alıntı *Nisan Tezleri*'nin üç ayrı sayfasından, hem de can alıcı yerleri atılarak toparlanmış. (Bak cilt:24, s.46-48) *Kendi içinde anlam bütünlüğüne* sahip bir paragraf bir sayfadan, bir başkası bir başka sayfadan alınabilir. Ancak, bir cümle bir sayfadan, öteki cümle bir başka sayfadan ve aradaki çok önemli mantık bağları atılarak alınırsa bu cımbızlamadır, sahteciliktir. b) Bu da yetmemiş ve Lenin'in söylemek istediği tamamıyla çarpıtılmış, c) ve sonra bu çarpıtmaya yaslanarak “tatsız gerçek” edebiyatıyla BUDA'nın doğruluğu kanıtlanmış!

Nisan Tezleri'nin yazıldığı ortama bakıp Lenin'in ne demek istediğini ve neyi önerdiğini anlamaya çalışırsak,

menşeviklerin isteğine alet olmayacağı apaçık ortaya çıkar.

Şubat Devrimi olmuş, burjuvazi iktidarı almış ve bu anlamda burjuva demokratik devrimi tamamlanmış. Hem de aynı anda, öte yanda bir de Sovyetler kurulmuş. Sovyetler, “işçi – köylü – devrimci – demokratik – diktatörlüğünü” temsil ediyor Ülkede ikili bir iktidar var, ama gerçek iktidar burjuvazinin elinde. Neden bu böyle? Neden gerçek iktidarı Sovyetler eline alamamış da burjuva kurucu meclis almış? Çünkü köylülük burjuvazinin dümen suyunu izliyor. Sovyetlerin içinde köylülük, iktidarı Sovyetlere almak için çalışmıyor, işçi sınıfının da yolunu kesiyor. SR'ler ve Menşevikler buna yardım ediyor. Köylünün siyasal temsilcileri, “bu burjuva devrimidir iktidarı burjuvaya vermek gerek” diyor ve kendi eliyle teslim ediyor.

Böyle bir durumda Lenin bu yazıyı yazıyor. İlerde köylü işçiyi destekleyecekmiş, şimdi bunları bırakın diyor. Köylü bugün burjuvayı destekliyor ve ama devrim burada duramaz. Ya geriye gidecektir ya ilerleyecektir. İlerlemek zorunda, yoksa yıkılacaktır. O zaman ne yapmak gerekir? Köylüyü bölmek gerekir. Köylüyü bölmeden, köylünün burjuvaya desteği ortadan kaldırılamaz. Köylüyü böleceğiz, *yoksul köylüyü* örgütleyeceğiz, onu zengin köylüden ayıracağız, çünkü köylünün burjuvayı desteklemesinin altındaki sınıf özü *kulaklara* teslim olmaktan geliyor. O zaman köylülüğü böleceğiz, emekçi köylüyü örgütleyip savaşa süreceğiz.

Lenin'in o ortamda söyledikleri *devrimi ilerletmek* anlamına geliyor. Bir devrim çok kendine özgü biçimde tamamlanmış ve bir başka devrime büyüyor. Burjuva demokratik devrimi, sosyalist devrime büyüyor.

Bizim menşeviklerimiz, Lenin'in bu söylediklerinin

mantığını gizleyerek, “tatsız gerçekler”e devrimden çok geride bir iktidar aşaması gerekir diyorlar.

Oysa Lenin, oportünist mantığın *tam tersiyle* geliyor: Köylü burjuvaziyi desteklediği için önümüzdeki devrimci adımı geri çekelim demiyor, tersine, köylüyü bölerek, devrimi ilerleterek bu desteği kiralım diyor. Bir devrimden bir başka devrime!

* * *

Yukarıdaki menşevik alıntı da “neden” sorusunu yanıtlamadı ama bizler inatçı insanlarız, aramayı sürdürelim. Yine Yenice'den:

“... Sağa ve 'sol'a savrulmamak, stratejiyi taktiğe feda etmemek, güncel görevleri atlamamak için devrimci bir eylem programının sahip olması gereken temel özellikler nedir? Bunları şöyle özetleyebiliriz:

“Birincisi, devrim sürecinin içinde bulunan stratejik aşamasının doğrultusunda olmalı, onun karakterini yansıtmalıdır. O tarihsel anda toplumsal ilerleme için en tehlikeli, en zararlı politik baş düşmanı, eğilimi hedef almalıdır. Enternasyonalist görevlerle uyumlu olmalıdır.

“İkincisi, somut karakterde olmalıdır. Yığınlar tarafından kavranabilmeli, benimsenebilmeli, yani yaşama geçirilebilir olmalıdır. Yığınların savaşımını yükseltme, baş düşmana karşı politik güçleri birleştirme yeteneğinde olmalıdır.

“Üçüncüsü, o tarihsel anda, yalnız baş politik düşmandan kurtulmayı değil, devrim sürecinde, o günkü güçlerin karşılıklı yer alımı açısından olanaklı olan en ileri adımı oluşturan ivedi pozitif bir politik hedefi içermelidir.” (Yenice, *agy*, s.38)

Bu söylenenleri doğru kabul ederek bir öneri (eylem programı) de biz yapabilir miyiz? Bakalım nereye savrulunacak? Şöyle bir öneri: Türkiye'deki ABD üslerinin çitleri iki metre geriye alınsın!

1. Şimdi bu enternasyonalist mi, enternasyonalist. Stratejik aşamanın karakterini yansıtıyor mu? Evet, ABD emperyalizmine karşı. En tehlikeli siyasal baş düşmanı da belirlemiş, emperyalizm ve cunta.

2. Bu istem, Yenice'nin ikinci maddesinin isteklerini de karşılıyor. Çok somuttur; herkes kolayca anlayabilir. Hem de yaşama geçirilebilir. Kazma kürekle bile yapılabilir.

3. Üçüncü maddede, o günkü güçlerin karşılıklı yeralımı açısından en olanaklı olan bir siyasal hedefi içermeli dendiğine göre, bu işi Doğru Yol Partisi yapsın dersek o da üçe uymaz mı?

Görüldüğü gibi, bizim önerimiz de Yenice'nin, *devrimci* bir eylem programı için zorunlu saydığı üç maddeyi kapsamaktadır. Öneri ciddi değildir, espridir, mizahtır ama demagoji değildir.

* * *

Buraya dek menşeviklerden aldığımız hiçbir alıntı “neden” sorusuna yanıt getirmedi. Bu akıl yürütmelerin hiçbirisi ne kendi iç mantıksal tutarlılıkları açısından, ne de teorik açıdan doğru ve anlamlı değildir.

Gördüğümüz menşevik alıntılar “neden” sorusunu yanıtlamadı ama yararsız olmadı. Resmi TKP basınında partizan kliğinin saray darbesinden bu yana yoğunlaşan aşırı bilgiç, pedagojik, öğretmen edalı, çok mürekkep yalamış havalı, lastikli üslubun da en az bir önceki denli kof ve şiğ olduğunu gösterdi.

Son olarak; Yenice'nin söz konusu yazısının çeşitli

yerlerine gömülmüş, çevresi örtülerek gizlenmiş bazı görüşleri birlikte okuyabiliriz. Bu yapacağımız cımbızlama olmayacaktır, çünkü hem verdiğimiz bölümler kendi içlerinde anlam bütünlüğüne sahiptir, hem de görüşlerin ruhunu doğru yansıtmaktadır. Okuyalım:

“..Buraya kadar anlatılanlardan, Eylem Programı'nın ülkede bir devrimci durum olmadığını. buna da bağlı olarak yığınların dolaysız devrim çağrısını benimsemeye, desteklemeye hazır olmadığı gözönüne alınarak hazırlandığı yeterince ortaya çıkmış olsa gerek. ...

“Öte yandan, bugün güçlerin karşılıklı yer alımı, rejimin içine girdiği bunalım hoşnutsuz yığınlarda belirli bir hareketlenme, rejim karşıtı güçlerin toparlanması ile politik güçler oranında barış ve demokrasi güçlerinden yana ivedi bir değişim sağlanabileceğini ortaya koyuyor Güçler oranında böylesi bir değişimle, 12 Eylül rejimine son verilebilir, ulusal demokratik bir hükümdar kurularak, ulusal demokrasi programındaki dönüşümler yaşama geçirilebilir. Bu nesnel koşulları olgunlaşmış bir olasılıktır.” (Yenice, *agy*, s.41-42)

“ ... İçinde bulunduğumuz nesnel ve öznel durumun somut bir çözümlemesine dayanarak, böyle bir ivedi politik hedef saptıyor. Nedir bunlar”!

“Birincisi, daha önce de belirtildiği gibi yığınsal ve politik güçlerin karşılıklı yer alımı, cunta rejimine son vererek, ulusal demokrasi programının uygulanmasını sağlayacak bir politik güçler oramına ulaşmak için elverişlidir. Bu gerçek, yani nesnel koşulları olgunlaşmış bir olasılıktır. Yığınları hareketlendirecek, güçleri birleştirecek politikalarla, girişkenlikle hızla gerçekliğe

dönüşebilir.

"İkincisi ... Cuntanın 'demokrasi' manevrası, hem ister istemez açtığı kimi yasal olanaklarla, hem de yarattığı düş kırıklığıyla, yığınların hareketlenmesi, rejim karşıtı güçlerin birleşmesi için eskiye göre daha elverişli bir ortam yaratıyor. Bu koşullarda, hem yasal olanakları sonuna kadar kullanarak, ama asıl yığınlar başvurup onların eylemiyle bu olanakları zorlayarak, henüz devrimci, köklü dönüşümlere başlamak için yeterli olmasa da, 12 Eylül rejiminin sürmesine de izin vermeyecek bir güçler oranı oluşturma olanağı artıyor.

"Üçüncüsü, 12 Eylül rejimine karşı olan, barış ve demokrasi isteyen güçlerin yığınların bilinci, durumu, etkinlikleri ve amaçları da nesnel bir gerçekliktir. Leninci bir parti devrim için savaşıma yetenekli, niyetli, hazır olmayan, ama önemli ve yığınlar üzerinde etkin, burjuva demokratik güçlerin varlığını görmezlikten gelemmez. ... Devrimci işçi sınıfı hareketinin, TKP'nin, diğer devrimci güçlerin bugünkü gücü, bu gücün burjuva demokrat güçlere oranı da abartılmadan gözönüne alınması zorunlu bir nesnel gerçektir.

"... TKP, Eylem Programı'ndaki, ulusal demokrasi ivedi politik hedefini ve dönüşümler programını, elbette politik yaşamda etkin burjuva demokrat güçleri ve onların programlarını, politik hedeflerini gözönüne alarak, hesaba katarak saptamıştır." (Yenice, agy, s.44-45)

"... Sonra yığınların yakıcı ekonomik toplumsal istemlerini, sınırlı da olsa ivedi bir politik hedefe bağlamak, onların politik bilinçlenmesine yani, gözlerinin erk sorununa çevrilmesine katkıda

bulunacaktır. Kuşkusuz, böylesi bir ivedi politik hedefin, burjuva demokrat politik güçlerle ortak bir politik hedef çevresinde birlik olanaklarını arttırmayı, onu gerekli kılan önemli bir başka nedendir.” (Yenice, *agy*, s.43)

Bu çok dolambaçlı cümleleri bir düzene sokarsak Barış ve Ulusal Demokrasi Aşamasının gerçek nedenini şöyle sıralayabiliriz:

BUDA diye stratejik devrim aşamasından farklı bir aşama gereklidir çünkü:

1. Ülkede devrimci durum yoktur, bu nedenle yığınların bilinci geridir. Yığınlar dolaysız devrim çağrılarına rağbet etmiyorlar.

2. Öte yanda, yığınlar üzerinde çok etkin burjuva demokratik güçler vardır.

3. Ve devrimci güçlerin gücü burjuva demokratik güçlerden çok düşüktür.

4. Güçler dengesi “henüz devrimci, köklü dönüşümlere başlamak için yeterli olmasa da”, daha geri bir hedefi gerçekleştirmek için olgunlaşmıştır. Sivil yönetime geçmek için olgunlaşmıştır.

5. Bu nedenle Barış ve Ulusal Demokrasi Aşaması (BUDA) programı *burjuva güçlerle birlik amacıyla hazırlanmıştır.*

BUDA burjuvaziyle işbirliği için önerilmiştir.

İşçinin Sesi Sayı 249 2 Ocak 1984

ÇEK-AL

III. İyi öncü değil kötü artçı bile değil³

7. Barış ve Ulusal Demokrasi Programı neler öneriyor?

Menşevik programın evrimini, “Barış ve Ulusal Demokrasi için Eylem Programı”nın (BUDEP) neler önerdiğine bakarak kaldığımız yerden sürdürelim.

Yazımızın geçen bölümünde gördüğümüz gibi, Yenice'ye göre eylem programı, stratejik eylem programının karakterini yansıtmalıydı. Biz de buna karşı, “ülkemizdeki ABD üslerinin çitleri 2 metre geri alınsın” istemini yükseltmiştik. Bununla göstermek istediğimizi, menşevik mantığın vardığı saçmalığı, BUDEP'in önerileri daha da güzel ortaya sermektedir. Yenice, “karakterini yansıtmama” konusunda ne denli sulanmış olursa olsun, yine de koşul getirdiği için, bunlar BUDEP'in maddelerini yorumlama sırasında ayağına dolaşmaktadır. BUDEP'in maddeleri, devrimin karakterini öyle kolayca yansıtmıyor. O zaman Yenice geniiş bir yorum yapmak zorunda kalıyor. Bu geniş yorumlamayla BUDEP'in devrim programının karakterini yansıtmaması engelini aştıktan sonra da, BUDEP'i uygulayan, öznel niyeti ne olursa olsun nesnel olarak anti-emperyalist, antitekel olur diyor. Cuntayı destekleyen ABD ve en gericiler olduğuna göre cuntaya karşı kim ne yaparsa, niyeti ne olursa olsun anti-emperyalist oluyor!

BUDEP'in ve onu gerçekleştireceklerin neden ve nasıl

³ Menşeviklerin parti programı için aşağıdaki linke tıklayabilirsiniz: https://emarvakfi.net/wp-content/uploads/TKP-IS/lscininSesi/PDF/1984/is252_0284.pdf

anti-emperyalist, antitekel olduklarını Yenice'den aktarışına inanılmazsa gelin yazısını birlikte okuyalım:

“(BUDEP - R.Y.) Emperyalizmin saldırgan planlarını, politikasını püskürtmeyi, emperyalizmin ve işbirlikçi tekellerin dayattığı, desteklediği 12 Eylül rejimine son vermeyi başa alıyor. Başta ABO emperyalizminin ve işbirlikçilerinin hegemonyasını, etkinliğini sınırlamayı hedefliyor.

“Bu nitelikleriyle o, anti-emperyalist, anti-tekel karakterde bir eylem programıdır. Evet, o, NATO'dan çıkmak, devletleştirmeler gibi köklü anti emperyalist, anti tekel dönüşümleri içermiyor. Eylem Programı'na bu karakteri kazandıran; barış ve ulusal demokrasi savaşımını yükselterek bu dönüşümlerin önündeki baş politik engelleri kaldırmayı hedef almasıdır.

“(...) Ülkede burjuva demokrasisinden bile eser bırakmamaya çalışan, bunu büyük ölçüde başaran cunta, 12 Eylül rejimi kimin, hangi güçlerin temsilcisidir? ... Eğer bu gerici diktatörlük ve yerleştirmek istediği rejim emperyalizme ve işbirlikçi tekellere dayanıyorsa, ona karşı verilen savaşım da, ona son verilerek geçilecek ulusal demokrasi de anti-emperyalist, anti-tekel bir öz taşıyacaktır.

“Aynı nedenle bugün, barış için ve 12 Eylül rejimine karşı burjuva demokratik hak ve özgürlükleri, kurumları korumak, geliştirmek için savaşım veren her güç, herkes, amaçları bununla sınırlı olsa da, özde anti-emperyalist, anti-tekel bir savaşım verdiğinin bilincinde olmasa da, nesnel olarak böylesi bir savaş vermiş oluyor.” (*Yol ve Amaç*, Yenice, s.38-39, 41)

12 Eylül cuntası emperyalistler ve tekeller tarafından

getirildiği için bu cuntanın gitmesini isteyen herkes anti-emperyalist ve anti-tekel olmaktadır. Böylece dolaylı yoldan AP'nin vb. de anti-tekel bir yanı olduğunu, hiç olmazsa nesnel olarak böyle olduğunu kabul ediyorlar. Burjuvazinin nesnel devrimciliğinden de söz edebilirlerdi.

Şimdi programın belli başlı maddelerine gelirsek:

- Bir kez bu programda NATO'dan çıkmak yoktur.
- Devletleştirmeler yoktur. Yalnızca yeraltı ve yerüstü doğa zenginliklerinin devletleştirilmesi var, ki bu Ecevit'te de vardı.

- Devlet, 1961 Anayasası temelinde örgütlenmelidir.
- Erk, egemenliği ulus adına kullanan parlamentoya geçmelidir. Cunta gitsin parlamento olsun.

- Güvenlik organlarının demokratik temelleri olsun. (Faşistlerden arındırmak deniyordu bir zamanlar, belki yine onu kastediyordur.)

- Ordu ulusal bağımsızlığımızı korumalıdır.
- NATO'nun dayattığı askersel harcamaları azaltmak gerekir. (Çok gerçekçi insanlar!)

- “Uluslararası yeni bir ekonomik düzen desteklenmelidir.” Burada BUDEP çok ilginç birşey söylemiş oluyor. “Uluslararası yeni ekonomik düzen” denilen şey Avrupa sosyal demokratlarının son yıllarda benimsediği, çok sayıda az ve orta gelişmiş ülke (Meksika vb. dahil) burjuvazisinin Birleşmiş Milletler'de kavgasını verdiği moda bir kavramdır. Ne sosyalizm, ama ne de çirkin tarafları olan bir kapitalizm, daha insancıl, üçüncü dünya ülkelerini düşünen bir düzen. Dünya burjuvazisinin ileriye en iyi gören kesimlerinin kapitalist pazarı derinleştirerek kapitalizmin bunalımını atlatmak, kapitalizmin kullanmadığı rezervleri işletmek amaçlarını güdüyor.

- Ekonomik bağımsızlığın güçlenmesine katkıda

bulunan özel işletmelerin korunması. (Bunu insan ilk başta onların “ulusal” dediği tekeldışı burjuvaziyi destekleyici birşey sanıyor. Ancak düşünürseniz, ekonomik bağımsızlığın temellerinin güçlenmesine katkıda bulunan işletmelerin stratejik işkollarında büyük işletmeler olması gerekir. Ekonomik bağımsızlığın güçlenmesine katkıda bulunmak için dişe dokunur olmak gerekir. Yazımızın başında “demokratik - en demokratik” diye bir ayrım yaptıklarını görmüştük. İşte bunlar bu “demokratik” burjuvazidir, tekellerin içinden bir bölümdür, ya da tekelleşmemiş büyük burjuvazidir.)

Evet yoldaşlar, BUDEP'in önerileri böyle şeylerdir. Burada bu önerilerin üzerinde durmayacağız. Bir başka yazıda bu önerileri Türkiye toplumunun ekonomik-toplumsal ve siyasal dokusunun ulaştığı düzeyle karşılaştırarak ele almakta ve nasıl bir anlam taşıdıklarını değerlendirmekte büyük yarar vardır. Ancak BUDEP'in mariz yanlarına bir örnek daha verelim. Bu programda *kadın sorunu* yoktur. “Analık” sorunu ve yalnızca kadınları değil, çırakları, genç işçileri, sendikasız ve sigortasız işçileri de ilgilendiren “eşit işe eşit ücret” vardır!

BUDEP, yaptığı somut öneriler hakkında şöyle diyor:

“İşte bu eylem programı, yığınların bugünkü somut istemlerini içeriyor ve işbirliği yapmak istediğimiz politik güçlerin 'ortak amaçlarını gözönüne alıyor.” (BUDEP, s.7)

Doğru, hatta daha çok onların amaçlarını gözönüne alıyor. Türkiye'de demokrasi savaşımı *biraz* geliştiği ve *biraz* açık yığınsal çerçeve kazandığı anda, bu program yokolup gidecektir.

Bu, Türkiye'deki sınıf çelişkilerinin şiddeti altında gelişecek bir demokratik savaşımın bir anda eskiteceği çok

geri bir programdır.

8. Belgiler sorunu

Buraya dek okuduklarımızda birkaç kez “dolaysız eylem çağırısı” yapmakla bizi suçladıklarını hatırlıyoruz. Kutlu ise yazısında “halk ayaklanması perspektifi”nden söz ediyor, ama bu dolaysız eylem çağırısı değildir diyor. Böylece devrimden, halk ayaklanmasından her sözedişin “dolaysız eylem çağırısı” olmadığı ortaya çıkıyor.

Ancak onların halk ayaklanmasından sözedişiyle bizim aramızda tabi fark var. Onlar ayaklanmayı yalnız kendi “komünist bilinç”lerinde saklı tutuyorlar. Biz ise belgilerde, belgelerde ve her yerde yaygın olarak, yoğun olarak kullanıyoruz.

O zaman, belgilerde ve yoğun olarak kullanmak, işte *bu* dolaysız eylem çağırmaktır, bugünden ayaklanma çağırmaktır diye düşünülebilir mi? Bu soruyu yanıtlamadan önce, yine onlardan ilginç bir alıntı okuyalım:

“ 'Tanklarla gelen devrimle gider' diyenler, gerçekte bu politikalarını 'gerici faşist diktatörlüğün devrimci duruma yol açacağı' beklentisi dışında nesnel ve öznel koşulların hangi somut çözümlemesine dayandırıyorlar!' Devrimin nesnel koşullarının olgunlaşmasını hızlandırmak, öznel etmeni hazırlamak için nasıl bir politika öneriyorlar, ne yapıyorlar!' Cuntanın 'demokrasi' manevraları ortadayken, devrimci duruma yol açmamayı başaran gerici ve faşist diktatörlüklerin pek çok canlı örneği varken bu aslında işi oluruna bırakmak değil de nedir?’ (Yol ve Amaç, Yenice, s.37)

Hatırlarsanız, kendi verdikleri bir alıntının birkaç paragraf ötesinde Lenin belgiyi şöyle tanımlıyordu: “Belgi, belli görevleri yerine getirmek için ulaşılması gereken amaca işaret eder.” (Lenin, c.11, s.118)

Şimdi Yenice'nin “saldırısı” karşısında neler denebilir?

Lenin devrim sürecini ve buna bağlı olarak propaganda ve ajitasyonun ve genel olarak parti eyleminin tutacağı yolu en genel olarak ikiye ayırır: 1) Ayaklanma öncesi aşama, 2) Ulusal çapta kriz, yani ayaklanma ve devrim aşaması.

Ayaklanma öncesi aşama hem devrimci durum öncesini, hem de devrimci durumu kapsar. Devrimci durum öncesi aşama da iki ortama ayrılabilir. Biri, Avrupa'daki gibi barışçıl bir ortam bir de gericilik dönemi gibi özünde barışçıl olmayan, ama devrimci durum da olmayan bir ortam. Devrimci durum öncesi deyimi böylece hem barışçıl dönemi, hem gericilik dönemini kapsar.

Lenin, ayaklanma öncesi aşamaya, yani devrimci durum öncesiyle devrimci durum dönemine “*propaganda dönemi*”, ulus çapında kriz aşamasına “*eylem dönemi*” der.

Propaganda aşamasında belgiler halkın “haleti ruhiyesini” psikolojisini-bilincini değiştirmeye yönelir. Fiili ayaklanma çağrısı değildir, tam tersine *propagandadır*. Ayaklanmanın, devrimin propagandasıdır. Ulus çapında krize dek yaşanan değişik dönemlerde, döneme göre değişik hedefler ve belgiler olur, vurgular değişir, fakat belgilerin genel amacı propagandadır, halkın bilincini değiştirmektir, çünkü propaganda dönemi, *ayaklanmanın toplumsal psikolojik koşullarını hazırlama* dönemidir.

Eylem döneminde ise belgiler önce eyleme fiili çağrıdır. Gerçek devrim anı geldiğinde de direktif anlamını taşır. Belgiler konusunda Leninci anlayışın bu kısa özetiyle

bile, “tanklarla gelen devrimle gitmelidir” dedik diye, yarın sabah devrim yapacağız demek istemediğimiz kolayca ortaya çıkar. Bu belge hedefimizi, halkın bilincine bu hedefi sokma isteğimizi gösteriyor. Propaganda tuttuğu ölçüde, (yalnızca bununla da gitmiyoruz, gücümüze oranla yapabileceğimiz herşeyle gidiyoruz) hedef de gerçek olacaktır. Bugünden ayaklanma yoktur, ama gayrimeşru bir iktidar ve bunu defetmek vardır. Tanklarla gelmiş, biz de silahlarla götürmeliyiz. Bu belge, cuntayı devrimle götürebilmenin koşullarını hazırlayabilmek için atılmıştır. Ancak, savaşım süreci içinde çok daha geri çözümler de ortaya çıkabilir. O zaman bunlara, devrimci savaşımın yan ürünü denir.

Menşeviklerin gerçek komünistleri “solcu”lukla, “doğrudan ayaklanma çağrısı” yapmakla suçlayışları yeni değildir. *Propaganda ve Ajitasyonun Güncel Sorunları* broşürünün (1980) yazılma nedenlerinden birisi bu suçlamayı yanıtlamaktı. Hâlâ aynı yolda gidiyorlar, bilerek çarpıtıyorlar.

Bizim için önemli olan şudur: Bu yalan suçlamayı dört yıldır ısrarla getiriyorlar çünkü kendileri bu suçlamanın tersyüz edilmişidir. Bu suçlamayla kendilerini anlatıyorlar. Onlar aşamalı bilinç teorisinin peşinden gittikleri için, devrimle demokrasi kavgasını, ekonomiyle siyaseti, demokrasiyle sosyalizmi birbirinden kopartırlar. Oportünist “aşamalar” teorisi! Bilinçte aşama, devrimde aşama, hatta asgari ücrette aşama, sonuçta herşeyde kuyrukçuluk! Suçlama bunları ele verdiği için önemlidir. Ulus çapında kriz olmadan bir ülkede devrimden söz edilebileceğini akılları almıyor. Ya da hani devrim için karar verip, haydi yapıyoruz diyecek alaylar olmadan devrimci şiarlar atılacağını akılları almıyor. Lenin yazmış, ama Lenin

onları ilgilendirmiyor.

Adlar yenice ama görüşler eskice, çok eskice oportünizm.

9. Sonuç

Buraya dek söylediklerimizin bir özeti olarak menşevik devrim teorisinin, BUDEP'in mantığını maddeleyelim:

1. Türkiye'nin önündeki stratejik aşama, sosyalizme açılacak olan antiemperyalist, anti-tekel devrimdir.

2. Ancak buna bugün halkın psikolojisi ve bilinci hazır değildir.

3. Etkin *burjuva demokratik* güçler vardır. Devrimci güçler ise bunlardan çok daha zayıftır.

4. Bu nedenle burjuva demokratik güçlerle birliği sağlayacak “Ulusal Demokrasi Aşaması” gereklidir.

5. BUDA'dan nereye gidileceğini işçi sınıfının ve KP'nin gücü belirleyecektir. (Bu da mavi boncuk!)

Bu mantık, hem Türkiye'yi, hem Marksizmi ya anlamadıklarını, ya da daha olası, bilerek çarpıttıklarını göstermektedir. Türkiye'yi çarpık ele alıyorlar ve “ulusal” ve “demokratik” bir burjuvaziden konuşuyorlar, oysa Türkiye'de en “iyi” burjuva demokrat değil, liberaldir.

Marksizmi çarpıtıyorlar. Birincisi, hadi, bizim liberal dediğimize onlar demokrat diyor olsunlar, taktik onlarla bütünleşmek yine olamaz. Leninci taktiklerin öğrettiği, bunları soyutlamak ve tarafsızlaştırmak için çalışmaktır. Burjuva devriminde bile Bolşevikler bunun için çalışmışlardır. Bizimkiler ise onlarla bütünleşmek için uğraşıyorlar.

İkincisi, halkın bilinç düzeyine bakarak iktidar aşaması belirlenmez. Görevimiz halkın bilincini toplumun nesnel olarak önünde duran aşama için hazırlamaktır.

Bilincin o günkü durumuna göre aşama icad etmek, işte bu oportünist “aşamalar” teorisidir. Bu da değilse, bir kul çıkıp “aşamalar” teorisini anlatabilir mi?

Üçüncüsü, bugün stratejik devrim programının değil, BUDEP'in gerçekleşmesi için çalışacaklarını söylüyorlar. O zaman bir düşünelim. Oportünizm bir noktada davaya zarar vermeden sonuna dek güzel gitse, herkes oportünist olurdu. İflaslarının önemli bir yönünü bugün stratejik programlarını değil de BUDEP'i propaganda etmeleri hazırlayacaktır, çünkü bu strateji ile taktığı birbirinden koparmanın ta kendisidir. Diyelim ki parti güçlendi. Nasıl bir temelde güçlenecek? O noktaya dek yapılanların temeti'nde, “bu komünist partisidir ama şunları savunuyor” temelinde güçlenecektir. Aşamalı bir bilinç temelinde güçlenecektir. Eğer güçlenirse sıcak döneme KP'nin bu yolla güçlendiği bir şekilde gelirse işte o zaman oportünizm, o noktaya dek ağır aksak idare eden bu günah, faturasını ister. O noktaya dek ülkenin içinde bulunduğu geçici geriliğe teslim olmuş bir çalışmanın kazandığı destek ileriye gitmesini engeller. Avrupa'da bugün pek çok KP'nin, hatta eski sosyal demokrat partilerin geçirdiği acı evrimde bu olgunun payı büyüktür. Tarihsel olarak bu olgu oportünizmin klasik burjuva reformizmine dönüşmesinde önemli bir rol oynamıştır. Türkiye'de de oynayacaktır.

Günümüz oportünistleri de 3 programlı oluyormuş

“Salt ve sol oportünizmin ortak özelliği 'tek programlı' olmalarıdır. Sol oportünizm 'devrimci durum var' derken de, 'faşizm geldi, devrimci durum uykuya yattı' derken de güncel politikasını, stratejik programına eşitler. Sağ oportünizm ve reformizm ise devrimci bir stratejiye, ya da amaca sahip olmadığı, rotasız olduğu

için rüzgara göre yelken açar. (...)

“Birinin politikası somut duruma bakılmaksızın olasılıklara göre belirlenir. Öbürünün politikası somut duruma teslim olmaktır. Sonuçta her ikisinin de ortak yanı kendiliğindenciliktir. İşi olacağına bırakmış olurlar.”
(*Yol ve Amaç*, Yenice, s.37)

Yenice böyle diyor! “Sol”u anladık! “Sol” hep devrimden konuşur, anarşistlik yapar, öyle “ıvır zıvır” işlerle, işçileri hastaneye götürmekle falan ilgilenmez, hadi o tek programlı olur. Peki sağ neden tek programlı olsun? Sağ istediğin kadar programlı olabilir. Hele “devrimciliği” bırakmamış bir sağ ise mutlaka ilerisi için devrimci bir programa sahip olacaktır. Ama oraya *varmamak* için de sürekli başka programlar getirecektir.

TKP *İşçinin Sesi*'nin programı tek değil, iki aşamalı bir devrim hedefi belirliyor ve bu iki aşamanın ancak proletarya hegemonyasıyla, tek bir oluşum içinde birleşerek başarıya ulaşabileceğini işliyor.

Peki onlar BUDEP'le ne öneriyorlar? Okuyalım:

“Devrim sürecinde, erkte ve mülkiyet ilişkilerinde köklü bir nitel değişme getirmeyen daha az önemli devrim olmayan sıçramalar da söz konusudur. Kuşkusuz, tümüyle yepyeni bir mülkiyet ilişkisine geçişi sağlayan çok daha önemli devrim sıçramaları da vardır. Bu üçü (*üçü diyor, dikkatlerden kaçmasın-R.Y.*) birbirine karıştırılmamalıdır. TKP Eylem Programı'ndaki, cunta rejimine son vererek ulusal demokrasiye geçiş, erkte, mülkiyet ilişkilerinde köklü nitel değişimlere elverişli olmayan bir güçler oranı altında gerçekleştiğinde, bu devrim olmayan bir sıçrama, bir geçiş olacaktır. (*Birincisi bu bir sıçrama ama devrim değil-R.Y.*) Erkte ve

mülkiyet ilişkilerinde köklü bir nitel değişim sağlayacak devrim sıçramasına hazırlanmaya katkıda bulunacaktır. Stratejik yakın devrim hedefimiz olan, anti-emperyalist, anti-tekel devrim erkte ve mülkiyet ilişkilerinde yapısal, köklü değişiklikler getiren bir devrim sıçramasıdır. (*İkincisi, anti-emperyalist, anti-tekel devrim-R.Y.*) Üçüncüsü ve sonuncusu, tümüyle yepyeni bir mülkiyet ilişkisine geçişi sağlayacak çok daha önemli bir devrim sıçraması olan sosyalist devrimin kendisidir.” (*Yol ve Amaç*, Yenice, s.42)

Üç etti: 1) Ulusal demokrasi, 2) anti-emperyalist, anti-tekel devrim, 3) sosyalist devrim. Üç ayrı aşama, üç ayrı program! Resmiler bizi tek programlı olmakla eleştirirken öte yanda hokkabazlık yapıyor ve *üç programlı komünist partisi* ortaya çıkartıyorlar. Gerçek bir hokkabazlık.

O zaman, günümüz oportünistleri de 3 programlı oluyormuş diyeceğiz.

- II -

Oportünist programın ikinci dönemi: Kasım 1983 sonrası

Resmilerimiz üç programlı oluyormuş diyeceğiz ya Kasım *Atılım*'ıyla diller ansızın değişiyor. Kendi yaptıkları ve yayınladıkları “Barış ve Ulusal Demokrasi için Eylem Programı”nı (BUDEP) aynen faşizm konusunda olduğu gibi bir iki sudan gerekçeyle “tedavülenden” kaldırıyorlar. Ya da, kaldırıyorlar mı’?

Bu bölümde Kasım *Atılım*'ıyla yansıyan, kongrede

bağlanan programa ve devrime ilişkin görüş değişikliğinin ne olduğunu saptamaya çalışacağız. Bu yeni dönemin görüşlerini değerlendirmede kullanılacak iki temel kaynak vardır: *Türkiye Komünist Partisi- 5.Kongre Belgeleri* (Kasım 1983) ve *TKP Programı* (Kasım 1983).

“Barış ve Ulusal Demokrasi için Eylem Programı” (BUDEP) Nisan 1983'de yayınlanıyor. Önceki bölümde ele aldığımız yazıları taşıyan, (ikinci sayısını 6 aydır beklediğimiz!) *Yol ve Amaç* Temmuz 1983'de yayınlanıyor. Aradan üç ay geçiyor, Kasım *Atılım*'ında okuduğumuz “5. Kongre MK Raporu”nda Kutlu bukalemunlaşıyor.

“Kongrenin” programa getirdiği yeniliği iyi anlamak için bu yazının ilgili bölümünü birlikte okuyalım:

“Nükleer savaş tehlikesinin ciddi boyutlara yükselmesi ülkemizdeki faşist diktatörlüğe karşı savaşımı çok yönlü etkiliyor ve barış uğrundaki savaşımı diktatörlüğü yıkma ve ulusal demokrasiyi kurma savaşımı arasında varolan bağı, çok daha dolaysız bir duruma getiriyor.

“Parti programını değiştirmeyi gerektiren öteki temel etken, herşeyden önce, Türkiye'nin bugün faşist bir diktatörlük rejimiyle yönetilmesidir. Bu, toplumdaki var olan sosyal ve ulusal (Kürt halkı ile egemen Türk burjuvazisi arasındaki) çelişkileri keskinleştirmekle kalmadı. Ek olarak, işbirlikçi oligarşinin faşist diktatörlüğü ile, son derecede geniş sosyal ve politik güçler arasında da keskin bir güncel politik çelişkinin ortaya çıkmasına yol açtı. Partinin önünde duran ivedi politik görev böylece değişikliğe uğradı. Parlamenter rejimin, sınırlı da olsa, işçi sınıfına, halka verdiği tüm olanaklardan yararlanarak, yığınların aktif eylemleriyle demokratik kazanımları savunmak ve geliştirmek

görevinin yerini, faşist diktatörlüğü yıkma görevi almıştır. Bir başka deyişle, bütünsel bir süreç olan devrimin ilk aşamasına yaklaşmanın yolu değişikliğe uğramıştır.

“İvedi görev olan, faşist diktatörlüğün yıkılması, kendi başına, Türkiye halkının çözmek zorunda olduğu öne çıkan çelişkiyi, emperyalizm ve işbirlikçi oligarşi ile halk ve aynı zamanda ulusal burjuvazi arasındaki çelişkiyi çözemeyeceği açıktır. “Partinin, işçi sınıfının önünde duran sorun, diktatörlüğü yıkan güçlerin olanaklı olan en geniş kesimleriyle birlikte, anti-emperyalist, demokratik halk devrimini *başlatmaktır*. Bu da, söz konusu devrimin ilk adımda çözmek zorunda olduğu görevleri ön plana çıkarmayı, en geniş güçleri bu görevleri çözmeye amacıyla birleştirmeyi gerektiriyor. O nedenle şimdi, *faşist diktatörlüğü yıkmak ve bu değişimi, devrimin ilk aşamasına yöneltmek için*, geçmişe göre daha geniş güçlerin bağlaşıklığına olanak veren bir *minimum program* gerekliliği ortaya çıkmıştır. 1983 MK Plenumunda onaylanan Ulusal Demokrasi Eylem Programı bu zorunluğun bir ürünüdür.

“Buradan da anlaşılacağı gibi, ulusal demokrasi, anti-emperyalist demokratik halk devriminin ilk, başlangıç basamağı olacak ve bundan sonra yolu sosyalizme açacak olan köklü anti-emperyalist, anti-tekel, demokratik dönüşümler gerçekleştirilerek, devrimin birinci aşaması tamamlanacaktır.

“MK Plenumunda hazırlanan eylem programının, devrimin ilk aşamasına özgü görevlerin çözümünü başlatması söz konusu olduğu içindir ki, MK, bu evreyi parti program taslağına almıştır.

Görülebileceği gibi, devrimin bu ilk atılımını ya da evresini, onun tamamlanması evresinden ayrı bağımsız bir aşama olarak ele almak olanaklı değildir.

“Değerli yoldaşlar, *nasılsa ortaya çıkmış olan* bir yanlış anlayışa değinmek istiyorum. Bazı kimseler, devrimci süreçteki evrelerden, aşamalardan söz etmenin pek devrimci bir tutum olmadığı gibi bir kanı taşıyorlar. Troçkistlerce özendirilen bu eğilimin elbette üzerinde bile durmaya değmez. Onun ipliği çoktan pazara çıkmıştır. Bununla birlikte, pek çok iyi niyetli insanın bilincindeki etkileri yabana atmamak gerekir. Şimdi, partimizin anti-emperyalist demokratik halk devriminin bir *ön adımından*, ilk basamağından söz etmesi bu gibi kimseler için elbette anlaşılması zor bir saptamadır.

“Demokratik devrimin kendi içinde değişik evrelerden geçeceğine ve giderek sosyalist devrime dönüşeceğine ilişkin tez, Lenin'in sosyalist devrim teorisinin parlak bir düşüncesidir ve bütün devrimlerin deneyimi ile doğrulanmıştır. (...)

“Kaldı ki, bir devrimin maksimalist amaçlarla değil de, hemen yerine getirilmesi, ivedilikle çözülmesi gereken görevle işe başlamasından daha doğru, mantıklı ne olabilir”! İşte yoldaşlar, yeni program taslağımızda *devrimin ilk aşaması ve onun başlangıç adımı olarak ulusal demokrasi* üstüne söylenecekler bu kadardır. (TKP 5. Kongre Belgeleri I, s.65-68) (abç)

Kutlu'nun bu söyledikleri dönüp dönüp bir daha okunacak bir ibret belgesidir. Kim demiş Türkçe yoksul bir dildir diye? «*Ulusal demokrasi aşaması*” devrim midir, değil midir? Evet devrimdir, hayır değildir. İşte bu. Ama

olmaz. Şu seçilen sözcüklere bakın: “devrimi başlatmak”, “faşist diktatörlüğü yıkmak ve *bu değişimi devrimin ilk aşamasına yöneltmek*”, stratejik programdan ayrı bir “minimum program”, “devrimin ön adımı”, “devrimin ilk basamağı”, “devrimin ilk aşamasının başlangıç adımı olarak ulusal demokrasi”.

1. “Devrimin ilk aşamasının başlangıç adımı olarak ulusal demokrasi”

Şu cümleyi bir daha değerlendirelim: “O nedenle şimdi, faşist diktatörlüğü yıkmak ve bu değişimi, devrimin ilk aşamasına yöneltmek için, geçmişe göre daha geniş güçlerin bağlaşıklığına olanak veren bir minimum program gerekliliği ortaya çıkmıştır.” (Kutlu)

Cümleden kolayca anlaşılıyor ki faşist diktayı yıkmak devrim değil, devrimin ilk aşamasına yönelebilecek bir *değişimdir*. *Minimum program* da bu değişim için gereklidir. .

Menşevik programın ortaya çıkışının ikinci aşamasında özde hiçbir değişiklik yapılmamış olduğunu, aynı MK raporunun bir başka yerinde şu cümlelerde de görüyoruz:

“Belirttiğimiz gibi, TKP'nin dolaysız politik amacı, faşist diktatörlüğü yıkmak ve ulusal demokratik güçlerin hükümetini kurmaktır. Partimiz bu uğurda verilecek savaşların, elde edilecek başarıların, *bütünsel devrimci sürecin birinci aşaması olan anti-emperyalist, demokratik devrim için elverişli koşullar yaratacağı inancındadır.*” (TKP 5.Kongre Belgeleri I, s.51) (abç)

BUDEP'i değerlendirdiğimiz önceki yazılarımızda, “ulusal demokrasi” aşamasında burjuvazinin de yer

alacağını görmüştük. Bu noktada da, belki biraz daha açık konuşmak dışında bir değişiklik yoktur.

“Ulusal demokrasi, işçi sınıfının, köylülerin, esnaf ve zanaatçıların, yurtsever erlerin, assubay ve subayların, aydınların ve gençliğin, küçük ve orta işletme sahiplerinin, Kürt halkının, diktatörlüğe karşı çıkan ve ortak bir program çevresinde birleşen tüm güçlerin işbirliği ile, işçi sınıfının öncülüğündeki yığınların bağımsız, aktif savaşımla kurulabilir.

“Ulusal demokrasi, tüm bu sınıf ve katmanların erkidir.” (*TKP Programı*, s.32)

“Köylü”, esnaf, zanaatçı, assubay, yurtsever erler ile subayların hiç olmasa bir bölümü, aydınlar ve gençliğin önemli bölümü küçük burjuvazidir. Küçük işletme sahiplerinin bir bölümü, kullandığı işgücü ve makina oranına göre küçük burjuvazidir ama bir bölümü küçük kapitalisttir. Orta işletme sahipleri de geneliyle orta kapitalisttir. Küçük ve orta kapitalist, küçük burjuvazi sınıfından ayrı olarak, burjuvazinin tekeldişi burjuvazi dediğimiz katmanıdır.

Menşevik “kongre”ce kabul edilen programın istemleri, BUDEP'in istemleriyle tamamen aynıdır. Aşamanın içeriğini anlatan istemlerin aynılığı, konumlarında hiçbir değişiklik yapmadıklarının kanıtıdır. Yazımızda çok yer tutmaması için, programda çeşitli sayfalara yayılmış istemleri MK raporundan veriyoruz.

“Genel politik af çıkarılması; koğuşturmaların durdurulması; politik göçmenlerin yurttaşlık haklarının geri verilmesi, özgürce ülkeye dönmelerine izin verilmesi; 1982 Anayasa'sının iptal edilmesi ve 1961 Anayasa'sının demokratik ilkeleri temelinde ulusal

demokratik bir anayasa yapılması; bu anayasayla tüm erkin, demokratik koşullarda oluşacak parlamentoya verilmesi; politik özgürlüklerin ve sendikal özgürlüklerin, düşünce ve vicdan özgürlüğünün eksiksiz sağlanması; faşist akımların yasaklanması; Kürt halkı üzerindeki ulusal baskıların kalkmasının sağlanması; *devlet aygıtının ve özellikle ordunun faşistlerden, cunta kalıntılarından ve emperyalizmin ajanlarından arındırılması, tüm devlet aygıtının demokratik temeller üzerinde yeniden örgütlenmesi; ordunun ulusal bağımsızlığı ve demokratik kazanımları korumakla görevlendirilmesi.*

"Ekonomik bağımlılığa son vermeyi amaçlayacak, demokratik bir toprak ve tarım reformunu gerçekleştirecek, yerli ve yabancı tekellerin, büyük burjuvazinin ayrıcalıklarına son verecek, eylemlerini sınırlayacak, aracı-vurguncu burjuvazinin eylemlerine son verecek, devlet ekonomik sektörünün öncülüğünde, endüstrileşmeye yönelecek, halkın ekonomik, sosyal, kültürel yaşam düzeyini yükseltmeyi, ulusal gelirin emekçiler yararına daha adaletli dağılımını amaçlayacak bir ekonomik ve sosyal politikanın uygulanması; NATO'nun dayattığı aşırı askersel harcamaların azaltılması." (TKP 5.Kongre Belgeleri I, s.52) (abç)

Görülüyor ki iki metnin de önlemleri aynıdır. Öyleyse, Kasım 1983'de menşeviklerin program ve devrim konusunda yaptıkları değişiklik nedir ki, bu tarihten sonra ikinci bir dönemden sözediyoruz?

Program ve devrim anlayışı konusunda özde hiçbir farklılaşma yoktur.

Ancak *biçimsel yönde* iki değişiklik vardır: 1) Birincisi,

“Ulusal demokrasi programı”nı ayrı bir broşür olarak dağıtmak yerine parti programının kendisi yapmışlardır. TKP Programı adı altında çıkarttıkları metin basılı 46 sayfadır. Bunun 2 sayfası “*anti-emperyalist demokratik halk devrimi*”nin görevlerine, 2 sayfası da “*sosyalist amacımız*”a, 42 sayfası “*ulusal demokrasi*”ye ayrılmıştır!

Bu değişiklikle yine biçimsel olarak 1973 programına geri dönmüş oldular. 1973 programında da “demokratik dönüşümler” bölümü programın içinde idi. Ancak gözden kaçmaması gereken nokta, 1973 programında “demokratik dönüşümler” metnin küçük bir bölümüydü, 1983 programında, *programın kendisidir*.

1973 programı, 1983 programının tüm günahlarının kimi yerde kendini, kimi yerde tohumunu taşıyan eklektik bir programdı. Dolayısıyla içinde devrimci bir anlayış, devrimci istemler ve hedefler de vardı. Oportünizmle yoğrulmuş 10 yıl içinde program eklektizmden kurtuldu (!) ve devrim olmayan bir aşamanın programı durumunu aldı.

Kasım 1983’le gelen *ikinci* değişiklik kullanılan dildedir. 1973’den 10 yıl sonra yaptıkları program ilkinden o denli sağdadır ki ve BUDEP broşürü o denli tepki çekmiştir ki, Kasım’dan bu yana anlaşılmaz bir dil jimnastiği, militanlık gösterisi ortalığı sarmıştır.

Bu noktanın bizler için önemi şuradadır. Herşeye karşın, kendi disiplinlerini kabul eden herkesi menşevikleştirememişlerdir.

Lenin’i de yine çarpıtıyorlar. Bir devrim ilerleyerek bir üst devrime dönüşebilir ya da kendisi devrim olmayan bir adım ilerleyerek devrime dönüşebilir. Türkiye’de de herşey olabilir, her olasılık vardır. Ne var ki, o zaman devrim olmayan bir adım devrime dönüşmüş olur. Böyle bir şey oldu diye, ya da hatta bugünden olacağını öngörüyoruz

diye, devrim olmayan bir gelişmenin başladığı anın kendisi devrim olmaz. Devrim olması için iktidarın sınıf karakterinin değişmesi gerekir. Bunun için de Türkiye'de işçinin ve küçük burjuvazinin ve Kürt hareketinin temsilcilerinin devleti ele geçirmesi gerekir. *Bundan önce devrim olmaz.*

İktidarı ele almayı hükümeti kurmak olarak da anlamamalıyız. Öyle anlarsak bugün Fransa'da KP ve SP'nin iktidarı ile "iktidarın sınıf karakteri değiştiği" için devrim olmuştur demek zorunda kalırız.

Özetle, BUDEP'in ve *Yol ve Amaç*'daki o saçma yazıların büyük bir tepki toplaması üstüne yapılanın olabildiğince üstünü örtmeye çalışıyorlar. Geri çekilebilecekleri yer de ancak dili olabildiğince lastiklendirmek ve BUDEP'i ayrı bir broşür olmaktan çıkarıp tek bir program içinde vermek. Yapabildikleri budur.

Burjuvazinin en iyi niyetli bir yorumla, ortak olacağı bir iktidardan konuşuyorlar. Burjuva güçlü, devrimciler daha güçsüz, şans yaver giderse devrimcilerin belki bir ucundan tutacağı bir iktidar aşamasından söz ediyorlar. Devrim olmadığı apaçık ortada. Tekellerle ulusal burjuvazi arasındaki çelişkiyi bile çözmeyecek, nereye kaldı devleti ortadan kaldıracak bir devrim. Aslında buna *ekstra-minimum* program demek gerekir.

2. Tartışmaların altındaki kızıl şerit

Bu noktada altını çizmek istediğim bir temel mesele var. 1973'den bu yana gelen tartışma nasıl bir tartışmadır? Bu tartışmanın altında bir kızıl şerit gibi hangi konu yatmaktadır? Onu ortaya koyarsak, herşey yerli yerine oturur.

Partimizin içindeki bu kavganın 1973'den 1983'e 10 yıldır bir temel unsuru vardır: *Türkiye burjuvazisine karşı tutum*. Her konunun altında bu yatmaktadır.

Program tartışmasını da bu temel çerçeve içinde ele almak gerekir. Ulusal demokrasi devrim midir, evrim midir, ne için gereklidir, ne için işin özünü değiştiremezler, ya da faşizm var... Hepsi bu çerçeve içinde.

Faşizmin varlığı bazı iyi niyetli insanlara, “durum değişti” gibi şeyler düşündürebilir. Yok! Kavganın özüne iyi bakmak gerekir. Burjuvaziye karşı tutumları vazgeçemeyecekleri birşeydir. Onların yapısıdır. Faşizm var diye bu görüşler gerekmiyor. Bu görüşler bunlara gerekiyor.

Rusya'da Bolşevik-Menşevik ayrımı belki bir başka konuyla çıkmış ama 15 yıl orada da Bolşevik-Menşevik ayrımını belirleyen asıl konu burjuvaziye karşı tutum olmuş. Şimdi, bizimkilere menşevik demekte haksız mıyız”!

Burjuvaziyle işbirliğinin bu denli açık önerilmesi, belki faşizm var olduğu için (erimekte olan faşizm, geç söylediler, neyse) çok çarpıcı gelmiyor. Ne var ki buna 10 yılın tartışması içinde bakmak gerekir. Dün yine aynı şeyi söylüyorlardı. 1973 programı, ileri demokratik devrimden ve demokratik dönüşümler aşamasından birlikte sözediyordu. Kavga derinleştikçe, resmiler resmi teori çerçevesinde götüşlerini daha “bilimsel” savunmaya başladıkça mesele iyice açığa çıktı. Onun için, burjuvaziyle işbirliği tutkusu faşizmle bağlı birşey değildir.

Kısa bir süre içinde Türkiye'de faşizmin erimesi olasılığı büyüktür. Bu gidişle ya yeni bir silkinmeye geçecek ya da gidecektir. Artık kaygan bir zemindedir, bu biçimde yaşayamaz. Gittiği zaman, bu mantığa göre stratejik devrim aşamasını öne getirmeleri gerekir. *Getiremezler!* İstediginize iddiaya girerim, getiremezler. Faşizm gitsin,

yine bir başka “eylem programı” getireceklerdir. Onları belirleyen ideolojik anlayış budur. Bu anlayışı 11-12 yıl önce yeterince kavrayamamışız. Epeyde eleştirmişiz ama aradan geçen yıllar ve olaylar işin derinliğini çok daha iyi önümüze koydu. Onların değişmeyecek yanındır bu.

Şimdi “12 Eylül rejimi var, mübahıtır,” diyorlar. Ancak bunun altındaki niyeti iyi biliyoruz ve hiçbir teorik gerekçeyle böyle olması gerekmediğini de biliyoruz. Çarlık dönemi, Stolipin dönemi, Kara Yüzler terörü bizim cuntadan daha mı “iyi”ydi. 1906-7’de buna benzer bir tartışma Rusya’da çıkıyor. Duma seçimlerinde Kadet’lerle işbirliği yapılsın mı yapılmasın mı? Böyle bir iktidar var, gerici, bastırmış, kasıp kavuruyor. Kadet’lerle (CHP’yle yani) işbirliği yapılsın mı, yapılmasın mı? Bu, bizim resmilerin koyduğu gibi herşeyi kapsayan bir iktidar aşamasının programı da değil.

Bir somut meselede, seçimlerde somut ve geçici ve sınırlı işbirliği yapılsın mı, yapılmasın mı tartışılıyor. Tüm Menşevikler ve Plehanof şunları söylüyor: “Aman güçleri bölmeyelim,” (kendi cümleleri ile söylüyorum) “ortak düşmana karşı”, “belki farklı amaçlarla ama bugün onlar da aynı şeyi istiyorlar.” Benzerlik ancak bu kadar olur! Bugün bizimkilerin söylediğiyle kelime kelime aynı, yalnız *ufak bir farkla*: Çarlığa karşı burjuva demokratik devrimiyle, antitekel ileri demokratik halk devrimi farkı, 78 yıl farkı! O zaman yapılan yanlış idiyse, bugün Türkiye üstüne bilinçli-kasıtlı pazarlıktır.

TKP içindeki kavgaların altında yatan kızıl şerit, burjuvaziye karşı tutumdur. Şu noktayı da önemle vurgulayalım ki, *İşçinin Sesi* anlayışının belirmesiyle sonuçlanan son 10 yıllık kavga bu kızıl şeridin başlangıcı değil, en son örneğidir. Bakın, son yıllarına oranla daha

militan konumdayken İ.Bilen neler diyordu:

“Parti içinde ters, anti-Leninci, oportünist akımlarla savaş burjuvaziye karşı savaşlardan ayrılmamıştır.”(*Savaş Yolu*, 1974, s.10)

“III.Kongre'den sonra partinin yönetimi daha çok oportünistlerin, likidatörlerin eline düştükten sonra partinin içinde ters akımlarla savaş sürekli bir yol tuttu.” (*agy*, s.11)

“Partimiz, uzunca bir süreç, uyuşuk, beceriksiz kalmıştır. Yığınlardan, politik yaşamdan, savaştan kopuk kalmıştır. Bir bakıma erimıştır. Bu olguyu yalnız nesnel (objektif) koşullara Burjuvazinin uyguluyageldiği yasaklara, sert baskılara, sıkıyönetimlere yükleyemeyiz. Burjuvazinin 55 yıl boyunca sürdürdüğü sert terör partinin gelişmesini engellemiştir. Ama bu nedenlerin hepsi değildir. Bunun, böylesi bir durumun nedenlerinden biri de partinin genel yönetiminin yeteneksizliğidir. Kimi yöneticilerinin, çoğu kez Leninci çizgiden kaymalarıdır.” (1977 Konferansı MK Raporu)

Partimizin 1973 yılında sıfırdan başladığını bilenler için, sözü edilen süregen oportünistlerin, parti taban üyesi ya da “kimi yöneticiler” değil, parti yönetimlerinin çoğunluğu olduğu açıktır. TKP'de *baştan bu yana iki çizgi çarpıştı*: Devrimci Marksizm ve burjuva kuyrukçusu oportünizm. İşte, *İşçinin Sesi*, kökleri partimiz denli eski olan bu kavgada devrimci Marksist anlayışın dününün mirasçısı, bugünün sahibi, temsilcisidir.

* * *

Türkiye Komünist Partisi (*İşçinin Sesi*)'nin geniş bir tartışmayla yarattığı IV. programın doğruluğunu,

menşevik tahlillerin ve programın sahteliğini ve ancak işçi sınıfını burjuvaziye yem yapmayla sonuçlanabileceğini önümüzdeki kısa dönem gösterecektir. Türkiye'nin siyasal yapısı oynak bir tabana oturduğu için öyle çok beklemek zorunda kalmayacağız. Çünkü:

“Siyasal çatışma belli ölçüde açık biçimlere ulaşınca, olayların, her taktik adımı ne denli hızlı ve canlı biçimde sınavdan geçirdiği şaşırtıcıdır.” (Lenin, c.11, s.332)

Böyle bir dönem yaklaşıyor. Tüm taktikler hızla sınavdan geçecek.

Son bir sözle bitirelim. Yenice yazısında şöyle diyor:

“Eylem programı adı üstünde eylem kılavuzudur. Günlük eylemimize, çalışmalarımıza yol gösterecektir. Yaşama geçirilmek içindir.” (*Yol ve Amaç*, Yenice, s.35)

Ya komünist partisinin o bildiğimiz programları ne içindir?

İşçinin Sesi Sayı 251 30 OCAK 1984

KAVGA VE YORUM

SODEP demokrat değildir SODEP'e oy ver

İşçinin Sesi açık sözlüdür. Yeri gelir silahları alın der, yeri gelir sosyalizmde çok parti olabilir der. Şimdi önümüzde yine bir sınav var. Yerel seçimler Türkiye'nin yakın tarihlerdeki önemli bir dönüm noktası olabilir.

1. Nasıl bir ortamda yerel seçimler

Yerel seçimler konusunda tutum belirlerken yanıtlanacak ilk soru Türkiye'nin nasıl bir durumda olduğudur.

En önemli yönleriyle ve kısaca ele alırsak, bir kez, bugün Türkiye'de devrimci bir durum, devrimci bir kabarış yoktur. Fakat gerçekten çok yoğun bir sıkıntı vardır, yoğun biçimde patlayıcı madde birikmiştir.

Öte yandan faşizm gerilemeye başlamış, çözülme sürecine girmiştir. (Ne ilginçtir ki, herkesin gözü önünde gelişen bu olguyu devrimci hareket şimdilik kabul eder görünmüyor. Hatta menşevikler birkaç yazıda bu görüşe karşı çıktılar.) Çözülme sürer mi, faşizmin yeniden konsolidasyonuna mı yol verir, sürerse nasıl bir tempoyla çözülür, bunlar yalnızca sınıf kavgasına bağlıdır. Ancak halkın iyice biriken tepkisi ve bunun etkisi altında burjuvazinin artan ve keskinleşen iç çelişkileri faşizmi yok olmanın eşiğine getirmiştir.

Cunta ve onun partileri istediklerini istedikleri gibi yapamıyorlar. Bir takım önlemler, girişimler getiriyorlar

ama bunlar istedikleri gibi işlemiyor, orasından burasından deliniyor, biçim değiştiriyor.

Cunta seçim oyunuyla, geldiğinden bu yana kazanamadığı yığın desteğini seçim platformu içinde kazanmayı hesap etmişti. Cunta partilerinin getirecekleri oyları (halk kesimlerini), faşizmin kurumsallaştırılmasında taban olarak kullanacaktı. Bu olmadı. Faşizme, ne denli utangaçça olursa olsun, yine de karşı olan partiler kuruldu ve bu seçimlere giriyor.

Fabrikalarda devrimci işçiler toparlanmaya başladılar. İşyeri temsilciliği seçimleri de gösterdi ki, bu temsilcileri ülke çapında faşizmin fabrikalardaki başçavuşu yapma oyunu bozuldu, bozuluyor.

Sendikalarındaki gelişmeleri, yoğunlaşan tartışmaları, yükselen ısıyı hepimiz izliyoruz. Derneklerde canlanmanın ilk belirtileri, okullarda hareketlenme var. Çok sayıda ilerici dergi ve kitap yayınlanmaya, sol kitaplar vitrinlerde görünmeye başladı.

Toplumda siyasallaşma düzeyi gözle görülür biçimde yükseliyor. Daha önce söylediğimizden daha da fazla “Olanaklar ve tehlikelerin arttığı” bir dönem yaşanıyor.

Böyle bir durumda yerel seçimler geldi. Yerel seçim, genel seçim gibi önemli değildir. Ancak, Türkiye'nin *bu* ortamında, çeşitli sınıf güçlerinin *bu* somut yeralımında *bu* yerel seçimler en az bir genel seçim denli önemlidir.

Toplumumuz 25 Mart yerel seçimlerinin büyük önemini derinden duyuyor, devrimci hareket duymuyor. Devrimci hareketin geniş çoğunluğu kendi yapay sorunları ve tartışmaları içinde yerel seçimlerin geldiğini bile farketmiyor. Fakat toplum yerel seçimlerin, faşizmi geriletmede, onun çözülmesini hızlandırmada önemli bir araç olabileceğini hissetmiştir.

2. Yerel seçimler ve devrimci hareketin tutumu

Zaman zaman sosyalist ülkeleri donuklukla, tıkanıklıkla eleştiriyoruz. Peki, bunu eleştirirken kendimize neden bakmıyoruz? Türkiye devrimci hareketi eleştirdiği örneklerden hatta daha donuk, daha geridir. Ülkemize, hepsi de bambaşka koşullar altında seçimler geliyor gidiyor, herkesin cebinde terden ıslanmış, kullanmaktan okunmaz olmuş bir kağıt parçası, çıkarıp, çıkarıp onu okuyor. Bu yerel seçimlerde de durum değişmedi.

Devrimci hareketin yerel seçimlere tutumunu iki geniş kesime ayırabiliriz.

Birinci kesimde en yüksek duyulan ses menşeviklerdir. Menşevik cepteki kağıdın artık ezberlediğimiz taktiği ikilidir.

Bir yandan “MDP'ye, ANAP'a, HP'ye oy verme” diyor. Hangi partiye oy verelim? Onu söylemiyor. Orada “incelik” yapıyor, “yakalanmıyor”. Öte yandan, “ilerici, demokrat, barıştan, halktan yana adaylara oy verin” diyor.

Tabii, bu durum en başta faşizmin çözülme sürecine girdiğini reddetmeleriyle çelişiyor.

Faşizmin gerilemeye başlamadığı bir ülkede yerel seçimlerde demokrasiden, halktan, barıştan, özgürlükten yana insanlar nasıl aday olabilir? Allah söyletiyor!

Sonra, “ilerici, ... yana adaylar” dediğinde bunu bağımsız adaylar olarak da anlayamayız. Bağımsız adaylar, Türkiye çapında az sayıda çıkacak ve seçim sonuçlarını belirlemeyecektir.

O zaman şu çok iyi açığa çıkıyor ki, menşevikler 1973'de Ecevit'e yaptıklarını bu kez SODEP'e yapıyorlar. (Ya da daha beteri, belki SODEP, Doğru Yol ve Refah Partisine birlikte yapıyorlar.) Dolaylı bir yoldan, adını

koymadan, korkakça SODEP için umut ve sevgi yaymaya çalışıyorlar. SODEP, ilerici, demokrat, halktan yana, barışçı, anti-emperyalist bir parti oluyor. Bu, oportünistlerin tutumudur.

Devrimci hareketin öteki kesiminde de tersten buna benzer bir tutum vardır. “Halkımız hiçbir zaman demokrasi yaşamadı, bu da sahte seçimdir, bizim bunlarla işimiz yoktur” yollu konuşuyorlar. Marksizm bize birşeyler öğretmişse, bugün anlamı boykota varan tutumlar önermenin saçmalığı ortadadır. Boykot önerisi bugün halktan yalıtılanmanın, halkın düşüncesine yol aramayı bırakmanın en kestirme yoludur. Böyle bir siyasal tutum olmaz.

Tutumların biri sahte umutlar yayıyor, ötekisi halkı kavramış bir konuda tutum almıyor. İkisi de alanı yanlış ellere, hem de en önemlisi yanlış bilinç vererek bırakmış oluyor.

3. Komünistler neyi nasıl öneriyorlar

Komünistler yerel seçimlerde ne öneriyorlar? Bu soruyu yanıtlarken, neden herhangi birşey öneriyoruz, amacımız nedir, önce bunu belirlemek gerekir.

Bu seçimlerle demokrasinin geleceğini düşünebiliyor muyuz? Yok öyle birşey. Bu seçimlerde gerçekten demokratik bir gücün seçimlere girdiğini düşünüyor muyuz? Yok öyle birşey. Demek ki bu yerel seçimlerde bir partiyi başa getirmek, onun güzel iş yapmasını sağlamak için tutum alamayız.

Öte yandan, faşizm çözülmeye başladı. Öyleyse bu yerel seçimler çözümlenin hızlandırılmasında kullanılmalıdır. Bunu yapmıyorsak, siyasal bir görevi yerine

getirmemiş olacağız. Tehlikeli konulardan kaçmış, aman eleştiri gelecek deyip, siyasal savaşımın göbeğinde durmamış olacağız.

Yerel seçimlerde tutum belirlerken *partimizin amacı, seçimleri faşizmin çözülmesini hızlandırmada nesnel bir unsur olarak kullanmaktır.*

O zaman seçimlerden çıkacak hangi sonucun *daha büyük olasılıkla* faşizmin çözülüşünü hızlandırabileceğini düşünelim.

Yerel seçimlere altı parti katılıyor. Birinin pek esamesi okunmuyor. Üç cunta partisinin oy almasıyla faşizmin çözülme süreci hızlanmayacak, yavaşlayacaktır. SODEP'in ya da Doğru Yol'un oy alması *büyük olasılıkla* faşizmin çözülme sürecini hızlandıracaktır. Biz seçmiyoruz oyunun kurallarını. Durum böyle. Seçimlerin etkisi olmayacak diyemeyiz. Bu çok kaba bir anlayış olur.

Bu nedenle, komünistler bu seçimlerde SODEP'e oy verilmesini istiyorlar. SODEP oylarının yeterli bir yüksekliğe ulaştığı Türkiye'de hükümet düşebilir, erken seçimler gündeme gelir. Daha önemlisi, tüm toplumsal psikoloji değişir, insanların cesareti, canlılığı artar ve sokağa taşmaya başlar. Türkiye böyle bir ülkedir ve bir Ecevit deneyi yaşamış halkımızı doğacak yeni ortamda SODEP de zaptedemez. Devrimci durum doğabilir ya da bir süreç içinde oluşabilir. Toplum bir kez daha ya faşizm-ya devrim ikilemi doğruluğuyla yüzyüze kalır.

Komünistler, 25 Mart yerel seçimlerine ilişkin önerilerini nasıl ortaya getiriyorlar? Yerel seçimlerde tutum konusunda asıl kritik nokta burasıdır. İstesek de istemesek de, komünistler konuşsalar da konuşmasalar da Türkiye'de SODEP'e geniş bir sempati doğuyor, ve giderek hızlanıyor. Bunun önüne geçmek gerekir, bu zararlıdır.

O zaman öyle bir tutum almak gerekir ki bir kez halkın kulağını kazanabilelim. Bir yandan halkın kulağını kazanalım, bir yandan halka neye, neden oy verdiğini anlatabilelim.

Ancak bu iki yönü birleştirebilen bir tutum, geçmişte CHP seçim sandıklarının koruyan komünistlerin düştüğü onursuzluğa düşmekten kurtulur.

Partimizin tüm Türkiye örgütlerinde ve onları belirli bir zaman arasıyla izleyen Avrupa örgütlerinde yayınlanan seçim bildirilerinde ortak bir cümle yer alıyor: *“SODEP'e verdiğimiz destek, yağlı ipin asılan adama verdiği destektir.”*

Çünkü SODEP demokrat değildir. Demokrat olabilmek için komünist partisine, komünizme, SSCB'ye düşman olmamak gerekir. Kürt halkının ayrılma hakkını kabul etmek gerekir, vb. SODEP utangaç bir liberaldir.

SODEP gerçek anti-faşist değildir. Faşizm yıllarında o kadroların neler yaptığı ortadadır.

SODEP anti-emperyalist değildir. Amerika'ya, ülkemizdeki ABD üslerine, NATO'ya karşı değildir.

SODEP barıştan yana değildir. Burjuva düzeninde barıştan yana olmak bile nükleer silahlara karşı olmayı gerektiriyor. Burjuvanın barışçısı bunlara karşı savaşıyor .

Bunlar ne demokrattır, ne anti-emperyalisttir, ne ilericidir, ne de halktan yanadır. Bunlar utangaç liberal burjuva partisidir.

Ne var ki bunların aldıkları oy, kendi niyetlerinin ötesinde faşizmin çözülmesini hızlandıracaktır. Bunu anlamak önemlidir.

Komünist propaganda böyle olmak zorundadır. SODEP'e akmakta olan sevgiyi engelleyebilmek için de başka bir tutum yoktur. Türkiye'de ve Avrupa'da tüm parti örgütlerinin kafasında şu çok açıktır: *“SODEP'e oy ver”*

diyen *İşçinin Sesi*'nden olmaz. Bu kesin tutumdur. "SODEP demokrat değildir, anti-faşist değildir, halktan yana değildir, ... SODEP'e oy ver". Bizim tutumumuz budur. Halka söylediğimiz budur.

Bizim bu tutumu yurt çapında benimsetme olanağımız sınırlı olduğu için taktığımız de bu anlamda sınırlıdır. Fakat doğru tutum almak, sonradan doğruluğu herkes tarafından kabullenilecek tutumu önceden almak en azından siyasal hareketin kendine güvenini artırma ve olayların sonunda ortaya çıkacak durumdan daha açık kafaıyla yararlanma gibi çok önemli sonuçlar getirir.

4. İki soru

Partimizin yerel seçimlerdeki tutumuna ilişkin olarak iki soru akla gelebilir. Birincisi, tutumumuz SODEP'e yönelik sahte umutlar mı yaratır, ikincisi, böyle bir tutum alarak faşizmi devrimle yoketme amacımızda bir değişiklik mi yapmaktayız?

Tutumumuz SODEP'e yönelik sahte umutlar mı yaratır sorusuna verilecek yanıt, tam tersine bu tutumdan başka SODEP'i yerli yerine koyacak *siyasal açıdan anlamlı* bir tutum yoktur olur. SODEP sevgisi, bu tehlike bizim dışımızda gelişmektedir. Ajitasyonumuz bu umuda karşıduracak, etkinliği ne denli fazla olursa, umudu o denli engelleyecektir.

Komünistlerin tutumu, toplumsal gelişmenin çıkarlarını, siyasal ortamın gerçeği ve toplumun psikolojisi ile uyumlaştırılabilen tek devrimci tutumdur.

Yerel seçimlere karşı tutumumuzla, *faşizmi devrimle yoketme amacımızda bir değişiklik mi yapmaktayız?* Bir başka deyişle bu tutum, *faşizmin devrimci olmayan yoldan*

kaldırılmasını mı getirir? Bu soru iki düzeyde ele alınmalıdır.

Toplumsal nesnellik düzeyinde düşünersek, hiç kimsenin toplumsal konularda matematik bir kesinlikle konuşamayacağı açıktır. Bu düzeyde ancak olabildiğince çok veri hesaba katılarak en olası gelişmeye işaret edilebilir. Biz de bu nedenle, SODEP'in alacağı oylar “büyük olasılıkla” faşizmin gerileyişini, sulanışını hızlandıracaktır diyoruz.

Toplumdaki tüm verileri dikkate alınca, yerel seçimlerde SODEP'in yüksek bir oy oranı tutturmasının en olası sonucu devrimci durumun doğması ya da bu doğuşun yolunun hızla açılmasıdır. Faşizmin devrimci olmayan bir yoldan ortadan kalkmasının ve gelişmelerin gide gide eskisinden de güdük bir burjuva demokrasisinde oturmasının da olasılığı vardır. Ancak Türkiye koşullarında bu daha zayıf bir olasılıktır ve ama bu olasılığın kapısını kapayacak asıl unsur devrim hareketinin gücüdür. Öte yandan faşizm de yeniden tüm ağırlığıyla toplumun üstüne çökebilir, ki bu en zayıf olasılıktır.

Toplumda veriler gösterdiğimiz yöne ağırlık koymaktadır. SODEP'in oylarının artmasıyla faşizm gitmeyecek. Ancak bir yanda faşizm gerilerken, öte yanda liberaller ve demokrasi güçleri ilerliyor olacak. Bunun getireceği yoğun bir sınıf çatışmasıdır. Sınıf savaşımı açığa, sokağa çıkacak ve şiddetlenecektir.

Soruyu, partinin özel istemi, taktiği düzeyinde ele alırsak yanıtı çok daha kolay ve açıktır. Faşizmin gerilemesini, sulanmasını, çözülmesini hızlandırmak amacıyla SODEP'e düşmanca bir destek vermek, faşizmin devrimle yokedilmesinin olasılığının az olduğunu kabul etmek demek değildir. Tam tersine, tutumumuzun amacı, faşizmin çözülmesini hızlandırmak ve bunu devrimle bağlamaktır.

Doğru, partimiz ve genel olarak devrim hareketi devrime, ne yazık ki Türkiye'nin nesnel ortamından daha uzaktır. Ortam patlamalara hazır ve gebedir. Öyleyse, devrim hareketinin asıl olarak kavganın içinde hazırlanmak zorunda olduğu, böyle hazırlanacağı gerçeğini görelim. Şunu da görelim ki, son 10 yıldır, hele faşizm yıllarında, burjuvazi siyasal açıdan aşırı yorulmaktadır. Büyük bir yükün altındadır, bunalım derinleşmektedir. Bunlar şansımızdır.

Yerel seçimlerdeki taktiğimiz devrimi yakınlaştırmak içindir. Tanklarla gelen devrimle gitmelidir. Türkiye'de ya faşizm ya devrim ikilemi yapısalıdır. Devrimden başka üçüncü yollar geçici, zaman yitiricidir ve çok acılar getirecektir.

5. Yerel seçimler Türkiye'sinde komünistlerin üç görevi

Bir anlamda yineleme olacak ama alt alta yazmakta yarar vardır.

Bugün komünistlerin *birinci* görevi, seçim platformundan aktif yararlanmaktır. Tüm parti örgütleri, tüm komünistler seçim çalışmaları içinde yer alıyor, bildirisini dağıtıyor, SODEP'e ilişkin görüşlerini anlatıyor. Üikenin her yanında bir hareketlilik gidiyor. Komünist bunun içinde olmadı mı ancak dantelalı devrimci olur.

Komünistlerin *ikinci* görevi, SODEP'i deşifre eden, ne olduğunu açık eden bir çalışma yürütmektir. Ne menşevikler gibi SODEP'i “güzel” göstermek, ne de boykota varan öneriler doğru değildir.

Böyle bir propaganda Türkiye'de ilk kez yapılıyor. Oy ver denildiğinde hep “çok iyidir, onun için oy ver” deniliyor. Simdi hem “SODEP demokrat değildir” hem “oy ver”. Bu da

işte komünistin farkıdır. Biz özünde SODEP'e oy ver demiyoruz. Ortama oy ver, ortamda faşizmi geriletecek neyse ona oy ver diyoruz.

Menşevikler burjuvazinin çelişkilerinden yararlanmak üzerine konuşurlar. Bunun için de en iğrenç işleri korkakça üstünü örterek yaparlar. Oysa burjuvazinin çelişkilerinden yararlanmanın hele ki daha ileri hedefler önermeye olanak olmayan bir ortamda, en güzel yolu komünistlerin bu tutumudur.

Komünistlerin bugün *üçüncü* görevi, toplumda yeniden yükselmekte olan sosyal-demokrat seçeneğe karşı etkin bir ideolojik savaşım örgütlemektir.

* * *

Parti örgütlerimizin, yerel seçimlerdeki taktiğimizi başarıyla uygulaması, görevlerini yerine getirmesi, partinin bir bütün olarak yerine ve zamanına göre değişik taktikleri aynı başarıyla uygulama yeteneğini geliştirecektir. O zaman, gönül rahatlığıyla “bugün daha iyi siyasal savaşım veriyoruz” diyeceğiz.

İşçinin Sesi Sayı 254 17 Mart 1984

KAVGA VE YORUM

Zaman Marksizmin savaşı yolundan ilerliyor

Değerli Dostlar. Yoldaşlar. Bizim için çok değerli böyle bir gecede aramızda bulunduğunuz için hepinize teşekkür ederim.

Yoldaşlar. Türkiye işçi hareketi içinde, hem burjuvaziyle uzlaşmayan, hem siyasal gerçekleri reddetmeyen tek doğru devrimci çizgi olan TKP *İşçinin Sesi*, eski partinin ayrışmasıyla 1979 yılında doğdu.

1974-79 arası, hareketimizin köşe taşı görüşlerin olduğu ve parti merkezi ile kavganın giderek derinleştiği yıllardı.

Şubat 1973'de *İşçinin Sesi* yayına başladığında ise, herhalde hiçbirimiz bu küçücük yerel gazetenin bizleri eğiteceğini, bizlere öğreteceğini düşünmemiştik. Fakat tam da öyle oldu. Bu küçük yerel gazete, onu çıkaranları eğitti, yoğurdu, olgunlaştırdı. Her adımda yeni katılımları da içine alarak Türkiye'de sınıf savaşının ön saflarına ilerledi. 1920'de partimizin kuruluşuyla birlikte boğuşmaya başlayan iki çizgiden birinin, devrimci çizginin günümüzdeki sahibi oldu. *İşçinin Sesi* bu savaşkan çizginin bir anlamda hem mirası, hem mirasçısıdır.

* * *

1979 yılında ülke koşulları, haklı eleştirilerimizi, görüşlerimizi illegalitenin karanlıklarında yıllardır boğanlara karşı harekete geçme zorunluluğunu, bu çoktan olgunlaşmış ve belki biraz da gecikmiş zorunluluğu dayattı. Açık kavga başladı. Elimizdeki tek

silah gazetemizdi. 1979 çıkışının ilk yazılarının birinde, “güçlünün yanına değil, doğrunun yanına” demiştik. Ardından gelen aylar, güçlüye rağmen doğrunun yanına gitmek isteyenlerin çok olmadığını gösterdi. Hele o doğru, en sol, en ödünsüz, en saldırgan görüşlerden oluşuyorsa, tüm öteki seçenek sanılan örgütler ve görüşler bir bir düşmeden güçlünün yanını bırakmak isteyen pek çıkmıyordu.

Kavgaya, doğrunun yanında durmak isteyen bir avuç inançlı insanla başladık. Bu insanlar, yaşamın her tersliğiyle inatlaşarak, dişiyle tırnağıyla beş yıldır boğuşuyorlar. Ne güzel ki, yaşanan yıllar, doğrunun kendi gücünü yaratma şansına sahip olduğunu gösteriyor. Tabii, acılar, fedakarlıklar. Ancak devrimden sonra açıklanabilir kahramanlıklar pahasına. Fakat aldığımız yol ortadadır. Alınan yol, doğrunun yanında durmak için gücü görmek isteyen çok kafayı sarsmaya başlamıştır. Bu yürüyüş ilerledikçe, devrimci hareketin dağınıklığı da yokolacaktır.

* * *

Bu süreçte gazetemiz *İşçinin Sesi*, kollektif örgütçü, ajitatör, propagandacı görevlerini üstün başarıyla yerine getirdi, gerçek bir merkez organ oldu. Türkiye işçi ve devrimci hareketinde, parti kuran ilk ve tek yayın organı *İşçinin Sesi*'dir.

Türkiye devrimci hareketinde başka hiçbir yayın organı bu denli geniş bir yazar kadrosu yaratmamış, bu denli geniş bir kadroyla yayınlanmamıştır. Bir rakam vereyim. Haziran 1979 ile Haziran 1983 arası dört yılda, okuyucu mektuplarını dışarda tutarak, gazeteye 387 değişik kişi ve gurup yazı yazmıştır. Ki bunların hiçbirisi “yazar” değil, sınıf kavgasının ön siperlerinde savaşan

insanlardır.

YILLAR İÇİNDE GAZETEYE YAZAN DEĞİŞİK KİŞİ VE GURUP SAYISI				
Eylül 1976 — Temmuz 1978		Haziran 1979 — Haziran 1983		
sayı: 53-95		sayı: 96-236		
	TOPLAM		TOPLAM	
Yazar	18	Yazar*	387	387
Muhabir	7			
Örgüt, tüzel kişi	19			
	44			
Mektup	49	Mektup	352	
Mesaj	41	Şiir	24	
Şiir	19	Fıkra	13	
Hikaye	2	Grafik, karikatür	15	
Karikatür	2			
	113			404
TOPLAM	157			791
* İmzalı yazı, İMG, örgüt yazıları				

Bu noktaya kolay gelinmedi... Bu arada epey komik durumlar da yarattık. 1974 yılında, yayın işlerine başlarken masa üstüne konan, teksir kırması elden düşme bir makina satın almıştık. Bunu bir gece yarısı paramparça söküp, battaniyelere sarıp, gizlice İTİB binasının bodrumuna, rutubetten duvarları mantar kaplı bir taşlığa kurduk. Pardon, kuramadık, koyduk. Söktüğümüz parçaların yerlerini bulmak, sonradan epeyi uğraştırmıştı... Ardından binada kalan yoldaşlar zayıflamaya başladılar. Çünkü mutfak bodrumdaydı ve artık değil mutfağa inmek, merdivenlerden aşağıya bakmak yasaktı... Tuvalet de alt

katta olsaydı ne olurdu bilmiyorum!... Daha sonra, öğrenmeyi kafaya koyduğumuz bu iş bizi biraz eğitince, makinayı İTİB binasından daha uygun bir yere taşımıştık.

Fakat o zaman da ne hikmet ise, gazetenin 1974-76 arasında sorumlusu olan yoldaş (ve bir yoldaş daha) dışında kimsenin bu yeri bilmemesi gerekiyordu. İki yıl boyunca bu yoldaş yazıların çoğunu yazıyor, düzeltiyor, gidip basıyor, sonra? Sonra koltuğunun altına alıp, sinema önüne götürüp satışa katılıyordu.

Birkaç yıl içinde buralardan, yukarıda verdiğim sayılara ulaştınca, menşeviklerimiz, “bunlar üç kişidir, tüm yazı ve mektuplarını kendileri yazıyorlar” diye bir dedikodu çıkardılar. Yoldaşlarımızın bazıları bile bu dedikodulardan etkilenmişlerdi.

Bununla ilgili ufak bir anı anlatayım. Süleyman Sakalı yoldaşımız bir vesileyle Düsseldorf’a gitmişti. Orada bir yoldaş Süleyman’ı kenara çekiyor ve ötekilerine duyurmadan soruyor: “Neden Emine Engin adıyla yazıyorsun?”... Bunu biraz da kadın sorununda bugün ulaştığımız düzeyi vurgulamak için anlattım.

Nizam Sucu'nun bembeyaz suya bir iki bezelye ile yaptığı ve adına türlü dediği yemekler...; Memet Kurtalan'ın her çeşit ottan yemek yapma merakı...; Kemal Koldaş'ın günlerce uykusuz kaldıktan sonra ünlü, “15 dakika uyuyacağım” cümlesi...; Aliye “Pi” Atılğan'ın adının “pi” olarak söylenmesi için verdiği zorlu savaş...; Ayla Antepi'nin tek sayfalık gazete yazısı için yazdığı ve basılmak için sıra bekleyen broşür ve kitapları...; Hatice Dağlı'nın adını bileğinin hakkıyla kazanışı ardından, şakalarımızı durdurabilmek için etrafa resim yapmaya başladığını yayışı, ve gidip odasını badana yapışı...; gazete toplantılarında yoldaşların ne olur ne olmaz diyerek

yağmurlukla oturmaları, damda akan yerlerin altında konan kapkacağın ilginç gürültüsü...; bunlar, *İşçinin Sesi*'nin her satırında gömülü ne güzel anılardır.

Yoldaşlar, burası yeridir, yüksek irade, tutkulu yanaşımla, yıllar içinde artan bir hızla basın-yayında ve yazı kurulunda çalışan yoldaşlarımı; ne çalımli efeleri öğüten bir işte yıllardır üstün başarıyla çalışarak tüm partiye örnek olan, gazetemizi disen-basan elleri; ve tabii, yığınları *İşçinin Sesi*'ne, *İşçinin Sesi*'ni yığınlara taşıyan işçi muhabirlerimizi ve dağıtım aygıtında kelle koltukta görev yapanları; yüksek idealleri uğruna her zorluğa göğüs gererek yurdumuzda komünizmin meşalesini yükseltenleri; yurt dışında, kalbi her an ülkedeki yoldaşları için, devrim için çarparak görev yapanları; tüm partilileri en içten komünist ateşiyle selamlarım.

Yalnız bir yoldaşımız var ki, adı gazetemizin ve partimizin gelişmesiyle kopmazcasına bağlıdır. İnsanlığı, bilgisi, ünlü inadı ve oportünizme derin kiniyle Emine Engin yoldaşımız hareketimizin vicdanı, ruhu olmuştur. Emine'yi tüm yoldaşlar adına sevgiyle selamlarım ve ama 85 çeşit hastalığıyla daha ciddi ilgilenmesi gerektiğini hatırlatırım.

Yoldaşlar, gördüğünüz gibi bu gece siyasal bir konuşmadan çok aile içi konuşuyorum. Çünkü biz bir aileyiz, büyük ve giderek büyüyen bir aileyiz. Bugüne gelmede emeği başta geçmiş yoldaşları insan yönleriyle de tanımamız için böyle bir geceden daha uygun ortam olabilir mi?

Bizim yoldaşlarımız, Marksizm-Leninizmi ülkenin koşullarına başarıyla uygulamaları yanısıra, her birisi değerli insanlardır. İnsandırlar. Ortalıkta hesap makinası, hem de doğru bir toplama bile yapamayan hesap makinası durumuna gelmiş yaratıklardan geçilmezken, nefreti

bildiğince sevmesini de bilen, katıla katıla gülebilen, pas tutmasın diye silahını gömdüğü yerden ayda bir çıkarıp yağlarken ikinci çocuğunu isteyebilen, insan mı insan bir kadroyla, tertemiz komünistlerle birlikte savaşmak, işte bu şanstır!

Tabii yoldaşlar bizde de hoş işler yok değildir. Ne denli düzenli-titiz çalışmak istesek yine de az hata yapmıyoruz. Örneğin, *İşçinin Sesi* Yayınları 27 no'lu kitabın ne olduğunu söyleyebilir misiniz? Söyleyemezsiniz, ben de söyleyemem. Kimse bilmiyor!

İki yoldaş bir büfede buluşacaklar. Birbirlerini tanımıyorlar. İşaret: Birinci yoldaş elinde *Hürriyet* gazetesi tutacak ve büfeden sandviç alacak. İkinci yoldaş da yanaşıp “sen Kartal mısın?” diyecek. İkinci yoldaş randevuya gidiyor, bakıyor elinde *Tercüman* olan birisi büfeden sandviç alıyor. Bizim ki, herhalde *Hürriyet* bulamadı, *Tercüman* aldı diye düşünüyor ve usulca yanaşıp soruyor: “Sen Kartal mısın?”... Ardından ne olduğunu bana söylemediler!

Yoldaşlar, 12 Eylül ile gelen gericiilik döneminde çok da ihanet gördük. İlişkilerini devretmeden çekip gidenler bile oldu. Böyle durumda olan bir bölgeden sürekli mektup alıyorduk, “yerimizi yurdumuzu biliyorsunuz, bizi bulun”, diyordu. Düşünebiliyor musunuz? Orada yoldaşlar bizim onları bulabilecekken bulmadığımızı düşünüyorlar, biz burada çaresizlikten kendi kendimizi yiyorduk. Çok insan partiye, kendisine verdiği şerefli sözde durmadı. “Yiğit olan ikrarından döner mi?” Bunların hepsi de öğrenci, küçük burjuva kökenliydi. Ama hareketimizin mayası sağlamdı, bunlar çok azınlıkta kaldı. Hem de işe yaradı. İşçiler ve işçileşebilen aydınlar öne geldi.

Bu faşizm yıllarında Türkiye'de örgütlü çalışmayı bir

an olsun durdurmadık. Bunu, bu açıklıkla devrimci harekette kaç örgüt söyleyebilir? Bu tutumun sonucunda bugün, 12 Eylül 81'e oranla Türkiye'de hem daha yaygın, hem daha büyük örgütümüz vardır.

Bu faşizm yıllarında, ulaşabildiğimiz hiçbir yoldaşımızı, hapislerdeki yoldaşlarımızı ve ailelerini yalnız bırakmadık.

Hapisteki yoldaşlar da, hele yönetici yoldaşlar üstün bir sınav verdiler, veriyorlar. *Burada, bu gece hep birlikte onlara sesleniyoruz: Şan olsun dövüşene, düşene. Teslim olmayana şan olsun!*

12 Eylül 81 öncesinde yurt dışında yoktuk. Bugün Hollanda'dan Fransa'ya, İsviçre'den Almanya'ya, İngiltere'den Norveç'e, İsveç'e, Avusturya ve Avustralya 'ya dek varız.

Evet yoldaşlar, faşizm yıllarından gerilemeden, hem parti terbiyesi, hem teori, hem örgüt yönlerinden ilerleyerek çıkıyoruz. Bunu da böyle rahat söyleyebilen az çıkar.

1979'da ilk çıkışımız sırasında bize, “teoriniz güçlü ama örgütünüz yok” diyorlardı. Bunlar, dost gözüken, doğru olduğumuzu bilen ama yanımıza gelmek için güç görmek isteyenlerdi. Aradan birkaç yıl geçti geçmedi. Şimdi, “Avrupa'da hatırı sayılır bir güçsünüz ama Türkiye'de var mısınız?” diye soruyorlar. Böylelerine şunu söyleyeyim: Hiç merak etmesinler, Türkiye'deki varlığımızı da görecekler. Evet, dünün büyük örgütleri yine şanslı bir noktadan başlıyor. Yaygın ilişkileri, uykuya yatmış sürüyle dirsek temasları var. Ama ulaşabildiğimiz her işçi, faşizm yıllarında kimin dükkanı kapattığını, kimin çalışmayı ne pahasına sürdürdüğünü iyi biliyor. Herşeyden önemlisi, zaman Marksizmin savaştı yolundan yana işliyor. Devrimci

Marksizm, tüm gerekçeleri, engelleri tek tek yok edecektir.
Bundan sonraki yıllarda bizden kurtuluş yoktur!

Önümüzde hareketli, baskı azalmayacağı için zor ama gerekenleri yapabilirsek bereketli bir dönem açılıyor. Tüm yoldaşlar, hepimiz daha iyi, daha çok çalışmalıyız. Yalnızca pratik işlerde değil, her alanda.

Legal ve illegal çalışmayı birleştirmede oldukça ilerledik. Ancak yürünecek daha çok yol var. Bugünün canalcı önemde bir görevi, legal olanaklardan daha iyi yararlanmaktır. Daha hâlâ yoldaşlarımız arasında legal alandan ürkme, onu oportünizmle eşitleme eğilimleri tam olarak yok olmamıştır. Böyle eksiklerimizi hızla gidermek zorundayız.

Bilimsel soğukkanlılıkla devrimci coşkuyu birleştirebilen, yaratıcı ve kendine güvenli bir hareketiz. Devrimci coşkuyu aynı zamanda topluma verebilmek için çalışıyoruz. Yenilgici ruh haliyle durmaksızın savaşıyoruz.

Bunun güzel bir örneği, işkenceler karşısında aldığımız tutumdur. Pek çok hareket üç yıldır yayınlarında çarşaf çarşaf devrimcilerin uğradıkları işkenceleri yazıyor. Amaçları faşizmin gerçek yüzünü tanıtmakmış. *İşçinin Sesi'*nde bu konuda tek bir satır gördünüz mü? Peki bizim işkence gören yoldaşımız yok mu? Bu salonda bile işkenceden birkaç kez geçmiş, polisin elinden sıyrılmış yoldaşlarımız var. Aklını yitiren de, sakat kalan da var. Ama amaç nedir? Amaç emekçi halkı kendi gücüne inandırmaktır ve işçiden yana olduğunu söyleyenler için yılgınlık yayan davranışlar yasaktır.

Son olarak yoldaşlar, bizim için önemli bir noktaya değineyim. *Biz herşeyimizi kendimiz yarattık ve yarattığımızın üzerine basarak ilerledik.* Biz, TKP güçlüyken içine girip sonradan birşeylere konmadık. Bugün

örgütümüzün başını çeken kadro, o yıllarda TKP'yi yoktan varedenlerin önemli bir bölümüydü.

Bu temel özelliğimiz bugün de sürüyor. Bu nedenle belki bazı alanlarda olanaklarımız yoktur. Ama şunu tüm sınıf kavgası tarihi gösteriyor ve biz de çok iyi biliyoruz ki, yaşamın ve Marksizmin doğruları, devrimini yapmış ya da yapmamış hiçbir kimse ya da örgütün tekelinde değildir. Öyle olmasaydı, son 35 yıldır dünyadaki gelişmeler neredeyse, “devrim istiyorsan 'kardeş parti' olmayacaksın” fikrine varmazdı.

Bugün dünyamızda iki büyük güç, ABD ve Sovyetler Birliği, emperyalizm-sosyalizm kavgasının iki temel ucudur. Yerimiz Sovyetler Birliği'nin yanındır. Ama “padişahım çok yaşa” değil, her yaptığında, her söylediğinde hikmet vardır değil. Yoksa, içimizden Sovyet sevgisini kimse sökemez.

Yoldaşlar, kavga zorlu, düşman acımasız. Yol uzun, çok uzundur. Ama halka kurtuluşunu gösteren komünistlikten daha yüce bir uğraş da yoktur.

Ardahan dağ yeridir
Kağızman bağ yeridir
Şen olsun Anadolu
Yiğidin bol yeridir

Bu insana ulaşan ülkü ölmez. Görevimiz bellidir.

İşçinin Sesi'nin 10. Kuruluş yıldönümünde, komünizm uğruna yaşamlarını feda eden aziz ölülerimizle, Suphi-Nejat'larla, Barış Yıldırım'larla, Talip Öztürk'lerle, Ali İhsan Özgür'lerle, gencecik kızımız İnanç Seçiş'imizle birlikte haykırıyoruz:

Yürüyoruz hep bir elden
kanlarımız zulmü boğacak

Mezarların üzerinden
kıp kıp bir güneş doğacak.

Yaşasın Türkiye işçi sınıfı!
Yaşasın komünizm!
Lanet olsun ikrarından dönene!

İşçinin Sesi Sayı 255 2 Nisan 1984

EMAR VAKFI

RÖPORTAJ

Dieter Falk’la söyleşi⁴

SORU: Öyle görünüyor ki çoğu gözlemciler, özellikle sol kesimden olanlar, 25 mart yerel seçimlerinde ANAP'ın bu kadar iyi sonuç alacağını beklemiyordu. Ülkenin endüstri merkezleri dahil Türkiyeli seçmenin kendilerini açlığa terkeden bir adama bu denli ezici bir destek vermesinin nedeni nedir?

YANIT: Bizim için yerel seçim sonuçları sürpriz olmadı. Bunlar, kesinlikle beklediğimiz ve öngördüğümüz sonuçlardır.

Türkiye'deki ve ülke dışındaki burjuva basını seçim sonucunu Özal'ın büyük “zaferi”, halk desteğinin göstergesi ve rejimin meşruluğunun onaylanması olarak göstermek için kıvranıyor. Biraz daha yakından bakıldığında çok farklı bir durum ortaya çıkıyor.

Öncelikle, seçimlerin faşizm koşullarında yapıldığını unutmamak gerekir. Seçimler halkın iradesinin özgürce anlatımından çok, işkence tehdidi altında alınmış sahte bir ifadeye benziyor. Seçimler hiçbir biçimde demokratik değildi. Akılda tutulması gereken birinci nokta budur.

İkinci olarak, 6 kasım genel seçimlerine katılmaları yasaklanan üç muhalefet partisine yerel seçimlere katılma izni verildi, ama seçim kampanyalarını “çok ileri” götürmemeleri için bunlara ciddi bir baskı uygulandı. Seçim otobüsleri taşlandı, adayları saldırıya uğradı, liderleri tehdit edildi.

Aslında bu partilerin kendileri de gerçek bir

⁴ Alman gazeteci Dieter Falk'ın Yürükoğlu yoldaşımızla yaptığı söyleşi

kampanya yürütmekten geri durdular. Özellikle SODEP çok “yapıcı”ydı. ANAP'a karşı geçerli bir alternatif olarak kendisini sunmaktan bilerek kaçınıyor göründü.

Son olarak, Özal'ın “yenilikçi” siyasetleri henüz pratikte sınanmamışken ANAP, seçimlerin zamanlamasını çok akıllıca ayarladı.

Yukarıdaki tüm koşullar dikkate alınınca, seçim sonuçları çok çarpıcıdır. ANAP oyların yüzde 41.4'ünü aldı. Cuntadan “bağımsız” görünümü altında girdiği genel seçimlerdeki durumuna göre oylarında yüzde 5 oranında bir düşüş var. Burjuva basını işine öyle geldiği için bunu görmezlikten geliyor.

Öte yandan yığınların bilincinde cuntayla en yakın bağlı parti MDP, 6 kasım seçimlerinde yüzde 23 oy almışken, 25 martta yüzde 7.1 'e geriledi. Kayıp yüzde 16 oyun ANAP'a gittiğini rahat varsayabiliriz. Bu durumda Özal'ın yüzde 60 civarında oy toplamış olması gerekirken, sonuçlar gerçekte “muhafeet”e yüzde 20 oy kaptırdığını gösteriyor. Bu nasıl bir “zafer”dir diye soruyoruz.

25 mart seçimlerinin sonuçları, Türkiye'de faşizmin çözülüşünü hızlandıracaktır. Bunun ne oranda ve ne hızda olacağını önümüzdeki günler gösterecektir.

SORU: SODEP'in başarısının etkisi ne olurdu? Halkçı Parti ya da CHP'nin Ecevit kanadıyla karşılaştırıldığında SODEP ne tür bir partidir? SODEP gerçek bir burjuva demokrasisinin qüvencesi olabilir miydi?

YANIT: Tutumumuzu belirlerken partimiz genel seçimleri faşizmin çözülüşünü hızlandıran nesnel bir unsur olarak ele aldı. Üç cunta partisinin herhangi birinin kazanacağı oyların faşizmin çözülüşünü

hızlandırmayıp yavaşlatacağını, ama SODEP ya da DYP'nin alacağı oyların büyük olasılıkla çözülüşü hızlandıracağını söyledik.

Bu nedenle oyların SODEP'e verilmesi çağrısında bulunduk. SODEP yeterli sayıda oy alırsa hükümet düşebilir ve erken bir genel seçim gündeme gelebilir, dedik. Hepsinden önemlisi tüm toplumsal psikoloji değişir, halkın cesareti ve canlılığı artar, bu da kendini sokaklarda göstermeye başladı.

Türkiye öyle bir ülkedir ki, doğabilecek yeni durumda SODEP, halkın rejime duyduğu hoşnutsuzluk dalgasının başını çekemezdi. Devrimci bir durum doğabilir ya da oluşmaya başlayabilirdi. Toplum bir kez daha ya faşizm, ya devrim ikilemiyle yüzyüze gelecekti. Önümüzdeki günlerin bu çözümlemenin doğruluğunu yansıtacağına inanıyorum.

Daha dün kurulan, seçim kampanyalarında saldırıya uğrayan ve gerçek bir kampanya yürütmede kendini geri tutan bir parti için yüzde 23 oy önemsiz bir oran değildir. Bu oyla SODEP ana muhalefet partisi hem de parlamento dışı muhalefet partisi durumuna yükseldi. Bir fırtınanın oluştuğuna ilişkin işaretler vardır. Üstelik SODEP'in kendisi fırtınayı dağıtmak istiyor ama durduracak gücü yoktur.

Seçimlerde siyasetimizi açıklarken çok önemli bir noktaya dikkati çekmem gerekiyor. Halkı yalnızca SODEP'e oy vermeye çağırarak ve işi orada bırakarak komünistler için affedilmez bir ihanet olurdu. Zira SODEP lehine bir sonucun yukarıda sözü edilen olumlu etkileri yanı sıra bu partiye büyüyen sempati zararlıdır. CHP deneyimi tekrarlanmak istenmiyorsa bu sempati zamanında engellenmelidir.

Açıkladığımız gibi SODEP gerçekten demokratik değildir. Demokratik olabilmesi için komünist partisine,

komünizme düşman olmaması, Kürt halkının ayrılma hakkını vb. kabul etmesi gerekir.

SODEP, gerçek bir anti-faşist değildir. Kadrolarının faşizm yıllarındaki tutumu bunu gösterdi.

SODEP anti-emperyalist de değildir. ABD emperyalizmine, ülkemizdeki Amerikan üslerine ve NATO'ya karşı değildir.

SODEP barıştan yana değildir. Tüm burjuva pasifistlerinin güçlü bir biçimde kınadığı ve savaştığı nükleer silahlara karşı değildir.

Kısacası, SODEP, utangaç bir burjuva liberal partidir. Burjuva demokrasisinin bile tutarlı bir sözcüsü değildir. Bununla birlikte alacağı oylar, SODEP'in istemlerinin dışında bir etki yapacaktır, dedik. Bu oylar faşizmin çözülüşünü hızlandıracaktır. Belgimiz “SODEP'e oy ver, SODEP demokratik değildir” idi. Tekrarlıyorum, bugün olan da budur.

HP ise sahte bir partidir. Cuntanın kuklasıdır. Yine de ona oy verenler, sosyal-demokrasiye oy veriyorum illüzyonuyla oy verdiler. Bu gerçek de hesaba katılmalıdır.

Öte yandan Ecevit, kendini akıllıca seçimlerden uzak tuttu ve şimdi SODEP'e “sol” bir alternatif olarak hazırlanıyor. Daha başka “alternatifler” kanatlar altında sıra bekliyor.

SORU: Seçimler halkın siyasal eğilimlerini gerçekten yansıtmıyorsa, Türkiye'de anti-kapitalist sol potansiyelin gücü nedir dersiniz?

YANIT: Seçimler halkın gerçek siyasal eğilimlerini yansıtmaz denemez, yansıtır, ama söz gelimi, doğrudan yansıtmazlar. Aynadaki görüntünün nasıl

yorumlanacağını bilmek gerekir. Bugün Türkiye'de ANAP'a, hatta SODEP'e oy vermek, ille de onların siyasetlerini desteklemek anlamına gelmez.

Hem 6 kasım genel seçimleri, hem 25 mart yerel seçimleri solun, yani sosyal-demokrasinin solunda duran solun Türkiye'de büyük bir ağırlık taşıdığını gösteriyor. Yurt içinde ve dışında basın ne denli büyük bir çabayla bunu saklamaya çalışırsa çalışsın, seçim sonuçları solun gücünü gösteriyor. Yoğun terör koşullarında ve en ufak bir legal olanağın bile varolmadığı bir ortamda hâlâ solun gerçek gücünü yansıtmamakla beraber seçim sonuçları yine de solun gücünü gösteriyor.

Kasım seçimlerinde geçersiz oyların, oy kullanmayanların ve oy hakkını kaybedenlerin toplam oranı yüzde 18.3'tür. Baskı koşullarında, oylamanın zorunlu olduğu koşullarda bu oranın çeşitli bilinç düzeylerini içinde barındıran solu temsil ettiğini söylemek haksızlık olmaz.

Buna seçmen kütüklerine kayıtlı olmayan insan sayısını eklersek yüzde 22 gibi bir rakama ulaşırız. Açıktır ki eklenen yüzde 4'ün bir kısmı hatalardan ya da ihmalkarlıktan doğar ama öteki kısmı kuşkusuz solun en bilinçli unsurlarını temsil ediyor. Binlerce siyasal tutuklu ve illegaliteye geçen binlerce devrimci. Oy hakkı olmayan 18 ve 21 yaş arasındaki gençlerin büyük bir bölümünün sol eğilimli olduğunu akılda tutarsak, en kötümser bir yaklaşımla bile Türkiye'de solun gücünün yüzde 20'den az olmadığı sonucunu çıkarabiliriz.

Bunun, bugünkü elverişsiz koşullarda solun yalnızca çıplak potansiyeli olduğunu vurgulamalıyız. Burjuvazi korkularında tümüyle haklıdır.

SORU: O halde demokratikleşmenin gerçek özelliği nedir ve Türkiye'de bir burjuva demokrasisinin gelişme şansı nedir?

YANIT: Cuntanın sözde “demokratikleşme” sürecinin bir oyun olduğu tamamiyle açığa çıkmıştır. Halkın geniş çoğunluğu bunu anladı. Cunta bu oyunla kendine toplumsal taban kazanmayı ümit ediyor. Üç yıllık çıplak baskı bunu büyük ölçüde dışlamıştı.

Bu bir oyundu ama halkın tepkileri oyun değildi, cuntanın istemlerinden bağımsız olarak kendi kendine bir hayatiyet kazanmıştır.

Bu gelişmenin en olası sonucu devrimci bir durumun yeniden doğması, ya da ona doğru hızlı bir gelişmedir.

Bir başka olasılık, faşizmin devrimle değil, bir öncekinden daha sınırlı bile olsa burjuva demokrasisiyle sonuçlanan gelişmelerle gitmesidir. Ancak bu, bugün ilkinden daha uzak bir olasılık olarak görülüyor. Türkiye'de toplumsal ve ekonomik bunalım kalıcı ve yapısalıdır. Faşizmin son üç yıllık deneyimi bu bunalımı olumsuzundan çözme girişimi oldu. Başaramadı. Burjuva demokrasisi Türkiye finans-kapitalinin bedelini ödeyemeyeceği bir lükstür. Türkiye'de orta yol, er geç ya faşizm ya devrim ikilemine varan geçici bir olgu oldu ve böyle olacaktır.

Bugünkü koşullarda, Türkiye'de devrimci hareket güç kazandığı ölçüde sınırlı bir burjuva demokrasisinin kapısı kapanır.

İkincisinden daha da uzak bir üçüncü olasılık faşizmin yeniden tüm ağırlığıyla toplumun üstüne çökmesidir. Ama bu olasılık için olaylar çok ileri gitmişe benziyor.

Günün geçerli belgisi hâlâ şudur: “Tanklarla gelenler devrimle gitmelidir!”

SORU: Öyle görünüyor ki, özellikle devrimci güçlerin ayıplanası durumu nedeniyle toplum içindeki sol potansiyel sürekli bir biçimde harekete geçirilemiyor ve örgütlenemiyor. Örgütünüzün de içinde olduğu sol cephelerden biri, Dev-Yol cepheyi bıraktığı için bölündü. Bölünmenin nedenlerini açıklar mısınız?

YANIT: Bilginiz olsun diye söylüyorum, farklı nedenlerle biz ve Dev-Yol ayrıldıktan sonra söz konusu örgüt, FKBDC, eski varlığının bir gölgesi olarak da olsa hâlâ yaşıyor.

Bizi FKBDC'den ayrılmaya götüren nedenleri yayınlamıştık. Kısaca özetlersek, bize göre, kendisini cephe olarak tanımlayan ama bu tanıma uymayan, programatik bir anlamda bile artık birleşik olmayan, somut çalışma yürütmeye yönelik önlemleri almamakta direnen bir örgütün varlığını sürdürmesi artık Türkiye'de devrim davasını ilerletmiyordu, hatta bu davaya zararlı duruma girmişti. Biz devrim için cephe olduğunu ileri sürdüğü için FKBDC'ye katılmıştık. Ayrılma kararı aldığımızda ise FKBDC, yararlı çalışma yürütmeyi çoktan bırakmıştı ve ayrıca FKBDC programının temel ilkesi olan devrim için birlik anlayışını açıkça reddeden bir örgütü (TKEP) bünyesinde barındırıyordu. Bu aldatmacayı kabullenmektense kendimizi FKBDC'den ayrı tutmayı tercih ettik.

Bir zamanlar, FKBDC'nin, devrimci güçlerin birliği için anlamlı bir çekim merkezi olma gücü vardı. Bu olanağı yine kendi elleriyle ortadan kaldırdı. FKBDC'deki dostlarımıza karşı hiçbir düşmanlık beslemiyoruz ve devrim için tüm devrimci güçlerle, yaşayabilecek birlik biçimleri aramayı sürdürüyoruz ama öte yandan bu görevi reformlar için birliğe indirgeyen her türlü girişimi eleştiriyoruz.

SORU: Genel olarak, çeşitli sol güçlerin farklılık gösterdiği birkaç temel sorun var. Bunların birkaçı üstüne sizin görüşlerinizi almak istiyorum. Birincisi Türkiye'nin toplumsal-ekonomik yapısı ve egemen sınıfların niteliğidir. Bu konuda Türkiye solunda (TKP / TDKP / Dev-Yol / TKSP / PKK / PPKK) egemen başlıca görüşleri ve sizin görüşlerinizi kısaca özetleyebilir misiniz?

YANIT: Türkiye'nin toplumsal ekonomik yapısına ve sınıf güçlerinin yeralımına ilişkin olarak sol gurup ve partilerce önerilen farklı çözümlemelere işaret etmekte çok haklısınız. Bu konu, tüm öteki farklılıkları doğuran en canalı ayrıklık noktasıdır.

Genellikle egemen olan yanlış, Türkiye'nin gelişme düzeyinin geri gösterilmesidir. Bu devrimin görevlerinin ve devrime katılan güçlerin yanlış belirlenmesini beraberinde getiriyor.

Bu yanlış değerlendirmeler başlıca iki kategoride guruplanabilir. Birinci yanlış, Türkiye'yi yarı-feodal, yarı-sömürge bir ülke olarak görmek saçmalığı ve bu nedenle, önümüzdeki görevin burjuva demokratik devrimi olduğunu söylemektir. Bu görüş, Arnavutluk yanlısı çeşitli guruplar (TDKP dahil) arasında yaygındır.

İkinci kategoride olanlar, Türkiye'nin kapitalist bir ülke olduğunda anlaşılmakla birlikte, gelişme düzeyini o kadar geride görüyorlar ki, yine “ulusal demokratik devrim” günün görevi oluyor. (TKP-Resmi, TKSP ve diğerleri. TKP-Resmi'leri önceki geri konumlarından bile daha geri gittiler, şimdi Türkiye'de tekelci kapitalizmin egemen olduğunu yadsıyorlar.)

Bu iki yanlış tezin ortak noktası, “ulusal burjuvazi” denen tekel-dışı burjuvazinin devrimde doğal bir bağlaşıp

olarak (eğer aşırı menşevik anlayışlarda olduğu gibi öncü olarak görülüyorsa) görülmesidir.

Partimiz, Türkiye'nin emperyalizme bağımlı, orta derecede gelişmiş bir kapitalist ülke olduğunu, endüstrinin başı çeken sektör olduğunu, finans-kapital ve devlet tekelci kapitalizminin doğmuş ve egemen olduğunu, tarım üretiminin göreceli olarak geri ama üretimin karakteri açısından kapitalist olduğunu ve tarımın artan oranda finans-kapitalin egemenliğine geçmekte bulunduğunu ileri sürüyor.

Bundan dolayı devrim, yerli finans-kapital ve emperyalizme karşı yöneliyor. Devrimde öncü güç, kent ve kır küçük burjuva yığını ve Kürt ulusal hareketiyle bağlaşıklık kuran proletaryadır. Tekel-dışı liberal burjuvazi devrimci bir güç değildir. Halk güçlerinden soyutlanmalı ve tarafsızlaştırılmalıdır.

Türkiye'de devrim, anti-tekelci, anti-emperyalist, anti-faşist karakterdedir. Bu devrim, taslak programımızda da belirtildiği gibi “ileri demokratik halk devrimi”dir. Burjuva demokratik devrimden farklı olarak İDHD'nin, kapitalist gelişmenin yolunu temizleme görevi yoktur. Onun görevi, gerçek demokratik dönüşümleri gerçekleştirerek, ancak sosyalist karakterli olabilecek toplumsal bir devrimin yolunu temizlemektir. Proletarya, devrimde hegemonyasını kurup geliştirdiği ölçüde, doğan sınıf erki proletarya diktatörlüğünün bir biçimi olacaktır.

SORU: Türkiye devrimi ya da yalnızca demokratik savaşım açısından bunun ne gibi stratejik sonuçları olabilir?

YANIT: Bu farklılıkların derin stratejik sonuçları vardır. Bizim görüşümüzde İDHD, proletaryanın hegemonyası yoluyla sosyalizme büyüyecek sürekli bir devrim sürecidir. Öteki partilerin çeşitli stratejilerinin tümü, devrimin demokratik görevleri ile sonul amaçları arasında bir kopmaya götürüyor. Bunların tümü, menşeviklerin “aşamalı devrim teorisi”nin farklı anlatımlarıdır.

Bu, demokratik savaşıma yaklaşımda da yansıyor. Bugün için Türkiye’de demokrasi bir devrim sorunudur. Bugün Türkiye’de hiçbir gerçek demokratik hedef, devrimsiz kazanılamaz. Bu nedenle demokrasi için savaşımlı hep devrim için savaşıma bağlıyoruz. Küçük burjuva anlayışa göre, demokratik savaşım her zaman reformist bir savaşımdır. Sağ oportünistler için bu, “demokratik savaşım” uğruna devrim için savaşımlı yadsımak, “sollar” için ise soyut bir “devrim için savaşım” uğruna demokratik savaşımlı yadsımak anlamına geliyor.

Bugün bu farklılıklar, anti-faşist savaşıma tutumda en güçlü biçimde yansıyor. Sol içinde faşizmi devrimle yıkmak isteyenlerle, bunu liberal burjuvazinin kapasitesine asılsız bir güven duyarak reformlarla yapmak isteyenler arasında şiddetli bir savaş yürüyor.

SORU: Sizce Kürdistan Türkiye burjuvazisinin bir sömürgesi midir? Değilse Kürtleri, yine de ayrılma hakkı olan bir ulus olarak görüyor musunuz? Öyleyse, Kürt devrimcilerinin Türkiye işçi sınıfı partilerinden ayrı olarak kendi partilerini kurmaları doğru mudur?

YANIT: Kürdistan’ı Türkiye’nin bir iç sömürgesi olarak görüyoruz. Bu topraklar Türkiye tarafından zorla ilhak

edilmiştir. Ancak şunu belirtmek önemlidir. Türkiye böyle yaparak, Kürdistan'ı, kendi pazarını oluşturmaktan mahrum bırakmıştır ve Kürdistan bugün Türkiye ekonomisine tamamen bütünlenmiştir. Biz, Kürt ulusunun ayrılma hakkının vazgeçilmez bir hak olduğunu tabii ki savunuyoruz ve bunu ilk kez açıkça söyleyenler arasındayız. Ne var ki Kürt proletaryasının Türk proletaryasından ayrı bir pasrtide örgütlenmesine şiddetle karşıyız. Komünistler olarak, ilkesel düzeyde proletarya örgütünün olanaklı en geniş biçimlerde örgütlenmesinden yanayız. Bundan da öteye, Türkiye'de Kürt proletaryasının ayrı örgütlenmesinin nesnel koşulları yoktur. Kürdistan'ın kendi pazarının olmaması bir yana, Kürt asıllı proleterlerin büyük çoğunluğu, ülkenin Türk kesimindeki endüstri merkezlerinde yerleşmiştir. İkinci olarak, Kürdistan'ın Türkiye, Irak, İran ve Suriye parçaları arasındaki bağlar, tekil parçalarla sömürgeci ülkeler arasındaki bağlardan çok daha zayıftır. Bu koşullarda Kürt proletaryasının ayrı örgütlenmesi, Türkiye'de işçi sınıfının savaşım birliğini yalnızca zayıflatmaya yarar. Türkiye'de işçi sınıfı savaşımının ve Kürt halkının ulusal savaşının yazgısının kopmazca bağlı olduğu üstünde anlaşıyorsak, birlik olmayışından Kürt ulusal hareketi de zarar görür.

SORU: NATO emperyalizmi için Türkiye'nin bölgede önemli bir stratejik yeri vardır. Sosyalist kampa karşı rolü tartışılmaz. Türkiye için Ortadoğu pazarlarının önemi artarken, OECD pazarının önemi azalıyor. Bu durumun, Türkiye burjuvazisinin, ABD'nin İsrail'le sıkı işbirliğine dayanan stratejik çıkarlarıyla çatışan bir

siyaset izlemesiyle sonuçlanabileceğini düşünüyor musunuz?

YANIT: Bu ilginç bir varsayım ama tersinin doğru olduğunu söyleyeceğim. Türkiye emperyalistleşme arzusuyla dolu bir güç olarak İsrail'i bölgedeki baş rakibi olarak görüyor. Bu nedenle Filistin halkının kurtuluş davasının şampiyonluğunu yapıyor gözüküyor ve İslam ülkelerinin zirve toplantılarında İsrail'e atıp tutuyor.

İkincisi, Ortadoğu pazarlarında Türk çıkarlarının büyümesinin Türkiye'yi ABD emperyalizmi ile belli bir çatışmaya sokacağı doğrudur ama bu ABD stratejik çıkarlarıyla bir çatışma noktasına dek asla varmaz. Zaten bu pazarlara açılma, ABD emperyalizminin yön göstericiliği ve himayesi altında oluyor. Amerikalıların doğrudan karışmamayı tercih ettikleri ülke ve sektörler Türkiye finans-kapitaligirerek ABD emperyalizmine atlama tahtası işlevi görüyor. Bunun siyasi ve askersel anlamı şudur: Türkiye, sözcüğün tam anlamıyla ABD emperyalizminin vekili, onun için İslami bir Truva atı gibi hareket ediyor.

SORU: Bölgedeki anti-emperyalist süreçte Türkiye devriminin nasıl bir etkisi olacağını düşünüyorsunuz?

YANIT: Türkiye devriminin dünyayı sarsıcı etkileri olacaktır. Bu etkiler yalnızca Ortadoğu ülkeleri için değil, Pakistan ve Yunanistan gibi ülkeler için de geçerlidir. Daha geniş bir çerçevede, sosyalist ülkelere de çok gereksinim duyduğu taze kanı akıtarak, bir bütün olarak, dünya devrimine çok büyük bir ivme kazandıracaktır.

Bu yayılmacılık, gericilik ve savaş kaynağının bölgeden silinmesi, kendi başına, insanlığa büyük bir hizmettir.

SORU: Irak ve İran'daki devrimci güçlerle birlikte savaşıyan Türkiyeli devrimciler var. Bu ülkelerdeki rejimlerin devrilmesinin Türkiye' deki durum üstünde olumlu bir etkisinin olabileceğini düşünüyor musunuz?

YANIT: Irak ve İran'daki rejimlerin devrilmesinin açıktır ki Türkiye'deki devrimci gelişmeler üstünde bazı etkileri olur. Ancak bu etkiler beklendiği kadar büyük olmayabilir. Bir kez, iki rejimden herhangi birinin devrilmesi büyük olasılıkla ötekinin zaferi pahasına olacaktır ve böylece zaferi kazanan ülkedeki Kürt hareketi üstüne ters bir etkide bulunacaktır. Humeyni ve Saddam rejimlerinin aynı anda devrilmesinin ve Kürtlere şu ya da bu biçimde bağımsızlık veren devrimci hükümetlerin kurulmasının kuşkusuz daha büyük bir etkisi olacaktır. Ama bu durumda, böyle bir gelişmeyi ezmek için Türkiye'nin doğrudan bir askersel müdahalede bulunacağını da gözden kaçırmamamız gerekir. Bana öyle geliyor ki, bölgedeki bilmedenin çözümü Türkiye'de bir devrimden geçiyor. Bunun İran ve Irak üstündeki etkisi, öteki türlü olacak etkiden daha büyük olacaktır.

İşçinin Sesi Sayı 259 28 Mayıs 1984

Yeni aşama yeni mizah

12 Eylül 1980'de ülkenin tepesine çöken generaller darbesi, öteki çıplak diktatörlüklerden farklı olarak en başta sınıfsal özü nedeniyle faşistti. Finans-kapitalin en saldırgan kesiminin diktatörlüğüydü.

Faşist cunta, sınıfsal özüne uygun ekonomik, siyasal ve toplumsal programla geldi. Cuntanın ekonomik programını anlamaya çalışırken bir noktaya dikkat etmeliyiz. Faşizm, genel olarak emperyalizm aşamasının, özel olarak emperyalizme büyüme aşamasının karşı-devrimidir. Dolayısıyla bu aşamada olan ülkelerdeki öteki rejimlerle ekonomik hedefler açısından temel bir farklılığı yoktur. Devlet tekelci kapitalizminin toplumda ve ekonomide istediği merkezileşmeyi gerçekleştirmek ve emperyalistleşmek faşist cuntanın ekonomik programının iki ana hedefi olmuştu. Bunlar faşizme özgü hedefler değil, bu aşamadaki her finans-kapitalin ortak hedefleridir. Fakat Türkiye'de bu hedef zor ile beslendi ve yoğun, akordiyon gibi sıkıştırılmış bir uygulama yer aldı. Böyle bir program faşizmi finans-kapitalin olağan yönetim biçimlerinden ayırmaz ama öteki çıplak burjuva diktatörlüklerinden ayıran temel unsurdur.

Cuntanın siyasal programı (ki bu, faşizmi öteki çıplak burjuva diktatörlüklerinden ayırmaz ama olağan burjuva düzenlerinden ayıran temel özelliştir) monolitiktir. Cunta, devlet düzeninde monolitiklik, tek ses, yargı ve yasama yürütmenin altında olsun istedi. Cuntanın toplumsal programı da (siyasal programını desteklemek üzere) korporatif bir düzendi. Korporatiflik, faşist devlet için

olmazsa olmaz koşul değil, fakat faşist devleti uzun süre yaşatabilmek için en önemli koşuldur. Faşist devlet, yürütmenin mutlak egemenliği altında bir devlettir. Korporasyon, küçük bir kliğin mutlak egemenliğinin uzun bir süre götürülebilmesi için, ülkede yaşayan halkın o yönetim altındaki devletle kaynaştırılmasını sağlar. Gençlik örgütü, sendika vb.lerle halkı devletin altında (ve içinde) örgütler ki, monolitiklik uzun vadede tehlikeye düşmesin.

12 Eylül 1980 darbesi faşist bir darbeydi.

* * *

Cuntanın gelişiyile Türkiye'de faşist bir devlet kuruldu. Tüm olağan burjuva işleyişleri yok edildi. Parlamento, seçimler, partiler, sendika ve derneklerin bir bölümü yok edildi ve herşey beş kişinin (aslında bir kişinin) dudağının arasından çıkan söze bırakıldı. Bunun organları da yaratıldı: Milli Güvenlik Konseyi, Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliği. Tüm devlet Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliğinin altında örgütlendi.

Tam bir monolitik yapı içinde faşist devlet kuruldu ama korporatif bir yapı kurulamadı. Tüm toplumu devletin içinde örgütleyemediler. Türk-İş bile bu amaca hizmet ettirilemedi. Buradan kalkarak Türkiye'de faşist bir devlet hiç olmadı diyebilir miyiz? Kesinlikle diyemeyiz. Dünyada korporatifliğin gerçekleştiği tek faşizm deneyi Hitler Almanya'sıdır. İtalya'daki faşist hareket, korporatiflik fikrini faşizme taşıyan harekettir ama kendisi korporatif devlet ve toplum yaratamamıştır. İspanya da öyle. Bu tarihsel örneklerin dışında da hiçbir faşist devlette, Yunanistan'dan Latin Amerika'ya dek korporatif bir düzen yaratılamamıştır. Ayrıca, tam bir korporasyon, tam bir

totaliterlik de toplumsal açıdan ulaşılamayacak bir hedeftir.

Tüm faşizm deneylerinden bir sonuç çıkıyor, korporatifliği faşist devletin temel koşulu olarak ele almamak gerekiyor. Yoksa dünyada faşist olarak bir Almanya deneyi kalır.

Cunta tabandan halkla beraber değil, tepeden geldi, taban da yaratamadı. Yaratamayınca tek sendika durumuna getirdiği Türk-İş'i bile tek devlet sendikası yapamadı. Korporatif bir yapı yerleştiremedi. Ancak, çıplak diktatörlüğün devletini, faşist devleti kurdu.

* * *

Çözülmenin yıkılmadan farkı açıktır. Bu fark sözcüklerin anlamında da bellidir. Çözülme bir süreçtir. Süreçlere başlangıç ve bitiş gibi köşe taşları koymanın zorluğunu bilerek, faşist devletin ne zaman çözüldüğü hakkında kesin tarih belirlemenin göreceliğini akılda tutarak, *faşizmin çözülme süreci anayasanın ilanıyla başladı* diyebiliriz.

Çözülme sürecini başlatan anayasanın metni değildir. O, sonuçta bir kağıt parçasıdır. Faşizmin çözülüşünü başlatan toplumdaki yeni güç dengesidir. Uluslararası koşulların etkisi de bu güç dengesi içinde ortaya çıkmıştır.

Anayasa çözülmenin nedeni değil, çözülmeyi hazırlayan ortamın sonucudur. Faşizmin ülkemize acil geliş amacı, devrimci durumu bastırmak, devrim tehlikesini yok etmektir. 1) Bu amacını gerçekleştirdi, gerici bir stabilizasyon getirdi. Böylece acil geliş nedenini de ortadan kaldırmış oldu. 2) Acil geliş nedenini ortadan kaldırırken ve ondan sonra yaptığı uygulamayla halkta büyük bir tepki ve nefret yoğunlaştırdı. 3) Burjuvazi de halkın içinde bulunduğu durumun biraz daha iteklenirse patlamalara

gideceğini görüyor, öte yanda acil geliş nedeni ortadan kalkmış bir çıplak diktatörlüğün kendisini de zor altında tutan koşullarının gereği kalmadığını düşünüyordu.

Faşizm bir küçük azınlığın mutlak yönetimi, ezilen sınıflara karşı açık terörü demektir. Fakat, devrimci durumda burjuvazi de çatlamıştı. Değişik kesimleri birbirleriyle ve halkla kavga içine girmişti. Faşizmi dayatan finans-kapital kesimi böyle bir egemen sınıf ile böyle bir terör uygulayamazdı. Faşizmin amaçladığı terörü uygulayabilmesi için şöyle ya da böyle birleştirilmiş egemen sınıf gerekirdi. Faşist cunta halka terör uygulamak, monolitikliğini sağlayabilmek için, egemen sınıf içindeki çatlakları yapıştırmak zorundaydı ve yapıştırdı. Türkiye'de bunları yaşadık. Demirel'in serüvenini biliyoruz. Demirel kim, bir düşünelim. Çağlayangiller... Burjuva basınının başına gelenler. Tüm bunlar egemen sınıfı bir arada tutmak için yapıldı. İşte çözülme sürecinin başlaması, faşizmin çeşitli yöntemlerle yarattığı iktidar blokunun da parçalanmaya başladığının göstergesi oldu.

Bu üç ögeye bir de Avrupa'nın homurtusunu katmamız ve tüm bunları yoğunlaşan ekonomik bunalımın içine oturtmamız gerekir. Türkiye'de 12 Eylül faşizmi böyle bir çerçeve içinde çözülmeye başladı.

* * *

Faşist devletin ne zaman ortadan kalktığını belirlerken de yine kesin bir tarih vermenin güçlüğü ortadadır. Bu da bir bardak suya mürekkep damlatmak gibi birşeydir. Hangi damlada suyun mürekkep rengini aldığını seçmek kolay değildir. Faşizm bir süreç içinde çözüldüyse, bu çözülüşü asıl olarak halkın ama aynı zamanda kendi çıkarını savunmaya çalışan tekeldışı burjuvazinin de,

faşist yönetime dayatması olarak düşünürsek, ara dönemde geçen dönemin kalıntılarının sürdüğü açıktır. Faşist devlet çözülme yoluyla ortadan kalktığı için geçen dönemin bazı uygulamalarının kalıntıları bu dönem içinde sürmektedir. Başka türlü olamaz. Fakat birşey çok açık. *Bugün Türkiye'de faşizm yoktur.* Buradan düşünmeye başladığımız zaman şu ortaya çıkıyor ki, anayasanın kabulünden yerel seçimlere varan süreç içinde, faşist devlet parça parça kopmuş ve yerine parça parça başka şeyler gelmiştir. Bugün faşist bir devletin varlığından konuşmak olanaksızdır.

* * *

Türkiye bugün ara dönem yaşamaktadır. Devlet kurumlaşması, siyasal örgütlenme faşizmin öngördüğü örgütlenmenin dışındadır. (Siyasal partiler, en az iki almasıklı seçim, parlamentonun yasama yetkisi, yargı - ne denli tasallut altında olursa olsun - yürütmenin sınırsız olmayışı, vb.)

Ne var ki, faşist klik “*de facto*” bir şekilde hâlâ güçlüdür, devlette hala önemli bir etkinliğe sahiptir. Bu gücü, ordunun yeni başlarıyla akrabalıktan, şantaj ve tehditten gelmektedir. Cumhurbaşkanı şöyle söylüyor: “Olağanüstü durum olmuş olmamış önemli değil, ordu dediğimi yapar. Fazla ileri giderseniz yeniden herşeyi kaldırır, bildiğim gibi yönetim.” Parlamento da, yargı da böyle bir tehdit altında çalışıyor. Fakat faşistlerin güçlü olmasıyla, faşist bir devletle karşı karşıya mıyız sorusu başka şeylerdir.

Ara dönemi anlamaya çalışırken, ölçülebilir birşey değil ama herşeyin altında yatan yığın ögesini ilgilendirdiği için dikkate alınması gereken bir durum var. Yığınların bir

önceki dönemden duyduğu ürküntü geçmiş değildir. Hatta cunta öncesi dönemden ve cunta döneminden olan ürküntüsü birlikte, geçmiş değildir.

Ancak öte yanda, bugün birşey birdenbire herkesin görebileceği bir berraklıkla açığa çıkmıştır. Tüm burjuva gazetelerinde ve SODEP'in tavrında bile ortaya çıkmıştır ki bu getirilen düzen, değil toplumun vardığı aşamanın gerektirdiği, toplumun bugünkü bilinciyle istediği demokratiklik düzeyiyle bile (ki bu düzey, toplumun vardığı aşamanın gerektirdiği düzey olan bizim istediğimizin çok gerisindedir) *uzlaşmaz* biçimde çelişmektedir. SODEP gibi bir parti bile basın, dernekler, sendikalar yasalarını değiştireceğini, anayasaya değişiklikler getireceğini söylemektedir.

Tüm bu özellikleri birlikte düşününce ara dönemin kalıcı dönem olmadığı açıktır.

Kalıcı olmayan bu ara dönemin sonunda devlet örgütlenmesi ve işleyişi mutlaka değişecektir. Ara dönemin sonunda devrimciler de gelse, liberaller de gelse demokrasinin daha genişlediği bir döneme girilecektir. Devrimci bir erk tüm devleti yıkarak yeni bir devletle değiştirecektir. Öte yandan tekeldışı burjuvazinin istediğine kadar da genişlese, yine bu devlet işleyişi, ve bu yasal düzen değişecektir. Ya da faşizm yeniden gelse, bu devlet işleyişi, bu yasal düzen yeniden kaçınılmaz olarak değişecektir.

Yalnız burada birşeyi ayırmak gerekir. Bu almasıklar içinde ortaya çıkacak değişiklikler birbirinden farklıdır. Faşizm gelirse, bu devlet kalkıp yerine yeni bir devlet gelecektir. “Türkiye tipi” demokraside bu devlet kalkmaz, işleminin önündeki ayak bağlarını sınırlı temizleme anlamında yasal düzen ve bazı örgütlenmeler değişebilir.

Öte yanda, toplumsal açıdan ülkenin önündeki yol ayrımı hiçbir zaman değişmemiştir. Devrime dek ya da Türkiye emperyalist bir ülke, hem de güçlü bir emperyalist ülke olup sorunlarını erteleyene dek de değişmez: Ya faşizm, ya devrim. Ancak, bu, kısa erimde üçüncü yollar yok demek değildir. Ülkenin her somut anında güç dengesi neyse ona göre almasıklar vardır. Bugün Türkiye'de üç olasılık da geçerlidir. Devrimci durum, SODEP stratejisi ile anayasanın bazı maddelerini değiştirerek “Türkiye tipi” bir demokrasi ya da yeniden faşizm.

Devrimci durum apayrı üçüncü bir yol değildir. Biz devrimci durum olasılığı derken bunun hangi çerçevede doğabileceğini tartışıyoruz. Faşist bir devlet çerçevesinde mi, yoksa demokrasinin genişlemesine giden bir işleyiş içinde mi? Bugün yaşanan ortamda keskin dönüşler belirmezse devrimci durum, demokrasinin genişlemesi süreci içinde ortaya çıkacağına benzemektedir.

Ortadoğu ve Balkanlar'ın değeri en az anlaşılmış hokkabazı kimdir?

Elimizde H. Kutlu'nun 10 Eylül konuşmasının radyodan çekilmiş metni var. Bazı yerleri kaydedilememiş bu konuşmanın faşizmin çözülüşünü ilgilendiren bölümünü okuyarak başlayalım. Başlıktaki sorunun yanıtını sizden isteyeceğiz.

“(...)

“Yeri gelmişken faşizm çözülüyor safsatasına da değinelim. Bu görüşün sahipleri üzerine konuşma ne gerekir diye sorulacağını bilerek, bu görüşün tehlikeli ve ince bir pasifizm yaydığını unutmamak gerekiyor. Bunlar gerçek düşündüklerini ... her zaman olduğu gibi utangaç ve korkak olmasalar faşizm bitti diyecekler.

Onlar Özal hükümetine bakarak rejimin sivilleştiğini sanıyorlar. Kimileri de yüzeysel çelişkilere bakarak, sivil görüntüye aldanarak Özal hükümetine destek verici bir tutumla rejimde iki başlılık görüyorlar. Günümüzde ABD emperyalizminin saldırı stratejisi özellikle Reagan yönetimiyle birlikte kuvvete başvurma yoluyla askersel üstünlük elde etme tutkusuna dayanmıştır. Ama emperyalizm, dünya sosyalist sisteminin gücü, ulusal kurtuluş hareketinin etkinliği ve gitgide büyüyen barış güçlerinin eylemi karşısında bu evrensel stratejiyi bölgelere, ülke ve somut duruma göre esnek davranmayla birleştiriyor. Sivil Özal hükümetinin en büyük destekçisinin dünya halklarının, barışın, demokrasinin en büyük düşmanı olan ABD emperyalizmi olduğunu unutmamak gerekiyor. Görülmesi gereken ikinci nokta, ABD emperyalizminin ve NATO'nun stratejik planlarında Türkiye'ye verilen özel roldür. ABD yönetimi Türkiye'ye bölgede daha etkin bir görev vermek istiyor. İsrail'den, Pakistan ve Japonya'ya kadar uzanan, amacı Sovyetler Birliği'ni çepeçevre kuşatmak olan güvenlik kuşağı içinde olan Türkiye'nin kilit bir rol oynamasına, Türkiye'ye dayanarak bölgede gerici, askersel, politik paktlar oluşturmaya, bu konuda, Batı emperyalizminin de desteğini almaya çalışıyor. Açık askersel yönetim altında olan, suçu yalnızca barışı savunmak, yalnızca namuslu sendikacılık yapmak olan insanların yargılanmasının sürüp gittiği bir Türkiye. Bu görünüm, elbette emperyalizmin bu amaçları için çok uygun değil. Açık askersel yönetim altındaki bir NATO üyesi, özgürlük demokrasi örneği diye yutturulmak istenen NATO ... bir leke ... böyle de olsa eğer Barış Komitesi

yöneticileri ve DİSK'li sendikacıların kurtarılması için, cuntanın işkence ve cinayetlerini sergilemek için yükselen güçlü dayanışma olmasaydı, emperyalizm ve faşist diktatörlük kolay kolay böyle bir manevraya yönelmezlerdi. Şimdi elde edilen bu kazanımı daha da ilerletmek gerekiyor. Tüm politik tutukluları kurtarmak için çabaları arttırmak gerekiyor.

“Üçüncü olarak, şu görülmelidir: Faşist diktatörlükler ya halkın güçlü direnişleri altında yıkılır ya da sınırlı bir muhalefet ve faşizmin kendi iç çelişkileri nedeniyle çözülür. Ya da onu getiren emperyalizm ve işbirlikçileri tarafından artık uygun görülmediği için kaldırılır, geri çekilir. Bu son biçim ilk ikisinden kökten farklıdır.

“Bugün Türkiye' de faşizm ne çözülüyor, ne de kaldırılıyor. Fakat eğer, kaldırılma hazırlıklarının ciddi işaretleri görülürse, bunu hemen saptamalıyız. Çünkü bu, muhalefetin sıralarında yeni şaşkınlıkları beraberinde getirecektir. Ve bizim de yeni bir tutum belirlememizi getirecektir. Bir zamanlar Marks'ın söylediği gibi, bugün Türkiye'de düzen iç bağlarından öylesine boşanıyor ki, düzenin sahipleri için düzeni kurtarmanın giderek tek yolu kalıyor. Düzeni profesyonel hırsızlara , ... , anarşinin eline teslim etmek ve ancak onların eliyle düzeni yeniden kurtarmak. Kuşkusuz böyle bir düzene uygun politik yapı, hukuk ve ahlak yapısı gerekir. Bugün toplumumuzda bilinçli politikalar sonucu çöken ve temellerinden sarsılan ahlaksal değerlerin, halkın olumlu geleneklerinin, ulusal kültürün, demokratik öğelerin yerine, ahlaksızlık, hırsızlık, zorbalık, fuhuş, rüşvet, kültürsüzlük, yozlaşma, politik şantaj. ... Son haftalarda ortaya çıkan ve

hükümet içinde derin çatışmalara... Tercüman gazetesinin kapatılmasına... döviz ve altın kaçakçılığı olayı Türkiye kapitalizminin vahşi ve insanlık düşmanı iç yüzünü gözler önüne sermiştir. Evde aç bekleyen bebeleri için özgürlüğünü ve daha da önemlisi onurunu bile yitirmeyi göze alarak fırından ekmek çalmak zorunda kalan yoksul babalar ve Türkiye'nin toplam dış borçlarının yarısına yakın bir miktarda altın ve döviz, yani halkın alınterini yurt dışına kaçıran vurguncu kapitalistler.

“İşte Türkiye'nin gerçekleri böylesinedir. Yoldaşlar, yığınlara derinden güvenmek ne demektir bilmeyenler, halkımızın tüm bu koşullar karşısında sessiz kalacağını düşünüyorlar. Kuşkusuz yığın eylemleri, büyük çaplı grevler, gösteriler bugün henüz görülüyor ama yukarıda sözünü ettiğimiz ve benzeri örnekleri yorumlayabilenlerin, halkımızın aslında sessiz olmadığını anlamaları zor değildir. Yaşamak için, çoluk çocuğu için böylesi bedelleri göze alanlar eğer gerçek politik düşmanlarını görebilirlerse, daha doğrusu bizler onlara bunu göstermeyi başarabilirsek yığınların eylemi tıpkı uzun süren bir kuraklıktan sonra gelen sağanak gibi yıldırımlarla, şimşeklerle, gök gürültüleriyle gelecektir. Bunun arkası büyük şairimizin dediği gibi, ıslak bir bezle gıcır gıcır silinmiş masmavi bir gökyüzü, bahar, özgürlük türküleridir. Ama bu nasıl olacak? Yağmur duasına çıkmak bize göre değildir.” (H. Kutlu, 10 Eylül konuşması-Radyodan) (abç)

Şimdi tek tek ve çabuk çabuk ele alalım.

1. “*Bu görüşlerin sahipleri üzerine konuşmak ne gerekir*” diye yükseklerden uçarak başlıyor Kutlu. Oysa el insaf, bizden başka kiminle uğraşıyorlar?

2. Çözülme görüşü “*tehlikeli ve ince bir pasifizm yayıyor*”muş. Bir düşünelim öyle mi? Tam tersi değil mi? Faşizmin çözüldüğünü söylemek eskisinden çok daha aktif ve yoğun bir *savaşım çağrısıdır*. Arkadaş kendine gel, yerin dibinde durma, durumlar değişiyor demektir. Faşizmin çözülmediği bir durumda çok daha kısıtlı, sınırlı çalışma zorunluluğu vardır. Bugün faşizm var diye illegalitenin karanlıklarında yan gelip yatabilirsin. Oysa faşizm çözülüyor dediğin zaman yoğun çalışma zorunluluğu doğuyor. Bugün pasifizmi faşizm çözülmüyor diye yapmak çok kolay ama çözülüyor diye yapmanın olanağı yoktur.

Sonra bu çözülmüyor diyen “ihtilalciler” ne yapıyorlar? Santralleri, barajları mı uçuruyorlar, yoksa “faşizme karşı” kahramanca savaşan burjuvaziyle anlaşmaya mı çalışıyorlar?

3. “*Utangaç ve korkak olmasalar faşizm gitti diyecekler*”(!) Yoldaşlar, 1978'den bu yana birçok şeyi ilk, hem de tek olarak söylüyoruz. Bu bir yana, hiç olmazsa şimdi cesaretimizi kanıtlamış olduk! Hem de aynı gün, aynı saatlerde konuşarak.

4. “*Onlar Özal hükümetine bakarak rejimin sivilleştiğini sanıyorlar*” (!) Tartışma siviller mi askerler mi yönetiyor değil, faşizm çözülüyor mu çözülmüyor mu tartışmasıdır. Soru faşizmdir. Faşizmin askeri de, sivil de olur. Kutlu bu cümlesi ile tartışmayı başka yana kaydırıyor ve çarpıtıyor... Sonra Türkiye'de rejim tabii sivilidir.

5. “*Sivil Özal hükümetinin en büyük destekçisinin dünya halklarının, barışın, demokrasinin en büyük düşmanı olan ABD emperyalizmi olduğunu unutmamak gerekiyor*”(!) Bu mantık hangi faşizmi kanıtlıyor? Menderes faşizmini mi, Demirel faşizmini mi, Mitterrand, Thatcher, say gitsin. ABD desteği bir rejimi faşist yapmaya yetiyorsa, tüm kapitalist

dünya en başta da ABD'nin kendisi faşisttir.

6. Gelelim çözülme sorununa. En başta görüyoruz ki, çözülme kavramını almış, kabul etmiş, kullanıyor. Ancak körün değneği oraya dek yardımcı. Hemen ardından çarpıtma başlıyor: *“Faşist diktatörlükler ... ya yıkılır. ya ... faşizmin kendi iç çelişkileri nedeniyle çözülür.”*

Kutlu böyle söyleyerek iki düzeyde sahtecilik yapıyor. Birincisi, çözülme kavramının içeriğini çarpıtıyor. Çözülme kavramının içi faşizmin iç çelişkileri ile değil, *halkın* çok değişik görüntüler altında çıkabilecek basıncı ile doludur.

Menşevik Kutlu yukarıdaki cümlesiyle bir de tarihi çarpıtıyor. Faşizmin içinde her zaman çelişkiler olur da hangi faşizm iç çelişkileri nedeniyle çözülmüştür? Var mı bir tane örneği? Olabilir mi? Nerede kaldı yığınların enerjisi, gücü? Sonra bu iç çelişkilerin nedeni nedir? Koca yığınlar ortalıkta yok, ve faşistler tüm nimetleri kendi iç çelişkileri yüzünden terkedip gidiyorlar. Peki kim geliyor yerine? Kutlusal mantığa göre bir başka faşistin gelmesi gerekir (çünkü yığınlar ortada yok) ama nedense faşizm yok oluyor.

Faşizmin kendi iç çelişkileriyle yıkılması görüşü, teorik olarak da, siyasal olarak da büyük bir bataklıktır.

“Kendi iç çelişkileriyle çözülür” anlayışı bize hemen birisini hatırlatıyor. Geçiş sürecinde ana vurguyu burjuvazinin iç çelişkilerine vuran adam: Poulantzas! Ne ilginç raslantıdır, kim bize karşı çıkmaya kalkışsa Poulantzas'ı getiriyor. Yalnız hakkını verelim, Kutlu'nun Poulantzas'a katkısı var. “Burjuvazinin iç çelişkileri”, Kutlu'da “faşizmin iç çelişkileri” biçiminde iyice daraltılıyor.

Faşizmin, burjuvazinin iç çelişkileri, ya da bin beteri, “faşizmin iç çelişkileri” nedeniyle ortadan kalkabileceğini söylemek, yığınlara inançsızlığın en gafil yansımasıdır.

7. Uygun görülmediği için kaldırılır”(!) Gerçekten çok

hoş! Faşizm değil “miki” filmi. Uygun görülmezince kaldırılıyor. Şimdi bu “kaldırılma” kavramı Marksizme katkı değil mi? Ülkeyi ve tüm toplumu diktatörün iki dudağı arasından kanla, terörle yöneten bir rejim uygun görülmezince kaldırılıyor.

8. *“Bu son biçim, (faşizmin kaldırılması-R.Y.) ilk ikisinden (yıkılma ve çözülme-R.Y.) kökten farklıdır. “(!)*

Haydar Kutlu, partimizin 64.kuruluş yıldönümü gibi önemli bir günde konuşma yapıyor, faşizmin kalkışına ilişkin üçüncü bir yol icat ediyor ve ekliyor, “bu son biçim ... kökten farklıdır.” Peki sonra? İstedığınız kadar arayın, neden “kökten farklı” olduğunu anlatan tek bir cümle bulamıyorsunuz. Belli ki suflör daha fısıldamadı!

9. *“Bugün Türkiye’de faşizm ne çözülüyor, ne de kaldırılıyor”.* Ne yapalım el oğlunun düşüncesi bu deyip geçeceğiz ama yaptığı mantık çorbası vicdan sızlatıyor.

Alıntıda okuduğumuz gibi, önceki paragrafların fikri şöyleydi: ABD, Türkiye’yi demokrasi örneği diye yutturmazsa bölgede Sovyetler Birliği’ne karşı kullanamayacağı için faşizmi “uygun görmemiş” ve cuntaya “faşizmi kaldır” demiş.

Hemen ardından öğreniyoruz ki bugün Türkiye’de faşizm kaldırılmamış. Ne oluyor? İşte “uygun görülüyor” ve “kaldır” deniyor. Neden kaldırılmıyor? Faşizmin “kaldırılma” teorisi daha doğarken kullanılmaz mı oluyor?

10. Fakat yoldaşlar, en eğlendirici mizah şu satırlardadır:

“Bugün Türkiye’de faşizm ne çözülüyor, ne de kaldırılıyor. Fakat eğer, kaldırılma hazırlıklarının ciddi işaretleri görülürse, bunu hemen saptamalıyız.”

Ortada çözülme yok, kaldırılma yok, kaldırılma hazırlıkları yok, hatta kaldırılma hazırlıklarının ciddi

işaretleri bile yok, lider uyarıyor: Olursa hemen saptamalıyız!! İşte bu hiç “utangaç ve korkak” olmayan(!) bir tutumdur.

Uyarı filan değil, yaşamın artık kılıfa giremeyişi karşısında kaçışın kapısını aralıyor. Faşizmi bir gecede getirdikleri gibi, bir gecede de “kaldırmaya” hazırlanıyorlar. Sonra radyodan dinleyeceğiz : “Yaşam, TKP ... Haydar Kutlu yoldaşın söylediklerini *hemen* doğruladı.”

Hem niye uyarıyor, bunu da anlamak olanaksız. Böyle bir olasılığın olamayacağını söyleyen kendisiydi: “Kimilerinin sandığının tersine işbirlikçi oligarşi Özal'ın ekonomik politikasının başarısından umut kesse bile, bu rejimden vazgeçmez, geçemez.” (Son Plenum Raporu)

11. *“Bugün Türkiye’de düzen iç bağlarından öylesine boşanıyor ki”...* buna çözülme dememek için böyle büyük cambazlıklar zorunlu oluyor.

12. Hiç içinden çıkılmaz bir cümle daha. Düzeni profesyonel hırsızlara teslim ediyorlar dedikten sonra, *“kuşkusuz böyle bir düzene uygun politik yapı, hukuk ve ahlak yapısı gerekir”* deniyor.

Siyasal yapı, sınıfların birbirleriyle ve devletle ilişkilerinin biçimidir. En somut anlatımını siyasal yaşamın ve devlet örgütlenmesinin biçiminde bulur. Hukuk ve ahlakla birlikte üst yapıyı oluşturur. Bu da bir katkı herhalde: Profesyonel hırsızlık üst yapısı!

13. Bir de şu ustalığa bakın. Hem kendisi, “faşizmin iç çelişkileri” nedeniyle çözüleceği gibi bir saçmalık söylüyor, hem hatta iç çelişkilere de gerek kalmadan “kalk” denince kalkacağını söylüyor, hem de sıkılmadan bizim için, *“yığınlara derinden güvenmek ne demektir bilmeyenler”* diyebiliyor.

14. Son paragrafta da, bir sürü mide bulandırıcı

yavanlıktan sonra, yığın eylemi partinin yığınlara siyasal düşmanını gösterebilmesine bağlıyor. Parti bunu gösteremezse yığın eylemi olmayacak... Tabii bu da yığınlara güvensizlik değildir. Bu bambaşka bir iş, tarihi yapan yığınları, yığın eyleminin ve devrimin oluşması üstüne Marksçı teoriyi camdan dışarı fırlatmaktır.

Ne denli büyük ve güçlü olursa olsun nesel koşulları yoksa hiçbir parti yığınların eylemini yoktan varedemez. Böyle koşullar varsa parti olmuş olmamış yığın hareket eder. Öte yanda, komünist partisi, yığın eylemini, hatta devrimi yoktan varetmek için değil, asıl olarak onu doğru hedefe yöneltmek, başarıya ulaştırmak için zorunludur.

Görüldüğü gibi, bir kısa alıntı bile yanlışın sefaletini ne denli yoğun sergiliyor. Marksçı teorinin temel anlayışlarına, Türkiye'nin gerçeklerine ve onurlu bir siyasal kavgaya bile yabancı bir kadro. Yaşam elindeki çizgi dışı olanaklara güvenen bu kadroyu çok şaşırtacaktır. Türkiye işçi ve devrimci hareketinin onbinlerce samimi, dürüst, inançlı, devrim gönüllüsü bunları silindir gibi ezip geçecek, emeğin kızıl sancağını bir uçtan bir uca gerecektir.

Bir kısa alıntı ve ufak ufak rengarenk toparlar. Biri inip biri kalkıyor. “Faşizmin iç çelişkileri”, “uygun görülmediği için”, “kaldırma”, “kökten farklı”, “ciddi işaretler”, “kaldırılma hazırlıkları”, “kaldırma”, “ABD”, “sivil yönetim”, “kaldırma”. Şimdi son bir soru sorayım .

Bu insan bu görevde harcanmıyor mu? Siz de bölümün başındaki soruyu yanıtlayın.

İşçinin Sesi Sayı 268 1 Ekim 1984

Faşizmin çözülüşü⁵

I. Türkiye - faşizmin çözülme süreci

1. 12 Eylül 1980: Faşizm

“... Türkiye'de 1980 sonrası yaşanan iki yılda, faşist cunta görülmedik sayıda yasa çıkardı, karar aldı. Bunu yapan 5 kişiydi. Bundan daha monolitik, mutlak merkezîyetçi bir devlet biçimi düşünülemez. Türkiye'de iki koca yıl faşist devlet var oldu.”

2. Faşizm çözülüyor

“Türkiye'de faşist cunta, bu kısaca özetlediğimiz koşullar altında, ülke içinde gözle görünür olmaya başlayan basıncı hafifletmek, Avrupa burjuvazisince daha kolay kabul edilir olabilmek için bir 'demokrasi' oyunu tezgahlamak zorunda kaldı. Anayasa çıkardı. Kemal'in sahte komünist partisi gibi üç parti kurdu. Kendisinden bağımsız siyaset izleme eğiliminde olan eski-yeni tüm siyasetçileri veto etti. Böylece planladığı, üç parti eliyle 'demokrasi' oyununu uzun süre yürütmek,

⁵ *İşçinin Sesi*'nin introsu: Yürükoğlu yoldaşımızın 64. yıl konuşmasını içeren çok önemli kitabını alıntılarla özetlemeye çalıştık.

Faşizmin Çözülüşü kitabına ve konuyla ilgili öteki kaynaklara aşağıdaki linklerden ulaşabilirsiniz:

https://emarmakfi.net/wp-content/uploads/TKP-IS/Kitaplar/PDF/fasizmin_cozulusu_091984.pdf
https://emarmakfi.net/wp-content/uploads/TKP-IS/Kitaplar/PDF/fasizm_ve_burjuva_demokrasisi_111991.pdf
https://emarmakfi.net/wp-content/uploads/TKP-IS/Kitaplar/PDF/ismpanyada_fasizmin_cozulusu_1985.pdf
<https://emarmakfi.net/wp-content/uploads/TKP-IS/Kitaplar/PDF/NedenFasistDiyemiyorlar.pdf>
https://emarmakfi.net/wp-content/uploads/TKP-IS/Kitaplar/PDF/the_disintegration_of_fascism_0385_EN.pdf
<https://emarmakfi.net/wp-content/uploads/TKP-IS/Kitaplar/PDF/12FDveEKKararlari.pdf>
https://emarmakfi.net/wp-content/uploads/TKP-IS/iscininSesi/PDF/1985/is289_0885.pdf
https://emarmakfi.net/wp-content/uploads/TKP-IS/iscininSesi/PDF/1985/is292_1085.pdf
https://emarmakfi.net/wp-content/uploads/TKP-IS/iscininSesi/PDF/1985/is296_1285.pdf

bunlar arasında kurulacak tahtıravallıyla öfke yükseldikçe boşaltmaktı. Bu hesap kağıt üzerinde işleyebilirdi.

“ ... Ama işlemedi. Çözemediği ekonomik bunalım derinleşiyor, IMF için bastığı sahte istatistikler durumu kurtarmıyordu. Emekçi yığınların durumu iyice ağırlaşmıştı. Zaten baştan beri sınırlı olan yığın tabanını böylece iyice daralttığı için *'demokrasiye geçiş' oyununu oynamaya* başlamasıyla *birlikte* faşizmin *çözülme süreci* de başladı. Bu süreci *yaratan* Türkiye toplumundaki *güç* ilişkileridir.”

“Çözülme süreci, *zaman* olarak *'demokrasi oyunu'* ile, anayasanın kabulü ile başladı. Anayasa çözülmenin *nedeni* değil, kendisi *çözülme*yi başlatan yeni güç dengesinin *sonucudur*.”

Çözülme kavramı ve “eleştiriler”

“Faşizmin yıkılması, faşist devlet biçiminin bir vuruşta, birdenbire yok edilmesidir. Bu da ya devrimle, ya darbeyle olabilir.

“Faşizmin *çözülmesi*, faşist devlet biçiminin evrimci yoldan, süreç içinde sulanarak değişmesidir. Adım adım işleyişlerin ve kuralların değişmesidir. Varacağı yer yeni bir devlet biçimidir.”

“Çözülme kavramının temel ögesi çok çeşitli biçimlerde kendini dışa vurabilecek olan halkın basıncıdır. Burjuvazinin iç çelişkilerinin keskinleşmesinin de altında yatan önemli neden budur.”

3. Türkiye'de bugünün anlamı

3.1. Yeni devlet - ara dönem

“Demokrasi oyununun oynanmaya başlamasıyla birlikte başlayan faşizmin *çözülme süreci*,

beklenebilecek şiddetli geri tepmelerle karşılaşmadan kendi mantıksal akışı içinde ilerlemiş ve bir nitelik değişimine ulaşmıştır.

“Devrimci güçler üzerinde eksilmeyen zorbalığa rağmen, 'demokrasi' oyunu'nun oynanmaya başlamasından ve genel seçimlerden yerel seçimlere varışla birlikte *artık Türkiye'deki devlet totaliter (faşist) bir devlet olarak değerlendirilmemelidir.*

“Türkiye'de faşist bir devlet var mıdır, yok mudur?

“Dünyada faşist devlet örgütlenişinin çok farklı biçimleri olmuştur. Faşizm uygulanışında çeşitlilik taşır, taşımaz mı? Kır at, al at, yeşil at ama, atı aslandan ayıran bir takım özellikler de olur. Devletin sınıfsal özü belirlendikten sonra, bu ayırıcı özellik *monolitikliktir.* (Çok partili bir sistem varsa ve işliyorsa, orada faşist devlet yoktur.) Bu ayrımı yaptığımız zaman herşey yerli yerine oturur. Böylelikle her türlü gerici-baskıcı rejimi faşizm diye nitelemek yanlışından kurtuluruz ...”

“Faşist olmayan bir rejime faşist demek, çok dikkat edelim, sol bir eğilim değildir. Tam tersine burjuvaziye parlak ama olmayan yetenekler yakıştırmak demektir, burjuva hayranlığına çıkar... “

“Bugün Türkiye çok ilginç özellikleri birleştiren bir *ara dönem* yaşamaktadır.”

“... Yaşanan dönemi *ara dönem yapan*, Türkiye'nin toplumsal ve siyasal ortamıdır. Dönemin tüm özellikleri birleşerek şöyle bir durum ortaya çıkarmıştır: Devlet kurumlaşması, siyasal örgütlenme faşist biçimin dışına çıkmıştır fakat faşist klik, ordunun yeni başlarıyla akrabalık ve devletin önemli yerlerine yerleştirdiği adamları nedeniyle önemli bir '*defacto*' güç merkezi olma durumunu korumaktadır ... “

* * *

“Bu bölümün sonunda, evrimci bir yoldan ilerleyen süreçleri kesin tarihlere ayırmanın güçlüğüne ve göreceliğini akılda tutarak şöyle bir belirleme yapabiliriz: 12 Eylül 1980 darbesiyle başlayan faşizm, anayasanın kabulüne dek katıksız sürmüştür. Demokrasi oyunuyla birlikte çözülme süreci başlamıştır. Bu tarihten itibaren 25 Mart 1984 yerel seçimlerine dek faşist devlet adım adım gerici, baskıcı, anti-demokratik devlete dönüşmüştür. 1984 yerel seçimlerinden sonra da sürmekte olan çözülme artık bu devletin çözülmesidir. Faşizmin çözülmeye başlamasından bu yana Türkiye, ne kadar süreceği belli olmayan (ama uzun sürmeyeceği belli) bir ara dönem yaşamaktadır.”

3.2. 1982 Anayasası ve siyasal sistem

“Bu bölümde 4 soru sorup yanıtlamaya çalışacağız.

1. 1982 anayasası nasıl bir devlet öngörüyor?
2. 1982 anayasası ile faşizm uygulanabilir mi?
3. Faşizmin anayasası olur mu?
4. 1982 anayasası ile genişçe bir burjuva demokrasisi uygulanabilir mi?”

1. “Hayır, 1982 anayasası faşist *bir belge* değildir, faşist bir devleti öngörmüyor.

“Faşist 'anayasa' demek, devleti faşist biçimde örgütleyen anayasa demektir. 1982 anayasası ise anti-demokratik, baskıcı, gerici, yürütme yanlısı bir anayasadır.”

2. “Çeşitli yollardan uygulanabilir...”

3. “... Faşizmin anayasası olmaz, *'anayasal faşizm'* diye birşey olamaz. Faşizm karşı-devrimdir. Anayasa ise, şu

ya da bu derecede yürütmeyi engelleyen belgedir. Ne denli yürütme yanlısı olursa olsun.”

“Bu çağda en demokratik ülkelerin bile anayasalarında karşı-devrimi 'meşru' kılan maddeler var. Bu faşizmin 'anayasal' olabileceğini göstermiyor. Tam tersine, burjuvazinin genel olarak gericileştiğini ve anayasallık yeteneğini giderek yitirdiğini gösteriyor.”

4. “Genel olarak temsili hükümet, seçimler ve demokrasi eş anlamda kullanılır ve genel oy hakkının kullanıldığı rekabetçi seçimler çok yönüyle siyasal demokrasinin tanımlayıcı karakteristiğidir. Bu dar anlamda evet uygulanabilir. Ancak bunun bir adım ötesine, kişinin el uzatılmaz hak ve özgürlüklerine, yargı ve yasamanın yürütme sataşmasından kurtarılmasına, sendikaların ve derneklerin doğal işlevi olan siyasetle ilgilenmelerine, serbestçe örgütlenme hakkına vb., vb., vb. ilerlemeye başladık mı görülür ki bu anayasa ile geniş bir demokrasi değil, genişçe bir burjuva demokrasisi bile uygulanamaz.”

* * *

“Konuyu kapatmadan önce, faşizmin çözülüşü ve anayasa konularında daha önce söylediklerimiz arasındaki iki yanlış düzeltmeliyiz: 1. Anayasa oylaması sırasında anayasayı faşist olarak değerlendirdik. 2. Çözülme sürecini 6 Kasım 1983 seçimleri ile başlattık.”

“Peki, şimdi bu yanlışlar karşısında ne yapacağız? Eski

söylediklerimizle tutarlı kalmaya mı çalışacağız, yoksa bugünkü verisel ve düşüncesel birikim altında doğru dediğimizi mi savunacağız?

“Tabii ki doğruyu seçeceğiz! Yoksa eskisiyle tutarlı ama bu kez yanlışta tutarlı oluruz.

“Devrime ve sonrasına giden yolumuz boyunca yanlışlar olacak. İki şey çok önemli:

“1. Yanlışlar büyük ve vahim sonuçlar doğuran çeşitten olmamalı.

“2. Yanlışlar o örgütün kendi dinamiği içinde düzeltilebilmeli.”

3.3. Çözülme yavaş mı ilerliyor?

“Kaynağı meşru olmayan halk düşmanı bir rejime karşı çıkışlar birdenbire patlamalara, dev gösterilere, karşı-devrimci şiddeti ödetmeye büyümediğine göre yavaş ilerliyor denilebilir. Yalnızca bu çerçevede bakıldığında böyle denebilir ve bunun nedenleri belirlenebilir.”

“ ... Halkımızın 12 Eylül 1980'den bu yana çektiği acılar yoğunudur ama unutmayalım ki, dört yıl toplumsal yaşam için oldukça kısadır. Bunun da gerçek faşizm dönemi 2 yıl kadardır, çözülme süreci 2 yıl kadardır. Bu anlamda da gelişmeler hızlıdır. “

“ ... Hayır, Türkiye'de çözülme süreci yavaş ilerlemiyor!”

II. Yeni aşama: Yeni hedef

“Partimiz önemli bir dönemecin eşiğine gelmiştir... Örgüt olarak bu büyük dönemecin anlamını kavrarsak, yararlı çıkacağız.

“Partimizin önündeki dönemeci hazırlayan oluşumlar bir değil iki tanedir. Birincisi ve asıl önemlisi, ülkenin içine girdiği yeni aşamadır...”

“Ülkemizdeki rejimin faşist olmadığını söylemek, partinin genel siyasal taktiği açısından can alıcı önem taşımaktadır. Monolitiklik altında yığınların

hareketlenişinin ne olacağı konusundaki öngörülerimizle, monolitikliğin ufalandığı ve her burjuva kesimin arkasına adam dizmeye başladığı bir ortamda, örgütü nasıl çalıştıracığımız arasında uçurum vardır.

“Partimizin önündeki dönemeci hazırlayan ikinci oluşum parti yaşamının ulaştığı aşamadır.”

“Belki istediğimiz yoldaşların tümünü savaştı çizgiye şimdilik kazanamadık ama eski partiden ve devrimci hareketin aşağı yukarı her kesiminden kazandığımız yoldaşlarla, oportünizmi kalın *çizgileriyle* yenmiş yeni, savaştı bir Komünist Partisi yarattık.”

1. Parti örgütünü güçlendirme

“Komünistler, devrim öncesinden başlayarak bu yeni insan tipinin, çalışmayı görev değil zevk haline getirmiş, yaratıcı, özgür kafalı, *kollektifin çıkarını başa almış* insanın habercileridir. “

“Partiye sürekli olarak yeni katılım oluyor. Aramıza yeni katılan yoldaşların hiçbirisi eski elbisesini kapıda bırakıp gelmiyor. Herkes alışkanlıkları, öğrendikleri, yaşadığıyla bir bütündür.

“Yaş ortalaması gençtir, bunun da getirdiği özellikler var. Sonra, yenisi-eskisi, yaşlısı-genci hepimiz hâlâ emperyalizmin daha güçlü olduğu bir dünyada yaşıyoruz.”

“Peki yoldaşlar, düzenin her yönden aşıldığı ve sızdırdığı alışkanlıklara, amatörlüğe, artizanlığa karşı yürüttüğümüz savaşta, topluca bir sonuç söylenebilir mi? Durum nedir? Yeniyor muyuz? Yeniliyor muyuz?

“Hiçbir alanda yenilmiyoruz. Bazı alanlarda yerinde sayıyoruz. Çoğunda ilerliyoruz. Genel olarak adım adım yeniyoruz.

“Yeni programımız yoğun ve daha önemlisi kollektif

bir çabayla ortaya çıkıyor... “

“Bugün örgütümüz öyle bir yere gelmiştir ki, bundan sonra örgütü geliştirip güçlendirmek de, komünist kişiliğimizi geliştirmek de, aklınıza başka ne geliyorsa herşey de bir başka yere, şimdi ele alacağımız konuya bağlanmıştır. “

2. Yığınları kazanma

“Örgüt kurup geliştirmek de dahil tüm çabalarımız tek bir amaca yöneliktir. Devrim yoluyla sömürü düzenini yok etmek. Bunu yapabilecek, toplumda değişimi getirebilecek tek gerçek güç ise yığınların enerjisidir. Parti onlara bu savaşta yardımcı olmak içindir. Bu nedenle, yığınları kazanmak, herşeyin gelip dayandığı kapıdır.”

“... Devrim yapabilmek, yığınların *aktif-örgütlü çoğunluğunun* desteğini kazanmaya bağlıdır.”

“Yığınları kazanabilmek için acil çözüm bekleyen sorunların nasıl çözüleceğini yığınlara göstermek gerekiyor. Bir cümle ile, sosyalizme açılan ileri demokratik halk devriminin Türkiye'yi neden ve nasıl kurtaracağını her yönüyle, her sorunu ilgilendirir biçimde halkımıza açıklamak gerekiyor.”

“Yalnızca açıklama, propaganda, ajitasyon ne denli iyi örgütlenmiş ve sunulmuş olursa olsun, yığınların bilincini ve militanlığını yükseltmede yeterli değildir. Yığınlar en başta ve asıl olarak kendi deneylerinden öğrenirler...”

“Komünist partisi propaganda örgütü olarak kaldığı anda ölmüştür, yığınların desteğini hiçbir zaman sağlayamaz. *Komünist partisi eylem örgütüdür..* Halkın istemleri için savaşımın örgütçüsüdür...”

“Yığınları kazanmada, onların somut acil ekonomik-toplumsal ve siyasal istemlerinden kalkmak, bunlar çevresinde savaşım örgütlemek can alıcı önem taşımaktadır, ama bir noktayı unutmadan. Acil istemler çevresinde savaşım, uzun erimli ve sonul amaçlarımız arasında doğru bir denge kuramadığımız zaman, yine yığınlarımıza verdiğimiz, yanlış bilinç olacaktır.”

“Buraya dek söylediklerimin bir anlamda sonucu olarak, önümüzdeki dönemde siyasal çalışmanın, 4 vurgusunu şöyle sıralayabilirim:

“1. Her alanda, her yönde aktif, militan, proleter yöntemlere yürütülecek demokrasi savaşımı.

“2. Emekçi halkın acil – yakıcı sorunlarında yoğunlaşma.

“3. Yasal düzen içinde oluşan yapılarda çalışma. İşçi sınıfının yanısıra özellikle gençlik, sonra aydınlar ve sanatçılar arasında yoğunlaşma.

“4. Artan legal olanaklara bakarak işçi sınıfı ve komünistler üzerinde süren ağır baskıyı hafife almama ve disiplin ve konspirasyonu yükseltme.”

* * *

“Türkiye halkının özgür, bağımsız yaşantısı, mutlu geleceği tek bir koşula, gericiliğe karşı savaşta işçi sınıfının hegemonyasına bağlanmıştır. İşçi sınıfına bu hegemonyayı yaşama geçirebilmek için bir parti, Marksizm adlı gerçek toplum bilimini doğru özümsemiş, doğru kullanan ve siyaset sanatıyla doğru birleştirebilen bir komünist partisi gerekiyor.

“Hiç çekinmeden ilan ediyoruz: Biz bu göreve talibiz.”

İşçinin Sesi Sayı 268 1 Ekim 1984

KAVGA VE YORUM

Yeni dönem fabrikalardan gelecektir

Türkiye'nin bugünkü gerçeğini içinde yaşadığımız ara dönem oluşturuyor. *Ara dönem* tanımı, çıplak burjuva diktatörlüğüyle (ki bizim deneyimimizde bu faşizm oldu), olağan burjuva diktatörlüğü (olağan burjuva devleti) arasında bir devlet biçimini değil, olasılıkların yakınlığını ve acilliğini, bugünkü siyasal oluşumun geçiciliğini anlatıyor. Ara dönem ya demokrasinin genişlemesine, ya faşizmin yeniden ülkeye çöküşüne açılacaktır.

Demokrasinin genişlemesi iki yoldan olabilir. Ya faşizmin çözülmeye başladığı anayasa oylamasından bu yana ülkenin yürütmekte olduğu yoldan, yani “Türkiye tipi”, son derece güdük bir burjuva “demokrasi”sine gidiş yolundan, ya da sosyalizme açılacak ileri demokratik halk devriminin gerçek halk demokrasisi yolundan. Partimiz tüm propaganda ve tüm eylemlerinde ancak ikinci yolun ülkeyi demokratik bir ortama kavuşturacağını savunmuştur. Partimizin bu alandaki değişmez belgisi, “*demokrasi için devrim*”dir. Önümüzde açılmakta olan dönem demokrasi için yoğun bir savaşım dönemidir. Partimiz bu savaşımı her zaman olduğu gibi yine devrim hedefiyle bağlayarak yürütecektir.

Devrimi yığınlar yapar. Bu, kuru, beylik bir cümle değil, insanlık tarihinin tılsımlı anahtarıdır. Bunun üzerinde durup düşünmek gerekir. Yeni döneme hazırlanmak, doğacak tarihsel fırsatları değerlendirebilmek için, en başta işçi sınıfını devrime hazırlamak, örgütlemek, onun

içinde örgütlenmek gerekir. Devrimci hareketin göreceli boyutları içinde güçlüce örgütler kurulabilir ve bunlar eliyle çeşitli işler yapılabilir. Ancak komünistler kendilerini aldatmasınlar, bunların değil en büyüğüyle, tümünün toplamının karesiyle bile devrim yapılamaz. Devrim için yığınlar, yığınları devrime kazanmak için sistemli, sabırlı (bir anlamda gösterişsiz) ajitasyon ve propaganda gerekir. Bugün Türkiye'de yığınlar devrim için bir işaret bekliyor gibi düşüncelerle ve bu düşüncelere uyarlı davranışlarla yalnız ve yalnızca Türkiye devrimci hareketi olarak kavrayış cüceliğimizi dünyaya bağarmış oluruz.

Son aylarda, kendine isterse komünist desin, küçük burjuva devrimcilerinden şu cümle sık sık duyuluyor: “Türkiye'de ses getiren (sansasyonel) eylem yapmak gerekir.” Bunun da üzerinde durup düşünmek gerekiyor. Küçük burjuva gösteri düşkünlüğünü, güce tapışını kusuyor ve proletaryayı da kendisi gibi yaldızlara kulak asan bir sınıf sanıyor.

Bugün Türkiye'de ses getiren eylemleri *sürekli*, bir daha söyleyeyim, *sürekli* olarak yürütebilecek bir örgüt yoktur. O zaman söz konusu olan, planlanıp planlanıp uygulanacak blöflerdir. Blöf çıkışlar, ülke içinde güçlü ve yığınlarla kaynaşmış bir örgütlenmenin üstüne oturmadığında ise çıkabilecek sonuç bir şans unsurudur. En iyi durumda, ne yapacağını, ne yana gideceğini bilmez küçük burjuva devrimcilerinden bir grup insan kazanmaya yarar.

Böyle blöflerin en zayıf yanı, küçük burjuvanın hayal dünyasını gerçek sanmasındadır. Şu pek tatlı olmayan gerçeği en başta kabul edip ona göre çalışmanın dışında bugün *devrimcilik yoktur*: Türkiye'de işçi ve emekçi yığınlar devrime hazır bir toplumsal bilinç içinde değildirler. Büyük

bir bunalım, büyük bir patlayıcı madde birikimi var. Ancak patlatıcı maddeyi blöflerde değil, Lenin'in gösterdiği gibi siyasal çalışma yolunda bulabiliriz.

Bugün Türkiye'de işçi ve emekçi yığınları kuşatmakta olan tehlikeleri iyi belirleyip bunlarla ölümcül bir kavgaya girmek, devrim hedefleyenler için başta gelen görevdir. Şimdi Türkiye'de bol miktarda legal dergi yayınlanıyor. 12 Eylül öncesinin pek çok büyük söz etmiş keskin solcusu bunlarda yuvalanmış özeleştiriyor yapıyor. Devrimci durum döneminin pek çok devrimcisi şimdi yeni kimlikleriyle, küçük burjuva liberalizminin türkülerini işçi ve emekçiye tek kurtuluş yolu olarak sunuyor.

Bunların, anti-sovyetizm yapmak koşuluyla Marksizmden de dem vuran, içkiyi, pornografiyi, bulvar kahvesi kültürünü, anlamsız sanatı ve düzene karşı ayağını öpeyim tutumunu tanımalıyız. Bunları, faşizm döneminin bir ürünü olarak ele almalı ve devrim istiyorsak bu anlayışları girmekte oldukları işçi ve emekçi yığınlar arasından söküp atmalıyız.

Her gericilik döneminin ardından böyle oluşumlar gelmiştir, gelir. Önemli olan tehlikeyi görmek ve ona göre çalışmaktır.

Şöyle bir tarihe geri dönersek, Osmanlı imparatorluğunda II. Abdülhamit'in zulüm ve baskı dönemi parlamentonun 1878 yılında dağılmasından başlayan 30 yıllık bir süreyi kapsamıştı. Bu dönem, içeriden ve dışarıdan imparatorluğun varlığına yönelen tehditlere karşı devletin merkezileşerek, daha da otoriterleşerek yanıt verme çabasını temsil ediyordu.

Bu dönemde burjuva liberal muhalefet, burjuva “radikalizmi” açısından ilginç deneyler yaşandı. Bu deneyler 12 Eylül 1980 faşist rejimi altında yaşadığımız

deneylere tarihsel bir anlayış kazandırmada özellikle önem taşır.

Zulüm döneminde yaşanan baskıların pek çok “savaşçıya” moral bozucu etkisi olmuş ve onlara “dava”larını bıraktırmıştır. Örneğin Ahmet Mithat Efendi, baskı dönemlerinde sıra sıra çıkan tövbekarlara güzel bir örnektir.

Ahmet Mithat Efendi birçok siyasal yazarın katkıda bulunduğu *Dağarcık* diye bir dergi yayınlıyordu. Sansürün şimşeklerini çekince Rodos'a sürgün edildi. Abdülhamit başa geçince İstanbul'a döndü. İstanbul'a döndükten sonra kendini “yığın eğitime” verdi. Padişahın parlamentoyu dağıtmasını haklı gösteren *Üss-i Inkılap* diye bir kitap yazarak padişahın gözüne girdi. Mükafat olarak Matbaa-i Amire'nin (imparatorluk matbaası) başına geçirildi. Ayrıca o günkü resmi gazete olan *Takvim-i Vakai*'nin editörlüğü verildi. 1878'de padişahın parasal desteğiyle *Tercüman-ı Hakikat* gazetesini çıkarmaya başladı. Ülkenin gelişme düzeyinin özgür bir basına gerek duyacak düzeyde olmadığını savundu.

İkinci bir örnek Şemsettin Sami Bey'dir. Arnavutluk'ta bir feodal toprak ailesinin çocuğu olan Şemsettin Sami de Ahmet Mithat Efendi gibi sürgüne gönderilen, fakat sonra rejime muhalif olmaktan vazgeçen Yeni Osmanlı aydınlarındandı. Döndükten kısa bir süre sonra Arnavut dili üzerine araştırmalarını bırakarak dikkatini' Osmanlıcaya çevirdi. Bu alanda birçok lügat ve Osmanlı dili üzerine araştırma kitabı yayınladı.

Eski “savaşçı”ların milliyetçi monarşiye teslim oluşlarını gösteren daha çok örnek vardır. Ziya Bey paşa ünvanını alarak Adana valiliğine atandı. Reşat Bey Mersin kaymakamı oldu. Nuri Bey Saray katipliğine getirildi. Agah

Efendi Atina Elçisi oldu. Rıfat Bey Yüksek Askeri Şura'ya üye oldu. Mahmut Ekrem siyasal yaşamdan tamamen çekildi.

Abdülhamit döneminde, bir karmaşık istekler bütünü olarak panislamizm oldukça güçlendi. Cemalettin Afgani ve Muhammet Abdo gibi ideologlar, müslümanlığı doğuda Rusya'nın yayılışını durdurabilecek, müslüman monarşilerin varlığını sürdürmeye yardım edecek bir öge olarak öneriyorlardı. Öte yanda, tüm hristiyan “emperyalizmlerine” karşı bir savaş gücü oluşturmayı düşünüyorlardı. Bu nedenle Lenin, panislamizme daha sonraları, “Avrupa ve Amerikan emperyalizmine karşı verilen kurtuluş savaşımını han, ağa ve mollaların durumunu güçlendirerek birleştirmeye çalışan” bir akım diyecekti.. (Lenin, *Komintern II. Kongresi İçin Ulusal ve Sömürge Sorunu Üzerine Taslak Tezler*, c:31 s:149)

Abdulhamit döneminin baskılarına, toplumsal kökleri güçsüz, ilerlemeden yana ama Osmanlı ve İslamcı Türk burjuvazisinin karşı koyuşu bir başka düzeyde de ilginç bir kaçış biçiminde ortaya çıktı: Servet-i Fünun (Bilimlerin Zenginliği) edebiyat akımı.

1891'de aynı adla bir gazete yayınlayan Ahmet İhsan'ın başlattığı bu akım Tevfik Fikret, Abdülhak Hamit, Cenap Şahabettin, Süleyman Nazif, Halit Ziya Uşaklıgil ve Hüseyin Cahit Yalçın gibi çok sayıda önemli ozan ve yazarı birleştirdi.

Servet-i Fünun yazarları, Fikret'in “*Sis*”inde olduğu gibi, allegorik bir dil kullanarak dolaylı yollardan dönemin toplumsal ve kültürel hastalıklarını ve Osmanlı üst sınıfı üzerindeki Batı etkisinin sonuçlarını ele aldılar, mutlakiyetçi rejimi “eleştirdiler”, burjuva ve burjuva demokratik fikirlerin propagandasını yaptılar.

Aşağı yukarı aynı durum bugün Türkiye'de yaşanıyor.

Toplumsal ortam ve sınıf konumları farklı. O gün söz konusu olan yeni doğmakta olan burjuva liberal muhalefetti. Bugün buna bir de çok geniş ve etkin bir küçük burjuva liberal muhalefet katılmış. Ancak yine dönemler sıra sıra.

Ara dönemde bunlarla ve öteki uçtan gelen bunalımlı küçük burjuva devrimciliğiyle ideolojik-siyasal kavga can alıcı önem taşımaktadır. Yığınlarla kaynaşmak, onlardan öğrenmek, ideolojik-siyasal konumlar üzerine örgütlenmek, yığınları kazanmak. Bunun ötesi laf-ı güzaftır ve izleyicisini sonunda nesnel olarak burjuva saflara atacaktır.

Yeni dönem fabrikalardan açılacaktır. Okullar çok önemli eylem odakları olacaktır. Komünistler, partimiz gözlerini buralara diyor.

Türkiye'de görev başındaki yoldaşlar, proletaryayı fabrika fabrika örgütleyerek düşmanı kahretmek görevimizdir. Proletaryanın Marksçı-Leninci savaş yolu partilinin sistemli pratik çalışmasıyla açılıyor. .

Yığınlara yoldaşlar! *İşçinin Sesi*'nin pırıl pırıl ideolojisiyle, entrizmden uzak soylu siyasal tutumuyla, partimizi bugünlere getiren, taşı taş üstüne koyan kadrolarının ve örgütlerinin tümüyle, komünist örgüt terbiyesiyle yığınlara!

Gerisini yaşam dosta düşmana söyleyecektir!

Yeni dönem fabrikalarda hazırlanıyor!

İşçinin Sesi Sayı 270 29 Ekim 1984

ÇEK-AL

İşçinin Sesi'nde Kriz Olmaz⁶

A. Almanya örgütünün bir bölümünde ortaya çıkan parti yıkıcılığı, partinin yeni çözümlemelerine karşı disiplinsiz bir karşı çıkış değil, bir süredir yürüyen başkalaşmanın patlamasıdır

Bir süredir Almanya örgütünün bir bölümünde, daha doğrusu azınlık bir bölümünde, her türlü disiplin ve yoldaşlık dışı eylemlerin eşlik ettiği bir fraksiyon hareketi gelişti. Bunun, parti yönetimine yansımayan bir öncesinin olduğu, olayın gelişiminden rahatça anlaşılmaktadır.

Söylediğimizin doğruluğunu anlayabilmek için olguların bazılarına göz atmak yeterlidir:

1. Vural Demir'in Üst Büro'ya sunduğu “Notlar”da, Almanya'da yer alanolaylara neden olacak, bir parti içinde durulamayacak denli derin siyasal ayrılıklar yoktur.

2. “Notlar”da günün temel sorusu olan “Türkiye’de devlet bugün faşist midir?” sorusuna açık bir ters yanıt

⁶ Bu konuda daha ayrıntılı bilgi için, aşağıdaki linklere tıklayabilirsiniz:

https://emarvakfi.net/wp-content/uploads/TKP-IS/IscininSesi/PDF/1984/is270_1084.pdf;

https://emarvakfi.net/wp-content/uploads/TKP-IS/IscininSesi/PDF/1984/is271_1184.pdf;

https://emarvakfi.net/wp-content/uploads/TKP-IS/IscininSesi/PDF/1984/is272_1284.pdf

https://emarvakfi.net/wp-content/uploads/TKP-IS/IscininSesi/PDF/1984/is273_1284.pdf

https://emarvakfi.net/wp-content/uploads/TKP-IS/IscininSesi/PDF/1985/is275_0185.pdf

yoktur.

3. Partiye başıbozuk biçimde dayatmaya kalktıkları tartışma içinde konuların kayması, sürekli platform değişmesi ve sık sık “kafamda sorular var” denmesi, faşizm konusunda henüz genellemelere varılmadığını anlatır.

10 Eylül konuşmasının ardından yapılan ÜB ve EK toplantılarında Vural Demir, Türkiye’de devlet faşist değildir diyordu. Bu birinci platform, “Notlar”da, “çözülme süreci bugün iyice ilerlemiş ve sonuna gelmiştir” gibi, ne anlama geldiği belirsiz, tam anlamıyla ortacı bir tutum aldı. Bu ikinci platformdur. *İşçinin Sesi Nereye Gidiyor?* adlı ibret belgesinde ise bugün Türkiye’de faşizm vardır diyor. Bu da üçüncü platform.

4. “Notlar”da ve öteki yazılarda tutarlı ve ısrarlı tek bir yan vardır, yanlış yakalama çabası.

5. “Tartışma” faşizm konusunda detay bir farklılaşmayla başladı. Birkaç hafta içinde hangi konulara ve tutumlara açıldığını hep birlikte hayretle izledik. Söylenen gerçek dışı şeyler ve tahrifatlar bir yana, bu konular hiçbir zaman organlara getirilip orada ciddi olarak tartışılmadı.

6. Parti yıkıcılığı girişimi yine tam özveri taarruzunda patladı. Özveri taarruzunun sapı samanı ayırmada ne denli önemli bir dönem olduğunu tüm partililer iyi bilir. Gözü başka yana bakmaya başlayanlar için özveri taarruzu atlatılır dönem değildir.

7. Partimizin genel forumu öncesinde çıktı.

8. Birşey daha biliyoruz: Daha önceden, çeşitli yollardan parti üst yönetimine güveni yokedilmemiş bir partili gurubu bir gün içinde böyle yıkıcı bir konuma geçemez. Örgütüne karşı bir gün içinde “bunlar burjuvalardır, bunlar bürokratlardır,” gibi sözlerle

çıkabilmek için bunun bir ön sürecinin yaşanması gerekir.

Bunları alt alta koyup düşününce şu sonuca varmak hiç zor değil: Bu olay kendiliğinden bir gelişme değil, uzun zamandır yürüyen başkalaşmanın dışa vuruşudur. Vural Demir'in artık dünyada kendisine yeni ve “daha geniş” bir yer arayışının sonucudur.

Vural Demir son zamanlarda sık sık yanında duranları kastederek, “benim kimseye verilmiş bir sözüm yok, kimse beni bağlamaz” diyor. Hayır. Bağlar. Hem o da onları bağlar. Yanındakiler arasında çok değişik niyetler olduğu açık. Fakat madem ki onların başına geçmiştir, onların her yaptığından ve yapacaklarından, nasıl bir siyaset yürüteceklerinden, onların geleceğinden sorumludur.

Almanya örgütünün bir bölümünde ortaya çıkan tutumun parti yıkıcılığı olduğu anlaşılır anlaşılmaz partimiz derhal tek bir belgi, tek bir istemle çıktı: *Tartışma yazılı metinler üzerinde olmalıdır*. Vural D. kiminle, hangi partiliyle yatay ilişkiye geçtiyse tek bir istem bir ateş çemberi gibi çevresini kuşattı. “Görüşlerini yazılı getir.” Ortacı oportünizmin ne denli yanar döner, ne denli değişken ve adamına göre olduğunu bildiğimizden, onu reddedemeyeceği yazılı yanıtlara bağlamak gerekiyordu.

“Yazılı olacak” istemi onu kuşatınca tutabileceği iki yol kalıyordu. Ya, “tartışmayı”, parti yıkıcılığını “Notlar” çevresinde sürdürecekti. O zaman olayın yapaylığı ve altında yatan kariyerizm hiç gizlenemez olacaktı. “Notlar”daki konular parti birliğini bozmaya gerekçe olabilecek şeyler değildi. Ya da hızla faşizm konusundaki tutumunu değiştirecek ve sıra sıra yeni ve “daha temel” konuları getirmek zorunda kalacaktı. O zaman da, bunun geçmişi olan bilinçli bir fraksiyon hareketi olduğu kanıtlanmış olacaktı. Öyle de oldu! Birdenbire neler

ortalığa döküldü.

Böylece bu olay, kişisel hırslara “teorik gerekçe” eyleminin, Türkiye devrimci hareketinde çok yaygın olan bu küçük burjuvalığın son ve en hızlı (birkaç haftada oldu) örneklerinden birisini yarattı.

Bir örgütün yapısı ya da işleyişi nasıldır ki hiçbir dayanağı olmayan “teorik” çıkıştan, yapı bu denli hızla çığnenebiliyor?

Bu, *bir günde* buraya gelebilecek bir olay değildir. Bu uzun zamandır gelişmekte olan başkalaşmanın patlamasıdır. Bilinçli bir klik çalışması mıdır, orasıyla ilgilenmiyorum bile. Bir başkalık ve başkalığın patlaması. Fazla ilgilendirmiyor ama bilinçli bir destek kazanma çalışması da olmuş. Gelen enformasyonlardan şu açık ki, dolambaçlı konuşmalarla ufak bir gurup içinde ÜB'nin, merkez yönetiminin otoritesi yokedilebilmiş. Fakat yaşam öyle getirdi ki, 10 Eylül konuşmasıyla Vural D. bir ayağı havada erken yakalandı. Ve erken davrandı. İyi oldu.

Parti yönetimine sevgi, saygı, güven yitirilince zaten orada durulamaz. Hele özveri taarruzuna katkı hiç çıkmaz. Böyle olunca da örgüt görevi yerine getirilmediği için açık düşüleceğinden, özveri taarruzunda kazan kaldırmak bir zorunluluktur.

Ne var ki bu gelişmelerin sonunda Vural D., özellikle sınıf-parti-devrim anlayışında Marksizmi bıraktı, gitti.

B. Bu olay tüm öteki parti örgütlerinden farklı olarak son bir yıl içinde gerilemekte olan Almanya örgütünün yönetimi için hazırlanan eleştiriye önleme, tartışmayı başka kanala aktarma için bir kalkıştır

Bu olayın ortaya çıkışında, Almanya üst yönetimine karşı bir süredir yoğunlaşmış olan ve artık EK'nın

gündemine gireceği 12 Eylül yürüyüşünden sonra çok açık ortaya çıkan eleştirilerin önünü kesmek çabasının da payı vardır. Bir buçuk yıldır Almanya yönetimi aşağı yukarı her toplantıda eleştirilmekteydi. Almanya'da işler iyi gitmiyor, *İşçinin Sesi*'nin örgüt anlayışı, anladığı militan tipi gelişmiyordu. (Her bölgedeki gerçek partilileri dışarıda tutarak söylüyorum.)

EK'da bundan bir süre önce alınmış özel bir karar vardır: Almanya Yöre Komitesi 15 günde bir hiç olmazsa ayda bir toplanacak. Bir EK böyle karar alır mı? Uzun bir süredir Yöre Komitesi toplanmıyordu. Toplanmayan organ olur mu? EK hem de uzun bir tartışma yapma durumunda kalarak bu kararı aldı.

Aynı şekilde Haydar Çetin'in sekreterlik yaptığı F. Komitesi de (ki il komitesi düzeyinde de değildir) aylardır toplantı yapmıyordu.

Şimdi demokrasi havarisi kesilenler, partimize “telefon partisi” diyebilecek denli düşenler belki bilmiyorlar ki partide organların toplanması, konuların görüşülmesi, karar alınması demokratik-merkeziyetçiliğin işlediğinin en önemli göstergesidir. Organlar toplanmadığında geride yalnızca kişisel yönetim, şeflik, diktatörlük kalır.

12 Eylül Köln yürüyüşü için, 400 kişi yürüyecek dendi. 164 kişi yürüdü. Vural D. 'nin verdiği rakam ise 205 kişi yürüdü oldu. Kaç kişinin yürüdüğü önemli değildir fakat birşey anlatıyor: Avrupa'nın öteki ülkelerinde örgütümüz gelişirken Almanya'da geçen yıldan az yüründü. Bunun bir nedeni olması gerekir.

Almanya 'da uzun bir süredir *İşçinin Sesi*'nin bağımsız eylemi yapılmıyordu. Tüm çalışma ya rutin işler ya eylem birliği toplantılarında alınan kararlar çerçevesinde

kaliyordu. Üst Büro, Vural D.'ye uzun bir süredir şunu söylüyordu: Eylem birliği toplantılarına katılıp onun aldığı kararlar çerçevesinde eylem yapmak işin küçük bir kısmıdır. Marksçı-Leninci bir örgüt *mutlaka* kendi bağımsız eylemine sahip olmalıdır. Mutlaka kaç kişiye o kadarla eylem yapmak zorundasın. Ve mutlaka bölgede ne varsa, o demokratik sorundan yakalayıp sokağa çıkmak zorundasın. Gazete satmak bu çeşitten iş değil, örgütün temel bir görevidir. Haftalık toplantısına katılmak gibi bir görev. Bakın getirilen yanıtlara:

1. “15 kişi ile sokağa çıkarsak moral bozucu oluyor.” Bunlar bize yabancı anlayışlardır. Kaç kişiye o göre ses getirecek eylem vardır. Bu konuda ayrıca alınmış eylem kararları da uygulanmamıştır.

2. “Almanya'da demokratik sorun pek yok”! Olur mu böyle şey? Almanya'da gözlenen bir başka olgu da parti bilincinin düşmekte olduğudur. Buna da sayısız örnek verilebilir.

Almanya örgütünde ortaya çıkan bu gerileme son bir yıl içinde defalarca eleştirildi ve yoldaşça yol gösterildi.

Vural D. getirilen organ eleştirilerine karşı, önceleri, hep Almanya 'da işlerin iyi gittiğini söylüyordu. Partinin hiçbir zaman örgüt çalışmasında kuşkucu bir yaklaşımı olmamıştır. Bir yerde bir yönetici varsa partinin güveni tam olarak onun arkasındadır. Ancak, uzun yıllardır siyaset içinde olan insanların bazı şeyleri görmesi de zor değildir. “İşler iyi gidiyor” deniyordu. 12 Eylül yürüyüşü işlerin iyi gitmediğini birkaç açıdan çok açık gösterdi.

12 Eylül yürüyüşü, işlerin iyi gittiği tezini savunulamaz yapınca Vural D. organ toplantıları sırasında ve dışında şöyle iki görüş getirdi:

1. “Kadro vermediğiniz için oluyor.” Bu, en azından

işlerin iyi gitmediğini kabul anlamı taşıdı. Yürüyüşe kadar “gayet başarılı” gidiyordu, şimdi başarısızlık kabul edildi, ama bu kadro verilmediği için böyle oldu! Her iyi niyetli parti üyesi durumu az çok kestirebilir. Nereden alıp, nereye verilecek?

Zaten Üst Büro üyesi verilmiş. Bu söylenen, Almanya'nın durumundan kendisini değil, merkezi sorumlu tutma çabasına bir örnektir.

2. Aynı tutumun çok daha çarpıcı örneği, getirilen ikinci görüşte ortaya çıktı: Almanya örgütü gelişmesinin sınırına dayanmıştır, bundan sonra Almanya'da gelişmek için Türkiye'den ses getirmek gerekir!

Almanya 'da yalnızca dört kentte örgütlenmişiz, daha neden örgütlenmeyelim, neden sonuna gelmiş olalım? Bu kadar saçma, bu kadar kendi sorumluluğunu merkeze ve Türkiye örgütlerine atan bir tutum olamaz.

C. Parti içinde sağ eğilim kendi kendini tasfiye ediyor

Olayın parti içi gerçeklik açısından anlamı, parti içinde sağın en önemli bölümünün kendi kendini tasfiyeye geçmesidir. (Tabii bu İşçinin Sesi'ne göreceli bir sağdır.)

Hiçbir zaman kişilik yargılaması yapmadık. Şimdi de yapmayacağız. Ancak bazı siyasal gerçekler bugün yeniden hatırlanmalıdır: Vural D., partide sağ eğilimin, menşevik alışkanlıkların en önemli temsilcisiydi, bugün de öyle olduğunu kanıtlıyor.

Partiyle beraberken ve dümeni oraya buraya çekirtmeye çalışmadığı sürece yoldaşlarımızın eksikliğini ortalığa dökmek, organlarda tartışma-eleştiri yoluyla gidermeye çalışmak, iyisini ve doğrusunu da herkese göstermek bir görevdir. Bu kişinin parti yaşamında aldığı

oportünist tutumların, o tutumları sonradan geri aldıysa konu yapılması doğru değildir. Ancak *özel bir neden varsa* bu yapılabilir. (Bu tutumu bize öğütleyen Lenin'dir.) Bugün öyle bir *özel neden* vardır, o da bu kişinin dünü ile bugünü arasındaki köprüyü kurma gereğidir.

“ ... Rusya'daki Ekim Devrimi'nin arifesinde ve hemen arkasında belli sayıda çok iyi komünistler halkımızın şimdi hatırlamak bile istemediği bir hata yaptılar. Neden hatırlamak bile istemiyorlar? Çünkü, *eğer özel bir neden yoksa artık tam olarak düzeltilmiş hataların hatırlatılması yanlıştır*. Ama İtalyan işçilerinin yararına bu hataları hatırlatmakta yarar vardır.” (V.I. Lenin, “İtalyan Sosyalist Partisi İçinde Savaşım Üstüne”, *Toplu Yapıtlar*, İng. basım, c.31, s.384-385) (abç)

Bu örgütün anlayışı, terbiyesi, şemsiyesi altındayken hepimizin iyi kötü yanları bir yerde dengeye geliyor ve birlikte yürüyoruz. Bunun dışına çıkıldığında herkes neyse odur. Neyse ancak onu ortaya koyabilir. Bir yazı için iki ay otur, resim yapar gibi bir oradan bak, bir de buradan bak, siyasal kavga öyle yürümüyor. İşin basıncı bindikçe, yaşam çabuklaştıkça hiç kimse neyse onun dışında birşey ortaya koyamaz. Onun için yazı insanı en iyi anlatan, kimsenin kendini uzun süre gizleyemeyeceği bir araçtır.

Bu çıkış, Vural D.'nin siyasal yaşamında onu bir türlü bırakmayan bir takım yanlışların azdığını anlatıyor.

Bu insanın yaşantısında şanssız bir alışkanlık var. Bu alışkanlığı onun kişiliğini yargılamak için anlatmıyorum. Yalnızca, ne çeşit tutumlar ne çeşit yapılardan çıkar, burada bir paralel kurmak yararlı olur diyorum.

Vural D'nin oylamalar konusunda çok şanssız bir tutumu var. Kararlara her zaman oybirliğiyle katılmış, ondan sonra çiğnemiştir. Ve partimiz bugün hâlâ arabayı

yokuş yukarı itiyorsa bunda bu tutumun tarihsel rolü vardır.

En başta Veli Dursun yoldaşın MK'dan çıkartılmasına, *aynı görüşleri savunduğu halde* oy kullanmış mıdır? Oy kullanmıştır. Atılsın diye oy vermiş midir? Vermiştir. Buradan başlıyor şanssızlık. Partide solun tasfiyesine el kaldırılır mı? Ya da neden el kaldırılır? Bu tutum işte oportünizmi içinde taşır. O çünkü çeşit çeşit “taktik” nedenler düşünerek el kaldırır. Öyle değildi.

Oylamalardaki tutumu devam etti. Veli Dursun yoldaşın atılmasına el kaldırmaktan çok daha büyük zararı ikinci noktada verdi. Neydi o? Çitin üstüne oturmuştu, *İşçinin Sesi*'yle de, Kutlu'larla da görüşüyordu. Görüşleri *İşçinin Sesi*'ndendi. Bize, “Emine'nin yazıları çok sert, çok hırçın” vb. diyordu. Onlara karşı da görüşlerimizi yapabildiği kadarıyla savunuyordu herhalde. Evet ideolojik olarak bizden yanaydı ama çitin üzerinde duruyordu.

O günleri hatırlarsınız, Ankara sokağa çıkmıştı. Hem çok rastlantısal bir çıkış. (*İşçinin Sesi*'nden yalnız bir kişi vardı.) Ama *İşçinin Sesi* adına sokağa çıkmıştı. Ortalık gümbürdemiş gidiyordu. (*İşçinin Sesi*'nin gerçek militanları da bu rastlantısal çıkışın içinden, azar azar yıllar içinde geldiler.) Onun da örgütünü hızla ayrıştırmayı gerekiyordu. Bundan sonra düşünülecek tek şey-eski partiye zarar vermek filan değil, Marksçı-Leninci bir örgüt için gerekli kadroyu kazanabilmektir.

Peki nasıl çitin üzerinden bu yana atladı? Ya da atladı mı? Yoksa öbür yandan vurulup da bu yana mı düşürüldü? Yine söylüyorum, görüşleri bizimleydi. Tutumu affedilmez yapan da asıl budur. *Savaş Yolu*'na bir yazı yazdı, bir kopyasını da bize gönderdi. *Savaş Yolu*'ndaki yazıda devrimci durumla ilgili bölümler basılmamış. O zaman da söylediydi, bizim de düşüncemiz, *Savaş Yolu* yazıyı bu

bölümleri çıkararak bastı.

Bu arada sürekli anlatıyoruz ki, böyle siyasal kavga olmaz. Siyasal savaşım açık, ideolojik platformlar üzerinde yürür. En değerli anlar yitiriliyor. O günleri hatırlarsanız, özellikle Ankara'da çalışmış ve çalışan yoldaşlar hatırlarlarsa, Ege'nin ikircimsiz desteğiyle durum çok değişik olurdu. Yine olmuyor. Gönderdiği yazıyı gazetede bastık. Kesin tutumların ortaya çıkmasında büyük yarar vardı. Zorunlu olarak bu yana indi. Zorunluluğu siyasal bir zorunluluk olarak söylüyorum. Gönlü bizimleydi. Ancak siyasal olarak ortacı bir yol yanlısı idi, yaşam buna izin vermedi.

İşçinin Sesi yanında böylece açıkça durduktan sonra bile örgütünü aktif savaşıma sokmadı. Bu nedenle 1. Konferans'ın direktifi, "Ankara 'yı parti yapalım, Ege'yi savaşıma sokalım" oldu.

12 Eylül darbesi olduğunda, bu darbenin faşistliği konusunda ikircim gösterdi.

Leninci parti örgütlenmesi anlayışına, tutarlı bir bütünlük içinde olmasa da her zaman şurasından burasından karşı çıktı. (Yanlış anlamayın, oylamalara hiç yansımada!) Bugün giriştiği sonuçsuz parti yıkıcılığı onu bu konuda kendi içinde tutarlı bir bütünlüğe zorunlu olarak götürecektir.

Küçük Burjuvazi ⁷ broşürünü dikkatli okuyan her yoldaş gördü ki ruhu *İşçinin Sesi*'nden değildir. Kalbini kırmayacak bir yöntemle en kaba yanlışlarını ayıkladık ama ruhu farklı kaldı.

Vural D.'nin menşevik alışkanlığının en güçlü kanıtı

⁷ Bu broşüre aşağıdaki linkten ulaşabilirsiniz: <https://emarvakfi.net/wp-content/uploads/TKP-IS/Kitaplar/PDF/KucukBurjuvaziveDevrimSavasimi.pdf>

olan oylamalardaki şanssızlığı devam ediyor. Arada bulunabilecek örnekleri atlayalım, gelelim bugüne. Oybirliğiyle faşizmin ortadan kalktığına karar veriliyor, ondan sonra faşizm “2 haftalık süreç içinde” var oluyor?

Örgüt yöneticilerinin yeni görüşleri en dinamik biçimde örgütlerine indirmelerine oy veriyor, sonra “ben seminer veremem” diyor.

Kafam karışık diyen, bu konuları örgütüme benimsetemem diyen bir yönetici örgüt yönetiminde bulunamaz, başka bir örgütsel göreve geçmesi gerekir. Oybirliğiyle yöre sekreterliğinden başka bir göreve, ama yetiştirme durumunda olan yoldaşlarla ilişkisi olmayan bir göreve geçmesi kabul ediliyor. Almanya'ya dönünce, “bu tasfiyedir” diye başlıyor.

Karısı olan K. sekreterinin görevinin değişmesine hiçbir karşıt söz söylemeden oy kullanıyor. Döner dönmez herkesi alınan kararlara karşı kıskırtıyor.

ÜB'ye tartışma için hazırladığı bir metni, basılması isteğiyle Almanya'da dağıtıyor. Daha EK'da görüşülmemiş! Bunların yanısıra, kendisinin aleyhte oy kullandığı ama organ kararı olarak uymanın komünist onuru olduğu çok sayıda kararı da çığnıyor.

Görülüyor ki, bu insan tüm parti yaşamında daima “çoğunluk baskısı” altında kalmış, çoğunlukla birlikte oy kullanmış ama sonradan bildiğini yapmıştır.

“Notlar”ın dili bile ortacılığı anlatmıyor mu? Bir sürü dolambaçlı ve yuvarlak cümle ... ama günün ana sorununa yanıt yok!! Ya 10 Eylül'den bu yana sürekli platform değiştirmesi?

Burjuva ideolojisi sızar yoldaşlar. Yüzme öğrenmek gibi değil, öğrendin mi unutmazsın. Aşırı yaptın beş yıl burjuva ideolojisi sızmayacak, öyle birşey değil. Vural D.'de

burjuva ideolojisinin sızdığının en önemli göstergesi, şimdiye dek hiçbir yerde tutarlı biçimde getirmedi ama bu tartışmanın mantığı getirtecektir, komünist partisi nedir, nasıl örgütlenir, nasıl çalışır gibi konulardadır. Bu konularda Leninci anlayıştan çok ayrı bir anlayışı var. Onun için de ısrar ettik, yazılı istedik tartışmayı. Bu partiye kritik bir anda kötülük etti.

Yazmaya başlar başlamaz da çok iyi ortaya çıktı ki, likidasyonizm yani oportünizm onda en başta parti teorisinde bacayı sarmıştır. Demokrasi, demokrasi diye gidiyor. Nasıl bir memlekette, nasıl koşullar altında? Komünist partisinin örgütlenme anlayışını *İşçinin Sesi* kadar açık yüreklilikle koyan yoktur. Bu parti, siyasal haklara kavuşana dek demokratikliğin çok sınırlı işlediği bir partidir. Başkasını söylemek sahtekarlıktır, aldatmacadır, geri insanları okşamaktır ama Marksçı-Leninci bir tutum değildir. Partinin bugün böyle çalışmak zorunda kalışı, demokrasi istemediğimiz anlamına gelmiyor. Yönetimde olanlar merkeziliğe alışırlar da demokrasiye geçme zamanı gelince belki bunu istemezler diye de neyi amaçladığımızı yazıyoruz. Ama bugün böyle bir parti!

Böyle geçmişinden gelen yanları var. Önemli katkıları da olmuştur, ama şunun altını çizeyim ki, katkıları *İşçinin Sesi*'nin şemsiyesi altında, *İşçinin Sesi*'nin karakteri içinde ortaya çıkmıştır. Gerçekten nasıl bir komünist olduğu bu şemsiyenin dışına çıktığı zaman görülür. “Diktatör”, “tek adam” vb. Yok, öyle değil! Öyle bir çağda yaşıyoruz ki, Lenin'in döneminden çok daha fazla olarak kollektif bir çalışma olmadıktan sonra tek kişi hiçbir şey yapamaz. Diyalektik diyorsak, partinin dışında, yanında, üstünde tek insanlar aramak saçmadır. Tüm yapılanlar *kollektif bir mekanizmanın* ürünüdür.

Herkes birilerini kazanıyor o başka ama bir rastlantı bu insanı komünist yapan ve partileyen benim. Uzun bir geçmişimiz var. Siyasal bir kavga olarak bakarsam çok rahatım. Tüm bunlara ve daha pislerine hazır olmazsak niçin gireceğiz bu kavgaya? Gireceğiz ve yapacağız fakat kişisel yanlar mide bulandırıyor. Bunca yıl *İşçinin Sesi*'nde çalışmış bir insan, en tepede çalışmış, basit yalanlara neden tenezzül etsin? Bir yoldaş için küfrü ağıma gidiyor. Onun gibi gerçekten övgüye değer bir yöneticiye. İdeolojik yapısıyla, örgütsel yöneticiliğiyle. Almanya'da *İşçinin Sesi*'ne kadro yaratabilmiş bir insan. Bu yoldaş şimdi birdenbire polis oldu!

Bir başka nokta. Diyelim ki yanlış yaptık. Bir partinin ne yapması gerekir? Yanlışın üzerine kapanması gerekir. Partiye en az zarar verecek yoldan bu yanlış geri almaya çalışması gerekir. Vural D. geliyor, "*İşçinin Sesi* sağa kaydı" diyor, küt diye vuruyor. Bunlar işin kişisel yanları. Lenin'in söylediği birşey var: "Hasımlarda ahlak aramayacak kadar bu işte eskidim." Kavganın mantığı ona kendine yakışmayan işler yaptırıyor. Demek ki yanlışta duruyor.

Vural .D. ile birlikte çalışmış tüm yoldaşlarımız için durum açıktır. Her dönemde ideolojik yapısı onu sağa çekmiştir. Bu kez de öyle.

Peki böyle de neden bu insan yıllardır Üst Büro'da?

Bunu anlayabilmek için çıkış yıllarını hatırlamak gerekir. Organlar o günün en iyileri ile kuruldu. Parti işleyişine uyulduğu, organ kararları uygulandığı ve parti hattı ilerlediği sürece bundan korkacak bir durum da yoktur. Kimse ikiz kardeşini aramıyor.

Öte yanda; yıllar beklediğimizi bize verdi, veriyor. ideolojimiz ve örgütümüz için ateşin çemberinden

Türkiye'de zindanlarda, poliste, işkencede, firarda geçen, *İşçinin Sesi*'nin kızıl anlayışıyla ve parti terbiyesiyle yoğrulmuş kadrolar geliyor.

Kongremiz gerçek bir kongre olacak ve partimizin yıllar içindeki gelişimini her düzeyde yansıtacaktır.

Söz konusu kişiyi bir kenara koyalım. Olaylara serin kanlı bakınca, faşizm yıllarında iyice farkına vardığımız birşey çok açık ortaya çıkıyor: Bizim çıkışımızda partide iki çizgi iç içe girmiş. Birinci çizgi *İşçinin Sesi*'nin çizgisidir. Biz hiçbir zaman demokratik merkezîyetçiliğe karşı çıkarak eski partiden ayrılmadık. Partiden çıkarken bile hiçbir zaman disiplini bozmadık. Fakat ikinci bir çizgi var ki, o komünist partisinin demokratik merkezîyetçiliğinden, yani merkezîyetçiliğinden sıkılmış, bu merkezîyetçiliği istemiyorum demiş. Açık tartışma meseleleri onların gönlünü kazanmış. Bizi rahatsız etmiyordu merkezîyetçilik, bizi yanlış ideoloji rahatsız ediyordu. İki ayrı çizgi.

Bu olay, ikinci çizginin kendini tasfiye etmesidir. Sağın, örgütsüzlüğün, likidasyonun kendisini tasfiye etmesidir. Leninci parti anlayışına sahiplerle, sahip olmayanlar ayrışıyor. Vural D.'nin tüm söylediklerinin, “ÜB diktatörlüğü” “kişi diktatörlüğü” sözlerinin altında “bırakın bildiğimi yapayım” fikri yatıyor. Ve bu ideolojik bir anlam taşıyor.

Bu nedenle diyorum ki çok kısa sürede parti bundan yarar görecektir.

D. Parti yıkıcılığına parti platformları kapalıdır

Her parti içinde oluşan her muhalefet, tüzüğün yönetim tarafından çiğnenmesine örnekler bulup bunları konu

yapmaya çalışır. Çok doğaldır. Parti tüzüğüne uygunluk, meşruiyet kaynaklarından biridir.

Neden partiye ve yönetime karşı hiçbir “muhalafet” bizde bu silaha sarılmak istediye de sarılamadı ve neden kendisi, ortaklaşa kabul edilmiş kuralları bir çırpıda çiğneyip geçti?

Partimizde hiçbir yıkıcı, “tüzüğü çiğneyenler” silahını kullanamadı. Kullanmaya kalktıysa da silah geri tepti. Çünkü parti, tüzüğün her üye ve organa verdiği hak ve görevlere titizlikle saygılıdır.

Partimizde ortaya çıkan bu “muhalafet” de bir çırpıda kendisi tüzüğü çiğneyip geçti. Çünkü, tüzük çerçevesinde yürütülecek bir muhalafet için, bilinç düşüklüğünü kaşımadan, konuları iyi bilmeyenlere kendini acındırmadan yürütülecek bir tartışma için gerçekten doğru bir ideolojik yapılanma gerekir. Zaten öyle birşey olursa tüm yönetimi, tüm partiyi o görüşlere. kazanır. Ne ki böyle olmadı.

Partiye girerken partiye ve kendi vicdanına verdiği sözü tutmayarak tüzüğü ve disiplini çiğneyenlere karşı (ki bunlar değil parti bütününün, Avrupa'nın küçük bir azınlığı, Almanya örgütünün azınlığıdır) parti, merkez organı bunlara açacak mıydı? Bir yanda parti kararlarını reddettiler öte yanda “açık tartışma” istediler. Parti bu filmi ikinci kez seyrediyor!

1.Almanya'da bu gurup tarafından çok sık söylenen bir şey var: Yürükoğlu aklına geleni yazıyor. Yönetim organları da o konuşmaları dinliyor. Böyle parti olmaz. Parti tabanına ve de yığınlara(!) danışmak gerekir.

Bu söylenenlerde iki yön var ve bu iki yönü de korumamız gerekir. Yalnızca böyle işlemediğini anlatmak bunları söyleme hakları vardır anlamına gelir. Hayır, biz

tüzüğümüzü korumakla da yükümlüyüz. Beğenmiyorsak değiştireceğiz. Aradan geçen 4-5 yıl çok eksikliğini gösterdi. Tabii ki değişecek ama değişene dek uymakla ve korumakla yükümlüyüz.

Bir kez böyle bir iddiayı öne sürebilme hakkını reddederek başlamak gerekir. Bunu söylemeye kimsenin hakkı yoktur, çünkü tüzüğümüze uygun olmayan bir durum ortada yoktur. Diyelim ki kimseye danışmadan yazdım, örgüte sundum. Var mı bunu yapmaya hakkım? Var yoldaşlar. Bunu sorguya çekmek komünistlik değildir. Konuşmanın altında kişinin adı var. Konuşma hiçbir organ adına değil, o kişi adına yapılmıştır. Daha sonra organlar uygun görürlerse, konuşmadaki fikirleri karar olarak benimseyecek ya da benimsemeyeceklerdir.

Parti tabanına, hele yığınlara danışma(!) fikri ise hepten saçmadır ve söyleyenin liderlik ve parti anlayışını sergilemektedir. Birşey daha, aynen "Notlar"daki Dimitrof alıntısı gibi, bu kez de Lenin'in söylediklerini nasıl çarpıtabildiğini sergilemektedir. Yığınlara, psikolojiyi ilgilendiren taktikler için danışılır ama bilimsel çalışma için danışılmaz. "Türkiye'de devlet faşist mi?" sorusu için kendisinin *sonradan* "yığınlara" (yanındaki küçük grup olarak anlayın) danıştığı ise açıktır.

Söylenenin ikinci yönüne geçelim. *Faşizmin Çözülüşü* kitabının kimseye danışmadan getirildiği doğru mu? Doğru da değil yoldaşlar. Partimizin kendi gerçekliği içinde, içimize sinen kadrolarımız *yavaş yavaş* birikiyor. Bir anda akıp gelmiyor ve bu kadrolaşma düzeyine bağlı olarak da en başta yönetimin girişimiyle katkılar daha kollektifleşiyor. İşin en hoş tarafı şu ki, bu 10 Eylül konuşması, bu örgüt içinde baştan sona tüm önemli fikirleri kollektif olarak üretilmiş *ilk* yapıttır. Yıkıcıların şanssızlığına bakın!

Şimdi nasıl oldu bu çalışma? Partimizin genel forumuna hazırlanıyoruz, ve belli ki faşizmin çözülmesi sorunu bu forumun temel tezlerini oluşturacak. Bu nedenle ÜB bir yoldaşa bu foruma götürülecek tezleri hazırlama görevi verdi. Bu arada 10 Eylül konuşması geliyordu. Dolayısıyla iki ayrı koldan aynı konuda çalıştık. Bir yandan da başka bir yoldaş daha çalışıyordu. Ondan sonra konuyu gündeme aldık ve çalışan yoldaşlar hazırladıkları raporları sundular. O tartışmada tüm ana noktalar belirlendi. İki hafta kadar sonra bir görüşme daha yapıldı ve fikirler daha ileri bir düzeyde belirlendi.

Hazırlığın içinde yalnızca ÜB'nin kolektivitesi de yer almadı. Basın-Yayın toplantılarında konu tartışıldı. Bunların yanısıra, organlar dışında yine tartıştık. Böylece, Basın-Yayın'ın ve Basın-Yayın'dan ve dışarıdan yoldaşların da tartışma sürecine dahil olduğu kolektif bir konuşma ortaya çıktı. Bu süreç defalarca anlatıldıktan sonra hâlâ “kimseye danışılmadı” demekte ısrar ediliyorsa amaç başkadır.

2. Bir söylenen de şu oldu: “Yazılı metin yoktu, bir konuşma dinledik, ondan sonra oy verdik”! Öyle sanılacak ki, bu odada konuşmayı dinledik, öbür odaya gidip toplantı yaptık. Öyle mi oldu? Toplantıdan sonra sabahın erken saatlerine dek tartışıldı. Ertesi gün ÜB'de aynı konu uzun uzun tartışıldı. Ondan sonra, yani üçüncü gün EK'da bir daha. Şu cümle bu cümle değil, ana fikirler tartışılıyor. Üç günlük bir süreçten sonra, hangi ana fikirlerde anlaşılıp anlaşılamadığı belli olur herhalde!

3. “*Tasfiye*” sorunu. Vural D.'nin “Notlar”ını getirdiği ÜB toplantısı... Tartışıldı ve yazdığı şeylerin ÜB'nin görüşlerini değiştirecek içerik taşımadığı belirtildi.

Bundan sonra sorunun örgütsel yönü üzerinde duruldu. Vural D., bu platformu Almanya'da örgüte

indirmeyeceğini, kafasında çok soru olduğunu, seminerleri veremeyeceğini söylemiş. Böyle durumdaki bir yöneticiden “beni başka bir göreve verin, kafamdaki sorularla benden isteneni yerine getiremem” demesi beklenirdi. Bu kendisine söylendi. “Ben de düşündüm aslında” dedi. Bir de kaçış bulmuş kendisine: “Almanya’da bugün en önemli mesele bu değil, 8. Özveri Taarruzu’dur. Almanya’da faşizm ortadan kalkmıyor. O Türkiye’de.” Bu kadar saçma birşey olmaz. Yine tutumunu gösteriyor. Yine çitin üzerinden atlamamak için uğraşıyor. Kimbilir neler düşünüyor bunları söylerken? Neyse, oybirliği ile kendisini ve karısını başka görevlere geçirme kararı alınıyor.

Almanya’ya döner dönmez bir feryattır başlıyor “bu tasfiyedir!”, “bir büyük devrimci fikirlerinden dolayı tasfiye edildi”, “tasfiyeleri durdurun” vb.

Yöre komitesi sekreterliği, geçici ve EK kararına bağlı bir bağlantı görevidir. Vural D.’nin partide asıl çalıştığı organ ise ÜB’dir ve kendisine o düzeyde başka bir görev verilmiştir. Bu karar tasfiye değil, görev değiştirmeydi. Bu karar moral açıdan haklı, tüzüksel açıdan geçerli, siyasal gerçeklik açısından yerindedir. Böyle bir durumdaki yöneticiden verimli örgüt çalışması beklenemez.

UB böyle bir kararı alırken Lenin’in söylediklerini kendisine kılavuz edinmiştir:

“ ... Serrati yoldaşın bahsettiği yanlışlar küçük yanlışlardır ve düzeltilmesi, Menşevikler tarafından devrimin sabote edilmesine izin verme ve devrimin kendisinin yıkılması “yanlışından” bin kat daha kolaydır. Bu çok açıktır. Macaristan örneğinde çarpıcı biçimde açığa çıktı. Bizim deneyimizde de doğrulandı. Rusya’daki üç yıllık proleter hükümet döneminde *birçok kere*ler zor durumlar ortaya çıktı. Ve eğer Menşevikler.

reformistler, küçük burjuva demokratlar partide kalsalar ve hatta Merkez Yürütme Komitesi gibi merkez Sovyet organlarında azımsanmayacak sayıda bulunmuş olsalardı, Sovyet rejimi çok büyük olasılıkla devrilirdi.

“Serrati, İtalya'da var olan geçici durumun kendine özgü özelliklerini anlamadı, ki İtalya'da herkesin itiraf ettiği gibi, devletin ele geçirilmesi için burjuvazi ile proletarya arasındaki sonul savaş yakındır. Böyle bir anda, yalnızca Menşevikleri, reformistleri, Turatistleri partiden uzaklaştırmanın mutlak gerekliliği yanında, *sallanan ya da reformistlerle 'birliğe' eğilim gösteren çok iyi komünistlerin de sorumlu görevlerden uzaklaştırılması yararlı olabilir.*

“Pratik bir örnek vereyim. Rusya'daki Ekim Devrimi'nin arifesinde ve hemen arkasında belli sayıda çok iyi komünistler halkımızın şimdi hatırlamak bile istemediği bir hata yaptılar. Neden hatırlamak bile istemiyorlar? Çünkü, *eğer özel bir neden yoksa artık tam olarak düzeltilmiş hataların hatırlatılması yanlıştır.* Ama İtalyan işçilerinin yararına bu hataları hatırlatmakta yarar vardır.

“O sıralarda, Zinovyef, Kamanef, Rikof, Nogin ve Milyutin gibi önde gelen Bolşevikler ve komünistler sallandılar ve Bolşeviklerin aşırı derecede soyutlandıkları, ayaklanmanın başını çekerek çok büyük bir risk aldıkları ve Menşeviklerin belli bir kesimine karşı tavizsiz tavır aldıkları gibi konularda korkularını dile getirdiler. Çatışma o kadar keskinleşti ki, bu yoldaşlar, Sovyet devriminin düşmanlarını mutlu ederek, hükümet ve partideki tüm sorumlu mevkilerden istifa ettiler. Olay öyle yerlere gelişti ki. partimizin Merkez

Komitesi istifa eden yoldaşlarla basında çok ateşli tartışma yürüttü. Ama birkaç hafta – en fazla birkaç ay sonra - tüm yoldaşlar hatalarını anladılar ve parti ve sovyetlerdeki bazı en sorumlu görevlerine döndüler.

“Neden bunun böyle olduğu kolayca anlaşılabilir. Devrimin arifesinde ya da zafer için savaşımın en yüksek noktasında, parti saflarındaki en küçük bir sallantı *herşeyi* yıkabilir, devrimi çıkmaza sokabilir ve iktidar henüz sağlamlaştırılmadığı için ve iktidara olan saldırı hâlâ çok güçlü olduğu için iktidarı proletaryanın elinden alabilir. Eğer sallanan liderler böyle bir zamanda istifa ederse bu partiyi, işçi hareketini ve devrimi zayıflatmaz. güçlendirir.” (Lenin, *agy*, c.31, s.384-385) (abç)

Lenin'in söz konusu ettiği ortam farklı ama ana fikir aynıdır: Kritik dönemde parti hattında ikircim gösteren çok iyi komünistleri bile ...

4. Verilmek istenen ve kabul edilmeyen görev, yöre komitesi sekreterliğinden daha az önemli değildi. Bu hâlâ ona kişi olarak güvenildiğini gösteriyordu. Bu kendilerine söylenildiğinde kurnazca bıyık altından gülüp, “bu kızağa çekmektir” diyorlar. Oysa önerilen görevi yürüten bir başka ÜB üyesiydi.

5. Parti yıkıcılığının ilk ikircimli-utangaç günlerinde “partide ÜB diktatörlüğü var” diyorlardı. Sonradan bunu “kişi diktatörlüğü”ne çevirdiler.

KP merkeziyetçiliğini böyle adlandırmaları kendi bilecekleri iştir. Fakat diyelim ki partide diktatörlük var. Böyle bile olsa, bu partinin %95'inin onayıyla ayakta duran, *çoğunluğun, tüzüğe uygun diktasıdır*.

Kendilerinin birdenbire, başıbozuk dayatma biçiminde yapmak istedikleri ise çoğunluğun karşısında çok

küçük bir azınlığın şantajıdır. Buna boyun eğmek, partiyi *azınlığın diktasına* teslim etmek olurdu.

İsteyen istediğini yapar. Parti de istediğini yapar. Azınlık çoğunluğa, alt organ üst organa uymadı mı orada konuşacak konu yoktur.

Partide kişi diktatörlüğü olup olmadığına karar verecek olanlar o kişinin çalıştığı organlar, parti örgütleri ve en sonunda kongredir. O kişinin bu konuda söyleceği *hiçbir şey* olmamalıdır.

6. Vural D. Almanya'ya dönünce kararı çiğneyerek herkesi arıyor ve anlatıyor: “Farklı görüşler savunduğum için beni görevden aldılar. Size şöyle ya da böyle yapın demiyorum, yalnız bunu dikkatli değerlendirmek gerekir.” Ondan sonra da, “ben örgütlememiş” diyebiliyor! Ardından gelen tüm olayların *tek* sorumlusu bu tutumdur. Fakat bir yanıyla da yine “çitin üzerinde” tutum, değil mi?

7. Almanya'nın bir bölümünde başıbozukluk ortalığa dökülünce yeni görevli yoldaşlar hemen gittiler. Önce, Almanya Yöre Komitesi ile toplantı yaptılar. Komitenin sorunlu üyeleri önce görevlerini devretmeyi reddettiler. Fakat bir rol paylaşımı içinde sonunda Vural D. Yöre Komitesi sekreterliğini devrediyor. (Sevinç ise K. sekreterliğini devretmiyor.) Ondan sonra “bak ben görevi devrettim” diyor. Bu yine oportünizme özgü “ince taktik” olmuyor mu?

Dahası, Vural D. görevi devretmesini disipline uyduğunun örneği olarak gösteriyor. Görevi devretmek disipline uymak ise, devretmemek de disiplini çiğnemektir. Demek ki Vural D. K. Komitesi'nin disiplini çiğnediğini kabul ediyor. Öyleyse neden bir kere olsun yoldaşlarını uyarmadı, uyardı da dinlemedilerse neden bir yöneticinin yapması gerekeni yapmadı?

8. Yeni görevli yoldaşlar daha sonra, K.'deki komiteyle toplantı yapıyorlar. İlginç bir toplantı bu. O yoldaşlar, başta Vural D'nin karısı olmak üzere, bir ultiatom okuyorlar. “Tasfiyeler durdurulmalıdır. Herkes görevlerine iade edilmelidir. ÜB kararlarını tanımıyoruz. Kongreye kadar açık tartışma istiyoruz.”

Ve de “Notlar”ı veriyorlar. “Bunu A.H. Karadağ adıyla, hiç değiştirmeden merkez organda tüzüğün 35. maddesi uyarınca basacaksınız.”

Devrimci hareket böyle akli evliliklerden kurtulmadıkça işimiz zor. Bu insanlar tüzüğün 34 maddesini çiğneyip 35. maddesini istiyorlar. Burada tüzük suçu vardır. Ne 35. Maddeyi kullanma hakları vardır, ne açık tartışma isteme hakları vardır. Her açıdan haksızdır. Böyle tutumlarla karşılaşınca, eski şarkı yeni solist diyoruz.

9. Vural D.'yi partiden uzaklaştırmaya götüren temel tutum. ise şu oldu: ÜB, kendisine önce organlarda tartışalım, o alanı tüketelim, sonra birlikte ne yapmak gerektiğini düşünürüz dediğinde bu kişide sigortalar attı. “Ama örgütlere görüşlerimi duyuramayacağımı o zaman. Organlarda beni boğacaksınız tartışmalarla! Azınlık nasıl çoğunluk haline gelecek?” Ne yapalım? Bu tüzükle kongreye gidilecek. Tüzüğü çiğneyerek yanına bir kaç insan daha kazanmaya çalıştı. O kadar. Ancak bu yöntemle doğru yaratılamaz. Tüm söyledikleri doğru olsun, bu yöntemlerle kazandırılan “doğru” yine işe yaramaz. İyi niyetli bir durumla karşı karşıya değiliz. Bilerek işlenen parti suçu var. Parti ağızdan tartışmayı bir de bu nedenle kesti. Son geldiği ÜB ve EK toplantılarında getirdiği yanlışlar, yaptığı çarpıtmalar tartışılmadı. Çünkü iyi niyetli bir tutum yok. Tartışma içinde en çürük noktalarını anlıyor, başka şeyler getiriyor. Yanlış bulma çabası ise ısrarla sürüyor.

10. Tüzüğe uymayacağını söyleyen bir komünistin organından istifa etmesi gerekir, ama etmiyor, bu kararı almayı da partiye bırakıyor. Aslında kendi almış kararı, adını koymayı partiye bırakıyor ve bunu da tabii malzeme olarak kullanacağını düşünüyor. “Beni tasfiye ettiler.” Tasfiye varsa bundan sonra başlar. Buraya dek “tasfiye” yoktur. Yapılanlar karşısında alınan önlemler çok hafiftir. Önemli olan herkese partinin iyi niyetini göstermektir ki bundan yine parti kazanır.

Bu şekilde, tüzüğü, disiplini çiğneyen, partiyi yıkmak için “Yürükoğlu kliği” diye bildiriler çıkaran bir “İşçinin Sesi’ci” gurup var Ne kadar bayat. Partinin her yanında yoldaşlar Mannheim bildirisini okuduklarında bunun partili dili olmadığını anladılar.

Parti yıkıcılığı vardır. *Parti yıkıcılığına parti platformları kapalıdır.*

Her bölünme arınma anlamını taşımaz. Her bölünmeden partiler güçlenerek çıkmazlar. Fakat partimiz bu olaydan örgütün iç gerçeği açısından güçlenerek çıkıyor. Bu bölünme değil, arınmadır.

E. Enerjinizi içe döndürmeyin

Olayların partiye düşmanlığın boyutlarını açığa çıkardığı andan başlayarak parti bir tek soruya yanıt aradı: Örgüt olarak bu olaydan nasıl yararlanacağız?

İlk yapılması gereken, bu olaydan yararlanarak Almanya’da partili ile partisizin ayrışmasını sağlamaktır. İyice ayrışmalıydı, partiye güvenen. Ondan sonra bu durumu Almanya’da *İşçinin Sesi’ne* yaraşır bir örgüt yaratabilmek için gerçek bir olanak olarak değerlendirecektik.

İlk hedef büyük bir başarıyla, gün gün, saat saat yoldaşların kararlılığını, sabrını, partiye bağlılığını sınaya sınaya gerçekleştirildi. Partiliyle partiye yaraşmayan ayrıştı. Almanya'da partinin çoğunluğu partisine daha sıkı sarıldı.

Şimdi, ikinci hedefi, Almanya örgütünü hala partimizin sırtında taşıdığı bir örgüt olmaktan çıkarıp, Avrupa'daki çalışmanın can damarı, ana kaldıracı yapma hedefini önümüze koymanın günü geldi.

Bu noktada tüm yoldaşlar birşeye çok dikkat etmelidirler: Bir süredir yaşanmış olaylar parti örgütlerini içe döndürmemelidir. Bize çok gerekli olan zamanı, enerjiyi boşa harcatmamalıdır. O zaman düşmanın tuzağına düşülür. *Sorunların ve konuların asıl olarak çözüleceği yer pratiktir.* Fikir olarak hangisi doğruduru ayırdeden insanlar için bu tartışma zaten başlamadan bitti. Konferans'tan bu yana gelen faşizm anlayışımızla yeni tezler birbirinin uzantısı oldu. Yepyeni şeyler söylemedik. Örgüt için bu sorun çoktan aşıldı. Şimdi kitabın asıl olarak ikinci kısmına geliyoruz. Partimizi Türkiye çapında bir güç yapacak, parti içinde de her çeşit kariyerist ve fırsatçıya parti birliğini bozmadan önce 10 kez düşünmeyi dayatacak olan, bu bölümde önümüze koyduğumuz görevleri yaşama geçirebilmemizdir. Orada her komiteye görevler var. Bu görevleri yerel koşullara indirmek gerekiyor.

Bu olayın parti örgütüne ve kadrolara zararı olmadığı, tersine ağırlıklarını atan örgütün daha hızlı koşacağı açıktır. Olaylar *İşçinin Sesi*'ne zarar vermiştir ama bu zarar (a) partimizin kamuoyu önündeki prestijine verilmiş zarardır, (b) zaman kaybıdır, (c) mali zarardır. Pek çok düşünen insan şimdi, *“İşçinin Sesi* de böyleymiş” diyebilecektir. Önümüzdeki dönemde bu yargıyı, bunu hak edenlere postalamak, partimizin niteliğini kamuoyuna daha iyi

tanıtmak önde gelen görevlerimiz arasındadır.

Bunun ötesinde, kadro düzeyinde zararımız yoktur. Tam tersine bir çeşit *kart yenilemesi* oluyor. Böyle bir ülke, böyle bir devrimci hareket olduğumuz için biraz tansiyonlar yüksek ve heyecanlı oluyor, hepsi o kadar.

F. İşçinin Sesi'nde kriz olmaz

Neden devrimci hareket farklılıklarını düzgün bir çerçeve içinde tartışmıyor? Neden birdenbire yalanlar, iftiralar, düzeysiz suçlamalar ortalığı sarıveriyor?

Neden Türkiye devrimci hareketinde Makyavelizm bu denli yaygın? Neden, saçmasapan biçimde “ilke” düzeyine yükseltiverdiğimiz şeyler için herşey mübah oluyor?

Neden amaca giden yolda her araç mübah?

Bu, hareketin genel sınıf karakterinin, burjuva ideolojisinin etkisinin boyutlarının en güzel göstergesidir. İşine gelmediğinde kural kabul etmeme, *meşruluğun kaynağını güçte görme*, zorun tarihteki rolünü karikatür gibi anlama!

Devrimci hareket 71'den öğrenmedi. 80'den de öğrenmediği ortada. Hiç olmazsa Avrupa'da. Tam birbirimizi en çok dinleme, ilkelerde savaş-devrimci kardeşlik görev iken. Fakat Türkiye'de, hele hapisanelerde hava bu değil. Geleceğin güvencesi de Türkiye'deki havadadır.

Türkiye devrimci hareketinin genel düzeyinin, ortaya çıkan bölünmelerde ve bölünmelerin izlediği yolda mutlaka rolü vardır. Bu tartışılmaya değmez demiyorum; ancak bu olayı tam olarak anlattığını sanmıyorum, çünkü bir de Türkiye örgütlerimiz var. Faşizmin ortadan kalktığını

biz söylemeden önce Türkiye söyledi. Türkiye'den gelen yazı ve raporlarda faşizmin çözülmesi yalnızca örgütün kullandığı klişe olarak bir yere yapıştırılıyordu. Yazılanların tüm mantığı faşizmin kalktığını söylemek istiyordu.

Türkiye devrimci hareketinin ortamı olayın içinde geçtiği çerçevedir. Öte yandan partiliyken böyle değillerdi bu insanlar? Nedeni onun için başka bir yerde daha aramak gerekir. Her örgütte muhalefet olarak çıkanlar mutlaka yönetime tüzüğü çiğniyorsunuz derler. Bir kere bunu bize karşı gerçek bir silah olarak kullanamıyorlar. İkincisi ve asıl önemlisi partinin hattı doğrudur. Şurasında burasında eksikinin fazlasının olmaması olanaksızdır ama bugünün en doğrusudur. Mutlak doğru değil, bugünkü en doğru çerçevedir. Böyle olunca buna karşı çıkmak için başka motifler gerekir ve tüzüğü kılı kılına uygulayan ve ideolojik hattı da en doğru olan bir partiye karşı düzgün bir savaşım yürütmek çok güçtür. Bunları birlikte düşündüğümüzde herhalde en tam yanıtı vermiş oluruz Biri genel toplumsal çerçeveyi veriyor, ötekiler de örgütün gerçekliği içinde yanıtlar veriyor. Bunların yanı sıra bir de en temel bir nedeni, Türkiye siyasal ortamının yaptığı keskin dönüşü, yeni biçimlenmeyi. unutmayalım.

Parti disiplinine başkaldırı girişimi, Almanya örgütü içinde bile fazla ciddi bir sorun değildir. Bu olayın partimizin bütünü için önemi *başka bir yerededir*. Tam da kadro hareketliliği, “operasyon mantığı” üstüne yazdıklarımızın mürekkebi kurumadan ortaya çıkan bu olay, bir süredir gözlemekte olduğumuz ama düzeltmek için kongreyi beklediğimiz örgütsel eksiklerimizi ve eskiyen anlarımızı daha iyi açık etmiştir. Bu olaydan parti bütünü çıkaracağı *dersler* vardır. Tüm parti, EK öncülüğünde ve aracılığıyla bu dersler üzerinde duracak, tartışacak ve

kongreyle birlikte girilecek yeni çalışma döneminin örgütsel alt yapısını yeniden biçimlendirecektir.

Bugünkü yönetim örgütlenmesi içeriği ve modeliyle 1979-1980'in ürünü, o koşulların gereksinimine yanıtı. Bu içerik ve biçim bugünkü gereksinimleri karşılamakta giderek güçsüz kalmaktadır:

- Kadronun bir bölümü, partinin genel gelişmesinin gerisinde kalmıştır.

- En zor koşullar altında parlak sınav vererek süzülen yoldaşları yönetim aygıtına emmeye bu şema içinde çok az olanak vardır.

- Bugünün fiili örgütsel ve teorik görevleri, çıkış dönemimizle kıyaslanmayacak denli karmaşıklaşmış ve derinleşmiştir. Bu yükün daha iyi ve modern bir işbölümü içinde yeniden dağıtımı gerekmektedir.

- Parti, üyeleri açısından yoldaşça güvenle ayakta durur, örgütü açısından örgütsel güvensizliğe dayanır. Oysa partimizde, ilk çıkış döneminin “ufak kadro” etkilerinin sürmesiyle örgütleri denetimde eksiklik, fazla güven, boş bırakma vardır. Yeni bir şema, yeni bir çalışma biçimi gerekiyor.

- Özellikle Avrupa'da parti üyeliği standardı düşüktür.

Yoldaşlar, bu olayın tüm mantığı aslında tek bir temel soru soruyor: *Nasıl bir parti istiyoruz?* Ve Lenin'in doğruluğunu bir kez daha kendi deneyimimizde görüyoruz. Önümüzdeki dönemde yoğun olarak bu konuyla ilgileneceğiz.

Nasıl bir parti? Kolay parti üyeliği, çok kafa, farklı platformların “barış” (kavga) içinde yan yana yaşaması mı? Profesyonel devrimciler örgütü, üyeliğin en büyük onur olduğu demir disiplinli monolitik parti, yığınsal üyelik yerine yığınsal etkinlik mi?

Bizler seçimimizi ikincisinden yana yapmışız. Mutlaka ve mutlaka parti üyeliği en yüksek onur olmalıdır. Kapiyı çalan girmemelidir. Mutlaka bunun önüne geçmek gerekiyor. Yoksa, nerede kaldı öncü müfreze? Kim bizimle çalışmak istiyorsa o kadar iş var ki, gelsin çalışsın ama parti üyeliği başka.

Kesinlikle vardığımız noktadan başlamak zorundayız. Bu olay hele iyice damlattı. Malzeme böyle diyorlar. Ne var ki, parti normlarını da düşüremeyiz. Lenin'in dediği gibi bir parti. Yaşam da gösteriyor ki Lenin doğru. Öyleyse onun dediklerini daha dikkatli yapmak zorundayız. Toplum çapında siyasal etkinliği olan örgüt istiyoruz. Bir sekt istemiyoruz. Siyasal partinin tanımında ülke çapında örgütlenmişlik vardır. Herkes unutuyor, beş kişi bir araya geldi mi siyasal parti oluyor. Yok, *siyasal parti demek, ülke çapında örgütlülük demektir ...* O zaman ne yapmamız gerekiyor? Toplumun düzeyini bir anda yükseltmeyeceğimize, öte yanda ideolojimizi bırakıp şeflik taslayamayacağımıza, aradaki uçurumu birkaç 10 yılda kapatamayacağımıza göre yığinsal çapta yapılacak bir tek şey vardır. Gerçekten Lenin'in dediği gibi bir profesyonel devrimciler partisi, en geniş yığın etkisi için kafa sayısının yerine başka araçlar.

İsin bir anlamda ters bir mantığı var. İnsana sanki Türkiye'de parti üyeliği standardını daha yüksek tutmak gerekir gibi geliyor. Orası Türkiye. Avrupa'da ise daha geniş davranılabilir sanılıyor. Burjuva demokrasileri, rahat bir ortam, terör çok gerilerde duruyor. Oysa hiç de öyle değil. Eğer Avrupa'daki partililer Türkiye toplumunun bir parçası olarak, Türkiye'ye gitmek üzere, Türkiye koşullarına göre kurulmuş merkezîyetçi bir partinin üyeleri olarak, Türkiye devrimi için çalışıyor olmasalar doğru. Fakat bu Türkiye

Komünist Partisi. Türkiye'ye göre örgütlenmiş. Dolayısıyla partinin örgütlenme biçimiyle, merkeziliğiyle, Avrupa'nın demokratik ortamı çelişiyor. Avrupa'da yaşayan partili, bu parti içi koşulları kaldıramıyor. Parti, Avrupa'da başka, Türkiye'de başka tüzükle, normla çalışamayacağına göre bu çelişki (ki Almanya 'daki olayların derinliklerinde de bu çelişki yatmaktadır) bizden ne istiyor? Avrupa'da parti standartlarını daha sıkı korumayı istiyor. Türkiye'de bu görevi bir yere dek toplumun kendisi yerine getiriyor. Orada partiye girenle, Avrupa'da partiye giren arasında genel olarak söylüyorum, inanç-kararlılık-disiplin açısından büyük fark vardır.

Demek ki, Avrupa'da parti üyeliği ölçütlerini daha titizlikle gözeteceğiz. Fakat o zaman da bu ölçütlere uyan insan sayısı azalıyormuş. Evet, ödün vermeyeceğiz. Parti üyesi olabileceklerüye olacak. Yoksa bu çeşit ihanetlerle belirli aralarla karşılaşmak kaçınılmazdır. Avrupa'da Avrupalı komünist değil, Türkiye koşullarına uyan komünist, üye olmalı. *İşçinin Sesi*'nin görüşlerini benimsiyorum diyen çok sayıdaki iyi niyetli devrimci, komünist için çalışacak çok yer, yapılacak çok iş var. Dernekler, işçi birlikleri, sendikalar, fabrikalar, okullar vs (Parti üyesi olmadım diye gönlü kırılıp gidiyorsa, Türkiye koşullarının istediği komünist olabilecek biri değildir zaten.) Ve yığın örgütlerinde çok daha esnek, çok daha geniş, demokratik bir çalışma, “hareket” tarzı çalışma.

Parti yıkıcısı gurup, “*İşçinin Sesi*”nin çözülmesi “nden, tıkanmasından, krizinden söz ediyor.

O devrimci çizginin yaratılmasında hiçbir katkısı olmayanların, onu yaratan ve geliştiren kadrolara karşı bunları kanıtlama çabası, *İşçinin Sesi*'ne gönül vermiş her militan tarafından ibretle izlenecektir. Bu bir yana, somut

pratik, kuruntuyla gerçek arasındaki uçurumu ne güzel ortaya seriyor. Partinin devrimci hattını kavrayan ve o doğrultuda enerjilerini yoğunlaştıran komünistler tüm Avrupa'da gurur verici çalışmalar yürütüyorlar. Hamburg'da ve Fransa'da yoldaşlarımız kısa süre içinde ikişer greve öncülük ettiler. Hele Paris'teki son grevin tüm Avrupa çapındaki sonuçları, inançlı ve nitelikli bir kadronun neler yapabileceğini gösterdi. Londra 'da yoldaşlarımız son olarak İngiltere'de yaşayan Türkiyeli nüfusun %4 kadarını saatler süren 10 millik bir yürüyüşe çıkardılar. Şimdi sormak gerekir, tıkanan kim?

Bu gurubun getireceği ideolojik-siyasal konuların neler olacağını kestirmek zor değil ama somut olarak neler taşıyacağını bilmiyoruz. Hiçbirisi organına böyle konuları tutarlı görüşler olarak getirmedir. Bilmediğimiz için doğru şeyler de söyleyebileceklerini hiç olmazsa soyut olarak kabul etmek gerekir. Partili tutumunu bir anda yere tükürür gibi bırakanların doğru şeyleri (tek tek bile olsa) bulabileceklerini düşünmek çok zor ama olabilir. O zaman, söyledikleri arasından doğruları süzüp alırız ve örgütümüzün gelişmesi için değerlendiririz. Fakat, partimizi bu denli kolay yıkmaya kalkışanları özeleştirisiz aramıza almayız.

Her siyasal partiyi olduğu gibi partimizi de bırakan insanlar baştan beri oldu, bundan sonra da olacaktır. Bunlar olağandır, yaprak dökümünü, yenilenmeyi anlatır. Hele toplumsal ve siyasal yaşamın keskin dönemeçlerinde böylelerinin sayısı artar. Bu bir yanıyla da döneme uygun, dönemin görevlerini kavramış kadroların öne gelmesi anlamını taşır. Fakat bunların hiçbiri *İşçinin Sesi*'nde kriz olduğunu anlatmaz. *İşçinin Sesi*'nin devrimci çizgisinde kriz olmaz!

Partimizin devrimci çizgisinde kriz olmaz çünkü *İşçinin Sesi* “kendinden kaynaklanan”, “kendine özgü”, “özel bir devrimci çizgi” yaratmıyor. Onun devrimci çizgisi denilen, yaşamın getirdiği değişik ortamları yakından izlemek ve her yeni ortamda işçi sınıfının devrimci çıkarlarını ortaya koymaktır.

İşçinin Sesi Sayı 272 3 Aralık 1984

EMAR VAKFI

*The Leninist Röportajı*⁸

SORU: TKP-İşçinin Sesi Türkiye'de faşizmin bir “çözülme” süreci içinde olduğunu belirten bir tutum benimsedi. Bunu neden ileri sürdünüz ve bunun örgütünüzə yüklediği görevler nedir?

YANIT: Türkiye'de faşizm, devrimci durumu bastırmak, devrimi önlemek için geldi. Bu onun acil amacıydı. Bunun yanısıra, devrimci durumu yaratan temel sorunları çözmek, emperyalistleşme sürecini ilerletmek ve Türkiye'de devlet tekelci kapitalizminin vardığı aşamanın gerektirdiği devlet, toplumsal yaşam ve ekonomideki merkezileşmeyi sağlamak gibi amaçları da vardı.

(...)

Faşizmin gidip gitmemesi, acil geliş amacının ortadan kalkma anı, uzun erimli amaçlarını gerçekleştirmek için zamanın uygun olup olmadığı, gittiğinde nasıl bir sürecin işleyeceği gibi soruların yanıtı siyasal güçler dengesine bağlıdır.

(...)

MGK'nın tek ve mutlak yönetici olduğu geçmiş durumla, cumhurbaşkanının başka güç merkezleri arasında bir güç merkezi olduğu şimdiki durum arasında temel bir farklılık vardır. Kriter, bir devleti faşist yapan örgütsel biçimin varolup olmamasıdır. Türkiye'de faşizmin işlevi ortadan kalktı. Dolayısıyla bu işlevin gerektirdiği

8 İşçinin Sesi'nin introsu: İngiltere'de bir gurup Büyük Britanya Komünist Partisi üyesi yoldaşın çıkardığı *The Leninist* dergisinin Haziran 1985 sayısında yer alan, Yürükoğlu yoldaşımızla yapılmış bir röportajı bazı bölümlerini kısaltarak yayınlıyoruz.

üstyapısal şekillenme ve örgütsel biçim de ortadan kalktı.

(...)

Türkiye bugün bir geçiş dönemi yaşıyor. Şimdiki rejim totaliter değil, anti-demokratik, siyasal olarak gerici, saldırgan ve milliyetçi bir rejim olarak ele alınmalıdır

(...)

Varılan yeni aşama partinin önüne tek bir görev koyuyor: *Yığınları kazanmak.*

Yığınları kazanma amacı açısından üzerinde durmamız gereken ilk şey, parti örgütünü güçlendirmektir.

Bunun için önümüzdeki dönemde siyasal çalışmamızın dört yönünü şöyle özetleyebiliriz:

1. Aktif, militan, proleter, yöntemler kullanarak her alana yayılacak bir demokrasi savaşımlı,
2. Çalışan insanların gündemdeki acil sorunları üzerinde yoğunlaşma,
3. Boy vermeye başlayan legal yapılar içinde, işçi sınıfının yanısıra özellikle gençlik, sonra da aydın ve sanatçılar arasında çalışma,
4. Çoğalan legal olanakların bizleri işçi sınıfı ve komünistler üzerinde süregiden baskıyı küçümsemeye götürmemesi için dikkat. Disiplin düzeyimizi ve konspiratif çalışmamızı yükseltme.

SORU: *Komünist Partisi'nin İşçinin Sesi kanadı demokrasi için yoğun bir savaşımın gerekliliğini önemle vurguluyor. Sizce Türkiye'ye demokrasi nasıl gelir? İstikrarlı burjuva demokratik bir rejim olabilir mi?*

YANIT: Evet, Türkiye'de yoğun bir demokrasi savaşımının gerekliliğini önemle vurguladığımız

doğrudur. Nedeni, birinci soruda tartıştıklarımızla ilgilidir. Türkiye'de faşizm yoktur, ama demokrasi de yoktur. Genel olarak halkımız bugün varolandan daha yüksek düzeyde bir demokrasiye layık olduğunu düşünmektedir. Dolayısıyla demokrasi gerçek, yakıcı bir sorun haline geliyor. Bu öylesine gerçek bir sorun ki, burjuva siyasetçileri bile ülkeyi şu ya da bu yolla "demokratikleştirmeye" çalışmaktadır. Yani biz bunun için savaşmazsak, burjuvazi savaşacak. Halkın demokratik beklentilerini, şimdi varolandan birazcık daha iyi birşey için kullanma yoluna gidecektir.

Demokrasi kavgasının ikinci ve daha önemli yönü, biz komünistlerin Türkiye'de demokrasi olarak neyi istediğimizdir. Başka bir deyişle üretici güçlerin gelişme düzeyinin Türkiye'de demokrasi olarak neyi gerektirdiğidir. Bu elbette burjuva "kahramanların" sunacağı, hatta halkımızın layık olduğunu düşündüğü demokrasiden daha yüksek düzeyde bir demokrasidir.

Sorunun iki yönü, demokrasi savaşımını önemle vurgulamamızı ve demokrasi için proleter bir yöntemle savaşmamızı gerektiriyor.

Görüşümüze göre Türkiye'ye demokrasi ancak devrimle gelebilir. Ve devrim de ancak başarılı bir demokrasi kavgasından geçerek kazanılabilir. Bu nedenle demokrasi için devrim amacıyla savaşıyoruz. Türkiye'de istikrarlı bir burjuva demokrasisi olabileceğine inanmıyoruz. Her zaman söyledik. Yine de söylüyoruz. Ya faşizm ya da devrim. Tüm diğer yollar geçici ve istikrarsızdır.

SORU: İşçinin Sesi'nin "İleri demokratik halk devrimi" amacıyla sosyalizm arasındaki ilişkiyi aydınlatır mısınız? Diğer bir deyişle devrimde aşamalar olacak mıdır?

YANIT: Bir ülkenin nesnel durumu gerektiriyorsa aşamalardan söz etmenin hiçbir günahı yoktur. Türkiye feodal değil kapitalist bir ülkedir. Dolayısıyla Türkiye için bildiğimiz anlamıyla aşamalardan söz edilemez.

Ancak yine de aşamalardan söz edilebilir. Devrimimizde aşamaları farklı bir biçimde açıklıyoruz. İDHD'den iktidarın işçi sınıfınca fethedilmesini anlıyoruz. Yani ileri demokratik devrim siyasal bir devrimdir. Diğer yandan sosyalizm, üretim biçiminin değiştirilmesi ve sosyalist üretim biçiminin kurulmasıdır. Bu Marks'ın dediği gibi toplumsal bir devrimdir.

Böylece, önce bir siyasal devrim, ondan sonra da bir toplumsal devrimden söz ediyorsak bu anlamda kullanıyorsak, evet aşamalar vardır. Ama aşamalar derken dünya komünist hareketinin anladığı anlamda aşamalardan söz ediyorsak, işçi sınıfı siyasal devrim aşamasında yeteri kadar güçlü olur ve hegemonyasını kurarsa, o zaman herhangi bir aşama olmayacaktır.

SORU: Devrimci hareketin ve işçi hareketinin şu andaki durumu hakkında biraz bilgi verir misiniz? Partinin resmi, yani menşevik kanadının durumu nedir?

YANIT: Nesnel koşullardaki her keskin dönüş devrimci harekette karışıklığa yol açar. Devrimci durum oluştuğunda, faşizm geldiğinde de aynı şey oldu. Faşizm devrimci bir yolla değil, yavaş yavaş çözüldü. Bu nedenle devrimci hareketteki dalgalanma da yavaş yavaş geliyor.

Sendikalarda o kadar çok basınç var ve taban o kadar

güçlü ki, Türk-İş bile büyük şehirlerde gösteriler planlıyor. Süleyman Demirel'in partisi Doğru Yol, diğer bir burjuva partisi olan SODEP anayasayı değiştireceklerini söylüyorlar. İnsanın neler olup bittiğini anlamaması için gerçekten kalın kafalı olması gerekiyor. Ama *İşçinin Sesi* “çözülme”den söz ettiği için devrimci hareketin geri kalan tüm kesimleri “faşizm” formülüne yapıştılar. Rekabet mantığıyla düşünüyorlar. İdeolojik ortodokslik, özellikle zor durumlarda iyidir. Ancak bu, o değildir.

Bununla birlikte söyledikleriyle yaptıkları tamamıyla farklı şeylerdir. Bizim menşeviklerle Dev-Yol gibi hareketler ideolojik konularda “pürist” değildir. Onlar ideolojiyi, pratiğin genellemesi, pratik için bir rehber olarak görmüyorlar. O halde ne yapıyorlar? Bir yandan hâlâ faşizm olduğunu söylüyor, öte yandan da faşizm yokmuş gibi çalışıyorlar.

Bu tür hareketleri, sorunun ideolojinin önemi ve ilkeli tavır olacağı bir çizgi üzerinde böylecek bir kriz ortaya çıkacaktır. Ne olduğunu gören ve buna uygun hareket eden, ancak bunun ne olduğunu söylemeyen örgütlerde bu çizgi üzerinde bir bunalım olacaktır.

Faşizmin olduğunu söyleyen hareketlerin çoğu faşizm varmış gibi davranmaktadır. Bunlar daha büyük bir sorunla karşılaşacaklardır. Birinci kategoride olanların ikiyüzlülük sorunu vardır. Ancak bunalımdan çıkış yolu bulabilirler, çünkü gerekli olanı yapıyorlar. İkinci kategoride olanlar ise treni tümünden kaçıracaklardır.

Diğer taraftan bugünkü durumun farklı bir tarzda menşeviklere yardım ettiğini düşünüyorum. Legal çalışma için bariz bir fırsat var ve bu fırsat büyüyor. Legal çalışma, ancak kendini gizleme ve örtülü bir dille konuşma koşuluyla. Bu devrimcilerin sokaklara çıkmadan önce biraz

daha beklmeleri gerektiği anlamına gelir. Sokaklara çıkmanın zamanı gelince, kabarma menşeviklerin aleyhine olacaktır. Onlar bu tür bir çalışmayla başedemezler. “Saygıdeğer bir tarzda” burjuvazinin kendisi gibi hareket etmeyi gerektiren legal olanaklara gelince, bunu iyi yaparlar. Bu avantajı kullanırlarsa bunalımlarını bugün için çözebilir ve güçlenebilirler.

SORU: İşçinin Sesi örgütünde bir süredir program üstüne bir tartışma sürüyor. Bu programın önemli özelliklerinin kısa bir özetini verir misiniz? Ayrıca yenilikler var mı?

YANIT: Programımızı İngilizce'ye çeviriyoruz ve kısa bir süre sonra yayınlıyacağız. Yalnızca, bu programla halkımıza pozitif bir alternatif sunduğumuzu belirtmekle yetineceğim. Türkiye'de bugüne kadar yazılan ve gerçekleştirilebilecek olan en kapsamlı ve ileri program olduğuna inanıyoruz.

SORU: Parti içi demokrasi devrimciler için en önemli sorunlardan biridir. Örgütlerimiz oportünist parti liderliğinin tartışmayı ezmek için idari tedbirleri kullanmalarının olumsuz örneklerini yaşad. Program sorunuyla ilgili farklılıkların özel olarak nasıl tartışıldığını ve örgütünüzde siyasal farklılıkların nasıl ele alındığını öğrenmek istiyoruz.

YANIT: Parti legal olarak çalışabildiği zaman bütün yapı, tepeden tırnağa kadar, demokratik olmalıdır. Bu

seçimler, açık tartışmalar, kooptasyonun kaldırılması, vb. anlamına gelir. Parti illegal olduğu zaman bu işleyişleri uygulayamazsınız.

İllegal bir partide seçim yapmaya kalkarsanız bu onu mahvetmenin en kısa yolu olur. Polis ve her türlü ajan partiye sızar. Bu nedenle illegal bir partide yalnızca MK için seçim yapabilirsiniz.

Kongre öncesinde MK belli bir üye sayısına sahip olan her örgütün yöre komitesi olarak değerlendirilmesini kararlaştırdı. Ve her yöre komitesi, üye sayısına göre delegeler seçti ve kongreye yolladı.

İllegal partide demokrasi asıl olarak MK için uygulanır. Hücrelere ve bölge komitelerine vb. gelince, yoldaşıktan, yoldaşça güvenden söz edebilirsiniz, ama kurumlaşmış anlamıyla demokrasiden söz edemezsiniz. Diğer yandan partide demokrasinin mümkün olduğu kadar iyi işlemesi için olası her araçtan yararlanmaya çalışıyoruz. Partimizde her yoldaş kendi örgütünde, hatta MK ya da kongrede bile görüşlerini tartışmaya açabilir.

Menşeviklerle geçirdiğimiz deneyde, onların idari tedbirlerine karşı savaştık. Fakat partide merkeziyetçiliğe hiçbir zaman karşı çıkmadık. MK toplantıları istedik! Bu tür şeyler için savaştık. İllegal bir partinin üyelerine demokrasi için değil.

İllegal bir partinin gerçekten demokratik bir parti olamayacağını biliyoruz. İllegal partinin gerçekten demokratik olamayacağını söylemezsek ikiyüzlülük yapmış oluruz. Ancak işçi sınıfı siyasal haklarını kazandığı zaman parti demokratik ilkeler üzerinde çalışabilir.

Demokrasi bir oyun, bir oyuncak, bir fetiş değildir. İşçi sınıfı devrimci çıkarlara destek verdiği zaman demokrasiyi uygular. Parti legalken demokratik işleyiş

devrimci çıkarlara katkıda bulunur. Ama parti illegalken bu, tehlikeli bir oyundur.

Türkiye'de yerel parti kongreleri toplamamız bir hataydı. 1979'da partiden atıldığımızda kafamıza takılı dev bir hayalet vardı. Partimiz 50 yıldır kongre toplamamıştı! 50 yıldır gerçek bir program ve tüzük yoktu! Üzerimizdeki bu baskıyla Lenin'in söylediklerini bile ihmal ettik. Yaptığımız bir hataydı ve pratik bize yine Lenin'in doğru olduğunu gösterdi. Bu kongrelerin ardından iki tutuklama kampanyası geldi. Biri İzmir'de, biri de İstanbul'da.

SORU: Bu kongreniz partinin bir kanadının kongresi mi olacak, yoksa Lenin'in 1912'de yaptığı gibi, Partinin kongresi olarak mı ilan edeceksiniz?

YANIT: Biz, Bolşeviklerin RSDİP'de olduğu gibi, artık partinin bir kanadı değiliz. Şimdi ayrı bir program, ayrı bir tüzük ve ayrı bir örgütle tamamıyla farklı bir partiyiz.

5.(1.) Kongremizi toplamış bulunuyoruz. Maalesef partimizin tarihinde, toplanan her kongre, ilk kurucu kongre olmuştur. Bu nedenle “5” tarihi kökleri, “1” ise şimdiki durumu göstermektedir.

Kongrede 16 yöre komitesi temsil edildi.

Yoldaşlarımızın yarısına yakını cezaevlerinden gelenlerden oluşuyordu. Delegelerin %34'ü kadındı. Bu, özellikle bir Türkiye örgütü için olağanüstü bir rakamdır. Kongre oybirliğiyle genel sekreteri seçti. Türkiye'de nasıl çalışılacağı konusu bütün yönleriyle tartışıldı. Durumun gerekleri doğrultusunda Türkiye'deki tüm örgüt yapısını değiştirdik.

Daha önceden program üç tartışma aşamasından

geçti. Bu nedenle kongre başladığında programın 3. taslağı elimizdeydi. Bunu tartıştık ve bazı bölümlerini değiştirdik. Yeni program ve tüzüğü kabul ettik.

SORU: Dünya komünist hareketinin bugünkü durumunu, özellikle batı Avrupa'daki partiler söz konusu olduğunda, nasıl değerlendiriyorsunuz?

YANIT: Durumun karmaşıklığı karşısında her ne kadar biraz haksızlık olacaksa da, yargımızı birkaç cümleyle açıklayabiliriz. Komünist partilerinin “sosyal demokratlaşma” süreci vardır. Avrupa'da tüm komünist hareketin çözülmesi söz konusudur. Ve bu çözülme, yalnızca Avrupa'da değil ama Avrupa'da çok belirgin olarak son noktaya doğru ilerlemektedir. Az gelişmiş ülkelerde durum bu kadar belirgin değil. Çünkü oralarda hem yaşam daha zordur hem de partiler daha çok bağırılmaktadır. Bu, kendini militanlık olarak göstermektedir. Bir az gelişmiş ülke partisi elbette bağıracaktır. Bu, hayatta kalabilmenin yoludur ve militanlıkla karıştırmamak gerekir.

Büyük bir kriz vardır. Paradoks gibi görünecek ama, Avrupa partilerini, az gelişmiş ülke partilerinden daha kolay anlayabiliyorum. Avrupa partileri gerçekten tarihsel olarak sıkışmış durumdalar.

Geleceğe iyimser bakmak için her türlü neden var. Emperyalist sistemde gerçekten kötü bir kriz mayalanıyor. Gazetelerde bunun bütün belirtileri var. Bir “ticaret savaşı” yakın görünüyor. Avrupa, Amerika ve Japonya'ya oranla çok avantajsız bir durumdadır. Bu, Avrupa'da yaşamın daha da zorlaşacağını gösteriyor. Bunun en kötü kriz

olduğunu söylemek istemiyorum. Ancak en kötü krizlerden biri olacaktır.

Nesnel koşullar değiştiğinde, elbette yığınların psikolojisi de değişir. Bu nedenle Avrupa'da devrimci unsurların savaşıacakları ve örgütlenecekleri çok daha geniş bir alan açılacaktır. Türkiye gibi orta derecede gelişmiş ülkelerde fırsatlar ortadadır ve yakın gelecekte de ortadan kalkacak değildir. Gerçekten, kullanabilirsek, uzun bir fırsatlar dönemi var olacak. Ve görüşüme göre, Küba'dan biraz daha fazla ağırlığı olan bir ülkede devrim gerçekleşirse, dünya komünist ve devrimci hareketinde büyük değişikliklere yol açacaktır.

İşçinin Sesi Sayı 284 10 Haziran 1985

EMAR VAKFI

KAVGA VE YORUM

65. yıl konuşması

Yoldaşlar, partimizin 65. Kuruluş yıldönümü hepimize kutlu olsun.

Türkiye Komünist Partisi 65 yıl önce doğdu. Hepimizin birazını bildiği çok ihanet gördü. Sık sık da başını tutanlar onun yüce amaçlarına ihanet etti. En başta bu nedenle, bizim kuşağımız geçmişten çok az şey devraldı.

Bugün partimizin tarihinde iyi, güzel ne varsa alan ve büyüten, kötü çirkin ne varsa reddeden ve yok eden bir oluşum geliyor. 65 yaşındaki TKP kabuk değiştiriyor. 65 yaşında ama 1985'de 5. Kongre ile yeniden doğdu. Bu anlamda hepimizi bir daha kutlarım.

Bu yıl kısa konuşacağım. 5.Kongre döneme ve görevlerimize ait herşeyi söyledi. Bize düşen, kongremizin koyduğu hedefleri gerçekleştirmektir.

Faşist rejimin çözülmesiyle onun yerini alan gerici rejim de çözülüyor. Kitaptaki cümlelerle yinelersek, bu çözülme belki devrimcilerin gönlünün istediği denli hızlı değil ama herhangi bir sürecin olabileceği denli hızlı.

Bu bir yılda Türkiye'nin toplumsal, siyasal ortamı kökten değişti. Burjuva siyasal çevrelerinin artık hiçbir kesimi 12 Eylül'ün açıkça ve tam olarak yanında duramıyor. MDP, Halkçı Parti gibi sahte muhalefet partileri liderlerini değiştirerek icazet görünümünü atmaya çalışıyorlar. Eski siyasetçilerin, üzerlerinde siyaset yasağı olanların çıkışları anayasayı ve yasaları deldi. Evren alttan alıyor. Tüm muhalefet partileri, bu kışa “gerçek muhalefet” yapmak üzere giriyor.

Daha önce böyle davranmıyorlardı. Şimdi neden

böyle davranıyorlar? Çünkü yoldaşlar, burjuva siyasetçisi pragmatiktir. Burjuva siyasetçisi halkın nabzını çok iyi elinde tutuyor. Ve görüyor ki, bu rejim halkımızın istemlerine, özlemlerine tamamen ters düşmektedir. Halkın bu rejime verdiği destek yoktur.

Burjuva siyasetçileri doğal olarak halkın konumunu iki amaca birden alet ediyorlar. Birincisi halkın desteğini arkasına alarak başa gelmekse, ikincisi ve asıl önemlisi halkın tepkisinin sözcülüğünü kaparak patlamaların önüne geçmektir.

Çözülmeyi denetimde tutabilmek, dizginleyebilmek için çeşitli yollar geliştiriyorlar. Bunların arasında üç tanesine dikkat etmek gerekir. Bunlardan birincisi, SODEP ile Halkçı Parti'nin, Doğru Yol'la MDP'nin birleşmesiyle parlamento dışındaki iki partinin parlamentoya çekilmesi oyunudur. Evren bildiğimiz gibi başlangıçta SODEP'in ve DYP'nin herhangi bir açık kapıyı kullanarak parlamentoya katılmalarına karşıydı. Şimdi bu birleşmeleri onayladığını gazeteler yazıyor. Bu durum bir yanıyla faşizm sonrasında yerleştirmeye çalıştıkları rejimin de, yaşamın gerçekleri karşısında nasıl çarpılıp değiştiğini gösteriyor. Fakat bir yanıyla da, çözülmeyi yavaşlatmak, rejimi meşrulaştırmak, bu partileri parlamento içine çekerek iyice ehlileştirmek, daha ehlileştirmek, daha da ehlileştirmek amacını güdüyor.

Bu dönemde geliştirilen ikinci önlem, parti ve örgüt düşmanı burjuva sosyalizmine özgürlük tanımadır. Devrimci çevreler için, Marksizmin parti fikrine, komünist partisine karşı olan, sol görünümlü, 12 Eylül'den önce keskin yazılar yazmış ama faşist dönemde ülkede legal yaşadıkları halde kollarına dokunulmamış bir çevre kullanılıyor. Bu çevre dört renkli, bol resimli dergilerle en bayat, en soysuz fikirleri, en yeni, en “batılı”, aynı zamanda

en Türkiyeli sentezler olarak ortaya sürüyor. Bu gerçekten icazetli çevre, okullarda öğrenci dernekleri kurma savaşımını küçümsemeye, işçilerin sendikal savaşımını engellemeye çalışıyor. İğrenç amaçlarına uygun düşen bir halk dalkavukluğuyla en yoz müzikleri, en yoz sinema artistlerini “halk seviyor” gerekçesiyle yüceltıyor. Günün ilgi çeken nesi varsa kullanıyor. Öyle ki, *Milli Gazete*'de bile yazılar yazıyor. Devrimcileri finans kapitalle “tarihsel uzlaşma”ya çağırıyor. Tüm bunları yaparken ısrarla sürdürdüğü tek şey, varlığının da tek amacı olan, parti düşmanlığıdır. Gençliği Marksçı-Leninci yoldan uzaklaştırmaktır. Böyle olduğu için de, bu burjuva sosyalistleri çözülme sürecinin raydan çıkmasını istemeyen en gerici çevrelerin birer piyonu durumundadırlar.

Üçüncü olarak sendikal birliği engelleme ve parçalama. Burjuvazinin hain planlarından biri de işçi sınıfımızın sendikal birliğini parçalamaktır. Biliyorlar ki. Türkiye'nin koşullarında, Türk-İş'te sağlanmış bir sendikal birlik bugün belki sınıf uzlaşmacılığına da yarasa, yarın atom bombasıdır, en dehşetli silahtır.

Tercüman gazetesi bizi hedef aldığı son yayınlarında, bu bölme çabalarına destek veriyor. Komünistler Türk-İş'te birlik istiyor, diyor. Öyleyse, “Türk-İş'ten ayrılmak isteyenler komünist değildir, bu fikir kötü değildir” anlamına varıyor.

Çözülme denetimde tutmak için başvurulmuş bu da göremediğimiz başka önlemlerin hiçbirisi sökmeyecektir. Bir kere, DYP ve SODEP'i parlamento içine çekerek burjuvazinin iç çelişkilerini yumuşatma oyununun sökmeyeceğini Demirel'in ye DSP'nin tutumu gösteriyor. İkincisi, parti fikrine düşman burjuva sosyalistleri, burjuva soludur. Yığın hareketleri kaçınılmaz olarak yaklaşıyor. İlk

yığın hareketleri ile birlikte bu burjuva sosyalizminin nasıl eriyip yok olduğunu göreceğiz. İşçi sınıfımızın sendikal birliğine gelince. Kapitalizm koşullarında işçi sınıfının bölünmüşlüğü'nün bitmeyeceğini biliyoruz. Ama bu birliği ağırlığıyla sağlamanın, savaşın sonunu belirleyecek unsurlardan biri olduğunu da biliyoruz. Türkiye işçi sınıfı bugün olgun ve deneyimli bir sınıftır. Bu çabaları boşa çıkaracağına inanıyoruz.

Yoldaşlar, bir yıl içinde Türkiye bambaşka bir yere geldi. Bugün artık Türkiye ortamı çok daha kolay görülüyor. Bir yıl önce faşizm çözüldü dediğimiz zaman, menşevikler ve benzerleri “orijinallik merakı” dediler. “Orijinal görüşlerle örgütü ilerletme sevdası” dediler. Şimdi bunların üzerinden bir yıl geçti. Soralım bakalım, hangisi orijinalliktir? Bugünkü Türkiye'ye, böyle bir ülkeye faşist demek, işte bu en büyük orijinalliktir! Hem de Marksizme yabancılığın, hatta derinden düşmanlığın yaptırabileceği bir orijinalliktir.

Yoldaşlar, faşizmin çözüldüğünü görmemek, böyle bir ülkeye faşist demek orijinalliği aynı zamanda Türkiye devrimci hareketinin derin yapısal bozukluğunu da bir kez daha gözler önüne serdi. Tabandaki militanların savaşkanlığını bir yana bırakırsak, Türkiye devrimci solu, küçük burjuva yarım da diyemeyeceğim çeyrek aydınlarının sultanı altındadır. Tabanda devrim için her özveriyi göğüsleyebilen devrimci yığınla var. Deneyim ve birikimleri arttıkça, bu çeyrek aydınları silkeleyip atacaklar. Ama bugün böyle. Devrimci hareket üzerinde küçük burjuva aydını bile olamamışların sultanı var. Bu durum devrimci hareketimize belli başlı dört özellik getiriyor.

Birincisi, bu küçük burjuva çeyrek aydınlar Marksizmi bilmiyorlar. Bildikleri kadarıyla da yarım yamalak,

birbirinden kopuk kalıplar halinde biliyorlar. “Devrimci teori olmadan devrimci pratik olmaz” gerçeği Türkiye’de çok güzel görünüyor. Yine hatırlatalım: Türkiye’de finans-kapitali, devlet-tekel kapitalizmini, emperyalizm aşamasını, devrimci durumu, faşizmi, faşizmin çözüldüğünü göremeyen bu yöneticiler, devrimci potansiyeli bir daha, bir daha kırdırmaktan başka ne yapabilirler?

İkincisi, bu küçük burjuva çeyrek aydınlar yaşamı izlemeyi de bilmiyorlar. Kafalarındaki kalıplar buna da engel oluyor. Oysa Türkiye’nin bugününü anlayabilmek için sağlam bir sağduyu büyük ölçüde yeterlidir. Herşey gözler önünde.

Sonra bu yöneticilerin büyük çoğunluğunda “saygıdeğerlik” hastalığı var. Mesajlar, protokoller, kutlamalar, sonuç bildirgeleri, vb... “Önemli insan” pozları var.

Dördüncü olarak, bunlar yaşamı izlemeyi, onun gösterdiği teorik genellemeleri yakalamayı bilmiyorlar ama, bunların büyük çoğunluğunda günlük çıkarları konusunda son derece ilkesiz bir pragmatizm var. Günlük çıkarlarını iyi biliyorlar.

Bu küçük burjuva özellikler dalga dalga devrimci hareketin bütününe yayılıyor ve harekete *bugünün en büyük tehlikesini* taşıyor. Bu tehlike devrimci hareketimizi ipotek altına koyma tehlikesidir. Komünist partisini kendi devlet politikaları içinde bir dostluk derneği gibi değerlendiren geleneksel yaklaşımların yanına son yıllarda bir de Suriye, Irak, İran, Libya gibi ülkeler eklendi. Sorarsanız, bunlara “proleter enternasyonalist yardım” deniyor. Bilmediğimiz ne kadar çok “proleter enternasyonalist”(!) ülke varmış bu dünyada!

Komünistler gerçek proleter enternasyonalizminin

değerini çok iyi bilirler. Ne var ki, şu ya da bu devletin o günkü erk yapısınca belirlenen geçici çıkarları uğruna “önerilenler” proleterya enternasyonalizmi değildir. Proleter enternasyonalizmi dünya devriminin ve ülkemiz devriminin çıkarlarını, devrimimizin dünya ve ülke gerçeklerinden çıkan bağımsız gelişim yolunu ipotek altına almaz. Bugün devrimci hareket için en büyük tehlike budur yoldaşlar. İpotegi engellemek, devrimin bağımsız yolunu korumak, güçlendirmek, herkese, herşeye karşı güçlendirmek, yine komünistlere düşüyor. Devrimimizin, dünya işçi sınıfının ve dünya devriminin çıkarlarından bağımsızlığını değil, şu ya da bu kesimin geçici ve kesimsel çıkarlarından bağımsızlığını gözbebeğimiz gibi korumak temel görevimizdir.

Türkiye solunun bu özetlediğim durumu, ara dönemin özellikleri üzerine oturunca, bu döneme devrimci hareketi bekleyen ikinci tehlike de büyük ölçüde ortaya çıkıyor. Önce ortamın özelliklerini hatırlayalım. Giderek genişleyen ama gerçek anlamda devrimci propagandaya hâlâ kapalı legal olanaklar. Yığın eylemlerinin yokluğu. Sola dönük çevrelerin 12 Eylül yenilgisinin ve terörünün şokunu henüz atlatamamış olması. Çok sayıda tövbekar, yılgın, “bu böyle olmaz” diyenin ortalıkta var olması. Ortamın bu özelliklerini, devrimci hareketin yukarıda değindiğim yapısal bozukluğu ile birlikte düşündüğümüz zaman, bu dönemde burjuva sosyalizminin ve menşevik oportünizminin güçlenmesi için son derece elverişli koşullar olduğunu görürüz.

Menşevikler açısından 1973-74 yıllarına benzer bir durum var. Yalnız menşevikler bugün 73-74'den daha avantajlılar. O günlerde çok az sayıda örgüt, çok az sayıda partili vardı. Bugün öyle değil. Yılgınlık psikolojisini,

yılınları bugün daha geniş toparlayabilme şansları vardır. Bu büyük avantajları yanında bazı dezavantajları da var. Bunların birine biraz ileride değineceğim.

Bu dönemde bu iki eğilimle savaşımlı yeniden yükselteceğiz, yeniden hızlandıracağız. Ve anlatacağız ve göstereceğiz ki, devrim için savaşmayana komünist denmez.

Devrim için savaşmayana komünist denmez ama devrim için doğru savaşmayana da komünist denmemelidir. Bu konuda da iki örnek vermek istiyorum.

Birincisi, ki bunu artık açıkça söyleme zamanı geldi geçiyor, Kürt komünistlerinin tutumudur. Yıllardır Türk komünistlerinin yapması gerekeni söylerler, onların geçmişini şövenlikle suçlarlar. Bunda hakları vardır. Türkiyeli komünistlerin geçmişi şövenizme bulaşmıştır. (Fakat *İşçinin Sesi*'nde böyle birşeyi hiçbir zaman bulamamışlardır, bulamayacaklardır.) Tarihten gelen bir haklılıkla ezen ulus komünistinin görevini sürekli beynimize çakarlar. Biz bundan gocunmuyoruz. Kimse bize hatırlattığı ya da hatırlatmadığı için görevlerimizin peşinde değiliz. Ezen ulus komünistinin, ezilen uluslara ikircimsiz, koşulsuz ayrılma hakkını, ayrı devlet kurma hakkını savunması gerektiğini gayet iyi biliyoruz ve pratiğimizde de bunu ilk günden beri uyguluyoruz.

Peki, yoldaşlar için bir de öteki yanı var. Ne oldu ezilen ulus komünistinin görevine? Neden bundan hiç konuşulmuyor? Ezilen ulus komünistinin de, tüm ulusların özgür ve gönüllü birliğini savunması, bunu aktif propaganda etmesi, bir devlet içinde her ulustan işçilerin bir tek komünist partisinde birleşmesini aktif propaganda etmesi gerektiğini Marksizm söylüyor. Komünistler, küçük “ulusal” devletlerden değil, olabilen en geniş, gönüllü

birliklerden yanadırlar diyor. Neden ezilen ulus komünistinin görevleri hatırlanmıyor? Bugün bunları hatırlatmanın zamanıdır.

Kürt komünistlerine ilişkin olarak iki şey daha söylemek istiyorum. Son zamanlarda bu çevrelerde “devrimci intikam” diye bir kavram çıktı. “Devrimci intikam” kavramı hangi Marksizmde var? intikamın hiçbir zaman devrimcisi olmaz. İntikam her zaman gerici bir duygudur, komüniste yabancı bir duygudur.

Bir de son zamanlarda, “Kürdistan'da militanın kişiliği” diye bir sorunla ilgileniyorlar. Evet, Kürdistan'da militanın kişiliği diye bir sorun vardır. Dahası, tüm Türkiye'de militanın kişiliği sorunu vardır. Ne var ki, bu onların anladıkları anlamda bir sorun değil, proleterleşme ve komünistleşme sorunudur.

Doğru savaşmama konusunda vermek istediğim ikinci örnek, son aylarda yine nükseden “komünistlerin birliği” fikridir. Bu fikri de iyi tanıyoruz. Toplumsal yaşamda her beklenmedik dönemeç devrimci harekete yeni bir yaprak dökümü getiriyor. Ağaçlardan kopan, ortalıkta uçuşmaya başlayan bu yapraklar, yeniden “yeşillenebilmek” umuduyla, komünistlerin birliği fikrine sarılıyor. Bu, gerçek komünist birliği değil, rüzgara kapılmış uçuşan cins cins yaprağın toplaşması fikridir. Böyle cins cins yapraklardan komünistlerin birliği çıkmaz, çıksa çıksa iyi humus çıkar.

Komünist partisinin bölünmez birliği! İdeolojik, teorik, siyasal saptamalarda ve örgüt anlayışında birlik. İşte komünistlerin birliği. Bizim anladığımız birlik budur.

Geçen yılki 10 Eylül toplantısının ardından, Marksizme, devrimcilik onuruna, partimize karşı bildiğiniz kara başkaldırıyı örgütleyen Karadağ da son aylarda bu

tellerden çaldı.

Tarihte bir söz var: “Her Romalı askeri Romalı değildi” diyor. Biz her parti üyesinin gerçek komünist olmadığını geçirdiğimiz gericilik yıllarında iyi öğrendik. Bunların bazıları hatalı seçim olmuş, partiye alınmaması gereken insanlarmış. Sonra insanlar zaman içinde değişebiliyorlar. Gerçek bir komünist olabilmek için bilimsel sosyalist dünya görüşü gerekiyor. Dünyayı değiştirmek kararlılığı gerekiyor. Bunların yanısıra bir de gerçek insan olmak gerekiyor.

Parti yıkıcılığına heveslenenler bize Avrupa'da zarar verdiler. Türkiye'de yaprak kımıldamadı, kımıldamazdı, kımıldamaz. Ama Avrupa'da zarar verdiler ve hatırlarsanız o gün söylediğim gibi asıl olarak da mali açıdan zarar verdiler.

Şimdi bir de kendilerine bakalım. Büyük iddilarla, “en gerçek” komünist partisini kurma amacıyla çıktılar. Ne oldu bu bir yılda? Ancak ve ancak ideolojik, örgütsel ve taktik konularda oportünizmin birbirinden ayrılmayacağını kanıtlayabildiler. Bir yanda oportünizm, öte yanda devrimci tutum, yok böyle birşey. Oportünistsen ideolojik, örgütsel ve taktik konularda oportünistsin. Karadağ'ın son bir yılı bu gerçeği bir kez daha kanıtladı. Kendisinin partiden attığı insanlara gazetesinde yer verdi. Bizim aramızdan faşizm çözüldü dedik diye, “hayır faşizm çözülmedi” bayrağını dalgalandırarak ayrıldı, hiçbir zaman faşizm gelmemiştir diyen bir örgütle birleşme görüşmeleri yaptı!

Bunlar, oportünizmin gerçekten ideolojik, taktik ve örgütsel konularda bir bütün olduğunu gösteriyor. Ve bugün Ankara'daki yoldaşlarımızın onlara taktığı adla *Kurtuluş Yolu* değil, “*Kayboluş Yolu*” olduklarını gayet iyi görüyoruz.

Şunu da ekleyelim ki, içten ve açık bir özeleştiri yaptıkları, düşünce sistemlerini düzeltmeyi kabul ettikleri takdirde bu insanlara partimizin kapısı her zaman açık olacaktır.

Bize gelince, “faşizmin çözülüşü, *İşçinin Sesi*'nin de çözülüşü oldu” dediler. Öyle mi oldu? “*İşçinin Sesi*'nde kriz olmaz” derken abartma mı yapmışız? Gözboyamaca mı, kandırmaca mı yapmışız? Hayır, tam tersine, 1985 partimiz için verimli ve başarılı bir yıl oldu. Bu başarılar arasında 4 tanesi gerçekten dikkate değerdir.

Birincisi ve daha sonraki başarılarımızı da hazırlayan temel neden, faşizmin ortadan kalkışını saptayabilmemiz oldu. Ortamı doğru değerlendirince ortamın istediği yeni görevleri saptayabildik, ona göre kendimizi hazırlayabildik, ona göre çalışmalarımızı ilerletebildik.

İkinci başarı, Avrupa'yı ilgilendiriyor belki ama söylemeye değer. Likidasyon sevdalılarını, sağ ve lümpen unsurları gerçek bir bozguna uğrattık.

Üçüncüsü Türkiye tarihinde ilk kez, televizyonda iki korsan yayın yaptık. İkincisi birincisinden kıyaslanmayacak kadar geniş ve çok daha net duyulan bir yayın oldu. İkinci yayının dinlendiği yerler Kasımpaşa, Taksim, Tepebaşı, Galatasaray, Kurtuluş, Harbiye, Maçka, Nişantaşı, Şişli, Osmanbey, Mecidiyeköy, Vatan Caddesi, Aksaray, Karaköy. 1965'lerden beri, böyle durumlar olduğu zaman oportünistlerden dinleriz hep, “aman yapmayın, provokasyon olur, aman yapmayın, faşizm gelir”. Çok merak ediyorum şimdi ne diyecekler? Onlara göre faşizm var, nereye gelecek? Bakalım ne diyecekler?

Bir de menşevikler “bir çanta, bir adamla bu işler olur, gayet basit” diyorlar. Adam çantayı bir yana koyup gidiyormuş. Çanta da yayını yapıyormuş. Peki ama

yoldaşlar, bir soru var burada. Çanta nerede? Çanta nerede gerçekten, çünkü yayının yapıldığı yer 3-4 dakikada saptanabiliyor. Neden bulunmuyor bu mübarek?

Geçtiğimiz yılın başarıları arasında en önemlisi de yoldaşlar, 5. Kongremizin toplanması oldu. En başta katılım, ne denli demokratik bir kongre olduğunu kanıtladı. Gerçekten, dünya komünist hareketindeki illegal partilerin durumlarını bilenler için kongrenin rakamları şaşırtıcıdır. Kongrenin çalışmaları büyük bir adım oldu. Kongrenin kararları da, ne denli önemli olduğunu ilerideki yıllarda daha iyi gösterecektir.

Bu kongreyle beraber, şimdi şöyle bir durum var: İki kongre, iki parti var.

İki kongre, neden İşçinin Sesi'nin kongresi? Hiçbir yönüyle, toplanış ve çalışma biçimiyle bile menşevik kongre Marksizme bağlı, savaştı bir komünist partisi yaratmada bir adım olmadı. O kongreyle beliren belgi bunu çok iyi anlatıyor. O kongreden sonra şu belgiyle çıkıyorlar: “Demokratik Türkiye, daha güçlü TKP!” Türkiye kimin eliyle demokratik olacak? TKP eliyle olmayacağı belgiden okunuyor. Türkiye burjuvazi eliyle demokratik olacak ve o ortamda da TKP daha güçlü olacak. Belgileri söylüyor, demokratik Türkiye, daha güçlü TKP. Görülüyor ki, menşevik kongre TKP'yi burjuva demokrasisinin bir eklentisi yapmıştır.

TKP'nin gerçek 5. Kongresi ise partiyi Marksizm-Leninizm yolundan gerçek bir savaş aygıtı yapmada dev bir adım olmuştur. Bizim belgilerimiz, “demokrasi için devrim, devrim için demokratik savaşım” ve “devrim için Türkiye'nin gereksinimi parti”dir.

İki parti, neden TKP-İşçinin Sesi? Bu noktada uzun söze gerçekten gerek yok, hele bu salon için hiç gerek yok.

Yalnız *Atılım*'ın 15 Ağustos 1985 tarihli sayısında yer alan, partimizin 65. yıldönümüne ilişkin yazıdan bir cümle okuyacağım. Seçilmiş sözcüklere dikkat etmenizi rica edeceğim. Okuyorum: “*Ataların* böyle bir parti yarattığını düşünen her bilinçli *Türk* işçisi, *Kürt* işçisi, *Türkiyeli* her emekçi *Türk* olmaktan, *Kürt* olmaktan, *Türkiyeli* olmaktan büyük bir *ulusal gurur* duymaktadır.” Bir komünist partisi herhalde ancak bu denli düşebilir, herhalde bu en dibidir.

Yalnız yoldaşlar, menşevik partinin içinde çok sayıda namuslu komünistin hâlâ varolduğunu unutmayalım. Ve yine unutmayalım ki, devrimci hareketteki öteki örgütlerden farklı olarak, onlar da bizim gibi parti terbiyesiyle yetişmişlerdir. *Ve onlar orada oldukça o partide krizler eksilmeyecektir.* Bunu 1977'den beri söylüyoruz, olaylar da kanıtlıyor. Bugün menşevik partide yeni bir kriz yaşanıyor. Belçika, Danimarka, İsveç, Hollanda, Almanya örgütlerinde gelişen devrimci başkaldırı ve buna yanıt olarak getirilen tasfiyeler bu yeni krizin kendisi değil başlangıcıdır, habercisidir.

Biraz önce, yaşadığımız ara dönemde oportünizme büyük bir fırsat var ve bu kez 1974'den daha avantajlılar demiştim. İşte dezavantajlarından bir tanesi de bu yeni girdikleri krizle birlikte ortaya çıkıyor, onun içinde anlaşılıyor. 1974'lerde partinin başında İ.Bilen vardı. İdeolojik görüşleri bir yana, yaşıyla, deneyimiyle, zekasıyla, partide gerçek bir otoriteydi. Bugün ise Haydar Kutlu denilen kimliksiz bir insan var. Bu önemli bir dezavantajdır. Parti içinde disiplini, otoriteyi yerleştirebilmede önemli güçlüktür.

Yoldaşlar, menşevik partinin ve bizim 1978'den bu yana geçirdiğimiz gelişim birşeyi çok iyi ortaya koyuyor:

Komünist partisinin kendisini herkesten ayrı koymasının, ve ama bunu doğru bir platformda yapmasının önemini. Yaşadığımız 7 yılın en önemli bir dersi budur. Menşevikler “birlik” adına ne zaman birşeyler yapsalar ve özellikle ne zaman TİP’le yakınlaşırsalar, bundan zararlı çıkmışlar, özellikle de nitelikli kadro kaybetmişlerdir. İçine girdikleri bu son kriz de, doğrudan TİP yakınlaşmasının sonucudur. *İşçinin Sesi* ise ne zaman kendisini öteki güçlerden başarılı biçimde ayırmışsa güçlenmiştir.

Türkiye devrimci hareketinde çok şeyi ilk söyledik. Bunun sıkıntısını göğüsledik. Ve ardından yararını kucakladık. Üç dört kişi ile başlayıp, 14 komite ile kongre yapabilen bir parti olmamızın, kurda kuşa yem olmamamızın önemli nedeni budur.

Faşizmin çözülüşü saptaması ile bu süreci biraz daha sancılı yaşadık, çünkü bu görüş, devrimci hareketin genel dokusuna, inançlarına, önyargılarına, saplantılarına ters geliyordu. Sonra süreç herkesin kolayca görebileceği gibi değil, yavaş geliyordu. Ve de partimiz içindeki oportünist yıkıcılıkla birleşmişti. Böyle olduğu için biraz daha sancılı geçti. Fakat bugün kucaklayacağımız yararlar da daha fazladır. Devrimci hareketin düşünen, bir daha yenilgi görmek istemeyen kadroları, düne oranla kıyaslanmayacak denli fazladır. Sonra mızrak artık çuvala değil, sirk çadırlarına sığamayacak kadar büyümüştür. Bugün böyle bir ülkeye faşist diyebilmek için tek kelimeyle dengesiz olmak gerekir. Ve buna rağmen devrimci örgütlerin büyük çoğunluğu hâlâ yanıfta ısrar ediyor, daha hâlâ faşist diyor. Böyle olduğu için de yoldaşlar, sıkıntının sonuçlarını çok daha iyi toplayacağız.

Geçtiğimiz yıl sıkıntılı oldu. Bunların üstesinden gelemeyen bir hareket ne yapacak? Bunların üzerinden

geçtik ve ileriye doğru somut adımlar attık. Yerimizde saymadık, yerimizi korumadık, ileriye doğru adım attık. Ve görüyorsunuz, rüzgar döndü. Özellikle de Türkiye'den gelen haberler son derece sevindiricidir. Yalnızız. Yalnız yürüyoruz. Doğruda yalnız yürüyoruz. Tam da bu nedenle güçleniyoruz ve güçleneceğiz.

Yalnız bir ihtar hepimize. Dönen havadan rahatlamayalım, gevsemeyelim. Düşmanlarımızın, başta Evren olmak üzere - artık iyice tanış olduk - tırnaklarının kesildiğini sanmayalım. Provokasyonlar gelecektir, hem de yakınlarda gelecektir. Bunlara hazırlanalım, kongrenin önümüze koyduğu hedefleri gerçekleştirelim. Düşmana en iyi yanıt budur. Yine aynı çerçevede bu yıl özveri taarruzunu da üstün başarı ile tamamlamak zorundayız.

Yoldaşlar, bilirsiniz, taarruzlarda hep bir öncekinden daha üstün başarı hedefi koyarız. Bunu dışımızdaki çok kişi, örgütümüze yönelik bir propaganda olarak değerlendirir. Oysa bizler çok iyi biliyoruz ki bu gelişen bir örgütün gerçeğini yansıtan zorunlu bir yinelemedir.

Ülke dışındaki parti örgütlerine bu konuşmada tek bir mesaj var: Her yerde örgüte “savaş hazırlığı ortamı”nı getirin diyoruz. Nedir savaş hazırlığı ortamı? Bir ülke savaşa yaklaştığı zaman ya da savaşa girdiği zaman, tüm ekonomisi savaşa yönelir. Otomobil fabrikası ise tank yapar, elbise fabrikası ise kaput diker, ayakkabı fabrikası ise postal yapar. Herşey savaşa yönelir, tüm barışçıl üretimler dahil. Bizim de Avrupa'daki tüm örgütlerimiz aynı şekilde savaş hazırlığı ortamı içine girmelidir. Bundan şunu kastediyorum: Ülke dışındaki her parti örgütü, her birim, her partili günlük görevlerinin yanı sıra, Türkiye'deki örgütlerimize, yoldaşlarımıza ne katkı yapabilirim diye düşünecek. Başarısı, başarımız bir de bununla belirlenecek.

Bugün Avrupa'daki yoldaşlar için tek doğru çalışma,
Türkiye'ye ne verebilirizi içine eklemiş bir çalışmadır.

Yaşasın Partimiz!

Yaşasın devrim!

İşçinin Sesi Sayı 291 23 Eylül 1985

EMAR VAKFI

O Bir Kartaldı

Bu her zaman böyle mi olacak? Yaşamıyla, savaşıyla bizlere onur veren, halkın sevgisini ve saygısını kazanmış bir üstün insan sessizce akıp gidecek ve biz ancak o zaman kendimize geleceğiz, ona karşı yerine getiremediğimiz görevlerimizi hatırlayacağız. Bu satırları yazarken bir de bunun için üzülüyoruz.

Onu burjuvazi öldürdü. Hapis, sürgün, işkence ve açlık içinde geçirttiği yıllardan sonra hastalığına baktırtmasına izin vermedi. Burjuvazi ondan her zaman korktu. O sesin tutuşturduğu öfkenin herşeyi yakıp kül edici gücünden korktu. Şimdi Ruhi Su'dan kurtulduğunu düşünüyorsanılıyor. Ölümlü Ruhi Su ile başedemedi, ölümsüz Ruhi Su karşısında ne yapacak?

O bir komünistti. Partisi onu bıraktı, o partisini bırakmadı. Sevgisini kalbine gömdü, yürüdü. Devrimci hareket de acılı ömründe onu çok yaraladı. Bir yanda burjuvazi radyoda ve çeşitli kurumlarda sanatını sürdürmesini önler, onu açlığa iterken, öte yanda pekçok devrimci onun yaşayabilmek için İstanbul'da kulüpte çalışmasını “burjuvaziye eğlendirmek” olarak değerlendirmişti. Türkiye işçi ve komünist hareketinin ender uluslararası değerlerinden biri olan Ruhi Su'yu günün “popüler” züppelerinin ardından 2., 3., 4., olarak konserlere çıkarmıştı. Bunların da üzerinden aştı, yürüdü. Biliyordu ki, devrimci harekette zaman zaman boy veren çeşitli tutumlar onun gençliğinin, kendini bulma, kişilik kazanma çabasının kaçınılmaz evreleriydi.

Türkiye işçi-komünist ve sanat hareketi içindeki özel yeri hiçbir zaman doldurulamayacak olan Ruhi Su,

savaşımın bugün geçtiği yer açısından da çok şanssız bir günde öldü. Onun büyük sözler söyleyip yazılar yazmaya gereksinimi yoktu. Onun tüm yaşamı ve sanatı, dostunduşmanın karşısında eğilmez mağrur başı, işte bunlar zaten ne dediğini anlatıyordu. O tüm varlığıyla, Türkiye devriminin, Türkiye ve dünya işçi sınıfının çıkarlarından bağımsız olmayan ama geçici ve kesimsel her çıkara yabancı bağımsız yolunun simgesiydi.

Son yıllarda halk müziği üzerine girdiği tartışmada, o tartışmanın tarafları arasında haklı da, kazanan da oydu. Karşıtları onu, halk müziğinin gelişmesine, hiç olmazsa Ruhi Su ile vardığı noktadan sonra gelişmesine karşı olarak yorumladılar. Ruhi Su'nun folklorumuzun ve müziğimizin gelişmesine karşı olması düşünülebilir mi?

Onun her çabası, her ürünü türkülerimizin binlerce yıldan süzülen varlığını çağdaş ses ve söyleyiş yorumlarına ulaştırma çabasıdır. İsteddiği, geliştirmenin yapının temel özellikleriyle uyumlu, ona yakışan, onu besleyici nitelikte olmasıydı. Bu konuda da son derece sakindi. Söylediklerinin doğruluğuna ve yaşamın doğruyu seçmedeki olağanüstü gücüne olan inancının verdiği sakinlik içinde gülümseyerek söylediği şu sözleri hatırlıyorum:

“Olur mu hiç? Yaşam ve gelişme durur mu? Tabii ilerleyecek. Ne yenilikler, ne çeşitlenmeler kazanacak. Ben yalnızca bu yenilik ve çeşitlenmelerin yapıya ters, eğreti, geçici olmaması için çalışıyorum. Hepimizin her alanda yaptığı, ya da yapması gereken bu değil mi? Söyle, sen de bunun için çalışmıyor musun?”

Tabii sanatımızın gelişmesi Ruhi Su ile durmayacak. Ancak o, Türkiye tarihinin en kahrılı yıllarında bir komünist olarak her çeşit zorluğa, hapse, sürgüne, işkenceye,

vefasızlığa, kalleşliğe karşı emekçinin gür sesini yükseltmesiyle Türkiye tarihinde (sanat tarihinde demiyorum) bir kartal olarak her zaman en yükseklerde uçacaktır.

Şan olsun Ruhi Su'ya!

Şan olsun Ruhi Su'ları yaratan Türkiye işçi sınıfına!

İşçinin Sesi Sayı 291 23 Eylül 1985

EMAR VAKFI

KAVGA VE YORUM

Resmi partideki krizin hatırlattıkları

Resmi partide yeni bir kriz var. Bu kez çok yaygın ve 70'lerde yetişmiş kadronun büyük çoğunluğunu içine almış olarak var.

Yıllardır söylediğimizi bir kez daha söyleyelim. Bir yanda *o partiye dikte edilmiş devrim dışı misyon (abç-Ed.)*, öte yanda o partinin devrim partisi olduğuna inanarak oraya katılan temiz komünistler var oldukça resmi partide kriz eksilmez.

Bugünkü geniş muhalefetin perspektifleri üzerinde durmayacağım. Çok geniş ve azar azar tasfiye edilen, bir kısmı ise çeşitli yöntemlerle susmaya zorlanan bir muhalefet. Bırakın ülkeler arasında, aynı kentte bile örgütsüz, ilişkisiz, başsız, amaçsız, birbirlerine karşı bile güvensiz, “bu muhalefetle şuradan şuraya bir adım atılmaz” diyen büyük bir tek tek insanlar yığını. Baş gerçekten çekebilecek yoldaşlar ise, resmilere ne denli lanet ederse etsinler, “büyük bir partide kalmanın yararları”na inanmışlar.

Gerçekten düşünemeyeceğiniz denli geniş bir muhalefet. Fakat örneğin Belçika İşçiler Birliği'nin bildirilerind⁹ de izlenebildiği gibi, tüm ipleri atan cümlelerin yanında, uzlaşmaya açığız gibi cümleler ardında

9 Bu konuda bakınız:

https://emarvakfi.net/wp-content/uploads/TKP-IS/IscininSesi/PDF/1985/is292_1085.pdf ve
https://emarvakfi.net/wp-content/uploads/TKP-IS/IscininSesi/PDF/1985/is293_1085.pdf

ne yaptığını, ne yapacağını pek bilmez bir muhalefet.

Resmi partideki bugünkü muhalefet, 70'den sonra partiyi Türkiye'de kuran kadroların büyük çoğunluğunu içine almış durumdadır. Dolaştığım ülkelerde bu yoldaşların bazılarıyla da görüşme olanağı buldum. Dönüşte arabayı daha hızlı kullandım, çabuk geleyim diye. Örgütümün havası cennet gibi geldi. Diyorlar ki, “Sovyetler Birliği bunları destekledikçe, üç kişi de kalsalar anahtar onlardadır. Tarihte böyle olmamış mı? Nazım Hikmet'e yaptıkları bilinmiyor mu?” Kendilerine karşı güvensizler. Birbirlerine karşı güvensizler. Türkiye'de işçi sınıfının bugünkü gelişme düzeyine güvensizler. Dünyada devrimlerin gitmekte olduğu yol üzerinde sağlam bir genellemeleri yok. Bu nedenle de, “büyük parti”, “resmi parti” faktörlerine pratiğin çoktan eskittiği bir ağırlık veriyorlar. Devrimi yapacak kadroların en başta kendilerine güvenmeleri gerektiğine ise çok bir önem vermiyorlar. Dolayısıyla daha baştan yılgin ve yenikler.

Öte yandan bol miktarda espri ortalıkta dönüyor. Parti yönetimiyle açıktan alay ediyorlar. Bu tutum içindeki yoldaşlar, gerçekten deneyimli kadrolar, Türkiye'de partiyi kuran kadrolardır. Resmi partideki çürümenin, bu yoldaşların itildikleri çürümenin boyutlarına bakın: Kalabalıkça bir odada oturuyoruz, biraz eski günlerden filan, “nereye gitsek muhalefet, herkes muhalefet, peki, gidişten hoşnut kimse yok mu?” diye soruyorum. Şu yanıtı alıyorum: “Birinci dereceden yöneticiler ve eşleri dışında kimse hoşnut değil.” Çok ilginç bir deyim: “Birinci dereceden yöneticiler ve eşleri”. Belki durumlarını çok güzel anlatıyor, buna eminim, ama bunu söyleyenler o partinin hâlâ üyesidirler. Düşünebiliyor musunuz komünist partisi üyesinin böyle konuşabilmesini? Böyle

konuşabilecek bir duruma gelmişsen, bunun tek bir *namuslu* yolu vardır, açıkça savaşırsın, ya kazanırsın, ya kaybedersin. Ve bilirsin ki o yenilgi anlık, geçici bir yenilgidir, savaşa devam edersin. Partilerinin yöneticilerine, “birinci dereceden yöneticiler ve eşleri” diyor ve gülüyorlar. Acı bir durum. Bu muhalefet *İşçinin Sesi*’nin ilk çıkış yıllarında boğuştuğu koşullardan çok daha avantajlı koşullar içinde, çok daha geniş olanakları harekete geçirebilir. Ne var ki, ne yapacağını bilmiyor, savaşımdan korkuyor, fikir yapısı olarak da menşevik bataktan kurtulmuş değil. Onun için bu geniş muhalefeti, bu yoldaşları *İşçinin Sesi*’ne çağırmak gibi bir amacımız bugün yok. Bugün bir amacımız var: Bu yoldaşların kendi güçlerine inanmaları ve parti içinde açık siyasal konum almaları için yardımcı olmak. Açık siyasal, ideolojik savaşım sihirli birşeydir. Muhalefetin gerçek gücünü tam olarak o gösterir. Şimdi ne olduğu belirsiz fikirlerini de billurlaştırır. Muhalefet içindeki devrimçi komünist ile çürümüşü ayırır. *İşçinin Sesi* ile bütünleşme bizim açımızdan işte o gün gündeme gelir.

Savaşma girdikleri anda çok iyi görecekler ki, oportünizme karşı *İşçinin Sesi*’nin platformu dışında platform yoktur. Görecekler ki, yıllarca resmi yönetimin bize karşı ördüğü psikolojik duvarlar paramparça oluyor. “Ya demek *İşçinin Sesi* de bu duruma itildi, şimdi anlıyoruz ... ” Bu süreç işleyecek. Yapılanları, şimdi kendilerine yapılanları, o zaman bize yapılanları düşünecekler. Bizim başımıza neler geldiğini ama bunların üzerinden komünist onurumuzu lekelemeden nasıl çıkabildiğimizi iyi anlayacaklar. Onlar açısından bu kavgada kalabilmenin, namuslu, onurlu bir şekilde kalabilmenin tek yolu açık savaşımdır. Savaşım ne istediklerini ve

kendilerinin ne olduğunu gösterecektir. Devrimci komünistleri de *İşçinin Sesi*'ne getirecektir. Savaşma kararlılar arasından zaten *İşçinin Sesi*'ne katılımlar var. Yeni üyelik bildirimi yapmadılar, eski partiye giriş tarihleriyle üyelikleri sürüyor. Çok değerli yoldaşlar geldi, ama onlar muhalefetin genel yapısından uzakta insanlar.

Gerçekten oralarda örgütümüzün güzel havasını özledim. Düşündüm ki, menşeviklerin bu durumundan, özellikle muhalefetin durumundan biz de kendimize dönük dersler çıkarmalıyız. Dışımızda bir olaydır ama her olaydan partimizin çıkaracağı dersler vardır.

1978-79'da siyasal sahneye bağımsız kimliğimizle çıkarken - ki gerçekten soğuk, kaygan, karanlık, ıssız bir alan orası, ayağın kaydığı zaman gidiyorsun, bir daha geri gelmiyorsun - böyle bir alana çıkarken pek düşünmedik, çıktık. Çıktıktan sonra da yok olmadık. Bunu sağlayan örgütsel öğelerin ne olduğunu bir kez daha hatırlayalım. Menşevik partinin içine düştüğü ortam ve muhalefetin bugünkü durumu, hangi özelliğimizle tüm pisliklerin üzerinden yürüyebildiğimizi bize bir kez daha hatırlatsın. O güçlü yanlarımızı daha da geliştirmek için bir ders taşısın.

Bu güçlü yanlarımızın başında bir tutum geliyor yoldaşlar: Partimizde bir yoldaşın yüzüne söylenmeyen hiçbir şey arkasından söylenmez. Biz böyle başladık, böyle gidiyoruz. Bu yanımızı daha da geliştireceğiz. Büyüyoruz, yeni katılmalar, yeni alışkanlıklar var. Bunlarla dostça, yoldaşça uğraşacağız. Örgütümüzün bu yönünü hiç kimseye çığnetmeyeceğiz. Bir örgütte insan, kendisine söylenmeyen birşeyin arkasından söylendiğini düşünüyorsa, öyle bir örgütte yaşamın tadı tuzu kalmaz. Bu bizim tek mesleğimiz, en zevkli işimiz, bundan mutluluk duyduğumuz için bu işin içindeyiz. Kimse bizi silah zoruyla

tutmuyor. Çıkanlara da hiçbir şey yapılmıyor, güle güle gidiyorlar. Onun için yoldaşlar, bu üstün yanımıza çok dikkat edelim. Dedikodudan, dedikodu yapılan yerden, ateşten kaçır gibi kaçalım. İşçi sınıfına yabancı bir özellik bu. Ne yazık ki, dedikodu işçilerde de var. Ama onlarda yeterince bilinçli olmadıkları için, başka bir sınıfın özelliğini taşımak anlamına geliyor. Yoksa proletaryanın karakterinde böyle birşey yoktur. Buna hepimiz çok dikkat edelim, örgütümüzün mayasındaki çok önemli bir özelliktir bu. Menşevik partinin durumu bunu bir kez daha bilincimize çıkarmaya yardımcı olsun. Böyle partili olur mu? Tamam söylediği güzel, söylediği doğru, ama böyle partili olur mu? Yöneticisine “birinci dereceden yöneticiler ve eşleri” diyen koca bir partili yığını! Son çözümlemede bunun da vebali menşevik resmi yönetimin boynundadır.

Sonra yoldaşlar, biz iddialı bir partiyiz, iddiamız var. Öyle olunca, içindeki insanlar olarak da iddiamız var. Birşey yapacağız demişiz, yapacağız, iddiamız var. Bu iddia, örgüt içindeki *yoldaşlık duygularına* karşı işlememelidir. Resmi partinin içine düştüğü ortamın gösterdiği önemli derslerden biri *yoldaşlık duygularının* üzerine titremek gerektiğidir. Günlük yaşam içinde bin türlü işe koştururken, bazen akıldan çıkabiliyor. Örgüt seminerlerinde “iyi yönetici hem örgütünü, hem insanı düşünendir” demiştik. İyi komünist de hem örgütünü, hem yoldaşını düşünendir. Günlük çalışmanın hay huyu içinde bu geriye kaymasın. İddialı insanlar olduğumuz için zaman zaman güçlüklerimiz oluyor. Zaman zaman yoldaşlığın gelişebilmesi için ilk adımı karşı taraftan beklemek gibi bir kasılma oluyor. Bunun da önüne geçmek gerekir. Yoldaşlık duygusunun gelişmesini isteyen ilk adımı kendisi atar, başkasından beklemez. Yoldaşlarının, kendi dertleriyle ilgilenmesini

isteyen yoldaş, kendisi ilgilenmekle başlamalıdır. Yoldaşlık duygusunu elbirliği ile geliştirelim. Bizi bugünlere getiren önemli bir özellik de budur. Menşevik hercümerç bunu da hatırlamamızda bir fırsat olsun.

İşçinin Sesi Sayı 293 28 Ekim 1985

EMAR VAKFI

KAVGA VE YORUM

Toptancı siyaset değil, hizmet götürme değil, yerel çalışmaya yaslanan devrimci siyaset

Yoldaşlar, 1983 yılı sonlarına kadar örgütlerimizin çalışma biçimi oldukça toptancıydı, genel ve soyut düzeyde kalıyordu. Devrimlerden konuşmanın ötesine pek fazla gitmiyordu. Yaşadığımız yörenin insanların sorunlarına yaklaşmak, o sorunlar çevresinde çalışmalar yürütmek ve bu çalışmaları devrimci savaşımın ana hedeflerine bağlamak gibi bir çalışma yapmıyorduk. Böyle bir çalışma biçiminin kaçınılmaz sonucu olarak da yığın bağlarımız oldukça zayıftı.

1983 başından başlayarak bu yanlışın üzerinde giderek artan bir önemle durduk. 1983 yılının Ekim ayında yayınlanan “*Toptancı Siyasete Hayır*” yazısıyla da kesin bir dönüş yaptık. O zamandan bu yana iki yıl geçti. Örgütlerin biriktirdiği deneylerle geçilen yolun karakteristiği belirdi. Şimdi bu iki yılın envanterini yapmak gerekir. İki yıl içinde edindiğimiz alışkanlıkların iyi ya da kötü yanlarını görüşmek, değerlendirmek gerekir ki, önümüzdeki döneme - Türkiye için yaşamsal önem taşıyor bu dönem - daha bilinçli girelim.

“*Toptancı Siyasete Hayır*” yazısının ardından yerel, demokratik çalışmaya uymada belli bir zorluğumuz oldu. Tüm örgütler buna hemen aynı kolaylıkla uyamadılar. Yine de kısa bir süre içinde dönüş sağlandı. Bu dönüşle hem Türkiye’de, hem Avrupa’da örgütlerimiz bazı temel anlayışlar ve uygulamalar kazandı. Bunları kısaca şöyle

sıralayacağım:

1. Demokratik kavganın, yerel sorunlara yaslanmanın önemi örgütümüz tarafından iyi anlaşıldı.
2. Bunun sonucu olarak soyut ve toptancı siyaset anlayışı büyük ölçüde ortadan kalktı.
3. Kadrolarda taktik değiştirme yetisi gelişti.
4. Bu değişimlerin sonucunda tüm örgütlerin yığın bağları arttı.

Bunlar iki yıllık çalışmamızın güzel yanları, bir de çok güzel olmayan yanlar, zayıflıklar var. İkisi birlikte geliyor.

Zayıflıkları Türkiye ve Avrupa parti örgütleri diye ikiye ayırmak gerekir.

Türkiye'nin ortamı farklı. Türkiye örgütleri için zayıflık, toptancı siyasetin henüz tüm kadrolarca terkedilmemiş oluşu ve yerel çalışmaya, demokratik çalışmaya, legal olanaklara yapabileceğimiz denli asılmayışımızdır. Fazla birşey söylemek istemiyorum, Türkiye'deki yönetici yoldaşlar bu durumun bilincindedirler ve önlemlerini geliştiriyorlar.

Avrupa'da ise şöyle zayıflıklar var:

1. Partimizin siyasal yönlendiriciliğini kabul etmiş yığın örgütleri bu iki yıl içinde büyük ölçüde toplumsal hizmet örgütüne dönüştü. Toplumsal hizmet götürmeyi toptan karalama anlamına söylemiyorum. Olan nedir onu bir koyalım, sonra değerlendiririz.

2. Böyle olduğu için partinin bu çalışmalardan beklediği yararlar tam olarak sağlanmadı. Yaygın ilişkilerin çok azı politize edilebildi, devrimci konuma çekilebildi. Onun da daha azı örgütlenebildi. Yığın ilişkilerinde bugüne dek ulaştığımız en yaygın zemine oturduk, fakat siyasal alana çekme yönünde elle tutulur başarı sağlayamadık. Bu tüm Avrupa örgütleri için geçerlidir.

3. Bunların yanısıra kadrolarda gazete ile eğitimin önemi geriye kaydı. Kadronun derinleşme süreci yavaşladı. Eskisi denli hırslı eğitim çalışması yürütülüyor.

4. Aynı şekilde gazete ile örgütlenme, yeni bölgelere gazete ile girme, gazetenin eylemin omurgası olması anlayışı, bu da geriye kaydı. Dolayısıyla gazetenin dağıtımı belirli bir sayıda dondu.

Yukarıda kısaca özetlediğim bu dört zayıflığı tek bir yargıda birleştirebiliriz: 1983'ten bu yana Avrupa örgütlerinde *genel siyasal çalışmanın tuttuğu yer geriledi*.

Oysa “*Toptancı Siyasete Hayır*” yazısı böyle bir hedef koymadığı gibi, tam da buna karşı uyarı taşıyordu. Yazının temel mesajı şu cümlelerle veriliyordu:

“... Komünistler için sorun bir çalışma düzeyinin yerine bir başkasını, genel siyasal devrim çalışmasının yerine yerel-ekonomik-kesimsel demokratik çalışmayı geçirme sorunu değildir. Komünistler için sorun bir çalışma düzeyini bir başkasıyla, genel siyasal çalışmayı yerel-ekonomik-kesimsel demokratik çalışmayla desteklemek sorunudur.”

Ve aynı yazı şu cümlelerle bitiyordu:

“Global, toptancı bir siyasal çalışma yerine yerel, çevresel sorunlara oturmuş, oralarda odaklanmış, oralardan genel devrim kanalına akan bir çalışma gerekiyor. (...)

“Toptancı siyaset değil, yerel çalışmaya oturmuş devrimci siyaset!” (*İşçinin Sesi*, sayı:244, 17 Ekim 1983)

Görüldüğü gibi, yazıda yapılması istenenle olan arasında fark vardır. Bugün Avrupa örgütleri yukarıdaki fikirlerle pek uyumlu olmayan bir pratik içindedir. Öyleyse, yapılması gereken nedir?

Bugün yapmamız gerekenler Türkiye ve Avrupa örgütleri için farklıdır ama bir cümleyle özetlenebilir: Türkiye ve Avrupa parti örgütlerinin çalışmalarını doğru temelde uyumlaştırmak. Bu cümlemin Türkiye ve Avrupa için somut anlamı nedir?

Türkiye'de ilk konulan hedef doğrultusunda yapamadıklarımızı yapmak ve Avrupa örgütlerinin zayıf yanlarından dersler çıkararak bunlara karşı önlemler geliştirmek hedefi vardır. Türkiye örgütleri için bir hedef değişikliği gerekmiyor, yalnız hedefin peşinden daha iyi koşmak gerekiyor.

Avrupa'da 83 Ekim'inden önce saatin rakkası bir tarafta takılı duruyordu. Yalnızca siyasal çalışma, onu da soyut ve genel yapıyorduk. Böyle yapmayalım dediğimizde ise saatin rakkası ters tarafa gitti. Şimdi orada takılı duruyor ve toplumsal hizmet götürüyoruz topluma! Bunu değiştirmek, rakkası ortaya getirmek gerekiyor. Bunun için en başta genel siyasal çalışmayı arttırmak gerekiyor. Genel siyasal çalışmayı arttırmayı üç düzeyde düşünebiliriz.

1. Kadrolara dönük olarak daha sistemli, daha yoğun eğitim. Bu hedefin gerçekleştirilmesinde hiyerarşinin her yanındaki, en alttan en üste dek her yetkili yoldaşın sorumluluğu vardır. Herkesin yapabileceği, yapması gereken işler vardır.

2. Avrupa'daki Türkiyeli emekçilere dönük olarak *İşçinin Sesi*'nin dağıtımını yaygınlaştırmak. Bunun yöntemlerini geliştirebiliriz, geliştirmeliyiz.

3. Avrupa kamuoyuna dönük olarak İngiltere'de çok

başarılı bir çalışma olarak yürüyen Türkiye Demokratik Hakları Savunma çalışmasını yaygınlaştırmak ve tüm Avrupa için tek bir çatı altında toplamak. Böyle dayanışma türü çalışma doğrudan siyasal çalışmadır. Türkiye'yi yakından izlemeyi gerektiren bir çalışmadır.

Dediğim gibi, birinci olarak genel siyasal çalışmayı arttırmamız gerekiyor. İkinci olarak da, yerel çalışmayı bugün yaptığımız gibi değil ama biçimini düzelterek ve geliştirerek sürdürmemiz gerekiyor.

Yerel çalışmanın iki düzeyi vardır. İki düzey birlikte gitmez ise, mutlaka yine eksiklik olacaktır. 83'ten bu yana ağırlığıyla toplumsal hizmet düzeyinde götürdük. Oysa yerel sorunlar, hatta Avrupa çapında sorunlar üzerine eylemler ve kampanyalar örgütleme gibi bir yanı da var yerel çalışmanın. Bir düzey toplumsal hizmet götürmek ise, ikinci düzey sorunlar üzerinde eylem örgütlemektir.

Bu da yerel çalışmadır, bu da demokratik çalışmadır ama yalnızca bu ikinci çeşit yerel çalışma sonul amaçlarımıza, siyasal amaçlarımıza, devrim amacımıza doğrudan bağlanır. Sorunlar üzerinde eylem, kampanya doğrudan siyasal savaşımızla bağı kurar. Toplumsal hizmet götürme ise siyasal amaçlara doğrudan değil, dolaylı ve uzun süreçler içinde bağlanır.

Bu noktada çıkabilecek yeni bir yanılaşa karşı uyanık olmalıyız. Avrupa koşullarında kampanya, eylem örgütleyebilmek için de toplumsal hizmet götürme zorunluluğu vardır. İnsanlara büyük ölçüde o yolla ulaşılabilir. Yığın bağları en kestirmeden toplumsal hizmetle gelişir. Bunu yapmadan Avrupa koşullarında eylem örgütleyebilmek de kolay değildir. Onun için yaptığımız toplumsal hizmetin düzeyini düşürmeyeceğiz, ama bunun yanına yerel çalışmanın daha savaşımçı

biçimlerini ekleyeceğiz ve bunların yanı sıra genel siyasal çalışmayı yükselteceğiz. Bu kez saatin rakkasını takılı durduğu bir yanlış uçtan alıp yine yanlış bir uca takacak tek tip bir çalışma yapmayacağız. Bugünkü hedefimiz her düzeydeki çalışmayı aynı başarıyla birlikte götürmektir.

Yerel ve demokratik savaşım için herkesten ayrı ve doğru görüşlerimiz var. Bunlar üzerinde kampanyalar örgütlenebilir. Sınırdışı etmelere karşı, ailelerin birleştirilmesi, serbest dolaşım, üç ayda vatandaşlık hakkı gibi konularda pek çok görüş var ki, yalnızca *İşçinin Sesi* savunmaktadır. Bunlar üzerinde çok şey yapılabilir.

Bir noktaya daha dikkatinizi çekmek istiyorum. Siyasal çalışmayı yükseltmek dediğimiz zaman aklımıza hemen çeşitli modeller geliyor. Örneğin , sosyalist yığın örgütlerini mi canlandıracağız, yoksa başka birşey mi yapacağız? Bu çeşit “sosyalist yığın örgütü” (SYÖ), “demokratik yığın örgütü” (DYÖ) gibi tanımlamalara, kalıplara takılıp kalmamalıyız. Bugünkü hedefimizi o kavramlarla düşünmemeliyiz. Hele Avrupa gibi, kadroların az ve dağınık, ortamın çok bereketli olmadığı bir yerde şöyle yanaşmak daha doğru olur:

Siyasal çalışma temel olarak parti çalışmasıdır. Onu başka legal kalıplara koyup koymamada ortama göre esnek düşünmek gerekir. Siyasal çalışmayı nasıl geliştireceğiz derken SYÖ-DYÖ gibi kalıplara takılmayalım. Bunu o kavramların dışında siyasal parti çalışması olarak yapmak hem olanaklı, hem daha doğru olur.

Geçmişimiz yanlışlarımızı düzeltmeyi bildiğimizi gösteriyor. Kahramanlık gösterisine ihtiyacımız yok. Bu olayda da bir doğruya giderken yanında bir takım yanlışlarla birlikte gittik. Şimdi bu yanlışları temizlememiz gerekiyor. Bu temizlemeyi iki yıllık çalışmanın bize

kazandırdığı doğruları yitirmeden yapacağız. Saatin rakkasını ortaya getireceğiz. Örgütü yeni döneme hazırlayacak önemli halka budur.

İşçinin Sesi Sayı 294 11 Kasım 1985

EMAR VAKFI

ÇEK-AL

İGD ve gençlik örgütlenmesi¹⁰

(...)

R. Yürükoğlu: Bütün yoldaşlar genel olarak güzel şeyler söylediler. Benim vurgulamak ve eklemek istediğim bazı yönler var.

Birincisi, İGD'yi değerlendirip, doğrusunu yanlışımdan ayıklamaya çalışırken, "her örgütün iyi yanlarını savunuruz" gibi genel bir yaklaşım doğru olmaz. Yani İGD'yi her örgütle yan yana koyamayız. İGD, Komünist Partisi'nin gençlik örgütü, yani bizim örgütümüzdür. Burada bu farkı koyarsak, ikinci değineceğim nokta daha fazla anlam kazanır.

İkinci nokta, İGD-*İşçinin Sesi* imzasına ilişkindir. Bugün İGD-*İşçinin Sesi* yazalım diye bir durum yok. Bu, tarihte kaldı. Ama o zamanlar bu imza merkezi direktifle atılmıştı. Örgütlerimizi bırakmayacağız derken, bekçi derneğine git, Bekçi-Der - *İşçinin Sesi* ya da Tüs-Der'e git, Tüs-Der - *İşçinin Sesi* de demedik. Örgütlerimizden kasıt, Komünist Partisi ve onun doğrudan yan örgütleriydi.

Bunlar bizim örgütlerimizdi, içinde çalışma

¹⁰ Yukarıda verdiğimiz görüşler, *İşçinin Sesi*'nin 6 Ocak 1986 297.sayısı ile ve 20 Ocak 1986 tarihli 298.sayısında ÇEK-AL olarak yayınlanan *İGD ve Gençlik Örgütlenmesi* açık oturumuna katılan R. Yürükoğlu'nun bu toplantıda dile getirdiği fikirlerdir. Bu kaynaklara ulaşmak için aşağıdaki linklere tıklayabilirsiniz: https://emarvakfi.net/wp-content/uploads/TKP-IS/IscininSesi/PDF/1986/is297_0186.pdf;

R.Yürükoğlu'nun yazdığı, 9 Şubat 1970 tarihli *Emek* dergisinde yayınlanan "*Sosyalist Gençlik Örgütü'nün kuruluşu üzerine*" yazısı için aşağıdaki linke tıklayabilirsiniz: https://emarvakfi.net/wp-content/uploads/TKP-IS/IscininSesi/PDF/1986/is298_0186.pdf;

yaptığımız örgütler değildi. İGD - *İşçinin Sesi* bir direktif sonucuydu ve bu direktif de son derece anlamlıydı.

Üçüncü noktaya gelince, bence İGD'yi şu üç yönüyle savunmamız gerekir:

1. İGD, Komünist Partisi'ni izleyen bir gençlik örgütüydü. Başına gelen tüm belalar da maalesef bu yüzden geldi ama bu, partiyi değil yanlış bir hattı izlemekten kaynaklandı. Yapılan şey doğrudur. Gençlik örgütü komünist partisini izlemelidir.

2. İGD işçi sınıfının grev vb. sendikal hareketleriyle, öğrenci gençliğin bağını kurmaya çalışan bir gençlik örgütüdür.

3. İGD, enternasyonalizm konusunda, öbür tüm hareketlerden farklı tutum almış, Sovyet dostluğunu gocunmadan savunmuş olan bir örgüttür.

Bu yanlarıyla İGD önemli bir örgüttür.

Bunlarla bağlı olarak dördüncü nokta, İGD'yi değerlendirirken, oportünizme şiddetle vurmamız, ama İGD örgütüne vurmamamız gerek. Yoksa çok fazla şey beklemiş oluruz. Şemayı kendi ellerimizle parçalamış oluruz. O gençlik örgütü, hem bu unsurlara, bu özelliklere sahip olacak, hem de partinin oportünistliğini görüp ona karşı mücadele edecek, partiyi dinlemeyecek. Böyle birşey çok zayıf bir olasılıktı.

Yani İGD'nin şanssızlığı, baştan mağlubiyeti partinin oportünizminden geliyordu. Bütün zaafaları, partinin oportünist bir çizgi izlemesindendir, gençlik örgütünün şu ya da bu yöneticisinden kaynaklanmıyordu.

İlk kuruluşunda İGD 1,5 yıl gerçekten çok fedakarca savaştı. Tüm köşelerin kapıldığı bir alanda, öğrenci hareketi içine girebilmek yığıtlık istiyordu. Bunu da gösterdi. Ama ondan sonra, partinin denetimi altına daha

fazla girince, yapılacak birşey kalmadı.

İGD konusunda partinin oportünizmine, oportünizme vurmak gerek. Nasıl biz komünist partisiyle değil, oportünizmle mücadele ettiysek, İGD konusunda da benzeri bir durum var. Biz komünist partisi diye birşeyle mücadele ettik mi? Etmedik. Oportünizmle mücadele ettik, ediyoruz. İGD'ye de benzeri bir tavırla yanaşmak gerek.

Beşincisi, bazı yoldaşların söylediği birşey vardı, onu da açıkça belirtmekten gocunmamak gerek. İGD, ne yazık ki Türkiye çapında yürütülen anti-faşist mücadelede anlamlı bir yer almadı. Bunu görelim.

Evet, çatışmalar, mücadeleler oldu, ölümler verdik, ama bunlar yereldir ve geneli belirlemeyen özel olaylardır. Ankara'da hergün şehir kalkıp otururken, örnek diye ikide bir yalnızca Etlik olayının çıkması bile anlamlıdır.

İGD Türkiye çapında yürütülen anti-faşist mücadelede anlamlı bir yer almamıştır. Ama bu, içine korkakları doldurduğu için değildi. Bu tam anlamıyla partinin verdiği direktifti. Onun için burada da oportünizme kızmak gerek.

Sözlerimi şöyle bağlayayım.

Öteki gençlik hareketlerinin de olumlu yanlarına tabii sahip çıkacağız. Özellikle bazı devrimci hareketlerin gösterdiği militan anti-faşist ve militan anti-emperyalizm gibi yönleri tabii sahip çıkacağız. Ancak İGD'nin bizim için başka bir anlamı var. Her hareketin iyi taraflarını alacağız, bu çok doğal birşey ama İGD'nin özel bir anlamı var.

İGD bizim gençlik örgütümüz olarak bizden değerlendirme bekler. Dev-Yol'un, Kurtuluş'un ya da başka bazı örgütlerin mücadeleciliğini almak tamam, ama bu başka birşey, bu dışımızdaki birşeyin iyi taraflarını almak anlamını taşıyor. Oysa İGD bizim gençlik örgütümüzdür.

Onun iyisiyle, kötüsüyle, yine bizler tarafından değerlendirilmesi gerekir. İGD'nin 10. Kuruluş yıldönümü buna olanak sağladı.

İşçinin Sesi Sayı 298 20 Ocak 1986

EMAR VAKFI

KAVGA VE YORUM

Marksizmi daha iyi öğrenmeye ve işçiye

Türkiye devrimci hareketinde uzunca bir süredir yeni bir kriz gözlenmektedir. Bu kriz yönetim kadrolarının sıkıntılarında, örgütlerin somut siyaset üretemeyişlerinde, oportünizmin yaygınlaşmasında, yeni bölünmelerde ve bu kez “kadro” denilen kesimlerin yaygın biçimde siyaset dışına çıkmasında kendini dışa vurmaktadır.

Bu yazımızda, önce resmi partide gelişmekte olan son muhalefet hareketine sonra devrimci hareketteki krizi yaratan ortamla birlikte partimizin yapması gerekenlere değineceğiz.

I

Bugün resmi partide yaygın bir başkaldırı gelişmektedir. Son haftalarda bu muhalefet hareketi hızla kristalize olmakta, yapmaya niyetlendikleri ve niyetlenmedikleri giderek belirginleşmektedir.

Söz konusu muhalefet örgütlü bir bütün değildir. Birbirinden kopuk birkaç odak söz konusudur. Bu odakları kısaca şöyle tanıtabiliriz. Yetenekleri ve o an tuttukları konum nedeniyle Türkiye’de belirli bir örgütlenme başarmış ve adını duyurmuş yoldaşların başlattığı bir muhalefet hareketi var. Dün yönetimin çok yakınında çeşitli katlarda görev yapmış, özellikle Türkiye’de 1979 sonrası parti içi operasyonlarda rol üstlenmiş yoldaşlar.

İşçinin Sesi parti dışına nasıl itildi, Erdal yoldaşın ayrılma olayından sonra partizan kliği kongreyi nasıl hazırladı, Türkiye ve Avrupa örgütlerinde yaptığı tasfiyelerle üstünlüğünü nasıl kurdu, bunları iyi bilen yoldaşlar.

Muhalefet içinde bir başka gurup, Türkiye'de partizan kliğine muhalefet etmiş, yurt dışına çıkınca muhalefetini “sessizleştirmiş” ve merkeze nesnel olarak destek vermiş bir guruptur. Dikkatli bakan gözler için bu gurubun Avrupa'da kendine taban hazırladığı açıktır. Gizli bir muhalefet, daha da kötüsü, gizli bir klik örgütlenmesi. Tüm Avrupa çapında insanlar birbirlerine gidiyor geliyorlar. Konuşuluyor, görüşülüyor... Fakat bunların sonucunda resmi çizgiye alternatif çıkartılmıyor. Hesap şudur: TKP tarihinde çok tasfiye oldu, bunların birinin sonucunda partizan kliği hasbelkader başa geldi. Türkiye'de işler değişir, yine birşeyler olur, bunlar da gider. Gittikleri gün alternatif gerekir. Partiden atılmayalım, gurup yapımızı partizaninkine benzer biçimde kuralım.

Muhalefet içinde gurup oluşturmada bize dikkatle bakan, *İşçinin Sesi*'nin yankısından etkilenen yoldaşlar da var. Bunlar, son aylarda aramıza katılan yoldaşlardan farklı konumdalar. Türkiye'de komünist partisinin iktidar için alternatif olmadığına ama TKP'nin uzun süre demokrasi savaşımında bayrak taşıyıcılığı yapacağına inanmışlar. Şunları diyorlar: Partizan kliği bir yere gidemez, siz doğru şeyler söylüyorsunuz, yeni konuları gündeme getirmekten çekinmiyorsunuz, hareketinizin bilgi ve militanlık düzeyi yüksek. Bunlar güzel ama size bir tavsiyemiz var: Sovyetler Birliği konusunda dikkatli olun, ona ters düşmeyin.

Böyle sözleri duyduğunda insan gerçekten şaşırıyor. Gündeme yeni ve doğru olarak getirdiğimiz herşey aslında bu noktadan başlayarak ortaya çıkmıştır. Kafamızda böyle

idealizasyonları yıkabildiğimiz için bunları yapabilme cesaretini bulabilmişiz.

Muhalefet gurupları içinde çeşitli alt guruplaşmalar da var. Bu guruplaşmalar birbirleriyle ilişki kurmaya başladı ve bazıları Türkiye ile bağ sürdürmeye çalışıyor.

Resmi partideki son bunalım içinde muhalefetin durumu en genel çerçevesiyle sanırım böyle çizilebilir.

Bu çerçeve içinde konspirasyonu bozmadan birkaç şey söylemek istiyorum. Onların konspirasyonunu bozmak istemiyoruz ama o partide bugün konspirasyon kalmamıştır. Devrimci komünist normlar, devrimci disiplin yaşamıyorsa konspirasyon olanaksızdır. Yıllarca bize ajan, polis dediler. Kendileri böyle olmadığını domuzuna biliyorlardı. Binlerce bilgi ve hatta bilgi kırıntısını en ufak bir olasılıkla polise sızabilir diye kullanmadığımızı iyi biliyorlardı.

Gelelim bugüne. Bizi konspirasyonu bozmakla yalan yere suçlayanların durumuna bakın. Resmi partinin bugünkü yapısı, konspirasyonu tümüyle ortadan kaldırmıştır.

Örneğin, bir zamanlar partinin en iyi saklanan sırlarından olan “okul” konusu bugün ayağa düşmüştür. Her yerde, her sohbetle rahat rahat konuşuluyor.

Daha da önemlisi, polis nasıl olsa herşeyi biliyor mantığı öylesine yerleşmiş, devlete güvenle umutsuzluk birbirine öylesine karışmış ki, herşey ortalıkta konuşuluyor. Kim nerede yöneticiydi, nasıl gitti, yerine kim iradesi geldi vb.

Muhalefet bütününün şimdilik belirgin özelliği yazı-çiziyle arasının pek hoş olmamasıdır. Herşeyi söylüyorlar fakat söylediklerini yazmada ve devrimci kamuoyuna sunmada isteksiz davranıyorlar. Oysa biliyoruz ki, sözle

yapılan muhalefetin her an uzlaşmaya açık bir yapısı vardır. Resmi partideki bugünkü muhalefet açıkça, gerçek bir komünist gibi devrimci kamuoyu önüne çıkmadığı sürece her an geri kaçma, uzlaşma olasılığı olacaktır. Dilin kemiği yok. Buna benzer olaylar yaşandı.

Bu alanda son önemli gelişmelerden biri, parti yönetimini likidatörlükle suçlayan iki metnin ¹¹ kamuoyuna sunulmuş olmasıdır. (Bunları bu sayımızda yayınlıyoruz.) Her komünistin büyük bir dikkatle okuması gereken bu somut eleştirileri yayınlayanlar yazımızın başında değindiğimiz birinci muhalefet gurubudur. Bildirinin açık kavgaya başlama işareti olduğunu belirtiyorlar. Bir dizi kitapla, devrimci durum yıllarında ve cunta döneminde partideki reformist çizgiyi olayların diliyle sergilemeyi amaçlıyorlar. Kendi deyimleriyle “biz Marks-Engels-Lenin'den alıntılarla genel siyaset üretmek istemiyoruz, olayların diliyle reformist ideolojiyi anlatacağız” diyorlar.

İşçinin Sesi yıllardan beri devrimci siyaset izlenmediğinde örgüt çalışmasının asla devrimci temelde yürümeyeceğini anlatıyor. Reformist siyasetin kaynaklarının nerelerde ve hangi ideolojik noktalarda olduğunu göstermeye çalışıyor. Bu yoldaşlar da bu gerçekleri kendi yollarından gördüler. Şimdi bunları yazıya dökerlerse Türkiye devrimci hareketi için genel bir kazanç olur.

Bu sayımızda okuyacağınız iki kısa metin bile tüyler ürpertici gerçekleri belgelemektedir. Dünyanın neresinde, hangi komünist böyle bir “kongre” toplamıştır? Bu ne

¹¹ Bu metinlere ulaşmak için bakınız: https://emarvakfi.net/wp-content/uploads/TKP-IS/IscininSesi/PDF/1986/is298_0186.pdf

ahlaksız kafadır ki, “perdeli kongre”yi bulabilmiştir? Kongre partidir. Kongreden “yukarıda”, kongreden başka bir parti, bir irade yoktur. Söz konusu davranış, ister “perde”nin arkasına Türkiye diye Avrupa'dan gelenleri koyabilmek için düzenlenmiş bir sahtecilik olsun, ister MK'nın kongreye gelen delegelere (kendileri seçmiş oldukları halde!) “güvensizliğini” yansıtsın, resmi partide kongrenin partinin en yüksek iradesi olmadığıнын, SCY iradesinin daha yüksek olduğunun kanıtıdır. MK'ya seçilenlerin kongre tarafından bilinmemesi de aynı şeydir.

Kaldığımız yere dönersek, oportünizme karşı açık kavgaya başlamış olan birinci gurup dışında (bu gurubun geleceği, kavgada atacağı adımlara bağlıdır), bir yığın olarak bu muhalefet hareketi Türkiye komünist hareketinin yetiştirip harcadığı bir kuşağı gösteriyor. Ancak, son bunalımla menşevik siyaset uluslararası düzeyde bir yara daha alacaktır. Krizleri de sürecektir.

Gelişmeleri izliyoruz, gelişmelerle ilgiliyiz, fakat işimize bakıyoruz. Tüm çabamız işçileri devrimci siyaset çevresinde örgütlemek, kendi anlayışımızla kadro yetiştirmek ve görevlerimize uygun bir örgüt bütünlüğü yaratmak üstünedir.

II

Bugün devrimci harekette içinde ciddi sorunlar olmayan örgüt yok gibidir. Bu durum, şu ya da bu örgütü ilgilendiren tekil sorun olarak ele alınamaz. Birbirine hiç benzemeyen örgütlerin hemen hemen tümünde varolan durum, bunalımın, örgütlerin kendi iç

yapıları bir yana, nesnel bir durumdan kaynaklandığının kanıtıdır.

Bugünkü derin bunalım asıl olarak örgütlerin dışında bazı nedenlerden kaynaklanıyorsa, o zaman bizi de ilgilendirir. Partimizin bugünkü yapısı içinde çalışmalardan doğabilecek cinsten bunalım olmaz. Fakat bunalım ortamdan kaynaklanıyorsa, biz de akıllı davranmak zorundayız, partimiz içinde olabileceği kadarıyla bile olmamasına çalışmalıyız.

Türkiye'de durum değişti, faşizm çözüldü, işler açılıyor. Bu değişiklik iki ögeyi birlikte getiriyor. Birincisi, siyasal olarak ne yapmak gerektiğini bilip bilmemek sorunu var. Partimiz dışındaki örgütlere baktığımızda, siyasal olarak ne yapacağını bilemiyor bu örgütler. Bazıları pratik alanda ne yapacağını biliyor, onun teorik açılımını kurmayı bilemiyor. Bir yandan bugünkü rejime “faşist” diyor, öte yandan hatta en olmadık biçimde legalist bir çalışma yürütüyor. Çoğunluk ise ne pratik, ne teorik alanda ne yapacağını bilemiyor.

Partimizde böyle bir durum, böyle bir açmaz yoktur. Partimizin, tüm örgüt olarak sıkıntısını çektiği yön, gösterilen hedeflerle bu hedeflerin gerçekleşmesi arasındaki diyalektik çelişkidir. Bu her zaman böyle olacak, her zaman hedeflenenle yapılabilen arasında bir aralık kalacaktır. Ancak, hedeflemek, pratikle bu arayı kapatabilmede ilk adımdır. İkinci adım ise, pratik çalışmada ardıcıl, inatçı, güçlükleri göğüsleyen bir tutumla yer almaktır. Bu gerçekleri kavrarsak, parti ortamın hazırladığı tuzakların üzerinden atlayacaktır.

Türkiye'de ortamın değişmesinin getirdiği ikinci öge, devrimcilerin kişisel karar sorunudur. 1980 öncesinde romanlarda okunuyordu, 1970'teki gibi bazı fazla derin

olmayan denemeler yaşıyordu ama ilk kez 1980-1985 arasında şiddet insanların bu denli yakınına geldi, etine değdi. Genel devrimci hareket olarak ilk kez bu kavgada nelerin beklenmesi gerektiği iyice görüldü. Şimdi, faşizmin çözülmesi ardından yeniden bir devrimci kabarış dönemi yaklaşıyor. Yeniden çalışma olanakları geliyor. Bu ortamda, terörü de yaşamış geniş devrimci çevre kisisel olarak, herkes tek tek insanlar olarak, yeni bir seçim yapma durumuyla karşı karşıyadır.

Yinelersek, faşizmin çözülmesinin ardından hızla sonuna yaklaşmakta olan ara dönemin nesnel olarak dayattığı iki sorun vardır. Birincisi, siyasal olarak yapılması gerekeni bilip bilmeme sorunudur. İkincisi, kişisel olarak yapılması gerekeni bilip bilmeme sorunudur. Bu iki öge birleşince tüm örgütlerde patlamalar oluyor.

Burada partimizi ilgilendiren, asıl olarak ikinci ögedir. Tüm devrimciler gibi, bizler de bu nesnel “yeniden karar veriş”le karşı karşıyayız.

Bu noktada partili yoldaşıma, ama en başta her düzeyde yönetici yoldaşıma üç şey söyleyeceğim. Birincisi, bu dönemde hırsla, istekle, coşkuyla koşmak istemeyen, kendini sakınan yoldaşlara örgüt görevi vermeyin.

Bugün yaşanan dönem 1980 dönemi değil . O gün şapkasını alan gidiyordu, bir eyvallah demeden gidiyordu, yerine gelen de olmuyordu. Bugün giden olursa yerine gelen var, geliyor ve savaşım azmiyle geliyor. Savaşma azmi taşımayanları, kurumuş dalları, içi çürümüş-dışa vurmayanları ayıklayın. Faşizm yıllarında böyleleri karşısında parti normlarının en son sınırına dek çekilmek zorundaydık ve öyle yaptık. Sanırım tüm parti olarak bunu başarıyla da yaptık. Bugün ortam kökünden değişmiştir. Partinin çıkarını bu kez bu yeni koşullar içinde

gözetmelisiniz.

Bu kurumuş dallar arasında bir zamanlar çok iyi çalışmışlar olabilir ama komünist şarap değil ki yalnızca yıllanarak değersin. Hepimiz kendimizi her an yeniden kanıtlamakla yükümlüyüz. İki yıl önce güzel işler yapanın bugün de yapması gerekir.

Yeni dönemde böylelerine izinli davranılırsa, böylelerinin sayısı artarsa, örgüte “atalet dengesi” yerleşir. Bir terazi ki dokunamazsın bir yerine. Yoldaşın birini buradan, ayıptır söylemesi Türkiye'ye de değil, Avrupa'nın bir örgütüne gönderirsin, “ben oralarda yapamam” der, kalkar geri gelir. Bu dengelere teslim olursak parti iş yapamaz. Bu dengelere teslim olmadığımız için on yıldır bizi Avrupa'nın muhacirliği yıkamadı. Bunlara teslim olmayın. Hele, gidenin yerinin dolduğu bir dönemde.

Yönetici yoldaşıma ikinci olarak söylemek istediğim, böyle durumlara teslim olmazken bir parti yöneticisine yaraşır olgunluk içinde davranmaları gerektiğidir. Yukarıda çizilen çerçeve içine girebilecek yoldaşların büyük çoğunluğu temiz insanlardır. Bilelim bu yoldaşlar yeni dönemde koşamayacaklar. Koşamayacaklar ama hareketin dostudurlar, bundan kuşkumuz yok. Onlar istediği sürece, partinin değil ama hareketin içinde kalmalarının, ellerinden gelen yardımı yapabilmelerinin yolunu kapamayalım.

Üçüncü söyleyeceğim , tüm örgüt olarak gözümüzü tam anlamıyla işçiye yöneltmemiz gerektiğidir. Bu hedef, örgüt şemalarında değişiklikten, illegal yaşayan yoldaşların barındıkları semtlere, her partinin işçiyle bağlanmasına, ona yakın yaşamasına dek bir dizi değişiklik gerektirir. Bunları an yitirmeden yapalım ve örgütleri işçi sınıfına oturtalım. Bu hem kısa erimde ortamın açmazlarını

aşmada, ama çok daha önemlisi, hem de uzun erimde devrimci Marksizmin zaferi için zorunludur.

Tüm devrimci hareketin karşı karşıya bulunduğu soruna önlem olarak partimizin yapması gerekenler bunlardır.

Resmi partinin ve öteki örgütlerin durumlarında bizi en başta partimiz için çıkartılabilecek dersler ilgilendiriyor. Çıkartılması gerekli bir ders de şudur: Kapitalizmde yaşayan her insan ya da örgütün kendini ne denli güçlü sanırsa sansın her an burjuva ideolojisinden etkilendiğini bir an unutmazsak, bunu Marksizmin temel sorunlarından biri olarak aklımızda tutarsak, oportünizmle savaşımın sürekliliğini derinden kavrarız.

Oportünizmle savaş, iki özelliğin kadrolarda dengeli biçimde birlikte varolmasını gerektirir. Sağlam teorik bilgiye ve sağlam pratik sezgiye dayanan ilkesellik ve esneklik. Sağlam bilimsel bilgiye dayanmayan “ilkesellik” yalnızca dar kafalılık ve anlayışsızlık getirir. Sağlam bilgiye yaslanmayan “esneklik” ise ilkesizlik demektir.

Partimizin kadrolarında bu özelliklerin ikisi birlikte varolmadan oportünizmle savaş yalnızca sözde kalır. Oportünizme karşı başarılı bir savaş vermek, *İşçinin Sesi* anlayışıyla donanmış kadrolar olmak, yeni yoldaşlarımızı da öyle yetiştirmek istiyorsak mutlaka Marksizmin ilkeselliği ile pratik tutumlardaki esnekliğini birleştireceğiz.

Hiçbir siyasal parti, dolayısıyla hiçbir komünist partisi yoktur ki içinde farklı yaklaşımlar olmasın. Bundan, komünist partisinde farklı eğilimlerle barış içinde yanyana yaşanmalıdır anlamı çıkmaz. Bu konu partimizin, “geçici yol arkadaşları” döneminde ¹² derinlemesine çözdüğü bir

¹² Bu dönem için bakınız:

konudur. Her siyasal partide farklı yaklaşımların olacağı gerçeğini, *İşçinin Sesi* görüşleriyle işçi kadrolar yetiştirme amacının altını çizmek için söylüyorum.

Bu koca dünyada bir tane örgüt olarak yer alıyoruz. Her yanından içeri burjuva ideolojisi sızıyor. Oportünizmle savaş sürekli, en önemli panzehiri de bilimsel bilgiyi arttırmaktır. Bu doğruyu unutmazsak, örgütün yaşadığı dönemleri ve kadroların konumunu iyi değerlendirirsek, önümüze çıkacak her yeni sorunda ortama göre değişik biçimlerde savaşıyoruz. Değişik biçimlerin altını çiziyorum. O değişik biçimler her yöntemi içinde barındırır.

Burjuvazinin dünya çapında üstünlüğe sahip olduğu bu dünyada burjuva ideolojisi üstündür. Onunla savaşım için sürekli uyanıklık, sürekli örgütsel yöntemlerle önlemler gerekir. Bilimsel bilgiyi arttırmak gerekir. Bu yazıyı okurken hepiniz kendinize sorun, bilginiz ilerliyor mu, ilerlemiyor mu? Sanırım çok yoldaş uzunca bir süredir ilerlemediği yanıtını verecektir. O zaman da kendisi için tehlike çanlarını çalsın . Marksist bilginin girmedığı yere mutlaka burjuva ideolojisi girecektir. Kişi kişiye bilimsel bilgiyi arttırma çabasına girmek gerekiyor. Parti olarak da elimizden geleni yapacağız. Siyasal çalışmayı arttırma kampanyamızın canalcı hedeflerinden birisi de budur.

İşçinin Sesi Sayı 298 20 Ocak 1986

KAVGA VE YORUM

Burjuva demokrasisi nedir ne değildir?

Burjuva demokrasisi kendinden önceki yönetim biçimleriyle karşılaştırıldığında büyük bir tarihsel ilerlemedir. Bu üstyapıyı isteyen ve yaratan, kapitalizmin üretim güçleri ve üretim ilişkileridir. Kapitalizmin doğal üstyapısı, burjuva demokrasisi ve cumhuriyettir.

Tarihsel gelişimi içinde kapitalizmin böyle bir üstyapıyı yaratması zorunluluktu. Ortaya çıkışında pazarı bütünleme gereksinimi vardı. Tüccarın mallarına, malın özgür dolaşımına dokunulmaması gerekiyordu. Sermaye birikimi için güvenceler gerekiyordu. Kişisel özgürlükler gerekiyordu, çünkü kapitaliste emek pazarında satın alacağı işçi, “ücretli köle” gerekiyordu. Bunlar feodal örgütlenme karşısında getirilen zorunlu demokratikleşmeler demektir.

Ancak bu, işin bir yanıdır. Bir başka önemli yan daha vardır ki, onu unutmak burjuva demokrasisine olmadık değerler biçmeye götürebilir. Tarihsel olarak burjuva demokrasisi büyük bir ilerlemedir ama güdüktür, daha başından güdük gelmiştir.

Kapitalizm bir yanıyla feodalizmi yıkmak, bir yanıyla yeni doğan işçi sınıfının isteklerine belli ölçüde yanıt vermek zorunda olduğundan, toplumu demokratikleştirmek ve özgürleştirmek durumundaydı. Ne var ki, bu demokratikleşme zorunluluğunun hemen yanında, burjuva üstyapısının tarihsel olarak çözmek zorunda olduğu iki temel sorun daha vardı.

Birincisi, feodal güçlere karşı yanına alabilmek için haklar verdiği proletaryayı sınırlama zorunluluğudur. Kapitalizm, feodalitenin serfini özgürleştirir, ama bu hakları bir noktada, hem de oldukça geri bir noktada sınırlamazsa kapitalizm yaşayamaz. Kapitalizmin bu tarihsel açmazını iyi anlarsak burjuva demokrasisinin tarihsel sınırlılığını daha iyi kavrarız ve bir takım hayaller besleyenlere karşı daha iyi savaşıriz.

İkincisi, asıl olarak proletaryayı sınırlama zorunluluğundan doğan bir durumdur. Savaşıp iradesi altına aldığı feodallerle bağılaşıklık kurma zorunluluğu.

Burjuva toplumunun, oluşmaya başlamasıyla birlikte çözmek zorunda kaldığı bu üç tarihsel sorunu sıralarsak:

1. Kapitalizmin işleyebilmek için yasallığa, demokrasiye gereksinimi vardır.

2. Kapitalizmin ayakta kalabilmek için proletaryanın haklarını sınırlamaya gereksinimi vardır.

3. Bu nedenle de, kapitalizmin yıktığı toplumla uzlaşmaya, feodallerle bağılaşıklığa gereksinimi vardır.

Burjuva demokrasisi geldiği anda bu üç tarihsel sorunu çözmek zorundadır. Bunların birlikte “çözümü”, demokrasinin nesnel olarak baştan güdük, sınıfsal (burjuva) olmasını dayatır.

Burjuva demokrasisi kapitalizmin olağan üstyapısıdır ama bu üç sorunu çözüm süreci içinde somut farklılıklara bağılı olarak ortaya çeşitli bileşimler, yapılar çıkabilmiştir. Yine de, burjuva olağan üstyapılarının ortak bir yönü vardır: Belli bir hukuk anlayışı. Tüm çeşitliliği içinde burjuva demokrasisi bu anlamda feodalizmden temelden ileridir. En az gelişmiş ülkedeki en güdük parlamenter düzende bile bu farkı bulmak mümkündür. Yakına inip bakıldığında demokratiklikle ilgisi olmayan pek çok düzen, yukarıdan

tarihsel bakınca burjuva demokrasisi çerçevesine oturur.

Bugün en demokratik kapitalist ülkeye yakından bakılsa, burjuva “demokrasi”sinin ne olduğunu anlamaya yetecek çok şey bulunur. Ne var ki, burjuvazi gerçekten usta bir sınıf, “bu gözle” baktırmıyor, koşullandırıyor. Demokrasi dendiği zaman en başta devletin işleyişine bakmak gerekir. Nasıl bir devlet, nasıl kuruluyor, nasıl işliyor? Toplumla devlet arasındaki ilişkiler vb. Bunlara baksalar, burjuva demokrasisini çok yükseklerde tutanların dünyada burjuva demokrasisi bulamaması gerekir.

Örneğin, İngiltere’de dört güvenlik örgütünün devlet bütçesi içinde dev bir payı vardır. Bu korkunç payın üzerinde en ufak bir denetim olanağı yoktur. Güvenlik harcamalarının gerçek bütçesi parlamentodan geçmemektedir. Toplumsal yaşamın her yanında kısıntı yapılırken bu alana ayrılan para her yıl arttırılmaktadır. Bu paranın bir bölümü Savunma Bakanlığı bütçesinden belirsiz bir kalem altında, bir bölümü başka yerlerden aktarılıyor. Demokrasi nerede? Bırakın İngiltere toplumunu, tüm dünyayı etkileyecek denli güçlü aygıtların ne mali, ne örgütsel denetimi, “herşeyin üstündeki” yasama organından geçmemektedir.

Peki, devletin öteki kilit aygıtları nasıl kuruluyor, nasıl çalışıyor? En tepeden emirle. Halkın hiçbir denetimi yoktur. Ordu devletin dünyayı teslim almış parçasıdır. Hangi yasama organında denetlenebiliyor?

Bir örnek de Amerika’dan verelim. Hatırlanacağı gibi, Amerika’da Vietnam Savaşı uzun zaman Senato’dan da, halktan da gizlendi. Vietnam’da Amerikan ordusu savaşıyordu!

Oportünistler bunlara bakarlarsa, dünyada demokrasi olmadığı sonucuna varırlar. İşin hoş yanı, doğru

da bir sonuca varmış olurlar, çünkü en ileri burjuva demokrasisi bile sınırlı bir demokrasidir.

Her altyapının, kendine uyarlı bir üstyapı yaratacağı Marksizmin ABC'sidir. Fakat bu üstyapı içinde çeşit çeşit farklılıkların olacağı da Marksizmin ABC'sidir. Burjuva demokrasisi ülkelerin somut koşullarına göre en geri olandan en az güdüğüne dek bir yelpaze içinde sıralanır. Ülkelerin somut durumuna inince, Batıdaki bir takım hakların bu ülkelerde olmayışı önem taşır, bir savaşım odağıdır. Fakat bu, burjuva demokrasisinin hiçbir zaman, hiçbir yerde gerçek bir demokrasi olamayacağı gerçeğini değiştirmez. En ileri burjuva demokrasisi de, burjuvaya demokrasi, işçiye diktatörlüktür.

Ancak bu genel çerçeveyi koyduktan sonra ülkeler arası farkların önemine sıra gelir. Ekonomik-toplumsal bunalım içindeki ülkelerde burjuva demokrasisinin temelleri konusu ancak o zaman konuşulabilir.

Doğal üstyapı – olağanüstü devlet

Kapitalizmin doğal üstyapısı burjuva demokrasisidir demek bu doğal üstyapının dışında başka yapıların olmayacağı anlamına mı gelir?

Hayır gelmez. Her zaman, doğal ve genelin içinde, ayrıcalar ortaya çıkabilir. Yalnız, bunlar uzun erimli ve kalıcı olamaz. Tüm çıplak diktatörlüklerin durumu böyledir. En güçlüsünde 30-40 yıldan söz edilebilir ama biz insanlık tarihinden söz ediyoruz.

Genel olarak kapitalizme en uyarlı üstyapı burjuva demokrasisidir, ama olağanüstü dönemlerde farklı devlet biçimleri (çıplak diktatörlükler) ortaya çıkabilir dedikten sonra da önümüze gelen ve Batı burjuva demokrasisinden

farklı gözüken her devlet biçimini çabukça bu ayrıcalar arasına atmamak gerekir. Bu çeşit devletlerin bir bölümü yine burjuva demokrasisi sepetine girecektir. Bu nedenle, ele alınan ülkede iktidar ilişkisinin nereden geçtiğine dikkatle bakmak gerekir.

Çıplak diktatörlükle burjuva demokrasisi arasındaki fark nerededir? Bu soru çeşitli açılardan yanıtlanabilir. *Faşizmin Çözülüşü* kitabında, o çerçeve için gerekli açıdan yanıtlamıştık . Yasama-yürütme-yargı arasındaki ilişkiler, siyasal partiler, seçimler ve anayasa gibi. Bu ölçütlerin hepsi son çözümlemede iktidar ilişkisinin geçtiği çizgiyi belirlemek anlamını taşır. Başka yaklaşımlarla da bu çizgi ortaya çıkartılabilir. Kapitalizmde demokrasi ile çıplak diktatörlük arasındaki genel geçerli anahtarları bulmak sorunudur. Tek bir ülkede, örneğin Türkiye'de demokrasi ile diktatörlüğü ayıran çizgiyi bulmak oldukça kolaydır. Bu çizgiyi başka bir ülkede belki başka bir yerde buluruz. Fakat ancak çok sayıda ülke ele alınıp sonuçlar çıkarıldığında bir genelleme yapılabilir.

Sosyalist demokrasi, burjuva demokrasisi

Burjuva demokrasisi, özünde burjuva diktatörlüğü olduğu için bir noktada durur, daha fazla ilerleyemez. Burjuva demokrasisinin kendi sınırı dışına geliştiğini varsayalım, o zaman burjuva demokrasisi olmaktan çıkar. Kapitalizmde demokrasi kavramının önüne “burjuva” sözcüğünü ekliyorsak, bu onun belli bir sınırdan öteye genişleyemeyeceğini anlatmak içindir.

Proletaryanın devleti bambaşka bir devlettir. Aynı durum demokrasi için de öyledir. İnsanlığın biriktirdiği bir takım uygulamaların sınıf özü değişecek, yeni uygulamalar

eklenecek ve bu demokrasi tam bir demokrasi olacaktır. Kapitalizmde demokrasi tam uygulanmadığından azınlık sınıfa hizmet eden bir uygulama ortaya çıkabiliyordu. Oysa demokrasi tam uygulandığında kaçınılmaz olarak ezilen çoğunluk sınıfın çıkarlarına hizmet eder. Bu anlamda bambaşka demokrasi ortaya çıkar ama çıkan yine demokrasidir, demokrasinin tam ve tutarlı uygulanmasıdır.

Yalnız, bu noktayı bugünkü sosyalist ülkelerin durumuyla fazlaca bağlamamak gerekir. Onları ele aldığımızda başka düzeyde düşünmek durumundayız. Herşeyin, bu arada demokrasinin de altında üretim güçlerinin gelişmesi yatar. Bugün sosyalist ülkelerde üretim güçleri henüz ülke çapında tam gelişmemiş olduğundan, dolayısıyla üretim ilişkileri de, toplumsal kültür de yeterince olgunlaşmadığından, karşılaştırılmaması gereken sosyalist demokrasinin ileri kapitalist ülkelerden yer yer geri yanlar taşıdığı görülmektedir. Demokrasinin giderek genişlemesini dünya çapında ya da tek tek ülkelerde tarihsel olarak dayatan da üretim güçlerinin gelişme düzeyidir. Komünistlerin iyi insanlar olmaları bunda az rol oynar!

Az ve orta gelişmiş ülkelerde demokrasi

Yazımızın başında, kapitalizmin ilk dönemlerinde burjuvazinin üç tarihsel sorunla karşılaşmış olduğunu belirtmiştik. Şimdi bu üç sorun açısından günümüzde az gelişmiş ülkelerin durumuna bakalım.

1. Kapitalizmin işleyebilmesi için özgür kölelere, mülkiyetin dokunulmazlığına, sermayenin akışkanlığı önündeki duvarların kalkmasına, serbest ticarete vb. gerek olduğunu söylemiştik. Söz konusu ülke gelişmiş ya da az

gelişmiş olsun, bu gereksinim değişmez. Kapitalizmin yürümesi için eski topluma oranla liberalleşme ve demokratikleşme az gelişmiş ülkeler için de zorunludur. Uzun dönemde köleyle fabrika işlemez.

2. Az gelişmiş ülkelerde de, burjuva diktatörlüğünü tehlikeye sokmayacak bir demokrasi için proletaryayı sınırlama gereksinimi vardır. Hatta bu gereksinim Batıda o dönemlerde olduğundan çok daha şiddetlidir. Çok yönlü bunalım, getirilebilecek demokrasiyi iyice güdükleştirir.

3. Feodallerle bağlaşıklık. Bugünün az ve orta gelişmiş ülkelerinde bunun yerini asıl olarak emperyalizmle bağlaşıklık zorunluluğu almıştır. Sistemin yaşayabilmesi, emekçi sınıfların sınırlanabilmesi, üretimin yürüyebilmesi için.

Görülüyor ki, burjuva düzeninin olanaklarını belirleyen üç temel sorun açısından fazla bir değişiklik yoktur. Burjuva demokrasisinin olası düzeyi yine bu üç tarihsel sorunun optimal çözümünde yatmaktadır.

Öyleyse günümüzün getirdiği asıl büyük değişiklik nerededir? Büyük değişiklik, bu üç sorunun bu ülkelerde aşılmaz bir ekonomik bunalım ve emperyalizme bağımlılık içinde ortaya çıkmasındadır. Dolayısıyla sorunların çözümü iyice zorlaşmaktadır. Sorunların birinde yapılacak ufak bir ilerleme, öteki yanlarda büyük kaynamalar getirmektedir.

Sonuç olarak bu tarihsel üç sorun, bugün az gelişmiş ülkelerde kapitalizmin üstyapısal açmazını belirlemektedir diyebiliriz.

Kapitalizmin ilk gelişme döneminde Batıda belli bir çözüm ortaya çıkabilmişse, bu ülkelerde bugün çözüm olağanüstü güçtür. Az ve orta gelişmiş ülkelerde düzgün ve istikrarlı bir üstyapı kurulamamakta, düzen pendulum gibi bir o yana, bir bu yana gidip gelmektedir. Bu ülkelerin

kendi içinde, açmazı çözebilecek mekanizma yoktur. Aslında, Batıda o tarihlerde de pek kendi içinde çözülmemiş, Afrika'dan, Amerika'dan altın ve hammadde getirerek, koloniler açarak çözülmüştür. Bugün az gelişmiş ülkeler açmazlarını çözmek için ne bulabilir? Suudi Arabistan gibi özel konumlu ülkeler için bazı öğeler sayılabilir, fakat ya geride kalan çok büyük çoğunluk? Adını koyacak olursak, sorunları belli bir dengede çözebilmeyi o gün de, bugün de sağlayan emperyalistleşmedir. Az gelişmiş ülkeler arasında çok özel birkaçı dışında emperyalistleşmenin kapısı sıkıca kapalıdır. Bu nedenle, bugün bu ülkeler için açmazı çözebilecek tek öge devrimdir.

Özal, İnönü, Demirel, Evren Türkiye'sine ne diyeceğiz?

Türkiye'nin asıl olarak tarihsel ve jeopolitik nedenlerle bu çerçeve içinde kendine özgü bir yeri vardır. Ülkenin konumunun önemi, Osmanlı ve Cumhuriyet tarihine, özellikle Sovyetler Birliği kurulduktan sonraki döneme bakınca iyi anlaşılır. Evet, önemli özellikler, ancak ülkeyi bunalımdan çıkarmaya yetmiyor. Neye yetiyor? Ülkede bunalımın azgınlığı durumlarda sistemin çökmesini emperyalizmin önlemesini sağlamaya yetiyor. Marshall Planı da bu anlama geliyordu. Bugün dünyada en yüksek Amerikan yardımı alan ülkeler arasında Türkiye başlarda gelmektedir.

Bugün Türkiye'de gerici, baskıcı, ağır anti-demokratik yanlar taşıyan bir rejim vardır. Bu rejim, ülkenin ulaştığı üretim güçleri düzeyinin de gerisindedir. Günün kavgası demokratikleşmedir! Bu kavgada komünistler, çeşitli sağ ve “sol” burjuva partiler eliyle getirilebilecek “demokratikleşme”nin ülkeye yine Batı tipi burjuva

demokrasisini bile getirmeyeceğini, buna burjuvazinin nefesinin tarihsel olarak yetmediğini halka anlatabilmelidirler. Budanmış, güdük, üçüncü sınıf bir “Türkiye tipi demokrasi” ile yetinmemek, gerçek ve tam bir demokrasiyi hedeflemek ve almak gerektiğini, bunun da bir devrim sorunu olduğunu anlatabilmelidirler.

Kapitalizmin tarihsel gelişimini ve az gelişmiş ülkelerin bugünkü durumunu ele aldığımızda, “üç sorun”un çeşitli yönlerinin ve baş rollerde oynayanların değiştiğini, fakat sorunların özde aynı kaldığını gördük. Bir yanda kapitalist üretimin yürüyebilmesi için eski çerçevenin reddi, ama bir yanda da emekçi yığınların sınırlandırılması gereği. Burjuva demokrasisi dediğimiz işte bu sınırlılıktır. En iyi zamanında bile güdük, en başından güdük.

Öyleyse oportünistler neden burjuva demokrasisini bu denli yükseklerde görüyorlar ve Türkiye'nin bugünkü ortamını ona bir türlü yakıştıramıyorlar? “Aaaa bu demokrasi olamaz, bu olsa olsa faşizmdir!” diye dönüp duruyorlar.

En ileri kapitalist ülkede bile demokrasinin tanımı sınırlı ise Türkiye gibi orta derecede gelişmiş bir ülkede, “demokrasi”nin hiçbir zaman “Batı tipi burjuva demokrasisi” bile olamayacağı, bir devrim sorunu oldu. uğu komünistler için açıktır. *İşçinin Sesi* bunu 1978'den bu yana söylemektedir. Türkiye'de burjuva demokrasisinin tarihsel çerçevesi böyledir diye buna “burjuva demokrasisi” demeyecek miyiz? Öyle yaparsak, burjuvazinin Batıdaki demokrasisinin temellerini anlayamamış olduğumuzdan başka birşeyi açığa vurmuş olmayız. Batı demokrasisi, burjuva demokrasisinin tarihsel örneğidir, klasik örneğidir, en ileri örneğidir ama bir örneğidir. Kendi içinde de çok çeşitlilik taşıyan Batı demokrasisi, burjuva demokrasisinin

tanımı değildir.

Türkiye'de çıplak diktatörlük, faşizmin çözülmesiyle birlikte ortadan kalkmış, yerini burjuvazinin örtülü diktatörlüğü demek olan burjuva demokrasisi almıştır. Yalnız bu “demokrasi”, bu düzenin olasılığı içinde bile son derece güdüktür. Türkiye'de faşizmin çözülüşünü noktalayan 1982 Anayasası öyle bir anayasadır ki, ülke ne yana dönerse dönsün değişecektir. Faşizm gelirse kaldırmak zorundadır (*Faşizmin Çözülüşü*, s.69-70), liberaller gelirse “genişçe bir burjuva demokrasisi” uygulamak için bile değiştirmek zorundadır (*agy*, s. 73), devrimciler gelirse orası iyice açıktır.

Bu söylediklerim, kategoriler olarak böyledir. Yoksa, örneğin ülkenin liberalleşme süreci ani bir iktidar değişikliğiyle de, çeşitli baskılar altında adım adım bir süreç içinde de ortaya çıkabilir. Adım adım ilerlerse, 1982 Anayasası'nın bir anda değiştirilmesi ya da kaldırılması yerine, bu anayasanın sürekli olarak orasından burasından delinmesine, şu ya da bu maddesinin işlememesine tanık oluruz. Türkiye bugün bu yoldan ilerliyor. Parlamentoda milletvekili transferi konusu, ünlü “84. madde”, eski siyasetçilerin, özellikle Demirel ve Ecevit'in üzerindeki siyaset yasağının durumu, 2969 sayılı yasa, DYP'nin demeçleri, hepsi bu durumu yansıtıyor.

Partimizin faşizmin çözülüşüne ilişkin yaptığı çözümler içinde bir de “ara dönem” belirlemesi vardır. Kimilerinin anlamaya çalıştıklarının tersine, ara dönem, burjuva devlet biçimleri arasında bir arayış değil, ülkenin önündeki yol kavşağının acilliğini ve siyasal ortamın aşırı akışkanlığını anlatır. Ara dönem, tüm belirtileriyle birlikte düşünürsek, sonuna gelmektedir. Ülke, acil yol kavşağından belirli bir yola, “Türkiye tipi demokrasi” diye

adlandırdığımız yola oturmuş görünmektedir.

Faşizmin Çözülüşü kitabında ve ardından gelen ilgili yazılarda öne sürdüğümüz bu görüşler, yaşam tarafından her yanıyla doğrulanmaktadır. Bu nedenle, 1984 yılında söylediklerimizi hiç değiştirmeden bir daha söylemekte bugün için de yarar vardır:

“Türkiye'nin bugünkü gerçeğini, içinde yaşadığımız ara dönem oluşturuyor. Ara dönem tanımı, çıplak burjuva diktatörlüğüyle (ki bizim deneyimizde bu faşizm oldu), olağan burjuva diktatörlüğü (olağan burjuva devleti) arasında bir devlet biçimini değil, olasılıkların yakınlığını ve acilliğini. bugünkü siyasal oluşumun geçiciliğini anlatıyor. Ara dönem ya demokrasinin genişlemesine, ya faşizmin yeniden ülkeye çöküşüne açılacaktır.

“Demokrasinin genişlemesi iki yoldan olabilir. Ya faşizmin çözülmeye başladığı anayasa oylamasından bu yana ülkenin yürümekte olduğu yoldan, yani 'Türkiye tipi', son derece güdük bir burjuva 'demokrasi'sine gidiş yolundan, ya da sosyalizme açılacak ileri demokratik halk devriminin gerçek halk demokrasisi yolundan. Partimiz tüm propaganda ve tüm eylemlerinde ancak ikinci yolun ülkeyi demokratik bir ortama kavuşturacağını savunmuştur. Partimizin bu alandaki değişmez belgisi, 'demokrasi için devrim'dir. Önümüzde açılmakta olan dönem demokrasi için yoğun bir savaşım dönemidir. Partimiz bu savaşımı her zaman olduğu gibi yine devrim hedefiyle bağlayarak yürütecektir.” (*İşçinin Sesi*, “Yeni Dönem Fabrikalardan Gelecektir”, sayı:270, 29 Ekim 1984)

Evet, bugün ülkede Türkiye kapitalizmi çerçevesi

içinde getirilebilecek demokrasinin bile gerisinde bir rejim vardır. Ancak kimse yanılmasın, bu gerici, baskıcı, ağır anti-demokratik yanlar taşıyan rejim burjuva demokrasisidir. Bu düzene faşist diyen ya şaşkındır, ya da emekçi halkımızın çıkarları karşısında kendi özel hesapları peşindedir.

Bugün böyle, yarın öyle ... İşçi sınıfı, dost gözükerek kendini aldatanları da unutmaz.

İşçinin Sesi Sayı 299 3 Şubat 1986

EMAR VAKFI

KAVGA VE YORUM

Örgüt konusunda sekiz soru

Soru : Örgüt nedir?

Örgüt, belirli bir hedef için amaçlı, kararlı, bilinçli biçimde kurulan toplumsal guruplaşmadır. Belirli bir hedefin varlığı ve üyeler arasında belirli bir iletişim bu tanımın en önemli öğeleridir.

Soru: Bürokrasi nedir?

Bürokrasi, piramit biçimi hiyerarşi içinde yukarıdan aşağı örgütlenmiş (yukarıdan aşağı demek, seçimle değil, atama yoluyla demektir), birörnek ve genel geçer (herkese aynı) kurallar ve işleyişler altında çalışan profesyonel görevlilerden oluşan bir örgütlenme biçimidir.

Dünyada toplumsal gelişmeyle birlikte giderek örgütlerde tepe görevler seçimle, alt görevler atamayla gelmekte ve bu “alt” giderek daha altlara inmektedir. Ancak örgütlerin çoğunluğu hâlâ yukarıdaki tanım içindedir. Ekonomik işletmeler her yerde böyledir, bürokratiktir, atama yoluyla. Öyle örgütler olabilir ki, en tepesinden en altına dek tüm görevliler seçimle gelebilir. Onun içinde de yine en azından ofislerde çalışan insanlar olur, işe alınır, işten çıkartılır. O da bu ölçüde bürokratiktir.

Teknolojinin gelişmesiyle, kültürün, insan bilincinin gelişmesiyle birlikte gitgide demokratik denetim artmaktadır. Bunun en tipik örneğini devlette görebiliyoruz. Eskiden devletin en tepesi de atama yoluyla geliyordu. Yalnız atama “Allah”tandı, babadan oğula

geçiyordu. Cumhuriyetler dönemiyle birlikte, devletin tepesi, hükümet, seçimle gelmeye başladı. Bakan seçimle geliyor ama bakanlığın kadrosu seçimle gelmiyor, onlar devlet bürokrasisi olarak devam ediyor. Dolayısıyla bugün dünyada bürokrasiyle demokrasiyi birleştirmiş (üst yöneticilerin seçimle geldiği) örgüt çeşidiyle, tümüyle atamacı örgüt çeşidi yaygındır.

Soru: Burjuva örgüt teorilerine yaklaşımımız nedir?

Burada şöyle yaklaşımlar olabilir: Bir kez, bunlar burjuva teorileridir, burjuva teorileri burjuva düzeninin ayakta kalması içindir, onun için bize yaramaz denebilir. Ancak, bunu bir komünist hangi konuda diyebilir ki bu konuda desin.

Sonra, *Örgüt ve Örgütçü*¹³ kitabında ele alınan teorilerden başka teoriler de var, onlardan yararlanalım denebilir. Kitapta, örgüt konusunda çığır açan okulları en önemli temsilcileriyle ele almaya çalıştık. Bunların dışında, kitapta da söylendiği gibi, gerçekten binlerce teori vardır ve onlardan da yararlanmak gerekir.

Belki gereksiz gelir ama burjuva teorilerinden nasıl yararlanmak gerektiği konusunu bir kez daha ele almak istiyorum. Bir kere örgüt teorisinde son söz söylenmiş değildir. Burjuva biliminin bunu yapabilme olanağı yoktur. Öyle olduğu için, bunların hiçbirisi örgüt sorununu tam olarak çözmüş teoriler değildir. Dolayısıyla, tedaviden çok, karşılaştığımız sorunları teşhis etmede yardımcı olabilir.

“ ... Tüm teorilerden öğrenilebilecek, zaman zaman

¹³ Bu kitaba aşağıdaki linkten ulaşabilirsiniz: https://emarvakfi.net/wp-content/uploads/TKP-IS/Kitaplar/PDF/ryurukoglu_organ_organ_ru.pdf

karşılaştığımız durumlarda yararlanılacak yönler vardır. Yalnız eleştirel ve dikkatli bir yaklaşım gerekir.” Komünistin burjuva bilimine yaklaşımı böyledir. Lenin'in bize öğrettiği budur. Burjuva biliminin, eleştirel yaklaşım ile zararlı sınıfsal yanlarını atarak işçi sınıfına yarayacak yanlarını alan bir yaklaşım. Lenin bu yaklaşımı, ne güzel ki, örgüt konusunda da uygulamıştır. Örneğin 1923 yılında parti merkez denetim kuruluna, “emek örgütlenmesinin bilimsel yöntemlerini araştırma” görevinin verilmesini istemiştir. Yine 1923 yılında işçi ve köylü denetlemecileri örgütünün işçilerden iki büyük grup oluşturmalarını, bunlardan birinin düzenli biçimde *dış deneylerin pratik incelenmesi* görevini almasını, periyodik olarak emperyalist ülkelere gidip oralarda emeği nasıl örgütlediklerini araştırmasını istemiştir. Bırakın teorisini, pratiğinden yararlanmak üzere gidip yerinde incelemesini önermiştir. İkinci grubun da genel olarak emek örgütlenmesi ve özel olarak da menejerlik alanlarında modern bilimin sonuçlarını çalışmasını istemiştir.

Soru: Marksizmde bürokrasi kavramı nedir?

Marksizmde bürokrasi kavramını iki düzeyde ele almamız gerekir. Toplum düzeyinde ve örgüt düzeyinde. Örgüt düzeyindeki bürokrasiyi de toplum düzeyindeki zorunluluk yaratır, ayrı şeyler değildir ama ayrı ele alırsak anlama kolaylığı açısından daha tasnifli olacaktır.

Toplum düzeyinde bürokrasi (yani asıl olarak devlet kurumlarını işleten memurlar) üretim sürecinin dışındadır, dolayısıyla bir sınıf değildir. Çoğunluğu dünya görüşü, yaşam seviyesi açısından küçük burjuvazi içinde, üst katları burjuvazi içinde değerlendirilmesi gereken bir ara

katmandır.

Dolayısıyla bürokrasi katmanı egemen sınıfın baskı aracıdır, gericidir, egemen sınıfın hizmetçisidir.

Bürokrasi katmanının varlığı sınıfların varlığıyla bağlıdır. Bürokrasiye gereksinim, devletin varlığından, devletin varolma gereksinimi de sınıfların varlığından kaynaklanır. Bu nedenle, sosyalizm dediğimiz komünizmin ilk aşamasında da bürokrasi varolacaktır, bu kez işçi sınıfının emrinde çalışan bir katman olarak kalacaktır. Komünizmde yok olacaktır, çünkü devlet yok olacaktır, sınıflar yok olacaktır.

Bakın Lenin, *Devlet ve Devrim*'de bu konuda ne diyor:

“Bürokrasiyi bir anda, her yerde ve tümüyle ortadan kaldırmak söz konusu olamaz. Bu ütopyadır. Fakat eski bürokratik mekanizmayı bir anda parçalamak ve tüm bürokrasinin giderek kaldırılmasını mümkün kılacak bir yenisini derhal kurmaya başlamak - bu bir ütopya değildir.” (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, İngilizce basım, c.25, s.321)

Peki, bürokrasi yok olana dek ne yapılabilir? Bürokrasiye küfür etmekle birşey olmuyor, istesen istemesen duruyor. Ancak, bazı önlemler alınabilir, alınmalıdır çünkü bürokrasinin, o üretim dışı gurubun, sürekli o işi yapmasından doğan bazı zararlı sonuçlar var. Yok olana dek yapılması gerekenler bu zararlı yanlarla savaşı anlatır. Eski bürokrasiyi parçalamak, işçi sınıfının bürokrasisini yaratmak ve adını adım ilerleyen demokratik denetimle onu “iyi bürokrasi” yapmak ve öyle tutmak sorunu vardır. Bürokratizmle savaş. Bu da Marks'ın Paris Komünü'ne ilişkin söyledikleridir. Hiçbir yüksek memurun aylığı nitelikli işçinin aylığını geçmeyecek, tepe görevliler seçimle gelecek, istenmediği anda geri çağrılacak vb. Bu

önlemlerin tümü, partimizin programının ilgili bölümünde yer almış önlemlerdir.

Örgüt düzeyinde bürokrasi ise, tabandan seçimle değil, yukarıdan atama yoluyla gelen profesyonel kesimdir. Fabrika, banka, siyasal parti, sendika, ne kadar örgüt varsa hepsinde.

Toplumsal düzeyde bürokrasi gericiydi, baskıcıydı, egemen sınıfın izmetçisiydi, çünkü “devletti”. Örgüt bürokrasisinin işlevinin gerici ya da ilerici oluşu ise, içinde çalıştığı örgüte, onun karakterine ve amaçlarına bağlıdır. Bu bürokrasi de çalıştığı örgütün genel amaçlarının askeridir. Dolaylı olarak da, çalıştığı örgütün amacına göre egemen sınıfın ya da ezilen sınıfın amaçlarına hizmet eder.

Toplum düzeyinde bürokrasiyi zorunlu kılan neyse, örgüt düzeyinde de bürokrasiyi zorunlu kılan odur. Örgüt bürokrasisinin de varlığı yine sınıflara bölünmüşlikle, yönetimin uzmanlık işi olmasıyla bağlıdır. Bilinç, kültür düzeyi, teknolojik gelişme gibi kavramlarla bağlıdır. Kafa-kol emeği ayrımı ortadan kalkmadan, sınıfları yaratan çelişkiler ortadan kalkmadan yönetim bir uzmanlık dalı olarak devlette ve her yerde sürecektir.

Tabii, toplumların tarihsel olarak bilinci arttıkça, demokratik denetim de bürokrasiye karşı alan kazanmaktadır. Örneğin işçilerin yönetime katılma istemi. Yine de dikkat edin ki oylamayla, demokratik kararla işyerinin yönetilmesine hâlâ, sosyalist ülkelerde de olanak yoktur. Yönetim uzmanlık işi kaldığı sürece örgütlerde de bürokrasi varolacaktır. Dolayısıyla komünizmin ilk aşamasında da örgüt bürokrasisi vardır. Sınıfsız topluma geçiş süreci içinde adım adım yok olacaktır.

Yok olana dek bürokrasiye sövmekle hiçbir şey olmuyor ama getirebileceği zararlı yanlarla, bürokratizmle

savaşım her zaman zorunludur. Örgütün amaçlarının, kadrosunun ve dönemlerin elverdiği ölçüde demokratik denetimi arttırmak. Lenin 'in sözleriyle, “izlenen siyasetin emrinde çalışan (iyi) bürokrasi”yi yaratmak. Yapılabileceğin tarihsel olarak alt ve üst sınırı budur. Marksizmin bürokrasi konusunda anlayışı böyledir.

Soru: *Partide demokrasi, merkezîyetçilik, bürokrasi ilişkisi nasıldır?*

Lenin'in yazılarında sık sık rastladığımız gibi, bu konu yaygın biçimde çarpıtılan ve sömürülen bir konudur. Bugün de, yarın da Marksizmin düşmanları bu konuyu bir daha, bir daha çarpıtmayı deneyeceklerdir. Bürokrasi öyle küfür gibi bir sözcük durumuna girmiş ki, sınıf düşmanları için buradan gitmek kısa erimde kolay olmaktadır.

İşçinin Sesi başından beri doğruları, kısa erimli çıkarlara alet edilme tehlikesini de göze alarak söyledi. *İşçinin Sesi*'ni *İşçinin Sesi* yapan budur. Olayların tozu dumanı gittiği zaman geriye doğru kalır. Bu konuda da böyle olacaktır...

Dikkat ederseniz tüm sapık görüşler merkezîyetçiliğe saldırarak, bürokrasinin kötülüklerini, demokrasinin iyiliklerini sayarak işe başlarlar. Çünkü bu, insanların kafasını karıştırmada en kolay yoldur. Biz kısa erimli geçici başarılar istemiyoruz. Bir iki rastlantısal başarıyı en kalın kafalı insanın bile kazanabileceğini biliyoruz. Uzun erimli başarı ise yalnızca ve yalnızca Marksizmin doğrularına yapışmak ve onda inat etmekle kazanılır. Onun için, kafamızda demokrasi, merkezîyetçilik, bürokrasi ilişkileri yerli yerine otursun ki burjuva zehirine örgütümüzü

kapatalım.

Bir kez, merkeziyetçilik demokrasinin karşıtı değildir. Kim diyorsa yanlış diyor. İkincisi, bürokrasi özerkliğin (eski deyiimiyle ademi-merkeziyetçilik ya da otonomi) karşıtı değildir. Merkeziyetçilik özerkliğin (otonominin, ademi-merkeziyetçiliğin) karşıtıdır. Bürokrasi ise demokrasinin karşıtıdır. Aralarında çok yakın ilişki ve geçişler vardır. Hatta öyle ki Lenin, “demokrasiye *karşı* bürokrasi aslında özerkliğe *karşı* merkeziyetçilik demektir” diyor. (Lenin, “Bir Adım İleri, İki Adım Geri”, *agy*, c. 7) Ancak neyin neye karşıt olduğunu unutmayalım.

Burada bir noktaya işaret edelim. Lenin aynı kitapta *biçimsel demokratik ilke ile biçimsel bürokratik ilkedен* söz ediyor. Burada demokrasinin karşıtı olarak merkeziyetçiliği değil, bürokrasiyi koyduğu açıktır. Bu bir yana, asıl söylemek istediğim, Türkçedeki *biçimsel* sözcüğünün Lenin'in verdiği kavramı iyi anlatamadığıdır. Lenin, *formel bürokratik ilke ile formel demokratik ilkedен* söz ediyor. Burada formel, insan tutumlarından bağımsız “örgüt şeması” anlamındadır.

Merkeziyetçiliğe karşı özerklik, Marksizme karşı oportünizmin örgütsel ilkesidir. Merkeziyetçilik özerkliğin, bürokrasi demokrasinin karşıtıdır. Bunların ne anlama geldiğini şimdi görelim.

Görevlileri seçimle gelen örgüt demokratiktir. Görevlileri seçimle gelen örgüt, örgütün yapısına göre demokratik merkeziyetçi ya da demokratik özerk (ademi-merkeziyetçi) olabilir.

Görevlileri atamayla gelen örgüt bürokratiktir. Görevlileri atamayla gelen örgüt, örgütün yapısına göre bürokratik merkeziyetçi ya da bürokratik özerk (ademi-merkeziyetçi) olabilir.

Hepsi tamam da şu “bürokratik özerk” örgüt nasıl olabilir diye düşünebilirsiniz. Doğru, ciddi bir örgütlenmede bu iki özelliği birlikte bulmak çok zordur ama örneğin Türkiyeli devrimci için o denli zor değildir. Bürokratik özerklik tipik Dev-Yol örgütlenmesidir. Merkezden direktifi kendi istediği kadar alan yerel serflik sistemi! Devrimci durum yıllarında devrim kanalına kayan onbinlerce öğrencinin (küçük burjuva) harekete taşıdığı, işçi sınıfına yabancı serflik, dükalık sistemi! Ciddi örgütlenmelerde bürokrasiyle özerkliği birlikte bulmak zordur çünkü “merkeziyetçilik X özerklik” ile “bürokrasi X demokrasi” düzeyleri arasında yakın ilişki vardır.

Söylediklerim cana yakın gelmeyebilir ama insan isteği değil yaşamın gerçeğidir, bunu anlamak gerekir. Demokrasi düşmanı olduğumuz için bunları söylüyor değiliz. Devlete karşı değil miyiz? Komünistler erki alınca devleti neden kaldırmıyor, kaldıramıyor, hatta koca bir tarihsel dönem ondan yararlanıyor? Çünkü herhangi bir kuruma ya da işleyişe karşı olmak başka, onun tarihsel olarak işlevini bitirip ortadan kalkabilmesi başka birşeydir. Bu da onun gibi.

Buraya dek söylediklerim ışığında partimizde durum nedir? Partimizde Kongre, Merkez Komitesi ve Genel Sekreter seçimle, bölge komiteleri ve altı atamayla göreve gelir, gelmiştir. Bugün dünyada genel olarak varolan örgüt biçimi, demokrasiyle bürokrasiyi derece derece birleştirmiş örgüttür. Tam bürokratik örgüt de vardır ama tam demokratik olanı henüz yoktur. Bu durumda partimizi nasıl adlandıracağız?

En önemli karar organları, partinin varlığını yokluğunu belirleyecek karar organları seçimle geldiği için *partimiz demokratik-merkeziyetçidir*.

Burada bir noktaya daha dikkat etmelisiniz. Belki ikincil öneme sahiptir ama önemlidir. Partimizde seçimle gelen organların altı için de durum biraz değişiktir. Bankaya memur almak gibi değildir. Bankaya memur alan müdür seçimle gelmemiştir. Bölge komitesi sekreterini atayan MK ise kongrede seçilmiştir. Kongre partinin çoğunluğudur. Dolayısıyla iki kongre arasında partinin çoğunluğunu MK temsil etmektedir. Bu yoldaşlara böyle bir organ görev vermektedir.

Öyleyse, partimizi nasıl adlandırmak gerektiğini bir daha ve daha tam belirtelim: *En önemli karar organları seçimle geldiği için, altları da parti çoğunluğunun seçtiği ve iki kongre arasında bu çoğunluğu temsil eden MK atadığı için, partimiz bürokratik merkeziyetçi değil, demokratik merkeziyetçidir.*

Partimiz demokratik merkeziyetçidir. Merkezilik tartışmaları hep bu çerçevenin içindedir. Bugün partimizde merkeziliği arttırmak gerekiyor. Merkeziliği arttırmak üstüne kongre kararı var. Tüzük var, program var. Diyoruz ki dönemlere göre merkezilik artar, dönemlere göre demokrasi artar. Bunlar hep bu partinin demokratik merkeziyetçi yapısı içinde ortaya çıkıyor. Neden? Çünkü kongre toplanıyor, genel sekreteri, MK'yı seçiyor. Bu işlemiyorsa o zaman o parti bürokratik merkeziyetçidir.

Kongre yapıldığı, MK seçildiği sürece tüm komünist partileri her zaman demokratik merkeziyetçidir. Gerisi laf salatasıdır. Kongre yapılacak, MK seçilecek. Bunu yapan her komünist partisi ve de komünist partisi kavramı bunları yapıyor kabul ettiği için demokratik merkeziyetçidir. Bürokratik merkeziyetçi değildir.

Ha yapılmadı mı, örneğin Sovyetler'de Stalin zamanında, TKP'de ise 50 yıl yapılmadı mı, işte o bürokratik

merkeziyetçiliktir. Kim kimi seçmiş? 50 yıl. Nesiller doğmuş, nesiller ölmüş. Ama komünist partisinin tanımında bunlar yoktur. Komünist partisi en zor koşullarda bile kongresini toplayacak, MK'sını seçecektir: Bunları yaptığı için komünist partisi demokratik merkeziyetçidir. Bunun yanında tabii ki demokratiklik ve merkezilik dönemlere bağlı olarak vurgu kazanır.

Parti içinde demokrasi, merkeziyetçilik, bürokrasi, özerklik konularında kafa karıştırmaya çalışan küçük burjuva oportünizmini anında yakalayabilmek için iki anahtar vardır. Bu anahtarlar yalnızca kendi deneyimimizden değil, tüm dünya komünist hareketinin deneyinden, gerçek komünistlere saldırıların içinden Lenincilerin süzüp çıkarttıkları anahtarlardır. Dünya komünist hareketi kadar eski olan bu demokrasi-bürokrasi -merkeziyetçilik tartışmasında iki anahtarı yakalamak bizi düzlüğe çıkarır.

Bu tartışma eğer namuslu ve tutarlı biçimde yürüyecekse, birincisi, *“atama mı, seçim mi?”* üzerine olmalıdır. Ve tüm o demokrasi budalaları, Türkiye gibi bir ülkede illegal bir partinin organlarını nasıl seçimle oluşturabileceğini yalnız bize de değil, ileri işçilere anlatmalıdırlar. Oportünistlere bunu sorduğun zaman kirpi gibi büzüşmeye başlarlar. Soyut entellektüellik, demokrasi, özgürlük falan kolaydır. Demokrasiyi seçimle eşitlemeyin diye kısık sesle söylemek kolaydır. Ölçüyü açıkça Lenin veriyor, biçimsel demokrasi seçimdir diyor. Biz de onu tartışıyoruz, tüzüğe, programa yazılacak haklardan söz ediyoruz. Kardeşim sen seçim mi istiyorsun bugün? Yok, şudur da, budur da... Bu tartışmada komünisti oportünistten ayıran birinci anahtar budur.

Bu tartışma namuslu ve tutarlı biçimde yürüyecekse,

ikincisi, “*monolitiklik mi, parti çoğunluğuna (kongreye, programa, tüzüğe, MK kararlarına) ters görüşlere özgürlük mü?*” üzerine olmalıdır. Kalıcı bir komünist partisi yapısı olarak nasıl bir kurumlaşma istiyoruz? Bu tartışmada komünisti oportünistten ayıran ikinci anahtar da budur.

Parti içi demokrasi-bürokrasi tartışmaları bu iki nokta üzerine oturursa anlamlı olur, dürüst olur, herkes yolunu kolayca bulur. Sorun bu denli basittir. Atama mı, seçim mi? Monolitiklik mi, partiye ters görüşlere özgürlük mü? Azınlığı çoğunluğu dikkate almayan süregen bir tartışma mı, fraksiyonlara özgürlük mü?

Bu denli basit, ama oportünistler hiçbir zaman böyle açıkça koymazlar. Hatta komünistlerin kavramlarını kullanarak, “hem toplumda, hem parti içinde aktif yığın demokrasisi istiyoruz” derler. Ama bir daha söyleyeyim tüm tartışmaların altındaki iki nokta budur. Topluma önerdiğimiz, devrimden sonra getireceğimiz demokrasi başka, bunları yapabilmek için nasıl bir komünist partisi olacağı sorusu başkadır. Toplumla komünist partisini karıştıran mantık döner sonra proletarya diktatörlüğüyle komünist partisi diktatörlüğünü karıştırır.

Soru, en açık biçimiyle, seçim mi atama mı diye sorulduğunda, hangi vicdanlı komünist illegalite koşullarında seçim der? Biz o saçmalığı bir kere yaptık. TKP'nin 50 yıl kongre yapmamasının büyük baskısı altında yaptık, yanlış yaptık. Yanlış yaptığımızı da açıkça söyledik.

Demokratik merkeziyetçilik konusunda Lenin'in şu söylediklerini birlikte okuyalım:

“Demokratik merkeziyetçilik yalnızca bölgelerden temsilcilerin bir araya gelip, yöneticiliği yapacak sorumlu bir organı seçmesi demektir. ... Demokratik merkeziyetçilik, kongre merkez komitenin

çalışmasını denetler ve onu değiştirip yerine bir başkasını atayabilir demektir.” (Lenin, *agy*, c.30, s.465)

“Merkez organların yönlendirmesini reddetmek partide kalmayı reddetmekle, parti bozgunculuğuyla eşdeğerdir.” (Lenin, *agy*, c.7, s.362)

“Çoğunluk tutum belirlediğinde, azınlık bir sonraki kongrede eleştiri ve sorunun çözümünü isteme hakkını koruyarak siyasal eyleminde buna uymak zorundadır.” (Lenin, *agy*, c. 10, s. 111l)

Şunu da unutmayalım ki, azınlığın çoğunluğa uyması merkeziyetçiliğin değil, *demokrasinin* özelliğidir.

Açık ki, komünistlik işçi için uygun ve kolay, ama küçük burjuva aydını için zor zanaattır. Dört yıl ise dört yıl sabredecek, eleştiri ve sorunun çözümünü isteme hakkını koruyarak siyasal eyleminde buna uyacaktır.

Bunları böyle anlatıyorum ama bilelim ki bu bir vicdan sorunudur, istek sorunudur, bilinç sorunudur. Biz gangster çetesi değiliz, yaptırımlarımız tüzükle sınırlıdır. Ama bu bir vicdan sorunudur. Bu görüşlerle çalışmam diyenler derhal parti dışına çıkmak zorundadır. Bu görüşlerden başka görüşler için çalışmam diyenler ise gidenlerin yerini doldurmak için daha hırsla çalışmak zorundadır.

Bu partinin tüzüğünü, programını, kongre kararlarını, MK kararlarını benimsediğini söyleyerek partiye girmek, ama daha kongrenin üzerinden bir yıl geçmeden sorumsuzca (ve organlarda bir kez olsun görüşlerini dile getirmeden) demokrasi istemek entrizmdir. Ne yazık ki, Türkiye'de çok görülen Makyavelizmdir. “Amaca” giden yolda her araç mübah demektir. Tüzük ve program ortada. Uymayı kabul etti girdi, sonra uymam dedi, değiştirin bu

tüzüğü ve programı dedi. Olur, insanoğlu yapar ama böyle yapanlarla birlikte yürünmez.

Soru: Bürokrasi kalkmadan bürokratizmle savaşımanın anlamı var mıdır?

Bürokratizm denilen zararlı yanları yaratan bürokrasi olduğu halde, bürokrasi dururken zararlı sonuçlarıyla savaşımanın anlamı vardır. Çünkü sorun bizim seçimimizle ilgili değil, bizim dışımızda, güneşin doğup batması gibi bir sorundur. Bürokrasinin varlığını, sevssek de sevmesek de reddedemeyiz. Reddetmek anarşizm olur. Reddedemiyorsak yapabileceğimiz tek şey ortaya çıkartabileceği zararlı yanlara karşı savaşımdır. Bunu yapabiliriz ve üstün başarıyla da yapabiliriz.

Toplum düzeyinde üstün başarıyla yapıp yapmamak o toplumun genel gelişme düzeyine bağlıdır. Örgüt düzeyinde üstün başarıyla yapabilmek de toplumun genel düzeyinden bağımsız değildir ama göreceli olarak daha kolaydır. Eğer kafamızı takarsak, elbirliğiyle çalışırsak, örgütler bürokratizmden büyük ölçüde arındırılabilir. Buna da çeşitli önlemler vardır.

Soru: İlegal bir partide ne denli demokrasi ve özerklik, ne denli bürokrasi ve merkeziyetçilik olmalıdır?

Yer altında terör karşısında çalışan partide yerel birimlere özerklik ve tüm organlar için seçim yapma gibi uygulamalara olanak yoktur. Seçim ilkesinin uygulanabilme düzeyi parti içinde biçimsel demokrasinin göstergesi olduğuna göre illegalite koşullarında komünist partisi ancak MK düzeyinde tam

anlamıyla demokratiktir. Yalnız bu organ kongrede seçimle gelir. Bolşevikler de böyle yapmış, biçimsel demokrasinin çok sınırlı işlediği asıl olarak yoldaşça güvene dayalı bir işleyiş yaratmışlardır.

Yoldaşça güveni, öyle ne olduğu belirsiz birşey gibi değerlendirmemeliyiz. Yoldaşça güven son derece nesneldir. Arkadaşlık, dostluk vb. değildir. Ancak hepimiz insan olduğumuz için çeşitli şeyler karışıyor. Herkesin kendine göre bir yapısı var, ben kovboy filmlerini severim, ağır Fransız filmlerini seyredenlere şaşarım, başkası içki içmeyenden hoşlanmaz, bir başkası spor yapanı sever. Yoldaşlığı, yoldaş güvenini bunlarla karıştırmıyoruz. Biliyoruz ki, *arkadaş gurubundan parti olmaz*. Yoldaş güveni, program, tüzük ve parti taktiklerine dayalıdır. Yoldaşça güven parti program ve tüzüğü ve MK kararları çerçevesinde çalışan her yoldaşa otomatik olarak gösterilir, odur. Lenin bunu açıkça söylüyor. Bunun ötesi kişisel sorundur, yoldaşça güven içine girmez. Yoldaşça güven son derece nesneldir ve yoldaşlıktan daha üstün hiçbir şey yoktur.

Komünistler, Türkiye koşullarında demokrasi ve özerklik üzerine gösteri yapmanın ve büyük konuşmanın yersiz olduğunu söylüyorlar. Fakat, eğer tüzüğümüz Türkiye koşullarında olanaklı olabilecek ölçüde demokrasi yönünde ciddi, pratik eklemeler gerektiriyorsa bunları açıkça ve hilesiz tartışalım diyorlar. Atama mı, seçim mi? Bugünün Türkiye'sinin kaldırabileceği ve tüzüğümüzde olmayan bir demokratik işleyiş tüzüğe koyulabilirse, bu noktada somut söylenecek birşey varsa o iyi bir tartışmadır. Partiye yarar. Ama böyle somut öneriler yerine parti içi demokrasi üzerine genel ilkeler sorguya çekiliyorsa bu da işçi sınıfını aldatmaktan başka birşey değildir.

Parti programının 79. sayfasında *TKP demokratik merkezietçidir* başlığı altında şöyle denmektedir: “TKP illegalite koşullarında partinin yukarıdan aşağı örgütlenmesi ilkesine bağlıdır. (Yukarıdan aşağı örgütlenme atama demektir - R.Y.) Partiye yoldaşça güven göstererek çalışacaklar parti saflarına katılır.”

80. sayfada ise şöyle denmektedir: “TKP demokratik merkezietçilik ilkesini benimser. Savaşmak isteyenler için *demokratikliğini zamana, yere, yaptığı işe uygun olarak biçimlendiren merkezietçi ve demir disiplinli örgütlenme* gerekir.”

Kongre kararlarımız da var. Bunlardan biri, “*Parti içi insan ilişkileri ve çalışma biçimi*” üstüne olan karardır. Bakın ne diyor:

“Örgüt çalışmamızda girişimli ama merkezi disiplinli çalışmayı henüz tam anlamıyla yerleştirebilmiş değiliz.

“Girişim ve merkezi disiplin arasında uyum sağlayabilmede tek anahtarımız komünist bilincimizdir. Teorik ve pratik gerekçeleriyle bilirsek ki, komünistliğin ağır suç olduğu Türkiye’de polise karşı durabilmek ve kara düzeni yıkabilmek için merkezietçi bir parti gerekir, işçi sınıfı siyasal haklarını kazanmadan komünist partisinde tam bir demokrasiden söz etmek sahtekarlıktır ve ama bu işleyiş insanı girişimsizliğe itebilir. Oysa komünistlik aldığı görevi geliştiren, girişimli, yaratıcı bir çalışma ister, o zaman bu iki yön arasındaki görünürdeki çelişkiyi çözebiliriz.

“Önümüzdeki dönemde, örgütsel büyümenin gerektirdiği şekilde, merkezietçi yapımızı güçlendireceğiz. Ancak emir-komuta zinciri, otorite

kullanımı gibi örgütsel önlemler tek başlarına tam anlamıyla merkeziliğin sağlanmasında yeterli olamazlar. Gerçek anlamda merkezi yapının kurulmasının temel yolu, bizim koşullarımızda, yönetici yoldaşların kafalarını kazanmaktan, partinin ideolojik birliğinden geçer.”

Kongre kararlarımız arasında bir de, *“Parti anlayışını sulandırmalara karşı savaş”* adlı karar vardır:

“Türkiye’de legal olanaklardan yararlanma, bugün başlıbaşına ve en önemli bir çalışma olarak önümüze geliyor. Bu örgütün geniş bir alana yayılması demektir. Ancak Türkiye’de devrim yapmak için savaşan partimizin bütünüyle illegal olduğu gözden kaçırılmamalıdır. Partimiz merkezîyetçi yapısını bu yayılmayı dengeleyecek biçimde derinleştirmek ve geliştirmek zorundadır. İlegal bir partide hele kritik bir dönemeç dönülürken demokratik işleyiş son derece sınırlı olmalıdır.

“Partimiz safları dışında yaygınlaşan oportünist görüşler işte tam bu noktada demagoji yapmakta ve mümkün olmayanı vaadederek kafa karıştırmaya çalışmaktadır. Kongremiz bu demagojilere şiddetle karşı çıkar. Gizlilik temelinde örgütlenen parti çalışmalarında merkeziliğin önde olduğunu, demokratikliğin hiçbir zaman tam uygulanamayacağını vurgular.

“Kongremiz, buna karşılık, siyasal özgürlüklerin kazanılmasıyla birlikte partimizde seçim ve açıklığa dayanan demokrasinin geneliyle uygulanabileceğini belirtir.”

Bilmiyorum Türkiye devrimci hareketinde *İşçinin Sesi* kadar açık konuşan bir başka hareket var mı? Üstünlüğümüzün bu olduğuna inanıyoruz ve böyle de gideceğiz.

Soru: Merkeziyetçi partide bürokratizme karşı alınan önlemler nelerdir?

Tüzüğümüzün “*Gerekçe*” bölümünde, “parti işlevlerinin ayrımı ve karşılıklı denetim, yerel örgütlerin kendi alanlarında özerkliği, yönetim organının seçimle gelmesi, azınlığın çoğunluğa bağımlı olması, tartışma, eleştiri, özeleştiri, parti kongre ve toplantılarının yığınlara açılması demokratikliğin dayandığı ilkelerdir” denir. “Parçanın tüme, alt organların üst organlara bağımlı olması, partinin tek merkezden yönetilmesi, partinin yukarıdan aşağı kurulması ve kooptasyon merkeziliğin dayandığı ilkelerdir...”

Örgüt ve Örgütçü kitabında da Lenin'in parti pratiğinde bürokratizme karşı geliştirdiği önlemleri şöyle belirttik: “Her koşul altında parti kongresinin toplanması, MK'nın seçimle göreve gelmesi, azınlığın çoğunluğa uyması, parti merkezini (dolayısıyla parti bütününü) çalışmalar hakkında bilgilendirmede olabilecek en geniş desantralizasyon, program-tüzük ve parti taktiklerine dayalı yoldaş güveni, her gereken durumda açık-namuslu ideolojik tartışma gibi uygulamalar da parti pratiğinde bürokratizme karşı yarattığı önlemlerdir.” (R. Yürükoğlu, *Örgüt ve Örgütçü*, s.60-61)

Ayrıca bu alanda günlük çalışmayı ilgilendiren bir dizi önlem daha vardır. Bu saydıklarım en önemlileridir. Yani merkeziyetçi bir partide de bürokratizme karşı önlemler

vardır. Bu arada, yayınlarımızda üzerinde yeterince durmamakla yanlış yaptığımız çok önemli bir başka önleme de burada değinelim. (Önümüzdeki sayılarda Merkez Organ bu konuyu ele alıp işlemelidir) Biz hep merkezi bilgilendirin, mektup yazın diyoruz ama başka bir açıdan diyoruz. Oysa bakın Lenin bunu hangi açıdan diyor.

Lenin, örgüt işleyişini geliştirdiği en önemli yazılarından biri olan “Örgütsel Görevler Üzerine Bir Yoldaşa Mektup”ta şu fikirleri dile getiriyor: “*Parti örgütlenmesi ve bütün parti çalışması hakkında son derece önemli bir ilke*” vardır, diyor ve şunları söylüyor: Hareketin ve proletaryanın devrimci savaşımının ideolojik ve pratik liderliğinde olabilen en geniş merkezilik zorunluyken, parti merkezini ve dolayısıyla bir bütün olarak partiyi (çünkü merkez parti bütünü temsil ediyor) hareket hakkında bilgilendirmede ve partiye karşı sorumlulukta olabilen en geniş merkez dışılık (ademi-merkeziyetçilik) gerekir. (Lenin, *agy*, c.6)

Biz işte bunu yapmıyoruz. Birisi sekreterinin üstündeki bir yoldaşa yazılı ya da sözlü birşey iletmi, birşey konuştu mu, “neden sekreteri atladın?” diye soruyoruz. Oysa Lenin, bütün hareket ve bütün örgüt hakkında olabilen en geniş şekilde merkeze mektup, haber her neyse göndermek diyor. Hareketin yönetimini merkezileştirmeliyiz, aynı zamanda ve de tam bu nedenle, çünkü bilgilendirme olmadan merkezileşme olanaksızdır, tek tek üyelerin partiye haber, bilgi göndermesini, partiye karşı sorumluluğunu olabildiğince merkez dışı yapmalıyız. Bu merkez dışılık devrimci merkeziliğin en önemli önkoşuludur ve en temel dengeleyicisidir. O hücrede ne oluyor, şu okuma gurubunda kimler var, o ne yapıyor, bu ne yapıyor, bütün bunlar hakkında merkeze bilgi gelmeden

o merkez zaten merkezi olamaz. Tabandaki merkez dışılık işbölümünün öteki yüzünden başka birşey değildir. Bu açıdan çalışmalarımızı gözden geçirmemizde yarar vardır.

Tüzüğümüzde “komünist sorumluluk” diye bir kavram vardır. Lenin bunu, yukarıda sözünü ettiğimiz alıntıda “partiye karşı sorumluluk” sözleriyle anlatıyor. Bunu da önlemler arasında ayrı bir madde olarak yazabiliriz: *Partiye karşı sorumluluğun arttırılması*. Partiye karşı sorumluluğun arttırılmasını şöyle anlıyoruz. Bir parti üyesi gelip ben %10 değil, %15 kesenek vermek istiyorum dediği zaman bunu yapabilir. Ona bu sorumluluğun verilmesi gerekir. Ya da gidip şuradaki 10 kişiyi örgütlemek istiyorum dediğinde, bu sorumluluğu istiyorsa, ona bu konuda sorumluluk, inisiyatif verilmelidir.

Bazı yoldaşların, partiyi bilgilendirmede ademi-merkeziyetçiliğin, herkesin her konuda merkeze bilgi vermesinin pratikte nasıl işleyeceği hakkında endişeler taşıyabileceği açıktır. İnsanın kendi organında dile getireceği birşeyi aynı zamanda bir de merkeze iletmesi...

Ne var ki, tam da bu nedenle, merkezi bir parti olmak istiyorsak, enformasyonun ademi merkezi olması gerekiyor. Çünkü illegal bir partide yönetimin, altlarda neler olduğundan çoğu zaman haberi bile olmayabiliyor. Örneğin bir bölgede şanssız bir durum var, yersiz biri sekreter olmuş ve bazı yoldaşlarının hakkını yiyor. Partide bilgilendirme Lenin 'in dediği gibi işlerse bu çeşit olayların önüne geçilir. Böyle işlerse yönetim kadroları tümüyle tanır.

Parti içinde bir tuhaf insan bir hücrede sekreter olursa onun o tuhaflığından kuşkulanan, ya da kendisine haksızlık yapıldığını düşünen bir üyenin parti hiyerarşisine uygun davranması, kendi üstünü atlamaması gerekmez mi?

Yapılması gerekeni, tutulması gereken yolu Lenin açıkça ve uzun uzun yazmıştır. Bize düşen bu yazılanları anlamaya ve ilkesel dediği bir konu olduğu için, uygulamaya çalışmaktır. Bu nasıl yapılır? Bir kez, şu “üstünü atlamak” fikrini kafalardan yok etmek gerekir. “Üstünü” atlıyor da ne yapıyor? Onun “üstüne” gidiyor. Buna karşı çıkmak, yazımızın başında değindiğimiz, “bürokratik ademi-merkeziyetçilik”, şeflik, dükalık anlayışı olur. Hiç öyle bir kavram yok. Bu, Bolşevikler kadar deneyimli olmayan bir partide, yersiz ve hatta kariyerist bazı davranışlar, hatta güvenlik riskleri getirebilir. Fakat bunun önlemleri bulunur ve ne olursa olsun bu yolun partiye kazandıracağı, verebileceği zarar yanında dev bir ağırlık taşır. Bu kapı açık tutulmalı, her partili bunu hakkı olarak bilmelidir. O zaman pek çok şey düzgün gider.

İşçi muhabirlerle ilgili olarak gazetede son sayıların birinde bir alıntı yayınlandı. Tam da bundan söz ediyor. Parti organlarından geçmeyen enformasyon, doğrudan enformasyon! Oradan da geçsin ama bu enformasyonun önemi bambaşkadır. Ve bu, gizlilik kurallarına dikkat edilerek yapılabilir. Lenin burada posta yöntemini öneriyor. Yalnızca parti organlarından geçerek gelen enformasyon *çok büyük, çok tehlikeli bir tekeldir*. İki kanalın birlikte işlemesi gerekir. Bu anlayış tüzüğümüzde çok açık yazılmış bir madde olarak vardır. Sorun bu maddeyi yeterince geniş uygulayabilmektir.

İşçinin Sesi Sayı 300 24 Şubat 1986

ÇEK-AL

Örgüt ve Örgütçü¹⁴

I. Örgüt teorileri

Günümüz örgütler dünyasıdır. Hepimiz bir örgütte doğuyoruz (hastahane, doğumevi vb.), örgütte eğitim görüyoruz (okul), yaşam boyu ya bir örgütte çalışıyoruz (işyeri, fabrika vb.), ya bir örgüte (parti, dernek vb.) üyeyiz. Örgüt konusu son yıllarda üzerinde en çok araştırma yapılan, kitap yazılan konulardan biridir. Yalnızca yazılanların miktarı değil, ele alınan konuların ve sorunların çeşitliliği şaşılabilecek denli geniştir. Bilimlerin her yanından örgüt teorisine katkılar yapılmaktadır. Örneğin psikoloji, sosyal psikoloji, sosyoloji, siyasal bilimler, ekonomi, iş yönetimi, vb.

Bu bölümde, örgüt anlayışının gelişmesine katkısı olmuş belli başlı örgüt teorilerini değerlendireceğiz. Çalışmamız pratik için olduğundan teorik konuları ancak pratikteki gereksinimlerimiz çerçevesinde ele alacağız.

Önce, “örgüt” .. kavramını tanımlayarak başlayalım. *Örgüt, belirli bir hedef için şu ya da bu ölçüde amaçlı, kararlı, bilinçli biçimde kurulan toplumsal guruplaşmadır.* Bu tanıma göre örneğin komşuluk bir örgüt değildir.

Komünist partisi modeline burjuvazi “bürokratik” diye saldırır. Bu arada, burjuvazinin en canalıcı örgütlerinin (ordu, gizli servis, tüm ekonomik işletmeler vb.) en

14 *İşçinin Sesi*'nin introsu: Türkiye'de ortam hareketleniyor. Sınıf savaşı kızılmaya başladı. Bugün örgüt konusu, Türkiye işçi sınıfının gündeminde çok önemli bir yer tutmaktadır. Yürükoğlu yoldaşımızın örgüt biçimi, çalışma stili ve insan ilişkileri konularına ışık tutan çalışmasını içeren ve büyük bir önem taşıyan Örgüt ve Örgütçü kitabından bazı bölümleri kısaltarak veriyoruz.

bürokratik örgütler olduğu gerçeğini de gizler. Lenin'e, Bolşeviklere bürokratik diye saldırılmasından bu yana bu suçlamadan kendini kurtarabilmiş bir gerçek komünist yoktur. Partimizin de eski-yeni, dünkü-bugünkü düşmanları bizi “bürokratik” buluyorlar. Yarınki düşmanlarımızın da öyle bulacaklarına eminiz!

Bürokrasi nedir? Günlük anlamında bürokrasi aşağılayıcı değer yargısı taşıyan bir sözdür. Genel olarak araçları amacın önüne koymayı, verimsizliği, yavaş işleyişi, işi kurallara boğmayı, kırtasiyeciliği, yetkinin kötüye kullanılmasını, evet-efendimciliği vb. anlatır. Oysa sosyoloji ve örgüt sosyolojisi düzeyinde bürokrasi kavramının başka bir anlamı daha vardır. Bürokrasi, belirli bir örgüt biçimidir.

Bürokrasinin nasıl bir örgüt biçimi olduğuna geçmeden önce, bu kavramın bilmsel düzeyde de farklı kullanımlar taşıdığını söyleyelim ve bunların bazılarını kısaca değinelim.

Bazı yazarlar bu konuda en etkin düşünür olan Weber'in sıraladığı özellikleri alırlar ve bunlar varsa örgüt bürokratiktir, yoksa bürokratik değildir derler. Bunlar için bürokrasi en rasyonel örgüttür.

İkinci olarak bazı yazarlar Weber'in ideal bürokrasi tipinin bazı özelliklerini alır, bazılarını değiştirir ve kendilerine göre bir bürokrasi kavramına ulaşırlar.

Üçüncü olarak bazı yazarlar yine Weber'in kavramlarını kullanırlar ama bu özellikleri örgütten örgüte değişen ölçütler olarak değerlendirirler. Böyle olduğu zaman bu özelliklerin birbiriyle olan korelasyonları bürokrasi kavramında yeni tanımlara yol açar. Bir örgüt aynı anda bir özelliğe göre çok bürokratik, bir başka özelliğe göre az bürokratik olabilir.

Dördüncü olarak, bazı toplumsal bilimciler bürokrasiyi günlük dildeki gibi kötü (pejoratif) anlamlarıyla ele alırlar. Örneğin biçimcilik, amaçların kayması vb. özelliklerle belirlerler.

Beşinci kullanım biçimi, Weber'in “bürokratik örgüt rasyonel örgüttür” fikrini alır ve rasyonellik araçların amaçlara uyumlaştırılmasını anlatır, bu da verimlilik demektir der. Bu kullanımı kabul edenler arasında bir gurup yazar şöyle bir açmaz getirir: Örgüt ne denli bürokratik ise (yani ne denli rasyonel ve verimli ise), üyeler o denli basit vida olurlar.

Altıncı kullanım biçimine göre bürokrasi güç ya da iktidar çerçevesinde belirlenir. Bu tanımda erkin, iktidarın, gücün kötüye kullanılması anlamında günlük anlama yakın bir tanım vardır. Örneğin bürokrasi aşırı merkeziyetçilik, otoriter denetim, demokratik karar verme mekanizmasının yokluğu ya da gücün kötüye kullanılması gibi özelliklerle belirlenir.

Bu sıralamadan kolayca anlaşıldığı gibi bürokrasi kavramı yalnızca günlük dilde değil, toplumsal bilimlerde de değişik biçimlerde kullanılan bir kavramdır.

Bizce en doğru yaklaşım, bürokrasiyi bir örgüt biçimi olarak anlamak ve günlük kullanımda taşıdığı olumsuz vurguları da (ki bunların bazıları gerçekten bürokrasinin varoluş biçiminin sonuçlarıdır) bunun içinde ele almaktır.

Bir tanım vermek gerekirse şöyle diyebiliriz: *Bürokrasi, piramit biçimi bir hiyerarşi içinde yukarıdan aşağıya örgütlenmiş, birörnek ve genel geçer (herkese aynı) kurallar ve işleyişler altında çalışan görevlilerden oluşan profesyonel guruptur.*

Bürokrasi kavramı örgütü bir bütün olarak mı anlatır, yoksa yalnızca örgütün yönetsel aygıtını mı anlatır? Bu

konuda çeşitli zorluklar vardır. Duruma göre bürokrasi kavramı ikisini de anlatır biçimde ele alınabilir. Dahası, çoğu durumda kim örgütün üyesidir, kim yönetsel kadrodur, ayırmak güçtür. Aynı şekilde örgütün sınırlarını belirlemede de zorluk vardır. Örneğin pekçok araştırmacı için hisse senedi sahipleri o örgütün üyesidir, ya da bir işletmenin müşterileri o örgütün üyesidir. Günümüzde yazılanlarda da bürokrasi hem örgütün bütününe hem yönetsel aygıtını anlatır biçimde kullanılmaktadır.

Bürokrasi kavramı bir yana, “örgüt” kavramında da farklı kullanımlar vardır. Bazan “örgüt” kavramıyla, yürütülen çalışmaların yalnızca biçimsel yapısı anlatılır. Görevler, sorumluluklar, görev gurupları, bölümler vb. Bazan ise “örgüt” kavramı, bu biçimsel yapının içindeki insan topluluğunu anlatır biçimde kullanılır. Bizce “örgüt” kavramı hem örgütün biçimsel yapısını, hem de bu biçimsel yapıya can veren, onu işleten insanları içine alır biçimde kullanılmalıdır.

Örgüt konusunda çeşitli düşünürlerin geliştirdikleri teorilerin en önemlilerini ele almaya geçmeden önce bir soruyu yanıtlamakta yarar vardır. Bizim pratikte binbir zorlukla boğuşan örgütçü yoldaşlarımıza bu teorilerin, bu “kitabî” bilgilerin ne yararı olur? Bir doktor hastayı muayene ederken ya da iyileştirmeye çalışırken önce hastadaki bozukluğun yer aldığı alanı belirlemez mi? Bozukluk sinir sistemi de ya da hazım sisteminde demez mi? Örgüt teorileri de buna benzer biçimde, örgütçü yoldaşlarımızın karşılaştıktan sorunları teşhis edebilmelerinde bir çerçeve getirir. Şunu da söylemeliyiz ki örgüt teorisi konusunda son söz söylenmiş, örgüt konusu tüm derinliğine çözümlenmiş değildir. Dolayısıyla söz konusu teorilerin hepsi de karşılaşılabilecek örgütsel

sorunların bugün için çözümünden çok teşhisinde daha yararlıdır.

Bugüne dek geliştirilmiş örgüt teorileri üç büyük grupta toplanabilir. Bu üç grup teori, değişik zamanlarda geliştirilmiş olmalarına karşın bugün her üçü de canlıdır. Bunlardan birincisi ve en eskisi “klasik teoriler”dir ve biçimsel örgütlenmenin genel ilkeleriyle, yetki ve sorumluluk konularıyla ilgilenmiştir. İkincisi, daha sonra gelen “menejerlik teorileri”dir ve örgüt insanının gereksimleri ve tepkileriyle ilgilenmiştir. Üçüncüsü ve en yenisi, “birleştirici eğilimler” dediğimiz, örgütü bir sistem olarak ele alan, örgütün çeşitli bölümlerinin ve örgütle çevrenin karşılıklı etkileşimlerini inceleyen teorilerdir.

II. Marksizm ve Örgüt teorisi

Örgüt konusunu temelinden çözümleyebilecek tek düşünce sistemi Marksizmdir. Marksizm örgütü, toplumsal yapının bütünü içinde ele almaktan korkmaz. Sistemi bir bütün olarak tartışmak, sorguya çekmek, sistemle örgüt arasındaki ilişkileri ortaya koymak ancak işçi sınıfının biliminin yapabileceği birşeydir.

Örgüt sürekli hareket eden ve değişen bir varlıktır. Böyle olduğu için tam olarak ancak Marksist diyalektiğin araçlarıyla ele alınıp çözümlenebilir. “Tezler”den “antitezler” aracılığıyla yeni “sentezler”e geçişin sürekli yinelenişi, önce niceliksel olarak başlayan tedrici değişikliklerin giderek birikmesiyle ani olarak yeni biçimlerin ortaya çıkışı, sürekli olarak bir alt düzeyden bir üst düzeye, aslında iki düzey içinde de sayılabilecek ara düzeyler aracılığıyla geçişler, vb. Örgütsel hareketin dinamik süreçleri, bunları yaratan ögeler ve sonuçta ortaya

çıkan biçimler ancak diyalektiğin bulgularıyla tam olarak anlaşılabilir.

Ne var ki, günümüze dek Marksizmde örgüt sosyolojisi yeterince geliştirilmemiştir. Özellikle Lenin'den sonra (ki Lenin de bunu örgüt teorisini geliştirmek üzere yapmamıştır, günlük yürütülen siyasal kavga içinde ortaya çıkan sorunlara akılcı, bilimsel ve o günün burjuva bilimini de yakından izleyen yanıtlar getirmiştir) örgüt teorisi konusunda dünya komünist hareketinde önemli adım atılmamıştır. Sovyetler Birliği'nde 1960 sonrasında çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Bunlar arasında Moskova Devlet Üniversitesi, Sverdlovsk Devlet Öğretmen Eğitim Koleji, Leningrad Devlet Üniversitesi'ne bağlı Sosyolojik Araştırmalar Enstitüsü ve *Felsefe Sorunları Dergisi* çevresinde yapılan çalışmalar dikkate değerdir. Ancak bunların hemen hemen hepsi de toplumsal çevre ve insan bilinci, dar çevre ve insan bilinci konularında yoğunlaşmakta, dolayısıyla örgüt sosyolojisinden çok toplumsal psikoloji ve sosyoloji içine girmektedir. Sovyetler Birliği'nin yanısıra Polonya, Alman Demokratik Cumhuriyeti, Macaristan ve Yugoslavya'da da ilgi çekici çalışmalar yapılmaktadır. Yine de örgütün, bir organizma olarak ele alınıp çözülmesi bekleyen bir görevdir.

Marks ve Engels'in yaşadıkdan çağda tekeller, büyük endüstriyel birimler henüz emekleme aşamasındaydı. Toplumsal yaşamda, devlet kurumlarının dışında etkin, yaygın örgütlenmeler yeni yeni ilk adımlarını atıyordu. Genel olarak örgüt sayısı sınırlıydı. Ayrıca Marks ve Engels'in çözmek üzere önlerine koydukları çok daha zorlu sorunlar vardı. Bu nedenle Marks ve Engels, yaşayan ve etkileşen bir organizma olarak örgütü ele alıp incelemediler. O günkü örgütlerin dikkate değerleri devlet

kurumları olduğu için bu devlet mekanizmasını, ama “örgüt” açısından değil asıl olarak kendi temel inceleme konuları açısından ele aldılar. Devlet aygıtlarını, “devlet ve sınıf çatışması” kapsamı içinde değerlendirdiler.

Devlet örgütlerini, bu bürokratik aygıtları devlet ve sınıf çatışması açısından ele aldığımızda bunların toplumsal yaşamdaki gerici, baskıcı rolleri ile karşılaşırız. Gerçekten de Marks ve Engels, merkezi hükümetin baskıcı güçleri olarak üç güç saymışlardır: Ordu, siyasal polis ve bürokrasi. *Louis Bonaparte’ın 18.Brumiere’i, Almanya’da Köylü Savaşına Önsöz, Fransa’da İç Savaş* gibi bürokrasi konusuna değindikleri tüm yazılarında Marks ve Engels bürokrasiyi bu anlamda gerici niteliğiyle değerlendirmişlerdir.

Marks, bürokrasi konusundaki görüşlerini, Hegel’in devlet felsefesini eleştirisi içinde geliştirmiştir. Hegel’e göre devlet bürokrasisi devletle sivil toplum arasında bir köprüdür, özelle geneli birbirine bağlar. Buna karşı “Hegel’in Hukuk Felsefesinin Eleştirisine Katkı”da Marks, devletin “geneli” değil, egemen sınıfın çıkarlarını temsil ettiğini göstermiştir. Bürokrasi de, bu işi yürüten toplumsal guruptur. Kendisi sınıf değildir, çünkü üretim süreciyle doğrudan bir bağı yoktur, ama varlığı toplumun sınıflara bölünmüşlüğüyle bağlıdır. Egemen sınıfın öteki sınıfları boyunduruk altında tutmasının aracını işleten bürokrasidir. Öte yanda kendisi sınıf olmadığı için burjuvaziden belirli bir göreceli bağımsızlığı vardır ve bu zaman zaman hizmet ettiği sınıfla çatışmaya düşmesinin tabanı olur. Ne var ki, bu çatışmalar hiçbir zaman belirli bir sınırın ötesine geçemez.

Bürokrasi kapitalist sınıfın hizmetçisi olduğundan, sınıfsız topluma geçişle yok olup gidecektir. Bu yok olup

gitme, adım adım toplumun tümünün devlet işlerine katılımıyla ilerleyecektir. Komünist toplumda bürokrasinin asalaklık taşımayan işlevleri toplumun tüm bireylerince yerine getirilecektir. Böylece insanların değil “şeyler”in (işlerin) yönlendirilmesine geçilmiş olacaktır.

Görüldüğü gibi Marks bürokrasi kavramını, belirli bir kapsamda, devlet aygıtı olarak incelemiştir. Dolayısıyla Marks'ın bürokrasi üzerine görüşleri ancak Marksist teorinin sınıf kavgası, kapitalizmin kaçınılmaz yıkılışı ve komünizm gibi temel tezleri içinde anlaşılabilir.

Lenin de Marks ve Engels gibi bürokrasiyi asıl olarak devlet ve sınıf çatışması düzeyinde ve dolayısıyla gerici olarak değerlendirmiştir. Bu düzeyde bu değerlendirme son derece doğrudur. Bu düzeyde Lenin önceleri bürokratik örgüt ile bürokratizmin devlet işleyişinden kısa sürede kaldırılabilceği düşüncesindeydi. Devrimden sonra, 1919-21 arasında bu fikrini değiştirdi. Bürokrasinin, bürokratik örgütün uzun bir tarihsel dönemde, ancak toplumun çok yönlü gelişmesiyle kalkabileceğini söyledi: “Bürokratizmin ne denli ciddi bir konu olduğunu anlıyorum. Fakat kaldırılması için parti programında önlem getirilmemiştir. Bu sorun, kongrenin değil, tüm bir çağın sorunudur.” (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, İng. basım, c.42, s.251)

Örgüt düzeyinde de, bürokrasinin olmayacağı, toplumun her ferdinin her örgütsel görevi yapabilir olduğu, dolayısıyla yönetimin uzmanlık işi olmaktan çıktığı dönemle (komünizm) kıyaslandığında bürokrasi yine iyi birşey değildir.

Bürokrasinin kötü yanları vardır, burjuvazinin bürokrasisi kötüdür. Bir örgüt biçimi olarak, burjuvaziye hizmet eden araç yine kötüdür. Ancak, işçi sınıfının devleti nasıl çalışacaktır? Uzmanlık işleri olacak, bu işler yine

uzmanlar tarafından yerine getirilecektir, bu bürokrasidir. İşçi sınıfının devletinde de bürokrasinin getirdiği deformasyonlar, araçları amaç haline getirmek, kağıtlara boğulmak, işlerin yavaşlaması vb. olacaktır. Tüm bu deformasyonlar yine de tarihsel gelişme içinde bugünkü en etkin örgütlenme biçimi içinde ortaya çıkacaktır.

Lenin, 8. Kongre'de yaptığı konuşmada bu konuya açıklık getirmiş ve bürokrasinin kalkabileceği sınırı ve kalkana dek yapılması gerekeni belirlemiştir. Okuyalım:

“Konuların bölüşümüne göre bana düşen öteki sorun, *bürokrasi ve geniş yığınları Sovyet çalışmasına katma sorunudur*. Uzun süredir bürokrasi hakkında şikayetler duyuyoruz. Şikayetler hiç şüphe yok ki yerindedir. Dünyada hiçbir devletin bürokrasiye karşı savaşta yapmadığını biz yaptık. Tamamıyla bürokratik ve burjuva baskı aracı olan, en serbest burjuva cumhuriyetlerinde bile böyle kalan aygıtı temellerine dek biz yıktık. Örneğin, mahkemeleri ele alın. Doğru, burada görev biraz daha kolaydı. Yeni bir aygıt yaratmak zorunda kalmadık. Herhangi bir kişi, emekçi sınıfların devrimci haklılık duygusuna yaslanarak yargıç görevi görebilir. Bu alandaki işleri daha hiçbir şekilde tamamlamadık ama birçok açıdan mahkemeleri olmaları gerekene dönüştürdük. Öyle organlar yarattık ki yalnızca erkekler değil, nüfusun en geri ve tutucu kesimi kadınlar da ayrıcalıksız görev görebilirler.

“Hükümetin diğer alanlarında çalışanlar daha kaşerlenmiş bürokratlardır. Buradaki görev daha zordur. Bu aygıtsız yaşayamayız, hükümetin her dalı böyle bir aygıtla gereklilik doğurur. Bu konuda Rusya'nın yeterince gelişmiş bir kapitalist ülke olmamasından çekiyoruz. Görünüşe göre Almanya bundan daha az

çekecek. Çünkü onun bürokratik aygıtı yoğun bir okuldan geçti. Öyle ki insanların kanını emip kurutur ama bizdeki gibi koltuk eskitmek yerine çalışmaya zorlar. Biz işte bu eski bürokratları dağıtıp yeniden düzenleyerek yeni görevlere koymaya başladık. Çarcı bürokratlar Sovyet kurumlarına katılmaya ve bürokratik yöntemlerini uygulamaya başladılar. Komünistlerin rengini almaya başlayıp mesleklerinde ilerleyebilmek için Rusya Komünist Partisi'nin üyelik kartını çıkartmaya başladılar. Dolayısıyla, kapıdan dışarı atıldılar ama pencereden içeri süzülüyorlar. Burada kendini en fazla duyuran kültürlü güçlerin eksikliğidir. Bu bürokratlar işten atılabilirler ama hepsi birden yeniden eğitilemezler. Burada esas olarak örgütsel, kültürel ve eğitimsel sorunlarla karşı karşıyayız.

*“Ancak tüm halk hükümet işlerine katıldığı zaman bürokrasiyle sonul olarak, tam utku için savaşıabiliriz. Burjuva cumhuriyetlerinde bu yalnızca olanaksız değil, aynı zamanda yasayla da engellenmiştir. En iyi burjuva cumhuriyetlerinde bile ne denli demokratik olursa olsunlar, emekçi halkı hükümet işlerine katılmaktan alıkoyan binlerce hukuksal engel vardır. Biz bu engelleri ortadan kaldırdık ama henüz emekçi halkın hükümet işlerine katıldığı düzeye gelmedik. Yasalardan başka bir de *kültür düzeyi* vardır ki bunu hiçbir yasaya bağlayamazsın. Programları gereği emekçi halkın hükümet organları olan Sovyetler, bu düşük kültür düzeyinin sonucu olarak aslında tüm emekçi halkın değil, proletaryanın ileri kesimlerinin *emekçi halkın adına* hükümet organlarıdır.”* (Lenin, *agy*, c.29, s.182-183) (abç)

Görüldüğü gibi Lenin bu alıntıda konunun her iki

yönden de çözümleyici yönlerini belirlemektedir. *Tüm halk devlet işlerine katılana dek bürokrasi sürecektir.* Halkın tümünün devlet işlerine katılamayışı emeğin içeriğindeki farklılaşmanın, en başta da kafa-kol emeği farklılaşmasının sürüyor olmasındandır. Bu nedenle, bürokrasi sosyalizm döneminde de sürecektir. Devlette bürokrasiyi sürdüren koşullarla, öteki kuruluşlarda, ekonomik işletmelerde, sendikalarda, derneklerde, partilerde, her çeşit örgütte bürokrasiyi sürdüren koşullar aynı koşullar olduğundan, demek ki örgütsel anlamda da bürokrasi komünizme dek sürecektir. Buna karşı yapılacak tek şey insanların toplumsal bilincini, kültürünü ve katılımını yükselterek bu bürokrasinin “bürokratizm” dediğimiz olumsuzluklardan olabildiğince kaçınabilmesini sağlamaktır. Bu da, yine Lenin'in 10. Parti Kongresi'nde yapacağı konuşma için hazırladığı notlarda yazdığı gibi, “izlenen siyasetin emrinde çalışan (iyi) bürokrasi” (Lenin, *agy*, c.36, s.537) demek olacaktır.

Bürokrasi bir örgüt biçimidir. Bu nedenle, konumuz açısından bürokrasi sözcüğü yerine “örgüt” sözcüğünü kullanmak belki daha doğru olacaktır. Yalnız belirli bir çeşit örgüt, görevlilerin seçimle iş başına gelmediği bir örgüt. (Lenin, *agy*, c. 18, s.343) Bürokrasi genel geçer kurallar ve işleyişler, içinde, hiyerarşi altında çalışan profesyonel görevliler bütünüdür. Üst yöneticilerin (ki bunun da ölçüsü ülkeye, ortama, örgüte göre değişir) seçimle geldiği örgüt demokratik merkezîyetçidir. Böyle bakınca demokratik işleyiş yerine oturur. Bugün üst yönetimi seçimle de gelse, şu ya da bu denli bürokratik biçimde örgütlenmemiş örgüt, verimsiz ve amatör bir örgüttür.

Örgütsel işlevlerin, bir başka deyişle, bürokratik işlevlerin yerine getirilmesi için gereken uzmanlık düzeyi

sürekli artmaktadır. Bu ise bürokratik örgütsel işlevleri yapan kişilerin yer değiştirebilme olanağına sınırlama getirmektedir. Sosyalizmin romantik eleştirmenleri otomatik yer değiştirme mekanizmasıyla sorunu çözebileceklerini iddia ettilerdi, tutmadı. Fakat öte yanda, örgüt işlerini yapanlardaki bu süreklilik, bürokratik kesimin yozlaşmasının tabanı olmaktadır. Sorun onların bürokratik işlevleri yerine getirmelerinden çok, sürekli olmalarından kaynaklanmaktadır.

Örgütsel görevlerde otomatik ya da sürekli yer değiştirme bir kez örgütü oluşturan bireylerin, o örgütün her işini yapabilecek düzeye gelmeleriyle, ikincisi örgütün işleyebilmesi için gerekli görevlerin basitleşmesiyle olanaklı olur.

Komünizmden önce teknolojinin gelişmesiyle bu basitleşme sağlanabilecek midir? Burada iki görüş vardır. Birinci görüşe göre teknolojinin gelişmesiyle yapılan işlerin düzeyi giderek yükselecektir. İkinci görüş de, teknolojinin gelişmesiyle yapılan işlerin giderek basitleşeceğini söylüyor. Sınıflı toplum sınırını koyunca bunlardan birine doğru demek olmuyor. İkisi birlikte yürüyen bir süreçtir. İlk bilgisayarlar çıktığında bilgisayar programcılığı gerçekten iyi meslekti. Bir süre sonra bu işi yapanlar aç kalacaklar ya da başka mesleklere gidecekler, o denli basitleşiyor. Öte yanda yeni gelişen mesleklerin istediği düzey de sürekli yükseliyor. Sınıflı toplumun tarihsel sınırı içinde uzmanlığın ortadan kaldırılacağı bir noktaya varılmaz.

Uzmanlaşmanın olduğu yerde devlet ortadan kalkmaz, bürokrasi kalkmaz, sınıflar kalkmaz. Teknoloji ne denli gelişirse bürokrasi o oranda azalır.

“Kötülüklerin” bürokratik işlevlerin yerine getirilmesinden değil de bu işlevlerin sürekli olarak aynı

kadro tarafından yapılmasından kaynaklandığı doğrudur. Ancak, işin bir başka yanı daha var. Lenin'in dediği gibi, bir örgütün başarılı bir işleyiş götürebilmesi için kalıcı bir yönetim kadrosuna gereksinimi vardır. Sürekli değişen bir kadro ile örgüt iş yapamaz. Hele ki bir savaş örgütü! Burjuvazinin karşısında, onunla savaşabilecek sınıf siyasetçisi kadrosunu yitirmiş sınıf köleliğe mahkumdur.

Kalıcı bir yönetim kadrosu olmadan, komünist partisiye devrim yapmaya, işçi sınıfıysa kurtuluşa, örgütse düzgün çalışmaya olanak yoktur. İşletme düzeyinde ele alırsanız, sık sık değiştirin menejerleri, üretim yapılır mı? O zaman böyle açmazlar getirmekten kaçınmakta yarar vardır. Bürokrasi kaldığı sürece yapılması gereken onun verimli çalışmasını sağlamaktır. Bir takım zorlama ve yapay önlemlerle bürokrasiyi “fazla yosun tutmadan” değiştirip sık sık başkalarını getirelim ve her seferinde o insanların işi öğrenmeleri için birkaç yıl geçsin, olacak şey değil. Eninde sonunda yaşam gösterecektir ki, bürokrasi gerekiyorsa bu bürokrasinin kalıcı kadrosu da olmak zorundadır.

Bürokrasi kötüdür yerine, bürokrasinin kötü yanları demeliyiz. Bürokrasiyi kaldırmak yerine, bürokrasinin kötü yanlarına karşı savaş demeliyiz. Lenin de bir yanda bürokrasi için “bu çağsal bir sorundur” derken, öte yanda bürokrasinin her kötü sonucuna karşı yoğun olarak savaşırken işte bu ayrımı pratikte yapmış oluyordu. Bürokrasi-bürokratizm ayrımı. Bürokrasi iyi ya da kötü değil, tarihsel gelişme içinde bugünkü en etkin örgüt biçimidir. Bürokrasi (hiyerarşik örgütlenmiş, kendi üstüne karşı sorumlu, profesyonel kadrolar) geçmiş sosyo-ekonomik formasyonlarla karşılaştırıldığında tarihin en ileri örgütlenmesidir. Gelecekle karşılaştırıldığında geri bir örgütlenmedir. Ne var ki, sözünü ettiğimiz gelecek,

işbölümünün ortadan kalktığı gelecektir, komünizmdir. Öte yanda bürokratizm, bürokrasinin yaratabileceği tüm zararlı yanları (kırtasiyecilik, araçları amacın önüne koymak vb.) anlatan, sürekli savaşılmaması gereken bir işleyiştir.

Bürokrasi komünizme dek süreceğine ve bürokratizm dediğimiz ve günlük dilde “bürokrasi” deyiminin taşıdığı tüm kötü anlamları anlatan tutumu da yaratan o olduğuna göre, bürokrasi sürerken onun sonuçları olan bürokratizmle savaşmak anlamsız olmuyor mu? Olmuyor, çünkü bürokrasi zorunlu olarak bu sonuçları doğurmayabilir. Çeşitli toplumsal-örgütsel önlemlerle (ki yüksek düzeydeki memurların seçimle gelmeleri vb. önlemler böyle önlemlerdir) zararlı sonuçlar en aza indirilebilir, hatta yok edilebilir. Bu da söz konusu birimin {toplum olabilir, örgüt olabilir} taşıdığı bilinçle, toplumsal düzeyle doğrudan bağlıdır. İşte bu nedenle bürokratizm en az gelişmiş ülkelerde tam bir afet iken, gelişim düzeyine orantılı olarak azalır, ileri kapitalist ülkelerde en azdır.

Burada bir noktaya işaret etmekte yarar vardır. Lenin yazılarında bürokrasi sözcüğünü zaman zaman iki anlamda da kullanmıştır. Aynı sözcükle bazen bürokrasiyi, bazen bürokratizmi anlatmıştır. Bu nedenle yazılarında, bürokratizm dediğimiz kötü yanlara sahip bürokrasi ile böyle yanlara sahip olmayan bürokrasi ayırımına rastlanır. Ancak dikkatli okunduğunda Lenin'in ne anlatmak istediği, konuya nasıl yanaştığı bellidir.

Örneğin daha 1904'te yazdığı *Bir Adım İleri, İki Adım Geri*'de bürokrasi konusunu şöyle ele almaktadır:

“Bürokrasi sözcüğü Rusçaya yer ve mevkiye önem vermek olarak çevrilebilir. Bürokrasi, işin çıkarını kişinin kariyer çıkarlarına bağlı kılmak, dikkati mevkiye verip işi ihmal etmek, fikirler yerine kooptasyon

üzerinde ağız dalaşı yapmak demektir. *Bu çeşit bürokrasinin istenmez ve partiye zararlı olduğu çok doğrudur.*” (Lenin, *agy*, c. 7,s.362) (abç)

Alıntıda Lenin’in anlayışını anlatan kilit, “bu çeşit bürokrasi” sözleridir. Demek ki bir başka çeşit bürokrasi de vardır.

Aynı şekilde, yine 1904’e Menşeviklere karşı yazdığı *Parti Üyelerine* adlı yazıda Lenin şöyle diyor:

“Bir göçmen yazarlar gurubunun değil, parti kongresinin isteğiyle parti görevi yapanları bürokrat olarak tanımlıyorsunuz. Siz bunu kabul edilmez bir olguyu örtbas etmek için yapmak zorundasınız. Partinin merkez kurumları dışında çalışmaya yanaşmayanları sarmış olan gerçekten bürokrasi ruhudur, yer-kapma ruhudur. Evet, sizin davranışınız bize açıkça gösterdi ki, partimiz mevkiyi işin üzerine koyan ve mevkiye gelmek için ne boykot ne de baltalamadan kaçınmayan bürokrasi ruhundan çekmektedir.” (Lenin, *agy*, c.7, s.140)

Lenin'in örgütsel düzeyde bürokrasi konusunu anlayışını iyi anlatan *Suçlu Suçsuzu Suçluyor* adlı yazısından da uzunca bir alıntı okuyalım:

“Bizi özerklik ve merkeziyetçilik sorununda kendi kendimizle çelişkiye düşmekle suçlamak istiyorlar. Lenin, *Bir Adım İleri, İki Adım Geri*'de özerklik oportünizmin ilkesidir demişti. Ama şimdi Bolşevik Komiteleri Bürosu yerel komiteler için olabilen en geniş özerklikten yanadır diyorlar. Lenin, bürokrasinin demokrasi karşısında durduğu yer, devrimci sosyal

demokrasinin örgütsel ilkelerinin oportünistlerin örgütsel ilkeleri karşısında durduğu yerle aynıdır demişti. Ama şimdi Bolşevik Komiteleri Bürosu'nun kendisi bürokrasiden yakınmaktadır. Onların bize yönelttikleri suçlamaların özü budur. Bu suçlama da tamamen çarpıtma üzerinde kurulmuştur. *Bir Adım İleri, İki Adım Geri*'de (ve ondan önce *Iskra'ya Mektup*'unda) Lenin defalarca söyledi, vurguladı, dikkat çekti ki bürokrasiye karşı, özerklik için vb. söylenenler son derece belirsizdir, her yana çekilebilir, hemen hemen her anlama gelebilir. Lenin, bu söylenenlerin yalnızca kooptasyon isteğinin üstünü örtmek için olduğunu yüzlerce kez açıkladı. Lenin'in bu sözlerinin doğruluğu şimdi orjinal dokümanlarla tam olarak ortaya çıkmıştır. Öte yanda Lenin, eğer bu sözleri ilke anlamında alırsak, (eğer alırsak!) şunları buluruz dedi: Bürokrasi, *genel olarak* resmiyetçilik, kırtasiyecilik, aşırı kuralcılık, yazılı yanıtlar anlamına gelebilir. Lenin, Martof'un iyi bilinen tüzük taslağıyla görüşlerini destekleyerek, *bu çeşit bürokrasinin* çok kötü olduğunu söyledi. Bilinçli okuyuculara açıktır ki Çoğunluk Komiteleri Bürosu'nun sözünü ettiği *bürokrasi çeşidi* budur. Bu nedenle *Vperyod*'u kendisiyle çelişkiye düşmekle suçlamak çocukçadır. Bürokrasi, meşruluğun çiğnenmesi ve hatta her muhalefetin 'doğal' haklarının çiğnenmesi, azınlığa karşı haksız yollarla savaşım anlamına da gelebilir. Lenin, bu çeşit bürokrasi de olanaklıdır dedi, ama bunun ilkesel bir yanı yoktur. ...

“Bürokrasinin, anti-özerkliğinin vb. bu çeşit yorumlarından başka, uygunsuzluklar, aşırılıklar vb. biçiminde değil fakat örgütün tümünü yönlendiren genel ilkeler biçimindeki gerçek ilkelere dayanan

yorumlarını yapmak da mümkündür. Bizim isteğimize karşı Menşeviklerin bize zorla kabul ettirmeye çalıştıkları işte bu yorumdur. *Iskra'ya Mektup* ve *Adımlar*'da Lenin krizin ve bölünmenin izlemekte olduğu somut gidişi gözlerden gizleyici böyle bir yoruma karşı sayısız uyarılarda bulundu. Lenin, *Iskra'ya Mektup*'ta doğrudan bir çağrı yaptı: 'Onda dokuzu kuru gürtlü olan bu saçmalığı bırakın baylar!' Bunun üzerine Lenin'e saldırdılar. Merkez organ da ilkelerin söz konusu olduğunu ispatlamaya çalıştı. Lenin, eğer öyleyse özerklik ilkesi sosyal demokrat örgüt için gerçek oportünist bir ilkedir diye yanıtladı ve *Vpyeryod*'cular da her zaman böyle yanıtlayacaklardır. Eğer öyleyse, bürokrasiye karşı bağışlarınız özünde Fransa'daki Joresçilerin, Almanya 'daki Bernştayncıların ve İtalyan reformistlerinin yaptığının aynısıdır. Bu böyledir ve kanıtlamak için parti krizini arkadaşların verdikleri güvencelerden değil, yalnızca dokümanlardan izlemek yeterlidir. İkinci Kongre'de Lenin, Bundist Lieber'e (bk. tutanaklar) ucuz merkeziyetçiliğe karşı 'her' komitenin, hatta Tula komitesinin bile özerkliğini savunacağını söyledi. Lenin parti tüzüğünün 8. Maddesindeki bu çeşit özerkliğin garantisine karşı tek bir söz söylemedi. Ne var ki, özerklik ilkesi ne Lenin, ne Bolşevik Komiteleri tarafından hiçbir zaman savunulmadı. Bu, Akimar, Lieber ve Yeni-Iskra'cılar tarafından savunuldu." (Lenin, *agy*, c.8, s.307-308) (abç)

Yukarıdaki alıntı dikkatli okunduğunda hem Lenin'in anlayışını çok güzel sergiliyor, hem dahası, bürokratik biçimde örgütlenmenin merkeziyetçilikle bağı ve özerkliğe karşıtlığı konusunu getiriyor. Böylece konuyu tartışmada bir adım daha ilerliyoruz.

Dünyada her örgüt göreceli olarak ya daha demokratik, ya daha merkeziyetçidir. Tam “demokratik”, ya da tam “merkeziyetçi” bir örgüt yoktur, olamaz. Tam “demokratik” olabilmesi için *her* kararı tüm üyelerin birlikte almaları gerekir. Tam “merkeziyetçilik”de hiçbir şekilde yöneticinin yapabileceklerinin sınırının olmamasını gerektirir. Örgütse tüzüğü bile olmamalı, ordu ise yönetmeliği, yargısı vb. olmamalıdır.

Dünyanın her yanında oportünistler, merkezin direktiflerine uymayı “evetefendimcilik”, “bürokratik-merkeziyetçilik” olarak suçlamışlar, bunun karşısına açıkça söyleyerek ya da tutumları o kapıya çıkarak “özerkliği”, “demokrasiyi”, kendi bildiğini yapmayı çıkartmışlardır. Bu çerçeve içinde merkeziyetçilik özerkliğin, bürokrasi demokrasinin karşıtıdır. Komünistlerin durduğu yer de bellidir.

Şimdi *Bir Adım İleri, İki Adım Geri*'den konumuzu ilgilendiren uzun fakat çok önemli bir alıntı daha okuyalım.

“Eğer bürokrasi hakkındaki bu konuşmalar herhangi bir ilkeyi içeriyorsa ve yalnızca parçanın bütüne bağlı olmasının anarşistçe inkarı değilse o zaman karşımızda *oportünizmin ilkesi* duruyordur. Bu, aydınların proletarya partisine karşı sorumluluklarını, merkezi kuralların etkinliğini azaltmaya, partideki en sallantılı ögelerin özerkliğini arttırmaya, örgütsel ilişkileri tümüyle platonik ve sözde kabul edilir bir düzeye indirmeye çalışan oportünist ilkedir. Bunu parti kongresinde gördük. Akimoflar ve Lieberler 'korkunç' merkeziyetçilik hakkında Martof ve arkadaşlarının Birlik Kongresi'nde söylediklerinin aynısını konuştular. Bu oportünizmin rastlantı sonucu değil, doğası gereği ve yalnızca Rusya çapında değil, dünya çapında götüreceği

yer, daha sonra Akselrod yoldaşın *Yeni Iskra*'daki makalesini incelerken göreceğimiz gibi, Martof ve Akselrod'un örgüt konusundaki 'görüşleri'dir.

“(...)

“Martof ve Akselrod'un Birlik Kongresi'nde savunduktan, anarşizm değilse, özerkliği. Şaşırtıcı bir gayretkeşlikle parçanın bütüne bağlı olmasına gerek olmadığını, parçanın bütünüle ilişkilerini belirlemede özerk olduğunu, bu ilişkilerin formüle edildiği Birlik tüzüğü'nün parti çoğunluğunun, parti merkezinin iradesine karşı geçerli olduğunu kanıtlamaya çalıştılar. Merkez Komitesi'nin bölge komitesine üye atama hakkı konusunda yoldaş Martof'un *Yeni Iskra*'nın (no.60) sütunlarında şimdi açıkça savunduğu şey özerkliktir. Martof yoldaşın Birlik Kongresi'nde kullandığı ve hâlâ *Yeni Iskra*'da özerkliği savunurken kullandığı çocukça safsatalara değinmeyeceğim. Burada önemli olan örgüt konularında oportünizmin temel bir karakteristiği olan merkeziliğe karşı özerkliği savunma eğilimini görmektir.

“*Yeni Iskra*'nın (no.53) bürokrasi kavramını analiz etmek için yaptığı belki de tek girişim, '*biçimsel demokratik ilke*' ile '*biçimsel bürokratik ilke*' arasında çizmiş olduğu ayrımdır. Bu ayrim (ne yazık ki, *Iskra*'cı olmayanlara atıftan daha fazla geliştirilmemiş ya da açıklanmamıştır) bir doğruluk taşımaktadır. Demokrasiye karşı bürokrasi aslında *özerkliğe karşı* merkeziyetçilik demektir. Bu, devrimci sosyal demokrasinin oportünist sosyal demokrasiye karşı örgütsel ilkesidir. Birincisi aşağıdan tepeye yürümek ister ve bundan dolayı nerede olabilir ve olabildiğince özerkliği ve 'demokrasiyi' aşırı bir şevkle anarşizme dek

götürerek benimser. İkincisi ise tepeden aşağıya doğru ilerlemeye çalışır ve merkezin parçalarla ilişkisinde, merkezin hak ve yetkilerinin genişletilmesini ister. Dağınıklık ve tekil guruplar döneminde, devrimci sosyal demokrasinin örgütsel açıdan ilerlemeye çalıştığı bu tepe, kaçınılmaz olarak guruplardan biri, eylemi ve devrimci tutarlılığı yüzünden en etkin olanıydı (bizim durumumuzda *Iskra* örgütüydü). Gerçek parti birliğinin yeniden kurulması ve modası geçmiş gurupların bu birlik içinde erimesi döneminde bu tepe kaçınılmaz olarak partinin en üst organı olarak parti kongresidir. Kongre olabildiğince tüm faal örgütlerin temsilcilerini kapsar. Merkezi kurulları atayarak ... onları bir sonraki kongreye dek 'tepe' yapar. Bu Avrupalı sosyal demokratlar arasında böyledir. Ve anarşistler ilkesel düzeyde bundan nefret etseler bile bu gelenek yavaş yavaş - güçlükleri, çatışma ve çekişmeleriyle - Asyalı sosyal demokratlar arasında da yayılmaktadır.

“Örgütlenme konusunda oportünizmin bu temel özelliklerinin (özerklik, aristokratik ya da entellektüel anarşizm, kuyrukçuluk ve jirondencilik), belli uyarlamalarla ama özü aynı kalarak tüm dünyadaki sosyal demokrat partilerin devrimci ve oportünist kanatlara bölündüğü her yerde (ki, nerede bölünmüyor?) görülmesi oldukça ilginçtir.” (Lenin, *agy*, c.7, s.393-95)

“(...)

“Yalnızca Almanya'da değil, Fransa ve İtalya'da da oportünistler, özerkliğin, parti disiplini gevşetme ve sıfıra indirmenin sağlam destekçileridir. Bu eğilimleri onları her yerde *örgütsüzlüğe* ve 'demokratik ilkeleri'

anarşizme doğru saptırmaya götürür. Karl Kautsky, örgüt konusunda oportünistlere şöyle der: 'Demokrasi, otorite yokluğu demek değildir, demokrasi anarşi anlamına gelmez. Halkın hizmetkarı farzedilen kişilerin gerçekte onun efendisi olduğu egemenlik biçimlerinden farklı olarak demokrasi, yığınların kendi temsilcileri üzerindeki egemenliği demektir.' Kautsky, çeşitli ülkelerde oportünist özerkliğin oynadığı yıkıcı rolü geniş şekilde ele alır ve '*çok sayıda burjuva unsurların*' sosyal demokrat harekete girmesinin, oportünizmi, özerkliği ve disiplini çiğneme eğilimini güçlendirdiğini gösterir. Ve 'proletaryayı kurtaracak silahın örgüt olduğunu', 'örgütün, sınıf savaşımında proletaryanın karakteristik silahı' olduğunu bize bir kez daha anımsatır." (Lenin, agy, c.7, s.397-98)

"(...)

"Kautsky'nin sonunda şu sonuca ulaşması şaşırtıcı değildir: 'Tüm ülkelerde revizyonizmin, biçim ve ton bakımından çok çeşitlilik göstermesine karşın, örgüt sorununda olduğu denli birleştiği belki bir başka sorun daha yoktur.' Kautsky de bu alanda revizyonizmin ve ortodoksluğun temel eğilimlerini o 'korkunç' sözün yardımıyla tanımlıyor: Demokrasiye karşı bürokrasi. Şöyle diyor: Parlamento için adayların seçim çevrelerince saptanmasında parti liderliğinin etki sahibi olmasının, 'tüm siyasal eylemlerin yukarıdan aşağıya bürokratik bir yoldan değil, yığınların bağımsız eylemleriyle aşağıdan yukarıya doğru olmasını gerektiren demokratik ilkeye utanç verici bir tecavüz olduğu söylendi bize ... Ama eğer bir demokratik ilke söz konusu ise, bu çoğunluğun azınlık üzerinde egemen olmasıdır, azınlığın çoğunluk üzerinde değil.' Herhangi

bir seçim çevresi tarafından bir parlamento üyesinin seçimi, yalnızca temsilcileri aracılığıyla bile olsa aday göstermede etkili olması gereken parti bütünü için önemli bir konudur. 'Bunu çok bürokratik ya da merkeziyetçi bulan varsa o zaman adayların tüm parti üyelerinin doğrudan oylarıyla seçilmesini istemelidir. Eğer bunun pratik bir uygulama olmadığını düşünürse, o zaman, partiyi bütün olarak ilgilendiren birçok konuda olduğu gibi, bu konuda da, bu görevin bir ya da birkaç parti organı tarafından yerine getirilmesinden dolayı demokrasi eksikliğinden yakınmasın.' " (Lenin, *agy*, c. 7, s.398-99)

Ne ilginçtir ki, düşmanları Lenin'i "bürokratik merkeziyetçilik"le suçlarken Lenin 'in bilimsel sosyalizmin örgüt teorisine yaptığı katkı, komünist partisinin örgütlenmesine getirdikleri gerçekten en ileri örgüt anlayışı olmuştur. En bürokratik örgüt! Tabii kavramı nasıl anladığımıza bakar.

Lenin, komünist partisinin legal olarak çalışmasına izin verilmeyen bir ülkenin komünisti olarak parti-örgüt konusunda öncelikle "ne denli demokrasi ve özerklik, ne denli bürokrasi ve merkeziyetçilik?" sorusunu yanıtlamak durumundaydı. Aslında bu sorunun yanıtını, partinin çalışmak zorunda bırakıldığı ortam veriyordu. Yeraltında terör karşısında çalışan partide yerel birimlere geniş özerklik ve tüm organlar için seçim yapma gibi uygulamalara olanak yoktur. Seçim ilkesinin uygulanabilme düzeyi, parti içinde biçimsel demokrasinin göstergesi olduğuna göre, illegalite koşullarında komünist partisi ancak MK düzeyinde tam anlamıyla demokratiktir (bizim partimizde Merkez Komitesi ve Genel Sekreterlik düzeyinde) çünkü yalnız bu organ kongrede seçimle gelir.

Bolşevikler de öyle yapmış, biçimsel demokrasinin çok sınırlı işlediği, asıl olarak yoldaşça güvene dayalı, olabildiğince merkezi bir parti yolunu seçmişlerdir. Tabii bu seçim de, menşeviklerle kavgasız ormamıştır. (İşin acıklı yanı 80 yıl sonra Türkiye'de hâlâ aynı konuları tartışıyor olmamızdır.) Aşağıdaki alıntılar bu kavga içinde Bolşeviklerin tutumunun ve açık sözlülüğünün göstergesidir:

“Bakın Akselrod 'güvenceler' sorunuyla açıkça yüzyüze gelmek durumunda kalınca nasıl yalpalıyor. Evet, gerçekten büyük zevk, Yeni Iskra edebiyatının incisi. 'Bir İşçi', *örgütlerin içinde* işçi ve aydınların ilişkisinden söz ediyor. 'Bir İşçi', güvenceler, eşit haklar yani seçim ilkesi vb. olmaksızın bürokratik olmayan merkezîyetçilik üzerine güzel sözler etmenin salt bir laf ebeliği olduğunu söylerken *tamamiyle haklıdır*. Akselrod bunu şöyle yanıtlıyor: 'Örgütlerimizde işçilerin konumlarının değiştirilmesiyle ilgili düşünce aşırı gayretkeşlik, tek taraflılık olur. Yazar yanlış yere kötüyü yok etme konusunu, biçimsel örgütsel ilişkilerin alanına kaydırıyor. Yazar hakların eşitlenmesi özel sorununun ancak sosyal demokrat yönde daha çok deneyim kazanmamız sürecinde çözülebileceğini unutuyor. Broşürün yazarının asıl olarak ilgilendiği sorun ancak partinin kollektif bilinçli çabasıyla radikal bir şekilde ele alınabilir.'

“Gerçekten inci. Evet, Birlik Kongresi'nde ve *Yeni Iskra*'da bu örgüt sorununu yükselten ilk insan Akselrod'dan başkası değildi ama ne zaman ki 'Bir İşçi' örgütlenme üzerine özel bir broşür yazdı o zaman kendisine kurumlu bir dille, önemli olan formalite değil çalışma sürecidir dendi.

“*Yeni Iskra* ve Akselrod için önemli olan örgüt ilkeleri değil, kendi ilkesiz konumlarını haklı göstermek için olan lak lak sürecidir. Bunun, Marksizmi kabalastıran ve fahişeleştiren o korkunç süreç - olarak – örgüt teorisinde ilkesizliğin savunusundan başka hiçbir anlamı yoktur.

“Tekrarlıyoruz, 'Bir İşçi'nin hayranlık duyulacak broşürü, *Yeni Iskra*'cılarının örgütsel sorunlar üzerine son derece yanlış olan konumlarının bir kanıtı olarak ne denli önerilse azdır. Bu broşürü özellikle Menşeviklerin, seçim ilkesini vaaz ederek Bolşeviklere karşı çevirmeye çalıştıkları işçilere öneririz. İşçiler yalancıları ve belgicileri teşhir etmekte üstündürler. Soruyu çok güzel koyarlar: Ya seçim ilkesi ya da komitelere işçilerin yerleştirilmesi ögüdü. Eğer seçim ilkesi olacaksa bize resmi güvenceler, tüzüğe girecek eşitlik güvenceleri verin. İşçiler, *Yeni Iskra*'nın bu sorunun çözümünden şeytanın mübarek sudan kaçtığı gibi kaçacağını göreceklerdir. Eğer işçilerin komitelere yerleştirilmesi ögüdü istenirse, eğer eski *Iskra*, demokrasi ile (ki bu da, Rus gizli-örgütlerinde seçim ilkesinin her yerde uygulanmasıdır) otokratik, polis rejiminin uyuşmayacağı görüşünde haklıysa, o zaman Bolşeviklerin yaptığı komitelere işçilerin yerleştirilmesi gibi dolaysız ve yapıcı bir öneriyi hiçbir yerde bulamazsınız.” (Lenin, agy, c.8, s.61-62)

“ 'Bir İşçi'nin broşürünü ele alalım. *Iskra*'nın asıl olarak karıştırdığı nokta nedir? Bazı ilkesiz kişiler, özerklik ve benzeri için bağırarak yalnızca kendilerini zora soktular, çünkü bunun tek yanıtı seçim ilkesi talebi olacaktı. Bu noktadan sonra bu insanlar geri çekilmeye başladılar. Öte yandan, Vperyod'cular, demokrasi ve

otonomi 'ilkeleri' üzerine gösteriş yapmanın ve büyük konuşmanın yersiz olduğunu her zaman söylediler. Fakat eğer tüzük Rusya koşullarında olanaklı olabilecek ölçüde demokrasi yönünde ciddi, pratik eklemeler gerektiriyorsa bunları açıkça ve hilesiz tartışalım dediler.” (Lenin, *agy*, c.8, s.309)

“İşçiler arasındaki propagandanın demagojik yapısı. 'Seçim ilkesi', *özgür* siyasal koşullarda bunun gerekliliği, Rusya'da *geniş çapta* olanaksızlığı.” (Lenin, *agy*, c.8, s.186)

“Kongre, *Yeni Iskra*'cılarının sosyal demokrat örgütler için ve aydınlar arasında güvensizlik ve düşmanlık tohumları eken siyasetini sert bir şekilde kınar. Kongre birkaç yıl önce benzer mücadele yöntemlerinin partinin *Rabocheye Dyelo* kanadı tarafından kullanıldığını ve o zaman onların o çeşit yöntemleri reddetmiş olduklarını tüm sınıf bilinçli işçilere hatırlatır. *Yeni Iskra*'cılarının işçilerin bağımsız eylemleri ve seçim ilkesi üzerine ortaya attıkları boş sözlere örgütümüzün çalışmasında hiçbir gerçek ilerleme eşlik etmemiştir. Onlar elde edilmeyecek şeyler üzerinde demagojikçe söz veriyorlar. Siyasal özgürlük koşulları altında partimiz, tamamen seçim ilkesi üzerine inşa edilebilir ve edilecektir. Otokrasi koşullarında bu, partiyi oluşturan kolektifbinlerce işçi için uygulanamaz.” (Lenin, *agy*, c.8, s.196)

Evet, Bolşevikler böyle çalıştılar. Doğal olarak Menşevikler, her renkten oportünistler, yarım gönüllüler, kendi 'bireysel' bağımsızlıklarına tutkunlar Lenin'i “diktatör”, “bürokratik merkeziyetçi” ve Bolşevikleri de

“emirerleri” olarak nitelediler. Bu suçlamalar Lenin'in yaşamı boyunca sürdü. Oysa suçlayanlar, kendi küçük burjuva anlayışları içinde, sorunun ve onun tek doğru çözüm biçimi olan Bolşevik tutumun insan isteğinin ötesinde yaşam koşullarınca dayatıldığını anlayamadılar. Komünist partisinin illegaliteye itildiği ortamlarda parti içi demokrasinin sınırlı, merkeziyetçiliğin, emir-kumanda zincirinin olabildiğince etkin olması kaçınılmazdır. Burjuva aygıtlarıyla başedebilecek ve işçi sınıfını devrime götürebilecek bir örgütlenme yaratabilmek için bu zorunludur.

Bu çalışma biçiminin kendiliğinden bürokratizmi yaratacağı da, hiç yaratmayacağı da söylenemez. Anlaşılması gereken, bu seçimin öznel bir seçim olmadığı, başka çeşit örgütlenmenin olanaksız olduğudur. İlegal koşullarda kavga veren partilerde bürokratik deformasyon, hele iktidara gelip eski davranış alışkanlıklarını kolayca terk edemeyenlerde yaygındır. Fakat sorun ve yanıtı komünistlerin önüne nesnel olarak gelmektedir. İlegalite koşulları hiçbir parti, hiçbir komünist için istenen, özlenen birşey değil, burjuvazinin kendi çıkarı için zorla ittiği, çeşitli tuzaklarla yetersizlik ve bozulma tehlikeleriyle dolu çetin bir yoldur. Bu yolu ve onun zorunlu kıldığı örgüt modelini komünistler seçmiyor. Bu yol dayatılıyorsa seçilecek, sonra da ikinci adım olarak bu yolun taşıdığı tehlikelere karşı önlemler geliştirilecektir. Lenin 'in ikinci olarak ele alıp çözdüğü konu bu olmuştur. İlegalite koşullarında parti nasıl çalışacak ve bürokratizme kaymaya karşı nasıl önlemler alacaktır?

İlegalite koşullarında komünist partisi merkeziyetçi çalışacaktır. Bu merkeziyetçi partide erkin meşruluğunun kaynağı çoğunluğun iradesini temsil eden kongredir. Tüm

üst yöneticiler yetkilerini kongreden alırlar. Bu nedenle de bu merkeziyetçilik hâlâ “demokratik merkeziyetçilik” kavramı dışına çıkmamıştır. Şu nedenle ki:

“Demokratik merkeziyetçilik yalnızca bölgelerden temsilcilerin biraraya gelip, yöneticiliği yapacak sorumlu bir organı seçmesi demektir. Fakat nasıl? Bu kaç tane uygun insan, kaç tane iyi yönetici olduğuna bağlıdır. Demokratik merkeziyetçilik, kongre merkez komitenin çalışmasını denetler ve onu değiştirip yerine bir başkasını atayabilir demektir.” (Lenin, *agy*, c.30, s.465) (abç)

Bunun ötesinde, iki kongre arasında karar verici merkez komitesidir ve gelecek kongreye dek, kongre kararlarının sınırları içinde kalmak koşuluyla (Lenin, *agy*, c. 11, s.322) MK'nın kararları kesin ve her üye için bağlayıcıdır. “Merkez organların yönlendirmesini reddetmek partide kalmayı reddetmekle, parti bozgunculuğuyla eşdeğerdir.” (Lenin, *agy*, c.7, s.362) (Ayrıca bkz: Lenin, *agy*, c.26, s.280, 301)

Azınlık çoğunluğa uyar. “Taktikler bir partinin güncel eylemini belirler, dolayısıyla birleşik bir partinin yalnızca bir set taktiği olabilir. Bu taktikler parti üye çoğunluğu tarafından kabul edilmiş taktikler olmalıdır. Çoğunluk tutum belirlediğinde, azınlık bir sonraki kongrede eleştiri ve sorunun çözümünü isteme hakkını koruyarak siyasal eyleminde buna uymak zorundadır.” (Lenin, *agy*, c. 10, s.111)

Partinin tüm yayınları partiye ve partiyi temsil eden organa koşulsuz olarak bağımlıdır. (Lenin, *agy*, c.34, s.326)

Merkez komitesinin, kendi altındaki tüm örgütleri kurma ve dağıtma yetkisi vardır. Yerel örgütlerin özerkliğinin sınırını belirlemede yerel örgütlerin değil, parti

merkezinin sözü geçer. (Çünkü parçanın özerkliğinin sınırını parça değil, onun parçası olduğu bütün belirler.) (Lenin, *agy*, c.4, s.362-64)

Merkez komitesinin parti kadrolarına ülke içinde ve dışında yer değiştirme yetkisi (Lenin, *agy*, c.33, s.316) ve kooptasyon yetkisi vardır.

Merkez komitesinin ara yöneticileri atlayarak kendisine bağlı örgütlerin üyelerine görev verme yetkisi (pratikte zorunlu olmadıkça bunun işletilmemesi genel uygulamadır) vardır. (Lenin, *agy*, c.6, s.485) Aynı yetki yöneticiler için de geçerlidir. Bakın bu konuda Lenin ne diyor:

"Krasin Mukhin'in Stalin'den *para sakladığını* yazıyor. 'Kendi(!??) yöneticilerinin direktifiyle' bile olsa bunu yapmaya *hiç hakkı* yoktu. Çünkü 'kendi' yöneticisi, olmasa da, Stalin de bir yönetici, hem de daha yüksek bir yöneticidir." (Lenin, *agy*, c.44, s.151)

Lenin'in komünist partisini işini profesyonelce yürüten ve siyasal polise karşı eğitimli profesyonel devrimcilerin olabildiğince çok olduğu bir parti olarak tanımlaması da, onun nasıl modern bir örgüt hedeflediğinin en önemli kanıtlarından birisidir.

Her koşul altında parti kongresinin toplanması, MK'nın seçimle göreve gelmesi, azınlığın çoğunluğa uyması, parti merkezini (dolayısıyla parti bütünü) çalışmalar hakkında bilgilendirmede olabilecek en geniş desantralizasyon, program-tüzük ve parti taktiklerine dayalı yoldaş güveni, her gereken durumda açık-namuslu ideolojik tartışma gibi uygulamalar da parti pratiğinde bürokratizme karşı yarattığı önlemlerdir

Ayrıca, parti programının ilkeleri sınır olmak üzere, parti içinde ve dışında eleştiri yapma hakkı vardır. Öte

yanda, partinin belirli bir eylemini bozacak ya da hatta güçleştirecek eleştiriyi ne parti dışında, ne parti toplantılarında ve ne de parti basınında yapmak hakkı yoktur. (Lenin, *agy*, c. 10, s.442-43)

Marksizmin devlet aygıtında bürokratizme karşı, bürokrasiyi denetim altına alarak eski ayrıcalıklı yerinden indirmeye yönelik önlemleri de vardır. Bunlar, hepimizin bildiği, Paris Komünü'nün gösterdiği ve Marks ve Engels'in işlediği ilkelerdir. Tüm yüksek yöneticilerin seçimle iş başına gelmeleri ve istendiğinde geri çağrılabilmeleri, en yüksek memur aylığının bir işçinin aylığını geçmemesi vb.

Lenin'in partiye ve devrim sonrasında Sovyet devlet örgütlenmesine ilişkin yazdıkları ve yarattığı parti, örgüt teorisine zengin bir katkıdır. Özellikle, *Ne Yapmalı, Bir Adım İleri İki Adım Geri, Örgütsel Görevler Üzerine Bir Yoldaşa Mektup*, 1922 yılında Politik Büro toplantıları ve Halk Komiserleri Başkanlığı'nın çalışma biçimi üzerine yaptığı öneriler (Lenin, *agy*, c.42, s.428-32) Lenin'in bu konuda ne denli derin bilgiye sahip olduğunu ve bilimlerin bu alandaki gelişmelerini nasıl yakından izlediğini gösterir. Lenin'in devrimden sonra da bu konuda, özellikle işgücü örgütlenmesine ilişkin Batıda çıkan yeni kitapları getirtip okuduğunu biliyoruz.

Lenin, örgüt teorisi ile kendisinin yakından ilgilenmesi bir yana, çeşitli kişi ve kurumları da bu yönde teşvik etmiştir. Örneğin 1923 yılında Parti Merkez Denetim Kurulu'na “emek örgütlenmesinin bilimsel yöntemlerini araştırma” (Lenin, *agy*, c.33, s.484) görevinin yerilmesini istemiştir. Yine 1923 yılında işçi ve Köylü Denetlemecileri örgütünün işçilerden iki büyük gurup oluşturmasını, bunlardan birinin düzenli biçimde “dış deneylerin pratik incelenmesi” görevini, ötekisinin “genel olarak emek

örgütlenmesi ve özel olarak da menejerlik alanlarında modern bilimin sonuçlarını çalışma” görevini üstlenmesini istemiştir. (Lenin, *agy*, c.42, s.439)

Marksizmi benimsediği gençlik yıllarından yaşamının son yıllarına dek bir yandan Marksizmin en çetin teorik sorunlarıyla boğuşan, bir yandan pratik savaşın aleti partiyi yaratan Lenin'in gündemine “örgüt içi rasyonel çalışma”, “verimli yönetim” gibi konular ne yazık ki yaşamının son yıllarında (hastalığı sırasında) girmiştir. 1922-23 yıllarındaki yazılan ve mektupları bu konularla yoğun olarak ilgilendiğini kanıtlamaktadır. Lenin, örgüt konusunun bilimsel olarak öğrenilmesine büyük önem vermiştir çünkü bir sınıfın öncü sınıf, devrimden sonra da yönetici sınıf olmasının onu otomatik olarak yönetme yeteneğini kazanmış ve yönetmeye hazır sınıf yapmadığını iyi biliyordu. (*Devam edecek*)

İşçinin Sesi Sayı 300 24 Şubat 1986

CEK-AL

Örgüt ve Örgütçü¹⁵ - II

III. Parti çalışmasının biçimsel örgütlenmesi ve eşgüdüm sorunları

Örgüt çalışmasında sık rastlanan bazı sorunlar ve bunların çözümlerine yaklaşımlara ayırdığımız bu

15 *İşçinin Sesi*'nin introsu: Türkiye'de ortam hareketleniyor. Sınıf savaşımı kızışmaya başladı. Bugün örgüt konusu, Türkiye işçi sınıfının gündeminde çok önemli bir yer tutmaktadır. Yürükoğlu yoldaşımızın örgüt biçimi, çalışma stili ve insan ilişkileri konularına ışık tutan çalışmasını içeren ve büyük bir önem

bölümde ideolojinin örgütle olan karşılıklı etkileşimi üzerinde durmadan, ele aldığımız sorulara yalnızca örgütsel çalışmanın mantığı içinde yanıt arayacağız. Değineceğimiz örgütsel sorunları seçerken de partimizin bugününü yakından ilgilendiren konuları ele alacağız. Yoksa genel olarak örgüt çalışmaları, örgütlenme gerçekten geniş bir konudur.

Her örgütsel biçim son çözümlemede o örgütün önüne koyduğu amaçları gerçekleştirmede ne denli yararlı olduğu açısından değerlendirilir. Partimizin bir bütün olarak ya da tek tek parti örgütlerinin, hücrelerinin vb. önüne koyduğu amaçları burada tartışmayacağız. Yalnız şunu söyleyelim ki, bir örgütün ne denli verimli çalıştığını ölçebilmek için en başta örgütün yalnızca genel (devrim amacı gibi) değil, o günkü somut amaçlarının da açıkça tanımlanmış ve belirlenmiş olması gerekir. (Bu cümleleri okuyunca birçok yoldaşın telaşlanacağını görür gibi oluyorum!)

Örgütsel sorunlar için düşünülen ve uygulanan her çözüm çoğunlukla yeni düzeyde yeni sorunlara yol açar. Bunu baştan bilerek konuya yaklaşmalıyız. Ayrıca her çözüm, değişik seçeneklerin olumlu ve olumsuz yanlarını tartma sorunu olarak ortaya çıkar. Çok az sorunda, herkesin görebileceği kesin yanıtlar vardır. Büyük çoğunluğunda ise çözümler bir çeşit uzlaşma, yararlar zarar arasında bir çeşit denge seçimidir. Bu nedenle örgüt teorisini öğrenme asıl olarak örgütte ortaya çıkabilecek sorunların çeşitlerini, nedenlerini ve göstergelerini anlamaya yardımcıdır. Yöneticiye karşılaştığı sorunları

çözmede reçete vermez.

III.1. Partide görevler

Çeşitli düzeylerde yönetici yoldaşlarla yaptığımız görüşmelerde klasik bir hata çok sık ortaya çıkmaktadır. Herhangi bir yönetici yoldaş kendisine bağlı olarak yapılan çalışmaları anlatırken asıl olarak bu görevleri yapan yoldaşları düşünmekte ve anlatmaktadır. ... Örgütü düşünürken insanı düşünmek iyidir ama çalışmaların biçimsel örgütlenişini düşünürken insanı dışarıda bırakıp, yalnızca görevleri ve görevlerin amaçlarla bağını düşünmek gerekir. Örgütün o günkü amaçlarına ulaşabilmesi için ne gibi çalışmalara, ne gibi görevlerin yaratılmasına gereksinim vardır? Bu görevler insandan ne gibi özellikler ister?

Komünist partisi hem bir bütün olarak yöneticidir, hem de onun her bir üyesi tek tek yöneticidir. Her komünist, partisinde ya da işinde, okulunda, mahallesinde, derneğinde yöneticidir, liderdir. Biz burada yönetici-örgütçü-lider gibi kavramlarla asıl olarak hücre sekreterlerinden başlayarak parti hiyerarşisi içindeki yöneticileri düşünüyoruz fakat söylediklerimiz her üye için geçerlidir. Partide gerekli görevler konusunda yönetici yoldaşlarımız her zaman mutlaka önce şu soruyla işe başlamalıdır: Bugünkü amaçlarımız karşısında (ki bunların daha önceden açıkça tanımlanmış ve belirlenmiş olması gerekir) ne çeşit görevler oluşturmalıyız? Bu sorunun yanıtları her somut durumda değişecektir.

Ne çeşit görevler oluşturmalıyız sorusunu sorup yanıtlarını saptamanın hemen ardından sorulması gereken iki soru daha vardır ki bizi burada asıl olarak bunlar

ilgilendirmektedir:

1. Görevlerde uzmanlaşma ne düzeyde olmalıdır?
2. Görevler ne denli kesin tanımlanmalıdır?

Örgütte uzmanlaşma düzeyi: Bugün dünyada genel eğilim uzmanlaşmanın artması yönündedir. Fakat bu, bizim önümüzdeki görevleri ne denli uzmanlaştıracığımız sorusuna bir yanıt vermez. Partimizde uzmanlaşma 1979'dan bu yana özellikle bazı çalışma alanlarında hızla gelişmiştir. Örgütsel gelişme düzeyinin, düşmanımızın kullandığı ve bizim karşılık vermek zorunda olduğumuz teknolojik düzeyin yükselmesi sonucunda çeşitli alanlarda uzmanlık isteyen görevlerin artacağı kesindir. Fakat bu da, bugün, her çalışma, her görev için gerekli ya da zorunlu bir doğru olarak değerlendirilmemelidir.

Örgütte çeşitli görevleri gözden geçirirken, ya da yaratırken ne denli uzmanlaşma gerektiği konusuna her düzeydeki yönetici yoldaşların, özellikle bölge sekreterlerinin önemle eğilmeleri gerekir, çünkü bu oldukça hassas bir konudur. Bir ya da birkaç göreve yüksek bir uzmanlık ve teknolojik düzey getirmek hiçbir zaman çok zor değildir. Ne var ki, örgütün genel düzeyinin çok üzerinde bir teknolojiyi kullanmaya kalkışmak örgütü çökertebilir.

Uzmanlaşmanın genel olarak herkesin kabul ettiği bir zaafı vardır. Uzman, gitgide daha az şey hakkında daha fazla bilen insandır. Bunun örgüt çalışmasına getireceği iyi ya da kötü yanları vardır. Bunları dengelemek yöneticinin görevidir. Gitgide daha detay konular hakkında daha fazla şeyler bildiğimiz zaman, örgütün geneli hakkında, genel siyasal savaşım hakkında yanlış yorumlarda bulunma olasılığı fazladır. Bu çeşit görevlerin dar yapısı kesimse) çıkarları öne koyma eğilimini arttırır.

Uzmanlaşma düzeyi bir yana, örgütçü-yönetici yoldaşlarımız görevleri gözden geçirirken ya da örgütün o gün önüne koyduğu amaçları gerçekleştirmek üzere görevler yaratırken şu noktalara çok dikkat etmelidirler: Parti içinde yaratılan her görev, çalışma sürecinin belirli bir yönünü temsil etmeli ve o görevi alan yoldaş yaptığı işin sonucunu izleyebilmelidir. Her görev belirli bir *iş başarma zevk ve gururu* taşımalıdır. Sonra her görev mutlaka belirli bir *meşdan okuma* taşımalı, belirli bir *hüner ve değerlendirme yetisi* istemelidir. Her tekil görev bu özellikleri taşımayabilir. Hiç olmazsa birlikte çalışan bir gurup için bu istemler varolmalıdır.

Örgütte görev tanımlama: Bu konuda bir görüş, bir göreve birisi atandığı zaman, o görevden istenenler kendisine iyice anlatılmalı, her yönüyle belirlenmelidir der. Bir başka görüş ise, her insan kendi görevini kendisi biçimlendirmelidir, görevi genel olarak vermek yeterlidir der. Genellikle hiç kimse verilen görev hiç belirlenmemelidir dememektedir. Tartışma, görevin taşıdığı sorumlulukların ne denli tanımlanacağı çerçevesinde geçmektedir.

Görevin geniş tanımlanması görüşünü savunanlar, bunun örgüt çalışmasında belirsizliklerin ortadan kalkması ve belki de daha önemlisi, yapılacak çalışmanın izlenip değerlendirilebilmesi için zorunlu olduğunu söylerler. Sınırları iyi tanımlanmamış görevler karşısında başarı ve başarısızlığı anlayabilmek olanağının olmadığını söylerler. Görevlerin geniş tanımlanmasına karşı çıkanlar ise, bunun görevleri ve insanları daraltacağını, dolayısıyla insanların yalnızca o görevleri yapıp, yanibaşlarında duran ve o an için gerekli olan göreve el sürmeyeceklerini söylerler.

Bir komünist partisi için bu konuda alınacak tutum,

önce hiç ikircimsiz görevlerin geniş tanımlanmasından yana olmaktadır. Belki başka çeşit örgütlerde dar tanımıyla görev dağıtımı uygun ve yararlı olabilir. Fakat kurulu düzeni devrim yoluyla yıkmayı amaçlayan, hele Türkiye gibi bir ülkede illegal koşullar altında kavga yürüten bir savaş aracı mutlaka görevlerin iyice tanımlanmış olmasını istemek zorundadır. Bunun tersi bir tutum en başta ciddi güvenlik riskleri taşır, örgütü sızmalara ve provokasyonlara karşı daha savunmasız bırakır.

Genel olarak iki görüş arasında tarafımızı belirledikten sonra, parti içinde bazı görevlerin daha esnek ve daha dar tanımlanmak zorunda olduğunu da söylemeliyiz. Buna biraz sonra yine döneceğiz.

Partide her düzeyde görev dağıtan yoldaşların, verecekleri görevleri iyice belirlemeleri, ki buna örgüt teorisinde “görev tanımlama” deniliyor, en başta kendilerinin o görevleri daha derin düşünmelerini getirir. Böylece görev veren yoldaşlar görevi kendileri daha iyi tanımış, daha iyi anlamış ve insanda isteyecekleri nitelikleri ona göre daha iyi seçmiş olurlar.

Partide görev verilen yoldaşa mutlaka şu bilgiler de verilmelidir:

1. İçinde çalıştığı örgüt biriminin o günkü somut amaçları ve bu amaçlara ulaşmada kendisinden beklenen katkı.

2. Kendisinin üstte bağlı olduğu yoldaş kimdir? Nasıl görüşecektir? Altında çalışacak yoldaşlar kimlerdir?

“Görev tanımlama” örgütün kurumsallaşmasının bir yanıdır, daha geniş bir sorunun da parçasıdır. O sorun şudur: Herhangi bir görev, o göreve gelmiş kişi tarafından ne denli biçimlendirilip geliştirilecektir?

Görevin yapısı ne denli girişime ve yaratıcılığa açıksa,

görevi üstlenenin onu o denli yoğurup geliştirme olanağı vardır. Genel olarak örgüt hiyerarşisinde yükseldikçe görevleri kişiye göre değiştirme ve yoğurma olanağı fazlalaşır.

Öte yanda kişiler tarafından bir görevin ne denli yoğrulup değiştirileceği örgütün bürokratiklik düzeyine de bağlıdır. Örgütün bürokratikliği ne denli yüksekse, görevlerin sınırları o denli kesinleşir, oynama olanağı o ölçüde azalır. Yine aynı şekilde, örgüt ne denli küçükse, kişilerin görevi yoğurma, değiştirme, geliştirme ve hatta yaratma olanakları o denli artar. Örgüt büyüdükçe, bu olanak giderek en tepe görevlere doğru sınırlanır.

Göreve göre insan

Yönetici, o günün hedeflerine uygun görevleri saptayıp içeriğini belirledikten sonra bu görevleri birlikte çalıştığı yoldaşlar arasında dağıtacaktır. Bunu yaparken, belirli bir süre yöneticilik yapmış her yoldaşın refleksif biçimde yaptığı bir işi biraz daha dikkat vererek, üzerinde durarak yapmakta yarar vardır: Göreve göre insan seçme.

Her görevin insandan isteyeceği özellikler değişiktir. Örneğin yığın çalışması alanına giren görevler genel olarak yüksek ajitasyon yeteneği, ikna gücü, kendine inandırma ve güvendirme özellikleri ister. Bunlar da genel olarak sıcak kanlı, heyecanlı, dışa dönük coşkulu insanlarda olur. Propaganda görevleri teorik bilgi, soğukkanlı düşünme, sağlam mantık gibi özellikler ister. Teknik, gizli basım gibi görevler, geride durmayı bilen, sakin ve sabırlı insan ister. Kurul, komite çalışmaları genel olarak farklı yapılardaki insanların uyumlu işbirliğiyle daha iyi yürür.

Göreve uygun insan saptayabilmenin ilk adımı

görevlerin düzgün biçimde tanımlanmasıdır. Görevin istediği özellikler ne denli açık ortaya çıkarsa, o görevi üstlenecek yoldaşı seçmek de o denli kolaylaşır.

Göreve göre insan seçme, yöneticilik sanatının ince yönlerinden biridir ve yöneticinin başarısı büyük ölçüde bununla belirlenecektir.

III.II. Görev guruplama

Her örgütte olduğu gibi, komünist partisinde de çeşitli görevler birlikte ele alınarak bölümler, birimler, ya da görev gurupları yaratılır. Parti çalışmasının bazı alanlarında böyle birimler, bölümler yaratmak oldukça kolaydır. Örneğin çeşitli toplumsal katmanlar arasında çalışanlar, illegal yayın dağıtımı görevini götürenler, yayın, basım, teknik çalışmalar vb., kendi içlerinde birleştirilerek kolaylıkla ayrı bölümler durumuna getirilir. Bazı görevleri ise guruplama içine sokmak gerçekten zor olur. Bu çeşit görevler daha çok partinin henüz açılmadığı ya da yeni açıldığı alanlar, az sayıda yoldaşın çalıştığı alanlar ya da görevin yapısı gereği birden fazla bölüm içine girebilecek olan çalışmalardır.

Partide görevler *işlevlerine göre* (uzmanlığa göre) guruplaştırılırsa, bunun önemli bir sonucu, partide uzmanlaşma düzeyini yükseltmesidir. Bu çeşit guruplaşmalar özel bilgi sahibi yoldaşları biraraya getirir, çalışma alanlarındaki özel birikimi zaman içinde artırır, uzmanlaşmayı geliştirir. (Bak: *Şekil I*)

Öte yanda, uzmanlaşmanın o alanda çalışan yoldaşların kafasını daraltma ve yalnızca kendi yaptıkları işle ilgilenmelerini getirme gibi bir tehlikesi vardır. Bu çeşit işlevsel guruplaşmalarda gurubun özel görevlerini ve

işlevlerini örgütün bir bütün olarak işlevinin önüne çıkartma eğilimine sık rastlanır. Örgüt büyüdükçe bu çeşit işlevsel parti guruplarının kendi çıkarları doğrultusunda miyoplaşmaları ve birimler arasında eş güdümün giderek zorlaşması tehlikesi de artar. Bunun önlemlerini düşünmek gerekir.

Parti görevlerini guruplandırmada dikkat edilecek ölçütler

1. *İyi Eşgüdüm*: Görevleri, eşgüdüm sorununu en az düzeye indirecek biçimde guruplama tüm örgütler için önemli bir konudur. İnsana ve örgüte yönelmiş güvenlik riskleri altında çalışan komünist partisi için bu daha da çok böyledir.

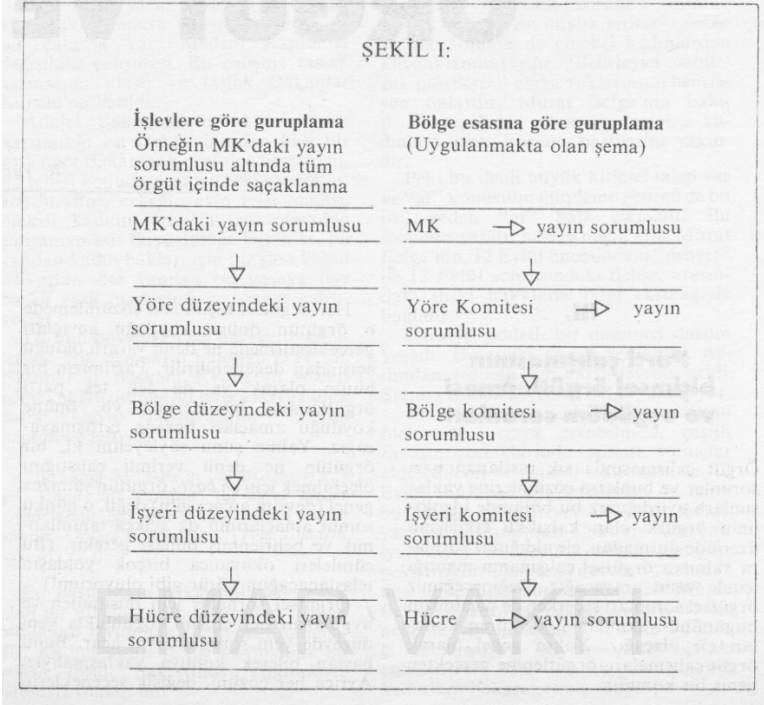
Örgüt büyüdükçe eşgüdüm sorunu ağırlaşır. Bu nedenle, işlevlere göre guruplama, parti hiyerarşisini bu guruplama çevresinde oluşturma, örgüt büyüdükçe bir yana bırakılması gereken bir yöntemdir. Yoksa, eşgüdüm sorunlarının içinden çıkılmaz olur. (Bak: *Şekil I*)

2. *Yerel koşulları dikkate almak*: Parti örgütlenme şemasında partinin bölge örgütleri biçiminde örgütlenmesi, bu ilkenin yaşama geçmesidir. (*Şekil I*)

3. *İşbölümünün berraklığı*: Kollektifin yapacağı görevde en ufak bir belirsiz yön olmamalıdır. Özellikle, hangi görevden hangi kollektifin sorumlu olduğu kesin olarak belli olmalıdır. Belirsizlik, eşgüdüm sorunlarını iyice ağırlaştırır.

Çalışma birimlerinin yetki ve sorumluluk alanları açıkça belirlenmeli, fakat ortamın elverdiği koşullarda, “bu benim görevim değil, karışmam” yollu eğilimlere yol açabilecek denli de katı görev tanımlamaları olmamalıdır.

ŞEKİL I:

Bu ölçütler arasında hangisinin daha önemli olduğu, o günkü amaçlarımıza ve değerlendirme ölçütlerimize bağlıdır. Örgütün amaçlarının değişmesi ile, ilkeler arasında önem sırası değişebilir. Öte yanda, görev hakkında yönetici yoldaşın kafası ne denli açıksa, bu ilkelerin hangisinin bugün daha önemli olduğuna o denli kolay karar verir.

Denetim alanı

Partide yeni görevler yaratırken, ya da varolan görevleri guruplarken ortaya çıkabilecek önemli bir soru da şudur: Bir yöneticiye kaç yoldaş bağlanmalıdır?

Bu, örgüt teorisinde üzerinde çok tartışma yürüten “denetim alanı” denilen sorundur.

Bu soruya 1950'lerde 5, en fazla 6 diye yanıt veriliyordu. Bugünlerde ortak kabul gören sayı daha yukarıdadır. Fakat doğrudan denetlenebilecek insan sayısının sınırlı olduğu da tartışma götürmez. Bu sınırın ne olacağı, örgütün niteliğine, üst yönetimin amaçlarına ve felsefesine doğrudan bağlıdır. Örgütte detaylı bir denetim, merkeziyetçi bir yapı özleniyorsa, sayının az olması gerekir. Öte yanda, bir örgüt ne derece merkez dışı ise yöneticinin denetleyebileceği insan sayısını o derece arttırmak olanaklıdır.

Bunların yanısıra örgütün somut durumu da denetim alanının nereden çizileceğini yanıtlamada yardımcıdır. Örneğin örgüt üyesinin deneyim ve bilgi düzeyi denetim alanını en başta etkileyen bir ögedir. Üye bileşimi bilgili ve deneyimli bir örgütte denetim alanı daha geniş tutulabilir. Görevin zorluk derecesi yine denetim alanını doğrudan etkiler. Özellikle konspiratif işlerde denetim alanı çok dardır. Görevler basitleştikçe denetim alanının genişleme olanağı büyür. Dolayısıyla her örgütün alt düzeylerinde görevlerin görece kolaylığı denetim alanını genişletme olanağı getirirken, üye bileşiminin az yetişkinliği bu eğilime karşı çıkar. Yönettiği yoldaşlarla her gün yüzyüze olan yöneticiler için ise denetim alanı daha dar tutulmalıdır. Böyle durumlarda yönetim içine insan ilişkileri de yoğun olarak girer ki, bu ilişkilerin ne denli çok sayıda baş ağrıtıcı sorun yarattığını, bunlarla ilgilenmenin ne denli zaman yediğini her yönetici yoldaş yakından bilir.

Denetim alanı ile örgüt hiyerarşisi arasında doğrudan bir bağ vardır. Denetim alanı dar belirlenirse, örgütün katları o denli çoğalır. Aynı şekilde denetim alanı ne denli

geniş belirlenirse, örgütün hiyerarşik katları da o denli az olur.

Denetim alanının, görev tanımlama ile yakından bağı vardır. Denetim alanının dar, örgüt katlarının fazla olduğu örgütlerde görevlerin içeriği o denli daralır. Denetim alanının geniş, örgüt katlarının az olduğu örgütlerde ise görevlerin alanı ve derinliği o denli büyür.

Denetim alanının örgüt içi iletişim ile de yakından bağı vardır. Denetim alanının dar, örgüt hiyerarşisinin çok katlı olduğu örgütlerde kanallar arası iletişimde güçlükler daha fazla olur. Denetim alanının geniş olduğu örgütlerde iletişim güçlükleri daha az olur.

III.III. Eşgüdüm sorunları

Parti içinde yoldaşların ve örgüt birimlerinin tüm eylemlerini ortak genel çıkarlarla en uygun biçimde uyumlaştırabilmek, her örgütün olduğu gibi partimizin de en önemli sorunlarından biridir. İdeal bir örgütte eşgüdüm sorunları diye bir konu olmazdı. Böyle bir örgütte tüm üyeler en akıllı ve aktif, en coşkulu biçimde kendi özel çıkarları ya da zaman zaman rastlanan biçimiyle kendi bölümsel çıkarları için değil, tüm örgütün genel çıkarları için çalışırlardı. Herkesin kendi bölümünde yaptığı çalışmaların örgütün bir bütün olarak etkinliğine ve verimliliğine katkı olduğu gayet iyi bilinirdi. Ancak hiçbir “*insan yapısı örgüt*”te böyle mükemmel davranış beklenemeyeceği için her örgütte eşgüdüm sorunları vardır ve önemlidir. Amacımız bunları *en aza* indirmektir.

Örgütlerde eşgüdüm sorunları çeşitli nedenlerle ortaya çıkabilir. Üyelerin, çalışmalarının öteki bölümlerin

çalışmalarıyla nasıl bağlandığını, onları nasıl etkilediğini yeterince bilmemelerinden kaynaklanabilir. Görev dağılımının, görev tanımlamanın iyi yapılmamış olmasından ya da görev guruplaştırmalarının yeterince başarılı olmamasından kaynaklanabilir. Bir neden de çıkar çatışmasıdır. Çıkar çatışması bireyler arasında, görev gurupları arasında, bölümler arasında ya da örgütün bütünüyle bölümlerden birisi arasında olabilir.

Örneğin partinin genel çıkarlarıyla yerel çıkarların çatışması. Belli bir siyasal tutum, örgütün bütünü ve sınıf savaşımları için o gün daha yararlı iken, belirli bir bölgede çok yararlı olmayabilir, hatta zararlı sonuçlar getirecek olabilir. Komünist partisi her zaman örgütün bir başından öteki başına ortak siyaset izlenmesinde direteceği için böyle durumlarda örgütün bütünüyle, yerel örgüt arasında bir çıkar çatışması söz konusu olabilir.

Ya da çıkar çatışması bir başka biçimde ortaya çıkabilir. Bir bölgede yoldaşlar herhangi bir tutuma girdiklerinde o bölgede yararlı sonuçlarla çıkabileceklerini düşünebilirler ve bu doğru olabilir. Bu arada bu tutumun örgütün bütününe dışarıyla olan ilişkilerinde ne sonuçlar vereceğini düşünmeyebilirler, düşünseler de bilmeyebilirler. Bu durumda da bir çatışma ortaya çıkabilir. (Doğal olarak kasıtlı, kasıtlı davranışı dışarıda bırakıyorum.) Yerel yöneticiler kendi bölgelerindeki çıkarları, örgütün genel çıkarlarını iyi bilmemekten ya da başka nedenlerle daha öne koyabilirler.

Çıkar çatışmaları bölümler arasında ortaya çıkabilir. Her örgütte olabileceği gibi partimizde de bunun örnekleri zaman zaman çıkmış, ancak bölüm yöneticilerinin örgütün genel çıkarını gerçekten düşünebilmeleri ile çözülmüştür. Yönetici yoldaşların kendi bölümlerinin çıkarlarından önce

partinin bütününün çıkarlarını gözetmeleri ile çıkar çatışması denilen kavram ortadan kalkar.

Fakat öyle durumlar olabilir ki, çıkar çatışmasının ortadan kalkması ile bir takım nesnel farklılıklar ortadan kalkmayabilir. Çıkar çatışması ortadan kalkmış olabilir, fakat görevlerin nasıl yürütüleceği konusuna bakış açılarında hâlâ geniş bir farklılık olabilir, ki bu da değişik bölümlerin kendi özel ve gerçek çıkarlarından ve sorunlarından kaynaklanıyor olabilir. Bu son çeşit yaklaşım farklılıklarına en iyi örnek Basın-Yayın örgütünün iki kolu arasında zaman zaman ortaya çıkan durumdur. Üretimden sorumlu yoldaşlar, olabildiğince düzenli akan ve önceden kestirilebilen bir üretim isterler ki hem insan, hem makina gücünü en verimli biçimde değerlendirebilsinler. Öte yanda yayınların hazırlanmasından sorumlu olan yoldaşlar ise olabildiğince yazıların en yeni bilgilerle, en iyi çıkmasını, son dakikaya dek bazı yazıları bekletip son haberleri almayı isterler. Görüldüğü gibi bu iki yaklaşımda iki ayrı bölümün kendi özel sorunları ve gereksinimleri yansımaktadır.

Örgütlerde ortaya çıkan eşgüdüm sorunları çoğu zaman, örgüt içindeki kötü ya da eksik iletişime yorulur. İletişimin düzeyi hakkında söylenenler doğru olabilir, fakat bu hiçbir zaman iyi bir yönetimin yerine gerekçe olarak öne sürülemez. Parti içinde en iyi iletişim sistemi bile bölümlerin başındaki yönetici yoldaşların birbirlerine yardımcı olmalarının bu sorunları çözmedeki yerini tutamaz. Dolayısıyla tüm yönetici yoldaşlarımız “çıkarların” çatışabileceği noktaları, değişik bakış açılarının ortaya çıkabileceği durumları iyi kavramalı ve buna göre tutum almalıdırlar. Bu, iyi bir iletişim sisteminin önemini küçümsemek anlamına gelmez.

Eşgüdüm sorununu hafifletmede bazı yöntemler

İnsanın söz konusu olduğu her yerde eşgüdüm sorunu olur. Eşgüdüm sorunu olmayacak demek fazla iddialıdır. Kaldırılmaz, ancak azaltılabilir. İyi bir örgütlenme hem eş güdüm gereksinimini, hem de sorunlarını azaltabilir.

Her örgütün bu alarıda uygulayacağı yöntemler kendi koşullarına göre olur. Örneğin dış çevreni ya da kendi iç gerçekliği hızlı bir değişim içinde olan örgütlerde hem eşgüdüm sorunları fazlaşır, hem de eşgüdümün önemi artar. Göreceli olarak daha yerleşmiş bir yapıya sahip olan ya da dış dünya açısından durgun bir çevrende yer almış örgütlerde bu gereksinim ve sorunlar daha azdır. Dolayısıyla hızlı değişim yaşamakta olan örgütlerin yöneticileri (ki, tüm Türkiye örgütleri bu çerçeve içindedir) mutlaka bilinçli bir şekilde eşgüdüm sorununu gündeme getirmelidirler.

1. *Emir-kumanda zinciri*: Emir-kumanda zinciri parti üyeleri ve örgütlerinin eşgüdümünde partinin kullanacağı temel yöntemdir. Her düzeyde yönetici yoldaş için temel görevlerden biri, kendisiyle çalışan yoldaşların eylemlerini eş gütmektir.

2. *İyi guruplama*: Örgüt içinde görevlerin iyi guruplanması, eşgüdüm gereksinimini oldukça azaltabilir ve de gerektiği kadarını daha kolay yerine getirmeyi olanaklı kılabilir. Fakat görev guruplamanın biçimini eşgüdüm sorunlarından çok daha fazla belirleyen başka öğeler vardır. Bu çeşit başka öncelikler nedeniyle, guruplama yaparken, asıl olarak eşgüdüm sorunlarının düşünülmediği durumlarda yönetici yoldaşlar, kendilerine daima şu soruları sormalıdırlar: Bu örgütlenme şeması içerisinde eşgüdüm sorunlarının en büyük olasılıkla ortaya çıkabileceği yerler nerelerdir ve bu sorunları azaltabilmek

için neler yapabilirim? Bir başka deyişle kim, kiminle, nasıl görüşmelidir?

3. *Sürekli komiteler:* Parti çalışmalarımızda genel olarak legal bazı çalışmaların örgütlenmesi için başvurduğumuz sürekli komite tipi çalışma bu gözle kullanılırsa, eşgüdüm sorununu hafifletmede yardımcı olur. Bunlar, örgütün düzenli hiyerarşisi içindeki komiteler değildir. Geçici, büyük çoğunluğuyla legal ve belirli bir amaca yönelmiş, o amaç ortadan kalktığında da herkesin yine kendi görevine döneceği tür komitelerdir. Özellikle Türkiye dışındaki parti örgütlerinin sık sık başvurduğu tür çalışmalardır.

4. *Gayri resmi tartışmalar:* Örgüt içinde gayri resmi tartışmalar örgütlenmesi yoluyla da, eşgüdüm sorunlarının hafifletilmesinde önemli yol alınabilir. Bu çeşit görüşmeler, gerektiğinde örgütleneceği gibi, düzenli biçimde örgüt yaşamının parçası durumuna da getirilebilir. Örneğin Basın-Yayın ekibinin düzenlediği, çeşitli başka görevlerdeki yoldaşların katılmasıyla yürütülen haftalık toplantılar bir anlamda böyle bir işlev üstlenmiştir. Bu çeşit yatay bir toplantı, çeşitli statü sorunlarını ortaya çıkartmayacağı için, katılan yoldaşlar daha serbest konuşmakta, birbirlerinin kafalarını meşgul eden sorunları öğrenmekte, örgütün genel havası hakkında bilgi sahibi olmaktadırlar. Yine de, illegalite koşullarında bu yöntemi çok dikkatli ve sınırlı, iyi düşünülmüş uygun örtüler altında uygulamak gerekir.

IV. Parti çalışmasında insan ilişkileri ve çalışma biçimi sorunları

Her örgütte bazı alanlar sorun yaratma eğilimi taşır. Bunlar kişiler ve guruplar arasındaki ilişkiler, çeşitli

örgüt biçimlerinin olumlu ve olumsuz yanları arasında yapılacak seçim ve örgütü etkileyen iç ve dış değişimler olarak toplanabilir.

Bu bölümde, bu potansiyel sorun alanlarından ilk ikisini, kişiler ve gruplar arası ilişkiler ile seçilen örgüt biçimini ele alacağız. Örgütü etkileyen iç ve dış değişimlerin yaratabileceği sorunlardan sıyrılabilmek de büyük ölçüde bu iki alanı iyi anlamaya bağlıdır.

IV.1. İnsan ilişkilerinden doğan sorunlar

Alt-üst ilişkileri

Her örgütte resmen belirlenmiş en temel ilişki alanı alt-üst ilişkileridir. Pekçok yönetici için anahtar ilişki, yöneticinin en fazla zamanını alan ilişki budur. Genel olarak örgüt içinde birimin başarısı büyük ölçüde alt-üst ilişkilerinin verimine bağlıdır.

Alt-üst ilişkileri, havası alınmış bir şişenin içinde değil, belirli tarihsel, kültürel, sosyo-psikolojik ve örgütsel özellikler taşıyan somut çevren içinde yer alır. Örneğin, ülkenin kültürü alt-üst davranış biçimlerini, rollerini etkilemede, hatta belirlemede çok önemli bir rol oynar. Hepimizin bildiği gibi, Türkiye'de alt-üst ilişkileri son derece resmi, Avrupa'da resmi, Amerika'da ise oldukça teklifsizdir. Alt-üst ilişkilerinin iyice resmi olduğu ülkelerde, örgüt liderliği stiline de bundan etkilenemeyeceği düşünülemez. Böyle ülkelerde liderliğin bir çeşit otokratik, otoriter ve üstten bir yönetim olması beklenir. Anlaşılacağı gibi, örgütün içinde yer aldığı ülkenin özellikleri alt-üst ilişkilerini belirleyen *genel* çerçevedir.

Bu genel çerçevenin içinde, örgüt içinde geliştirilecek gelenekler yoluyla ülkenin koşullandırmalarından doğru

yöne doğru olabildiğince kopmuş davranış biçimleri ortaya çıkartılabilir. Örgütün geleneğini yaratarak, olabildiğince genel çerçeveye koşullanmamış ve bize doğru gelen bir yöntemi geliştirme şansımız vardır. Bu kitabın amacı da örgütsel çalışmanın geleneğini yaratmada, “nasıl bir gelenek yaratalım”ı ve o geleneği nasıl yaratacağımızı belirlemede yardımcı olabilmektir.

Üst açısından durum (Yöneticinin beş görevi)

Her örgütte olduğu gibi, partimizde de her düzeyde yöneticinin bu alandaki *birinci* görevi, görevleri nasıl bölüştüreceğini belirlemek olmalıdır. Böylece görevin hangi parçalarını kendi altında çalışan yoldaşlara devredeceğini belirleyecektir.

Yetki devri üç yön taşır:

1. Görevleri kişilere vermek,
2. Bu kişilere bu görevleri yerine getirmelerine yetecek otorite vermek,
3. Bu görevlerden bu kişileri sorumlu tutmak.

Bir yönetici bu şekilde görev ve yetki devri ile kendi üzerindeki günlük çalışmayı hafifletir, fakat yönetim alanındaki örgüt işlerinden kendi kişisel sorumluluğunu ortadan kaldırmış olmaz.

Yönetici yoldaşlarımız en başta, *o günkü görevleri nedeniyle* mutlaka kendilerinin yapmaları gereken işleri belirlemelidirler.

Örneğin, her düzeyde sekreterler için toplantı gündemini yapmak, parti kasasını tutmak, gerekli durumlarda her çeşit risk karşısında yönettiği örgütü temsil etmek, örgütü adına üstle ilişkileri götürmek vb., hiçbir zaman devredilemeyecek görevlerdir. Usta bir yönetici, mutlaka kendi yapması gereken işleri olabildiğince aza

indirir ve kendisine örgütün daha genel sorunlarını, daha temelden düşünecek zaman bırakır. İyi bir yönetici, kendini örgütün günlük çalışmaları içinde boğmayan, aynı zamanda yoldaşlarını iyi çalışmaya iten bir hava yaratır. Yöneticinin hiçbir zaman delege edemeyeceği bir sorumluluk da kendi genel yetki alanını denetlemektir.

Günlük yaşantıda hep gördüğümüz gibi, yönetici yoldaşlarımız bu saydığım vazgeçilmez görevler dışında da binlerce, binlerce iş yapmaktadırlar. Buna gerekçe olarak da bu işleri beraber çalıştıkları yoldaşlardan daha iyi ve daha çabuk yaptıklarını söylemektedirler. Böyle bir düşünce iyi yöneticiliğe değil, kötü yöneticiliğe işarettir. Bugün gerçekten o yoldaş o işi yanında çalışanlardan daha iyi, ya da daha çabuk yapıyor olabilir. Fakat böyle sürdüğü sürece ne yanındaki yoldaşlar ondan daha iyi, ya da hiç olmazsa onun gibi yapabilme şansına sahip olurlar ve ne kendisi günlük işlerden başını toparlayıp, örgütün bütününe düşünebilir. Dolayısıyla uzun dönemde örgütün önünü açabilecek tek çözüm, birimin canalcı işlerini yöneticinin kendi üzerinde toplaması, gerisini planlı ve akılcı bir biçimde yanındaki yoldaşlara yetki ile birlikte devretmesidir.

Yönetici yoldaşımız, bir kere hangi görevleri kendi üzerinde tutacağına ve hangi görevleri devredeceğine karar verdikten sonra *ikinci olarak* bu devredeceği görevleri nasıl ve kimler arasında bölüştüreceği konusu gelir. ...

İlk iki görevi tamamlayan yönetici için *üçüncü olarak* sıra, ne istediğini yanında çalışan yoldaşlara en iyi ve ep açık biçimde anlatabilmesine gelir. İyi bir yönetici görevleri dağıtma süreci içerisinde karşısındaki yoldaşın görevler hakkında ne düşündüğüne büyük bir dikkat vermelidir.

Yönetici görev dağıtırken, en başta görevi ve görevin amaçlarını berrak biçimde tanımlamalıdır. Sonra bunların nasıl elde edileceğini anlatmalıdır ve ondan sonra da, gurubun ya da kişinin sonuçlarının nasıl değerlendirileceğini, nasıl ölçüleceğini anlatmalıdır.

Bu söylediklerim olağan parti çalışması içinde geçerli olan yöntemdir. Akışkan durumlarda, hızlı değişim içinde, hareketin yüksek olduğu ortamlarda yöneticinin böyle açıklamalarından çok, gurubun o görev için nelerin nasıl yapılması gerektiğini kendisinin sınavarak ortaya çıkarması daha iyi sonuçlar verebilmektedir. Bu nokta özellikle Türkiye koşullarında büyük önem taşır.

Yöneticilik yolunda önemli bir hedef de birlikte çalıştığımız yoldaşlarla ortak dili geliştirebilmektir. Şunu unutmamamız gerekir ki, alt-üst ilişkilerinde daima bir iletişim zorluğu vardır. İki taraf da karşısındakinin isteginden çok, asıl olarak kendisinin ona göstermek istediklerini anlatır ve iyi gitmeyen işlerin üstünü örtmeye çalışır . Ancak iyi örgütçü, alt-üst ilişkilerinde bu iletişim engelini aşabilir ve rahatça sorunları ortaya serebilecek bir ortam yaratır.

Yöneticinin *dördüncü* sorumluluğu, verdiği görevlerin yerine getirilmesini sağlamaktır. Yöneticinin, dağıttığı görevlerin başarıyla yerine getirilmesini sağlamak için uygulayacağı çalışma stiline '*liderlik stili*' denir. Bu konuda çeşitli kitaplar çeşitli sınıflamalar yapmaktadır. Biz yalnızca partimizin çalışmalarına en uygun iki yöntem üzerinde duracağız. 1. Resmi otorite yoluyla liderlik. 2. İkna yoluyla liderlik.

Resmi otorite yoluyla liderlik (parti tüzüğünün verdiği hakları ve yetkileri kullanarak liderlik) konusunda itiraz sesleri yükseltenler, genel olarak, ya partimize karşı kötü

niyetliler, ya genel örgüt fikrine karşı anarşistçe eğilimler taşıyanlar, ya da karacahillerdir. Gerçek bir partinin çalışmasında iki tür liderliğin de belirli bir yeri vardır.

Otorite kullanımının çeşitli üstünlükleri vardır.

Otorite kullanımının güçsüz yönleri de vardır.

Genel olarak parti içinde bu iki yöntem, bir bölümde bu, ötekinde şu değil, aynı anda *birlikte* kullanılır. İkisi de komünist partisi liderliği kavramı içindedir. Her yönetici için, aynı anda. Ortama göre hangisinin ağır basacağına, yönetici somut durumda kendisi karar verecektir. İyi bir yönetici ortama göre bunların hangisine ağırlık vereceğini bilir. Özel ve somut durumlar dışında konuşursak, genel olarak resmi otoriteye dayalı yönetim, örgüt hiyerarşisinin alt katlarında daha yararlı olur. Yukarı doğru çıktıkça, önemli olan, belli bir hareketi yaptırmaktan çok, belli yaklaşımlarda anlaşmak olduğu için, ikna yöntemi belirleyicilik kazanır.

Yöneticinin *beşinci görevi*, yapılmasını istediği görevlerin yapılıp yapılmadığını denetlemektir. Yönetici bu denetimin yöntemlerini içinde çalıştığı koşullara uygun olarak geliştirmek durumundadır. Çeşitli yöntemler kullanılabilir.

Genel olarak alt-üst ilişkileri kapsamında rastlanan bir güçlük de, yöneticinin kendini yanında çalışan yoldaşlara sevdirmek yolundaki aşırı isteği ve aşırı çabasıdır. Bu aşırı istek yöneticiyi, yoldaşlarını haklı ve adaletli bir eleştiri den sakınmaya götürebilir. Eleştirirse yoldaşlarının sevgisini kaybedeceğini düşünür. Hepimiz şunu baştan öğrenmeliyiz ki, yöneticilik bazen çok yalnız bir görev olabilir. ... Önemli olan hiçbir geriliği okşamadan, örgütün ve son çözümlemede tek tek üyelerin de genel çıkarı için adaletli bir şekilde doğrunun peşini sürdürmektir. Uzun ,

dönemde yöneticiyi en çok ve tek sevdiren de bu tutumdur.

Yöneticiler arası ilişkiler

Komünist partisinde, hele illegal koşullar altında çalışma yürüten komünist partisinde örgütün etkinliği, verimli çalışması büyük ölçüde yöneticiler arası ilişkilere bağlıdır. ... Nelerin yapılacağını rahatça bilindiği koşullarda ve örgütlerde yöneticiler arasında fazla bir ilişkiye gerek kalmadan hiyerarşi zinciri içinde işler yürüyüp gidebilir. Yapılması gerekenlerin, hızla değişen örgüt içi ve örgüt dışı ortamlar nedeniyle verili olmadığı, kolayca bilinmediği, tam tersine *bulunmak* zorunda olduğu komünist partisinde ise neler yapılacağı asıl olarak tartışma ile bulunur. Dolayısıyla partinin yöneticileri olan yoldaşlar birbirleriyle konuşma ve görüşme için başka örgütlerin verdikleri zamandan çok daha geniş zamanı bilinçli biçimde ayırmak zorundadırlar.

Komünist partisinde erk yapısı

Her örgütte üst yönetim düzeyinde bir iktidar yapısı vardır. Bu iktidar yapısı içinde çeşitli nedenlerle elinde güç biriktirmiş bazı kişi ya da guruplar alınan kararlarda etkin olmaya çalışırlar. Alınan herhangi bir kararın altını biraz karıştırdığımız zaman, bunun, o örgütün güçlü eğilimine yaranan, onun isteğiyle alınmış bir karar olduğu çoğu zaman kolayca ortaya çıkar.

Komünist partisinin öteki örgütlerden bu konuda da temel bir farkı vardır. Komünist partisi klikleri, fraksiyonları yalnızca fikir düzeyinde tanımamakla kalmaz, onların örgüt içinde ortaya çıkmamaları için de çalışır. Bir komünist partisi için yalnızca ilkesel düzeyde klikleri, hizipleri kabul etmemek yetmez. Örgütün pratiğinde de bunlara yer

vermemek, çıktığında yok etmek, çıkabilmesinin koşullarını ortadan kaldırmak gerekir. Amaç erk yapısının içinde güçlü bir eğilim yaratmak ve öteki eğilimleri onun disiplini altına sokmak değil, erk yapısını parti içinde tek eğilim yapmaktır.

Partiye sadakat konusunda yanlış anlaşılan bir şey vardır: Sanki yöneticiler partiye daima sadıktır ve partiye sadakat üyelerin sorunudur diye düşünülür. Oysa çoğunlukla tam tersidir. Klikler “üstlerden” biri yakalanmadan yaratılamıyor. Yöneticinin elinde güç birikmiş, yeriyle birlikte yitireceği şeyler artmıştır. Bunlar hep nesnel şeylerdir. Bu nedenle asıl sorun yöneticileri partiye sadık yapmaktır.

Parti yönetimi için, partiye sadakatı sağlayacak, yönetim kadrolarının yakın bir dayanışma içinde çalışmalarını geliştirecek, dikkat edilmesi gereken noktalar vardır:

1. Tüm parti açısından sürekli ilerleyen ve *dinamik, doğru bir ideolojik-siyasal tutum* komünist partisinde en önemli yöndür.

2. *İyi tanımlanmış bir yönetim yapısı*: Bir partide yönetim kadrosu içinde iyi tanımlanmış bir yapının ortaya çıkabilmesi ancak yönetim kadrosunun uzun süre beraber çalışabilmesiyle olanaklıdır. Ancak böyle uzun bir çalışma içinde tüm yöneticilerin kendine özgü konumları ve işlevleri örgüt içinde belirir.

3. *Ortak değerler*: Ortak değerler yönetim kadrosunun ortak örgüt ve yönetim felsefesidir. Örneğin yönetim kadrosunun bir bölümü merkezi bir parti isterken bir bölümü özerklik yanlısı ise sadakatın yaratılacağı bir zemin yoktur. Bu nedenle *ortak bir örgüt felsefesine* gereksinim vardır.

Partide her düzeyde yönetici seçerken aranacak ölçütler nelerdir gibi bir sorunun yanıtı da asıl olarak yönetim kadrosunun ortak örgüt felsefesine, anlayışına bağlıdır. Bir örgütte yöneticide hangi özellikler aranacağı sorusu en doğrudan bu özellikleri arayacak insanların bu konudaki düşüncelerine bağlıdır.

4. *Teknik uzmanlığın tanınması*: Bu da ancak uzun bir süre beraber çalışan bir yönetim kadrosunda ortaya çıkabilir. Böyle bir kadro içinde her yönetici yoldaş, kendi konularının uzmanı olarak tüm yönetim kadrosu tarafından tanınır ve o çeşit özel sorunlar geldiği zaman bu yoldaşlara danışılır.

5. *Serbest fikir alışverişi*: Yönetim kadrosu içinde olabilen en açık tartışma ve görüşmeye yer vermek. Yönetici yoldaşların herhangi bir konuda geçerli bilgisi olanlardan bu bilgiyi alabilmenin yollarının sağlanması. Özellikle MK içinde mümkün olduğu kadar yaratıcı tartışma.

6. *Yönetimin kendini örgütle tanımlaması*: Bir başka deyişle, örgütün çıkarını, varlığını kendi varlığı haline getirmek.

7. *Yönetim kadrosu içinde uyumu bozan davranışlara ceza*. Lenin, bunun önemini vurguluyor.

8. Uyumlu çalışan, klik oluşumunu en zor bir duruma iten ve klik yaratmaya çalışanlar ortaya çıktığında da ağzının payını veren bir parti için, partinin o günkü çalışmalarında en sık rastladığı sorunların hepsiyle başedebilecek kadar her konuda teknik, ideolojik ve örgütsel bilgi sahibi insanları birleştirebilmiş, *çeşitlenmiş bir yönetim kollektifi*.

Komünist partisinde *örgüte sadakat* çok önemli bir unsurdur. Fakat büyük yararları yanında yanlış yönlendirilmiş bir sadakatın bazı tehlikeler de taşıdığını

belirtmeden geçmeyelim. Eğer yöneticiler kendilerini örgütün varlığı ile özdeşleştirirken, örgütlerine eleştirisel bir gözle bakma yeteneğini köreltirlerse, bundan örgüt hiç yararlı çıkmaz. Böyle bir duruma girmiş yönetici yeni fikirler üretemez, yeni fikirlere karşı duyarlı olmaz. Bu, örgütte donukluğa yol açar. Bu tüm büyük ve büyüyen örgütler için dikkate alınması gereken bir tehlikedir. Özellikle partimiz açısından önem taşımaktadır. Biz, üyelerimizi ve yönetim kadromuzu öteki siyasal örgütlerden kazanmayı amaçlamıyoruz. Biz, üye ve yönetici yoldaşlarımızı halkın içinden (bu örgütlerin mümkünse dışından) çekirdekten kazanıp yetiştirmek istiyoruz. Ve öyle yapıyoruz. Dolayısıyla örgüt içinde “dünyaya gözünü açacak”, örgütün ideolojisi ile yetiyecek yoldaşlarımız için örgüte eleştirisel (ama dostça) gözle bakma özelliğinin körelme olasılığı daha büyüktür. Buna da bugünkü yönetimin yarını düşünerek dikkat etmesinde büyük yarar vardır.

Liderlik stili konusunda söylenebilecek birşey de, son yıllarda yapılan tüm araştırmaların açıkça gösterdiği gibi, “en iyi liderlik” biçimi diye birşeyin olmadığıdır. Örgütten örgüte, ortamdan ortama, hatta yapılan işe göre bölümden bölüme liderliğin değişik biçimlerinin daha sonuç verici olduğu ortaya çıkmıştır. Daha çok düşünmeye ve yaratıcılığa dayanan görevlerde katılımcı ve eşitlikçi bir stil daha verimli olmakta, daha rutin ve üretime benzer alanlarda genel olarak kesin bir liderlik daha verimli olmaktadır. Liderliğin genel geçerli en iyi biçimi yoktur.

Liderlik stiline ilişkin söylenebilecek son bir nokta, fakat belki de en önemli nokta şudur: Liderlik stilleri arasında genel bir “en iyi” yoktur fakat her yöneticinin belirli bir stili olmak zorundadır. Yöneticinin yanında

çalışan yoldaşlar o yoldaşın nasıl bir yoldaş olduğunu, hangi durumlarda nasıl tepki gösterdiğini, nasıl bir yönetim biçimine sahip olduğunu kesinlikle bilmelidirler. Birlikte çalıştığı yoldaşlar yöneticinin nasıl bir stili olduğunu bilmezlerse, hangi durumlarda nasıl davranacaklarına bir türlü karar veremezler ve dolayısıyla bir huzursuzluk sürer gider.

Yönetici ve uzman

Günümüzde örgütlerin giderek genişleyen ve karmaşıklaştıran boyutları, hızla ilerleyen teknoloji, yöneticinin gitgide daha fazla sayıda uzmanlık görevleriyle ve uzmanla karşı karşıya kalmasını ve birlikte çalışmasını getirmektedir.

Partimizde asıl olarak Merkez Komite düzeyinde görülen bu duruma, bölge komiteleri düzeyinde aşağı yukarı aynı sonuçları taşıyan yaklaşık bir örnek bulabiliriz. Örneğin faşist cuntanın iktidara gelmesiyle Türkiye'den çıkmak zorunda kalan çok sayıda yoldaşımız Avrupa'da yönetim görevi üstlendiler. Bu örgütlerin bulunduğu ülkelerin dilini aşağı yukarı tamamen yakını bilmemekteydi, hâlâ da büyük çoğunluğu bilmemektedir. Bu durumda, bulundukları ülkenin dilini bilen yoldaşlar bu yönetici yoldaşlar karşısında bir anlamda uzman durumdadırlar.

Yöneticinin yapması gereken, uzmanın “olağan insan” gibi konuşmasını, kendi anlayabileceği dilden önüne sorunun almasıklarını getirmesini sağlamaktır. (Devam edecek)

İşçinin Sesi Sayı 301 10 Mart 1986

ÇEK-AL

Örgüt ve Örgütçü¹⁶ - III

IV.II. Merkezilik-merkezdışılık dengesinden doğan sorunlar

“Güçsüz, tükenmiş ve geri bir ülkenin, dünyanın en güçlü ülkelerini nasıl yenebildiğini, bu tarihsel mucizenin altında yatan nedeni biraz düşünersek, bunun merkeziyetçilik, disiplin ve ölçülemez özveri olduğunu buluruz.” (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, İngilizce basım, c.30, s.447)

Komünist partisi, ideolojisinin özü nedeniyle merkeziyetçi bir partidir.

Komünist partisinin bu merkeziyetçiliği günlük işleyişte kendisini ortamın istediği ve kaldıracı olduğu kadar ortaya koyar. Pratiğin gerektirmediği kadarıyla da ilkesel ve tüm üyelerin gönülden katıldığı bir hak olarak parti yönetiminin, parti kollektif otoritesinin elinde durur. Komünist partisi merkeziyetçidir demek, günlük çalışmanın en ufak bir detayında bile merkeziyetçi bir çalışma götürüyor demek değildir. Gerektiği kadar merkeziyetçiliği yaşam içinde uygular, fakat her zaman için bu ilke tüm gücüyle örgütün terbiyesinin içindedir. Partimiz bu anlayış içinde çalışmaktadır.

Hiçbir örgüt ne tam anlamıyla merkezi, ne de tam anlamıyla merkezdışı bir pratik çalışma içinde olamaz. ... Biz ideolojimiz ve örgütsel tutumumuz nedeniyle merkeziyetçi bir partiyiz. Fakat örgütümüzün günlük

16 *Örgüt ve Örgütçü* kitabından bazı bölümleri kısaltarak verilmiş olan bu yazının e-kitap haline aşağıdaki linkten ulaşabilirsiniz:

https://emarvakfi.net/wp-content/uploads/TKP-IS/Kitaplar/PDF/ryurukoglu_organ_organ.pdf

çalışmasında merkez dışı çalışmalara önemli yer ve ağırlık veren bir partiyiz. Bu önemli yer tutan merkez dışı çalışmaların da bir bölümü bilinçli karar sonucu, bir bölümü kendiliğindendir. Bu söylediklerimizin doğruluğunu ölçebilmek için pratik çalışmalardaki merkeziliği ya da merkez dışılığı ölçmeye yarayacak birkaç ölçüt sayalım:

1. Bölge komitelerini yerinde denetleyen eşgüdümçülerin sayısı.
2. Bölge komitelerinin kendi önlerine gelen konuların ne kadarını çözümlemek üzere merkeze ilettikleri.
3. Bölge komitelerinin çalışmalarını kesin sınırlar içine koymak için merkezin çıkarttığı yönergelerin miktarı.
4. Bölge komitelerinin kendilerinin karar verdikleri konuların sayısı ve çeşitliliği.

Tüm bu ölçütler açısından partimizin çalışmasına baktığımız zaman, 1979'dan 5.Kongre'ye dek hatta ağırlığıyla merkez dışı bir çalışma egemen olmuştur denilebilir. Partimizin bu kuruluş yılları için yukarıdaki ölçütlerin hiçbirisi merkezilikten yana yanıtlanmamaktadır.

Görünürdeki özelliklerine baktığımız zaman partimizin pratik çalışması merkeziyetçi değil, merkez dışı gibi gözükür, oysa biz her fırsatta merkeziyetçi olduğumuzu gururla söyleyen bir partiyiz.

Bu bir çelişkiydi. Büyük ölçüde kuruluş yıllarının koşullarının yarattığı bir eksiklikti. Mutlaka merkeziyetçiliği, denetimi arttıracak yöne gitmekte yarar vardı, asıl üzerinde düşünmemiz gereken yan buydu. Merkeziyetçiyiz deyince pratiğimiz de merkeziyetçi olmuyor. Önemli olan çizginin nereden çekileceğidir ve bu çizgi 5. Kongre'ye dek çok fazla merkez dışılığa doğruydı ve geri çekilmesi gerekiyordu. Beşinci Kongre bu olgunlaşmış görevi yerine

getirdi. Kabul ettiği yeni tüzükle merkeziyetçi işleyişi geliştirdi ve önlemlere bağladı. Bundan sonra da işleyiş *tam olarak* merkeziyetçi olmayacaktır. Buna olanak yok, ayrıca bu doğru da değildir. Bir eksiklik vardı, düzeltilmesi gereken bir yan vardı ve düzeltildi. Fakat çok ilginçtir ki bu eksiklik bugün gururlanmamızı gerektiren bir özelliğimizi de içinde barındırdı. Bu yönetim felsefemizin başlangıçta belki farkında olmadığımız ama yaşam içinde geliştirdiğimiz ve bugün tümüyle bilinçli olarak kavradığımız bir yönüdür. İşte, örgüt çalışmamızın bu yönü, partimize suçlama getirmeye kalkışan aklıevvellerin hiç anlayamadıkları bu yön, yıllar içinde Türkiye devrimci hareketi çapında gerçekten üst düzeyde komünistler yetiştirme kapasitemizi içinde gizleyen bu yön, partimizin çalışmasının en başarılı yönlerinden biridir.

Merkeziliği kurmak koşullara bağlıdır. Merkeziliği kurmak için ne yapmak gerekir sorusuna ta 1979'da yanıt aradık. Nasıl bir örgüt, nasıl kadrolar, nasıl görevler var? Bir yandan bakınca büyükçe bir işletmedeki insan sayısı kadarız fakat öte yanda 7 ülkeye dağılmışız. Nasıl sağlanacak merkezilik? Partimiz liderliğinin örgütsel felsefesi hiçbir zaman görevlerinin başında bulunan yoldaşlara fazlaca karışmak yönünde değil, tam tersine onları görevleriyle karşı karşıya bırakmak yönünde olmuştur. Bunu yaparken örgütün merkeziyetçiliğini ise, bir başka yöntemle sağlamaya çalışmıştır. O da her düzeyde yönetici yoldaşlarımızın fikir yapılarını, inançlarını, değer yargılarını partinin ortak değerleri, fikirleri ve değer yargılarıyla aynılaştırmaktır. Böylece günlük çalışmada kendi kendine karar verebilen, sorunlara hakim liderler olan yoldaşlarımız aslında kendi davranışlarıyla merkezin otoritesini ve partinin merkeziyetçiliğini orada

yaratacaklardı. Partimizin merkeziyetçiliği asıl olarak, örgüt felsefesinde ve siyasal ideolojide birlik sağlama yoluyla yaşama geçiriliyordu.

Partimiz *o koşullarda çalıştığı sürece* başka bir seçim yoktu. O koşullarımızda, o olanaklarımızda merkeziliği sağlamanın tek etkin yolu inanç ve düşünce birliği idi.

O dönemde öyle ele almak zorundaydık, başka olanak yoktu. Bu nesnel zorunluluk, bazı tepe yöneticilerin yapılarıyla da birleşince iyice güçlendi ve örgütte yerleşti. Daha sonraları bu zorunluluk azaldığı, merkezi çalışmayı ve denetimi arttırma gereği yükseldiği halde zamanında farkedilemedi ve sürdü.

Şimdi olanaklarımız, sayısı hâlâ az olmakla birlikte yetişkin kadrolarımız var, bu yönü düzeltebilecek bir mekanizma yaratmak gerekir. Eksiğimiz, aksayan ve eskiyen yanımız böyle bir mekanizmadan yoksunluğumuzdur. O düzeyde yeni bir örgütlenme yaratıp denetimi güçlendirmek gerekir.

Beşinci Kongre örgüt çalışmamızdaki bu eskiyen ve aksayan yanı açık olarak saptadı ve düzeltilmesi yönünde somut kararlar aldı. Şimdi bu kararları yaşama geçiriyoruz.

Parti çalışması içinde zaman zaman her nedense komünist adını kullanan burjuva liberallerinden (AHK gibi), kanayan kalpli “demokrat”lardan, demokrasiyi çekiştire çekiştire anarşizme vardırıanlardan (AHK gibi) yükselen “diktatör” suçlamasıyla karşılaşyoruz. Oysa merkeziyetçilikle diktatörlük aynı şeyler değildir. Merkeziliği aşırıya götürdüğü, organın karar mekanizmasını ortadan kaldırdığı zaman, işte o merkeziyetçilik diktatörlüğe dönüşür Tabii işin bir yanı daha var, onu da görmek gerekir. Bize diktatörlük suçlaması getirenler nedense hep klikleri vb., ya da “hep

birlikte” (tüm örgüt olarak, hatta yığınlarla(!) beraber) karar vermeyi savunuyorlar. Bu raslantı değildir. *Farklı* çıkarlar olunca, yapılan herşey bu farklı çıkar sahipleri için diktatörlüktür.

Komünist partisi merkeziyetçidir, emir-kumanda zinciri ile çalışan, yukarıdan aşağıya bir partidir. Bir bölgede sekreter, “şu mahallenin yöneticisi sensin” diye bir yoldaşa görev verir. Bu “demokratik” bir işlem değildir. “Sen kim oluyorsun da bana görev veriyorsun! Mahallede kaç komünist varsa onların seçmeleri gerekir.” Tabii bizim anlayışımız başkadır. Bu başka anlayış ele aldığımız konuda nasıl yansıyor? Örgüt hiyerarşisinde her katta tek lider vardır, yetki karmaşası yoktur. İki başlılık, üç başlılık, böyle şeyler yoktur.

Komünist partisinin çalışma tarzında diktatörlük ile merkezilik arasında fark vardır. Hücreyi alalım. Kongrede kabul edilen yeni tüzükte her düzeyde sekreterlerin yetkilerini güçlendirdik. Hücre sekretersiz toplandı, sekreterini değiştirdi, kendi bildiğini yaptı, öyle şey olmaz, çünkü sekreteri o hücre seçmiyor. Bölge komitesi toplandı, sekreteri değiştirdi. Olamaz. Bölge sekreterini onun üstü seçiyor. İllegal komünist partisinin mantığı böyledir. Tüzüğümüzde bu alanda boşluk vardı, düzeltildi. Sekreterin katılmadığı toplantı olmaz, sekreterinin oyunun tersine karar çıkarsa üste gider vb. Bu mekanizmaları kurmak gerekiyordu. Fakat öyle de yapmak gerekiyordu ki, sekreteri ile beraber toplandığı zaman organ bağlayıcı karar alabilsin. Liderlerin otoritesini, merkeziyetçiliği arttıralım, arttırmamız gerekiyor, ancak sekreterin yanındaki de göstermelik bir topluluk değildir. Yalnızca sekreterin dediği olacaksa toplanmak gerekmez. Toplanan kurulun aldığı kararın bir anlamı olduğu anda orada

diktatörlük yoktur. Merkeziyetçiliği, dolayısıyla merkeziliği temsil edenlerin elindeki yetkileri arttırıcı değişiklikler yapmak gerekiyordu. Hangi sınıra dek? Organ kararlarının bağlayıcılığının bozulmamasına dek. Herhangi bir organda çoğunluğun hükmü yoksa, yalnızca yöneticinin kararı deftere geçecekse, orada örgütsel mekanizma olarak diktatörlük vardır. Organın organ olarak karar alma yetkisi varsa orada örgütsel mekanizma olarak diktatörlük yoktur. Yeni tüzüğümüzde bu konu şöyle bağlandı: Organ toplandığı zaman organın kararı bağlayıcıdır, ama sekreterin fikrine karşı bir karar bağlanmışsa, bu konu üste gider. *Karar gelene dek organın kararı bağlayıcıdır.* Bu tür değişikliklerle hem kararın bağlayıcılığını korumak, hem sekreterin otoritesini arttırmak olanaklı oldu.

Partimizin bu işleyişi diktatörlüğün önünü *şiddetle* kesiyor, diktatörlüğün yeşeremeyeceği davranış modelleri koyuyor. Merkeziyetçiliği, verimi, üretkenliği arttırıyor. Partimizde diktatörlük yoktur, olmamıştır. Bu nasıl diktatörlük? İdeolojimizde merkezilikle övünüyoruz ama pratik çalışmalarımızda henüz gereğince merkeziyetçi bile olmadık. Merkeziyetçi olmayan bir diktatörlük çok hoş olurdu!

Konunun bir başka yönüne daha kısaca değinelim. Parti içi denetimle yoldaşça güven arasında bir çelişki var mıdır? Düşünce düzeyinde böyle bir çelişki yoktur. Yoldaşça güven başka, örgütsel güvensizlik başka şeylerdir ve birbirlerini tamamlayıcı, güçlendirici rol oynarlar. Ne var ki, denetimle yoldaşça güvenin pratikte çelişiyormuş gibi gözüktüğü durumlar ortaya çıkabilir. Hele bugüne dek denetime hiç alışmamış bazı yoldaşlarda, “ne oluyor, bize güvenilmiyor mu?” yollu bir endişe doğabilir. Böyle bir düşünce son derece yanlış olur. Bir yerde, insanlardan

kurulu bir örgüt varsa, orada denetimin mutlaka etkin yürütmesi gerekir. Yoldaşlarımızın birlikte çalışmaları, birbirlerine olan güvenlerini gösteriyor. Yoldaşlarımızın birlikte bu partide çalışmaları onların partiye güvenlerini gösteriyor. Yoldaşlarımızın orada çalışabiliyor olmaları da partinin onlara güvenlerini gösteriyor. Aslında yoldaşça güven her davranışımızın orta yerüde duruyor.

Örgüt çalışmasında merkeziyetçilik ve merkezdışılık açısından parti bütünü için söylenebilecek bu yönler dışında bir de, her düzeyde yönetici yoldaşımızın günlük çalışmasında merkezilik ve merkezdışılık sorunu vardır. Bu da, “ne denli merkezdışı olacağız” ya da “ne denli merkezi olacağız” sorularıyla belirlenir. Bu soruların da yanıtını vermek kolay değildir. Bir yaklaşım yaparsak, her düzeyde örgütçü-yönetici yoldaşlarımız için bir nokta çok açık olmalıdır: Eğer yoldaşlar tüm işleri üzerlerinde toplarlar, görevleri devretmezlerse, örgüt büyüdükçe bu gelecek başarılarımızın önünü kapatan en önemli öğelerden biri olur. Onun için hücre sekreterinden en tepe sekretere dek her düzeyde yönetici yoldaşlarımız mutlaka görev ve yetki devretme isteğine ve yeteneğine sahip olmalıdırlar.

Düzgün yetki ve sorumluluk devretmeyi öğrenememiş bir yönetici kendi yapmakta olduğu görevlere yoldaş atasa bile kısa zamanda görecektir ki, bu yeni yoldaşların atanmasıyla üzerindeki yük azalmamaktadır. Örgütün genel sorunlarını düşünebilmek için kendisine zaman artmamaktadır.

Yönetici yoldaşlarımız ne denli merkezilik vb. soruların pratikteki yanıtlarını kendileri için vermek zorundadırlar. Bu soruların yanıtı örgütten örgüte, örgütün de çeşitli gelişme aşamalarına göre değişebilir.

Her yöneticinin yanında çalışan kadroların, bilgi ve

deneyim düzeyi de, ne derece merkez dışı bir çalışmanın uygulanabileceğini belirler. Merkez dışı bir çalışma kadronun yetişkinliğini varsayar. Ancak yetişkin olan bir kadro parti normlarını çiğnemedi, sağa sola savrulmadan düzgün kararlar alabilme ve uygulayabilme yetisine sahiptir.

Günlük çalışmada merkeziyetçi yönetimin de, merkez dışı yönetimin de çeşitli iyi ve kötü yanları vardır. Yönetici yoldaşlarımız bunların tümüyle farkında olmalıdırlar. Ancak böylece iki yönün yararlarından en çok yararlanabilecek bir bileşimi sağlayabilirler. Merkeziyetçiliğin üstünlükleri, öteki yanıyla merkez dışılığın güçsüz yanlarını oluşturur. Güçsüz yanları da merkez dışılığın üstünlüklerini oluşturur.

Merkez dışılığın üstünlükleri: 1. Girişimi artırır. 2. Alt ve orta yönetim görevlerini daha ilgi çekici yapar. 3. Bu nedenle de uzun dönemde yöneticilerin niteliğini, 1 ve 2'nin birlikte etkisiyle geliştirir. 4. Kendi bölgelerinde karar verme yetisine geniş olarak sahip olan alt yöneticilerin başarısını ölçmek daha kolaylaşır. 5. Kararları, genel olarak kararların sonuçlarını yaşamak zorunda olan insanların almasını sağlar. 6. Somut ortama en yakın yoldaşların karar almasıyla bu kararların daha gerçekçi olma eğilimi artar. 7. Kararlar daha çabuk alınabilir.

Merkez dışılığın güçsüz yanları: 1. Üst yönetim için alttaki yönetici yoldaşların neler yaptıklarını, hatta ne kararlar aldıklarını denetleyebilmek zorlaşır.

2. Alt yöneticilerin görüş açılarının darlığı tehlikesi vardır. Onlar konuları daha çok yerel kazanımlar açısından düşünebilirler. 3. Örgüt içinde çeşitli görevlerin gerçekleştirilmesinde çifte sayma ortaya çıkabilir. (Örneğin sahte evrak yapmak. Her bölgede ayrı ayrı başarılması

gerekmez.)

Pratik çalışmada merkeziyetçi ve merkez dışı yönlerin birleşmesinde yaratılacak denge zaman içinde de değişebilir. İki yönün iyi ve kötü yanları arasında mutlak ve değişmez bir denge yoktur. Bazı durumlarda bir yöne daha fazla ağırlık vermek gerekir.

Örgüt çalışmasında yerel yönetici yoldaşların dikkat etmesi gereken bir nokta da, bu iki çeşit çalışmadan hangisine geçilirse geçilsin ilk başlarda yeniliğin, yeni bir çalışma biçimine geçişin getireceği önemli bir verim artışının ortaya çıkmasıdır. Çok sayıda araştırma bunun böyle olduğunu göstermektedir. Sonra zaman içinde bu yeni yöntem kanıksanmakta ve çalışmalar bir anlamda rutinleşmektedir. Bunu dikkate alarak, ortam elveriyorsa yalnızca bu ilk başlangıcın verimini örgüte taşıyabilmek için de olsa, zaman zaman bir çalışma türünden ötekine örgütü geçirmek usta bir yönetici için her zaman düşünülmesi gereken bir yöntemdir. Bu şekilde bir yöntemden ötekine geçiş, aynı zamanda, kadroların da dönemlere daha iyi hazırlanabilmeleri, bir yöneme sarılıp onun dışındaki bir yöntemi psikolojik olarak reddetmelerini önleyici, eğitici bir yön de taşır. Buna *ilk ivmenin etkisi* diyebiliriz. Büyük tekeller yalnızca bu etkinin getirdiklerinden yararlanabilmek, bunun sağladığı üretim artışını kazanabilmek için bilinçli olarak belirli dönemlerde yeni biçimlere geçerler. Belirli bir süre sonra bu değişiklik etkisi azalır ve yok olur, ama amaç, zaten o ilk etkinin ürününü toplamaktır.

Yetki devrini belirleyen ölçütler

Buna genel olarak verilecek yanıt şudur: En önemli kararlar en tepede, orta derecede kararlar orta

düzeyde, en az önemli kararlar da en alt düzeylerde karara bağlanmalıdır. Fakat bu genel bir yansımadır, biraz daha ileriye gitmekte yarar vardır.

Hangi kararları hangi düzeylerin vereceği konusunda şu noktalar ölçüt görevi görebilir:

1. Bu kararı almak için ne çeşit enformasyon gerekmektedir ve bu enformasyona kim sahiptir?

2. Bu kararı almak için nasıl bilgi gerekmektedir ve bu bilgiye kim sahiptir?

3. Gerekli bilgiye sahip olanlara enformasyon ne denli hızlı, tam ve ucuz olarak ulaştırılabilir?

4. Yanlış karar vermenin olası sonuçları nedir? En iyi kararı vermek örgütün bütünü açısından ne denli önemlidir?

5. Karar ne derece acildir, gecikmenin sonuçları neler olabilir?

Bu unsurlara bakarak yoldaşlar ne derece yetki devredeceklerini, ne derece merkez dışı bir çalışmaya gireceklerini her somut durumda kendileri ortaya çıkartmak durumundadırlar.

Bazı kararlar iki çeşit bilgi gerektirir. Biri, yerel koşulların bilgisidir, ötekisi, bu yerel koşulun genel çerçevenin içine nasıl oturduğu hakkındaki bilgidir. Yerel yönetici yoldaşlar, böyle ikili bilgi isteyen durumlarla karşılaştıkları zaman genel olarak ikincisi çeşit bilgiye sahip değildirler. Böyle durumlarda yerel koşulun genel çerçeve içine nasıl oturduğunu bilen fakat zorunlu olarak o yörenin koşullarını tam olarak bilmesi gerekmeyen daha yukarıdaki yoldaşlar daha sağlıklı ve daha doğru karar verirler.

Bu konuda son olarak bir noktaya dikkat çekelim. Her düzeyde yönetici yoldaşlar hangi kararların kendileri tarafından alınacağını, hangi kararların kendi altlarındaki

yöneticiler tarafından alınacağını belirlemelidirler, fakat bu, işin yalnızca bir yanıdır. Hiçbir yönetici yoldaş bu soyut belirlediklerinin yaşamda da böyle gerçekleştiğini düşünmemelidir. Pratikte nasıl uygulandığını sürekli denetlemelidir.

IV.III. Sonuç

Tüm parti örgütleri belirli aralarla, örgütlenme biçiminin o günün gereksinimlerine yanıt verip vermediğini gözden geçirmelidirler. Bu hem partinin tümü, hem de birimleri açısından gereklidir. Örgütü günün gerekleri açısından belirli aralıklarla gözden geçirmek, hele komünist partisi gibi bir savaş aracı için canalcı öneme sahiptir.

Her örgüt kurulduğu zamanın gereksinimlerine yanıt verme çabası içinde kurulur. Aradan geçen zaman somut görevlerin ve gereksinimlerin önemli bir kısmını ortadan kaldırıp yenilerini getirdiği halde örgütlenme biçimi çoğunlukla büyük ölçüde aynı kalır. Bu, örgütlerde sık rastlanan bir hatadır.

Partimizde de 1978-79'un gereksinimlerine göre kurulan örgütlenme, ondan sonra gelen yıllarda yine gereksinimlere bağlı olarak, ama büyük ölçüde kendiliğinden ve perakende bir şekilde belirli bir değişim göstermiştir. Fakat önemli olan bunun bilinçli kararla yapılması, örgütlenme biçimimizin bugünkü gereksinimlere yanıt verip vermediğinin kesin olarak belirlenmesi, yanıt vermeyen eskimiş, aksayan yönlerin de düzeltilmesidir.

Bunun için yapılması gereken birinci şey, günün amaçlarını yeni baştan ve kesin bir şekilde formüle

etmektir. Beşinci Kongre bu görevi başarıyla yerine getirmiştir. Örgütlenmenin çeşitli yönleri bu amaçları karşılamakta mıdır? Bu sorulara da yanıt vermiştir. Amaçlar hakkında kafa açıklığına sahip olmak gerektiği hiç kimsenin reddetmediği bir doğrudur. Fakat pratikte en sık rastlanan da, bu genel doğrunun yinelenmesi ile yetinip, gerçekten plan yapmaya yetecek denli somut amaçların ortaya serilmemesidir. “Partimizin amacı devrim yapmaktır” gibi bir amacı kağıdın üzerine yazmak, bugün gereksinimlere yanıt veren bir örgüt şeması ve örgüt işleyişi ortaya çıkaracak bir planlama için yeterli değildir. “İstanbul bölge komitesinin görevi bu bölgedeki işçileri devrime, en ilerileri de partimize kazanmaktır” gibi bir amaç da yine genel ve planlama yapmaya yetmeyecek bir amaçtır. Yine aynı şekilde “şu semt komitesinin görevi, semtte etkinliğimizi arttırmaktadır” gibi bir amaç yuvarlak bir amaçtır. Örgütlenmenin gereksinimlere yanıt verip vermediğini anlayabilmek için bize gerekli olan, somut, örgütün *tüm ana eylem alanlarını kapsayacak bir amaçlar setidir*. Ancak bunu yaptıktan sonra varolan örgütlenmenin bu amaçları gerçekleştirmek için en uygun yol olup olmadığını düşünme olanağını kazanırız.

V. İyi örgütçü örgütü ve insanı geliştirendir

Örgütçü, burada kullandığımız anlamıyla yönetici, daha doğrusu lider demektir. Tarih boyunca ve de bugün liderlere, hele en tepede duran liderlere “herşey” gözüyle bakılmıştır. Hatta tek rol liderlere ait sanılmıştır.

Bu düşünce biçiminin daha yumuşamış bir uzantısı olarak belirli bir göreve, o görev için “biçilmiş kaftan” bulunduğu zaman hiçbir sorun kalmaz. Örgüt içinde de

genel olarak böyle düşünülür. Yönetici ya da lider, her sorunu bir anda çözebilecek tılsımlı kişidir.

Bu çeşit bir anlayışın, felsefi ve sosyolojik yanlışları bir yana, örgütsel açıdan temel olarak iki zayıf noktası vardır: *Birincisi*, örgütte liderin ya da her düzeyde liderlerin canalıcı önemi olduğu su götürmez. Çoğu zaman da örgütün başarısında en büyük rol onlarındır. Ancak, yalnızca onların değildir ve onların da ne yapıp yapamayacağı, hem örgüte, hem zamana, yere, hem görevlere doğrudan bağlıdır. *İkincisi*, belirli bir görevi, bazı özelliklere sahip insanlar belki daha iyi yapabilirler. Fakat yalnızca bunlara bakmak, tüm yöneticilerin görevlerinde başarılı olabilmeleri için örgüt olarak gösterebileceğimiz bazı yollar, yapabileceğimiz bazı genel uygulamalar olduğunu unutturabilir. Oysa, gerçekten her insanın görevlerini layıkıyla yerine getirebilen bir örgütçü olması için, bazı örgütsel gerçekleri dikkate alarak çalışması yeterlidir dersem çok abartmış olmam.

Liderliği belirli bir karakter özelliğine bağlamaya çalışmak son derece kof bir çabadır. Araştırmalar sonucunda tutarlı bir çizgi ortaya çıkmamaktadır. Bu nedenle, tarih içinde çok eski ve yaygın bir görüşün hatasını tekrarlayarak, liderliği örgütsel ve çevresel koşullardan soyutlayıp, yönetmek için dünyaya gelmiş, kaderi yönetmek olan bir insan gurubu olarak ele almamalıyız.

Gerçekten, neyin, hangi özelliğin insanı lider yaptığını söylemeye imkan yoktur, fakat iyi liderin ne yapması gerektiğini söylemeye imkan vardır.

Bir önceki bölümde genel geçerli bir “en iyi yönetici” stili yoktur demiştik. Oysa bu bölümde sizleri böyle bir stilin olduğuna inandırmaya çalışacağım. Doğal olarak,

söyleyeceklerim, doğruluğuna şiddetle inandığım şeylerdir ama sizin de kabul edip etmeyeceğiniz size kalmış birşeydir.

Siyasal örgüt içinde geçirdiğim yıllar içinde yüzlerce yönetici gördüm. Bunların hepsi değişik insanlardı. iyi kalplisi, kötü kalplisi, yalancısı, dürüstü, çeşit çeşit. Bu kişileri, kişisel özelliklerini bir yana bırakır da, örgütçülük açısından değerlendirmeye çalışırsam, iki büyük bölümde toplayabilirim:

1. Sonuca önem verici lider, 2. İnsana önem verici lider.

Türkiye' de yöneticilik “mesleğinin”, hangi örgütte olursa olsun, en yaygın biçimi “sonuca önem verici liderlik”tir. Zaten dünyada en yaygın olanı da budur.

Sonuca önem verici lider, otoriter yöneticidir. Bu çeşit yöneticilik altında örgütler şu ya da bu derecede kazançlı çıkarlar, fakat insanlar kaybederler. Otoriter yöneticilerin üstleri genel olarak onların iyi yönetici olduklarını, altında çalışanların çoğunluğu da iyi yönetici olmadıklarını düşünürler. Otoriter yöneticiler, sonuç alıcı olmalarıyla, el attıkları işi canlandırmalarıyla, örgüt içinde her duruma her an egemen olmalarıyla övünürler. Gerçekten de, bu çeşit yöneticilerin ele aldıkları örgütler canlanır, sonuç vermeye başlar. Fakat birlikte çalıştıkları insanlar aynı hızla ilerlemezler. Örgüt içinde “diktatörler” bu çeşitten yöneticilerdir.

*“İnsana önem verici liderlik”*in toplumumuzda yeri çok azdır, çok az rastlanır. Rastladığım bir tanesi, tanıyan yoldaşlar için söyleyebilirim, şimdi değişmiş midir bilmiyorum, Cafer Çulaz'dır. İnsana önem veren lidere en tipik örnektir. Başarısız yöneticiydi. Yönetici tiplerinden birini iyilikle eşitlemeyesiniz diye söylüyorum. Böyle yöneticilerin yanında insanlar kazanırlar, fakat örgüt

kazanmaz hatta kaybeder. Herhalde temel olarak bu nedenle, böyle yöneticilerin üstündekiler, genel olarak, bunların iyi yönetici olmadıklarını düşünürler. Mantık, altında çalışanların ise, onları iyi yönetici olarak değerlendirmeleri gerektiğini söylüyor. Fakat öyle değil, altında çalışanların bir kısmı iyi yönetici olduğunu, bir kısmı olmadığını düşünüyor. Bu çeşit yöneticiler, demokratik bir yönetim tarzı işletmeleriyle, katılımcı olmalarıyla, yanlarında çalışanları destekleyişleriyle, anlayışlı ve insancıl olmalarıyla övünürler. Fakat insanların bir örgütte biraraya gelmelerinin temel nedeni olan örgütsel amaçları ilerletme yönünde örgüt genel olarak kazançlı çıkmaz.

Sonuçları düşünen de, insanları düşünen de iyi yönetici değildir. İki tip de ancak bir yanıyla, birisi ör gütsel amaçları elde etmede, ötekisi insanlara yaramakla başarılıdır. Bunlar için, başarılı oldukları yön dikkatimizi çekip de başarılı dememeliyiz. Böyle yöneticilere yarım yönetici demek gerekir, çünkü yöneticilik, hem örgütü, hem insanı düşündürmektir. İyi örgütçü yanında çalışanları öyle yönetmelidir ki, bundan hem insanlar, hem örgüt kazançlı çıkmalıdır.

Böyle bir yönetici var mıdır, yoksa bu ideal midir? Böyle yöneticiler vardır ve partimizde de az değildir. Ancak, çeşitli nedenlerle, ortamın aşırı karmaşıklığı, kadroların az yetişkinliği gibi nedenlerle kısa erimde tam olarak anlaşılmayabilirler. Uzun erimde kesin olarak biliyorum ki, bu yoldaşlarımız herkes tarafından hem de bu stilleriyle tanınacaklardır. Yalnız, bizim de örgüt olarak bu iyi davranış biçimlerini bilince çıkartıp kurumsallaştırmak, yöneticilerimiz için davranış modeli haline getirmek, böylece iyi yöneticiliği genelleştirmek zorunluluğumuz vardır. Bu, komünist partisi olarak boynumuzun borcudur.

Daha fazla ilerlemeden, iyi yöneticiyi seçmede bazı ipuçları verebilirim. İyi yöneticinin (örgütün çıkarıyla, örgütteki insanın çıkarını birlikte düşünen ve geliştirmeye çalışan bir yöneticinin) zamanı genel olarak boldur. Herhangi bir nedenle istediğinizde randevu alabilirsiniz, hemen görüşmek isterseniz, hemen görüşebilirsiniz. Genel olarak örgütlerin yaşantısını ve yapılması gereken işlerin ne denli kabarık olduğunu düşünürseniz ilk akla gelen, “bu ne biçim yönetici ki, her an görüşmeye zamanı var” olur. Fakat işte bu, örgütü ve insanı düşünen yöneticiyi ele veren ipuçlarından önemli bir tanesidir.

Bir başka nokta da, bu çeşit yöneticinin, yanında çalışanların karar alış süreçlerine karışmaktan ısrarla kaçmasıdır. Onları zorunlu olmadıkça görevleriyle başbaşa bırakmasıdır.

Hem örgütü, hem insanı düşünen örgütçü, iyi örgütçü, sonuçlarla ilgili değil midir? Tam tersine, onun da herkes gibi istediği en başta, örgütsel sonuçlara ulaşmaktır. Fakat insanlar kanalıyla değilse, başka hangi araçlarla örgütsel sonuçlara ulaşılabilir? Örgüt insanlardan oluşmuştur, insanların çalışmasıyla vardır ve iyi örgütçü şunu çok iyi bilir ki, ancak kendileri hakkında iyi duygular besleyenler, yaptıklarından doyum alanlar çalışmalarında iyi sonuçlar alır, verimli olurlar. Sonuç almak istiyorsak bu duyguyu ayakta tutmak zorundayız. Bu nedenle iyi örgütçü, yanında çalışan yoldaşların kendilerinden tatmin olmalarını sağlamak zorundadır. Ancak bu şekilde sürekli ve ilerleyen bir sonuç alma işlevi doğabilir.

İyi örgütçü insanları düşünür ama bu, uzun terapi oturumları yapmak değildir. Tam tersine, iyi örgütçü uzun laflamalardan sürekli olarak kaçınır. Kısa, özlü, sonuca gidici ve bağlayıcı bir haberleşme yönteminin örgütte

kurulmasına çalışır. Bu ipuçları bir yana, iyi bir örgütçünün *üç anahtar* tutumu vardır, olmalıdır. Bunlar sırasıyla 1. hedefleri belirleme, 2. övgü, 3. eleştiridir. Şimdi bunlara daha yakından bakalım.

V.I. Hedefleri belirleme

İyi bir örgütçü, birlikte çalıştığı yoldaşlarla, öyle günde birkaç kez ya da her gün hatta üç dört günde bir bile görüşmez, görüşmemelidir. Zorunluluklar dışında bundan kaçınır, fakat biraz önce söylediğimiz gibi, onların her aradıklarında görüşülecek zamanı vardır ve de hazırdır. İyi yönetici, yanında çalışan yoldaşın özellikle yeni görev aldığı durumlarda, onunla birlikte birinci anahtar olan “hedef belirleme” işlevini yerine getirmelidir. Hedef belirleme, etkin bir örgütçünün birinci ve en temel özelliğidir. Bunu önceki bölümlerde örgütsel çalışma açısından “görev tanımlama” olarak ele almıştık. Şimdi ise, örgütçünün stili açısından “hedef belirleme” olarak konuya yaklaşacağız.

Görevlerin neyi kapsadığı, görevleri yapanlara ve onların yöneticilerine sorulduğunda, aşağı yukarı her örgütte, ortaya iki farklı görev listesi çıkabilmektedir. Böyle olduğu zaman, o insan görevinde nasıl başarılı olabilir? Neyi yapacağını, kendisinden ne beklediğini tam olarak bilmeden nasıl sonuç alıcı olabilir? Partimizde de durum farklı değildir. Farklı görev tanımlama nedeniyle, bazen bir yoldaşın yapmak durumunda olduğunu bilmediği için yapmadığı işten dolayı eleştirildiğine hepimiz tanık olmuşuzdur.

İyi bir yönetici görev verirken, görevi alan yoldaşına mutlaka bu görevin taşıdığı sorumlulukları en açık biçimde

anlatmalı ve de en az bunun kadar önemli, bu görevde kendisinden hangi yönlerden hesap isteneceğini açıklamalıdır. Görevi alan yoldaş hangi yönlerden yöneticiye hesap verecektir, bu açıkça karşılıklı olarak bilinmelidir.

Şimdi, bu söylediklerimiz pratik olarak nasıl yapılmalıdır, ona bakalım.

Yönetici görev verirken önce genel olarak görevin tanımlanmasını yapar. Bunu, ya kendisi önceden belirlemiştir, ya da işin yapısı öyle gerektiriyorsa, görevi alan yoldaşa oturur, tartışır ve görevin sınırlarını belirler.

Partide her görevin çeşitli yönleri vardır, her görev acil ya da acil olmayan çeşitli hedeflerden oluşur. Görev tanımlarken yapılması gereken bu görevi oluşturan hedefler arasında en önemlilerini seçmektir. Görev içindeki en önemli hedefleri belirlemek, hedef belirleme denen işlemdir. Bunu, yöneticinin, görev verdiği yoldaşa birlikte yapması gerekir.

Böylece hedef belirleme tamamlandıktan sonra sıra, bu en önemli hedefleri bir kağıda yazmaya gelir. Diyelim ki 4 tane en önemli hedef var. Bu 4 hedef başarıyla gerçekleştirilirse, o görevi yapan yönetici en az %80 başarılı olacaktır. Geriye kalan 20-30 iş ise toplam %20 kadar önem taşıyor demektir! En iyisi, bu 4 hedefi birer-ikişer paragraf içinde bir daktilo sayfasına sığdırmaktır ki, en fazla iki-üç dakikada okunabilsin. Hazırlanan kağıdın bir kopyasını görevi veren yönetici kendinde tutmalı, bir kopyasını da göreve başlayan alt yönetici yoldaşa vermelidir. Gelişmeyi ölçebilecekleri cetvel, bu yazılan kağıtlardır.

Böyle bir kağıda gerek duymuyorsanız ya da koşullar elvermiyorsa, yöneticinin ve görevi alanın kafasında böyle bir kağıt olabilir. Oturup, güzelce herşeyi konuşurlar, iki

taraf da hedeflerin neler olduğunda kesin olarak anlaşır.

Böyle yapılan bir hedef belirleme, görevi alan yoldaşın görevini tam olarak anlamasını getirir. Öte yanıyla ve onun kadar önemlisi, üst yöneticinin kendisinden ne isteyeceğini gösterir.

Şimdi, bu söylediklerimizi maddeleyebiliriz:

1. Görevin içerdiği hedefleri belirlemek.

2. Bunların en önemlilerini (ki, 6'yı geçmemelidir) bir daktilo kağıdına mümkün olduğu kadar az sözle yazmak. Kağıtların bir kopyası yöneticide, bir kopyası görevi alanda kalmalı.

3. Arada bir çıkarıp bakmak ve çalışmanın sonuçlarını ölçmek. Zaman içinde, günlük çalışmanın basıncıyla hedefler kayabiliyor. Yaşamda hedefin önemi azalmıyor, fakat günlük istekler, sıkıntılar, basınçlar kafamızda hedefleri kaydırıyor. Bunu hepimiz bin kez yaşamışızdır. En önemli hedef bellidir, fakat günlük çalışmada yaşamın bindirmesiyle başka başka şeyler yaparız. Bu nedenle, o kağıdı arada bir çıkarıp bakmak gerçekten önemlidir.

Görev tanımlamayı ve sonra da hedef belirlemeyi düzgün yapmıyoruz. Bazı görevler için böylesi uygun düşüyor ama görevlerin çoğunluğu için uygun düşmüyor. Hangi yöntemle olursa olsun, ister bu önerdiğim yöntemle, ister kendi geliştireceğimiz bir başka yöntemle, fakat hedef belirlemeyi mutlaka alışkanlık durumuna getirmemiz gerekiyor.

Bir benzetme yapayım. Özveri taarruzlarında spor karşılaşmaları yapıyoruz. Örneğin birkaç yıl basketbol turnuvaları yapıldı. Oyunu seyreden ve oynayanlar, kendimiz ya da takımımızın bir üyesi basket attığı zaman sevinçten alkışlayıp bağırıyorduk. Neden örgütte görevimizi yaparken böyle sevinç göstermiyoruz? Örgüt

çalışmasında potanın nerede durduğunu pek bilmiyoruz. Acaba çalışmalarımız basket atıyor mu atmıyor mu? Bilemiyoruz. Hatta top potaya değiyor mu değmiyor mu, onu bile yeterince bilemiyoruz.

Partimizde genel olarak her yönetici, yanında çalışan yoldaştan ne istediğini biliyor. Fakat o yoldaşa yeterince anlatma, açıklama gereğini pek duymuyor. Bilgiğini ya da bilebileceğini varsayıyor.

Örgüt çalışmasında insanı teşvik eden en önemli unsur, çalışmasının getirdiği sonuçlar üzerine bilgi sahibi olmasıdır. Bu bilgilenmeden illegalite koşullarında partinin durumunu, vb. hiç kastetmiyorum. Kendi yaptığı işin sonuçları. Bunun illegalitesi yok, kendisi yapıyor.

Genel olarak örgüt çalışmamızda çok eksik olan yönlerimizden biri budur. Çalışmaların sonucunun bilinmesinin ne denli önemli olduğunu kavramış yönetici yoldaşlar bile bu konuda yeterli enerji göstermemektedirler. Aynı örneği sürdürürsek, en iyi yöneticimiz bile, yoldaş potaya şutu attığında sayı yaptıysa, sayı yaptığını bağırlıyor. Fakat yine de yoldaşın kendisi potanın nerede olduğunu tam olarak görmüyor. Yönetici yoldaşlarımızın *çoğunluğu* ise şöyle yapıyorlar:

Birisi 10 tane şut attı ve potaya iki tanesi girdiyse”, “iki tane girdi” de demiyor, “8 tane kaçırдын” diyorlar.

Neden böyle yapıyoruz? Genel olarak örgüt çalışmasını ve onun dinamiğini bilmemekten böyle yapıyoruz. Örgüt çalışmasının mantığı hakkında yeterince bilgi sahibi olmadığımız zaman *bilinç altında* bir çeşit savunma mekanizması işliyor.

Genel olarak tüm insanların düşüncesinde bir “normal dağılım eğrisi” vardır. Belirli sayıda herhangi birşey karşımıza geldiğinde (insanlar, otolar, ağaçlar,

herşey olabilir) bunun bir kısmının orta olması gerektiğini düşünürüz. Örgüt içinde de öyle. İyi bir yönetici yanında çalışanların bir kısmına iyi, bir kısmına kötü, bir kısmına orta karar demek zorundadır gibi yaşıyoruz. Sanki tüm yoldaşlar çok iyi çalışıyor dense tuhaf karşılanacakmış gibi geliyor.

Sonuç olarak, “normal dağılım eğrisi”nin örgüt içinde de ortaya çıkmasını elimizle teşvik ediyoruz. Bu şekilde bir çalışmada görevler içinden bir kısmı iyi yapılır, bir kısmı orta karar, bir kısmı yapılmaz. Bunda bizim bu şekilde bir görev dağıtımı yapmamızın etkisi yok mu?

Bir insanı böyle bir ilişkiye koyup sonra sonuçlarının çok başarılı olmadığına bakarak kötü komünist, ya da kötü işçi, kötü çalışan bir insan olarak değerlendirmek doğru değildir.

Her insan potansiyel olarak başarılı bir işçi, başarılı bir komünisttir. Genel olarak sınıflı toplumun ortamını partimizde elimizden geldiği kadar düzelttiğimiz bir çerçeveye ulaştıramazsak, doğal olarak bazı yetenekleri daha yüksek olanlar başarılı olacaktır. Ama, örgüt içinde yapabileceğimiz herşeyi yaparsak inanıyorum ki, bu söylediklerim kanıtlanır. Her insan potansiyel olarak başarılı bir işçi, başarılı bir komünisttir. Bazılarında bu daha gizlenmiş durumdadır, bazılarında açıktadır. Fakat görünüş bizi aldatmamalı, tüm yoldaşlarımızın eline başarılı olabilmelerinin araçlarını verebilmeliyiz. Bu yöneticiliğin bir borcudur. Her komünist bir yönetici olduğuna göre, sonuçta örgütün borcudur.

Buraya dek söylenenlerden çıkartılacağı gibi, yöneticinin elinde, kadro yaratmak için üç temel yol vardır: Birincisi, gerçekten üstün yetenekli insanları biraraya toplamak. Bu hiçbir zaman geniş ölçüde olanaklı değildir.

Yaşamda böyle şey olmaz. Burada da normal dağılım eğrisi işler ve her örgütte çeşitli yetenek düzeylerinde normal insanlar biraraya gelir. Tümüyle üstün yetenekli insanlar bulamıyorsa, yönetici, ikinci yol olarak çevresindekileri sistemli, sıkı ve uzun dönemli bir eğitime sokar. Her insan potansiyel olarak şampiyon olma özelliğine sahip olduğu için, sistemli bir eğitimle yanındakileri başarılı bir insan haline getirir. Eğer bu ikisini de yapmak istemiyorsa, yönetici için son bir yol kalmıştır: Allaha dua etmek. Birisini bir göreve koyar ve sonra “inşaallah görevinde başarılı olur” diye dua eder.

Öyleyse yoldaşlar, bir kere daha altını çizerek söyleyeyim: Yukarıda ele aldığımız gibi hedef belirleme, *üretken davranış* için en temel araçtır. Mutlaka ana hedefler karşılıklı olarak tek bir kağıda yazılmalıdır. Tek bir kağıda yazılmalıdır ki, sık sık çabukça okunabilsin.

Sonuç olarak şöyle bir belgi getirebiliriz: “Dur ve hedeflerinle çalışmanı karşılaştır.”

V.II. Övgü

Yukarıda, insanın başarılı ve verimli bir çalışma götürebilmesi için yaptığı çalışmanın sonuçları hakkında bilgilenmesinin canalcı önem taşıdığına değinmiştik. Bu nokta, iyi bir yöneticinin ikinci olarak uygulaması gereken tutumun da nedeni olmaktadır.

Diyelim ki yönetici, yoldaşıyla birlikte görevin çerçevesini güzelce çizdi (görev tanımlama), görevin içine giren o günün en önemli hedeflerini belirledi (hedef belirleme) ve bunları bir kağıda yazarak bir kopyasını da yanındaki yoldaşına verdi. Göreve yeni başlayan insanın elindeki hedef belirleme kağıdına bakarak nasıl çalıştığını

kendisinin değerlendirebilmesi kolay olmaz. Bu nedenle çalışmanın sonuçlarını bilebilme açısından özellikle ilk başlarda yöneticinin önemli katkısı olacaktır. Yönetici yoldaş görevi verirken en başta, görevinde başarılı ya da başarısız olduğu yanları hiç zaman geçirmeden en açık biçimde bu yoldaşa göstereceğini söylemelidir. Yönetici bunu söyleyerek ve söylediğini yaparak, ilk başlarda, yoldaşının çalışmanın sonuçları hakkında bilgi sahibi olması için kendisi özel bir görev yüklenmektedir.

Yöneticinin, görevli yoldaşın çalışmalarının sonuçlarını anında kendisine duyurabilmesi için iki yol izlemesi gerekir. (Bu söylediklerimizin illegalite koşullarında çeşitli güçlükler yaratacağı bellidir. Ancak burada en çok verim getirecek yollardan söz etmek doğru olur. Bu söylenenleri illegalite koşullarına uyarlamak görevli yoldaşların üstündedir.)

1. Görevli yoldaşın çalışmaları hakkında detaylı notlar (rapor) tutmasını ve bu notları yöneticiye belirli aralıklarla iletmesini istemek.

2. İşin başlarında görevli yoldaşın yakınlarında durmak ve dikkatle izlemek, gözünü üzerinde tutmak.

Görevli yoldaş işinde oturduğu zaman bu ikinci yola gerek kalmayacak, çalışmanın gelişimi hakkında yoldaşın vereceği raporlar sorunu çözebilecektir.

Neden yönetici böyle davranacak, o yoldaş başlangıçta yakından izleyecektir? Sorsam hepinizin aklına çeşit çeşit nedenler gelecektir. Oysa iyi yönetici bu yolu yalnızca *tek bir amaçla* tutar. Görevli yoldaşını yanlış yaparken değil, asıl olarak, doğru, iyi, güzel bir davranış yaptığında yakalamak için uğraşır. Ve hatta, böyle yapacağını başından kendisine söylemekte zarar değil, yarar vardır: “Ben, şimdi, iyi bir davranışını yakalayabilmek

için seni izliyorum.”

Yakalayabilmek deyimini kullanıyorum, çünkü başlangıçta en güzel çalışabilmek kolay değildir. Bu nedenle başlangıçta hatta övmek için güzel şeyler yapmasını beklemek de doğru değildir. Önemli olan, işin o aşamasında, istenen tutuma en yakın ne ise onu övmektir.

Tüm örgütler dünyasında alışılmış bir davranış vardır. Yönetici her zaman yanında çalışanın yanışını yakalamaya çalışır. Partimizde bu tutumu tersine çevirmek gerekir. Komünist bir yönetici, mutlaka yanında çalışan yoldaşın doğrusunu yakalamaya çalışmalıdır.

İşte yoldaşlar, yönetici, yoldaşının doğru yaptığı, güzel yaptığı birşeyi gördüğü anda ne yapar? İkinci anahtarını eline alır ve yoldaşını över. *Övgü!*

Övgü nasıl yapılmalıdır? Genel olarak komünist çalışma içinde şöyle bir anlayış yerleşmiştir: Söyleyeceğin ne varsa organ toplantısında söylersin. İyi ya da kötü ne gördüysen bir yana not alırsın, organ toplantısına gelirsın ve orada söylersin. Bu tutum doğrudur, partinin temel çalışma yöntemidir. Ancak burada ilgilendiğimiz çerçeve içinde doğru olmayan bir tutumdur. Tam tersine yönetici, yoldaşının doğrusunu gördüğü anda zaman geçirmeden övmelidir. (Daha sonra, gerekli görürse organ toplantısına da konuyu getirebilir.) Ve de, neyi doğru yaptığını yoldaşa açıklıkla söylemelidir: “Şunu çok güzel yaptın, sen de mutlusun, ben de mutluyum, partimiz bundan yarar sağladı.” Kısa, sade, fakat neyi doğru yaptığını, neden övüldüğünü söyleyerek. Yönetici, övgüde de herşeyde olduğu gibi tutarlı olmalıdır. Örneğin o gün canı sıkkın, ya da işleri iyi gitmiyor bile olsa, eğer yoldaş iyi birşey yapmışsa, o yoldaş övülmelidir. İşlerin geneli iyi olmasa bile övgü kullanılmalıdır.

Dolayısıyla övgü nasıl yapılmalıdır konusunda dört noktaya dikkat edilmelidir:

1. Övgü toplantıları beklemeden, sıcaklığına, kişiye yapılmalıdır.
2. Neyin güzel yapıldığı iyice açıklanmalıdır.
3. Bu konuda tutarlı davranılmalıdır.
4. Övgü kısaca yapılmalıdır.

Böyle davranılırsa yeni görev alan yoldaş hangi noktaları iyi yaptığını, ya da nasıl davranırsa parti yönetimi tarafından iyi, doğru kabul edileceğini kesin olarak anlamış olur. Ve o tutum, sonrası için, o yoldaşın davranış kuralı olur, sürekli öyle davranır. Ötekisi, yani yanlış düzeltme, olumsuzundan geliyor, yerine doğrusunu koymuyor. Bu ise insanın kendi pratiğinden doğru davranışı kuruyor.

Bir noktayı yinelemekte yarar var. Tüm görev süresi boyunca yönetici, görevli yoldaşın çevresinde dönüp, gözleyip övecek midir? Öyle birşey olmaz. Söylediğim özellikle görevin başlarında yapılması gerektir. Başarılı çalışma, görevli yoldaş için standart durumuna gelmeye başladığında yönetici kendi işlerine ayrılacak, o yoldaş çalışmasıyla başbaşa bırakacaktır. Bundan sonra, görevli yoldaş artık işinin girdisine çıktısına egemen olduğu için, başta hazırlanan hedef belirleme kağıdını zaman zaman çıkartıp, çalışmalarının neresinde övgüye hak kazandığını kendisini bulabilir, hatta kendi kendini kutlayabilir. Bu düzeyde artık yöneticiye gerek kalmaz.

Bu yöntem, başarılı çalışmayı yaygınlaştırmada çok etkin bir yöntemdir. Hele görev tanımlama, hedef belirleme güzel yapılırsa, kendisinden ne beklendiğini yoldaş açık seçik bilirse, ondan sonra da bu beklenenin bazılarını yaptığı anda takdir görürse, böyle bir davranış ilişkisi içinde ilerlerse, kısa zamanda herkes için iyi örgütçü,

iyi yönetici olma şansı vardır.

Böyle bir övgü yöntemiyle çalışmak neden önemlidir?

İyi bir komünist örgütçü olmak isteyen herkes, en başta şu basit gerçeği hiç unutmamalıdır ki, insan koyun değildir. Hiçbir insan güdülmekten, manipüle edilmekten hoşlanmaz. Bu gerçeği tanımak ve buna saygı göstermek iyi örgütçülüğün başta gelen özelliklerinden biridir. İkincisi, tüm insanların kötü duygular duydukları şeylerden kaçma, iyi duygular edindikleri şeyleri ise yineleme eğiliminde olduklarını unutmamak gerekir. Bu nedenle yöneticilerin birlikte çalıştığı yoldaşlarında manipüle ediledikleri yolunda doğabilecek izlenimleri, en başta ne beklediğini ve kendisinin nasıl davranacağını söyleyerek ve bunu tutarlılıkla izleyerek ortadan kaldırmak ve sonra iyi yaptıkları şeyleri överek çalışması gerekir.

Tüm örgütlerde olduğu gibi, bizde de yaygın davranış bu değildir. Yeni göreve gelen bir yoldaşı, genel olarak, önce çevredeki yoldaşlarla tanıştırırız. İş hakkında genel bir konuşma yaparız ve sonra onu göreviyle başbaşa bırakır, ilk günden görevini iyi yapmasını bekleriz. Büyük olasılıkla yapmayınca da eleştiri gelir. O zaman “eleştiririz”!

Sonuç olarak, yerinde ve gecikmeden gelen övgü, örgüt insanının enerji kaynağıdır.

V.III. Eleştiri

Her örgütte yanlışlar karşısında eleştiri ve gerektiğinde cezalandırma, örgütsel amaçlara ulaşma, üyeler arasında uyumlu çalışmayı koruma açısından vazgeçilmez bir araç, her yerde ve her zaman uygulanan bir yöntemdir. Ancak, hele komünist partisinde eleştiri-özeleştiri örgütsel gelişmenin yasasıdır. Eleştiri-

özeleştirme mekanizmasını düzgün ve geniş işletmeyen bir komünist partisinin iç dinamiği giderek ölür ve gelişmesinin, önüne koyduğu hedefleri gerçekleştirmesinin yolları tıkanır. Bu nedenle Stalin, *“eleştirme-öz değerlendirme komünist partilerinin büyüme yasasıdır”* diyor.

Bugün burada söz konusu edeceğimiz değerlendirme, partinin genel değerlendirme-özeleştirme mekanizmasının tümü değil, onun bir parçası, bir yönüdür. Yönetici ile alt yönetici yoldaş arasında, ikili, yüzyüze geçen değerlendirmedir. Organlarda, organ eliyle yapılan değerlendirme-özeleştirme partinin genel çalışmaları açısından son derece önemli, burada konuştuğumuz çerçeveden de önemli fakat burada ele almayacağımız bir işlemdir.

Sözünü ettiğim yüzyüze değerlendirme, olabildiğince, partide eskimiş, görevlerini her yönüyle öğrenmiş, deneyimli yoldaşlara yöneltmekte yarar vardır. Bu yoldaşlar parti çalışmasında iyice deneyim kazanmışlardır. Bunlarla, örneğin, yeni bir görev verirken bile biraraya gelip hedef belirlemesi yapmanın çok bir gereği olmaz. Çoğu zaman bu tür yoldaşlara görevi verip, hedeflerini kendilerinin belirleyip, ama yine bir kağıda yazarak kopyasını yöneticiye getirmesi istenebilir. Sık sık ortaya çıkan uygulamalarımız bu söylediklerimi kanıtlar. Bu çeşit yoldaşlarla, onları doğru ya da doğruya yakın şeyler yaparken yakalamak üzere zaman yitirmenin de bir gereği yoktur. Bunu verdikleri notlardan izlemek mümkündür ve sorunun aciliyeti ortadan kalkmıştır. Zaten bu yoldaşlar doğru yaptıkları durumları farkedip, kendilerini kutlayabilecek denli nesnel bir çalışma tarzı içindedirler. O zaman böyle yoldaşlarla asıl yapılması gereken, yanlış yaptıktan noktalarda değerlendirme yöneltmektir. Bu tutum doğal

olarak övgüyü tümüyle ortadan kaldırmaz. Burada göreceli ağırlıklar söz konusudur.

Bu söylediklerimi bir başka biçimde anlatmaya çalışırsam, yöneticinin en dış halkasından, kendine en yakın çalışan, günün çoğunluğunu birlikte geçiren yoldaşlara doğru bir çizgi çizersek, en dışarıya en fazla övgü, en yakına daha fazla eleştiri şeklinde ağırlıkların yer değiştirmesi söz konusudur. Tabii her düzeyde, her ikisi de birlikte olmak şartıyla.

Şimdi yüzyüze eleştirinin nasıl yapılması gerektiğine daha yakından bakalım: Önce şunu belirleyelim: Bu çeşit eleştiri yukarıda söylediğim gibi, asıl olarak görevinde uzunca bir süredir çalışmakta olan, dolayısıyla bu görevin nasıl iyi yapılabileceğini öğrenmiş yoldaşlara yöneltilmelidir.

Böyle deneyimli ve görevinin içini dışını bilen yoldaşın yaptığı yanlışla karşı yönetici eleştiriye derhal, anında yöneltmelidir. Bu düzeydeki eleştiri için de organ toplantılarını beklemek pek doğru değildir. Kişi kişiye, sıcaklığına yanlış eleştirmek gerekir.

Yöneticinin, önemlice bir yanlış öğrendiği anda ilk yapması gereken şey, olguları doğrulamaktır. Olguları, kendisine yansıyan bilgileri doğru olup olmadıklarını denetlemektir. Bu önemlidir, çünkü hepimiz biliyoruz ki örgüt yaşantısında zaman zaman pek çok abartma, pek çok yanlış bilgilendirme ortaya çıkabilir ve telefon oyunu gibi ondan ona büyüyerek ilerleyebilir. Önce bu tehlikeyi ortadan kaldırmak, işin doğrusunu bilip bilmediğini denetlemek için bir kez daha söz konusu yoldaştan olayla ilgili bilgileri dinlemek gerekir.

Herhangi bir yoldaş hakkında gelen eleştiri ya da şikayetin doğru olup olmadığını mutlaka denetlemek

gerekir. Ancak gelen bilginin doğruluğu öğrenildikten sonra, yanlış yapan yoldaşa en kısa, en özlü biçimde ama en kesin anlatımla yapılan yanlışın ne olduğu ve neden yanlış olduğu anlatılmalı, bundan bizim de kendisi kadar üzüntü duyduğumuz söylenmelidir.

Genel olarak tüm yönetici yoldaşlarda eleştiriye övgüden daha fazla yakınlık vardır. Eleştiri yaygın olarak yapılır. Eleştiri konusunda yapılmayan ise şudur: Yoldaşlar eleştirdikleri anda o noktada dururlar. Yapılan yanlış anlatılır, örgüt için neden zararlı olduğunu ve belki kendilerinin de buna üzüldüklerini anlatırlar ve orada dururlar. Oysa, eleştirinin çok önemli bir yönü bu noktada durmamaktır. Tam tersine, kısaca yanlış gösterip, üzüldüğümüzü de anlattıktan sonra, yanlış yapan yoldaşa onun böyle bir yanlış yapmaya layık olmadığını, çok daha iyisini yapmış ve yapabilecek bir insan olduğunu, partinin ve kendimizin yoldaşa kesin olarak güvendiğimizi anlatan yine kısa birkaç şey söylemek son derece önemlidir. Yalnız bunları anlatabilmek için gerçekten *hissedebilmek* gerekir, bu tiyatro oyunu değildir.

Böyle bir eleştiri işletmenin önemli yanlarının bir kez daha altını çizelim. Bir kez, önemlice bir yanlış ortaya çıkar çıkmaz eleştiri yapmanın önemi vardır, yanlışın ne olduğunu açıkça tanımlamanın önemi vardır. Bu ikisi birlikte yöneticinin örgütün çalışmalarına egemen olduğunu gösterir. Böyle bir eleştiri, örgütte yerleştirilmeye çalışılan normun dışında bir tutumun, hele deneyimli yoldaşlar için hiçbir zaman kabul edilmeyeceğini de gösterir. Sonra, eleştiri yapan yoldaş, yanlış yapan yoldaşı hiçbir zaman kişisel açıdan eleştirmeyeceği, tam tersine yapılmış olan bir *davranışı* ve yalnızca o davranışı eleştireceği için, kişiliğe yönelmiş eleştiri havası ortaya

çıkmayacaktır. Dolayısıyla eleştiriye karşılayan yoldaşın kendini savunma gereksinimi o denli az olacaktır. Sonra yöneticisinin tutarlı ve adaletli olduğunu böyle deneyleriyle kavramış olan yoldaşın, eleştiri karşısında yapılan hatayı rasyonalize etme, ya da suçu başkalarına atma gibi yollara başvurma olasılığı da az olacaktır.

Yüzyüze eleştiriye, son derece önemli bir nokta daha vardır. Eleştiri kişiliğe değil, davranışlara yönelik olarak kısaca yapıldıktan sonra *biter*. Eleştiri yapılır ve sorun orada kapanır. Ondan sonra aynı yönde yeni eleştiri hak edecek bir davranış olmadıkça, o eleştiri söz konusu edilmez, hatta organ toplantılarına bile getirilmez.

İyi bir örgütçü, yoldaşlarına karşı insan olarak candan, müşfik, koruyucu fakat çalışmalara, davranışlara, sonuçlara karşı katı olmalıdır. Demokratik ya da otoriter yönetim biçimlerinden almamız gereken bu yanlardır. Sonuçlar karşısında katı, yanlışları kabul etmeyen, düşük verime, başarısız çalışmaya karşı ödünsüz, fakat kişiler karşısında anlayışlı ve koruyucu.

Davranışları eleştiren, insanı kayıran bir yönetim biçimi. Bunun için *duymak* gerekir. İnsanı kayırabilmek için, o insanı içinde duyabilmek gerekir. Bir yönetici, hem partinin, hem tek tek yoldaşlarının iyiliğini gözetmeli ve bunu karşısındakine de anlatabilmelidir.

V.IV. Sonuç

Buraya dek söylediklerimizi özetlersek, iyi bir yöneticinin en başta yapması gereken, görev verdiği yoldaşın görevini tanımlamak, hedeflerini belirlemek, hangi açılardan hesap isteyeceğini göstermek, alınan görevlerin nasıl iyi yapılabileceğini anlatmaktır. Bundan sonra özellikle yeni görev almış yoldaşları doğru bir

çalışma yaparken, iyi birşey yaparken yakalamaya çalışmak ve övmek ve son olarak da, özellikle görevin içini dışını öğrenmiş yoldaşları yanlış yaptıklarında eleştirmek.

Böyle bir çalışma, partide çeşitli alanlarda görev yapan yoldaşları sonuçlar hakkında bilgilendirme gibi, başarılı örgüt çalışmasının en önemli araçlarından birini en güzel şekilde yerine getirir. Sonuçlar hakkında bilgilendirme (feedback) son derece hızlı gerçekleşir.

Her yoldaşa çalışmalarında bir ısınma süresi tanımak gerekir. Dolayısıyla örgüt yaşamında görevlerin sık sık değişmemesi daha doğrudur. Ancak büyüme çağındaki örgütlerde bunun tersi işleyişler her zaman olmak zorunda kalıyor. Bu nedenle “örgütün içinde yaşadığı koşullar”ı bilince çıkartmalıyız . Soyutlama düzeyinde bir sorun yok ama durumları yaşamın içinde anlamaya çalışmalıyız. Bir yoldaşa görev veriliyor, ama hemen ardından, “yoldaş kusura bakma, o işi değil, şu işi yapacaksın” demek durumunda kalınabiliyor. O zaman *hoşgörü* örgüt teorisinde önemli bir öge durumuna geliyor. Övgü gibi, eleştiri gibi, hoşgörü de önemli bir ögedir.

Soyut düşünce düzeyinde de hızlı görev değişiminin kapısı açıktır. Görevlerin hızlı değiştiği örgütlerde çoğu kez görev tanımlama yerine, hatta hatta görevini kendini tanımlaması için yoldaşa yetki verme. Özellikle Türkiye örgütlerinde böyle çalışmak gerekir demiştik. Demek ki her durumda yapılması gerekenler konusunda ipuçları vardır. Fakat bunların hiçbirisi yöneticinin sorunlarını ortadan kaldırmıyor. Bunların hepsi genel yaklaşımlardır ve yine unutmayalım ki, örgütte sorunlara getirilecek her çözüm yeni sorunları yanında getirecektir. Her çözüm bir uzlaşmadır, her çözüm insandan değerlendirme ister.

Değerlendirme varsa mutlaka yanlışlar da vardır. Önemli olan yanlışı büyütmeden geri almaktır. Hoşgörü gerçekten son derece önemlidir.

Bu çalışma biçimini uygulayan bir örgütünün zamanı da bol olur, kağıtlar, dosyalar arasında kaybolmaz. Partinin, ya da hangi düzeyde yöneticilik yapıyorsa o alanın daha genel ve önemli sorunlarıyla ilgilenmek, onlar üzerinde düşünmek olanağını bulur. Kendisini böyle bir konumda tutmak isteyen yönetici, birlikte çalıştığı yoldaşların kendi sorunlarını asıl olarak kendilerinin çözmelerini ister. Onlarla herhangi bir konuyu tartışırken davranışsal, ölçülebilir bir çerçeve içinde konuşur, kendisine de öyle konuşulmasını ister. Birlikte çalıştığı yoldaşlara “sorununu benim zamanımı değil, kendi zamanını harcayarak çözmelisin ve çözebilirsin” uyarısında bulunur. Ancak, gerçekten onların çözemeyeceklerini düşündüğü sorunlara el atar.

Bu kitapta örgütsel davranışın son derece genel bir çerçevesini çizmeye çalıştık. *“Tutumları eleştir, insanı destekle.”* Bunu pratikte uygulamak, yetişkinliğe, ustalığa, değerlendirmeye bağlıdır. Birisi, “insanı düşünüyorum, davranışı eleştiriyorum” der, sonra “vay, bunu nasıl yapar diye gidip ötekinin kafasını kırabilir. Ölçüsünü her yönetici yaşamda, somutta kendisi bulacaktır.

Örgütsel davranışta reçete arayışına gidersek bu söylediklerim yararlı değil, zararlı bile olmaya başlar. Birincisi, burada örgütsel ilişkileri ele aldık. Örgütsel ilişkiler ise çok daha geniş bir bütünün parçasıdır. Dolayısıyla bu bütüne bağlı olarak ele almak gerekir.

İkincisi, bir de bu örgütsel işleyişlerle somut yaşam arasındaki ilişki vardır. Çeşitli somutlardan çıkan genel eğilimleri belirledik. Bu demek değil ki, yaşamda her zaman

böyle davranacağız. Öyle durumlar olacak ki, yeni gelen bir yoldaşı eleştirmek zorunda da kalacağız. Komünist partisinde örgüt sorununu tartışanlar olarak şunu unutmamak gerekir: Marks “komünistler pratik materyalistlerdir” diyor. Eleştirinin dozunu nasıl tutmak, ne kadar eleştirmek gerekir? Buna yanıt, yapılan hatanın yanısıra o denli çok şeye bağlı ki. Bu insan geliyor mu, geriliyor mu, bu koşullarda eleştirsem yararlı mı zararlı mı olur? Bin şeyin dikkate alınması gerekiyor. Bunlar nedir dediğimizde, diyalektiğin kategorilerini sıralayabiliriz. Herşeyi zaman ve mekan içinde ele almak. Genelle özel arasındaki ilişkiyi unutmamak. En azından reçete arayışı içine girmemek.

Sonuçta örgütsel sorunların çözümü yine sizlerin sırtınızdadır. Söylenen genel ilkeleri akılda tutan bir çalışma içinde sorunların çözümü daha kolaylaşacak, partimiz her açıdan kazançlı çıkacaktır. Bu çalışma biçimi yalnızca partimizin yüksek verimle çalışması için değil, aynı zamanda yoldaşlarımızın hızla yetişmesi için de son derece yararlı bir çalışma biçimidir, en iyi örgütçüleri, liderleri yetiştiren bir okuldur.

Son olarak, burada ele aldığımız konuların önemli yanlarını belgileştirebiliriz:

1. Dur ve çalışmanla hedeflerini karşılaştır!
2. Çalışmayı başlatan hedefler, sürdüren ise sonuçlardır!
3. Sonuçları yoldaşınla paylaş!
4. Yoldaşını doğru yaptığıyla yakala!
5. Yanlış tutumu eleştir, insanı destekle

İşçinin Sesi Sayı 301 10 Mart 1986

KAVGA VE YORUM

Bugünkü cephe anlayışı ve *İşçinin Sesi*

Devrimci harekette *İşçinin Sesi* genel olarak cephe kavramını reddeden örgüt olarak bilinir. Devrimci hareketin edindiği bu izlenim gerçek konumumuzu yansıtıyor mu, ya da ne kadarıyla yansıtıyor? “Stratejik” bir kavram olarak cephe kavramını küçümsediğimiz, hakir gördüğümüz doğrudur da, cepheyi hepten mi reddediyoruz?

Bizim anlayışımızda “cephe” diye, devrim için *zorunlu*, olmazsa olmaz, herşeyin ona bağlandığı *stratejik* bir kavram yoktur. Cephe cephe diye hırsla söylenmeyişimiz bu nedendendir.

İşçi sınıfı tek başına devrim yapamaz. Mutlaka tüm emekçilerle beraber yüklenmek zorundadır. Bu nedenle, yalnızca bir tutkumuz var, işçi sınıfının emekçi yığınlarla savaş birliğini kurmak. Emekçilerle beraber, onların da sesi olarak savaşmanın ise yaşamın getireceği çok çeşitli yolları olur.

Koşulları doğduğunda geçici, süresi-kapsamı belli cepheyi kendimize yasaklamış değiliz. Ancak, cepheden tutun, mitingde yürümeye dek her durumda komünist partisinin dışındaki her çeşit güçle her çeşit eylem birliğinde komünistler için geçerli beş ölçüt vardır. Yalçın Çağlar yoldaşın bu sayıdaki yazısında¹⁷ gerçekten çok güzel

17 Yalçın Çağlar’ın *Cephe Sorunu* başlıklı yazısı için bakınız:

https://emarvakfi.net/wp-content/uploads/TKP-IS/IsçininSesi/PDF/1986/is303_0486.pdf

anlatılan bu ölçütler bizim yolumuzu çizer:

1. “Ayrı yürü, ortak vur.” Bu ilke, partinin örgütsel bağımsızlığını anlatır.

2. Eylemin doğrudan proletaryaya ve ülkenin tarihsel ilerlemesine katkısı olmalıdır. Bu ise, proletarya hegemonyasına katkı demektir.

3. Birlik yapılan örgüt ya da kesim gerçek bir devrimci potansiyel taşımalıdır. (Türkiye’de burjuvazinin hiçbir kesiminde böyle bir devrimci potansiyel yoktur. Kutlu yazılarında DYP’yi övüyorsa bu onun sorunudur.)

4. Birlik mutlaka eyleme yönelmeli, savaş birliği olmalıdır. Daha bugünden devrimde yapılacaklara dönük bir anlaşma ise bu çerçeve içinde sınıf uzlaşmacısı bir anlam taşır.

5. Anlaşma, birlik mutlaka geçici, sınırlı bir karakter taşımalıdır.

Bu ölçütler hem FKBDC deneyinde, hem her zaman yolumuzu bulmamıza yardım etmiş ilkelerdir. Genel olarak önümüze gelen herşeyi, ne adlar verirlerse versinler, yalnızca bu beş ölçütle değerlendiririz. Bunlara uyduğunda varız, uymadığında yokuz.

“Cephe konusuna dünya komünist hareketinin 1930’lardan bu yana verdiği ölçülmez önem bilinmektedir. Bunun karşısında, “cephe” ile yapılmış bir devrim var mı? Yok. Doğu Avrupa ülkeleri demesinler, o devrimleri sağlayan gücün cepheler olmadığını iyi biliyoruz. Latin Amerika’dan vb. de örnek aramasınlar. Onlar da komünist hareketin getirdiği “cephe” anlayışının dışındadır. Dünyada, komünistlerin bugün bel bağladığı çeşit cephelerin kazandığı birşey var mı? Yok.

Eğer olursa, yukarıda ele aldığımız ilkelere uygun cephelere karşı değiliz. Fakat, komünist harekete bugün

dayatılan cephe anlayışına karşıyız .

II

Bugün önümüze sürülen “cephe”nin anlamını anlayabilmek için bu platformun kökenine dönmek gerekir. Getiriliş nedeni neydi, nasıl bir süreçten geçti, neye hizmet etti ve neye hizmet ediyor? Bunları yerli yerine oturttuğumuz zaman, söz konusu cephe anlayışının, bu ideolojik ve siyasal yanlışın bir anlamı olduğunu çıkartacağız.

İşçi sınıf cephesi. Cephe kavramının kullanılışı, Lenin'in getirdiği bu kavramla başlıyor. İşçi sınıfını kazanmak komünistlerin göreviyse, kazanabilmek için ödün verilir. Lenin'in bu konuda güzel bir örneği var. İşçi ile dolu bir bina ama içeri girmek için üstünü aratman gerekiyor. Aratırsın. Oysa, bugün önümüze getirilen cephe bu değildir. Burjuvalarla dolu binaya girmek için çırılçıplak soyunup üstlerini öyle arattırıyorlar. Arada büyük fark vardır. Lenin'in Komintern'de getirdiği işçi sınıf cephesi anlayışından burjuvaziyle cephe anlayışına atlama olanağı yoktur. Komünistin görevi işçi sınıfını kazanmak, burjuvaziyle savaşmaktır. iki ayrı yaklaşım.

Lenin, Komintern konuşmalarında bir de şöyle bir ayırım yapıyor. Doğu ülkeleri için (o ülkeler o dönemde siyasal bağımsızlık aşamasında, kurtuluş savaşı verme durumunda ülkelerdir), yine yukarıdaki beş ölçüt çerçevesinde, emperyalizme karşı gerçekten devrimci bir işlev yerine getiriyorsa şeyhler de desteklenir diyor. Şıhlar, hocalar vb. Ama hoca, şıh olduğu için değil, emperyalizme karşı devrimci bir işlev yerine getirdiği için. Daha sonra tarihsel çerçeve değişiyor, burjuvazinin o ülkelerdeki

konumu değişiyor ama burjuvaziyle işbirliği yine ısrarla isteniyor. Oysa, işbirliği yapılacak gücün devrimci potansiyele sahip olması ölçütünde bir değişme yoktur.

Yanlış cephe anlayışı Stalin'le bağlıdır. (abç-Ed.)
Tarihsel çerçevesi içinde bu tutumun nedeni anlaşılabilir ama hak vermemek gerekir. Yaklaşan savaş tehlikesi karşısında, bu tehlikeden kurtulmak için yanlış yapmak zorunlu değildi. Hitler'in savaş makinasına karşı burjuva devletlerle devlet düzeyinde işbirliği başka şeydir, bunu komünist partilerine kendi ülkelerinde burjuvaziyle sınıf işbirliği için teorik yaklaşım olarak dayatmak başka şeydir.

Lenin'in ölümünden sonra Sovyetler Birliği keskin bir dönüş yapmıştır. Bugün dünya komünist hareketindeki, birisi hareketi belirleyen, ötekisi derinlerde duran fakat bugün mutlaka egemen olacak olan iki eğilim, iki dünya stratejisi o dönüşle ortaya çıkmıştır.

Bu stratejilerin biri, ki bu gün egemen olandır, Sovyetler Birliği'ne ekonomik olarak gelişebilmesi için zaman kazandırma stratejisidir. Tüm yapılanlar bu çerçeve içinde bir anlam kazanır. İkincisi, bugün gerilerde duran ama mutlaka ve mutlaka komünist harekette egemen olacak olan stratejidir. Ülkelerin somut sınıfsal durumlarına göre doğru tutum almak, devrimin peşinde koşmak.

Dikkat edilirse Stalin aynı tarihlerde az gelişmiş ülkeler için de “ulusal burjuvazi” ile işbirliği görüşünü getirmiştir. Batı ülkeleri için faşizme karşı burjuvaziyle işbirliği, az gelişmiş ülkeler için emperyalizme karşı burjuvaziyle işbirliği. Ardından faşizm gidiyor, bağımsızlıklar kazanılıyor ama burjuvaziyle işbirliği kavramı

gündemden bir türlü gitmiyor.¹⁸ O günden bugüne her yeni tarihsel aşamada bu cephe anlayışının yanlışı derinleşiyor ama sürüyor.

Söz konusu yanlıştın altında yatan yaklaşımı yinelersek, Sovyetler Birliği'ne emperyalizm karşısında zaman kazandırmak için öteki ülkelerdeki patlamaların körüklenmemesi, “en gerici” ufak bir çevre dışında herkesle mümkün olduğu kadar işbirliği aranması gerekir ... 1960'lardan bu yana Batı Avrupa'da “en gerici” tekellere karşı bazı tekelcileri de içine alan anti-tekelci bağlaşıklık önerilmesi de bu nedenledir.

İzlenen bu çizginin sonucunda dünyada komünist partilerinin durumu ortadadır. Ama bu durum geçicidir. Yaşam hiç tartışmaya yer bırakmayacak biçimde gösteriyor ki, Sovyetler Birliği'ne gerçekten zaman kazandıracak, onu gerçekten güçlendirecek olan, emperyalizmin zayıf halkalarında gerçekleşecek devrimlerdir.

III

Söylediklerimizden Türkiye'nin bugününe ilişkin çıkarılacak bir sonuç varsa o da komünistlerin Demirel'e, DYP'ye, SHP'ye demokratlık atfederek yaltaklanmalarının affedilir bir yanı olmadığıdır. Bu burjuva güçler kendi siyasal çıkarları yönünde tutum izliyorlar. Biz onları övsek de övmesek de, kendilerine siyasal iktidar yolunu açabilmek için cunta artıkları ile çatışacaklardır. Bu demokratiklik getirmeyen mücadelede komünistler onları haksız ve yersiz yere

¹⁸ Bu konuda bilgi için Ayla Antepli'nin *Pazar Sorunu* yazısı iyi bir kaynaktır. https://emarvakfi.net/wp-content/uploads/TKP-IS/Cek-AI/PDF/SBKP/IS-CEKAL_pazar-sorunu_0481.pdf

övdüğü zaman, halka yanlış bilinç vermiş olurlar. Şimdilerde çıkarı gereği demagojik olarak hafifçe liberalleşen bunca yılın kanlı Demireli demokrat oluverir. Demirel'in halkı bir daha kandırmasına bir de komünistler destek verir. Adam kendi yolunda gidiyor. Komünistlerin yapması gereken, onun ve onun gibilerin gerçek yüzlerini halka göstermek için üstün bir enerjiyle seferber olmak, bunun yanı sıra, onların bu kavgasından ülkenin liberalleşmesi yönünde bazı yan ürünler çıkarsa, alıp cebine koymaktır. Demirellere vurmak bu iktidarı savunmak anlamına gelmediği gibi iki yıldan birine hoştur demek de gerekmez.

Bugün menşevikler, resmi komünistler işte bu basit gerçekleri “unutuyorlar”. Adına “cephe” demeseler de, altında yatan anlayış odur, *burjuvaziyle işbirliği anlayışıdır*. (abç-Ed.) Ecevit'e yaptıklarını gök gözlü kumandan faşist olmayan (daha sonra olan) Evren'e yapmaya çalıştıklarını, bugünün siyasal gerçekliği içinde DSP'ye, SHP'ye, DYP'ye ve Demirel'e yapmaya çalışıyorlar. Nedeni de onlara göre “çok enternasyonal” olsa gerek!

Bugün Türkiye devrim hareketinde “cephe” yapılacak bir durum ortada yoktur. Bunlarla kafa yormak yerine partimizin yapması gereken, kendi evini derleyip toplaması, işçi sınıfına yönelmesi ve somut savaşım odaklarında, alanlarda, sokaklarda öteki devrimci güçlerle birlikte vurmasıdır.

İşçinin Sesi Sayı 303 7 Nisan 1986

ÇEK-AL

TKP-İS MK Genel sekreteri Veli Dursun yoldaşın III. Konferans kapanış konuşması

Değerli yoldaşlar, III.Konferans'ımızda tüm parti olarak tepeden tırnağa, derin ve kapsamlı bir eleştiri-özeleştiri yaptık. Kendimizi açıkça eleştirmekten, yanlışlarımızı ve zaaflarımızı adıyla çağırmaktan korkmadık. “Şimdiye dek yok olup giden tüm devrimci partilerin kendinibeğenmişlikten, güçlerinin kaynağını göremediklerinden ve zayıflıklarını tartışmaktan korktuklarından yok olup gittiklerini” (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, İng. basım, c.33, s.311) komünist hareketin tarihi ve Lenin bize öğretmiştir.

Lenin, partinin kendi yanlışlarını eleştirmesini, tüm komünistlerin önüne bir görev olarak koymuştur. Şöyle diyor:

“Bir siyasal partinin kendi yanlışlarına karşı tutumu, partinin ne denli samimi olduğunu ve sınıfına ve emekçi halka karşı sorumluluklarını pratikte nasıl yerine getirdiğini değerlendirmede en önemli ve en emin yollardan biridir. Yanlış açıkça kabul etmek, nedenlerini araştırmak, bu yanlışla götüren koşulları incelemek ve bunların üstesinden gelmenin yollarını ortaya dökmek - ciddi bir partinin göstergesi budur. (Parti -İ.S.) görevlerini böyle yerine getirmeli, sınıfını ve sonra da yığınları böyle eğitip yetiştirmelidir.” (Lenin, *agy*, c.31, s.57)

III.Konferans'ta bu görevi hakkıyla yerine getirdiğimizi söyleyebiliriz.

Tabii şimdi, uzak yakın tüm oportünistler, söylediklerimizi bize karşı kullanmaya çalışacaklardır. Bundan da korkumuz yoktur. Önemli olan, eksliğimizin, aksağımızın gizli kalması değil, bunların düzeltilmesidir. Sınıfımıza yaraşır bir parti ancak böyle oluruz. Söylediklerimizden yararlanmaya kalkışacak küçük burjuvaların üzerinde durmaya gerçekten değmez. Her insan, her hareket, her parti, kendi yaptığıyla vardır, kendi yaptığıyla varolacaktır. Böylelerine, Lenin'in şu sözleri yeter: “Kartallar bazen tavuklardan da alçak uçar, ama tavuklar hiçbir zaman kartallar kadar yüksek uçamaz.” (Lenin, *agy*, c. 13, s. 165)

Konferansta kapsamlı bir değerlendirme yaparak, eksiklerimizi, zaaflarımızı, güçlü yanlarımızı, atmamız gereken adımları bilince çıkardık, belirledik. Bu başlı başına büyük bir adım oldu.¹⁹ Şimdi ikinci ve daha önemli bir adıma sıra geldi. Söylediklerimizi gerçekleştirmek. Aşçının ölçüsü pişen yemektir.

Burada hepimiz bir noktaya dikkat etmeliyiz: *Odaklaşma*. Konferans ana kararında da belirtildiği gibi, partimizin zayıf yanlarından birisi odaklaşmadır. Bu kez, konferans kararları üzerinde odaklaşma düşmemelidir. Bunun için de üç ay öncesine döneceğim ve bir hatırlatma yapacağım.

Üç ay önce konferans için çalışmaya başlarken, “görev kişi kişiye hepimizin üstündedir” demiştik. Evet, gerçekten böyle. Kişi kişiye hepimiz, alınan kararların

¹⁹ III.Konferans'ta kabul edilen “Yeni dönemin örgüt stratejisi” için aşağıdaki linke tıklayınız: https://emarvakfi.net/wp-content/uploads/TKP-IS/iscininSesi/PDF/1986/is305_0586.pdf

gerçekleşmesi için üzerimize düşeni yapmalıyız. Bunun için de daha planlı, daha birbirine kenetli, daha birbirini destekleyen bir çalışma ortaya koymalıyız.

Bugün memleketin ortamı, komünistliğini ciddiye alana yardımcıdır. Giderek de daha yardımcı olacaktır.

Burjuvazinin sağ ve liberal güçleri kendi aralarında bölünmüştür. Bu bölünme en azından birkaç yılda giderilebilir bir bölünme değildir.

Küçük burjuvazinin sağ güçlerinin bağımsız bir örgütlenmesi yoktur, küçük burjuva sol güçler darmadağınaktır.

İşçi sınıfının sağ güçleri de bölünmüş, güçten düşmüş ve zayıftır.

Devrimci hareketin tamamen yakını, “faşizm” maskaralığına takılıp kalmıştır.

Öte yanda ise, işçi sınıfında ve emekçi halkta hoşnutsuzluk aşırı boyutlara varmıştır. Her gün ülkenin bir yerinden sesler yükselmektedir. Yığın hareketliliği genişlemektedir. Yeni bir devrimci dalga geliyor. Hiçbir kuşkunuz olmasın, bu gelen, 27 Mayıs, 12 Mart sonrasıyla kıyaslanmayacak denli büyük bir dalgadır. Türkiye tarihinin gormediği düzeyde bir kavga yaklaşıyor.

Bu kavganın, bu dalganın, partimizi altına alıp yok etmesini, işçi sınıfını koca bir tarihsel dönem belini doğrultamaz durumda bırakmasını istemiyorsak, bu dalganın ülkemizi kurtuluşa götürmesini istiyorsak, aldığımız kararları yaşama geçireceğiz. *İşçinin Sesi*'ni işçinin partisi yapacağız. Haydi yoldaşlar, göreve!

İşçinin Sesi Sayı 305 5 Mayıs 1986

ÇEK-AL

66. yıl konuşması

İki yıl önce bugün, “faşizm çözüldü” dedik. Ardından gelen iki yıl, her yaşanan gün bu saptamayı doğruladı ama devrimci hareket içinde hiçbir örgüt bu doğruya hâlâ katılmadı. Hâlâ faşizm diyorlar.

Bir ülke düşünün ki, sendikalar ve konfederasyonu açıktır.

Bir ülke düşünün ki bu konfederasyon asıl olarak tabanda sınıfın zorlamasıyla mitingler, eylemler düzenlemektedir.

Bir ülke düşünün ki, Türk-İş'te bugün sağ ve ortacı güçler, yarın komünistler tarafından önlerinin kapalı olduğunu düşünen sosyalist enternasyonal, DİSK'i yeminli bir sosyal demokrat konfederasyon olarak kurabilmek için açıktan kolları sıvamıştır.

Bir ülke düşünün ki, iyice zorlaşmasına rağmen grevler yapılmakta, yaygın grev kararları alınmaktadır.

Bir ülke düşünün ki, cuntanın kurdurduğu üç partinin ikisi kendini dağıtmak zorunda kalmış, cuntanın silmeye çalıştığı iki büyük siyasal hareket ise yeniden örgütlenmiştir. Siyasete yasaklı iki başbakanın tutumları ceza görememektedir.

Bir ülke düşünün ki, iki yıl içinde anayasa ve yasaların birçok maddesi işletilememiştir.

Bir ülke düşünün ki, başta bazı sendikalar olmak üzere çeşitli kuruluşlar, basın ve partiler anayasayı değiştirme hedefini açıkça öne sürüyorlar.

Bir ülke düşünün ki, ardındaki niyetler ve getireceği sonuçlar ne olursa olsun legal bir sosyalist parti çalışmaları

yapılmaktadır.

Bir ülke düşünün ki, 12 parti ile seçimler yapılmaktadır.

Bu liste istediğiniz kadar uzatılabilir.

İyice unutmuş görünenlere, faşizmin ne olduğunu hatırlatalım:

“Komintern'in tanımı şöyledir: 'İktidarda faşizm, finans-kapitalin en gerici, en şöven, en emperyalist unsurlarının açık, terörist diktatörlüğüdür.' “ (Bugünkü Türkiye 'ye faşist diyenlerin kabul ettiği tanımdır.)

“TKP II. Leninciler Konferansı faşizmi şöyle tanımlamıştır: 'Genel bir yaklaşımla faşizm, emperyalist aşamanın karşı-devrimidir ... Finans-kapitalin açık şiddete dayalı diktatörlüğü altında 'rejimi kurtarma' çabasıdır.' “²⁰

Açık terörist diktatörlükten, yukarıdaki eksik tablonun çizdiği “esneklikler” beklenemez. Eşyanın yapısına terstir.

Benim gibilerden yana kesen bir söz var: Allah az sayıda mükemmel kafa yaratmıştır, gerisi hep saçlıdır. Bu sözü doğru kabul edersek, devrimci hareketin Türkiye'ye bugün faşist diyen kurmayları (militanları kesinlikle kastetmiyorum) epeyi gür saçlı herhalde.

Şakası bir yana yoldaşlar, bir de son derece ciddi bir söz var: Rüzgara tüküren, kendi yüzüne tükürür. Marksizm, yaşamın bilimidir, yaşamı izler, onu tanımlar, böylece de onu değiştirmenin yollarını verir. Bunu yapamadın mı, eninde sonunda kendi yüzüne tüküreceksin demektir.

²⁰ Bakınız: <https://emarvakfi.net/wp-content/uploads/TKP-IS/Kitaplar/PDF/LenincilerKonferansiKararlari1981.pdf>

Türkiye'de de böyle olacak. Her hareket bereket değildir. Doğru hareket berekettir. O da ancak doğru fikirlerden doğar. Türkiye'nin bugününe faşizm diyenler bunları kısa zamanda öğreneceklerdir.

I. Türkiye'de demokrasi devrimsiz gelmez

1982 Anayasası düzenine geçilmesiyle faşizm çözüldü ve yerine otoriter eğilimli, siyasal açıdan gerici, anti-demokratik, saldırgan bir olağan burjuva devleti geldi. Dolayısıyla, evet faşist monolitik devletin yerine olağan burjuva devleti geldi ama ülkeye demokrasi gelmedi.

1982 Anayasası, parlamenter ve başkanlık sistemlerinin çeşitli özelliklerini, 12 Eylül karşı-devrim dönemindeki egemen sınıf endişe ve değer yargılarıyla birleştirmiş melez bir anayasa olmuş, faşizmin çözüldüğünü anlatmıştı. Ama tam da bu özellikleri nedeniyle, ara dönemin anayasası olduğunu, ülkeye faşizm de gelse, liberaller eliyle “daha genişçe bir burjuva demokrasisi” de gelse, devrimci bir erk de kurulsa, ülke ne yana dönse değişeceğini daha o yıllarda söylemiştik.

82 Anayasası, ülkenin ilerlediği yolda, ülke gerçekleriyle hemen çatışmaya başladı. Böylece “bu anayasa ile genişçe bir burjuva demokrasisi bile uygulanamaz” görüşümüz de doğrulandı. Halkın geniş bir kesimi açıkça anayasayı değiştirme isteğini öne sürüyor.

Hele işçi sınıfımız için bu sorun her kesimden çok daha somut ve acil bir sorundur. Sınıfın aşağı yukarı tüm güncel istemlerinin altından anayasa ve düzen değişikliği gereği çıkmaktadır. Birkaç örnek verelim :

1. Örgütlenme hakkı: Genel olarak örgütlenme hakkının, özel olarak da sendikalaşma hakkının eksiksiz

tanınması, demokrasinin vazgeçilmez bir ögesidir. Oysa 82 Anayasası ve onu çevreleyen yasalar sendikalaşma ve örgütlenme hakkını sınırlamıştır. Kamu kesimindeki işçilerin büyük bir bölümü memur statüsü içinde her çeşit sendikal haktan yoksun edilmiştir. İşin ilginç, kamu kesiminde işçi memur sayılırken, kamu kesimindeki işletme yöneticileri işveren sendikaları adı altında örgütleniyor, kendi sendikalarında da görev alabiliyor.

Daha da ilginç, yine kamu kesimi işçilerinin bir bölümü için de “*sözleşmeli personel*” adı altında bir statü icat edilmiştir. Ne memurluğun, ne işçiliğin sahip olduğu o sınırlı haklara bile sahip değildir.

Bu ve buna benzer pek çok dayatma nedeniyle işçi sınıfı tüm çalışanlara, işçi-memur ayrımı gözetmeden örgütlenme hakkının eksiksiz tanınmasını istiyor.

2. Toplu iş sözleşmesi ve grev hakkı: 82 Anayasası ve yasaları ile en büyük darbeyi bu haklar yemiştir, iyice budanan grev hakkı nedeniyle toplu iş sözleşmesi hakkı da kağıt üzerinde kalmıştır. Bir sendikanın toplu sözleşme hakkını alabilmesi için getirilen koşullar, katmerli baraj sistemi, dengesiz bir sendika düşmanlığını yansıtmaktadır.

İşçi sınıfımız toplu sözleşmelerde temsil yetkisinin belirlenmesinde bu antidemokratik katmerli baraj sisteminin kaldırılmasını istemektedir.

Çalışan insanın kutsal hakkı olan grev hakkı kuşa çevrilmiştir. Bugünkü haliyle ele alırsak, önce iyice karmaşık bir toplu sözleşme süreci geçirilecek. Bunun ardından, eğer sendikanın yasalara göre grev ilan etme hakkı varsa ve grevin Bakanlar Kurulu'nca ertelenerek uzun zaman sonra Yüksek Hakem Kurulu'na çıkmasını göze alabiliyorsa grev ilan edebilir. Böyle olduğu için çok sendika grev yolundan uzun beklemelemlerden sonra Yüksek Hakem

Kurulu denen patron beslemelerinin saptayacağı sonuçları kabul yerine, daha işin başında işverenin önerisini kabul etmeyi yeğlemektedir. Enflasyonun büyük boyutlarda sürdüğü bir ülkede az da olsa erken ve bilinen bir ücret artışı, geç ve ne olacağı belirsiz bir artıştan daha uygun gelmektedir.

Sonra, grev hakkı kapsamına giren iş alanları da daraltılmıştır.

Grev hakkı olan iş alanlarında ise hakkın küçük çaplı kullanımı hiçbir sonuç vermeyecektir. Bir kez, grev süresi içinde işveren, üretimi dilediğince sürdürmekte serbest bırakılmıştır. Grev gözcülüğünün bir anlamı kalmamıştır. Ve en vahimi, hak grevi tümüyle yok edilmiştir. Hem de anayasa maddesi ile. Yasalara göre, hakları saptama, kağıda dökme, işverenle karşılıklı imzalama hakkı var. Ama verilen sözler tutulmazsa o hakları almak için grev yapma hakkı yok, mahkemeye gitme hakkı var. İşçinin üretim yaptığı bir toplumda, hangi toplum olursa olsun, iş yaşamının sorunları mahkemelerde çözülebilseydi tarihte ne sendika, ne toplu sözleşme, ne grev yer alırdı. Bir sendika lideri bu durumu şu güzel sözlerle yanıtlıyor:

“Aslında bir anlamda bizim davamız divana kalmıştır. Ama unutulmasın ki, tarih huzurunda kurulan bir divanın gerçek hakimi emekçilerdir, halktır. Bu hakim bu davaya er geç hakça çözüm bulacaktır.”

Grev hakkını işçinin elinden uzun süreli almaya tarihte hiçbir erkin gücü yetmemiştir. Grevler yasalarla doğmuyor ki, yasalarla yok edilebilsin. Grev hakkı işçinin alınterinden, grev işçiye yapılan haksızlıklardan doğuyor. İşçi sınıfımız bugün grev hakkının kullanımı üzerindeki tüm kısıtlamaların kaldırılmasını istiyor.

3. Siyasete katılma hakkı: 82 Anayasası ve yasaları,

sendikalar ve genel olarak demokratik örgütler için siyaset yasağı getirmiştir . Böylece işçi ve emekçi halkın aktif bir güç olarak siyasete katılmalarını engellemek istemiştir. Ama hele işçi sınıfı ve sendikalar için buna olanak var mıdır? Sınıfın ve sendikaların her istemi sonunda gelip yasaları, parlamentoyu, devleti, düzeni ilgilendirmiyor mu?

Şu verdiğimiz üç örnekle bile görülüyor ki, en başta Türkiye işçi sınıfı ve sendikal hareket bu anayasanın, bu düzenin kaldırılmasından, demokratik bir düzenden yanadır ve bunu açıkça dile getirmektedir.

Hatırlarsanız bunu *Faşizmin Çözülüşü*'nde söylemiş, “günün kavgası demokratikleşme, demokrasi ve anayasa kavgasıdır” demiştik. O kitaptaki soyut cümleler, bugün işçilerin grev, sendika, örgütlenme, siyaset yapma hakları için yükselttikleri *somut savaş* bayrakları olarak karşımızdadır.

Türkiye'nin bugün vardığı gelişme aşamasında, bu açmazlar içinde, çeşitli burjuva güçler eliyle getirilecek bir “demokratikleşme”, Batı tipi burjuva demokrasisi bile olamaz. Buna Türkiye burjuvazisinin nefesi tarihsel olarak yetmiyor. Budanmış, güdük, 3. sınıf, “Türkiye tipi” bir demokrasi ile yetinmeyip gerçek ve tam bir demokrasiyi yurdumuzda görmek istiyorsak, bu bir devrim sorunudur. Türkiye'ye gerçek demokrasi ancak sosyalizme açılacak ileri demokratik halk devrimiyle gelir. Partimizin değişmez belgisi, “*demokrasi için devrim*”dir. Ve bu devrim de ancak başarılı bir demokrasi kavgası içinden kazanılabilir.

Türkiye işçi sınıfı bugün acil olarak şu sorunların da çözümünü istiyor:

- Özellikle 12 Eylül'den bu yana işçi ve ücretlilerin

alım gücü hızla düşmekte, yoksullaşma artmaktadır. Bu gidiş durdurulmalı, işçi ve emekçinin gerçek gelirleri yükseltilmelidir.

- Türkiye kapitalizminde sosyal güvenlik uygulaması, hiçbir zaman basit bir sosyal sigorta kapsamını aşmamıştır. Tüm yapılan işçiden kestiklerini, o da bir kısmıyla yine işçiye vermektir. Devlet hiçbir katkı yapmamakta, işveren ödediği primi fiyata aktararak yine emekçiye yansıtmakta ya da hiç ödememekte, işçiden kestiği primi de ödemeyerek kredi olarak kullanmamaktadır. Bu koşullar altında Sosyal Sigortalar Kurumu'nun iflas etmiş olması doğaldır. İflasın yol açtığı işçi mağdurluğunu önleyebilmek için hükümet ne yapmıştır? İşçiyi, öldükten sonra emekli yapmak üzere emeklilik yaşını yükseltmiştir.

Bu durum kökünden düzeltilmeli, emeklilik yaşı düşürülmeli, işsizlik sigortası getirilmeli, sosyal sigortaların finansmanına devlet de katılmalı, işveren prim borçlarını ödemek zorunda bırakılmalıdır. Sosyal Sigortalar Kurumu'nun yönetimi demokratikleştirilmeli, yönetimde işçi temsilcilerinin sayısı arttırılmalıdır.

- Ülkemizde 2 milyon kaçak işçi vardır ve bunlar sosyal sigorta kapsamı dışındadır. Bu büyük yığın tüm hakları güvence altına alınmalı, kaçak işçi kavramı yok edilmelidir.

- 12 Eylül'den bu yana fabrikalarda keyfi işten çıkarma salgın durumdadır. İş kanunu, keyfi işten çıkarmaları önleyecek biçimde yenilenmeli, işçinin böyle durumlarda başvuracağı bir yargı organı yaratılmalıdır.

- Bugün İş ve İşçi Bulma Kurumu'na kayıtlı işsiz sayısı 1 milyondur. Gerçek işsizlerin sayısı ise 3 milyondur. Tüm toplumu çürüten bu afetin önüne geçilmelidir.

- Sendikaların ve tüm işçi kuruluşlarının uluslararası

ilişkileri üzerindeki tüm engeller ve sınırlamalar kaldırılmalıdır.

- Emekli olduktan sonra yeniden çalışmaya başlayan işçilere sendikalaşma hakkı tanınmalıdır.

- Asgari ücret, gerçekçi bir biçimde aile için saptanmalı, altı ayda bir gözden geçirilmeli, vergiden muaf tutulmalıdır.

- Kiralar denetim altına alınmalıdır.

Bunlar işçi sınıfının en acil istemlerinin bir bölümüdür. Ve hiçbirimiz bizim icad ettiğimiz istemler değil, Türkiye sendikal hareketinin belgileri haline gelmiş istemlerdir.

Peki yoldaşlar, kısa bir süre sonra ara seçimlere girecek partilerin hangisi bu istemleri {bırakın tümünü), belli bir miktariyle gerçekleştirebilir? Hiçbirisi! Ayrıca ülkenin ortamı 25 Mart 1984 seçimleri ortamı değildir. O gün ülke bir yol kavşağındaydı. Bugün durum değişiktir. Ülke belli bir yoldan, belli bir tempoda ara dönemin sonuna doğru yürümektedir. Burjuva basının iddialarının tersine ara seçimler halkın bu iktidara karşı gerçek duygularını göstereceği bir platform değildir. Halkımız, yaşam dersini uzun yüzyıllar içinde almış bilge ve temkinli bir halktır. Seçim sonuçlarının yerinden oynatamayacağı bir iktidar elini pek göstermeyecektir. Demek ki bu seçimlerde kritik bir durum, desteklenecek bir taraf yoktur.

İşçiler ve komünistler seçimlerde seyirci mi kalacak? Tabii hayır. Seçim ortamını, yukarıda değindiğim ve değinmediğim sayısız sorunu halka daha fazla maletmek üzere değerlendirecektir. Bizim bu seçimlerde tutumumuz budur.

Burada bir parantez açayım. Öğrendik ki menşevikler bu seçimlere referandum önemi yüklüyorlarmış. Öyleyse ne yapılacağını açıkça söylemeleri gerekir. “İlerici,

demokrat adaylara oy verin”, “ANAP'a oy vermeyin” yetmez. Eğer bir referandum ise!

Menşeviklerden sonra, sosyal demokratlara da değinmenin yeridir. SHP için birkaç şey söylemek istiyorum. Antikomünistliği iyice açığa çıkan DSP'ye değinmeye gerek görmüyorum.

12 Eylül'ün sığağından yılmış çok sayıda sabık komünist, devrimci, hatta “gerillacı” bugün SHP'ye giriyor. Bunlar arasında belki küçük bir bölümü entrist emellerle (kaleyi içeriden fethetmek için), ama büyük çoğunluğu sarp yollardan yıldıgı için giriyor.

İşçinin Sesi, entrizmi çürümüş burjuva huyu sayar. Ayrıca *İşçinin Sesi*'nin hiçbir ferdinin bugünkü gibi bir SHP ile hiçbir ilintisi olmaz. Faturası sonradan ödenecek yardımlarla da işimiz yoktur. Sosyal demokrasiye, sosyalist enternasyonale kalbimizde ufacık bir anlayış olsaydı, resmi TKP'yi bırakıp dik yolları tırmanmazdık... *Sosyal demokrasi, işçinin dostu değildir. (abç-Ed.)* Öyleyse *İşçinin Sesi* de onun dostu olmaz.

Ve yoldaşlar, partimiz, “Türkiye'de demokrasi bir devrim sorunudur” derken ne kadar haklıdır. Biraz düşünen, yukarıda değindiğim işçi sınıfının en haklı, en masum istemlerinin bugün Türkiye'de bir devrim sorunu olduğunu görür.

Şimdi biraz da örgüt içi meselelere değinmek istiyorum.

II. III.Konferans kararları ve geline yer

1986 başlarında III.Konferans yapıldı. Bu konferans partimiz açısından son derece önemli oldu. Ülke içi ve parti içi koşullar açısından tam gerekli bir anda toplandı.

Özellikle partimiz açısından nasıl bir ortamda toplandığını daha iyi yerine oturtabilmek için III. Konferans ana kararından “partinin gelişimindeki özgüllükler” bölümünü özetle okumak istiyorum. (79'dan beri nasıl bir yol geldiğimizi ve nerede durduğumuzu biraz daha iyi yerine oturtabilmek için.)

“Eski parti içinde ideolojik-siyasal tartışma, Temmuz 1979'da kamuoyu önünde açık tartışmaya, savaşıma dönüştü.

“Hemen ardından başlayan 'atmalar', yığın örgütlerine liste asmalar ve radyo duyuruları, örgütlenme çalışmalarını getirdi. 1979 sonunda Türkiye'de Örgütlenme Komitesi kuruldu.

“Son derece dar bir kadro oportünizme başkaldırmıştı. İlk yapılması gereken (ve bir komünist partisi için her zaman başta gelen görev), ideolojik-siyasal görüşlerimizi sunmaktı.

“Bu nedenle, tüm kadro bu göreve sarıldı. “O sırada devrimci durum vardı. Türkiye'de 14 bin gazete dağıtılıyordu. Ortam, *İşçinin Sesi* kadrosunun bilgisi, denetimi dışında, kendiliğinden insanlar getirdi.

“Bu insanlar kendi motifleri, alışkanlıkları ve fikir yapıları içinde, kendi arkadaş çevreleri ve 'doğal lider'leri ile geldiler ve partide aynı 'hiyerarşi' içinde yer aldılar. Kendiliğinden bir örgütlenme oldu. Bu durum, 'partiye tek tek üye alınır ve parti yukarıdan aşağıya kurulur' diyen Leninci ilkelerle çelişti ve bugünlere dek süren bazı önemli bozukluklara kaynaklık etti.

“Şubat 1980'de, Örgütlenme Komitesi'nin kuruluşundan 1-2 ay sonra, I. Konferans toplandı. Amacı, bu kendi 'hiyerarşisi' içinde gelen gurupları İşçinin Sesi

anlayışı içinde yoğurmak, düzgün bir örgütlenme kurmak, kendiliğinden ve alttan örgütlenme zaafını gidermekti. Fakat o tarihlerde Türkiye ortamı hızla geriye kayıyordu. Tutuklamalar başladı. Hızla yapılması gereken ve bizim de ilk kez yapacağımız bazı işler öne çıktı. Bunları yaptık ama I.Konferans'ın amacı gerçekleştirilemedi.

“12 Eylül 1980'de, daha örgütler yerine oturmadan, gelenler İşçinin Sesi anlayışıyla bütünleşmeden faşizm geldi. Dolayısıyla, faşizm öncesi örgütlü yaşam, toplam 8 aydır! Böylece örgütlenme aşaması, faşizm dönemine denk düştü. Burada, öteki örgütlerde olmayan büyük bir güçlük söz konusudur.

“Faşizmin gelişinden 5 ay sonra, Şubat 1981 'de II.Konferans toplandı, faşizm tezlerimizi ve düzenli geri çekilişi karara bağladı.

“Faşizmin çözülüşü, 1982 Anayasası'yla, demokrasi oyununa geçilmesiyle başladı. 1983 Mayıs'ından sonra siyasal partilerin kuruluşu, 6 Kasım 1983 genel seçimleri ve asıl olarak 25 Mart yerel seçimleri çözülüşünün önemli ivme noktaları oldu. Yerel seçimlerin sonucunda, çözülüşün etkileri iyice belirginleşti, denge döndü. Bu nedenle şu saptamayı yapabiliyoruz: 1980-84 arası, tüm devrimci hareketin erime yıllarıdır. Yine de, düzenli geri çekilişi başaramasaydık bugün erimekten değil, yok olmaktan konuşurduk.

“10 Eylül 1984 konuşmasıyla örgüt yeni ortama psikolojik ve fizik yönden hazırlanmaya geçerken, “Kayboluş Yolu” yıkıcılığı çıktı. Örgütün enerjisi içe döndü. Etkileri 1985 başlarına dek sürdü.

“Hemen ardından kongre hazırlıkları başladı. 1985 Nisan'ında partimizin 5.Kongresi toplandı ve örgüt yaşamında eski dönemle kopuşu ve yeni dönemi resmen başlattı.

“Mayıs 1985'ten Eylül 1985'e dek 4 ay, Türkiye'de hem örgütsel, hem teknik açılardan önemli adımlar attık. Öte yanda büyük güçlüklerle karşılaştık. Avrupa'dan giden yoldaşlar ülkeye kolay uyum gösteremiyorlar, ülkedeki yoldaşların çoğunluğu faşizm yıllarının etkisinden sıyrılıp halkın arasına giremiyorlardı. Fakat işler yine de ilerliyordu.

“Eylül 1985'te yeni bir darbe geldi ve Ocak 1986'ya dek tüm çalışmaları en aza indirmeyi gerektirdi.

“Yeni örgütlenme dönemi 10 Eylül 1984 konuşmasıyla başlamıştı. Fakat hem yukarıda kısaca özetlenen gelişmeler, hem örgütlenmenin anlayışını geliştirme zorunluluğu, dönemi Ocak 1986'ya kaydırды. Faşizm yıllarının ardından partinin bazı kesimlerinde rüzgara karşı koşmanın verdiği anlaşılır bir yorgunluk vardı. Yeni görevlere hevesli partililerin bir bölümünde ise Türkiye'nin bugünkü ortamına, dolayısıyla işçiye ve işçi ideolojisine ters görüşler vardı. Günün görevlerine istekli ama öğrenci solundan hâlâ kurtulamamış anlayışlar vardı. Bunları düzeltmek, dönemin istediği örgütlenme anlayışını geliştirmek gerekiyordu. Ocak 1985'ten bu yana bu görevi yoğun olarak III.Konferans'a dek sürdürdük.

“Dolayısıyla, partimiz için, yeni dönemin gerektirdiği örgütsel çalışmayı yürütme, asıl olarak Ocak 1986 tarihiyle gündeme geldi. “1979'dan 1986'ya böyle bir süreçten geçtik.”

İşte III.Konferans, Türkiye'de koşulların değiştiği, parti için ilk gerçek örgütlenme döneminin açıldığı bir sırada toplandı.

Konferans'ı şu cümlelerle kapattık.

“Konferans'ta kapsamlı bir değerlendirme yaparak, eksikliklerimizi, zaafılarımızı, güçlü yanlarımızı, atmamız gereken adımları bilince çıkardık, belirledik. Bu başlı başına bir adım oldu. Şimdi ikinci ve daha önemli bir adıma sıra geldi. Söylediklerimizi gerçekleştirmek. Aşçının ölçüsü pişen yemektir.”

Ve Konferans'ta, 6 ay sonra çalışmaların getireceği ilk sonuçları değerlendirme, yapabildiklerimizi ve yapamadıklarımızı saptama, Türkiye ortamının örgütsel stratejide istediği değişiklikler varsa, onları yapma ve gelecek 6 ayın en önemli görevlerini saptama kararı almıştık.

Bugün Konferans'ın 6. ayıdır, söylediklerimizi yapmanın zamanıdır.

III.Konferans'tan sonra yapılanlara geçmeden önce bir parantez daha açalım. Konferans'ın partide saptadığı 8 temel eksiklik ve 5 temel başlıca üstün yanı da hatırlayalım.

1. Parti örgütünün, genel sınıf bileşimiyle sınıf ve partiğin ideoloji-siyaseti arasında fark vardı. İşçi sınıfının partisi olan komünist partisinde işçilerin sayısı azdı.

2. Parti çalışmalarının bütününde yeterince merkezi bir işleyiş yoktu.

Orta yönetimin elinde tehlikeli bir enformasyon tekeli oluşmuştu. Ne üst alttan, ne alt üstten tam bir bilgi sahibi olamamaktaydı.

3. Türkiye'de ciddi bir örgütlenmemiz yoktu ve

yetişkin kadro ağırlığı Avrupa'daydı.

4. Üst yönetimle parti komiteleri arasında düzenli toplantı yapılmamaktaydı.

5. Örgütsel çalışma ve eylem anlayışında bozulma vardı. Türkiye'ye dönük olarak ses getiren, gazetelere geçecek eylem anlayışı, Avrupa'da hizmet götürme anlayışı. Bu iki ters ucun gelişmesiyle, temel komünist parti çalışması olan gazete temelinde, *işçi içinde* çalışma bilinçlerde geriye kaymıştı.

6. Merkezden mali yardım bekleme anlayışı gelişmişti. Oysa yerleştirmemiz gereken anlayış şudur: Partili hem kendi yaşamını üretir, hem partiyi kurar ve güçlendirir. Her parti örgütü olanaklarını kendi yaratır ve gelirinin %25'ini merkeze gönderir.

7. Profesyonellik anlayışında bozulma olmuştu. Komünist partisi, hangi “devrimci” gerekçeyle olursa olsun, yaşamını üretmeyenden, üretmek istemeyenden korkmalıdır. İster fabrikada, ister parti profesyoneli olarak, önemli olan insanın aldığının karşılığını emek olarak ortaya koymasıdır.

Yaşamını parti profesyoneli olarak üreten insanın haftada en az normal bir işçi kadar işi olmalıdır.

8. Eski adıyla “Üst Büro”, yeni adıyla MYB üyeleri yıllar içinde örgütün çeşitli alanlarının sekreterliğini üstlenir oldular. Bu, organı, genel parti örgütlenmesiyle gün güne ilgilenemez bir duruma soktu. Örgüt görevi ve merkezi denetim ortada kaldı.

Partimizin III. Konferans'da vardığı noktada sahip olduğu güçlü yanları da şöyle ana başlıklar altında toplayabiliriz:

1. Partimizin en güçlü olduğu alan, ideoloji ve siyaset.
2. Bunlarla bağlı olarak, merkez organ ve

yayınlarımızdır.

3. Deneyimli ve yenilikçi, hatalardan öğrenebilen, teorik derinliğe sahip liderlik vardır.

4. Kökenine, kültürünün yanlış yanlarına rağmen, nitelikli ve adanmış bir kadromuz vardır.

5. Tüm partide modern yöntemlerle çalışma ve teknoloji kullanımı yaklaşımı vardır.

III. Konferans'ın stratejisini de şöyle bir cümle ile özetleyebiliriz: Örgütün güçlü yanları ile yürümek ve bu arada zayıf yanları düzeltmek için önlemler almak.

1. Kısa döküm

Şimdi Konferans ana kararının 9.bölümünü birlikte ele alalım ve geçen 6 ay içinde yapılan ve yapılamayanları görelim.

Liderlik

1. Parti üst yönetimi, genel örgüt ve denetim görevindeki boşluğu giderici yönde örgütlendi.

- Genel Sekreterlik Bürosu kuruldu, 2 MYB, 1 MK üyesi, 2 MK dışı üye her gün birlikte düzenli çalışıyor.

- Günlük işleri sürekli üstlenen bir organın oluşmasıyla MYB gündemi daha çok siyasal konular üstünde yoğunlaştırılmaya başlandı.

2. Genel Sekreter komitelerle düzenli aralarla görüştü.

- İngiltere, Fransa, Öncü, İzmir, İstanbul, Basın-Yayın. Teknik, Berlin örgütleri ile görüştü.

- Frankfurt, İsveç örgütleri ile görüşemedi.

3. MK'da yeni düzenleme getirildi, işlevsizlik kaldırıldı.

- 3 kişi hem MK, hem parti üyeliğinden çıkartıldı. (Biri Türkiye'de görev yapmayı kabul etmeyen, biri ısrarla gevşek çalışan ve siyasetten ayrılmak isteyen biri daha.)

- Bazı yoldaşlar için yeni çalışma alanı belirlendi.

4. Kadro değerlendirmede hafızadan daha objektif araçlar kullanmaya geçildi.

Yayın

1. Yazı ve örgüt kadrosu güçlendirildi, yeni iş bölümü ve yetki-sorumluluk devri getirildi. Sürdürülmesi gerekiyor.

2. Türkiye kaynaklı yazılar arttırıldı. Daha da arttırılmalıdır.

3. İşçide duyarlılığın arttığı konularda yazıların arttırılması kararı başarıyla uygulanıyor.

4. Görüşlerimizi toplayan derleme dizisi başlamadı.

Kadrolar

1. Bu dönem içinde partiye öğrenci kadro alınmadı. Öğrencilikten gelenlerin yaşamlarını üretmelerine dikkat edildi.

2. Avrupa'da çok az yeni üye alındı. Hepsi işçidir.

Türkiye'de yeniden bağ kurulan ve yeni alınanların tümü işçidir.

3. Gazete temelinde eğitime dikkat gösterildi. İyi bir gelişme sağlandı.

Örgütsel çalışma

1. Fabrikalara işçi olarak girme işi düşünüldüğü biçimde uygulanamadı. Somut durum, bilmediğimiz çeşitli güçlükler çıkardı.

Yerleşmeye başlamış bir parti çalışmasının olduğu Ege'de uygulanmaya başlandı.

Radyo yayını yapılmadı.

2. İleri teknikle iletişim bazı bölgelerde uygulanıyor, bazı bölgelerde alt yapısı sağlanamadı.

Türkiye'de yerel bildiri çıkmadı.

3. Avrupa'da yer değiştirme ve düzenleme yapıldı. Karar hakkıyla uygulandı.

4. Konferans'ın en önemli kararlarından biri, Merkez Organ'ın ülkede basımı başladı.

Basım ve dağıtım için yeni teknikler geliştirildi.

Yayın, basım ve dağıtım ağının ayrı bir örgütlenmeye kavuşturulması için planlama yapıldı. Kadro ayrıldı.

5. Avrupa'da İMG'ler kuruldu. (İsveç, Frankfurt, İngiltere.)

6. Türkiye'ye bazı kuruluş çalışmaları için yapılan yardımın dışında örgütlere mali yardım yapılmadı.

Olanakların merkeze aktarılması bilinci yükseliyor. Belki en üst noktaya yükselmedi ama yükseldi.

- Türkiye fonu düzenli toplanıyor.

- Merkez %25'lerinde bazı aksamalar var.

7. Profesyonellik kesin kurallara bağlandı. Sayısı azaltıldı.

8. Üye alımında titizlik arttı ama tüzük-program sınavı uygulanmadı.

9. Merkezi bilgilendirme alanında ilerleme oldu. Düzenli raporlar geliyor. Düzenli enformasyonda aksama var.

Enformasyon alışverişi hücrelerde sürekli gündem maddesi haline geliyor.

10 . Çeşitli yerlerde yazılı sorular-yanıtlar temelinde gazete üstünde eğitim başladı. Geliştirilmeli.

Parti okulu kurulmadı ama Türkiye'ye gönderilen kadroların tümüne ve Türkiye'de çalışmakta olan bazı yoldaşlara GSB'nin hazırladığı eğitim planı ve eğitim notları temelinde eğitim verildi. Sınavlar yapıldı. Bu eğitim 3 alanda veriliyor:

1. İdeolojik eğitim
2. Uyum eğitimi
3. Teknik eğitim

Böylece bir temel eğitim program yapısı ortaya çıktı.

11. Sempatizanları işe katmak için, somut bir iş çerçevesinde iş yapacak guruplar kurulması yolu izlendi. Frankfurt, İsveç, İngiltere'de uygulanmaya başlandı.

12. Legal yayınevi ve yayın için bir girişimde bulunulmadı.

6 ayın en önemli kazanımları

1. Avrupa örgütleri reorganizasyonu.
2. Türkiye'ye kadro aktarımı.
3. *İşçinin Sesi* ülkede basılmaya başlandı.
4. İşçi yönetici sayısında artış. (Önemli gelişmelerden biridir.)
5. Yeni üyelerin tümü işçi.
6. Merkezi çalışma ve denetimin MYB, GSB eli ile yükseltilmesi.
7. Profesyonellik kesin kurallara bağlandı. Azaltıldı ama yapılan iş düşmedi, arttı.

2. Önümüzdeki dönemde (6 ayda) yapılması gerekenler

Bu hedeflerin tümünü önümüzdeki 6 ayda gerçekleştirebileceğimizi sanmıyoruz. Ayrıca, aşağıdaki hedeflerden başka Konferans direktifleri de vardır.

Yalnız aşağıdaki liste önümüzdeki 6 ay için en önemli görevlerdir. Mümkün olabilen en çok sayıda gerçekleştirmeyi hedeflemeliyiz.

A. Hiç başlanmamış görevler

1. Görüşlerimizi toplayan derleme dizisi başlamalı.
2. Propaganda-ajitasyon araçları çeşitlendirilmeli.
3. Pilot işçi bölgelerinde örgütlenme hemen hemen kendiliğinden bir süreç olarak gidiyor. Bunu düzeltmeliyiz.
4. Parti hücrelerini işçi sınıfının içine yerleştirme de öyle.
5. Fabrikalara işçi olarak girmek son derece güç. Bu güçlükleri aşmanın yollarını geliştirmeliyiz.
6. Yeni stratejiyi destekler biçimde radyo yayını yapılmalı.
7. Yerel bildiri çıkartma Türkiye'de hiç uygulanmadı. Bu 6 ay içinde uygulanmalıdır .
8. Program ve kitapların Türkiye'de basımına başlanmalı.
9. Üye alımında tüzük-program sınavı uygulanmalı.

B. Birazıyla gerçekleştirilmiş görevler

1. Türkiye örgütlerinin merkezle iletişiminin ileri teknikle kurulmasında bekleyen görevleri gerçekleştirmeliyiz.
2. İllegal dağıtım ağı için kadrolar ayrıldı, plan hazırlandı, eğitim verildi ancak bu işin örgütü ve işleyen bir mekanizması henüz ortaya çıkmadı.
3. Merkezi bilgilendirmede , haberleşme ve rapor yazmada epey yol alındı ancak hâlâ çok aksama var.

4. Üyelerin düşüncelerini Genel Sekreterliğe yazması teşvik ediliyor, ancak örgüt işleyişinde henüz yerleşmiş değil.

5. Enformasyon alışverişinin etkinleştirilmesi de eski döneme göre düzelmeye başladı ancak enformasyonun düzeni ve içeriğinin doğruluğu açısından yapılacak çok şey var.

6. Türkiye'de yönetici olarak görevlendirilen ya da Avrupa'dan Türkiye'ye giden kadrolara verilen eğitim parti okulu yönünde bir başlangıç sayılabilir. Bu kadarı ile bile sonuçları umduğumuzdan çok iyi. Sürdürülmeli. Daha da geliştirilmeli.

7. Sempatizanları işlere katma yönünde daha yoğun adım gerekli.

C. Gerçekleştirilmiş ancak odaklaşmanın sürdürülmesi gereken görevler

1. GSB'nin günlük düzenli çalışması.

2. Genel Sekreter'in komitelerle düzenli aralarla toplanması.

3. MK'da işlevsiz üye ortaya çıkmaması.

4. Arşiv ve bilgisayarın üye değerlendirmede daha etkin kullanımı.

5. Merkez Organ yazı kadrosunun işbölümü , görev-yetki devrinin geliştirilmesi.

6. Türkiye kaynaklı yazıların arttırılması.

7. Yazıların programla bağının arttırılması.

8. Kadroların işçileşmesi.

9. İşçi üye kazanma.

10. Gazete temelinde eğitim.

11. Türkiye'ye kadro gönderme.

12. Türkiye basımını geliştirme.
13. Profesyoneller üzerindeki titizliği sürdürme.

3. Geçirilen 6 ayın örgütsel stratejide istediği değişiklik

Konferans öncesi hazırlıklar sırasında sendikaları kapılmış, paylaşılmış, içinde çalışmanın o gün için verimli olmayacağı yerler olarak ele almıştık. 6 ayın çalışmaları bu fikrin kökten yanlışlığını gösterdi. En ilerisinden en gerisine her, ama her sendikada çalışma olasılığı var. Çalış çalışabildiğin kadar. Yeter ki çalış. Önümüzdeki 6 ayın çalışma hedefleri içine sendikaları da almalıyız.

Yalnız, örgütümüzün bugün durduğu noktada, bugünkü gücü ve olanakları içinde sendikal çalışmaya eğilecek yoldaşlara birkaç şey söylemek istiyorum.

DİSK'in faşistler tarafından kapatılmasının hemen ardından *İşçinin Sesi* şunları söyledi: Yapılması gereken, DİSK'in üzerindeki yasakların kalkması için mücadele etmek, kurulma hakkını istemek ama yeni bir DİSK kurulmasını istememek, işçileri Türk-İş'te birliğe çağırmaktır. Türkiye'de sendikal birlik Türk-İş'te sağlanmalıdır. Devrimci hareket içinde bunu söyleyen bir başka örgüt çıkmadı. Bu şekilde 5 yıl geçti, köprülerin altından çok su aktı ve 200.000 DİSK'li işçi Türk-İş'e girdi. Bugün gerçekten büyük bir fırsat var işçi sınıfının önünde. Sendikal birliği Türk-İş'te sağlama şansı var. DİSK'in de olmayan, işçi sınıfının olan o savaşı gelenekleri Türk-İş'e taşıma, Türk-İş içinde büyütme şansı var.

Türk-İş'e örgüt olarak saygı göstermeden, Türk-İş'te birlik çağrısı sahtekarlıktan başka birşey olmaz. Türkiye işçi sınıfının sendikal birliği Türk-İş'te sağlanmalıdır diyen bir

hareket Türk-İş'i örgüt olarak saymak zorundadır. Bu da yönetime karşı belli bir tavır gerektirir. Yönetimini reddederek örgütü tanımanın imkanı yoktur. Bunun olabileceği zamanlar gelebilir ama o örgütün içinde mücadele ile gelebilir, dışarıdan konuşma ile gelmez.

Bakın Lenin, Bolşevik Partisi'nin 1922'deki 11. Kongresi'nde, işçiye ulaşmak için verilebilecek, verilmesi gerekli olan, zorunlu olan ödümler için neler diyor:

“İkinci ve ikibuçuğuncu Enternasyonal temsilcilerinin baskısı ile Komünist Enternasyonal uluslararası burjuvaziye siyasal bir ödün vermiş ve karşılığında hiçbir ödün koparmamıştır.

“(...)

“Buradan çıkarak onların imzaladıkları anlaşmayı yırtıp atmamız mı gerekmektedir? Hayır, sanının böyle bir sonuç çıkarmak yanlış olur. Anlaşmayı yırtıp atmamalıyız. Yapmamız gereken, bu seferinde burjuva diplomatlarının bizimkilerden daha hünerli çıktıklarını ve gelecek sefere, eğer giriş ücreti önceden saptanmamışsa, daha ustaca pazarlık, manevra yapmamız gerektiğini anlamamızdır. Karşılığında uluslararası burjuvaziden, Sovyet Rusya'ya, ya da uluslararası proletaryanın kapitalizme karşı savaşılan öteki bölüklerine aşağı yukarı eşit miktarda ödün almadan, uluslararası burjuvaziye ödün vermemeyi kural olarak koymalıyız.

“(...)

“Eğer komünist temsilciler binaya girişte, az da olsa konuşma yapma fırsatını buldukları, şimdiye dek reformistlerin özel 'malı' olmuş işçiler için çok para ödedilerse, böyle bir yanlış gelecek sefere

düzeltilmelidir. Ama bu iyi korunan parmaklıklı binaya giriş için tüm koşulları, ya da ödemeyi reddetselerdi, bu kıyaslanmayacak daha büyük yanlış olurdu.

“ (...)

“Olaylar ne olursa olsun, bize kapalı olan binada bir gedik açtık. ... İtalyan komünistlerinin ve Fransız komünist ve sendikalistlerinin bir bölümünün düştüğü büyük yanlış, kendilerinin öğrendiği bilgiyle kendilerinin tatmin olmalarıdır. Onlar, İkinci ve İkibuçuşuncu Enternasyonal temsilcilerinin ve aynı zamanda Paul Levi, Serati ve ötekilerinin burjuvazinin çok kurnaz ajanları ve etki araçları olduklarını yeterince bildikleri için kendilerinden memnundurlar. Ama bunu gerçekten bilen ve önemini gerçekten anlayan halk ve işçilerin sayısı İtalya'da, Britanya'da, ABD'de ve Fransa'da kuşkusuz azınlıktır. Komünistler kendi yağlarında kavrulmamalıdır, burjuva temsilcilerinin işçileri etki alanında tuttuğu yasak binalara sızmayı öğrenmeli, fedakarlık yapmaktan çekinmemeli ve yanlış yapmaktan korkmamalıdır. Her yeni ve güç girişimde yanlışlar yapmak kaçınılmazdır. Bunu anlamayı reddeden, bunun nasıl yapıldığını öğrenmeyi istemeyen komünistler işçilerin çoğunluğunu kazanmayı umamazlar. En azından çoğunluğu kazanma işine engel oluyor, onu yavaşlatıyorlardır. Komünistler ve işçi devriminin gerçek savunucuları için bu kesinlikle affedilemez.” (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, İngilizce basım, c.33, s.332-333)

Türk-İş yönetiminin durumuna gelince, Türk-İş yönetiminde de değişiklik var. Bunun çeşitli nedenleri var.

En temel nedeni işçi sınıfının içinde bulunduğu durumdur. İşçi sınıfında rüzgar soldan esiyor. Sendikacılar, tabii ki sınıfının güçlü istekleri yönünde tavır almak zorundadırlar.

Sonra Türk-İş'in karşısında DİSK'i açma çalışmaları var. Türk-İş yönetimi kendi örgütsel çıkarları için DİSK'in açılmasını istemiyor. (Ama Türkiye'de devrim mücadelesinin uzun erimli çıkarları da DİSK'in açılmasını istemiyor.)

Şimdi Türk-İş yönetimi böyle bir durumda ne yapabilir? DİSK'i açmak isteyen küçük bir sosyal demokrat gurup var ama DİSK'e üye olabilecek geniş taban sosyal demokrat değildir, militan sendikal hareket isteyen işçilerdir. Önemli olan, militan sendika isteyen o geniş işçi kesiminin DİSK'e gitmesini önlemektir. Nasıl? İşçinin istemlerine daha fazla kulak vererek ve eyleme geçerek. Yoksa Türk-İş'i beğenmeyen geniş işçi yığını bir sendika arayacak ve sosyal demokratların tuzağına düşecektir.

Türk-İş yönetiminin bugünkü durumunu böyle özetlemek gerekir. Çeşitli son derece güçlü faktörler Türk-İş yönetiminin tutum değiştirmesini zorunlu kılıyor.

Sendikalarda çalışma derken yoldaşlar, bir noktaya daha dikkati çekmek istiyorum. Hem tarih hem akli selim şunu baştan kabul etmeyi gerektiriyor. Ülkede sınıf ayağa kalkmamışken, devrimci durum dışı bir yaşam giderken bu daima komünistlerin isteğinden daha sağda, daha reformisit, uzlaşmacı bir sendika demektir. İşçi sınıfı (geneliyle) komünistlerin hattına ülke ayağa kalktığı zaman gelir. O zamana kadar uzlaşmacı almasıklar içinde yürüyecektir. Teker teker bu almasıklar devrilecek, sonunda komünist almasıklar kalacaktır geriye. Bunun dışı hayaldir. Önce en kolay almasıkları denemeden hiçbir sınıf en keskin almasığı en başından almaz. Bir sınıf o duruma

geldiği zaman ise komünist partisi de iktidara gidiyor demektir. Bunun için sendikaların hangi çizgiyi izlediğine bakmadan komünistler içinde çalışırlar ve sendikaları zorlamaz, bölmeye çalışmaz, iteklemesler. Geleceğin kendilerinden yana olduğunu, işçilerin er geç komünist görüşlere geleceğini çünkü onlar iyi bilirler.

Sonuç: Konferans kararları hızla uygulanmaktadır. 2 bölgede yeni tutuklama, 20 kadar tutuklamaya rağmen oldu bunlar.

* * *

Size hepimizin çok sevdiği, çok saydığı bir yoldaşımın hapisten yolladığı 66. yaş şiirini okumak istiyorum. (...)

Kısaca özetlediğim bu gerçekleştirilen görevler için, o kolayca söylenen cümlelerin ardında ne büyük özveri ve alınteri yattığını belki en iyi bilen yoldaşınız olarak, hayır hiçbirinizi kutlamıyorum, ama şunu diyorum: Doğru yoldayız! Hızımızı düşürmeyelim, birbirimize daha sıkı kenetlenelim, işçiyle daha sıkı kaynaşalım. Doğru yoldayız!

Yaşasın Türkiye işçi sınıfı

Yaşasın devrim!

Yaşasın komünizm!

İşçinin Sesi Sayı 313 22 Eylül 1986

KAVGA ve YORUM

Yaklaşan Türkiye devrimi ve 1987’de Türkiyeli bir komünist olmanın anlamı

12 Eylül ile gelen faşizm çoktan çözüldü, yerine yığınlar açısından demokrasi anlamı taşımayan bir burjuva demokrasisi kuruldu. Ülkede kapitalizm ölçüleri alt üst eder biçimde yaygınlaştı ve derinleşti. Devlet tekel kapitalizmi büyük sıçrama geçirdi. Ama emperyalistleşme, bölgenin alt emperyalist gücü olma hedefi gerçekleşmedi. Ekonomik bunalım aşılmadı, derinleşiyor, toplumsal ve siyasal bir bunalıma büyüme işaretleri veriyor. Tekeldışı burjuvazi bir yana, tekelci burjuvazi bölündü ve kolayca birleşebileceğe benzemiyor.

Tüm bunlar ülkemizde yeni ışıklı günlerin, yaklaşan Türkiye devriminin işaretleridir. Resmi TKP'nin memurları bizi hayalcilikle, solculukla, teröristlikle de suçlasalar bu böyledir.

Bir komünist her dönemde taktiğini, tutumunu nesnel olgulara, sınıflara, sınıfların çıkarlarına dayandırır. Toplumsal ve ekonomik tabandan koparılmış, sınıf çıkarlarıyla bağı köreltilmiş bir “manevra” anlamında taktik belirlemez.

Bugün Türkiye’de koşulların istediği komünist tutum nedir? Tek cümleyle “pişmiş aşı su katmaktır.” Yani “ulusal, ulusal, ulusal demokrasi”, “ulusal devlet”, “ulusal ordu”, “ulusal yargıç”, “ulusal bayındırlık”, “ulusal otobüs” aşına soğuk suyu boca etmektir.

Bu görev şöyle somutlanır:

1. Tekelci burjuvazinin liberal bile olamayan partisi DYP'nin, tekeldışı burjuvazinin kendi liberalliklerinden korkan partileri SHP ve DSP'nin, salkım saçak bir kalabalık olan küçük burjuva devrimci demokratlarının ve işçi aristokrasisi ve bürokrasisi ile küçük burjuvaziyi temsil eden resmi TKP'nin hatalarını, suçlarını, ihanetlerini ısrarla, inatla eleştirmek, işçi sınıfına anlatmak.

2. Bilinçli proleterlerin gerçek komünist partisini geliştirmek, güçlendirmek ve yetkinleştirmek (gazetesiyle, basımıyla, araç ve gereçleriyle ve öğrenmesi gereken her çeşit savaş yöntemiyle).

Böylece, ekonomik-toplumsal bunalıma, açlığa, işsizliğe, sömürüye karşı işçi sınıfının kapsamlı, devrimci yanıtını vermek. Bu söylediklerimiz resmi TKP için “propaganda”dan, yani “boş oturup devrimi beklemekten”, hatta hatta “burjuvazinin kuyruğuna takılmaktan” başka birşey değildir. Biz de diyoruz ki, bunlar bugünün Türkiye'sinde en pratik, tek pratik devrimci çalışmadır. Bunun ötesinde herşey ham hayaldir.

Öyledir, çünkü devrimci amaç bugün yalnızca ve yalnızca burjuva siyasetçilerinin, küçük burjuva devrimcilerinin, resmilerin etkisiyle yerinde saymaktadır.

Bu gerçeği gizlemek ve bu durumu sürdürmek için menşeviklerin uydurdıkları “nesnel koşulların yetersizliği”, “dış etkenler”, “demokrasizlik”, “sınıfların henüz tam oturmamışlığı”, “işçi sınıfının güçsüzlüğü”, “burjuvazinin terörü” vb. gibi nedenlerle değil, yalnızca işçi ve emekçide bu melun çevrelere hâlâ belirli bir güven olduğu için yerinde sayıyor.

Bu hainlerin yalanları, Kutlu'nun "birkaç milyon"²¹ diyerek küçümsemesinin tersine, en az 15 milyonluk bir yığın olan Türkiye işçi sınıfı içinde ezilmeden bugünkü ortamdan ileriye dolu dizgin devrimci kavgaya, devrime yürünemez. Bu da ancak ideolojik çalışmayı yükselterek, işçi ile kaynaşarak, partimizi güçlendirerek ve geçmiş deneylerin derslerini doğru çıkarıp yaygınlaştırarak yapılabilir.

Kısacası, işçi sınıfını burjuvazinin, küçük burjuvazinin ve resmilerin "ulusallık" ve "burjuva demokrasisi" şehvetinden kurtarmak, 1987'nin en devrimci, tek devrimci pratik görevidir. Bundan daha devrimci, bundan daha pratik görev yoktur.

Burjuvazinin, tarih sahnesine çıktığından bu yana, emekçi halkı sömürü ve baskı altında tutmak için kullandığı başlıca iki yöntemi vardır. Birincisi, açık zorbalık, şiddet yöntemidir. Türkiye halkı, cumhuriyetten önce de sonra da, bu yöntemi uzun dönemler boyunca kıyasıya yaşadı. Belki en ağırlığıyla da 12 Eylül faşizmi yıllarında yaşadı. İkincisi, havuç yöntemidir. Bu yöntem aldatma, halk dalkavukluğu, güzel laflar, tonlarla vaat, önemli alanlara hiç değinmeden

²¹ Haydar Kutlu, son yazılarında, işçi sınıfımızı küçük ve güçsüz göstermek için elinden geleni yapıyor. Bir yerde de, sayıları "birkaç yüz bini geçmeyen proleter çekirdek" ile, "birkaç milyonu geçmeyen ve küçük işletmelere dağılmış işçi sınıfı"ndan söz ediyor.

Şimdi, bu her cümlesinde bir "bilimsellik" sözcüğü geçiren, çok bilgili ve bilimsel genel sekreter Haydar Kutlu'yu, tüm Türkiye devrimci hareketi ve işçi sınıfı önünde, **SÖYLEDİKLERİNİ KANITLAMAYA ÇAĞIRIYORUZ**. Göster Haydar Kutlu, proleter çekirdeğin "birkaç yüzbin", işçi sınıfının da "küçük işletmelere dağılmış birkaç milyon" olduğunu. Sayılarla göster, kanıtlarla. Son yazılarında fazlasıyla yaptığı gibi, enstitünün yazarlarından da istediğince yararlanmakta özgürsün. **KANITLA!**

Kanıtlayamazsan, işçiler o pratik zekalarıyla sana hakettiğin adı bulmada zorluk çekmeyeceklerdir.

önemsiz yönlerde küçük ödünlerle kendini gösterir. Bugünün Türkiye'sinin özgüllüğü (faşizmin çözülmesiyle başladı, 1987'de artarak sürecektir), son derece hızlı biçimde birinci yöntemden ikinciye geçilmekte oluşudur. Halkın şiddet yoluyla bastırılmasından vaatler ve yağcılıkla kandırılmasına. Demirellerin “demokrasi” demagogileri de ancak bu çerçeve içinde tam olarak anlaşılabilir.

Burjuvazi, birinci yöntemden ikinci yönetime geçişin gerektirdiği olanaklara sahip midir? Hayır, bu da bizim şansımızdır. Faşizm yıllarındaki çıplak zorbalıkta ısrar, sistem için bugün en tehlikeli seçenektir ve tekelci burjuvazi bunu görmüştür. Öte yanda, havuç yönteminin işleyebilmesi için gereken olanaklara sahip değildir. Öyleyse, demokrasi kavgasının hızla şiddetleneceği, yığınsal eylemlerin halkın her kesimi içinde yaygınlaşacağı bir dönemin eşiğindeyiz.

İşçi sınıfının ileri kesimleri arasında 1960'lardan bu yana gelen deneyleri doğru süzmüş bir kesim vardır. Bu kesimin, endüstri işçileri arasında geniş saygınlığı vardır. Bu kesim, 1987 yılında komünist görevimizi yerine getirmede üzerine yaslanacağımız, yaşam suyunu alacağımız temel güçtür.

Türkiye devrimi yaklaşıyor. Resmi strateji, başarısıyla da başarısızlığıyla da, bu devrimi önlemek içindir. Marks'ın, Engels'in, Lenin'in, entemasyonalist savaşçıların yolu ise devrimi göstermek, işçiyi kavgalar, direnişler içinde devrime hazırlamaktır. Nasıl bir ordu her silahı kullanabilirse, komünist partisinin de her yöntemi kullanmaya hazır olmasını sağlamaktır. Bizim yolumuzu, dünya çapında ve tek tek ülkeler düzeyinde burjuvaziyle işbirliği öneren bayat “modernlikler” değil, Marksizm - Leninizmin eskimez bilimselliği aydınlatıyor.

Resmi komünistler ve küçük burjuva sosyalistleri emekçi halka, tabii ki burjuvaziye güven duyması gerektiğini anlatacaklardır. Onların aldıkları görev budur. Komünistler ise, proletaryaya hiçbir şekilde burjuvaziye güvenmemesi gerektiğini öğretmek zorundadırlar.

1987 yılında devrimci kavganın özü budur. Hoşgeldin 1987!

İşçinin Sesi Sayı 320 14 Ocak 1987

EMAR VAKFI

KAVGA VE YORUM

Resmi amaçlar için dünü ve bugünü çarpıtmak

Resmi TKP son dönemde ilginç bir değişim içindedir. Bazı alanlarda, ev ödevini iyi çalışan uslu bir okul çocuğu gibi, dünya komünist hareketinin hattını eskiye oranla çok daha iyi yansıtmaktadır. Bazı alanlarda ise, ilk söylediğimizle de çelişmez, hızlı bir “TİP’leşme” içindedir.

Biz bu yazıda, resmi TKP görüşlerinin temel yönlerini, örneğin devrim stratejilerini, Türkiye’nin ekonomik-toplumsal yapısına ilişkin görüşlerini vb., ele almayacağız. Resmi amaçlar için dünü ve bugünü nasıl çarpıttıklarını göstermeye, bu çerçevede içindeki siyasal saptamalarını tanıtmaya çalışacağız.

1. Yakın tarih

Menşeviklerin yeni stratejilerinde yakın tarihi ele alışlarındak en ilginç yönleri sıralayarak başlayalım.

Tüm burjuva iktidarlara övgü

Yakın tarihi ele alıfta, menşeviklerin geçmişten farklı olarak vurgu kazanmış tutumları, birinci olarak, Atatürk’ten Demirel’e tüm burjuva iktidarlara övmeleridir. Son yazılarında buna çok örnek buluruz. Birini okuyalım.

“1980’e kadar Türkiye emperyalizme bağımlılık

çerçevesine rağmen ve bunun etkilediği biçimler altında, çarpık da olsa *sanayileşmede, modernleşmede* gözardı edilmemesi gereken bir yol almıştı. (...)

“NATO üyesi olmasına rağmen, genel hatlarıyla çok yönlü ve yumuşama yanlısı bir dış politika izleme eğilimindeydi.” (*Ulusal Demokrasi Programı*)

Tabii en gerici iktidarlar altında bile, hatta faşizm altında bile üretim güçleri gelişir. Mutlak anlamda gelişme olmadığında zaten o toplumda tufan vardır. Bu anlamda 12 Eylül faşizmi altında da, Özal demokrasisi altında da “yol alma” olmuştur. Ama bir komünist için söylenmesi gereken bu mudur? Böyle bir yaklaşım bugüne dek verilen savaşimleri anlamsızlaştırmaz mı? Gelişme ama nasıl, hangi sınıfların sırtından, ne pahasına ve ne kadar gelişme?

Demirel’e “özel övgü”

Cumhuriyet sonrası tüm burjuva hükümetlere övgünün yanı sıra, son dönem menşevik yazılarda DP-AP-DYP-Demirel hattına açık bir övgü vardır. Bu yazılan en üstünkörü okuyan insanın bile defalarca rastlaması kaçınılmaz olduğu için, bu övgüleri göstermeye gerek yoktur.

Yalnız ilginç olan, övgü sürecinde bu siyasal gücün sınıfsal konumunun değişmesidir. Hatırlarsanız, 12 Eylül öncesinde ve 12 Eylül sonrasında, resmiler cuntaya faşist demedikleri sırada Demirel baş düşmandı ve tekalcilerin temsilcisiydi. Amerikan emperyalizminin ülkemizdeki adamıydı. Bugün ise Kutlu şöyle diyor:

“DYP, ANAP'ın ekonomik programından rahatsız olan tekeldışı sermayenin ve ağırlıkla onların

kontrolündeki köy kesimlerinin oylarını almıştır.”

“Oylarını almıştır” anlamsız bir söz. Herkes işçinin, emekçinin oylarını alıyor. Hangi kesimin temsilcisidir? Alıntı bunu açık bırakıyor. Ama ardından gelen cümle yanıtı veriyor:

“Ne var ki, sonuçta her iki kesim de sermayenin kanatlarıdır.”

Demek ki, ANAP sermayenin bir kanadı, DYP öteki kanadıdır. ANAP tekellerin, DYP tekeldışı sermayenin temsilcisidir. Bir daha ve alıntının tümünü okuyalım.

“Deniliyor ki şimdi yakın olasılıkla ANAP ile DYP birleşecek ve iktidara geleceklerdir. Kuşkusuz böyle bir sonuç olasılık dışı değildir. Ancak DYP ile ANAP arasındaki çelişki sıradan değildir. *DYP, ANAP'ın ekonomik programından rahatsız olan tekeldışı sermayenin ve ağırlıkla onların kontrolündeki köy kesimlerinin oylarını almıştır.* ANAP kadroları geleneksel sağdan farklı olarak ülkemizin şimdiye kadar görmediği en işbirlikçi, en anti ulusal halk düşmanı bir kadrodur. Özal hükümeti gitse bile bu kadro kalacaktır. Çünkü emperyalizmin bu yeni kadroya gereksinimi vardır. *Ne var ki sonuçta her iki kesim de sermayenin kanatlarıdır.* Aralarındaki çelişki uzlaşmaz değildir. Ancak sorun başkadır.” (H. Kutlu, *Ülke Konferansı konuşması*)

12 Eylül geldikten sonra bile tekellerin temsilciliğini sürdüren Demirel, şimdi tekeldışı sermayenin temsilcisidir. İnsanlar sınıf değiştirebilir. Partimizde de çok yoldaş başka sınıftan gelmiş, başka sınıf için uğraşüyor. Ama Demirel bugün tüm AP kurmay kadrosuyla birlikte, aşağı yukarı tüm AP örgütüyle birlikte iş yapıyor. DYP denilen partiyle birlikte iş yapıyor. Öyleyse koca bir katman yer değiştiriyor.

Ekonomik ve siyasal yaşamda önemli gücü olan bir büyük örgütlenme, katman değiştiriyor!

Resmiler bu saçmalığı, Demirel'in bugünkü demagogilerine sığınarak savunmaya çalışıyorlar. Oysa Demirel'in bugün yaptığı, muhalefetteki her burjuva siyasetçisinin işçinin, emekçinin oyunu çalabilmek için yaptığı demagogidir. Sosyal devlet, demokrasi, vb. Ancak, hükümeti aldığında yapacağı, 24 Ocak programından çok farklı olmayacaktır. Bu “geleneksel sağ” bu büyük burjuvazi ülkemizde ne demokrattır, ne antiemperyalisttir, hatta düzgün bir liberal bile değildir. Bu kesimi menşevikler bugün demokrasinin savunucuları arasında sunuyorlar.

Cuntacılara övgü

Resmi TKP görüşlerinde yakın tarihle ilgili üçüncü ilginç yan, cuntacılara yapılan övgüdür. Ve bu övgü geniş de bir yer tutuyor. Nereden nereye geldik? Bir zamanlar böyle şeyleri ağıza almak ayıp sayılırdı. Şimdi korkusuzca cuntalar, Kemalistler övülüyor.

Menşeviklere göre, 27 Mayıs sırasında toplumumuzun önüne bir tarihsel fırsat çıkmıştı. Asker-sivil-aydın zinde güçlerle işçi sınıfının bağlaşıklığı fırsatı. Fakat bu tarihsel fırsat kullanılamadı. Çünkü, işçi sınıfı adına hareket edenler bu fırsatı yakalayamadı.

Şimdi, hem cuntacılara övgüyü anlatan, hem de birkaç şeyi daha yansıtan uzun bir alıntı okuyalım:

“O tarihleri yaşayanlar (60'ları yaşayanlar - R.Y.) işçi sınıfının öncülüğü ve sosyalizm konusundaki şiddetli tartışmaları hatırlayacaktır.

“Bir yanda işçi sınıfının öncülüğü, diğer yanda asker-sivil aydın kadro önderliği tartışılıyordu.

“(...)

“Artık kapitalizm geliyor ve hatta hızlı bir gelişme içine giriyor, işçi sınıfı büyüyor, örgütlenme ve mücadele yeteneği artıyordu. İşçi sınıfının öncülüğünü dışlamak doğru değildi. Demokratik ve devrimci sürecin gelişmesi için gelişen, diri yepyeni gücü görmek gerekirdi. 'Asker-sivil-aydın kadro öncülüğü' diyenler gelişen, güç kazanan *eğilimi* görmüyorlardı.

“Ancak, işçi sınıfının öncülüğü ve sosyalizm diyenler de *somut* durumda güçleri doğru değerlendiremiyor, doğru bir politik hat öne koyamıyorlardı. Oysa o tarihlerde 'asker-sivil-aydın kadro' denilen güçler hâlâ etkili idiler. Bu güçlerin sosyalist düşüncelerin gelişmesine olanak hazırlayan 1961 Anayasasını gerçekleştiren güçler olduğu unutuluyordu.” (H. Kutlu, *TKP ve Demokrasi Savaşı, II*)

Dikkat ederseniz, cuntacıların yaptığı hata gelişmekte olan işçi sınıfını, bu eğilimi görememektir. (Eğilim, egemen olan demek değildir, gelişmesi önlenmezse ileride egemenlik kazanacak olan demektir.) İşçi sınıfı temsilcileri ise o günkü güç dengesini düzgün değerlendirmiyor. Cuntacılar eğilimi, işçi sınıfı temsilcileri o günkü somut durumu görmezden geliyorlar. Devam ediyorum:

“Burada Doğan Avcıoğlu'ndan iki alıntı yapacağız. Önce şunu söylemeliyiz. Avcıoğlu Marksist-Leninist bir kişi değildi. Ama Marksizm'den şiddetli esinlenen, tutarlı bir devrimci demokrat, ulusal kurtuluşçu yurtsever birisiydi. Ülkemizin ender yetiştirdiği değerlerden biri olduğunu söylemeliyiz. Avcıoğlu'nun ülkemizin tarihiyle ilgili çalışmalarının çok

değerli olduğu ve 1960 ve 1970 sonrası dönemle ilgili analizlerinin *belirli ölçülerde günümüzde de geçerli olduğu kanısındayız*. Ne yazık ki, o şimdi yaşamıyor.”

“Öte yandan Avcıoğlu, ilginçtir, sol harekette en az dikkat verildiğini söylediğimiz, devrimin hazırlığı sorununa, yetersiz de olsa, en çok dikkati vermiştir. (Alıntı başlıyor-R.Y.)

“ ‘ ‘Proletarya Türkiye'yi kurtaracak' diyorlar. 'Peki proletarya Türkiye'yi kurtarana kadar ne yapacağız?' deyince dudak büküp geçiyorlar. Proletarya öncülüğü olmadan hiçbir ilerici adım atılamaz görüşünü savunarak entelektüel tembelliklerine bir gerekçe buluyorlar. (...)

“ 'Bu nedenle devrimci aydınlarımızın yalnızca proletarya türkûleri söylemekle yetinmeyip devrimci iktidarların somut sorunlarına eğilmelerini ve çözüm yolları getirmelerini beklemekteyiz. Fakat öyle görünür ki, sorunlarımıza somut çözümler getirmekteki ilgisizliğin bedelini Türkiye bir kez daha hayli pahalı ödeyecektir.'

“Bu alıntıyı özellikle seçtik. Görülebilir ki, Avcıoğlu 1971'de hâlâ proletaryaya yeterli güven duygusunu kazanmış değildir. Bu onun politik tahlillerinin büyük zayıflığının bir nedenidir. *Ancak, bunun dışında burada söyledikleri doğrudur.* “ (agy)

Yukarıdaki satırları yalnızca o tarihin cuntacılarına yapılan övgüyü kanıtlamak için almadık. Kutlu o satırlarda bugüne dönük sonuç çıkarmakta, Avcıoğlu'nun söyledikleri için, “doğrudur, günümüzde de geçerlidir” demektedir. “Ne yazık ki, o şimdi yaşamıyor”!

Kutlu'nun Avcıoğlu'ndan yaptığı alıntı, menşevik

stratejinin bugün de altında yatan temel anlayışı yansıtmaktadır. Tamam, işçi sınıfı devrimi yapacak, ama o güne dek ne yapacağız? (iki bakanlık alsak olmaz mı?)

1960-70 döneminin reddi

Avcıoğlu alıntısının da gösterdiği gibi, resmi yönetim, dördüncü olarak, 1960-70 dönemini, sosyalistlerin o yıllardaki savaşımını, cuntacılarla, Atatürkçülerle işbirliği yapılmadı diye reddetmektedir.

Biz 1960-70 arasına sahip çıkarız. O günlerin kavgalarını, o günlerin koşullarından soyutlayıp düşünmeyiz. TKP'yi, Türkçeyi unutmuş bir-iki radyo görevlisinin temsil ettiği bir ortamda legal sosyalizm ortaya çıktı ve “işçi sınıfı” kavramını getirdi. Kendi hataları içinde, işçi sınıfının bağımsızlığı, öncülüğü kavgası verdi, cuntacılarla araya çizgi çizdi. TİP'in sonunda T'si bile unutulur ama o dönemden geriye birşey kalır, cuntacılığa çekilen çizgi ve işçi sınıfı öncülüğünün savunusu.

Oportünist, legalist anlayışla birleşti ama Aybarlar-Boranlardan bağımsız olarak 1960-70 döneminin tarihsel anlamı, özü şuydu: Komünist partisi ortada yokken, çeşitli deformasyonla ortaya çıkmış komünizan güçler eliyle de olsa, işçi sınıfının bağımsızlığı ve öncülüğü kavgası verildi. Resmiler işte tam da bunu reddediyorlar.

1970-80 döneminin reddi

Resmilerin son görüşleri arasında yakın tarihle ilgili beşinci ilginç nokta, aynı şekilde 1970-80 arasının da reddedilmesidir. 1970 sonrasında fırsatlar açılınca

yalnız kendi partimizi, örgütsel çıkarlarımızı düşündük, müttefiklerimizi düşünmedik, vb.

Biz 1960-70 arasına sahip çıkarız, ama 1970-80 arasına daha fazla sahip çıkarız. Çünkü bu dönemin de özü, her türlü oportünizmiyle, ortacılığıyla, doğrusuyla yanlışıyla TKP'yi Türkiye'de *ilk kez* gerçekten kurma kavgasıydı. Herkes ne kadarsa o kadarıyla kavgaya katıldı, ama Komünist Partisi Türkiye'de ilk kez gerçekten kuruldu. 1960-70 arası, işçi sınıfının, kendini öteki sınıfların çıkarlarına alet etmek isteyenlerden uzak durmaya başladığı dönemdi. 1970-80 ise işçi sınıfının kendi bağımsız örgütlenmesini kurma dönemi idi. Biz buna da sonuna kadar sahip çıkarız.

Resmilerin son görüşleri arasında değinmek istediğim, Avcıoğlu alıntısının da açık ettiği son bir nokta ise pek yeni değildir. Dün olduğu gibi, bugün de *hegemonya* fikrini reddettiklerini Kutlu, Avcıoğlu'nun söyledikleri doğrudur diyerek açık etmektedir. Hegemonyayı “teorik” bir doğru olarak reddetmiyor, ama *bugün* için reddediyorlar.

Menşeviklerin yakın tarih hakkında söyledikleri arasından (Abdülhamit vb. bir yana) en ilginç olanları bunlardır.

2. Güncel durum

Rejim neden faşist olmuştu?

En başta, resmi TKP'nin neden ve ne zaman 12 Eylül rejimine faşist dediğini hatırlıyor muyuz?

“Darbeden sonra erkin sınıfsal bileşiminde köklü bir değişme olmuştur. Bugün ABD'de bütünüyle

egemen olan emperyalizmin en gerici, en saldırgan çevrelerinin doğrudan işbirlikçisi durumunda olan içerideki en gerici ve en sömürücü güçler erktedir. Bu nedenledir ki, *TKP bu durumu saptar saptamaz* rejimin faşist bir karakter aldığını söylemiştir. (Neyi saptar saptamaz? - R.Y.) Çünkü artık açıkça görülmüştür ki, diktatörlük ABD'ye tam uyduluk konumuna girmiş ve *büyük burjuvazinin* bir kanadına da açık biçimde vurmuştur.” (*TKP ve Demokrasi Savaşı, II*)

Resmiler, cuntanın Amerika'ya bağlılığı ortaya çıktıktan sonra faşist olduğunu anlamışlar! Çünkü Amerika'da da en gerici kesimler baştaymış. Amerika'da seçimleri Demokrat Parti kazanırsa, cunta faşist olmaktan çıkacak! Ya da yine Reagan başta iken, DYP seçimleri kazansa ve Amerika'nın işbirlikçiliğini sürdürse, DYP de faşist olacak. Fena mantık sayılmaz.

Faşizm bugün de sürüyor!

Artık iyice komikleşti, “işbirlikçi” amaçlarını güzel sergileyen bir güldürüye dönüştü ama henüz uygun bir dönüşle geri adım fırsatı yakalayamadıkları için olsa gerek, bugün de ülkede hâlâ faşizm vardır.

Parlamentoda çeşit çeşit burjuva partisi, seçimler, legal sosyalist parti çalışması, legal basında Marks, Engels, Lenin, Marksizm, en önemlisi işçi sınıfı kaynıyor, sendikalarda hareket, grevler birbirini izliyor, öğrenciler yürüyor, açlık grevi yapıyor... Hayır, faşizm var! ... Hatta:

“ ... Burjuva muhalefетinin sesinin yükselmiş olması, rejimde bir yumuşama işareti sayılamaz. Diktatörlüğü ödün vermemeye zorlayan, ekonomik durumla ve dış politik yükümlölükleri ile bağlı nesnel

faktörler vardır.” (TKP ve Demokrasi Savaşı)

Anlaşıyor ki, bugün Türkiye'de faşizmin varlığı konusunda bir yükümlülükten söz etmek gereklidir ama bu, olmayan faşizmin yükümlülüğü değil, resmi TKP'nin “yükümlülüğü”dür.

Faşizmin yaptıkları

Faşizmin neler yaptığına ilişkin söylediklerine de kısaca bakalım: Bir kere:

“... Faşizm politik rejimde basit bir değişiklik değil, burjuva devlet yapısında köklü bir değişme, toplumun ekonomik, politik, sosyal ve kültürel yaşamında köklü bir *geriye* gidiş demek”tir. (agy)

“12 Eylül dönemi, demokraside bir kesinti, bir ara rejim, bir geçiş dönemi değildir. 12 Eylül dönemi Türkiye'nin 1980'e kadar gösterdiği gelişme eğrisinde köklü bir geriye dönüştür. Türkiye'nin şimdiye kadar olandan *bambaşka* bir yola sokulmasıdır.” (Ulusal Demokrasi Programı)

Nasıl şey bu? 1980'e dek sanayileşmede vb. büyük yol alındı. 1980'den itibaren köklü bir geriye dönüş(!) başladı. Türkiye şimdiye dek olandan “bambaşka” bir yola sokuldu. Bu bambaşka yolun ne olduğunu da okuyalım:

“Sanayileşmede yol alma, kalkınma çabaları durdurulmuş, devlet sektörü parçalanıp, tasfiye edilmeye, değerli maden ve işletmeler yabancı şirketlere devredilmeye başlanmıştır. Tarım kendi haline bırakılmıştır. Sonuçta üretici olmayan ve her bakımdan emperyalizme bağımlı bir ekonomik yapılanmaya gidilmiştir.” (Ulusal Demokrasi Programı)

“Türkiye’de yalnız demokrasiden değil, bağımsızlıktan ve ulusal egemenlik haklarından da söz edilemez. (...) Geçenlerde ‘*Milliyet*’ gazetesi 1960’ta casusluk amacı ile Sovyetler Birliği üzerinde uçan ve düşürülen U-2 uçağının hükümetin ve genel kurmayın bilgisi olmaksızın bu üslerden havalanmış olduğunu yazdı. Üstelik bu olay sınırlı da olsa demokrasinin var olduğu bir ortamda gerçekleşmişti.” (H. Kutlu, ‘Marksizm ve Yaratıcı Arayış’, *Yeni Çağ*, Eylül 1986)

Alıntıda Türkiye ekonomisi üzerine söylenen saçmalıkları başka yazı konusu olarak bir yana bırakalım, bağımsızlık üzerine yapılan demagojiye değinelim.

Kelime oyunu, demagoji yapılmayacaksa, bağımsızlık dendiğinde siyasal bağımsızlığı anlamak gerekir. Ekonomik bağımsızlık başka bir kavramdır ve oldukça görecelidir.

Kapitalizmde hiçbir ülke ekonomik açıdan bağımsız değildir. Amerika da bağımsız değildir. Tabii, bu bağımlılığın derecesi, farkı vardır. Türkiye’nin bağımlılığı başka, Norveç’in bağımlılığı başkadır, çünkü Türkiye orta derecede gelişmiş bir ülkedir.

Ekonomik yönden daha güçlü ülkelere bağımlı olan bir ülkenin siyasal bağımsızlığı da yüzde yüz değildir. Ancak, bundan dolayı siyasal bağımsızlığa gelen kısıtlama değişik bir işleyişten geçerek ortaya çıkar (ya da çıkmaz).

Örneğin İngiltere’de işçi Partisi, Amerikan savaş füzelerini kaldırmak istiyor. Amerika ise istemiyor. Sözcüklerle oynamayacaksak, İngiltere siyasal bağımsızlığa sahip bir ülkedir. Amerika, İngiltere’nin kendi bağımsızlık haklarını kullanma isteği karşısında ne yapıyor? İzin vermiyorum demiyor. İngiliz burjuvazisini kışkırtıyor, ekonomik gücünü kullanıyor. Dolayısıyla, siyasal bağımsızlık başka mekanizmalarla kısıtlanıyor.

Daha ağır bir bağımlılık söz konusu olmakla birlikte Türkiye için de durum özünde aynıdır. Türkiye'nin siyasal bağımsızlığı, egemenlik hakları vardır. *Türkiye'de emperyalizm, Türkiye burjuvazisi eliyle vardır. (abç-Ed.)*

Siyasal bağımsızlık, özünde ayn devlet olmaktır. Bunun ötesinde bir kapsamda kullanılırsa, şu ya da bu derecede emperyalist ülkeleri de anlatacağı unutulmamalıdır. Ayrıca, ikili anlaşmalar, üsler vb. yeni değildir ki, ABD ile ilişkilerde özde bir fark yoktur ki, buradan kalkarak faşizm saptaması yapılabilir. Anlaşmaları imzalayan, egemen sınıfın kendisidir. Ve bunu sınıf çıkarlarının tersine bir iş olarak yapmamıştır. U-2 olayının “demokrasi” altında gerçekleşmiş olması da bunun bir kanıtıdır.

3. Güncel olasılıklar

Menşevikler, Türkiye'de faşizmin(!) ortadan kalkması için üç olası yol görüyorlar.

1. Faşizmin yıkılması: Faşizm yıkılabilir(!) diyorlar. Burjuvazi, sosyal demokratlar, komünistler (tüm ilerici ve demokratik güçler) işbirliği yaparlar ve kararlı bir şekilde faşizme karşı savaşırlarsa o zaman faşizm yıkılır.

2. Faşizmin çözülme olasılığı da vardır. Bu olasılık iki şekilde ortaya çıkabilir:

a. DYP tek başına iktidara gelirse. Yine de, geldikten sonra duruma bakıp söylemeliyiz.

b. DYP-SODEP ortaklığı iktidara gelirse, o zaman çözülme, hem de hızlı bir çözülme olur.

3. Geri çekme-kaldırma: Bu da ANAP ya da ANAP-DYP iktidarında olur. (Faşizm, devlette köklü bir

değişmedir diyorlardı. Şimdi bu fikir ne olacak belli değil.)

Yukarıda “olasılıklar” üzerine yaptığımız özet, kendi yazılarından izleyelim.

“Eğer 12 Eylül'ün getirdiği faşist diktatörlük rejimine ... karşı olan bütün güçler sıkıca birleşmeyi ve birlikte kararlı bir mücadeleye atılmayı başarabilirlerse, kısa sürede 12 Eylül dönemine son vermek ve 12 Eylül öncesinden çok ileri demokratik bir Türkiye'ye ulaşmak olanaklı olacaktır.” (*Ulusal Demokrasi Programı*)

“Demokrasi güçlerinin en geniş birliği sağlanmadan, *ulusal çapta direniş gerçekleştirilmeden faşist diktatörlük yıkılamaz.*

“(...)

“Ama başka olasılıkları da dışlamıyoruz. Biz faşist diktatörlüğün *geri çekilmesini*, çok uzun ve sancılı bir sona eriş yolunu tıkamaya çalışıyoruz. Diktatörlüğün manevraları, eğer rejimi bugünkü haliyle sürdüremezlerse, *geri çekme-kaldırma* formülünü uygulamaya dayanıyor. Bu durumda yalnızca kılıçlar-öpoletler gözükmeyecek, değişen yalnızca bu olacak

“Eğer burjuva muhalefet partilerini, özellikle DYP'yi uysallaştırmayı, rejimle bütünleştirmeyi başarırlarsa bu tehlike artacaktır. Örneğin şu ya da bu seçim sonucu gerçekleşecek, diktatörlükle uzlaşan, bu rejime entegre olmuş DYP-ANAP ortaklığına dayanacak bir hükümet bu anlama gelebilir.

“(...)

“Buna karşılık bir DYP hükümeti - ancak o somut durumda kesin söylemek koşulu ile - faşist rejimin çözülmesini getirebilir. DYP-SODEP ortaklığı da çözülme

(daha da hızlanmış bir çözülme) anlamına gelebilir. Böylesi bir durumda ortaya çıkacak hükümetlere demokratik bir hükümet' denip denmeyeceği o zaman belli olacaktır. ... Açık ki, böylesi bir demokrasi ve böyle bir hükümet ulusal demokrasi ve ulusal demokratik hükümet olmayacaktır. Ancak demokrasi hedefinin bir parçasına varılmış olacak, ne ki devletin baştan aşağıya demokratikleştirilmesi sağlanmış, faşizm tehlikesinin önü tıkanmış olmayacak ve *ulusal demokrasi mücadelesi* sürecektir.” (TKP ve Demokrasi Savaşı)

Son cümleye dikkat edelim. Faşizm gitse bile ulusal demokrasi mücadelesi sürecektir deniyor. Demek ki, artık ulusal demokrasi programını faşizme bağlamaktan vazgeçtiler.

Ülkenin gideceği alternatif olarak da iki yol görüyorlar:

“Bugün ülkemiz bir yol ağzındadır. Bir yol, 12 Eylül darbesinin yarattığı koşullar içinde, ... *bağımlı devlet tekelci kapitalizminin egemenliğine* açılıyor. İkinci yol, bu gidişin durdurulması, önünün kesilmesi ve kombine geçiş biçimiyle ekonominin geriliğine ve bağımlılığına son verilmesi, üretici güçlerin gelişmesinin önünün açılmasıdır. Bir üçüncü yol görememekteyiz.

“(...)

“Özetle, 12 Eylül sonrası bize çok değişik koşullarda *yeniden tarihsel bir fırsat* sunuyor. 27 Mayıs sonrasında birbirinden kopan ve hatta birbirine karşı konumlara gelen ulusal ve demokratik güçler bugün birleşebilirler.” (TKP ve Demokrasi Savaşı, II)

Özetle, varolmayan faşizm, yıkılarak, çözülerek, ya da geri çekilerek kalkabilir. Ülkenin gideceği yol olarak da

iki olasılık vardır. Ulusal demokratik iktidar altında kalkınma vb. Ya da, demokrasinin bir parçası gelmiş de olsa, faşizm kalkmış da olsa, devlet-tekel kapitalizminin egemenliği. Bir üçüncü yolu gerçekten göremiyorlar.

Faşizmi bir siyasal manevra olarak anladıkları ne denli açıktır. *Resmi çizginin en yaygın hastalıklarından biri budur. Herşeyi, emperyalizmi de siyaset olarak anlarlar.* (abç-Ed.) Genel olarak 1930'lardan Dünya Komünist Hareketi'nin getirdiği hastalık, siyaseti onun ekonomik ve toplumsal tabanından koparmaktır.

Yeni tarihsel fırsat

Menşeviklerin kafalarında bugünün Türkiye'siyle 27 Mayıs dönemi arasında bir paralellik vardır. 27 Mayıs dönemi tarihsel fırsattı ama işçi sınıfı adına hareket edenler cuntacılarla işbirliği yapmadıkları için o fırsat kaçtı. Şimdi yeniden tarihsel bir fırsat vardır. Tarih içinde gereksiz yere birbirinden ayrı düşmüş işçi ve burjuva demokratları bir kez daha birleşebilirler.

Ancak, bu fırsatın yakalanabilmesi için, devrimcilerin doğru tutum almaları gerekir. Şöyle:

“Yakın gelecekte solun seçimlerde bir zafer kazanması ve ezici çoğunlukla iktidarı alması söz konusu değildir. Ama sol ve tutarlı demokrat güçler geleneksel sağ içinde kimi çevrelere 11 Eylül'den daha ileri bir demokrasi anlayışını kabul ettirebilirler.

“Bunun yolu önce özellikle solun demokrasi sorununa yeni ve geniş bir açıdan bakmasıdır.” (H. Kutlu, *‘Ülke Konferansı Konuşması*).

Yeni ve geniş bir açıdan bakmaktan kasıt,

burjuvazinin sınıf çıkarlarını düşünen bir şekilde demokrasi konusuna yaklaşmaktadır.

Sıkı durun faşizmi kaldırmaya hazırlanıyorlar

Barış ve Sosyalizm Sorunları dergisindeki resmi TKP temsilcisi Ali İleri, 1986 Eylül'ünde şöyle yazdı:

“Bugünkü belirgin özellik, gericiğin faşizm gibi aşırı biçimleri değil, demokrasi maskesi altında uygulanan sınıf şiddetidir. “ (*Yeni Çağ*, No: 9, Eylül 1986)

Ali İleri'nin bu sözlerine bakılırsa, ülkemizde faşizm yoktur. Öte yanda, Konferans metinlerinde, ulusal demokrasi programında ve Kutlu'nun yazılarında faşizmin varlığı çok kesin bir dille öne sürülmektedir. Böyle olunca, bağlayıcı kalabalık ikincisi olduğuna göre, bu duruma ciddiyetsizlik, partinin “ufak” bir çelişkisi deyip, faşizme var diyorlar demeye devam zorundayız.

Ne var ki, bağlayıcı kalabalıkta da bir dil değişikliği gözlenmektedir. (A. İleri kararı erken uyguladı galiba!) Kutlu son konferansta yaptığı konuşmada şöyle diyor:

“Seçim sonrası yeni durum şudur: Evren-Özal rejimi ağır bir yenilgi almıştır. Artık gerilememedir. Partimiz seçim sonuçlarını halkın eğilimi, politik güçler oranındaki değişimin derecesi ve dış koşullar açısından rejimde bir çözülme sürecini başlatmaya yetip yetmeyeceğini etraflı biçimde değerlendirecektir.” (*1986 Ülke Konferansı konuşması*)

Resmilerin bir süre sonra faşizm çözüldü diyecekleri bu alıntıdan çok güzel anlaşılmaktadır. Faşizm gitti demeye hazırlanıyorlar.

Hatırlarsanız, ilk getirdikleri BUDEP (Barış ve Ulusal

Demokrasi) Programı'nın gerekçesi faşizmdi. Bugün böyle bir program getiriyoruz, burjuvazi ile işbirliği öneriyoruz, çünkü ülkede faşizm var diyorlardı. Ülkede faşizm varsa, burjuva demokrasisi savunulur diyorlardı. Şimdi, faşizm gitti deyince burjuvaziyle işbirliğine ne olacak? Öyle bir yeni gerekçe bulmaları gerekir ki, burjuvaziyle işbirliği programı aynen kalsın. Resmilerin son yazılarında işte bu görev yerine getirildi. Aynı program şimdi iki başka gerekçeye dayandırılıyor:

1. Aşamalar atlanamaz. Ülke demokratik devrimi yapmamış, bu devrimin çözmesi gereken sorunlar çözülmemiştir. Bunlar kendini dayatıyor ve ulusal demokratik programı istiyor.

2. “Çok yapıli ekonomi” de zorunlu olarak ulusal demokratik programı istiyor.

Dikkat ederseniz güzel bir cambazlık yaptılar. Faşizm var diyerek önümüze bir program getirdiler. Ancak, süreç içinde faşizmin “varlığında” ısrar zarar vermeye başladı. Faşizmin ne olduğunu Almanya, İtalya, İspanya'dan öğrenenler için, “böyle faşizme helal olsun” oldu. Artık faşizm yok demek zorundalar ama burjuvaziyle işbirliğinin sürmesi gerekir. O zaman yeni yazılar, yeni gerekçelerle yine aynı programın uygulanması gereğine vardılar. Teori ile ancak bu kadar oynanır.

Bir de, erkte kim var sorununu da çözdüler. Erki 12 Eylül'le tekeldciler ele geçirdi! DYP de tekeldişi burjuvazi oldu! SHP'yi nereye yerleştirdiklerini şimdilik söylemediler. Onlar sol güç! Ama hangi sınıf gücü? Eskiden Ecevit vb., tekeldişi burjuvaziydi. Şimdi Demireller tekeldişi burjuva olduğuna göre, SHP de ya küçük burjuva, ya işçi sınıfı olacaktır. Daha bu konuda birşey söylemediler.

Özetle, yeni yazılarla, ulusal demokrasi ile faşizm

bağı kaldırıldı. Program aynı, gerekçe değişti. Ali Cengiz oyunu.

Program programla çelişti, olsun!

Ulusal demokrasi ile faşizm bağına kaldırıncı, ulusal demokrasi programı, çeşitli açılardan kendi parti programlarıyla çelişti. Çünkü parti programı, ulusal demokrasiyi ve programını faşizmle bağılı olarak öngörmüştür.

Programlar arası çelişkiyi kendileri de açıkça söylüyorlar. Kutlu'nun 1 Aralık 1986 tarihli *Atılım*'da yayınlanan konuşmasından okuyalım:

“Deniyor ki, TKP'nin temel programı ile BUDEP arası farklar, çelişkiler var. Biz diyoruz ki, evet vardır. Yukarıdan beri sıraladığım gelişen görüşlerimiz eğer böyle bir farklılık yaratmamış olsaydı, bu gelişme partimiz açısından hiç de niteliksel, önemli sayılması gereken bir gelişme olmazdı. Oysa biz böyle bir gelişmeyi somut görüyor, tezlerimizle de kanıtıyoruz. Öyleyse farkların, çelişkilerin olması doğaldır.”

Ciddiyetsizliğin böylesini bulmak zordur. Partide programlar çelişiyor ve Kutlu, ne yapalım çelişiyor, geliştik, düşüncemiz ilerledi, değiştiririz diyor. Bir komünist partisinde fikirler nasıl gelişiyor? Parti programıyla çelişen programlar kabul eden bir parti! Biz yaptık oldu mantığıyla Dünya Komünist Hareketi'nde çok şey yapıldı ama sonuçları devrimci güçleri ezmekten başka işe yaramadı. Bir komünist partisinde önce kongre toplayıp programı değiştirmeden hangi MK, hangi konferans, hangi organ programla çelişen bir metin ortaya çıkartabilir?

İlkeler, güzel gözüksün diye konulmuş şeyler değildir.

İstersen çiğnersin ama ilkeleri çiğnemenin yaşamda sonuçları olmasa, Marks-Engels-Lenin, “ilkesellik” üzerinde böyle ısrarlı durmazlardı. Davranışın kuralı kalmaz o zaman. Makyavelizm alır yürür, haksızlık diz boyu gider. Kim kime ne yapmış, soran çıkmaz.

Menşevikler kısa zaman içinde bir kongre toplayacaklardır. Ancak bunun gerçek nedeni, TİP ile birlik konusunu bağlamak olacaktır.

Sorunun özü nedir?

Sorunun özüne gelirsek, menşevikler uzun yıllar içinde çok şey söylediler, ama hedefleri hiç değişmedi. Her zaman burjuvaziyle işbirliğinin yolunu aradılar. Söyledikleri her zaman burjuvaziyle işbirliğine çıktı. İşin özü budur.

1965'lerde Türkiye'ye yarı-feodal, yarı-sömürge diyorlardı. 15-16 Haziranlar olurken, kapitalist olmayan gelişme yolunu öneriyorlar, Milli Demokratik Devrim diyorlardı. Daha sonra, emperyalizme bağlı bir ülkede tekeller ortaya çıkamaz, devlet tekelci kapitalizmi olamaz dediler. Ardından faşizm tehlikesine karşı, her nasılsa çıkan tekellere karşı UDC dediler. Yakın zamandan hepimizin hatırlayacağı UDC'nin de özü burjuvaziyle işbirliği idi. Sonra faşizm var gerekçesiyle ulusal demokrasi programını getirdiler. Bugün, yine ulusal demokrasi ama gerekçesi başka.

Bir kızıl şerit herşeyin altında yatıyor. Oradan girip buradan çıkıyor, *burjuvaziyle işbirliğine bağlanıyor.*(*abç-Ed.*) Ne söylediğinin hiç önemi yoktur. O gün için söylüyor. Ertesi gün başka şey söylüyor. Sonra daha başka. Fakat hedef hiç değişmiyor. Bakın bu konuda daha önce ne

demişiz:

“Bu noktada altını çizmek istediğim bir temel mesele var. 1973'ten beri gelen tartışma nasıl bir tartışmadır? Bu tartışmanın altında bir kızıl şerit gibi hangi konu yatmaktadır? Onu ortaya koyarsak, herşey yerli yerine oturur.

“Partimiz içindeki bu kavganın 1973'ten 1983'e 10 yıldır bir temel unsuru vardır: *Türkiye burjuvazisine karşı tutum*. Her konunun altında bu yatmaktadır.

“(...)

“Faşizmin varlığı bazı iyi niyetli insanlara 'durum değişti' gibi şeyler düşündürebilir. Yok! Kavganın özüne iyi bakmak gerekir. Burjuvaziye karşı tutumları vazgeçemeyecekleri birşeydir. Onların yapısıdır. Faşizm var diye bu görüşler gerekmiyor. Bu görüşler bunlara gerekiyor.

“(...)

“Kısa bir süre içerisinde Türkiye'de faşizmin erime olasılığı büyüktür... Gittiği zaman, bu mantığa göre stratejik devrim aşamasını öne getirmeleri gerekir. *Getiremezler ...* Faşizm gitsin, yine bir başka 'eylem programı' getireceklerdir. Onları belirleyen ideolojik anlayış budur. ..

“Şimdi, '12 Eylül rejimi var, mübahdır' diyorlar. Ancak bunun altındaki niyeti iyi biliyoruz ve hiçbir teorik gerekçeyle böyle olması gerekmediğini de biliyoruz. Çarlık dönemi, Stolipin dönemi, Kara Yüzler terörü bizim cuntadan daha mı 'iyi'ydi?

“(...)

“TKP içindeki kavgaların altında yatan kızıl şerit

burjuvaziye karşı tutumdur. Bu noktayı da önemle vurgulayalım ki, *İşçinin Sesi* anlayışının belirmesiyle sonuçlanan son 10 yıllık kavga bu kızıl şeridin başlangıcı değil, *en son örneğidir.*” (*İyi Öncü Değil, Kötü Artçı Bile Değil*)²²

Bu kızıl şeridin altında, işçi sınıfına derin bir güvensizlik, inançsızlık yatmaktadır. Öyle bir anlayışları var ki, burjuvaziyle birlikte durmazsa işçi sınıfı yenilir. Ülkenin şu kadar nüfusu, işçisi, emekçisi, yetmiyor! Bunlar “yalnız başına” savaşa girerse yenilir. Bunun altında işçiyi, emekçiyi şiddetle küçümseyen bir güvensizlik, inançsızlık vardır.

Sorunun kaynağı nerededir?

Durum resmi TKP'de böyledir de, “kendine özgü gerekçelerle” burjuvaziyle işbirliğine ulaşmaya çalışmayan bir komünist partisi var mı bugün? Yok.²³ Öyleyse, ülkeye bakıp, yanlış ya da doğru bir çözümleme yapıp, sonra da “bu ülkede burjuvaziyle işbirliği gereklidir” demiyorlar. Gerekçeler ve ülkeler değişiyor, fikir değişmiyor.

Demek ki, burjuvaziyle işbirliği hedefi, bu partilere *apriori* olarak (düşünme öncesinde) verilmiş bir hedeftir. “Ne söylersen söyle, ne yaparsan yap, burjuvazi ile işbirliğine varacaksın”. Bu gerçek kavranmazsa, sorunun kaynağı bulunamaz. Yansımalara, görüntülere kızılır.

²² Bu kitaba aşağıdaki linkten ulaşabilirsiniz: <https://emarvakfi.net/wp-content/uploads/TKP-IS/Kitaplar/PDF/IyiOncuDegilKotuArtciBileDegil.pdf>

²³ Bu konuda örnekleme yapan bir ÇEK-AL yazısı için, aşağıdaki linke tıklayınız: https://emarvakfi.net/wp-content/uploads/TKP-IS/IscininSesi/PDF/1987/is329_0587.pdf

Parmak ayı gösterirken, tam bir budala gibi aya değil, parmağa bakılmış olur. Tutumun kaynağını bulmak için soruyu sormak gerekir. Resmi TKP'nin dışında, burjuvaziyle işbirliği amaçlamayan bir komünist partisi var mı bugün?

Soru yanıtlanınca açıkça görülür ki, bu tutumun kaynağı, dönem dönem değişen gerekçelerde, ya da Kutlu'nun ne kadar hain olduğunda değil (bunu, ihanetlerini aklamak üzere söylemiyorum), Dünya Komünist Hareketi'ndedir. *Bu çizgi, Dünya Komünist Hareketi'nin çizgisidir. Bunun da kaynağı SBKP'nin 1930'larda girdiği yeni yolda, geliştirdiği yeni çizgidedir. Ve bunun çok çarpıcı bir yansıması olarak toplanan 7.Kongre'dedir. O günden bu yana tutum budur. (abç-Ed.)*

Düşünürken bu kaynak dışarıda tutulursa, Türkiye'de resmi strateji her zaman eksik, dolayısıyla yanlış anlaşılır. Çok insanın utanmazca kendini aldatmasına açık kapı bırakılır.

“Bunları Sovyetler Birliği yaptırmıyor, o bilmiyor bunların ne olduğunu” aldatmacasını paramparça etmeliyiz. Bu, ülkede menşevizmin yıkılmasını engelleyen belki de en önemli duvardır. O duvar yıkıldığında, geniş bir kalabalık için kaçacak yer kalmayacaktır. Çünkü onlar hep bu arsız anlayışın ardına sığınıyorlar. Ya bilinçli bir tutumdur bu “kendini aldatma”, ya da namuslu bir aldanmadır. Aldatmaca yıkıldığında, o insanların devrime inançları da sorguya çekilir.

Bugün TKP idealizasyonu kurt masalıdır. O, 1973'lerdeydi. Fakat, Sovyetler Birliği idealizasyonu vardır.²⁴ Bu konuyu, SBKP'nin yerini koyarak, her yönüyle

24 *Derleyenin Notu:* Bu idealizasyonun nasıl kof bir anlayış olduğu, 1991-1993 döneminde Sovyetler Birliği'nin Gorbaçov liderliğindeki SBKP'nin elinde şerefsizce çöküp dağılmasından sonraki gelişmelerde, komünist hareketin

açığa çıkarmadıkça, gölgelerle, kopyalarla uğraşırız. SBKP'nin, devrimlerin önünü kesen yanlış bir stratejiye sahip olduğunu göstermeliyiz. Sonunda tam bir komedi gibi, Ortak Pazar'da İtalyan Komünist Partisi Fransa'ya karşı İtalyan mallarını, Fransız Komünist Partisi İtalya'ya karşı Fransız mallarını savunmaktadır. Yanlış stratejinin geldiği yer burasıdır.

Basit bir soru daha var. Bu strateji 1930'lardan bu yana nerede bir başarı kazandı? Nerede birşey oluyorsa, komünist partisi dışında güçler yapıyor. Ve ama Sovyet yardımına muhtaç olduğu ve de devrim öncesinde örgütler ve yığınlar yeterince hazırlanmadığı için, devrimden sonra klasik komünist partilerinin açmazına düşüyorlar. Bu çizginin getirdiği bir kazanım yok. Tersine, dünyanın bir çok yerinde devrimler boğulmuştur.

Hataları, yanlışları, kasıtlı çarpıtmaları, tehlikeleri işçi sınıfına gösterme görevini bugüne dek elimizden geldiğince yaptık, yapıyoruz. Şimdi daha iyi yapmalıyız. Türkiye'de belki de sonul bir kavga geliyor. Gölgelemlerle uğraşmayalım. Zaman yitirmeyelim. Doğru devrimci anlayışı, işçinin ödünsüz kavgasını yükseltelim.

İşçinin Sesi Sayı 321 28 Ocak 1987

içine düştüğü acıklı durumda gözlenebilir. Aynı ülke mahkemelerinin 1917 Sovyet devrimini yapan partinin mirasçısı olan SBKP'yi yargıladığını, kendi kurduğu ülkede yasakladığını da hatırlayalım.

KAVGA VE YORUM

"Minimum" nesnel koşullar gevezeliği

Menşevik metinlerde sürekli olarak, “sosyalizmin nesnel koşullarının minimum olgunluğu”ndan söz ediliyor. Bu tanımlama, birbirini destekleyen iki anlamda yapılıyor.

Birincisi, sosyalizmin nesnel koşulları stratejik aşama için vardır ama bugün yoktur diyor. Bunun anlamı, nesnel koşulların (son çözümlemede kapitalizmin) bugün yokluğu ama bu stratejik aşama içinde birgün varolacağıdır.

Söylediğimize inanmayacak çıkar. Onun için Kutlu'yu birlikte okuyalım :

“Biz de dahil sol sık sık şu saptamayı yineliyor: 'Nesnel faktörler olgun, eksik olan öznel faktördür. Eğer stratejik bir dönem için söylenirse bu saptama doğru olur. Ama sık yinelenmesinden anlıyoruz ki, bugün için kullanılıyor. O zaman yanlış oluyor... Doğru bir gözlemler biz nesnel faktörlerin gelişim eğilimini görüyor ve buradan çıkarak genel olarak olgunluktan söz ediyoruz... Ama buradan mekanik yorumlama ile bugün işçi sınıfı içinde devrimin ya da sosyalizmin (elmayla armudu birlikte söylüyor - R.Y.) nesnel bakımdan olgunlaştığı ... sonucuna varmak hiç gerçekçi değildir.” (Haydar Kutlu, *TKP ve Demokrasi Savaşı*, I. yazı)

Yukarıdaki alıntıda, sosyalizmin nesnel koşulları henüz olgunlaşmadı ama stratejik aşama için olgunlaştığını genel olarak kabul edebiliriz, çünkü olgunlaşıyor denmiyor mu? Sosyalizmin nesnel koşulları kavramı, pazar

bütünlenmesini, üretimin toplumsallaşmasını, yani ülkede kapitalizmin varlığını anlattığına göre, alıntıda basit bir mantık tutarsızlığından daha başka şeyler vardır.

Menşeviklerin Türkiye ekonomisi üzerine yazdıklarıyla birlikte düşününce alıntının anlamı aydınlanıyor. Onlara göre ülke ekonomisine tekeller değil, küçük ve orta üretim (küçük burjuvazi ile tekeldışı burjuvazi) egemendir. Tekelciler, 12 Eylül darbesiyle erki ele geçirmişlerdir ama ekonomiye gelince ancak emperyalizmin ve devletin desteğiyle ayakta duruyorlar. Dolayısıyla, nesnel-ekonomik açıdan Türkiye sosyalizmin ön koşullarına bugün sahip değildir.

İkincisi ve asıl yanıtı değer olanı, “minumum” sözünün altını fazla çizmelerinin taşıdığı anlamdır. Teraziyi almışlar, koşullar “minimum” olarak vardır diyorlar. Bu ne anlama geliyor?

Kapitalizmin olası gelişme kapasitesi kastediliyorsa ve bu çerçeve içinde Türkiye'nin düzeyine minimum deniyorsa bir dereceye dek anlaşılır. O zaman da bu, yalnızca Türkiye'yi değil, tüm kapitalist ülkeleri içine alan bir değerlendirme olur. Kutlu'nun böyle birşeyi aklından bile geçirmediği açıktır.

Resmi yazıların tümü okununca söylemek istedikleri tartışmaya gerek kalmayacak biçimde ortaya çıkıyor. Türkiye'de kapitalizm geridir, ekonomi çok yapıldır, sosyalizmin ön koşulları bugün yoktur, stratejik aşama boyunca da ancak “minimum” olarak hazır olacaktır. Buna da kargalar güler!

Bugün Türkiye'deki kapitalist gelişme, defalarca devrimin ve sosyalizmin eşiğine gelmiş Avrupa'nın Marks-Engels dönemindeki kapitalist gelişmesinden çok daha ileridedir.

Dahası, Türkiye'deki kapitalizm, nerede sosyalist devrim olmuşsa, onların o günkü kapitalist gelişmesinden farkla ileridedir. Rusya'daki Putilof işletmelerinin 1917'deki sahibi, Türkiye'nin bugünkü kapitalist düzeyini, teknolojisini hayal bile edemezdi. Neresi minimum bunun?

Kapitalizm yıkılmadan Amerika'nın ulaşabileceği düzeye göre minimum başka da, Marks ve Engels'in sosyalist devrim hedefini koydukları Avrupa'ya ya da sosyalist devrim yapılmış ülkelere bakınca, Türkiye kapitalizmi tartışmasız biçimde bunların hepsinden daha ileri ve daha yaygındır.

Bugünkü en ileri kapitalist ülkeye göreceli olarak Türkiye'ye minimum denebilir. (Aslında yine denemez, ancak orta denebilir.) Ama Marks, Engels, Lenin, sosyalizmin kurulabilirlik çizgisini nereden çekmiştir? Bir ülkede hangi gelişme düzeyinden sonra sosyalizm kurulabilir. Menşeviklerin hiçbir şekilde yanıtlayamayacakları bir soru budur.

Şunu da unutmayalım ki, kapitalizmin sosyalizm için en olgun, arada başka halka kalmayan düzeyi devlet tekelci kapitalizmidir. *İşçinin Sesi*, Türkiye'de devlet tekelci kapitalizminin var olduğunu 1977'den bu yana yazıyor. Menşevikler de 1986'da, devlet tekel kapitalizmi eğilim olarak belirmişti dediler. Bir an için olduğunu değil, belirlediğini varsayalım. Yine en olguya yakın bir durum söz konusudur. “Minimum” diye altını çizmek neden?

Bunun nedeni, Türkiye'de devrimci savaşımın hedeflerini geri çekme çabasıdır. İşçi sınıfını da aynı nedenle küçültüyorlar. Birkaç yüzbinlik çekirdek, birkaç milyonluk işçi sınıfı! Böyle yapmazlarsa her normal akıllı insan, “15 milyon işçi, şu kadar milyon da emekçi, neye gerek burjuvazi” der. Ne “yalnız kalması”, biz ülkenin ezici

çoğunluğuyuz der. Olmaz o zaman!

Devrim teorisinin can damarı

Buraya dek, “minimum” tanımlamasına hep ülke içi koşullar açısından yanıt verdik. Fakat bir de Leninci devrim teorisinin gerçekten can damarı olan bir anlayış vardır. O açıdan da ele almak gerekir.

Diyelim ki, Türkiye'de değil, küçük bir Afrika ülkesindeyiz. Orada bile sosyalizmin nesnel koşulları (minimum da olsa) vardır, çünkü emperyalizmle birlikte dünya bir bütün olarak sosyalizm için olgunlaşmıştır.

Kutlu, Leninci devrim teorisinin bu kilit fikrini biliyor ve tam da buna karşı konuşuyor. Bakın, her zamanki laf cambazlığı içinde ne söylüyor:

“Bir ülkede sosyalist devrim için maddesel önkoşulların varlığı için kapitalizmin 'belli' ölçüde gelişmişliğinin yeterli olduğunu biliyoruz ... Eğer kapitalizmin gelişkinliği bu düzeyde değilse, günümüzde sosyalist devrimin maddesel önkoşullarının genel olarak olgunlaşmış olması, o somut ülke için yeterli sayılamaz.” (*TKP ve Demokrasi Savaşı*, II. yazı)

Oportünistler hiçbir zaman basit, düzgün, kolayca anlaşılır biçimde konuşmazlar, çünkü doğru yalındır, yılan gibi kıvrılmaya izin vermez. Yukarıdaki alıntıyı da ancak dikkatli okur, üzerinde durursanız, ne demek istediği anlaşılıyor: Emperyalizmle birlikte dünya bir bütün olarak sosyalizm için olgunlaşmıştır ama bu, tek tek ülkelerin nesnel açıdan sosyalizm için olgunlaştığı anlamına gelmez! Nasıl oluyor, ülkeler bir bütün olarak olgunlaşıyor, tek tek olgunlaşmıyor?

Çok ilginç bir alıntı okuyalım. Plehanof, Lenin, “Nisan

Tezleri”ni yazdıktan sonra, Lenin'i eleştiriyor:

“Eğer bir ülkede kapitalizm, ulusal üretici güçlerin gelişmesini engelleyecek ileri bir düzeye yükselmemişse, orada kent ve kır işçilerini ve köylülüğün en yoksul katmanlarını sistemi devirmeye çağırmak saçmalaktır.” (Aktaran Zaradov, *Devrimin Siyasal Ekonomisi*, İng. basım. Aktarılan kaynak, *Yedinstvo* dergisinin 12 Nisan 1917 sayısı aracılığıyla G. Plehanov, Godna Rodine, Paris 1921, c. 1, s. 28)

Plehanov'un Lenin'e karşı söylediğini, Kutlu'nun komünistlere karşı söylediğinden ayırabilir misiniz?

Lenin, emperyalizmle birlikte dünya bir bütün olarak sosyalizm için olgunlaşmıştır derken, ne demek istiyor? Bunu kavramak, devrim teorisinin kilit taşlarından birini kavramaktır.

Lenin bu fikri Marks'tan alıyor. Marks'ın zamanında emperyalizm yok, yalnızca Avrupa ve Kuzey Amerika'da kapitalist ülkeler ve Ortadoğu'da, Hindistan'da bu kapitalizmin çerçevesi içine girmiş bir topluluk var. Marks, tüm dünya değil, kapitalist ilişkilerin yayıldığı alan için, dünya kapitalist pazarı için konuşuyor. Lenin'in yaşadığı dönemde ise kapitalizm, emperyalizme büyümüş ve tüm dünyayı sarmış. Dolayısıyla Lenin dünya için, dünya kapitalist ekonomisi için konuşuyor ama aynı fikri söylüyor. Marks şöyle diyor:

“Bize göre, tarihteki tüm çatışmalar kaynağını, üretici güçlerle ilişki biçimi arasındaki çelişkide bulur. Şunu da söyleyeyim ki, bu çelişkinin bir ülkede çatışmalara yolaçması için, o ülkede son sınırına ulaşmış olması gerekmez. Uluslararası ilişkilerin genişlemesinin yarattığı, endüstriyel açıdan daha ileri ülkelerle rekabet,

geri endüstrilere sahip ülkelerde benzer çelişkiyi yaratmaya yeterlidir.” (Mark-Engels, “Alman İdeolojisi”, *Seçme Yapıtlar*, 3 ciltlik, İng. basım, c. 1, s. 63)

İşte diyalektik budur! Sistemin çelişkisi sözkonusu. Somut bir ülkede şu kadar mı bu kadar mı olduğuyla ilgili değil. Sistemin içerisinde yer alıyorsa, o ilişkilere girmişse yeterlidir. Amerika'da, Avrupa'da aşırı derinleşmiş çelişki Türkiye'de kendisini aşırı keskinleşmiş olarak açığa vurabilir, vuruyor da. İşte, emperyalizmle birlikte dünya bir bütün olarak sosyalizm için olgunlaşmıştır sözü bu anlama gelir. Tüm ülkeler sosyalizm için olgunlaşmıştır anlamına gelir. Bugün Türkiye'de çelişkiler bu kadar keskinleşiyorsa anlamı budur. Emperyalist sömürü, kârları Batıya, çelişkilerin keskinliğini de fazlasıyla sömürdüğü ülkelere transfer ediyor.

Marksizmin her boydan düşmanları, emperyalizmin bir dünya sistemi olduğunu unutturmaya çalışırlar. Emperyalizmle birlikte, ileri ülkelerde sağlam bir taban kurmuş olan kapitalizm dünyanın her yerinde ortaya çıkar ve buralarda, üretim düzeyi ne denli düşük olursa olsun, sosyalizmin olasılığını yaratır. Sosyalizmin nesnel koşulları açısından önemli olan, emperyalizmin üretim üzerinde toplumsal denetim aygıtını yaratıp yaratmadığıdır. Yaratmışsa, devrimle birlikte proletarya devleti bu “ekonominin yüksek tepeleri”ni eline alarak tüm ekonomiyi yönlendirebilecektir.

Türkiye'nin iç koşulları, sosyalizmin olabilirliği açısından “minimum” değildir. Ayrıca böyle olmasaydı da hiçbir şey değişmezdi, Çünkü emperyalizm bir bütün olarak dünyayı sosyalizm için olgunlaştırmıştır. Kutlu, yaptığı teorik çarpıtmalardan kalkarak sahte bir modelle geliyor. Masa başında kurulmuş bir modelle geliyor ve sonunda

şöyle söylüyor: Nesnel-özel koşullar olgun olmadığına göre ne yapacağız, oturup devrimi mi bekleyeceğiz, yoksa nesnel koşulları iyileştirmeye mi çalışacağız?

Öyle bir açmaz ki, ya 1-2 bakan için uğraşacağız, onu vermeseler bile DYP için çalışacağız, ya da oturacağız. Böyle mi acaba, başka yol yok mu?

Hiç de böyle bir ikilem yoktur. Bu ikilemi reddetmek bizi Türkiye devriminde komünistler olmanın anlamına getirir.

İşçinin Sesi Sayı 322 11 Şubat 1987

EMAR VAKFI

Resmi TKP'nin süreç içinde reform stratejisi

Resmi TKP'nin bugün “yolunu aydınlatan” Ulusal Demokrasi (milli cephe) stratejisi, devrimsiz devrim, süreç içinde devrim, ya da en doğrusu, süreç içinde reform stratejisidir. Reformlar yoluyla ileri gitme stratejisidir.

Ulusal demokrasiye süreç içinde varılacak, ardından süreç içinde ileri demokratik devrime varılacak, yine süreç içinde sosyalist devrime varılacaktır. Tabii bunlardan önce süreç içinde 1988 seçimlerine varılacaktır. Gerçekten, fena halde kesintisiz bir “devrimle” karşı karşıyayız.

İstanbul'da işçilerin bu strateji için söyledikleri birşey var, ki işçinin kafası yanlış görüşlerle saptırılmadığı zaman ne kadar keskin bir bakışa sahip olduğunu da gösteriyor. Şöyle diyorlar: Merdivende bir basamak çıkacağım, bir basamak daha, bir basamak daha, ... peki kardeşim ama bu merdiveni nereye dayayacağım? Resmi strateji böyle güzel zor anlatılır. Resmi strateji nereye dayandığını söylüyor tabii, ama işçi tam da onu kabul etmiyor.

Ulusal demokrasi, kapitalizmin sınırları içinde anti-emperyalist, ulusal bir burjuva demokrasisi olacaktır. Fakat küçümsemeyin, Avrupa'daki demokrasiden daha ileri bir demokrasi olacaktır. Bakın Kutlu bunu nasıl anlatıyor:

“Tartışmalar sırasında kimi zaman şunu soruyorlar: TKP'nin öne sürdüğü demokrasi, burjuva demokrasisi midir? Sorunun yanıtı, 'burjuva demokrasisi' kavramından somut olarak ne

anlaşıldığına bağlıdır. Eğer Batı Avrupa tipi bir demokrasi kastediliyorsa, burada bu tip demokrasinin kapitalizmin belirli bir tarihsel gelişmesinin sonucu olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Ülkemizde bu tür bir gelişmenin olması olanaklı değildir. Kuşkusuz bu tür bir demokrasi bile, Türkiye işçi sınıfının mücadele olanaklarını bugünkü duruma ya da diktatörlük öncesi döneme oranla arttıracaktır. Öte yandan bu Batı demokrasisi hiç de övüldüğü gibi, gösterilmek istendiği gibi değildir.

“TKP'nin ileri sürdüğü ulusal demokrasi, tipik bir burjuva demokrasisi değildir. Öte yandan, bugünkü aşamada ileri sürdüğümüz istemlerin sosyalist karakterde olmadığı açıktır. Çünkü ulusal demokrasiye katılacak güçlerin hepsi sosyalizme yönelmeye hazır değildir. Bu bakımdan, önerdiğimiz toplumsal-politik düzen özünde 'burjuva demokratik' karakterde olmakla birlikte, bu tipik burjuva demokrasisini aşma anlamına geliyor.” (Yeni Çağ, “Marksizm ve Yaratıcı Arayış”, Eylül 1986)

Görüldüğü gibi ulusal demokrasi, dünyada burjuva demokrasileri içinde görülmedik kadar ileri ve güzel bir burjuva demokrasisi olacaktır. Hedef hiç de küçük değildir!

Dünyadaki bu en mükemmel burjuva demokrasisinin kurulma süreci, burjuvaziyle işbirliği içinde başlayacak, kapitalizmin sınırları içinde devletin demokratikleştirilmesi ile ulusal demokrasiye varılacak(!), bunun ardından süreç daha da derinleşerek sonraki aşamalara varılacaktır.

Kurulan model kısaca budur ve Marksizm-Leninizme de, yaşama da terstir.

Kautsky'nin devrim anlayışının kötü bir kopyası

Ulusal demokrasi stratejisi için bugün öne sürdükleri gerekçeler yenidir. Bir ara faşizmi gerekçe gösteriyorlardı, şimdi ekonomi çok yapıldır, aşamalar atlanamaz diyorlar. Gerekçeleri yeni, önerilen strateji ise epey eskidir, *Kautsky'nin “devrim” stratejisidir*.

Kautsky bu anlayışı, 1910-11'de R. Lüksemburg'la yapmak zorunda kaldığı, Alman Sosyal Demokrat Partisi'nin stratejisi üzerine tartışmada öne sürüyor. Almanya'da o günlerin siyasal ortamı, yoğun bir genel grev tartışması doğuruyor. Konu, Prusya'da seçim sistemini ilgilendiren anayasa tartışmasıdır. Parti ve sendika liderliği, işçi sınıfının hızla yükselen ekonomik (çeşitli endüstri dallarındaki grev dalgası) ve siyasal (seçim reformu) savaşımını dizginlemeye çalışıyor. Bu nedenle parti, Lüksemburg'un yazılarını yayınlamıyor. Bunun üzerine bu yazıları iki yerel parti organı yayınlıyor ve tartışma başlıyor. Tartışmanın sonunda, Alman partisi içinde “radikal” çoğunluğun yönetimi dönemi son buluyor. Magdeburg parti kongresinde artık ortacılar reformistlerle tarihsel güç birliğine başlıyorlar.

Söz konusu büyük tartışma içinde, Alman işçi sınıfı ne yapmalıdır, parti ne yapmalıdır konusunda Kautsky şöyle diyor: İşçi sınıfının önünde iki strateji vardır. Biri saldırı, ötekisi yıpratma stratejisidir. Saldırı stratejisi proletaryanın burjuvaziye karşı doğrudan, topyekun, bağlaşıklarıyla birlikte saldırıya geçmesidir. Yıpratma stratejisi ise (Kautsky'nin ısrarla önerdiği stratejidir), işçi hareketinin düşmanın kalesini (devleti) doğrudan ve topyekun bir saldırı ile almak yerine, düşmanı bölüp parçalayarak, adım adım yıpratarak ve zaman içinde mevziler düşürerek teslim almasıdır. Doğrudan saldırı, o güne dek işçi sınıfının

sağladığı kazanımları tehlikeye atar, kumar olur.

O gün Kautsky'nin konu ettiği kazanımlar, işçi sınıfının Almanya'da edindiği haklardır. Bugün Türkiye'de ve her yerde menşeviklerin tehlikeye atılmamasına çalıştıkları kazanım ise Sovyetler Birliği'dir. Sovyetler Birliği'ni tehlikeye atmamak, bir dünya savaşı tehlikesi yaratmamak. Ulusal demokrasi stratejisinin bilinç altına kazılı “büyük” amaç budur.

Bu anlayış, bu amaç, 27.Kongre kararlarıyla tutarlıdır. Sovyetler Birliği'nin silahlı eylemlere karşı yeni tutumuyla uyumludur.

Menşevikler yazılarında sık sık “tarihten öğrenmek” diyorlar ama kendileri öğrenmeye hiç yanaşmıyorlar. Kafalarında yarattıkları böyle bir açmazla yola çıkıp, büyük bir hilekarlıkla iki düşman sınıfın çıkarlarını birleştirmeye kalkıyorlar ve bundan sonuç bekliyorlar. “Yıpratma stratejisi” 1910'dan bu yana sonuç vermemiş, bugün mü verecektir?

“Yıpratma stratejisi” sonucunda Almanya'da işçi sınıfı kapitalist kaleyi çökertemedi, tam tersine 1914 ihanetiyle işçi hareketi çöktü. Ardından 1918, 1923 devrimleri yenildi. 1933'de faşizm iktidara bu anlayış nedeniyle gelebildi. İspanya iç savaşında olanlar bu anlayış sonucundadır. Fransa'da ortak cephe iktidarları, Blum hükümeti sırasında yapılanlar, daha yakına gelirsek bugün Avrupa'da işçi hareketinin durumu, Avrupa komünist partilerinin olduğu yer, Arap Baas deneyi, Mısır, Cezayir, Suriye, Küba ve Nikaragua'da olanlar! Bunların hepsi, Kautsky'ci anlayışın tarih tarafından reddidir. Resmilerimiz hâlâ bu anlayışı uygulamaya çalışıyorlar. Şu tarihten bir öğrenseler!

Kautsky'ci resmi anlayışın temel zaafı nedir?

Kautsky'den bugüne gelen anlayışın, revizyonizmin temel zaafı, kapitalist toplumda burjuva egemenlik ilişkilerinin yapısal (organik) karakterini anlayamamaktır. Kapitalist toplumda burjuvazinin egemenliği, o toplumun ayrılmaz bir yönü olduğu için, burjuvazinin iktidarı adım adım, süreç içinde kaldırılamaz. Karşımızda duran bilgiç tavrılı revizyonist anlayış, kapitalizmde ekonomik ve toplumsal işleyişi anlayamamış, basit ve mekanik bir anlayıştır.

Burjuvazinin hükmetme olgusu, hatta sermayenin (dolayısıyla kapitalizmin) bugünkü var oluş biçimi olan tekeller, resmi anlayışa göre toplumsal örgünün dışındadır. Ur gibi. Masanın üzerindeki küllük gibi. Bünyenin içinde organik biçimde var olmadığı için kolayca kaldırıp atılabilir. Fakat masanın ayaklarını koparırsan, masa olmaktan çıkar. Tekelci burjuvazinin egemenliği, masanın bacağı değil, küllük gibidir. Dolayısıyla, toplumsal yapının büyük çoğunluğu, hatta kendisi olan işçi ve emekçiler, o yapı içinde adım adım birleşebilirler ve yine adım adım uru soyutlayıp bünyenin dışına atabilirler.

Bu anlayışı bir yerden hatırlamıyor muyuz? İ. Bilen de bir ara Türkiye'ye hükmeden 13 aile diyordu. Bunları kaldırıp atsan, Türkiye' de sorun kalmayacaktı. Aynı anlayıştır. Finans-oligarşisi Türkiye kapitalizminin üzerinde bir kasket, kaldırıp atıyorsun, herşey geride kalıyor.

Ne yazık ki işler böyle değil! Kapitalist toplumda işçi ve emekçi yaşayabilmek, gece yatıp sabah işe gidebilmek için maddi olarak kapitalist sınıfa bağımlıdır. Herşeyi, ücreti, çalışma koşulları, vb. sermayenin yeniden üretiminin istekleri ve sonuçları tarafından belirlenir. Burjuvazinin ekonomik, siyasal ve ideolojik egemenliği, toplumsal

yaşama ekli bir ur değil, toplumsal yapının her köşesine yayılmış, ona anlamını ve amacını veren, onu kapitalist toplum yapan ilişkilerdir. Dolayısıyla bu ekonomik, siyasal ve ideolojik egemenlik, işçi sınıfına dışarıdan “dayatılmış” değildir. İşçi sınıfının ekonomik, siyasal, ideolojik yaşantısının dışında değildir.

Böyle olduğu için, kapitalistlerin erki, egemenliği adım adım kuşatmayla, adım adım yıpratmayla, adım adım kaldırılamaz. Kimse kan içici değil, hele işçi sınıfı hiç değil. Olabilse, reformlar yoluyla adım adım yapılabilse, kimse devrim yapmak istemez. Devrim diye bir fetiş yoktur. Tekellerin egemenliği adım adım süreç içinde kaldırılamaz. Ancak yıkılır. Bunun da yolu devrimdir. Aşamalı devrim teorileri bunun için oportünizmdir.

Burjuvazinin hükmetme ilişkisi sistemin organik parçası olduğu için, kapitalist toplumda işçi sınıfının ve emekçilerin *tekerci kapitalizme karşı birliği* de, hatta işçi sınıfının birliği de adım adım gerçekleştirilemez. Çeşitli koşulların biraraya gelmesiyle birlik sağlandığı anda da *uzunca bir süre* korunamaz. Tüm işçi sınıfı tarihi bunu anlatmıyorsa, neyi anlatıyor? Kapitalist ekonominin işleyişleri, uzunca bir süre için ne işçi sınıfının birliğinin sağlanıp korunabilmesine, ne de işçi sınıfının herhangi bir kuşatma yapabilmesine izin vermez.

Yine aynı nedenle, burjuva erkinin yıkılmasının koşulları da toplumda uzun süre yaşamaz. Devrimci durum, bildiğimiz gibi, bu erkin yıkılma olasılığının doğduğu dönemdir. Yıkılma koşullarının doğduğu durum ise, “ülke çapında kriz” dönemidir, kısa bir andır.

Özetle, burjuvazinin hükmetme ilişkisi, kapitalist toplumun organik bir ilişkisi olduğu için, adım adım bu hükümlerlik yıkılamaz. Adım adım işçi sınıfının birliği

sağlanamaz, sağlandığı noktada da uzun süre korunamaz. Hatta kapitalizmin yıkılmasının koşulları doğduğunda da bu durum uzun sürmez.

Dolayısıyla, resmi TKP'nin ulusal demokrasi, (“süreç içinde dönüşümler”) stratejisi, ya işçi sınıfını burjuvaziye satmak için bilerek öne sürülmüş bir aldatmacadır. Adım adım kuşatma bile yapmayacaklardır. (Kişisel kanım bu yöndedir, adım adım kuşatma için bile gerçek bir savaşım vereceklerine inanmıyorum.) Ya da, söylediklerine samimi olarak inanmışlardır. O zaman Türkiye'de tekelleri kuşatmak için aktif, ciddi, yoğun bir çaba içine girdiklerini göreceğiz demektir.

Bir an için, tekelleri kuşatmak üzere dişe dokunur bir kalabalıkla ciddi bir çaba içine girdiklerini düşünelim. Sonuç ne olur?

O hiç keskinleştirmek istemedikleri sınıf çelişkileri birden keskinleşir. Doğrudan saldırı yapmak istemedikleri “kale” ile bir anda karşı karşıya kalırlar. Kendi mantıklarına tamamen ters olarak bir karar günü gelir. Yapılan ne olursa olsun, ekonominin işleyiş mekanizmaları baltalanmaktadır. Tekellerin işleyişine, kâr rasyonalizasyonuna, toplumun kendini yeniden üretimi sürecine karışım, Türkiye'deki her evin çıkarlarını tartışma kapsamına getirir. Dost düşman bir anda ayrılır, karar günü gelir. Ama, kendilerinin de hedeflemediği, planlamadığı bir şekilde geleceği için, o noktaya işçi sınıfı bambaşka bir “hazırlıkla” gelir. Daha doğrusu, kendini bir anda bu noktada hazırlıksız bulur.

Yineleyelim, söyledikleri yönde çalışmaya başlasınlar, bu strateji, niyetlerinin tersi bir noktaya işçi sınıfını hazırlıksız getirmekten, yenilgiden başka sonuç doğurmayacaktır.

Türkiye’de düşman sınıflar arasında ortak çıkar yoktur

Resmi ulusal demokrasi stratejisi, sınıfsal düzeyde bir bağlaşıklığı gerçekleştirmeyi amaçlamaktadır: İşçi sınıfı+küçük burjuvazi+tekeldışı burjuvazi (küçük ve orta kapitalistler)+bazı tekelci burjuvazi (bazı büyük kapitalistler).

Bunun karşısında komünistlerin devrimci stratejisi de bir sınıfsal bağlaşıklığı ön görüyor: İşçi sınıfı+küçük burjuvazi (işçi sınıfı+emekçiler).

Aradaki fark, bağlaşıklığa burjuvazinin katılması olduğuna göre, ulusal demokrasi stratejisini çizenler şunu demiş oluyorlar: Burjuvazi ile bağlaşıklık kurmadan Türkiye’de dönüşüm, ilerleme sağlanamaz! (Zaten işçi sınıfının çapını da bu anlayışı güçlendirmek için küçültüyorlar. Manaya kuvvet versin diye!)

Kapitalist toplumun devrimci dönüşümü için gerçek ve önemli birlik, ileri kapitalist ülkelerde *işçi sınıfının savaşım birliğidir*. Bunun yanında işçi sınıfının küçük burjuvaziyle birliğinin önemi azdır çünkü toplumun %70-80’i işçi sınıfıdır. *Sorun, dünya işçi sınıfının savaş birliğini kurmaktır. (abç-Ed.)*

Türkiye’de kapitalist toplumun devrimci dönüşümü için gerçek ve önemli birlik, işçi sınıfının savaşım birliği (komünist partisi içinde ve çevresinde) ve bu savaşım birliğinin emekçilerle birliğidir. Biz böyle bir eylemci bağlaşıklık için her türlü ekonomik, sınıfsal çıkar bağının var olduğunu söylüyoruz. İleri demokratik halk devriminin bu sınıflara vereceği zarar yoktur, getireceği yarar vardır.

Bir de resmilere soralım. Proletarya ile burjuvazi, bu iki *düşman* sınıf, kurulacak ulusal cephede hangi sınıfsal çıkarlar temelinde işbirliği yapabilir?

Türkiye’de proletarya ile burjuvazi arasında ortak

çıkar bulmak olanaksızdır.

Burjuvazinin hiçbir kesimi, en küçük kapitalist dahil, Türkiye'de kapitalizmi sınırlamaya, kendi hayat suyu olan emperyalizmle ilişkileri koparmaya, fabrikalarda ve işyerlerinde ve devlette işçilerin yönetime *gerçekten* katılmasına, ücretlinin işgücünün gerçek karşılığı olan gerçekçi ücretini almasına, sendikaların iş yaşamına ve devletin yönetimine *gerçekten* katılmasına, tarım emekçisinin emeğinin karşılığını almasına, gelir dağılımının toplum çapında kendi zararına, emekçiler yararına yeniden bölüşümüne razı değildir. Burjuvazinin hiçbir kesimi bunlara razı olamaz.

İşçi sınıfı da, Türkiye'de kapitalist kârları korumaya hatta arttırmaya, kemer sıkma politikalarını sürdürmeye, üretim araçlarının özel mülkiyetine saygıya dayalı burjuva demokrasisine, işsizliğe, cahilliğe, çalışarak aç kalmaya, emperyalizme bağımlılığa, lokavta, talana, vurguna, hırsızlığa sınıf çıkarı olarak *razı değildir*.

Yüzyılın başında değil 1987'de bu uzlaşmaz, birbirleriyle çatışan çıkarlara sahip iki sınıf arasında ortak çıkar aramak ham hayaldir.

Ortak çıkarlar stratejisi izlenince, bunun yukarıda değindiğimiz “birdenbire hazırlıksız yakalanma” yanında ve bu sonucu desteklemek üzere iki önemli sonucu daha olur:

1. Emekçi sınıf ve katmanları, işçi sınıfının sermayeye karşı savaş hattına çekmek (bir başka deyişle proletarya hegemonyasını gerçekleştirmek, yerine, “ortak çıkarlar” uğruna bir kesim kapitalistle birleşilirse, bu, emekçiler üzerinde zaten binbir araçla varolan *burjuva hegemonyasının* pekişmesi sonucunu getirir. Burjuva hegemonyasını pekiştirir. Tarihsel örnekler dediğimizi kanıtlamaktadır. Geniş cephe, 7. Kongre ve ardından

yaşanan tüm olaylar bunu gösterir.

2. Ulusal demokrasi stratejisi, birinciyle son derece bağlı bir sonuç daha getirir. *İşçi sınıfını böler*. (Bu da tüm tarihsel örneklerin kanıtladığı bir gerçektir.) Kapitalizm ve burjuva demokrasisi çerçevesinde “milli cephe”, kaçınılmaz olarak, *işçi sınıfının savaşım birliği* fikrini baştan reddeder, olduğu kadarını da böler. Koca bir sınıfın, burjuva sınıf çıkarlarını reddetmeyen, dolayısıyla bunları gerçekleştiren bir gidişe, tüm güncel ve uzun erimli çıkarlarını feda ederek sessiz kalması düşünülemez. Olacak şey, işçi sınıfının ileri kesimiyle, geri kesiminin bıçak gibi birbirinden ayrılmasıdır.

Ulusal demokrasi programı işlerse, şöyle durumlarla karşılaşmak kaçınılmazdır. Diyelim toplu sözleşme geldi, ücret zammı istenecek. Menşevikler bastıracaklar, “kabul edin verileni, ulusal patrondur, işbirliği yapıyoruz.” Mutlaka işçilerin bir bölümü, “patronun ulusalı mı olur, isterse Japon olsun, paramızı istiyoruz” diyecek. Daha ilk grev başında bölünme başlayacak. İstemleri budayacaklar, buna işçi sınıfının bir kesimi hayır diyecek. Dolayısıyla, hem kendilerinin engellemek istedikleri savaşım adım adım kızışacak, hem işçi sınıfını böle parçalaya kızışacak. Olacak budur, hayal değil. En çarpıcı örnekleri Avrupa'da, hele ortak cephe iktidarları altında en kötüsüyle yaşandı.

“Milli cephe” stratejisi izlenirse sonucu toplumda burjuva hegemonyasını güçlendirmek, işçi sınıfının birliğini bölüp parçalamak olacaktır.

Devrim hakkı dünya işçi sınıfının doğal hukukudur

Dünya kapitalist ekonomisinin koşulları, yeni bir devrimci dalganın yaklaşmakta olduğunu gösteriyor.

Türkiye'nin koşulları ise, bu dalgayı Türkiye'nin ilk karşılayacaklar arasında olduğunu gösteriyor.

Bu durumda resmi stratejiler, hem dünyada hem Türkiye'de işçi ve emekçilerin birliğinin parçalanması ve bir kez daha yenilmesi içindir. Devrimleri önleme stratejisidir. Sovyetler Birliği'ni “ateşe atmama” stratejisidir. Dünya ölçüsünde burjuvaziyle işbirliği stratejisidir.

Ne var ki, böyle bir açmaz yoktur. Türkiye'de devrimin koşulları doğarsa, halkın silahlı gücü yürürse Sovyetler Birliği ateşlere atılacak, dünya savaşı çıkacak, böyle birşeyi ne bilimin, ne yaşamın kabul etmesinin olanağı yoktur.

Böyle bir tehlike varsa, Sovyetler Birliği'nde nükleer silah denemelerinin dünya savaşı çıkarmada, Sovyetler Birliği'ni ateşlere atmada oynayabileceği rol çok daha büyüktür. Sovyetler Birliği'nin geliştireceği bir üstün silah, dünya dengesini kökünden değiştirir. Sovyetler Birliği, doğru olarak, bunun emperyalist dünyada yarattığı endişeleri hiçe sayıyor, öteki ülkelere gelince aman sandal sallanmasın!²⁵

Resmi TKP'nin bu stratejisiyle, Yüro-komünist tezler arasında özde fark yoktur. Farklılık, Sovyetler Birliği'nin her dediğini yapan partilerle, onun iç yapısını eleştiren partiler ayırımına oturmuştur. Bugün dünya komünist hareketinde bir kısım parti var ki, Sovyetler'e gelen her yeni genel sekreterle bir öncekinin aşağı yukarı hain ilan edilmesine, her gelenle bir önceki dönemin yanlış olarak reddedilmesine bakmadan Sovyet bürokrasisinin her

²⁵ Sovyet “barış siyaseti”nin dayandığı temel anlayışın devrimci değerlendirmesi için aşağıdaki kaynağı (ÇEK-AL) okuyabilirsiniz: https://emarvakfi.net/wp-content/uploads/TKP-IS/IscininSesi/PDF/1987/is322_0287.pdf

dediğine doğru diyor. Resmi TKP bunlardan biridir. Bir takım başka partiler ise, kendi ülkesi için önerdiği strateji aynı olmakla birlikte, Sovyetler Birliği'ni eleştiriyor. Aradaki fark buradadır.

Türkiye'de ya da bir başka ülkede devrim durumu tabii ki o bölgeyi ya da dünyayı savaşa çekme yönünde bir risk taşır. Ama yineliyorum, Sovyetler Birliği'nin silah denemesi, riskin daha büyüğünü taşıyor. Herhangi bir ülkede devrim, emperyalizmin dünya çapındaki çıkarlarını ne kadar tehdit eder, Sovyetler'in bulacağı bir silah ne kadar tehdit eder. Emperyalizmin gözünde, Sovyetler Birliği'nin geliştireceği silah, dünyanın herhangi bir yerindeki devrimin vereceği zarardan bin kat daha tehlikeli durumdur. Neden resmi komünistler, Sovyetler Birliği'nin silahlanma harcamaları dünya savaşı tehlikesini azdırıyor, barışı tehdit ediyor diye miting yapmıyorlar?

Her atılan adımın emperyalizm karşısında bir riski vardır. Ancak, devrim için çalışmayı, dünyayı ateşe atmakla kimse eşitleyemez.

Devrimci savaşım risk taşıyor diye yapmazsak, risk ortadan kalkıyor mu? Kalkmıyor. Emperyalizm, aç gözlü, her boşluğu dolduran bir sistemdir. Geri çekildikçe, üstüne gelecektir. Sendikal hareketi yıkacak, işçi sınıfını tekil bireyler haline getirecek, sonra da sosyalist ülkelere dönecektir. Nerede duracaksın?

Biz de diyoruz ki, emperyalizm sosyalizmden Berlin'i istemeden, Varşova'yı, Moskova'yı istemeden, bizim ileri hattımızda çarpışsın. Sosyalist sistemle değil, devrim kavgasıyla kapışsın. Bu hem sosyalist sistemi korumanın ta kendisidir, hem de dünyada sosyalizm güçlenecekse yalnızca bu yolla güçlenir. Üçüncüsü, savaşı önlemenin yolu budur. Dördüncüsü sosyalist ülkeleri komünizme

ilerletmenin yolu da budur.

Zaten böyle riskleri düşünmek işçi sınıfının işi değildir. İşçi sınıfı sömürü ve eziyet altındadır. Riskleri düşünenecekse, mahkum sınıf kalmayı kabul ediyor demektir. Bu ise, statükonun, sömürü üstüne kurulmuş dengenin sürmesi demektir. İşçi sınıfından bunu istemeye kimin hakkı vardır? Bunu istese istese burjuvazi ister.

Son söz

Menşevik hesabın yanıldığı noktaya gelirsek, bugün dünya kapitalist ekonomisi reformist bir dönemini yaşamamaktadır. Hele Türkiye'de ekonomik reformizmin bulabileceği hiç ekmek yoktur. Oysa bu strateji ancak paylaşım olanağının bol olduğu koşullar altında, o da bir ölçüde iş görebilir.

Her stratejinin ne olduğunu, koşulları ne denli yansıttığını sınıf savaşımı ortaya koyar.

Türkiye'de işçi sınıfı, kavgasını her geçen gün genişletiyor. Bu durum, orta katmanları hareketlendiriyor, burjuvazinin iç çatışmasını derinleştiriyor. Ancak, daha başlardayız. Faşizm döneminde devrimci hareketin örgütlü güçlerinin önemli bölümünün çökmesi, devlet desteği, faşizmden yılmış geniş bir kesimin varlığı, Sovyetler Birliği idealizasyonu, bilinç düşüklüğü vb. nedenlerle resmi TKP'nin kısa bir süre için her alanda hızla etkinleşmesi hiç şaşırtıcı olmayacaktır. Ülkenin sarp ekonomik gerçekleri karşısında burjuvazinin de, işçi sınıfını gemleyecek bir resmi TKP'ye şiddetle gereksinimi vardır.

Ancak, kavgı bugünün dengesinde bağlanmıyor. Yakın yarınlar, Türkiye'nin görmediği şiddette bir bunalıma ve sınıf savaşımına gebe'dir. Savaşımın yükselmesine bağlı

olarak ve o oranda menşeviklerin geri devşirilmesi başlayacak ve hızlanacaktır. Savaşım iyice kabardığında, sınıfımız bu işbirlikçi stratejiyi de, bu sahte TKP'yi de silip süpürecek, üzerinden yürüyüp gidecektir.

Hele Türkiye işçi sınıfına bu stratejinin yanlışlığını anlatan, enternasyonalist sınıf kavgası bayrağını yükselten parti, *TKP - İşçinin Sesi*, sınıfın içine yerleşmişse, onun yaşamını paylaşıyor ve her yoldaşımızın Merkez Komitesi'ne her yoldan ısrarla gönderdiği bilgi-haber temelinde psikolojisini elinde tutuyorsa, bu mutlaka böyle olacaktır.

Biz de hesabımızı buna göre yapıyoruz.

İşçinin Sesi Sayı 323 23 Şubat 1987

EMAR VAKFI

KAVGA VE YORUM

Ulusal çıkarları savunarak ulusun önderi olmak mı dediniz?

Haydar Kutlu, işçi sınıfının toplumsal kavgada önderliği ele geçirmesi konusunda şunları söylüyor:

“Tekelci sermaye, uluslararası finans-oligarşisi ile sıkı bağ içinde bizim gibi ülkelerde ulusun iradesini hiçe sayıyor. Onu yokolmaya sürüyor. Bu durumda işçi sınıfı *ulusal çıkarları, genel ulusal amaçları kararlı bir biçimde savunan*, ulusal sorunların çözüm yolunu gösteren bir sınıf ve hatta tek sınıf olarak ortaya çıktığında ulusun gözünde büyük bir saygınlık kazanıyor.

“(...)

“*Komünist Manifesto*'da şöyle deniyor:

“Proletarya her şeyden evvel politik egemenliği ele geçirmek, ulusun öncü sınıfı olmak için ayağa kalkmak, kendisini ulus haline getirmek zorunda olduğundan, bu kadarıyla onun kendisi, sözcüğün burjuva anlamında olmamakla birlikte ulusaldır.’

“Burjuvazi tarihsel olarak 'ulusun önderi olma' özelliğini yitirmiştir. Ama bu demek değil ki, her ülkede bu rolü, bu iddiada bulunmayı kendiliğinden terkedecektir. Proletarya ulusun önderi sınıf olma rolüne yükselemezse, burjuvazi, şövenizmle ve ulusal ve sosyal demagogilerle kendini önder göstermeye, halkı kandırmaya devam edecektir.” (*Demokrasi Savaşı ve TKP*) (abç)

Haydar Kutlu, bir başka yerde *Manifesto*'dan aynı

alıntıyı şöyle kullanıyor:

“Marks ve Engels şunu belirtiyorlar: 'Proletarya herşeyden önce politik egemenliği ele geçirmek, ulusun öncü sınıfı olmak için ayağa kalmak, kendisini ulus haline getirmek zorunda olduğundan, bu kadarıyla onun kendisi, sözcüğün burjuva anlamında olmamakla birlikte, ulusaldır.' Eğer, Türkiye işçi sınıfı bu *ulusal misyonu* yüklenebilirse ve bunun gerektirdiği politika ve programla donanabilirse tarihin sunduğu bu eşsiz fırsat (*ulusun önderi olma fırsatı*) değerlendirilebilir.” (H.Kutlu, “Marksizm ve Yaratıcı Arayış”, *Yeni Çağ*, Eylül 1986) (abç)

Daha yazının başında okuyucuyu sıkmayı göze alarak verdiğimiz bu alıntılarda öne sürülen ve Marks'a dayandırılan fikir şudur: İşçi sınıfı, ulusal çıkarları ve amaçları kararlı biçimde savunursa, ulusun önderi olur! Oysa hem yukarıdaki alıntıda, hem her yerde, Marks ve Engels, Haydar Kutlu'nun onlara söyletmeye çalıştığının tam tersi birşey söylemektedirler: Sınıf savaşımı öncelikle bir ulusun içinde geçtiğinden, ilerici sınıf, *kendi sınıf çıkarını* toplumun (ulusun) çıkarı durumuna getirmeli, toplumu *kendi sınıf çıkarları çevresinde* toplamalıdır.

Biri, ulusal çıkarları savunmak, öteki kendi sınıf çıkarlarını toplumun çıkarı yapmak diyen bu iki fikir, iki ayrı dünyadır.

“Kendi sınıf çıkarlarını toplumun çıkarı yapmak” fikrini Marks ve Engels, *Manifesto*'dan önce, kapitalizmin gelişmesinin başlarında, burjuvazi için getirmişlerdir.

Örneğin, 1847'lerde Almanya'da büyük bir işsizlik ve yoksulluk vardır. Marks ve Engels, bu yoksulluk nasıl yenilecek diye soruyor ve şöyle yanıtlıyorlar:

“Yalnızca *bir* yolu vardır. Bir sınıf, tüm ulusun ayağa kalkışını *kendi* ayağa kalkışına, tüm öteki sınıfların çıkarlarının karşılanmasını *kendi* çıkarlarının karşılanması ve geliştirilmesine bağımlılaştıracak denli güçlenmelidir. Bu *bir* sınıfın çıkarı o süre için ulusal çıkar durumuna ve bu sınıf o süre için ulusun temsilcisi durumuna gelmelidir.” (F. Engels, “Almanya’da Anayasal Sorun”, 1847, Marks-Engels, *Toplu Yapıtlar*, İng. basım, c.6, s.85)

Almanya’da bu sınıf o gün için burjuvazidir. Böyle olduğu ve burjuva toplumundan söz edildiği için, “tüm ulusun” ayağa kalkmasından da söz edilebiliyor. Oysa, burjuva toplumu içinde işçi sınıfı tüm ulusun değil, ancak sömürülen emekçi sınıfların başına geçebilir.

Manifesto’da Haydar Kutlu’nun nedense almayı unuttuğu bazı satırlarla birlikte alıntıyı bir daha okuyalım:

“Proletarya’nın burjuvaziyle kavgası, özde değil ama biçimde, *ilk önce* ulusal bir kavgadır. Her ülkenin proletaryası tabii ki önce kendi burjuvazisi ile hesabını görmelidir.

“(...)

“İşçilerin vatani yoktur. Sahip olmadıkları birşeyi onlardan alamayız. Proletaryanın herşeyden önce siyasal üstünlüğü elde etmesi, ulusun önder sınıfı olmak üzere yükselmesi, kendisini ulus yapması zorunlu olduğundan, bu kadarıyla o, sözcüğün burjuva anlamıyla olmasa da, ulusaldır.” (*Manifesto*) (abç)

Proletarya, bilinçlendiği ölçüde, şu ya da bu fabrikada, şu ya da bu işkolunda, şu ya da bu bölgede işçilerin yürüttüğü kesimsel kavgalar genelleşir ve ülke çapında sınıf savaşımı durumuna gelir. Proletaryanın sınıf

savaşımını yürüttüğü alan, öncelikle hükümetin burjuvazinin elinde olduğu ulusal devlet sınırları içindeki alandır. İşte bu nedenle, gerçekte değil görüntüde, özde değil biçimde, sınıf savaşımı ulusaldır. Belli bir ulusun sınırları içindedir.

Menşevikler, “proletarya ulusal çıkarları savunarak ulusun öncüsü olur” diyerek, *Manifesto*’nun “kendi sınıf çıkarlarını toplumun yapmak” fikrini çarpıtıyor ve başaşağı çeviriyorlar.

Yanlış yazmışlar! İşçilerin vatanı olmaz mı?

Resmiler bu çarpıtmayla birşey daha yapmış oluyorlar. *Manifesto*’nun en ünlü cümlelerinden, Marksizmin temel taşlarından olan, *işçilerin vatanı yoktur* fikrini de kaldırıp atmış oluyorlar.

“İşçilerin vatanı yoktur” doğrusu, Marksizme *Manifesto* ile girmemiştir. Bu fikir, *Manifesto*’dan önce Fransa’da, Almanya’da çıkan yayınlarda da vardı. *Manifesto*, noktayı koymuştur.

“Vatan” ve “ulus” *burjuvazinin tarihsel çıkarıyla* bağlı kavramlardır. Dolayısıyla, “vatan” ve “ulus” fikirleri, burjuvazinin çıkarı (ulusal çıkar) fikriyle bağlıdır. Uluslararası alanda kapitalist devletlerin, “ulusal çıkar”, “ulusal amaç” diyerek birbirinin gözünü oyması da bu nedenledir.

Proletarya, kendisi için sınıf olmadığı, ayrı sınıf olduğu bilincine varmadığı sürece, “ulusal sınıf devleti”, yani burjuva devleti, ona “vatan”, “kendi devleti” gibi gelir. Oysa bu, burjuvazinin *kendine* kurduğu vatandır. Sınıfın bilinci yükseldikçe, bu aldatmaca aşılır.

Aldatmaca aşılır ama sınıf savaşımının yürüdüğü ulusal çerçeve yerinde durur. Proletarya sınıf bilincine tam

erdiğinde, siyasal erki almaya yöneldiğinde de, bu kavgayı *önce* belirli bir ulusun, devletin sınırları içinde verir. *Önce* ulusal sınırlar içinde yönetici sınıf olmayı hedeflediğinden, “ulusal” bir müfrezedir.

Bu anlamda, proletaryanın tabii ulusal bir görüntüsü vardır. Ancak proletarya ulusal değil, entemasyonalist bir sınıftır.

Kaldı ki, dünya kapitalist ekonomisinin bugünkü gelişme düzeyinde, işçi sınıfının savaşının öncelikle kendi burjuvazisine karşı olma, “ulusal” olma niteliği de giderek erimektedir. Bugünkü üretim güçleri ve ilişkileri düzeyinde bu tanımlama dar gelmektedir. Bunun böyle olacağını Lenin görmüş ve şöyle demiştir:

“Gelişen kapitalizm, ulusal sorunda iki tarihsel eğilim tanımıştır. Birincisi, ulusal yaşamın ve ulusal hareketlerin uyanması, tüm ulusal baskıya karşı savaşım ve ulusal devletlerin yaratılmasıdır. İkincisi, uluslararası ilişkinin sıklığının her biçimde gelişmesi ve büyümesi, ulusal sınırların parçalanması, genelde ekonomik yaşamın, siyasetin, bilimin vb., yaratılmasıdır.

“İki eğilim de kapitalizmin evrensel yasasıdır. Gelişmesinin başlangıcında birincisi ağırlıktadır, ikincisi sosyalist topluma dönüşümüne doğru ilerleyen olgun kapitalizmi karakterize eder. Marksistlerin ulusal programı, iki eğilimi de dikkate alır ve birincisi, ulusların ve dillerin eşitliğini ve bu çerçevede imtiyazların kabul edilmezliğini ... savunur. İkincisi, enternasyonalizm ilkesini ve proletaryanın burjuva ulusçuluğuyla, hatta onun en incelmış biçimiyle bile, zehirlenmesine karşı uzlaşmasız savaşımı savunur.” (Lenin, “Ulusal Sorun Üzerine Eleştirisel Değınmeler”, *Toplu Yapıtlar*, İng. basım, c.20, s.27)

Demek ki, kapitalist gelişimin başlangıcında, kendi içinde üretim yapan küçük birimleri birleştirerek ve büyüterek tek bir pazar, tek bir ulusal devlet yaratma döneminde, ilerici işlev gören bir uluslaşma, ulusallaşma çizgisi vardır. Bu dönemde, “ulusal sınır” büyük bir aşama, büyük bir ilerlemedir.

Emperyalizm aşamasında ise bu ulusal sınırlar, başta burjuvazinin kendisine yetmez olmuştur. Dolayısıyla, kapitalizmin yaygınlaşıp derinleşmesi oranında ulusal çerçeve, ulusal özellikler silikleşmektedir. Çünkü kapitalizmin gerek duyduğu pazara, ulusun ve devletin sınırları yetmez olmaktadır.

İşte, Lenin'in sözünü ettiği ikinci eğilim, bugün dünya kapitalizmini belirleyen eğilimdir. Sınırlar her yoldan aşılakta, gericileşmektedir. Bu durumda, en incelmış burjuva ulusçuluğuna karşı bile ödünsüz bir savaş gerekirken, resmi ideoloji, en kabasından burjuva ulusçuluğu çağırısı çıkarmaktadır.

Bugün dünya kapitalizmini belirleyen ikinci eğilimin işleyişi sonucunda, dünyanın çeşitli bölgeleri arasında sınıf savaşımının koşulları da giderek birbirine yakınlaşmaktadır. Değişik ülkelerde sınıf savaşımı arasındaki farklılıklar azalmaktadır. Böylece, tüm dünya çapında işçilerin *savaşım programı* giderek benzeşmekte, uluslararasılaşmakta ve can alıcı bir önem kazanmaktadır. Dünya ölçeğinde stratejik karar yeteneğine, yani *dünya ölçeğinde örgüte* sahip birleşik bir güç olarak savaşılmazsa, bir “ulusun” sınırları içinde proletaryanın kurtuluşu giderek zorlaşmaktadır.

Küçük bir örneği, Netaş grevini alalım. Netaş tam bir devlet tekel kuruluşudur. Türkiye devleti, bir Kanada firması olan Northem Electric, Donanma Vakfı ve özel

sermaye. Ana firma o denli büyüktür ki, Türkiye'deki fabrikasında grev onu pek ilgilendirmez. Fabrikayı tümünden kapatsa, üretimini de, kârını da pek etkilemez. Türkiye devletinin Netaş'da üretilenlere gereksinimi ve de işçi sınıfının yükselen uluslararası ilgi ve dayanışması olmasaydı Netaş'da grev nasıl başarıya ulaşacaktı? Bir de grevi değil, devrimi düşünün!

Artık, değişik ülkelere, değişik uluslara bölünmüş işçilerin *savaşım ve örgüt* birliği geliştikçe, kendi burjuvazilerine karşı yürüttükleri kavga, tekil çatışmalar olmaktan çıkıp, anlamlı bir savaş durumuna gelebilir. Ancak böyle durumlarda, *uluslararası sınıf kardeşliği* kavramı, gerçek anlamını kazanır ve devrimlerin utkusu yakınlaşır.

Bu gidişi Marks, Engels yaşadıkları dönemde görmüşler ve enternasyonalizmi eylemlerinin köşe taşı yapmışlardır. Onların “vatani”, sınıf kavgasının yükseldiği yer olmuştur. Proletaryanın uluslararası birliğini sağlamak için büyük çaba harcamışlardır. 1846'da, “ulusların kardeşliği” belgisinin, “tüm ülkelerin proleterlerinin kardeşliği” belgisine dönüştürülmesini istemişler, ardından da 1. Entemasyonal'i kurmuşlardır.

Haydar Kutlu'nun yaptığı, Marks ve Engels'in hem yazdıklarını, hem yaptıklarını çarpıtmaktadır.

Resmi TKP “Ulusal Nitelikte Yurtsever Bir Parti”dir!

Yineleme pahasına da olsa bir daha söyleyelim. Marks ve Engels, sınıf kavgası özde değil biçimde ulusaldır, çünkü her ülkenin işçisi önce kendi burjuvazisiyle hesaplaşır diyorlar. Kutlu bunu başka yorumluyor. İşçi sınıfı, ulusal çıkarları savunmalıdır diyor.

Böylece, Marks ve Engels'in hiçbir zaman

söylemeyecekleri birşey söylemiş oluyor: İşçi sınıfı ulusal çıkarlar, ulusal amaçlar adı altında, burjuvazinin çıkarlarını savunmalıdır!

Tüm bu çıplak sınıf işbirlikçiliğine rağmen burjuvazi sürekli olarak daha fazlasını istiyor ki, Haydar Kutlu, “partimizin ulusal bir güç, ulusal nitelikte bir parti olduğu gerçeğini halktan gizlemek için *en aşağılık yalan ve demagogiler* kullanılıyor” (*Yeni Çağ*) (abç) diye sızlanıyor.

Bu aşağılık yalan ve demagogileri durdurmak için biz elimizden geleni yapacağız. Çünkü Resmi TKP'nin söyledikleri, Mark'ın, Engels'in fikirlerini çarpıtmadır, o günler için de yanlıştır ama bugünkü kapitalist gelişme karşısında gerçekten büyük bir ihanettir.

Konunun bir başka yönüne değinecek olursak, işçilerin vatani yoktur sözü, onlar doğup büyüdükları yerleri sevmeler anlamına gelmez. Tabii severler, mahalleyi de, evi de, bağı da severler. Fakat, *işçi sınıfı yurtsever değil, enternasyonalist bir sınıftır*. Onun sevgisi de, ilgisi de enternasyonalist sınıf benliğinin prizmasından geçer.

Ülke, sınıf savaşımının siyasal, toplumsal, kültürel koşullarının alanıdır. İşçi sınıfının ülkeye ilgisi bununla bağlıdır. İşçi sınıfının ülkeye duyduğu sevgi ise, hiçbir zaman kendi burjuvazisi ile sınıf düşmanlığının ve dünya işçi sınıfının öteki müfrezeleriyle sınıf birliğinin önüne geçmez. Tam tersine bunları besleyen bir içerik taşır.

Bu nedenle, işçi sınıfı ülkesini sevse de, “yurtsever bir güç” değildir ve *Lenin'in dediği gibi, “yurtseverlik” komünistin ağzına yakışmayan bir sözcüktür.* (abç-Ed.)

Kutlu'nun ağzına ise yakışıyor!

İşçinin Sesi Sayı 324 11 Mart 1987

Yeni çalışma yılı yeni örgütsel strateji

Nisan ayı, parti yaşamında çok önemli bir yer kazanmış olan III.Konferans'ın birinci yıldönümüdür. III.Konferans, Türkiye Komünist Partisi-*İşçinin Sesi*'ni faşizm yıllarının dağınıklığından çıkarmış, günlük çalışma içinde yer yer kaymış hedefleri ve sınıf-parti bağını düzeltmiştir.

Konferans'tan bu yana geçen bir yıl içinde parti örgütleri, konferans kararları doğrultusunda çok şey yaptı. Belki bir o kadarını da yapamadı. Bugün, yapılanlar ve yapılamayanlar üzerine *merkez komitemiz* bir envanter dökümü yapacaktır.

Konferans'tan bu yana geçen zaman içinde, çalıştığımız koşullarda belli değişiklikler oldu. Bunlar, Türkiye ortamındaki değişimlerden, partinin bugüne dek el atmadığı alanlarda çalışmaya başlamasından, örgütsel stratejinin direktifleri doğrultusunda yapılan değişikliklerden kaynaklandı. Bugün, parti örgütlerinin içinde çalıştığı ortamda ortaya çıkan yenilikler üzerine *merkez komitemiz* bir envanter dökümü yapacaktır.

Bunların sonucunda, aynı organ, önümüzdeki yılın *yeni örgüt stratejisini* belirleyecektir.

Bu çalışmaya yardımcı olması için, parti örgüt ve üyelerinden yeni strateji üzerine görüş ve önerileri istenmiş ve çok sayıda katkı toplanmıştır.

Tüm parti örgüt ve üyelerinin, III.Konferans kararlarını gerçekleştirmek üzere canla başla çalışmaları sonucunda bugün partimiz, bir yıl öncesine oranla

bambaşka bir yerdedir.

En önemlisi, partimizin sınıf bileşimi büyük ölçüde düzelmiştir. Yeni parti üyelerinin çoğunluğu işçidir. Bunun kadar önemlisi, üyeliğe hazırlanan sempatizanların ise daha büyük çoğunluğu işçidir. Bu durum, sınıf bileşiminin düzelmesi eğiliminin önümüzdeki dönemde hızlanarak ilerleyeceğinin kanıtıdır. Parti, döl yatağına oturmuştur.

Öte yanda, parti kadrolarının formasyonunda önemli bir ilerleme olmuştur.

Konferans direktifi doğrultusunda merkez organımızın Türkiye'de basımının gerçekleşmesi, ideolojimizin başarısı için emek veren partili partisiz her yoldaşı gururlandırmıştır.

Burada, gerçekleşen ve gerçekleşmeyen hedeflerimiz üzerine bir döküm yapmak durumunda değiliz. Ancak şu kadarını söyleyeyim ki, bu döküm yapıldığında çıkacak sonuç şimdiden bellidir: Görevlerimiz azalmamış, artmıştır. Sorunlarımız, yapısı ve nedeni değişmiş ama azalmamış, artmıştır. Gereksinimlerimiz azalmamış, artmıştır.

Partimiz, işçi sınıfının içine yerleşmiş, onunla birlikte yaşayan bir parti olma yolunda önemli bir adım atmıştır. Yalnız bu henüz bir adımdır. Bu adımı ilerletmek, köklerini derinlere uzatmak ve *geri dönüşsüz* kılmak için yapılması gerekenlerin yanında, yapılanlar hiç kalır.

Önemli sürprizler olmazsa, önümüzdeki dönemde partinin sınıf bileşiminin işçiler lehine gelişmesini sürdüreceği açıktır. Bu durumda partinin önünde, *her düzeyde* yönetim ve karar organlarında, komitelerde işçi sayısını arttırma görevi vardır. İşçi kökenli parti profesyoneli değil, çalışan işçi sayısını arttırmak.

Bu yeni dönemde üye bileşimini düzeltirken, üye

sayısını arttırmak için de daha yoğun çalışmalıyız. Artmakta olan çalışma alanları ve görevler bunu zorunlu kılmaktadır. Bu dönemde herhangi bir legal alan çalışmasını (çok özel konuma sahip olanlar dışında) en başta *partimize getirdiği üye* ile ölçüp değerlendirmeliyiz. Parti örgütlerimizin teknik düzeyi bu bir yıl içinde çeşitli nedenlerle *geri kalmıştır*. Neye göre? Görevlere ve kendimize göre. Teknik ilerilik her zaman partimizin üstün yanlarından biri olmuştur. Bu özelliğimizi korumalı ve güçlendirmeliyiz. Özellikle yönetici yoldaşları ileri teknik kullanma yönünde eğitmeli, eğer varsa, tanışmamışlıktan doğan önyargıları kırmalıyız.

Yeni dönemde partimizin eylemde birlik ve disiplin anlayışını daha yükseltmek için bilinçle çalışmalıyız. Üst organ kararlarına uymayı, tüzüğümüzde yazılı olan haklar ve yollar saklı kalmak koşuluyla, *refleks* durumuna getirmeliyiz.

Bugün Türkiye'ye sağduyulu bir bakışla açıkça görülüyor ki, devrimci hareketin büyük çoğunluğu, burjuvazinin düzene uydurma, ehlileştirme, yasallaştırma planı içindeki rolünü kabul etmiş gibidir. Bir komplodan sözetmiyorum, toplumsal olarak böyledir. Partimiz dışında ne yaptığını, neden yaptığını, nereye varması gerektiğini bilen, gerçek devrimci bir hareket yoktur.

Bu durumun partimize yüklediği görevi iyi kavrayalım. Kişiler olarak hepimiz çok küçüğüz. Bu tarihsel misyonu kavrayarak çalışırsak, *sınıf* olarak büyürüz.

Başarılı olmak, hedeflerimize ulaşmak, Türkiye'yi işçi toprağı yapmak istiyorsak, unutmamamız gereken bir nokta daha vardır. *Kulisinde sevgi olmayanın, sahnesinde başarı olmaz*. Birbirimizi sevmeyi, birbirimizin başarısından zevk almayı daha iyi öğrenmeliyiz. Birbirimize kenetlenmeliyiz. Partimizden başka seçenek yok.

Burjuvazi cephesinde Özal'ın temsil ettiği ekonomik çizgiye seçenek yok, kişiler değişebilir. İşçi sınıfı açısından da çizgimiz dışında seçenek yok. Fakat bu, öncülük gökten kucağımıza düşecek anlamına gelmiyor.

İşçinin Sesi Sayı 325 25 Mart 1987

EMAR VAKFI

1987-1988 Örgüt Stratejisi

III.Konferans partimizin yaşamında gerçekten önemli bir dönüm noktası oldu. Faşizm döneminin de etkisiyle örgütün hedeflerinde yer yer kaymalar ortaya çıkmıştı. Bundan da önemlisi sınıf-parti bağı iyice zayıflamıştı. III.Konferans bunların düzeltilmesi için kararlar aldı.

Şimdi aradan bir yıl geçti. Merkez Komitemiz bu bir yılın sonuçlarını değerlendirdi, önümüzdeki yılın stratejisini getirdi.

1987-88 dönemi örgütsel stratejisinin içeriği değişmiş olmasına rağmen, temel hedefte bir değişiklik yok tur: *TKP-İşçinin Sesi'ni işçinin partisi yapacağız.*

Geçtiğimiz yılın en önemli kazanımı olarak, işçi üye kazanıldı ve partide işçi oranı %24 'ten %35'e yükseldi. Sempatizanlar arasında bu oran daha da yüksektir.

Türkiye'de değişik koşullarda poliste, hapiste, uzun siyasal savaşımında sınanmış bir kadro oluşturuldu. Örgütsel çalışmada, kadro ağırlığı Türkiye'ye geçti. Bu, hatırlarsanız geçen konferansta en büyük zaafardan biri olarak konmuştu. Kadro ağırlığı Avrupa'daydı. Bugün kesinlikle Türkiye'dedir.

Teknik birikimden gazetenin çoğaltılması ve dağıtılmasında daha iyi yararlanıldı. Merkez organın Türkiye'de basım ve dağıtımı gerçekleştirildi.

Gazete çevresinde yığın çalışması anlayışında ilerleme oldu.

Ses getiren eyleme, sansasyonel denen çeşitten eyleme gereksiz vurgu düzeltildi.

Merkezden örgütlere mali yardım kuruluş aşamaları

dışında kaldırıldı. Olanakların merkeze aktarılması bilinci yükseldi.

Türkiye'deki çalışmanın gereksinimlerini gözönüne alan ve değişik alanlarda eğitim veren parti okulu kuruldu.

Liderlik konusunda yönetici azlığı ve az yetişkinliği ise önemli bir sıkıntıdır.

Merkez organın Türkiye'de dağıtımı III.Konferans'tan bu yana sekiz kat artmıştır. III.Konferans sırasında olana kıyasla çok daha iyi olmasına rağmen illegal dağıtım ağı ise henüz dardır.

Merkeziyetçi işleyiş, bilgilendirme eksikliği ve yavaşlığı giderilememiştir.

Türkiye örgütlerinin merkez ile iletişim tekniklerini uygulaması yeterli düzeyde değildir. Türkiye örgütleri merkezin sunabildiği teknik birikimden yararlanamamaktadır.

Örgütler sempaticanları işlere katmada başarılı değildir.

Ayrıca, bir yıllık çalışma sonucunda ortaya yeni eksiklik ve bozukluklar da çıktı.

1. Partinin büyüme hızı önümüzdeki görevler ve de olanaklarımız karşısında çok düşüktür. Görevleri bir yana koyalım, görevler her zaman dağ gibidir ama olanaklarımıza oranla üye kazanma hızı çok düşüktür.

2. Partinin genel gelişmesi her düzeyde yönetici yetiştirme temposunun yavaşlığını ciddi bir sorun yapmıştır.

3. Partinin her düzeydeki yönetim ve karar organlarında işçi üye oranının artışı genel olarak partideki üye oranının artışının çok gerisindedir.

4. Türkiye'de siyasal ortamın hareketlenmesi, merkezin düzenli bilgilendirilmesini, direktiflerinin eksiksiz

ve enerjiyle yerine getirilmesini her zaman olduğundan daha fazla gerektirmektedir. Bu konudaki eksiklikler parti çalışmasının etkinliğini düşüren önemli bir etmen olmaktadır.

5. Legal ve illegal alan çalışmalarında legal olanaklarla konspirasyonu doğru birleştirmede eksiklik vardır.

6. Gençlik hareketinden partiye komünist militan kazandıracak bir komünist gençlik örgütlenmesinin olmayışı eksikliktir.

Görülüyor ki, bir yıl içinde bir o kadar daha eksiklik ve bozukluk edindik. Ama bunlar iş yapmanın getirdiği eksikliklerdir. Hem sevinçle karşılarız hem de düzeltmek için elimizden geleni yaparız.

Yapmamız gerekenleri yine en önemli yönleriyle söyleyeyim.

Geçen yılın gösterdiği bir eksikliği hem GSB, hem tüm örgüt için düzeltmemiz gerekiyor. Konferans'tan çıktık, görevlerimizi aldık ama sonraki rutin toplantılarımızda gündemleri konferans çerçevesi içinde düzenlemedik. Günün sorunları üzerinde eskisi gibi çalıştık. Altı ay yaklaşırken konferans kararlarının hangileri yapıldı diye bir değerlendirme yaptık, bir de bir yıl sonra genel olarak neredeyiz diye baktık. Bu yaklaşım, III.Konferans kararlarının daha da büyük oranda yerine getirilmesini önlemiştir. Oysa örgütsel strateji bir yıl içindeki her toplantımızda önümüzde durmalıdır. Bu yıl tüm organ toplantılarında stratejinin üzerinden çalışacağız. Gündemler de buna göre yapılmalıdır.

Her düzeyde yöneticiye eğitim verme çalışmasını bu yıl hızlandırmamız gerekiyor.

Her düzeydeki yönetim organlarında işçi kökenli

profesyonel ve asıl olarak da çalışan işçi oranını arttırmamız gerekiyor.

Her parti birimi, üyesinin çevresinde bir sempatizan halkası oluşturmasını sağlayacak ve denetleyecektir. Avrupa'nın legal koşullarında bile öyle yoldaşlar tanıyorum ki bir tek işçi tanımıyor. Bu zaafı hızla gidermemiz gereklidir. Herkesin “olağan” insanlardan arkadaşları, tanışları olmalı.

Örgütsel çalışmada üye kazanma hızını arttırmalıyız. Yoldaşın birine sordum, nasılsın? Çok iyiyim dedi. Neden iyisin, yeni üye mi kazandın? Yoo, kazanmadım. İyi değilsin o zaman. Bu yılın örgütsel strateji vurgusu bu kadar basit. Bunu yaptıysak iyiyiz, yoksa hiç iyi değiliz.

Parti bölge örgütlerinin ve birimlerinin sayısını arttırmalıyız. Pilot işçi bölgelerinde örgütlenmeyi ve hücreleri işçi sınıfının içine yerleştirmeyi kendiliğinden bir süreç olmaktan çıkartıp merkezi olarak yönlendirmeliyiz. Tüm işçi eylemlerinde yer almanın yanı sıra, ki bu eski hedefimizdi, eylemin içinde görüşlerimizi yayma ve eylemden üye kazanma becerisini yükseltmeliyiz. Netaş grevi zaafımızın nerelerde odaklaştığını iyi göstermiştir. Bu kadar üstün bir çalışmanın ardından geriye kalan son derece azdır. Bizim için de ilk deneydir ama ders çıkarmalıyız.

Sempatizanları işlere katma yönünde özel önlemler almamız gerekiyor.

Legal ve illegal alanları ayırarak işe başladık ama yaşamın biriktirdiği tortular sonunda bir sürü yerde ipler sarkıyor, birbirine değiyor. Bunları yeni baştan birbirinden kesin olarak ayırarak örgütleyip merkeze bağlamak gerekiyor.

Legal alanda odak yaratmada geri kaldık. Bu konuda atılım yapmak gerekiyor.

Komünist gençlik örgütlenmesi kuracağız. Birkaç cümleyle söylersem, komünist gençlik örgütlenmesinde bugünkü amaç gençlik hareketini örgütlemek değildir. Gençlik hareketini bölmek de değildir. Gençlik hareketinin tek bir örgüt içinde ama farklı siyasal örgütlenmelere olanak tanınan bir yapı içinde birleşmesinden yanayız. Komünist gençlik örgütlenmesi bugün partiye militan kazandırmak amacıyla sınırlıdır. Yarın yarın içinde belli olur. Bugün partiye o kesimden güvenilir insanlar kazandırmak amacıyla bir illegal komünist gençlik örgütlenmesi kuracağız. Bu, gençlik hareketinin ülke çapındaki savaşımını bölmek için değil, güçlendirmek için olacak.

Partimizin 1987-88 döneminde uygulayacağı örgütsel stratejinin özü işçi sınıfı içinde *derinleşmek ve yaygınlaşmaktır*. Geçen yıl işçi sınıfı içine girmekti. Bu yıl derinleşmek ve yaygınlaşmaktır.

III. Konferans'ın kabul ettiği strateji üç büyük görev saymıştı. Bir dizi eksikimiz, bir dizi yapılması gereken şey var ama her zaman elde edilecek 100'ün 80'i, yapılması gerekenlerin %20'sinden gelir. Her zaman böyle bir korelasyon vardır. Bu %20'yi yapmayıp geri kalan %80 eksikliği tamamlarsak işe yaramaz. Ama bu %20'yi yaparsak, elde edilmesi gerekenin %80'ini elde etmiş oluruz. Bu anlamda üç büyük görev vardı, Birincisi partinin işçileşmesi. ikincisi kadro ağırlığını Türkiye'ye oturtmak ve üçüncüsü merkez organı Türkiye'de basmak ve dağıtmak. Bu üç eksikliği de giderdik.

1987-88 döneminin bu şekilde 5 büyük görevi var. Bu beş görevi yapmadığımız zaman, geri kalan 85 tane görevi yapmışız bir şeye yaramaz. Bunları yapabilirsek, gelecek yılın toplantısında yine görevimizi yapmışız deriz.

Birincisi yoldaşlar *üye sayısını arttırmak*. Örgüt kendi

kendini besleyen bir devri daim makinesine benzerse örgüt olmaz. Sonunda herşey her örgütte her üyede, yeni üye kazanmaya bağlanıyor. Bir parti örgütü düşünün ki üç yılda iki üye kazanmış. Didiniyor yoldaşlar, kimse kendisini sakınmıyor. Öyle günde üç saat, dört saat, beş saat değildir partimizin çalışması. Ama sonunda parti örgütü geliştirilemiyorsa, sempatizanlardan üye kazanılamıyorsa, bu nasıl örgüttür, bu nasıl bir iştir. Kendi aramızda işler yapıyoruz, işler yapıyoruz. Tüm bu çalışmalar parti örgütünü güçlendirmek için değilse ne için? Bu amaç bilincimizden kaymıştır. Toplantı yapıyorsunuz 500 kişi geliyor. Neden örgütümüze kazandıramıyoruz? Bunun üzerinde düşünmeliyiz. Eksik nerededir? Zaaf nerededir? Çevremizde insan fazlasıyla var. Partinin siyasetine, ideolojisine gönül vermeseler, örgüte güvenmeseler buralarda olmazlar. Peki onlara eşiği atlatmakta eksikliğimiz nerede? Bunların üzerinde açık yüreklilikle durmalıyız.

İnsan kazanma hedefi unutulmuştur, açıkçası. Kişi kişiye kendimize güvendirme, kendimizi saydırmada eksiklik vardır. İşlere koştuktan insana zaman ayıramama zaafı vardır. Bir bürokratik deformasyondan konuşulabilir. Öyle yoldaşlar var, koşturuyor bütün gün ama, “işler” yüzünden bir tane insan kazanamamıştır. On yıllık üyedir. Böyle üyelik de olmaz.

Belki bir belgimizi bir daha tekrarlamamız gerekiyor. *“Kulisinde sevgi olmayanın sahnesinde başarı olmaz”*. İnsanlara zaman ayırmamaktan kaynaklanan, onların sorunlarını yeterince içimizde duymamak olabilir. Sanıyorum aksaklıklar bu noktalarda. Yoksa çevremizde çok sayıda insan var ve bunlar bu partiye inandıkları için çevremizdedirler. O zaman onları partiye getirecek olan yoldaşlarımızda eksik tutumlar var demektir. Her

çalışmamıza gelsin, yıllardır gelsin ama partiye girmesin, bunda bir tuhafılık var. Her birim bundan sonraki ilk toplantısında görüşmelidir. Biz ne zamandır çalışıyoruz? Bir örgütün çalışmasının temel amaçlarından biri insan kazanmak. Kaç kişiyi kazandık? Hiç kimseyi kazanmadık. Ne oldu bütün o koşturmaca, o emek?

Ve sonunda da nasılsın yoldaşım”, “iyiyim”. “Üye kazandın mı?” “Kazanmadım”. “İyi değilsin o zaman”. Bu yılın vurgusu budur. Üye kazanmak zorundayız. Normları düşürmeden üye kazanmak zorundayız. Türkiye’de işler açıldıkça bu terazi bu ağırlığı çekmez sonra. Bunca yıldır boğuşuyoruz, kazanmak için boğuşuyoruz. Bu noktaya dikkat ederek çalışalım. Yapamazsak birşey kalmaz geride.

İkincisi bununla son derece bağlı birşey yoldaşlar. Yönetim organlarında işçi oranını arttırmamız gerekiyor. Hem işçi kökenli profesyonelle, ama asıl olarak da fabrikada çalışmasını sürdüren işçile arttırmamız gerekiyor. Bunun yararlarını saymaya bile gerek yok.

Üçüncüsü, Türkiye’de örgüt sayısını arttırmamız gerekiyor. Özel seçilmiş bölgelerde örgütlenmek. Oradan bir mektup geldi, buradan bir ilişki çıktı değil. Şurada örgütleneceğiz deyip, orada örgütlenerek örgüt sayısını arttırmamız gerekiyor.

Dördüncüsü, yayın basımını ve dağıtımını geliştirmemiz gerekiyor. Geçtiğimiz yılda sekiz katı arttı, çok birşey değil. Bu yıl da eser on katı artarsa, o çok büyük birşey. Çünkü başladığımız yer, adı geçmeyecek bir düzeydi. Onu on misli arttırmak birşey değildi. Şimdi on katına çıkartabiliyor muyuz?

Beşincisi, legal odak yaratmak zorundayız. Mutlaka ve mutlaka legal odak yaratmak zorundayız.

Bu yılın beş büyük görevi bunlardır. Herşey sonunda

normları düşürmeden üye sayısını arttırmaya bağlanıyor. Bütün örgüt için söyleyeceğim budur. Üye sayısını arttırmak, önümüzdeki dönemde başarının ölçüsüdür.

İşçinin Sesi Sayı 327 22 Nisan 1987

EMAR VAKFI

ÇEK-AL

Türkiye'nin önünde reform değil devrim vardır²⁶

Resmiler, getirdikleri stratejiye haklılık kazandırma çabasıyla sık sık şöyle söylemektedirler: Değişim gereksinimi topluma kendini dayatmıştır ama bu devrim ve sosyalizm sorunu değil, köklü demokratik dönüşümler (reformlar) sorunudur.

Bunun neden böyle olmadığını ekonomik açıdan göstermeye çalışalım.

Bugün Türkiye'nin önünde reform değil, devrimin durduğunu anlayabilmek için, Türkiye'nin 1930'lardan bu yana izlediği kapitalist gelişme eğrisini doğru olarak yerine oturtmak gerekir. Bugünün açmazları, bugün reforma izin vermeyecek koşullar, o yıllardan bu yana izlenen endüstrileşme yolundan doğmuştur. Türkiye kapitalizmi nereden geldi, nereye gitmek zorunda, neden gidemiyor?

Türkiye kapitalizmi özellikle II.Dünya Savaşı'ndan sonra, ithal ikameci endüstrileşme yolunu tutmuştur. Yeni gelişmekte olan endüstrinin o gün dünya çapında yarışacak ne sermayesi, ne niteliği vardı. Oysa ülke sınırları içinde, kendi bahçesinde devletin korumacılığına yaslanarak

26 *İşçinin Sesi*'nin introsu: Ne sermaye birikimi, endüstrinin ölçekleri ve teknolojik düzey gibi iç engellerde, ne de dünya ekonomisinin bugün yaşadığı bunalımın yarattığı dış engellerde, ülkenin karşı karşıya olduğu sorunları hafifletici yönde bir yakın olasılık yoktur. Türkiye'nin emperyalistleşmesi son derece zordur. Ne var ki, bundan önceki aşamalardan farklı olarak, bugün Türkiye burjuvazisi için emperyalistleşmeden sorunları çözmenin olanağı da yoktur. Türkiye' de orta yol geçicidir. Toplumun önündeki iki yollu kavşak değişmiyor: Ya faşizm ya devrim!

yaşamak ve büyümek olanaklıydı. Burjuvazinin fazla bir seçeneği yoktu.

1963'le planlı döneme geçilince, beş yıllık planlar genel bir stratejik hedef belirlemiştir: *İthal ikameci kalkınma modeli*. Ve bu modelin Türkiye koşullarına uygulanması ile, küçük üretim, büyük özel üretim ve devlet üretimi için ayrı ayrı işlevler saptamıştır.

Özel büyük üretim için, burjuvazinin isteği gereği, plan hedefi, dayanıklı tüketim malları üretimi olmuştur. Bu, 1963'ten beri gelen hedeftir ve büyük özel üretim bugün tekelleşmiştir.

Devlet sektörüne biçilen rol, dayanıklı tüketim mallarına ara mallar üretmek olmuş, 1970'lerin sonundan itibaren ise, bu işlev ikinci bir aşamaya yükselmiştir: Yatırım malı üretmek.

Küçük üretim sektörü ise, dayanıklı tüketim malları üretimine girdi sağlayacak ve pazarını örgütleyecektir.

Planlarda yazılı işbölümü budur. Burjuvazi, Türkiye'nin üç büyük endüstri sektörüne üç önemli rol biçmiştir. Özel büyük sermaye ortada duruyor. Devlet, bir yanından onun yapamadığını yaparak yardım ediyor. Küçük üretim öteki yanından onun yapması kârlı olmayan işleri yaparak yardım ediyor. Resmiler de kalkıp, “küçük üretimi kapitalist girişimcilikle bütünlemek yanlış olur” diyorlar.

Türkiye'de endüstrileşme, İzmir İktisat Kongresi'nden bu yana çeşitli aşamalardan geçmiştir. 1930'larda devlet, tüketim malları üretimiyle ilgilenmekteydi. (Şeker fabrikaları vb.) Daha sonra ekonomi giderek dayanıklı tüketim malları (beyaz eşya), ara mallar ve yatırım malları üretimine doğru ilerledi. Bu süreçte devlet, her aşamada, özel sermayenin yapamadığı,

ya da kârlı olmadığı, kâr gerçekleşmesi uzun dönem aldığı için yapmak istemediği alanlarda yatırım görevini üstlenerek özel kapitalist birikime yardımcı oldu.

Devletin bu rolünü iyi anlamak gerekir. Her aşamada, aşamanın içeriği ve görevleri değişmekte, buna bağlı olarak da devletin yatırım alanları değişmektedir. Fakat özünde hepsi sermaye birikimini hızlandırma işlevidir.

1963 planında, özel sermayeye dayanıklı tüketim malları, devlete ara mallar üretimi hedeflenmişti. 1970'lerin sonlarından başlayarak, özel sermaye birikiminin ara mallar üretimine de el atabilecek duruma gelmesiyle, devlete özellikle yatırım malları üretimi görevi verilmiştir.

1950'ler, Türkiye kapitalizminde makinalı üretim aşamasının geldiği yıllardır. 1960-1970 dönemi, finans-kapitalin egemenlik kurma çabaları ile belirlenir. 1970'lere geldiğimizde artık devlet tekel kapitalizmi oluşmuştur.

Bu süreç içinde sermaye birikimi giderek hızlanmış, bunun sonucunda bunu beslemek üzere sermayenin yoğunlaşması ve merkezileşmesi artmıştır.

Hâlâ yaygın olmasına rağmen, küçük üretimin üretim payı son derece ufalmıştır. 1970'lerden itibaren toplumsal yaşamın her alanında tekeller egemendir. Türkiye, 1930'lardan 1970'lerin ortalarına, ithal ikameci endüstrileşme çizgisinde çok önemli yol almış, bir yerden bir yere gelmiştir. Endüstri başı çeken sektör olmuş, oldukça çeşitlenmiş bir endüstriyel taban yaratılmıştır.

Ancak, buralara geliş süreci içinde, izlenen yolun olanaklarının da sonuna gelinmiştir. İthal ikameci endüstrileşme ve bu temelde tekelleşme, iç pazarın yoğun sömürüsü demektir. Ekonominin geri düzeylerinden ara ve yatırım malları üretimine (gerçek 1. departman)

geçilmesiyle, bu yolun sonu gelir. Sermaye birikimi artık ilk dönemlerde varolmayan engellerle karşı karşıyadır.

Gelişme süreci böylece 1980'de büyük bir bunalıma girmiştir. Devrimci durumun ve faşizmin gelişinin altında yatan ekonomik gerçek, 1980 öncesinden gelen ve onu hazırlayan bu süreçtir. İthal ikameci endüstrileşme yolunun kapanmasıdır. 1980 krizi, *“emperyalistleşememe krizi'dir*. Biz bunu, 14 Eylül 1980 tarihli bildirimizde söyledik.

İthal ikameci, kendi pazarını sömürücü yol 1960-1980 arasında, kapitalizm açısından iyi sonuçlar vererek işledi. Ama darboğazlarını ve aşamayacağı engelleri beraberinde büyüterek işledi. 1980 krizi, sistemin bu engellerle birinci kapışmasıydı. Faşizm bu krizin sonunda geldi.

Faşizm ekonomik ve toplumsal alanda hedeflerine ulaşamadı, emperyalistleşmeyi sağlayamadı. 1982-1983 yılları, faşizmi getiren sıkıntının geçmediğini gösteren işaretlerin açıkça gözlendiği yıllar oldu. Bu nedenle, ithal ikameci, iç pazarı sömürücü gelişme yolunun yarattığı darboğazlar ve engeller bugün daha ciddileşmiş biçimde ortadadır.

Bu darboğazlar ve engeller nelerdir? Çok şey sayılabilir ama yalnızca üç tanesini ele alacağız. Bunlar, Türkiye'nin önündeki yolun perspektifleri açısından belirleyici olanlardır.

Yabancı sermaye sorunu

Türkiye'nin özellikle 1930'lardan başlayarak 1980'lere varan endüstrileşme sürecinde, kapitalist dünya ile ilişkilerinin içeriği de değişmiştir.

1930-1950 arasında yabancı sermaye gereksinimi ve

ilişkileri son derece düşük bir düzeyde kalmıştır. Fakat özellikle 1950'ler sonrasında makinalı üretimin (gerçek kapitalizmin) egemenliğiyle, 1930'ların devlet kapitalizmi aşamasına oranla daha fazla yabancı girdilere (yabancı parça, motor vb.) ve para sermayesine (dış borçlar) gereksinim artmıştır. 1980-1985 arasında gelenin 4,5 katıdır. Demek ki, kapitalist dünya ile ilişkilerde yeni bir aşama vardır. (1930'lar ayrı bir dönem, 1950-1980 arası ayrı bir dönem, 1980 sonrası ayrı bir dönem olarak ele alınabilir.)

Türkiye'de 1985'te toplam 421 yabancı sermayeli firmadan 202 tanesi yapım endüstrisinde çalışmaktadır. Bu 421 şirket içinde, yabancı sermayenin toplam sermayeye oranı %44.8'dir. Ancak birkaç dalda %50'nin üzerinde yabancı sermayeli şirket vardır. (TÜSİAD, *The Turkish Economy 1986*) Dolayısıyla, 1980-1985 arasındaki büyük zıplama şimdilik yabancı sermayenin önemli yer tutmadığı gerçeğini değiştirecek noktaya varmamıştır. Fakat, *varmak zorundadır*.

Türkiye'ye en çok yatırım yapan ülkelere bakarsak, 421 firma içinde en fazla yatırım sahibi, 63 firma ile ve tüm yabancı sermayenin % 17'siyle İsviçre'dir. Onu, 60 firmayla ve yabancı sermayenin %15'iyle ABD izlemektedir. Sonra 37 firma ve yabancı sermayenin % 13'üyle dünya kurumları, 59 firma ve yabancı sermayenin % 11'iyle Federal Almanya, 34 firmaa ve yabancı sermayenin %6'sıyla İngiltere izlemektedir. Bu beşin toplamı, ülkedeki yabancı sermayenin %62'sidir. (TÜSİAD, *agy*)

Türkiye'de yabancı sermayenin bu göreceli güçsüzlüğü, resmi TKP'yi ve her boydan “ulusal”ı şaşırtacaktır ama Türkiye kapitalizminin en önemli sıkıntılarından biridir.

Türkiye, öteki geçiş kuşağı ülkelerinin çoğundan farklı olarak, hiçbir zaman yabancı sermayenin yatırım ve üretim açısından önemli rol oynadığı bir ülke olmamıştır. Bugün de böyledir.

Tabii bunda, eski devlet olmanın, o tarihi devralmış egemen sınıf olmanın getirdiği bazı davranış biçimlerinin, aşırı ulusçuluğun vb. rolü vardır. Ama sonunda, kapitalizmin gelişmesi açısından baktığımızda, sonuç olumlu değildir. Hele endüstrileşmenin bugünkü aşamasında, Türkiye kapitalizmi açısından çeşitli olumsuzluklar iyice ortaya çıkmıştır.

Bir kere, Türkiye sermayesi kendi sınırlarının dışında soyutlanmıştır. Yabancı sermaye ile yoğun ilişki içinde olmayışı teknoloji transferi, uluslararası satış olanakları, uluslararası ilişkiler gibi konularda Türkiye burjuvazisini sınırlamıştır.

Öte yanda ve en önemlisi, yabancı üretim sermayesi yatırımı olmayışı, yabancı para sermayesine (dış borçlanma) büyük ölçüde bağımlı olma sonucunu getirmiştir.

Endüstrileşmeyi yürütmek, acil çözüm bekleyen sorunları hiç olmazsa hafifletebilmek bile büyük ölçekte sermaye gerektirir. Bu sermaye Türkiye burjuvazisinin elinde yoktur. Yapabildiğince işçi sınıfını sömürüp biriktirmeye çalışıyor ama yetmiyor. Hiçbir ülkenin kalkınmasında yetmemiştir, Türkiye'ye de yetmiyor. Kaynak gerekli ama engelleyici kafa yapısı içinde burjuvazi yabancı sermayeyi ülkeye çağırıyor. Çağırıyorum dediğinde bile olmayacak yasalarla çağırıyor. Yabancı sermaye gelmediği zaman, para gereksinimi duruyor. O zaman borçlanmaya gidilmiştir.

Sonuçta aşırı dış borçlanma, bugün herşeyi

temelinden etkileyen durum, büyük ölçüde yabancı sermayenin Türkiye'de çalışmamasının sonucudur. Hangisi iyiydi gibi bir değerlendirme bizim işimiz değildir. Yalnızca olanı belirtiyoruz. Olan ve sonuçları açıktır.

İç pazar dar gelir

Değerlendirilmesi gereken ikinci engel, ithal ikameci, iç pazarı sömürücü çerçevenin, belli bir endüstriyel gelişmenin sonunda dar gelmesidir.

Endüstrileşmenin ilk döneminde de, ara ve yatırım mallarına ağırlığın arttığı dönemde de, hedeflenen iç pazardır. Fakat tek bir ülkenin pazarı, bu ülke hangi ülke olursa olsun, günümüzdeki üretici güçler açısından güdüktür. Kaldı ki, Türkiye orta büyüklükte bir ülkedir.

Endüstriyel gelişme başlardayken sorun keskin değildir. Ülke pazarı için üretimde, üretim araçlarının çapı küçüktür. Teknoloji çeşitli nedenlerle, en başta satacağı pazarın darlığı nedeniyle, kaçınılmaz olarak geridir. Dolayısıyla, dünya pazarında hiçbir rol oynama olanağı da yoktur. Ancak, demir-çeliğe, otomotive, makine üreten makinelere, elektroniğe geçmeye başlanınca durum değişir. Maliyet ucuzlaması için üretim ölçeklerinin büyümesi gerekir. Yoksa üretimi sürdürme ve rekabet olanağı olmaz. Sonra hızla “üreyen” malları sürekli emecek pazar gerekir. Böyle olunca, endüstrileşmede aşamalar ilerledikçe tek ülkenin sınırları giderek yetmezleşir.

Öte yanda, her kapitalist ülke ekonomisi, dünya kapitalist ekonomisinin istese istemese organik bir parçasıdır. Böyle olduğu için, dünya pazarında var olabilecek, rekabet edebilecek bir düzey, her ülke sermayesinin genişletilmiş yeniden üretimi için bir yerden

sonra zorunlu koşuldur. Bu sağlanamadığında bunalım ve ekonomik çöküntü kaçınılmazdır.

Dünya pazarında varolmayı, dolayısıyla o düzeyde emek üretkenliğine sahip olmayı değil de, iç pazarı dışalımdan kurtarmayı hedefleyen endüstrileşme, açmazını, dışalım-dışsatım arasında git gide dışalım lehine değişen dengede gösterir. Başlarda ciddi sorun yaratmayan bu gelişme, belli bir aşamadan sonra endüstrileşmeyi tehdit eden ciddi bir bunalıma dönüşür. Türkiye ekonomisinin 1977 yılında girdiği büyük bunalım böyle bir bunalımdır.

1980-1985 arasında atılan adımlarla, dışalım-dışsatım dengesinde dışsatım lehine önemli değişim olmuştur. Bugün dışsatım dışalımın %60'ını karşılamaktadır, ama sorun çözülmüş olmaktan çok uzaktır.

Bildiğimiz gibi, kapitalist ekonomilerde evrensel olarak yaşanan devresel bunalımlar, kapitalizmin egemen üretim biçimi olmasıyla Türkiye'de de yaşanmaktadır. 1957-1960, 1970, 1977-1980 bunalımları, böylesi devresel bunalımlardır. (*Khamsin*)

Sermaye birkiminin her devresel bunalımı, aynı zamanda o günün kendine özgü çelişkileri ve sorunlarıyla birleşir. Ve her bunalımın ardından gelen değişikliklere baktığımızda, o bunalımın altında nelerin yattığını kolayca anlarız. Böyle baktığımızda, 1957-1960 bunalımının, tarım-endüstri çekişmesi ve endüstrinin üstünlüğü alması aşamasıyla birleştiğini görürüz. 1970 bunalımı da, tekelci kapitalizmin ağırlık kazanması dönüşümüyle birleşmiştir. Her bunalım, ardından ciddi bir alt-üst oluş ve bunalımı yaratan nedeni tersinden çözücü yönde gelişme getirmiştir.

Fakat bu iki bunalım da, 1977-1980 bunalımı gibi ısrarlı ve şiddetli olmamıştır. Bunun bir nedeni, ilk iki

devresel bunalımın dünya kapitalizminin gelişme dönemine, üçüncüsünün bunalım dönemine denk düşmesidir. İkinci nedeni, son bunalımın, Türkiye kapitalizminin gelişme yolunun yarattığı aşılmaz açmazla üst üste düşmesidir. Önceki açmazlar, ülke içinde çeşitli dönüşümlerle çözülebilecek açmazlardı. 1980'de gelişmenin yaratmış olduğu açmaz ise, yalnızca ülke içindeki dönüşümlerle çözülebilecek bir açmaz değildir. Bu iki nedenle 1980 bunalımı öncekilerden çok daha şiddetli olmuştur.

1977-1980 bunalımı, dünya kapitalizminin yaşamakta olduğu derin bunalım içinde yer almıştır. Bu, Türkiye'nin açmazlarını ağırlaştırmıştır. Dünya ekonomisinin bunalımı ve bu bunalımın en önemli nedenleri, (ulusal sınırların gericileşmesi, orta kuşak ülkelerinin oynadığı rolü büyük ölçüde değiştiren yeni uluslararası işbölümünün çıkması) bunlar Türkiye'nin bunalımını belirlemiştir.

Dolayısıyla 1980 bunalımı, *Türkiye sermayesinin kendisini dünya sermayesinin bir parçası olarak üretme yeteneksizliğinin dışa vuruşu olmuştur.*

Bu nedenle, *Türkiye'nin iç bunalımı aynı zamanda Türkiye kapitalizminin dünya kapitalist sistemiyle ilişkilerinin bunalımıdır. (Khamsin)*

Bunalımın kendisi ve ülke içi ve dışı boyutları, tutulacak yolu da dikte etmiştir: Sermaye birikiminde yeni yapılanma ve uluslararası işbölümünde yeni bir rolü hedefleme.

24 Ocak kararları, tutulması gereken yolu 12 Eylül'den önce göstermişti. Bu yolun uygulanabilmesi ise ancak olağanüstü devlet, baskı altında olabilirdi. Dolayısıyla 12 Eylül faşizmi geldi. TKP-İşçinin Sesi Eşgüdüm

Komitesi Üst Bürosu 14.9.1980'de, faşizmin gelişinden 2 gün sonra hem bu durumu ve hem de faşizmin çözmek için geldiği sorunu örnek bir açıklıkla saptadı:

“Emperyalizm ve tekelci burjuvazi, devrimci durumdaki karşı-devrimle çıkabilmek, derin ekonomik-toplumsal bunalımı tersinden çözmek amacıyla, gerici generaller eliyle faşist bir darbe yaptı. Yerli tekelci burjuvazi bu darbe ile bir de Türkiye'nin emperyalistleşmesinde ve devlet tekelci kapitalizminin işleyişinde önemli bir aşamaya ulaşmayı amaçlıyor.”²⁷

Resmilere ve resmi TKP'yi reddetmekle birlikte kendileri de farketmeden düşünceleri dünya ölçüsündeki menşevizm tarafından üretilen geniş bir kesime göre, 12 Eylül ABD'nin, IMF'nin dayatmasıdır. Bunun dışında tek satır bulamazsınız. Oysa, 1980 faşizminin ve onun eliyle gerçekleştirilen radikal ekonomik dönüşümün baş sorumlusu ve sahibi Türkiye finans-kapitalidir.

Dünya ekonomisinin bu kavşağında emperyalizmin tüm ülkelere, dolayısıyla Türkiye'ye de önerdiği istemler ise, Türkiye kapitalizminin istemleri ile çelişen değil, tam tersine burjuvazinin gerçek çıkarlarıyla denk düşen, onun elini topluma karşı güçlendiren, söylediği sözün ağırlığını artıran istemler olmuştur.

Faşizmle birlikte 24 Ocak programı uygulanmaya konmuştur. Bu program, ülkenin dünya ekonomisine açılması, sermayenin dışa açılması ve emperyalistleşmede gerçek yol alma programıdır. Bu hedeflere bağlı olarak da, endüstride yeni bir yapılanma programıdır.

²⁷ Bu konuda bakınız: <https://emarvakfi.net/wp-content/uploads/TKP-IS/Kitaplar/PDF/12FDveEKKararlari.pdf>

Bu hedeflere ulaşmak üzere eski ve sınırlayıcı para ve kredi politikalarının, devlet sübvansiyonlarının kaldırılması, dünya pazarında rekabet olanağı taşıyan endüstrilerin geliştirilmesi, dışsatıma çeşitli özendiriciler sağlanması ve buna bağlı olarak para değerinin sürekli ve düzenli olarak düşürülmesi, tarihte ilk kez yabancı sermayeye gerçekten gelebileceği bir ortam hazırlanması, devletin ekonomik yaşama karışımının sınırlanması, devlet yatırımlarının yapım endüstrisi içinde yatırımın mallarına ve enerjiye kaydırılması gibi önlemler geliştirilmiştir. Bunların hepsi emperyalistleşme programının somut parçalarıdır.

Bu önlemlerin uygulanması sonucunda, dışsatımda önemli bir gelişme, dış ticaretin yapısında ve gittiği ülkelerde önemli bir değişme ortaya çıkmıştır. Bugün, genel olarak Türkiye'den daha geri ülkelerle yapılan ticaret, emperyalist ülkelerle yapılan ticaretle eşit duruma gelmiştir. Türkiye'nin uluslararası konumunu hiçbir şey bu kadar güzel anlatamaz. Sonra, dışarıya sermaye yatırımları ve dışarıda kontratlı iş alma artmıştır. Tüm ekonomik ve siyasal vitesler emperyalistleşme amacına ayarlanmıştır. Bunlara rağmen hedefe, emperyalistleşmeye ulaşamamıştır.

Temel hedefe ulaşamamasının sonucunda, sermaye birikimi dünya ölçeğinde son derece zayıf kalmaya devam etmekte, 1977'den bu yana özel sermaye birikimi yıllık artış oranlarında ortaya çıkan düşüş sürmektedir. İşsizlik düzenli biçimde artmaktadır. Bugün işsizlerin işgücüne oram %20-25 çevresindedir.

1977-1980 devresel bunalımıyla onun üstüste düştüğü ekonominin o günkü açmazının yarattığı faşizm, bir süredir emperyalistleşme isteği duyan Türkiye devlet tekелci kapitalizminin bu isteğinin, ülke içindeki koşullarını

sağlama dönüşümü olmuştur. Bundan sonra ithal ikameci endüstrileşme yerini, dünya pazarlarında rekabet amaçlı endüstrileşmeye bırakmıştır. Hiç çekinmeden söyleyelim ki, bu yeni dönemde ülkede yabancı sermayenin rolü de artacaktır.

Fakat yukarıda dediğimiz gibi, 1980 bunalımının öncekilerden daha şiddetli olmasının nedeni, yalnızca ülke içi dönüşümlerle çözülebilecek bir bunalım olmamasındadır. Bu bunalımın özelliği, ülke içi ve ülke dışı engellere birlikte çatmasıdır. Dolayısıyla, ülke içinde çeşitli son derece ciddi ekonomik güçlüklerle karşı karşıya olan Türkiye kapitalizminin isteklerinin gerçekleşmesi, büyük ölçüde dünya ekonomisinin ve bunun içinde de özel olarak ileri kapitalist ülkelerin durumuna bağlıdır.

Uluslararası ekonomik ilişkiler

Bugün dünya ekonomisi, 50 yılı aşkın bir süredir karşılaştığı en derin bunalımı yaşamaktadır. Gerçekten, buna “gerileme” (recession) yerine, “bunalım” (depression) demek daha uygun olur. Çünkü gerileme kavramı, yakın bir gelecekte düzelme olasılığını anlatır. (ILO, G. Renshaw)

II. Dünya Savaşı'ndan 1970'lere kadar ileri kapitalist ülkeler aşağı yukarı kesintisiz bir zenginleşme dönemi yaşadılar. Onaltı gelişmiş ülkenin GSMH'sı 1960-1972 arasında ortalama yılda %4.7 arttı. Gerçek gelirler iki katına çıktı. Zaten düşük olan işsizlik oranı 1960'ların ortalarında daha da düşüyordu. Enflasyon %1-3 arasındaydı.

Bu gelişme 1973'te petrol fiyatlarındaki ani artışla kapandı. Ve 1974-1975'te ileri kapitalist ülkeler, 1929-1931 bunalımından bu yana GSMH'de en büyük düşüşü

yaşadılar. İşsizlik ve enflasyon yükselmeye başladı. İşçiler ücret artışı istemiyle, şirketler fiyatları artırarak bu duruma karşı durmaya çalıştılar. Başardıkları yerde sonuç, enflasyonun hızlanması oldu. Başaramadıkları yerde gerçek gelirler ve harcamalar düştü, gerileme ve işsizlik arttı. Böylece stagflasyon (gerileme ile enflasyonun birleşmesi) ortaya çıktı.

Bundan sonra işsizlik ve enflasyon yüksek düzeyde sürerken, üretim hacmi yavaş bir seyirle düşmeye başladı. İleri kapitalist ülkelerde toplam çalışan sayısı 1979-1982 arasında artmadı, bazı ülkelerde mutlak olarak azaldı. Bunun sonucunda toplam işsizlik %8- 10, enflasyon ise %5- 10 arasında bir eğri izlemektedir. Dünya kapitalist ekonomisinde kısa sürede düzelme ufukta yoktur.

Bugün dünya çapında yaşanan bunalımın öğeleri, a) iki petrol şoku, b) orta kuşak ülkelerinin dünya ekonomisinde giderek daha etkin rol alması, (ki emperyalizmin “planladığı” bir uygulama değildir. Mustafa Sönmez, “emperyalizm planladı, bazı emek yoğun endüstrileri az gelişmiş ülkelere attı” demektedir), c) giderek hızlanan ve yaygınlaşan bilimsel teknolojik değişimdir. Bunalımın nedeni ise, emperyalist ülkelerin (devletlerin), ortaya çıkan bu üç gelişmeye kendilerini uydurmadaki sınırlılıklarıdır. (ILO)

Bir başka deyişle, bunalımın asıl nedeni, hükümetlerin dar ulusal çıkarlar üzerine kolay kolay çıkamamalarıdır. Bu durum, emperyalizmi tarihteki belki en büyük bunalımına götürmektedir. Devletler son yıllarda yeniden güçlenen korumacılık eğilimini bırakmazlarsa, dünya kapitalizmi, tüm tarihi değiştirebilecek bir altüst oluş yaşayacaktır.

Örneğin kuzey ülkelerinin, güneyin dış satımını

işsizliğin nedeni olarak görme ve korumacılığı yükseltme eğilimi işte böyle, sorunun dar, ulusal bir açıdan ele alınmasının sonucudur. Az ve orta gelişmiş ülkelerden emperyalist ülkelere yapılan dış satım 1970'ler sonrasında hızla artmıştır. Buna rağmen, emperyalist ülkelerin tüketiminde tuttuğu yer hâlâ son derece ufaktır. Soruna ulusal çerçeveden değil de, dünya ölçeğinden bakılsa, güneyin emperyalist ülkelere dış satımının, dolayısıyla onlardan yapacağı dış alımın artmasının ve korumacılık duvarlarının kaldırılmasının, işsizlik sorununa hem emperyalist ülkelerde, hem de gelişmekte olan ülkelerde hafifletici etki yapacağı görülür. Ne var ki, Lenin'in dediği gibi, emperyalizm bencil bir sistemdir.

Özellikle emperyalist devletlerin bencil bakışı sonucunda tüm dünyada milyonlar işsizlik, açlık, yaşam koşullarının kötüleşmesi gibi sorunlarla boğuşmaktadır. Böyle sürdüğünde, bu sıkıntıları çekenlerin duygularının karamsarlık ve kadercilikten tepki ve öfkeye, kendilerini bu duruma düşürenlere karşı eyleme dönüşmesi kaçınılmazdır. Yaşanmakta olan ekonomik bunalımın, toplumsal ve siyasal bunalıma dönüşmesi kaçınılmazdır.

Dünya ekonomisinde ülkeler arasında karşılıklı bağımlılık olduğundan, yaşanan ekonomik bunalım tek tek ülkelerin bunalımlarının toplamı değil, dünya kapitalist ekonomisinin bunalımıdır. Buna rağmen emperyalist hükümetler, doğal olarak sorunlara tam bir egoizm içinde bakmakta ve aldıkları önlemlerin, dünyanın öteki bölümleri için yaratacağı sonuçları dikkate almamaktadır.

Bu, en hafif yorumla, verimsiz bir tutumdur. Ya da, kendi kendini mahkum eden bir tutumdur, çünkü tekil yaklaşımlar sonuçta birbirini götürür. En kötüsüyle, ülkeler arasında düşmanlık ve siyaset savaşı getirir. Korumacılık,

bu eğilimin en açık göstergesidir. (ILO) Tabii, orada da durmayabilir, siyaset savaşı, savaşa dönüşebilir.

Gerçekten korumacılık, devletler arasındaki düşmanlığın en somut göstergesidir. Bir devlet, buraya sen giremezsin diyor:

- Buraya giremezsin.
- Neden?
- Çünkü burası benim.
- Kimden aldın?
- Dedemin dedesinden.
- Peki ondan önce?
- O başkasını kovup buraları almış.
- O zaman şimdi ben senden niye almayayım?

Korumacılığın mantığı ve varacağı yer böyledir.

Bugün uluslarüstü tekellerin açık isteğine ve emperyalist hükümetlerin bu isteğe katılmasına ve gerçekleşmesinde rol üstlenmesine rağmen, yine de ülke içindeki “işleri ve üreticileri koruma” amacı bununla çalışmaktadır. Oysa emperyalist devletlerin kapitalist ekonomisi ve bu arada gelişmekte olan ülkeler için ya ileri kapitalist ülkelerdeki ekonomik durgunluk ya da gerileme ve korumacılık tarafından engellenecektir.

Bu nedenle az ve orta gelişmiş ülkelerin bu dünya bunalımı içinde bekleyebilecekleri gelişme son derece sınırlıdır. Bu ülkelerin, hele dışı açılma zorunluluğu ile karşı karşıya olan orta kuşak ülkelerinin gelişmesi dünya kapitalist ekonomisinin koşullarının iyileşmesine bağlıdır. Bunuda kısa sürede olabileceğine ilişkin en ufak bir ipucu yoktur.

Görülüyor ki, ne sermaye birikimi, endüstrinin ölçekleri ve teknolojik düzey gibi iç engellerde, ne de dünya ekonomisinin bugün yaşadığı bunalımın yarattığı dış

Devletin ekonomik işletmeleri de bundan böyle her gelen hükümetin, rengi ne olursa olsun, büyük başağrısıdır. Bu işletmeleri, kâr amacı güden kapitalist bir işletme gibi çalıştırmak olağanüstü zordur. Buralardan işçi çıkarmak “hassas” bir konudur ve seçim hedefiyle çelişir. Zarar eden işletmelere yardımı kesmek, bunların iflasını göze almak aynı şekilde siyasal açıdan kolay verilecek karar değildir. Öte yanda, bu işletmelerin ancak kârlıları özel sektöre devredilebilir. Ne var ki, bu satışlardan devlete gelecek gelirin, zarara çalışanların hazineye bindirdiği yükü karşılamasının olanağı yoktur. (G.S. Harris)

Türkiye'nin bu durumunu emperyalizm de görüyor ve şöyle özetliyor: Uygulanan ekonomik politika, hem ücretliyi, hem küçük üreticiyi zor duruma düşürmüştür. Türkiye'nin Avrupa ile yakınlaşması için gereken demokratikleşme, ekonominin gerek duyduğu işçiye demir disiplinle çelişmektedir. *“Ülke önümüzdeki kısa dönemde siyasal gelişme ya da ekonomik ilerleme arasında bir seçim yapmak zorunda kalabilir.”* (EIU, 1986-1987 *Country Profile*) Demokratikleşme ile ekonomik ilerleme arasında, Türkiye'nin bu ortamında, (düzene karşı yollar dışında) bir seçim zorunluluğu vardır.

Gerçekten öyle ve biz bunu *Zayıf Halka*'dan beri söylüyoruz. Türkiye burjuvazisinin “özgürlükler” vermeye nefesi yetmez, faşizm isteği yapısalıdır. Bugün, dış pazarda rekabet koşullarında bu söylenenin geçerliliği katıyla artmıştır. Çünkü artık yapılabilecekler bir de ülke dışına çok fazla bağlanmıştı.

Fakat bugün yeni bir ordu müdahalesi için siyasal olasılık alanı daralmıştır. Toplumun demir disiplin altında tutulması ise son derece gerçek bir gereksinim olarak sürmektedir. Bu durum, toplumun baskı altına alınması

hedefinin, sivil otoriter bir hareket tarafından yerine getirilmesi olasılığının önümüzdeki dönemde büyük olduğunu düşündürmektedir. Hatırlarsanız, faşizm gelmeden önce, Türkiye'nin o koşullarında faşizm MHP eliyle gelmez, ordu eliyle gelir demiştik. Bugün demir disiplin gereksinimi ortadan kalkmamıştır ama ordunun hareket alanı daralmıştır. O zaman, bu boşluğu sivil otoriter bir hareket doldurabilir. MHP'nin bugünkü koşullarında da şansı azdır. Göreve en yakın aday dincilerdir.

Bu konuda öne sürülebilecek bazı itirazlar olabilir. Dinciler Batıya, emperyalizme düşmandır vb. (Sonra resmilerle eylem birliği de yapıyorlar!) Halka indikçe, her düşünce mutlaka sosyal bazı yanlar taşır. Faşizm de öyledir. Dincilerin bugünkü “programları” ile, finans-kapitalin çıkarlarının üstüste düşüp düşmediğine gelince, tarihin büyük gereksinimleri karşısında bu son derece önemsiz kalır. Faşizmin Almanya'da ortaya çıkışı en güzel örnektir. Nasyonal Sosyalizm, ulusal sosyalizm! Sosyalizmden çalınma çok fikir vardı. İtalya'da da öyle. Demek ki, sorun değil. Hâlâ eski popülistliklerinde ısrar eden olursa, onları da başka uzun bıçaklar gecesinde temizlerler. Söz konusu görevi üstlenme süreci gelişirse, dinci hareket de çok değişime uğrar.

Bunun yanı sıra, İran-Irak savaşından yararlanarak Musul ve Kerkük'ü alma ve petrol sorununu çözerek emperyalistleşme hedefine büyük bir aşı yapma isteği de artmaktadır. Bu istek başlarda çekingen biçimde savunulurken, artık pervasız savunuluyor.

Öte yandan, dünya ekonomisinde giderek belirginleşen büyük bunalıma, resmi partilerin ekonomik ve siyasal çözümleme ve önerilerindeki bunalım eşlik

ediyor. Belki dünya ekonomik bunalımının bir parçası olarak, belki ürünü olarak, belki kendileri de farkında olmadan böyle oluyor. Ancak şurası açık ki, resmi TKP'nin önerisinin objektif hedefi, bu ortamdan işçi sınıfının devrimci çıkış yolunu kapatmak, dolayısıyla disiplin isteğinin faşizme varmadan sağlanmasına yardımcı olmaktır.

Türkiye ekonomisinin verileri böyle sürdükçe, burjuvazinin resmi TKP'ye duyduğu gereksinimin de şiddetle arttığı reddedilemez. İşçi sınıfını kapitalizm için kendi kendine demir disiplin altına koymak görevi onlarındır.

Ne olursa olsun, “Türkiye’de orta yol geçicidir. Türkiye toplumunun önünde duran iki yollu kavşak değişmiyor. Ya halkın aşırı sömürsünü garanti altına alan faşizm, ya halkın devrimci enerjisini seferber ederek sorunları çözecek olan yol, ileri demokratik halk devriminin gerçekleşmesi.” (*Emperyalizmin Zayıf Halkası Türkiye*)

Bugün durduğu noktada, Türkiye'nin isteği reform değil, devrimdir. Alınabilecek olan da reform değil, devrimdir.

İşçinin Sesi Sayı 330 3 Haziran 1987

KAVGA VE YORUM

Bugün Türk-İş'ten yana kesmeyen bıçak burjuvadan yana keser

Türkiye'de özellikle sosyal demokrat ve sahte solcu bazı çevreler tarafından ısrarla AAFLI-Türk-İş ilişkileri gündeme getiriliyor. Bu ilişkiye”karşı çıkılıyor” ve bunun yerine ILO, AET, DGB, Avrupa sendikaları ile yoğun ilişki isteniyor.

İşçi hareketi bu noktada nasıl bir oyuna getirilmek isteniyor? Buna biraz yakından bakalım. AAFLI nedir? AAFLI konusuyla bu denli ilgilenenler ne istiyorlar? Bizim tutumumuz nedir?

AAFLI Amerikan Sendikalar Birliği'nin (AFL-CIO) bir kuruluşudur. Amerikan Sendikalar Birliği, Hür Sendikalar Konferasyonu'na (ICFTU) bağlıdır. Bu konfederasyonun dışında dişe dokunur bir sendikal hareket dünyada yoktur.

Amerikan Sendikalar Birliği'nin, kendi sendikal anlayışını dünyaya yaymak için kurduğu üç bölgesel örgüt vardır. Afrika için, Güney Amerika için ve Asya için. AAFLI, Asya için kurduğu örgüttür. Amerikan Sendikalar Birliği'nin sendikal anlayışı, gangster sendikacılığı dediğimiz, sosyal demokrat sendikacılıktır. Hiç şaşırmayın, sosyal demokrat sendikacılıktır. Sarı sendikacılık deyimi de asıl olarak Amerikan sendikaları için çıkmıştır. Dolayısıyla AAFLI, Amerikan emperyalizminin emek örgütüdür.

Öte yanda Uluslararası Emek Örgütü (ILO) nedir? Avrupa emperyalizminin emek örgütüdür. Ancak, daha yakından bakıldığında, Amerikan desteğinde Avrupa

örgütüdür.

Bu sendikal hareketin içerisinde, farklı burjuva mihrakların çıkarlarını temsil eden kanatlar arasında komünistlerin seçim sorunu yoktur. Tutumumuz son derece açıktır. Ne AAFLI, ne AET, ne Avrupa sendika yönetimleri. Bunların hepsi, şu ya da bu ölçüde emperyalist devletlerle, emperyalizmle bağlıdır. İşçi hareketi bunların tümüne karşı olmalıdır.

Türkiye devrimci hareketinde AAFLI konusundaki ilk yazılardan biri, (belki de ilk yazı) *İşçinin Sesi*'nde 1979'da yayınlanmıştır. AAFLI'nin ne olduğu sergilenmiştir. Ama, belli bir plan dahilinde, Türk-İş'i de yıpratmak için, ısrarla, "AAFLI'yle ilişkiler emperyalizmle ilişkilerdir, AET'yle, ILO'yla ilişkileri geliştirelim" diye sahte solculardan istek geldi mi bu başka bir durumdur.

Konu Amerikan emperyalizmi olunca, Türkiye'nin sahte solcuları kolayca konuşuyor da, Avrupa'ya gelince neden susuyorlar? Onlar da sarı gangster sendikacıdır. AAFLI'ye karşı çıkan, AET'ye, ILO'ya, DGB yönetimine de karşı çıkmadı mı orada bir karanlık oyun vardır. Hem de bir taşla birkaç kuş vurmayı hesaplayan bir oyun. Bir yanda Türk-İş yönetimi yıpratılacak, bir yanda kendileri kolayca "solcu" gözükecek, öte yanda Türkiye işçi sınıfı Avrupa emperyalizminin yedeğine verilecek.

Şimdi gelelim konunun ikinci yönüne. Böyle bir sendikal örgütlenme var dünyada ve bunun içinde komünistler olarak yer tutmaya çalışıyoruz. Nasıl yapılacak bu? Bir tarafa karşı öteki tarafı tutmak bizim işimiz değil. Bunların hiçbirisini kabul etmiyoruz ama Lenin'in söylediklerini, yazdıklarını da unutmuyoruz.

İdeolojiyle siyaseti doğru birleştirebilmeliyiz. O ustalığı gösteremediğimiz zaman gidelim hikaye, roman

yazalım, şiir yazalım, teorik konularda kitap yazalım, ama işçi sınıfının öncüsü olacağız diye ortaya çıkmayalım.

Ortada bir pislik var diyor Lenin, ama işçileri kazanmak için o pislikte göbeğine dek batıp yüzmek zorundayım. Önemli olan pisliğin içinde yüzmeyi reddedip reddetmemek değil, o pisliğin bünyene girmesini engellemektir. *İşçinin Sesi* kendine güveniyor. Kendi bünyesine sokmadan pisliği temizleyecektir. Bu iddiamız yoksa, ne için siyaset yapıyoruz? Lak lakla uğraşmak için mi? Biz bu pisliği temizleyeceğiz. Hem de toplumdaki daha koyu pisliği temizleyeceğiz.

DGB'ye her yıl eğitime sendikacı gidiyor Türkiye'den. DGB yönetimi, Alman emperyalizminin kalelerinden biridir. Az gelişmiş ülkelerde yatırımları bile var. Tamam biz bunları beğenmiyoruz. Peki ama biz işçi hareketi içinde nerede olacağız? Gelin buraya diye bağırınca gelmiyorlar!

Önümüzdeki durumu iyi anlamalıyız. Yaklaşan fırsatı da, tehlikeyi de, tehdidi de iyi görmeliyiz. Kazanmak istemiyor muyuz? Gerçekten büyük bir fırsat var önümüzde. Fikirler! Fikirler iyi de, o fikirleri savunan kalabalık yürümedi mi hiçbir şeydir. Onu sağlama fırsatı var. Oyunlara alet olmayalım.

Türk-İş'e yönelik tutum konusunda bir nokta daha söylemek istiyorum. Birşeyi değiştirmek, her zaman karı-koca kavgası gibi eleştiriyle yapılmaz. Duruma göredir. Bazen, iyi yönlerini söyleyerek kötü yönlerini geriye itersin. Bazen kötü yönünü öne çıkarırsın, açıkça eleştirirsin. Bakılması gereken nokta, vıdı-vıdı edilip edilmediği değildir. Bakılması gereken nokta, uyguladığın tutumun sonuçta başarılı olup olmadığıdır. Değiştirmeye yarayıp, yaramadığıdır. Kanımca partimizin Türk-İş'e yönelik tutumu, herkes için şaşırtıcı ve etkili olmaktadır. Bizim

tutumumuz kadar yapıcı, Türk-İş'e sahip çıkan, eleştiriyi sakınmayan ama ilerlemesini savunan bir siyasal hareket yoktur. Kaldı ki ilkelerimiz pırıl pırıldır, hiçbir sendika, hiçbir sendikacı için ilkemizi yere indirmiş, değiştirmiş değiliz. Tutumumuzun başarısını da bir yıldır gözlerimizle görüyoruz.

Gerektiği yerde Türk-İş'i eleştiriyoruz fakat Türk-İş'in güçlenmesi için çalışıyoruz, işçi sınıfına birliği öğütlüyoruz, birliği geliştiriyoruz. Her eleştirimizin ardına bir almaşık getiriyoruz. “Türk-İş 1 Mayıs'ı kutlamalıdır” diyoruz, 1 Mayıs'ı kutlamaması yanlışır demiş oluyoruz. Bu eleştiridir. Öte yanda, almaşık sunmak da, birliği sağlayıcı yöndür. Öteki çeşit eleştiri, dışardan, düşmanca eleştiridir. Oysa Türkiye'nin sendikal örgütü Türk-İş'tir. Eleştiri Türk-İş içinde, almaşık Türk-İş içinde. *İşçinin Sesi* bunu yapıyor.

Bir başka örnek olarak da Ankara eylemini vermek istiyorum. Gazetelerin yazdıkları ortada! “Türk-İş bir adım bile atamadı”, “Türk-İş, yürüyemedi”. Biz manşet attık, *“Türk-İş koşmaya hazırlanıyor”*. Doğrusu buydu. Eylem, meclise yürüyüştür. Sosyal demokratlar, bu yürüyüşün *“tam”* yapılamamasına başarısızlık dediler. Bu, sosyal demokratlığın anlayışını veriyor. Bu adamlar demokrat da değil, liberaldir. Liberal anlayışa göre meclise gitseydik, dilekçeleri verseydik, eylem başarılı olacaktı! Biz bunların tümüyle dışına çıktık, ve eylem bu durumuyla daha çok başarılıdır dedik. Meclis denen pis yere, her burjuva meclisi için her zaman geçerli olmayacak kadar pis Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne yürüyüş yapılmadan bitmesi, yürüyüş yapılarak bitmesinden daha iyiydi. *Bir almaşık tükendi*. Artık Türk-İş yönetiminde hiç kimse, ister sağcı, ister sosyal demokrat, ister sendikacı olsun, meclise yürüyüş gibi bir eylem önerisi getiremeyecektir. Dilekçelerin Türk-İş binası

önünde yakılması, tarihsel bir hizmet yapmış, almaşığı orada yakmıştır. Bu nedenle biz, “Türk-İş koşturaya hazırlanıyor” dedik. Eylem, Türkiye işçi hareketinin gelişme düzeyi açısından geri bir eylemdi. Türkiye işçi hareketi meclise yürüyüp dilekçe vermeyi çoktan aşmıştır. Yürünebilseydi zaman zaman kaybettirecekti.

Bizim Türk-İş örgütünü koruyucu eleştirilerimiz sosyal demokratlara puan yazmıyor. Tam tersine, gücü oranında Türk-İş'i bölünmekten koruyor, sosyal demokrasinin güçlenmesini engelliyor, güçlenen gerçek sol oluyor.

Neyi eleştiririz, neyi söyleriz konusunda Lenin'in bir temel yaklaşımı vardır. Biz hiçbir zaman yığınlara yalan söylemeyiz, doğruları söyleyemeyeceğimiz bir durum olursa susarız. Sınıfımızı ilerletecek, sınıfımızın işine yarayacak gerçeği öne çıkartırız. İkinci, üçüncü gerçekler de vardır. Dünyada doğrular sonsuzdur. Hangisini öne çıkartacağımıza bir siyasal parti olarak bakarız. Şu konuda neden eleştirmiyoruz? O konuda yanlış birşey de söylemiyorsak, bugün eleştirmek doğru değil demektir.

Bir ince çizgi üzerinde gidiliyor ve sendikal birliği sağlamanın gerçekten tarihsel bir fırsat olduğu Türkiye gibi bir ülkede, bir dereden geçiliyor. Bölmek için de, emperyalizm işbölümü yapmış kendi içinde. Amerika bu yanda, Avrupa şu yanda. Bu bir işbölümü. Bu bir tehlike. Çeşitli konuları bugün gündeme getirmede ana amaç nedir? Bu sendikal birlikle işçiye daha ileri eylem yaptırabilmektir. Bu sendikal bayrak altında. Kongre'miz, MK kararlarımız böyle diyor. Bunu nasıl uygulayacağız? Söyleyeceğim detay gerçekler birliği parçalayıcı yönde olaksa söylemem. Bugünün sorunu, daha ileri eylem yapılmasıdır.

İstanbul'daki 1 Mayıs toplantısı yüz karasıdır. Herkes

sendika kurmaya çalışıyor. Herkes “devrimci” bir sendikada nasıl yer alacaklarının ilanını yapıyor. Böyle bir ortamda yaşanıyor. Bunu güçlendirecek en ufak birşeyi gündeme getirmeyiz. Biz Türk-İş’de sendikal birlik, sendikal demokrasi ve militan eylem istiyoruz. Bunun için uğraşıyoruz.

Bugün Türkiye’de yeniden çok sayıda demokratik yığın örgütü kuruluyor. Çevre koruma derneğinde ya da sendikada, örgütün aldığı kararlara uymayacaksa, örgütün çalışmalarını yüklenmeyeceksek kimseyi ikna edemeyiz. Çoğunluk, bilinç sorundur. Bugün durduğu yerde, komünistlere göre geri kararlar alabilir. O yapıya komünist fikirleri hakim kılmak istiyorsak, o çoğunluğun aldığı kararlara uymak zorundayız. Hele sosyal demokratları ve öteki yanlış eğilimleri sergilemek istiyorsak, var olan koşulun içinde nefessizliği sergilememiz gerekir.

Yani orada da almaşık getirmek zorundayız. O örgütün aldığı kararları en dürüstçe, en uyumlu şekilde yapmak, ama dönüp şunu da diyebilmek: Bu karar yanlış oldu, bir dahaya daha iyisini yapalım.

Sendikal hareketin eksikliğini, yanlışını, o hareketin içinde yer almış komünistler olarak eleştiriyoruz. Geçen yıldan farkımız budur.

Ortada bir yapı var, o yapının da kendi kuralları var. Bu kuralların dışında, “söylenmek” çok kolaydır. İçinde çalışan, disiplini kabul etmek zorundadır. Yoksa aç kurt gibi bekleyenlere bir malzeme de sen verirsin, bitti gitti. Sonra bu kez onların kurduğu tezgah içinde, onların disiplini kabul etmek durumunda kalırsın.

Siyaseti, ideolojimizin, bilimin gerçekten öngördüğü yönde biçimlendirip uygulayamazsak, işçi sınıfının bir tek

silahı örgüttür, o silahı da biz veremeyeceğiz demektir.
Bilim ve sanat bir potada erimelidir.

İşçinin Sesi Sayı 331 17 Haziran 1987

EMAR VAKFI

Sınıfa güven, üye kazan!²⁸

Devrimci durum, faşizm, faşizmin çözülüşü, şimde de güdük “Türkiye tipi” burjuva demokrasisi. Türkiye toplumunun girdiği her dönemeç, işçi sınıfımızın sırtına kene gibi yapışmış olan resmi oportünizmin bir yüzünü daha açığa çıkarıyor. Her dönemeç, resmi parti içinde idealizasyon nedeniyle gerçeği bütünüyle farkedememiş yoldaşların gözünü açmaya yardım ediyor.

Elinizdeki bu broşür, böyle bir sürecin ürünü olarak hazırlanmış.

Oportünizme Karşı Savaş ve TKP'nin Leninci Birliği için broşürünü ilk elime aldığımda yoldaşları tanımıyordum. Birkaç yoldaşla birlikte okuduğumuzda broşürün iki yönü bizi özellikle etkiledi.

Birincisi, bu yoldaşlar, yayınlarımızı tam anlamıyla okumadan doğrulara, *İşçinin Sesi*'nin sonuçlarına varmışlardı.

İkincisi, yoldaşlar, 1968 fabrika işgallerinde deneyim kazanmış bir ileri işçi gurubu içinde çalışma yapmaktaydılar.

Bunlardan ilk elde iki sonuç çıkarıyoruz: Birincisi, yaşamın gelgitli ama işçi sınıfına güven duyan, çalışmasını sınıfın içine gömmüş yoldaşları gitgide doğruya çeken karmaşık sürecinde *bu* yoldaşlar *İşçinin Sesi*'nin görüşlerine

²⁸ *İşçinin Sesi*'nin introsu: Oportünizme hayır diyerek aramıza katılan bir grup yoldaş, deneyimlerini bir broşür halinde yazıya döktü. R. Yürükoğlu yoldaşımızın bu broşüre yazdığı önsözü, örgüt stratejimizin ana hedefine ışık tutması nedeniyle aynen yayınlıyoruz. Bu broşüre aşağıdaki linkten ulaşabilirsiniz: <https://emarvakfi.net/wp-content/uploads/TKP-IS/Kitaplar/PDF/OportunizmeKarsiSavas.pdf>

ulaşmışlardı. O halde, Türkiye çapında partimizin henüz ulaşamadığı, kendi çabası ve çalışmasıyla görüşlerimize eş, benzer, yakın görüşlere varmış çok sayıda komünistin olması da kaçınılmazdı.

Çıkarttığımız ikinci sonuç, yoldaşlarımızın içinden geçtikleri süreç, TKP-İşçinin Sesi'nin görüşlerinin 30-40 yaş gurubundaki deneyimli, olgun, ileri işçiler arasındaki çekim göstermekteydi.

Demek ki biz, yalnızca gençliğin partisi değil, işçi sınıfının en ileri, en olgun, en deneyimli kesiminin de partisiyiz.

Bir nokta daha. Bu yoldaşlar faşizm döneminden erimeden, hem de ilerleyerek çıkmışlarsa, bunda işçi içinde çalışmalarının rolü büyüktür. Bu ise, III.Konferans'ta çizdiğimiz örgütsel stratejinin ne kadar yerinde olduğunun göstergesidir.

Gözümüz, TKP-İşçinin Sesi'ni işçinin partisi yapmaya çevrilidir. Tüm çalışmalarımızın odağında, önemli endüstri merkezlerinde aktif, vasıflı, deneyimli, ileri işçi kesimini görüşlerimize kazanma çabası vardır. Bir yandan kadrolarımızı işçileştiriyor, öte yandan 60'lı yılların ateşinden geçmiş, deneyimli işçileri kazanıyoruz. Sınıfın gerçek partisi olma yolunda ilerliyoruz.

“Kişinin oportünist önyargılara karşı yürüttüğü acımasız ve kararlı bir savaş” sonucunda aramızda yer alan yoldaşlarımızın, menşevik görüşler için yaptıkları sergileme, bu anlamda da yararlı oldu. Resmi oportünizmin Marksizme karşı açtığı “ulusal demokrasi” seferine hayır demek isteyen, Marksizm-Leninizme sadık insanlara örnek olacaktır.

Son olarak, bu çalışma da gösteriyor ki, oportünizmin kahredici etkisi altında yarım kalmış bir süreç, dönüp

dolaşıp yeniden işlemeye başlıyor. Çuvala sığdırılamayan
mızraklar yuvaya dönüyor. Biz sınıfın mızrağıyız.

İşçinin Sesi Sayı 333 15 Temmuz 1987

EMAR VAKFI

KAVGA VE YORUM

Birleşik legal sosyalist parti tartışması

Türkiye'de yürüyen sosyalist parti tartışmalarının ortak yönü, tümüyle legal savaşıma yönelmesidir. Burjuvazinin izin verebileceği ölçülerde sınıf “savaşımı”. Umutları legal parti üzerine kurmak, solculuğun da radikalizmin de üstüne çizgi çekmektedir.

Herhangi bir partiyi anlamlı ve gerekli kılan, bu partiyle ne yapacağız sorusuna verilecek yanıttır. Partinin ideolojik-siyasal birliği. Bu birliğin temelinde de, bu ülke nasıl bir ülke anlayışı yatar.

Konuşulan, “yasal sosyalist parti”dir. Ödün adından başlıyor. Komünist partisinin yasala çıkmasını mı, yasal bir komünist partisi kurulmasını mı konuşuyorlar? Yoksa sosyalist bir partiden mi konuşuyorlar? Yazılanlar okununca anlaşılıyor ki, gerektiğinde el altından komünist diye de gösterebilecekleri bir sosyalist partiden konuşuyorlar.

Herkes biraraya gelsin, legal sosyalist parti olsun! Türkiye işçi sınıfının böyle birşeye ihtiyacı yok. Böyle bir ihtiyaç yalnızca bazı küçük burjuva entellektüel kafalarda var. Ama yürüyen sınıf buna da izin vermiyor. Partiyi kuramamış olmaları bile, başlıbaşına, Türkiye'de sınıfın eriştiği düzeyi göstermekte ölçüdür. Yoksa bu kadar zor olmazdı parti kurmak.

Komünist partisinin legallığı ne zaman “mübah”tır! Genel olarak komünist partisinin legalite karşısındaki durumu nedir?

Komünist partisinin legal olması iki anlamda olabilir.

Birincisi, burjuvazinin koyduğu yasalar çerçevesinde programını tüzüğünü yaparsın, ben komünist partisiyim dersin. En iyi durumda bile böyle bir parti, Marksizmin devrimci ideolojisinden ödün vermemektir.

İkincisi, komünist partisinin gerçekten bileğinin gücüyle legale çıkmasıdır. Bunca yapıları tepeleyerek çıkmasıdır. Sınıf hareketinin, yasaları bir yana koyarak, ben buradayım, benim adım komünist partisidir diyerek legale çıkmasıdır.

Dünya komünist hareketinin bugünkü sağ konumu, kriz içinde olduğu yerlerde burjuvazinin imdadına yetişiyor. Bunalım doğduğunda, sınıf hareketi atılım yaptığında, sosyal-demokrat ya da sosyalist partiler işçi sınıfını etkileyemiyor. Bu ortamda dünya komünist hareketinin partileri, sınıf hareketinin çığrından çıkmasını nasıl engelleyeceğiz diye düşünenlere güzel bir araç oluyorlar.

Legalite ne anlama gelir? Kapitalizmde, burjuva düzeninde yaşarken, legal komünist parti fikri, düzeni barışçı yollardan değiştirmek fikrinden ayrılmaz. Bundan kaçmanın olanağı yoktur. Devrimci durum ortamında kendi gücüyle, yasalara rağmen ortaya çıkmış parti örneğini dışarda bırakırsak, düzen yerinde dururken komünist partisine yasal çalışma hakkının sağlanması. Bu anlamda yasal komünist partisi, düzeni barışçı yoldan değiştirme fikrini kabul etmiş demektir. Başlangıçta bunu “taktik” olarak kabul etse bile 5-10 yıl geçince varacağı nokta, düzeni barışçıl yoldan, yani seçim yoluyla değiştirmek noktasıdır. Düzeni yasal yollardan değiştirme fikri, tüm yasal çalışan komünist partilerin her tarafından sızar.

Avrupa'daki duruma bakalım. Komünist partisine yasal çalışma hakkı var mı? Var. Ama işyerleri ve

fabrikalarda hücre kurmak yasak. Ne oldu? Komünist partisinin bir büyük parçası camdan dışarı gitti. Ordu içinde örgütlenmek yasak. Bir büyük parça daha gitti. Polis içinde yasak. Gitti. Hassas işyerlerinde, stratejik işyerlerinde komünist olmak yasak. Gitti. Programda, düzeni şiddet yoluyla devirme zorunluluğundan söz etmek yasak. Tarihteki örnekler baktığımızda, bu yasal hakkı veren burjuvazi güçlüyse, programda proletarya diktatörlüğünün kalmasına da ses çıkarmadığı görülüyor. Tüm bunlar yasak olduktan sonra proletarya diktatörlüğü zaten laftadır. Onun gerektirdiği çalışma yapılamıyor demektir. Bunun mantıksal sonucu, aradan 10 yıl geçecek, proletarya diktatörlüğü kavramını da sen kaldıracaksın demektir.

Böyle bir legalite, işçi sınıfına tuzaktır.

Bir başka açıdan ise komünist partisinin savaşımının özü yasallaşma, *meşrulaşma* savaşımıdır. Bunlar birbiriyle çelişiyor mu? Hayır çelişmiyor. Bu çünkü başka bir yasallaşmadır. Bu legalite, *komünist partisinin budanmamış programıyla ortaya çıkmasıdır*. Noktasına, virgülüne dokundurtmadan kendi görüşleriyle ortaya çıkmasıdır. Komünist partisinin kavgası budur. Bu nedir ama? Devrim kavgasıdır. Gerçek anlamda legalite kavgası, devrim kavgası demektir. Gerçek anlamda legalite kavgası, komünist partisinin budanmamış programıyla ortaya çıkma kavgasıdır.

Bunlar bir yana, çeşitli nedenlerle, işçi sınıfının bastırmasıyla, AET'ye girme zorunluluğuyla vb., yasalarda değişiklik yapıp, komünist partisine yasal çalışma olanağı verebilirler. Tabii, şiddet yoluyla devirme vb., yasak olmak koşuluyla. Bundan da mutlaka yararlanmamız gerekir. Ne şekilde olacağını, günü gelince konuşuruz.

Komünist partisinin yasal çalışabildiği bir ortamdan

komünistler yararlanmalıdır. Ama bu, legal olanaklardan *yararlanma* yaşasını içinde ele alınmalıdır. Öte yanda komünist partisi, güvenlik güçlerinin denetimi dışında çalışmasını sürdürecektir.

Bir de şunu bilelim. Komünist partisinin yasal çalışması, düzeni tehdit ettiği anda ortadan kalkar. Türkiye de böyle bir ülkeyse, komünist partisine yasal çalışma hakkı bilelim ki uzun sürmez. Zaten gerçek bir komünist parti çalışmasına hiçbir zaman izin verilmeyecektir ama budanmış bir legalite bile Türkiye'de uzun sürmez.

Konumuz açısından en önemli nokta ise şudur:

İllegaliteyi küçümsemeye, alay etmeye kalkanlar, “el kadar gazetelerle işçi sınıfını uyandıracaklarını sananlar” gibi antikomünist, anti-işçi lafları söyleyenler bir tek şey söylüyorlar aslında. Tüm legal sosyalist parti tartışması, bir tane öküzün bir tane boynuzu üstünde dönüyor: “İllegal savaşım dardır, sınırlıdır, kitleleri kazanamaz.” Gerisi laf salatası. Kafa karıştırdıkları nokta budur. Tartışmaya taraf olan herkes de bunu gökten inmiş doğru gibi kabul ediyor, kimse sorguya çekmiyor. Sorguya çekmeyenler ama, bilerek bilmeyerek düzenin destekçisi olmaktadırlar.

Şimdi bu saptama doğru mu? İllegal partiler işçi sınıfını kazanamaz, sınırlı mı kalırlar? Marks, Engels, Lenin böyle mi demiş, böyle mi yapmışlar? Dünyada devrimler böyle mi olmuş? Devrimleri yapan. partiler legal partiler miymiş? İllegal partiler devrimleri, işçi sınıfını, halkı kazanmadan mı yapmış? Sovyetler Birliği'nde, Küba'da Çin'de nasıl yapılmış devrim? Kiim kazanmış işçileri de yapmış? Sonra, hangi “legal birleşik”, parti, nerede devrim yapmış? Bunları sormuyorlar. Bir de TKP deneyi ne gösteriyor? Tüm öteki örgütler legaldi, nasıl TKP hepsinden güçlü oldu?

Biz de istemeyiz “el kadar gazete” dağıtmak. Biz de isteriz günlük gazete çıkarmak, ama biz en başta, başka birşeyi isteriz. Görüşlerimizi kimseye ödün vermeden söyleyebilmek isteriz. Bizce namus budur. Bizce kavgacılık da budur. Devrimcilik de budur. Sonunda halkını düşünmek de budur.

Mantık tamamıyla başaşağı duruyor. Tartışma önce illegal parti mi,. legal parti mi diye başlıyor. Illegal parti diyen, illegaliteyi “seçtiğinden” illegal parti demiş oluyor. Onlar ise legaliteyi seçip legal parti kuracaklar! Bundan hoşlanıyorum, bunu seçiyorum diye bir mantık çıkıyor. Oysa önce ne yapacağını koyarsın, sonra, bu yapacakların için nasıl bir parti kurulabilir diye sorarsın. Legal olabiliyorsa legal kurarsın. Olamıyorsa illegal kurarsın

12 Eylül geldi sınıf yenildi. Burjuvazi üstün geldi. İşçi sınıfına güvenmeyen, devrime-komünizme inanmayan küçük burjuvalar, burjuvazinin “yenilemeyeceğini” öğrendiler. Bu çeşit savaşım la burjuvazi yenilemez dediler. Kapitalizmi zorlamayan barışçı yollarla, legal örgütlerle o sınırlar içinde savaşım verelim dediler. Tarihten örneklerle çok çakışıyor. Rusya'da da likidatörler, 1905 devrimi yenilince, RSDİP'e gerek yok, legal parti gerekir, Lenin maceracıdır, Bolşevikler bizi mahvetti demişlerdi. Demek ki, sınıf ayağa kalktığında bu pasifistler silmiyor, yenilgi ardından ortaya fırlıyorlar. Özünde sınıfa, devrime olan inançsızlıkları sırtıyor. Burjuvazi devrilmez kardeşim! Biz de onun koyduğu sınırlar içinde sosyalistlik yapalım.

Bir önemli tartışma noktası da parti içi demokrasi sorununda geliyor. Ne ilginçtir, bu tartışma içinde yer alanlar, demokratik-merkeziyetçiliğe de karşı çıkıyorlar. Demokratik merkeziyetçilikle işleyen illegal bir partide demokrasi olmaz diyorlar. Ve sanki illegal çalışanlar,

demokrasiyi işletmemek için illegaliteyi seçmiş oluyorlar. İşçi sınıfı siyasal haklarına kavuşmadan, partide demokrasinin nasıl işleyeceği konusunu da açıkça konuşmadıklarından, bu güzel bir aldatmaca oluyor. Özellikle sosyalizme yeni uyanan genç kuşaklar için. İlegal komünist partisinde demokrasi işler ama işleyişinin biçimi farklıdır. Hiçbir yönetim, hiçbir kadroyu ölüme götürecek direktifi onun rızası, tam güveni, desteği olmadan veremez. Orada öyle bir demokrasi işliyor. O demokrasi ruhunu da, parti içerisinde sağlam ideolojik birlik, ateş altında birbirini sınamaktan gelen karşılıklı güven ve gerçekten hayat pahasına yapılacak işlere inanmak veriyor. Demokrasi, “hizip kurma özgürlüğü” değildir. Komünist partisinde hiçbir fikrin gündeme getirilmesinin önünde engel yoktur. Tüm görüşler komünistlerin ve hatta yığınların önünde en açık bir biçimde tartışılır. Bunları illegal parti yapamaz diye baştan kapıyı kapatmak ise ya komünist hareketin tarihindeki bazı kötü örnekleri genelleştirmek, mutlaklaştırmaktır, ya da anti-komünistlik, illegalite düşmanlığıdır.

Neresinden bakarsanız bakın, “legal birleşik sosyalist parti”, ya da resmilerin “legal birleşik sol parti”si, legalist, reformist, pasifist bir ucubedir.

İşçinin Sesi Sayı 334 29 Temmuz 1987

ÇEK-AL - RÖPORTAJ

TKP BİZİZ²⁹

SORU 1: 12 Eylül darbesinden önce TKP'nin uyguladığı politikayı kabul etmediğinizden dolayı, TKP tarihindeki en büyük ayrılmayı gerçekleştirdiniz. Benimsemediğiniz ana hatlar neydi? Aradan geçen süre bunları haklı çıkardı mı?

Öncelikle soruda birkaç düzeltme yapmama izin verin.

“Politikayı kabul etmemek” sözü biraz disiplinsiz, keyfi bir anlam taşıyor. Oysa komünistler için parti disiplini can alıcı önem taşır. Sorun uygulanan siyasetin kabul edilip edilmemesi değil, doğru olup olmamasıdır. Yine de parti işleyişini ve disiplini de bozan, yanlış siyaseti uygulamakta ısrar eden merkezdi.

Bir de soruda “ayrılma” deniyor. Biz TKP'den ayrılmadık. İster olayların somut gelişimi, ister tarih açısından, bu böyledir. Biz, her türlü parti içi kanalı deneyip bu kanalları işletemedikten sonra, işçi sınıfı önünde yoldaşça açık tartışma isterken, onlar “attık” dediler. Tarihsel açıdan ise hem ayrılmadık, hem atamadılar. Bugün komünist olan biziz. TKP biziz. Onlar komünist değillerdir. İşçi sınıfına hoş görünmek için partinin adını kullanıyorlar. Bunu da işçiden aldıkları güçle değil, açıkçası, sağa

²⁹ *İşçinin Sesi*'nin introsu: Bundan bir süre önce, Türkiye'de yayınlanan haftalık *Yeni Gündem* dergisi, gazetemizin kurucusu ve editörü R.Yürükoğlu yoldaşımızla bir röportaj yapmak istediğini iletti. Bu isteği kabul eden yoldaşımız, *Yeni Gündem*'in Türkiye ve dünya sorunlarına ilişkin 9 sorusunu yanıtladı. Ancak, aradan iki aya yakın zaman geçmesine karşın röportaj *Yeni Gündem*'de yayınlanmadı. Liberallerin gazetecilik anlayışının sığlığını sergileyen bu tutum karşısında, *Yeni Gündem* röportajının tümünü bu sayımızda yayınlıyoruz.

savrulmuş dünya komünist hareketinden, Sovyetler'den aldıkları destekle yapabiliyorlar. Bunun için onlara resimler diyoruz. Bu çerçevede şimdi yanıtı geçebiliriz. *İşçinin Sesiyle* çıkan ayrılık gerçekten TKP tarihindeki en büyük ayrılıktır. Ancak bizce önemi burada değil, öteki ayrılıklardan farklı olmasındadır. Bu ayrılık, tümüyle ideolojik ve siyasal farklılıklara dayanmış ve reddettiği görüşlerin yerine yenisini koyabilmiştir. TKP içindeki hesaplaşmayı, önceden bir fraksiyon olarak örgütlenmeden, sık rastlanan moralsizliklere düşmeden başlatmış ve yürütmüştür.

Ülkede yaşanan devrimci durum 1970'lerin sonlarında ideolojik-siyasal ayrılıkları belirginleştirdi. Parti merkezi parti kararlarını çiğneyerek rota değiştirdi. Bizim yaptığımız doğruları savunmak oldu. Ama doğrudan kurtulmak, yanıšta dolu dizgin “ilerleyebilmek” için öyle telaş içindeydiler ki, “attık” deyip çıktılar. Bunun üzerine devrimci komünistler *İşçinin Sesi* çevresinde toplandı. 1980 yılında I.Konferans, 1981 yılında II.Konferans toplandı. II.Konferans, 1932'den beri yapılmayan 5. Kongre'yi toplama kararı aldı. Buna da ses çıkmadığı gibi, bu arada bir de uydurma Kongre topladılar. Bize ayrı bir parti olarak örgütlenmekten başka yol kalmadı. 1985 yılında toplanan kongremize hem 5., hem de parantez içinde (1.) Kongre dememizin anlamı buradadır. Bugün iki ayrı parti vardır.

12 Eylül öncesi ayrılık, yaşanan devrimci durum, ülkede kapitalizmin gelişmişlik düzeyi, devrimin karakteri, nasıl bir parti, Sovyetler Birliği'ne karşı tutum gibi ana başlıklar altında toplanıyordu.

TKP'de bir kesim, 1977'de bile hâlâ Türkiye ekonomisine işbirlikçi burjuvazi ve büyük toprak sahipleri egemendir diyordu. *İşçinin Sesi* ise, ülke ekonomisine

tekellerin egemen olduğunu, finans-kapitalin oluştuğunu söylüyordu.

Oportünist yönetim, kapitalizmi geliştirme hedefiyle burjuva demokratik devrimini savunuyordu. Dolayısıyla Türkiye'de ulusal burjuvazinin olduğunu düşünüyor ve CHP'yi onun siyasal temsilcisi ve işçi sınıfının vazgeçilmez başlaştığı görüyordu. Giderek yükselen devrimci durum, devrimci görevleri TKP'nin önüne dayayınca, oportünist yönetim burjuva demokratik devrimden de vazgeçti. Devrimci taktiklere ve örgütlenmelere hepten karşı çıktı. Bunların yerine legal sınırlar içinde pasifist eylemleri savundu. CHP ile birlikte işçi sınıfının devrimci savaşımını kırdılar, enerjisini tüketttiler. *İşçinin Sesi* ise, Türkiye'nin önünde sosyalizme açılacak ileri demokratik devrimin durduğunu, bunun kapitalizmi geliştirme hedefi taşımadığını, Türkiye'de burjuvazinin hiçbir kesiminin demokrat, anti-emperyalist ve dolayısıyla işçi sınıfının başlaştığı olmadığını söylüyordu.

TKP merkezi, faşizm yıllarında da rejimin faşistliği kabul etmedi, hatta cuntanın “ilerici kanadını” desteklemeye bile kalktı. Yani faşizme dolaylı destek vermiş oldu. Darbeden üç yıl sonra rejime faşizm dediler. Bunu da, tam faşizm çözülürken, halkta biriken öfkenin etkisiyle hareketlenmiş burjuva muhalefetle işbirliği için dediler. Rejime hala faşist! demektedirler ve Demirel'e Ecevit'e vb. övgüler düzmektedirler. Böylece resmi TKP, “ulusal” burjuvazi ile işbirliğinden tekeli burjuvazinin temsilcisi Demirel'le işbirliğine yükseldi.

Ülkede faşizm çoktan çözüldü, yerine yığınlar açısından demokrasi anlamı taşımayan güdük bir burjuva demokrasisi kuruldu. Biz yine ileri demokratik halk devrimini savunuyoruz. Resmi TKP ise geçirdiği evrimle

sosyal demokratlaştı ve bugün burjuva reformları savunuyor.

1980 öncesinde bir ayrılık noktası da nasıl bir parti konusu idi. Partiye ilişkin olarak *İşçinin Sesi* demokratik merkeziyetçiliği, tartışma-eylemde birlik ilkesini savundu. Onlar kah bürokratik merkeziyetçilik, kah fraksiyonculuk yaptılar, sürekli tasfiyeciliğin uygulayıcısı oldular. Hâlâ da aynı tutum içindedirler. *İşçinin Sesi*'nin resmi TKP yönetiminden temel bir farkı da Sovyetler Birliği'ne ve komünist partilerine karşı tutumuydu. *İşçinin Sesi*, dünya devrimi açısından Sovyetler Birliği'nin yanlışlarını eleştirmenin doğruluğunu savundu. Bugün SBKP yönetimi, yerine neler koyduğu bir yana, bizim dün eleştirdiğimiz yanlışları eleştiriyor. Bu *İşçinin Sesi*'nin bu konuda da doğru tutum aldığını kanıtıyor.

TKP-*İşçinin Sesi* 1980 öncesinde savunduğu ideolojik-siyasal konuları bugün de derinleştirerek savunuyor.

SORU 2: 12 Eylül'den bu yana gelişen olayları ve son zamanlarda Türkiye'deki protesto hareketlerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

12 Eylül 1980'de ülkemize faşizm, en başta devrimci durumu bastırmak, devrimi önlemek için geldi. Bunun yanı sıra, devrimci durumu yaratan sorunları çözmek, emperyalistleşmek ve Türkiye'de devlet tekelci kapitalizminin vardığı aşamanın gerektirdiği merkezileşmeyi devlette, toplumsal yaşamda ve ekonomide sağlamak gibi daha uzun erimli (ve daha çözümsüz) amaçlar da taşıyordu.

Cunta, acil geliş amacını gerçekleştirdi, devrimci durumu bastırdı ama yapısal ekonomik bunalımı, devrimci

durumun temelini ortadan kaldıramadı. Devlet tekelci kapitalizminin istediği ekonomik ve siyasal merkezileşme doğrultusunda önemli adımlar attı ama emperyalistleşme ve dışa açılmada dişe dokunur adım atamadı.

Faşizmin uzunca bir süre kalıcı olabilmesi için zorunlu olan yığın desteğini cunta kazanamadı. Tam tersine halkta yoğun öfke birikmeye başladı. Öte yandan çıplak diktatörlük yerine güdük de olsa belli demokratik işleyişler isteyen Avrupa burjuvazisi karşısında sıkışmaya başladı. Ordunun iç disiplini koruyabilmesi için siyasal yaşamdan çekilme zorunluluğu da dayatıyordu. En başta halkta biriken öfke olmak üzere, tüm bu ve benzer nedenlerle faşizm çözüldü.

Son yıllara bir yanda grevlerle, genişleyen öğrenci hareketleriyle, bir yanda türban olaylarıyla, Türk-İslam Sentezi gibi gerici burjuva almaşıklarıyla girdik. İşçi sınıfımız son 20 yılda büyük bir deneyim biriktirdi. 12 Eylül'ün ardından, yaşadığı geçmiş deneyimlerin ve yaşamakta olduğu ekonomik-siyasal şiddetin değerlendirmesini yaptı, güç topladı. Şöyle bir bakarsanız, son 20 yılda burjuvazinin her türlü kolu kanadı iktidara geldi. Burjuvazinin hiçbir çeşidinden hayır çıkmayacağım işçi sınıfımız somut pratikten çok güzel anladı.

Sessiz öfkesiyle faşizmin çözülüşünde önemli rol oynayan işçi sınıfımız, faşizmin çözülüşünden sonra da, ortamı sürekli ileri zorlayarak artan ölçüde grevlere çıkmaya başladı. Kimileri işçi sınıfının “depolitize” olduğunu, yet rince aktif olmadığını söylüyorlar. Örneğin *Alinteri* adlı dergide, işçi hareketinin baskı döneminden henüz çıkamadığı, işçi sınıfı dışında gelişecek hareketliliğin sendikal hareketi de canlandıracağı vb. söyleniyor. Bunlar gerçekleri başaşağı görmektir.

İşçi sınıfımız bunu söyleyenlerden çok daha politize ve ileridedir. Artık ancak örgütlü bir birlik içinde savaşım yürütüldüğünde kazanacağını çok iyi biliyor. Bu yüzden de, 12 Eylül sonrasının, Türk-İş'i faşistleştirme çabalarını boşa çıkardığı gibi burjuvazinin silahını tersine döndürdü. Türk-İş'e sahip çıktı. Sendikal birlik, militan eylem, sınıf dayanışması ve sendikal demokrasi istemlerini inatla ve bunların birbirine karşı kullanılmasına izin vermeden öne sürüyor. Ve nitekim Türk-İş de ilerliyor. Bugünkü Türk-İş, değil bundan 10 yıl öncesinin, 3-4 yıl öncesinin Türk-İş'inden bile farklıdır.

İşçi sınıfımız, DİSK'e ve DİSK yöneticilerine yapılan. Haksızlıkların hesabını soracak, DİSK'in açılma hakkını alacak, ama inancımız odur ki, bunu DİSK'i örgütsel olarak canlandırma yönünde kullanmayacak ve kullandırmayacaktır. DİSK devrimci bir deneyim, bir gelenek olarak zaten yaşamaktadır. Bugün militan sendikal birliği ve sendikal demokrasiyi Türk-İş'te sağlamak için tarihsel bir fırsat vardır. İşçi sınıfımız bunu görüyor. Sınıfın dışından önüne sürülen bin türlü bölücü girişime rağmen inanıyoruz ki bu fırsatı kaçırmayacaktır.

Türkiye'de ekonomik - toplumsal bunalım derinleşiyor. Burjuvazi 12 Eylül'den bu yana ne "başarı" sağladıysa işçinin emekçinin ekmeği pahasına sağladı. Ama artık bunun faturası burjuvazinin önüne geldi. Ekonomik-toplumsal bunalım giderek siyasal bunalıma dönüşme işaretleri veriyor. Bu sefer, çok daha derinden bir devrimci dalga geliyor, dev işçi alternatifi yükseliyor.

SORU 3: TKP'nin legal olması, Türkiye'de zaman zaman tartışıldı. Bu tartışma AET'ye tam üyelik başvurusu ile yeniden gündeme geldi. Sizce TKP'nin legal olmasının

şartları nelerdir? AET'ye tam üyelik komünist partilerin varlığı için bir garanti olabilir mi?

Başta şunu belirtelim ki resmi TKP'nin legal olması konusu, yalnızca AET'ye tam üyelik başvurusu ile gündeme gelmedi. Ülkenin sarp ekonomik-toplumsal gerçekleri karşısında burjuvazinin işçi sınıfını “komünist” kılıfı altında gemleyecek bir partiye zaten gereksinimi vardı.

Komünist partisinin legal olmasının koşullarına gelince, önce genel olarak komünist partisinin legal olmasının koşullarına, sonra resmi TKP'nin durumuna bakalım.

Burjuvazinin sağlayabileceği demokratikliğin sınırları ekonomik gelişmişlikle ve asıl olarak sınıf çelişkilerinin keskinliğiyle bağlıdır. Sınıf çelişkilerinin keskin olduğu ülkede burjuvazi, programından ödün vermemiş komünist partisine geçici manevralar dışında izin veremez.

Türkiye burjuvazisi özellikle 1980'den bu yana tüm ekonomik göstergelerde sıçrama yaratır bir hızla ilerliyor. Fakat bu işçinin emekçinin sırtına basarak ve çelişkileri daha da azdırarak olan bir ilerlemedir. Son derece sıkışık bir toplumsal yaşam var ve burjuvazi, haksızlıklara karşı çıkacak gerçekten komünist bir örgütlenmeye uzun süreli izin veremez. Türkiye'de burjuvazinin kalıcı olarak böyle bir demokratiklik sağlamaya gücü yetmez.

Sonra, gerçek bir komünist partisi programı, en demokratik burjuva yasalarının bile sınırlarını zorlar. Türkiye'de burjuvazinin bugün sağlayabileceği demokratikliğin sınırlarını ise çok aşar. Ancak resmi TKP, programını yıllar içinde iyice ehlileştirmiş, artık onda burjuva demokrasisini zorlayacak bir yan bırakmamıştır. O programda proletarya diktatörlüğü geçmiyor. Devrim yok.

Kürt ulusuna ayrılma hakkı yok. Nato'dan çıkmak yok. Tüm bunlar burjuva legalitesi için yapıldı. Burjuvazinin de bugünkü sıkışık durumunda işçi sınıfını dizginleyebilmek için böyle adı komünist kendisi sosyal demokratlaşmış bir partiye gereksinimi var.

Öte yanda, bir de TKP-İşçinin Sesi var. Başka devrimci hareketler var. Burjuvazinin açmazı buradadır. Sen geç, sen kal demenin yollarını arıyor. Bu da Türkiye burjuvazisinin “demokratlığını” gösteriyor. Komünist partisine yasallık sağlanacaksa, komünist programdan hiçbir ödün istemeden sağlansın da görelim. Başka türlü komünist partisine yasal çalışma hakkı anlamına gelmez.

Bir komünist partisi için yasallığın gerçek anlamı yığınların gözünde kazandığı yasallıktır, meşruluktur. Yığınlar tarafından benimsenmiş, programıyla, eylemiyle toplumun ortasında bir parti yasaklanamaz. Yasaklansa da bu yasağın bir anlamı olmaz. İşte asıl kazanılması gereken bu yasallıktır, bu meşruluktur. Yasaları, burjuvazinin şu ya da bu manevrası, örneğin AET'ye girme tasası nedeniyle değil de, kalıcı olarak ve kökünden değiştirecek olan da budur.

AET'ye tam üyelik komünist partilerinin varlığı için bir garanti olabilir mi?

Düzeni tehlikeye girdiğinde, en ileri kapitalist ülkelerde bile burjuvazi komünist partisinin yasal çalışmasına izin vermedi, vermez. Bugün AET ülkelerinde komünist partilerin yasal olmasının nedeni o ülkelerde burjuva düzenin ciddi bir tehdit altında olmamasıdır. O ülkelerde komünist partilerin programları da zaten burjuvaziye bir tehdit taşımamaktadır, ama taşısa da, emperyalist burjuvazi düzeni tehlikeye girmediği sürece izin verebilir.

Görüldüğü gibi, değil AET'ye girmenin, kendi sınıfı içinde kök salmış devrimci gücünden başka hiçbir şeyin, gerçekten komünist bir parti için hiçbir garantisi olamaz.

SORU 4: AET üyesi olan ülkelerin komünist partilerinde bazı değişmelerin olduğu gerçek. AET'ye üyelik TKP'de nasıl bir değişimi getirebilir?

AET üyesi olan ülkelerde komünist partilerinin geçirdiği değişikliğin altında yatan neden, ikilidir. Bir yandan, 1950'li, 1960'lı yıllarda bu ülkelerde yaşanan göreceli “refah” dönemi, zaten 20. yüzyılda hiçbir zaman düzgün bir rota çizememiş bu partileri iyice rayından çıkardı. Bununla bağlı olarak, öte yandan burjuva yasallığı uğruna programlarından ödünler verdiler. Bu partiler önce tekil ödünlerle yola koyuldular. Sonra proletarya diktatörlüğü, devrim, enternasyonalizm gibi en temel ilkelerden ödün verdiler. Ancak bu gidişin sonu yoktur. Bazıları için yürokomünistlik durağı bile yavaş yavaş geride kalıyor. Örneğin , İtalyan Komünist Partisi kendini bir reformlar partisi olarak tanımladı ve son seçimlerde finans-kapitalin önde gelen bir temsilcisini aday gösterdi.

AET'ye üyeliğin resmi TKP'ye getirebileceği değişiklik ise çok fazla değildir. Resmi TKP burjuva düzenin eklentisi olabilmek için zaten oldukça değişiklik geçirmiştir. Bunun için Türkiye'nin AET'ye üye olması gerekmemiştir. Resmilerin bu kimlik değiştirmelerinin ardında, başta SBKP olmak üzere dünya komünist hareketinin yanlış hattı yatar. Bu hat şimdilik ileri kapitalist-emperyalist ülkelerin gözünde bir meşruluğa sahiptir ama dünya işçi sınıfının gözündeki meşruluğunu giderek daha çok yitiriyor.

Resmi TKP'nin geçirebileceği yeni değişiklikler, Türkiye AET'ye üye oldu diye değil, burjuva yasallığı uğruna programından daha da ödün vereceği için olacaktır. Yasal olduğu zaman ise resmilerin sosyal demokratlaşma süreci iyice hızlanacaktır.

SORU 5: Ülkenin doğusunda, adının bile konulmasında zorluk çekilen bazı olaylar var. Türk solu için “Kürt sorunu” açık mıdır. Sizin tavrınız nedir?

Türk solu için “Kürt sorunu” açık değildir. Türkiye'nin “doğusundaki” olaylar, bu sorundan kaynaklanmaktadır. Kürt ulusu ezilen ulustur ve burjuvazi tarafından ezilmesi sürdüğü sürece olayların da sürmesi kaçınılmazdır.

Doğru tutum açıkça alınmalıdır: Ulusal sorunda ilke, “ulusların kendi yazgılarını kendilerinin belirleme” hakkının tanınmasıdır. Bunun da - hakkın - özü, ulusların ayrılma hakkını kayıtsız koşulsuz savunmaktır. Biz, komünistler olarak, ayrılma hakkını, kayıtsız koşulsuz savunuyoruz.

Şunu da belirtmek gerekir ki, Kürt ulusunun bu hakkını tanımayan hiçbir anlayış, bırakın komünistliği, sıradan demokrat bile olamaz. Türkiye'de demokratlık ve demokrasi savaşımlı, Kürt ulusunu ve onun haklarını tanımaktan geçer.

Ayrılma hakkını tanımak, ille de ayrılışlar demek değildir. Biz bu hakkı ikircimsiz savunuruz ama şunu da deriz: Amacımız, ulusların küçük ulusal devletlere parçalanması değil, her türlü ulusal baskıdan kurtulmuş olarak gönüllü birliğidir. İşte tam da bu nedenle, halkların özgür birliği için, ezilen ulusun ayrılma *hakkının* tanınması

gerekir. Ancak ayrılma özgürlüğünün olduğu yerde Kürt halkının güveni kazanılır, kalıcı birlik gerçekleşir.

Özetle, sorunun çözümünde *kilit*, ezen ulus demokratlarının alacakları tutumdur.

SORU 6: Ülkede gelişen “İslami bir hareket” söz konusu. TKP'nin bir süredir İslami hareket ile “ilişkileri” olduğu biliniyor. Sizce İslami hareket ile çalışmak olanaklı mıdır? İslamların “solcularla” çalışması olanaklı mıdır?

Bugün Türkiye'de güçlü finans odaklarınca geliştirilmeye çalışılan “İslami hareket”, yaklaşan devrimci dalga karşısında, kapitalizmin, burjuva toplum düzeninin devamı için halkın dinsel inançlarını sömürmektedir. 1980 darbesiyle yeniden Atatürkçülüğe sarılan gericilik, geçen yıllar içinde açıkça görmüştür ki “Atatürkçülük” yığınlar üzerindeki ideolojik etkisini yitirmiştir. Evren bile, “halkın en az yarısı Atatürk'ü sever” demek durumunda kalmıştır.

İslami hareketin egemen sınıfın etkin çevrelerince, faşist bir almaşık, halkı baskı altında tutmada ideolojik ve örgütsel bir silah olarak hazırlandığı açıktır. Böyle bir hareket, Türkiye'nin demokratikleşmesini, haksızlıkların kalkmasını savunamaz, sağlayamaz.

Bu nedenle komünistler bu akımlarla birlikte çalışamazlar, çalışmazlar. Tersine, bu ideolojiye karşı tutarlı savai vermek, bunların içyüzünü halka tanıtmak gerekiyor. Demokrasiden yana olan herkesin tutumu bu olmalıdır.

Burjuva ideolojisiyle uyumlu hareket etmek için oiağanüstü çaba harcayan sahte komünistlerin tutumları şaşırtıcı değildir. Soruna islamcılar açısından bakarsak,

şöyle demek mümkün: Ödün veren onlar değil. Onlar, “solcu” derneğe giderken kızıl bayrak götürmezler ama, işbirliği için kıvrananlar İslamcı derneğe seccade götürüyorlar. Böyle bir birlikte “çalışmaya” gericiler herhalde itiraz etmezler!

SORU 7: Gorbaçov’un uyguladığı yeni politika iktidarda olmayan komünist partilerin politikasını nasıl etkileyebilir? TKP’ye etkisi ne olabilir?

Gorbaçov'un uyguladığı, özünde Sovyetler Birliği'ne emperyalizm karşısında zaman kazandırma siyasetidir. Bunun için kendi uyguladığı ve öteki komünist partilerine de “önerdiği”, *burjuvaziyle işbirliğidir*.

Hatta, SBKP 27. Kongre Raporu'nda açıkça şöyle deniyor: “Yeryüzünün çalkantılı bütün noktalarında çatışma durumlarını dağıtma yollarını bulmak için kollektif araştırmayı canlandırmaktan yanayız ... Bu, genel güvenliğin çıkarları için zorunlu olarak gerekiyor.” Bu tutum devrime yakın ülkelerde, devrimi boğmak anlamına gelmektedir.

İktidarda olmayan Avrupa komünist partilerine gelince, onlar “barışçı yol”, “parlamenter yol”, ya da “proletarya diktatörlüğü eskimiştir” dediklerinde SBKP'nin çıkardığı yarım ağız gürültünün amacı, bu partileri kendi istekleri yönünde sıkıştırmaktır. Yoksa SBKP bu fikirlere *gerçekten* karşı değildir. Sovyetler Birliği'ndeki “tüm halkın devleti” fikri, zaten proletarya diktatörlüğünün reddidir. Dahası, 1951'de Büyük Britanya Komünist Partisi'nin, proleter diktasını reddeden parlamenter yol programını, “Sosyalizme İngiliz Yolu” adlı programı, Stalin'in onayı ile kabul ettiği herkesçe bilinir.

Demek ki, proleter diktatörlüğü, proleter enternasyonalizmi, parlamenter-barışçı geçiş gibi konularda yürokomünistlerle SBKP ve öteki partiler arasında *özde* bir fark yoktur. Aralarındaki fark, yürokomünistlerin Sovyet sistemini eleştirmelerindedir.

TKP-resmilerin de yaptığı burjuvaziyle işbirliğidir. Resmi TKP'nin düşünce sistemi, sınıflı toplumun belirleyici ögesi olan *sınıf kavgasını* yok sayma üzerine kurulmuştur. Siyasal gelişmeleri ülkelerin ekonomik ve toplumsal koşullarından kopararak ya komplo (çoğunlukla da ABD komplosu), ya manevra, ya taktik vb, şeylerle açıklama eğilimi giderek bu noktaya varmıştır. Siyasal gelişmeleri, ekonomik ve toplumsal tabandan, *maddi sınıf çıkarlarından* kopararak düşünme sonucuna varmıştır.

Genel olarak tüm resmi komünist partilerinde olduğu gibi resmi TKP'de de bir reformistleşme, sosyal demokratlaşma süreci işlemektedir.

Gorbaçov'un yeni siyaseti, yepyeni bir yol değil, uzun süredir gidilmekte olan yolda irice bir adım olduğundan, dünya komünist hareketinin sağa kaymışlığını yalnızca biraz daha hızlandırır.

Oysa Sovyetler Birliği'ne gerçekten zaman kazandıracak, onu gerçekten güçlendirecek olan, emperyalizmin zayıf halkalarında gerçekleşecek devrimlerdir.

Zayıf halkalarda gerçekleşecek devrimler, sosyalist sistemi korumanın ta kendisidir. Dünyada sosyalizm güçlenecekse yalnızca bu yolla güçlenir. Gerçek barışı sağlamanın, savaşı önlemenin yolu budur. Sosyalist ülkeleri komünizme ilerletmenin yolu da budur.

SORU 8: *Sizce Türkiye’deki “sol hareket” ve eski sol örgütler ne tür bir bunalım içindeler?*

Devrimci soldan başlayalım. 12 Eylül 1980 öncesinde devrimci durumun gereklerini yerine getiremeyen, uygun örgütlenme ve eylemi gerçekleştiremeyen devrimci hareket, 1980-1984 döneminde bir erime sürecinden geçti.

Küçük burjuva tabana oturmuş, işçi sınıfına güvenmemiş ve Marksizmi kavramamış devrimci örgütler, bugün güçten düşmüştür. Ancak, hızla proleterleşen küçük burjuva katmanlar içinde yeni yeni devrimci kıpırdanmalar olacaktır. Küçük burjuvazinin hâlâ önemli bir ağırlık taşıdığı Türkiye’de onun devrimci örgütlerinin ortaya çıkmaması düşünülemez.

Geniş bir devrimci kesim bugün hâlâ “Türkiye’de faşizm var” demektedir. Tabanda özverili, savaştan, militan ve faşizmin çemberinden geçmiş geniş bir kesimin varlığına karşın, yönetim katlarında genel olarak tam aydın bile olamamış çeyrek aydınların sultanı vardır. Marksizmin canlı, yaşayan bir bilim olduğunu öğrenememiş olan bu kesim, yaşamı izlemiyor, teorik genellemelere gidemiyor, ilkesiz pragmatizm yapıyor.

Öte yanda, resmi TKP-TİP’in temsil ettiği reformcu sol var. Onlar da, çıkarları ters iki sınıf, işçi sınıfı ve burjuvazi arasında büyüteçle “ortak” çıkar arıyor. Özde ve sözde burjuvaziyle işbirliğini savunuyor, işleyen bir burjuva demokrasisini hedef koyuyor. “Ulusal” çıkarların savunusu diye sosyal emperyalizm yapıyor. Kürt ulusunun ayrılma hakkı gibi demokratik bir istemi, burjuvaziyle birliği engeller diye, Türk şövenisti konumundan bastırmaya çalışıyor.

Her iki yaklaşım da işçi sınıfına, komünizme terstir.

Türkiye'nin her gelen günü bu anlayışların bunalımını azdırmaktadır.

Türkiye finans-kapitali için dışa açılmak, emperyalistleşmek temel gereksinimdir. Ama yapamıyor, *emperyalistleşemiyor*. Bu, zaten dar olan burjuva-reformcu manevra alanını daha da daraltıyor, sınıf savaşımını azdırıyor. Bu da reformcu solun ekmek kapısını kapatıp bunalımını derinleştiriyor. Ama öte yanda, onların devrimci dalgaya karşı set olma görevini de giderek acilleştiriyor. Bu da, işçi sınıfının gözünü açmaya yardımcı oluyor. İşçi ve emekçi halkın öfkesi sokaklara taşıldığında, sokağın tek hakimi işçi sınıfı ve onun militan ideolojisi olacaktır.

SORU 9: Devrimci hareketlerin en yoğun olduğu 1970'li yıllardan sonra günümüze kadar belirli bir dönem yaşandı. Bu dönemin bir bilançosunu yaparsanız ortaya neler çıkabilir?

Şanlı nice grev ve işgallerden sonra, 15-16 Haziran 1970 ayaklanmasıyla öne atılan işçi sınıfımız tüm toplumu derinden etkilemişti. Öğrenciler, kır ve kent emekçileri hepsi ayaktaydı. İşçi hareketi bir yükseliş eğrisi izlerken, devrimci güçler arasında belirli bir savaş birliği de geliyordu.

1977 1 Mayısı hafızalarda yalnızca, karşı devrimin kanlı saldırısıyla özdeş kalsın isteniyor, hep bundan söz ediliyor. Oysa 1977 1 Mayısı devrimci güçlerin savaş birliğine çok güzel örnektir. Kır emekçileri, yazarlar, sinema sanatçıları, öğrenciler işçi sınıfının ardından dizi dizi alana girerler. İşçi hareketi yükseldiği ve onun ardında böyle bir birlik eğilimi güçlendiği için karşı devrim 1 Mayıs'a

saldırdı.

Karşı devrimin bu saldırısından sonra tüm devrimci harekette sorunlar başladı.

TKP'de küçük burjuva kökenli oportünizm iyice yalpalamaya ve çıkışı CHP'nin vereceği legalitede aramaya başladı. Burjuva kuyrukçuluğu azdı. İşçi sınıfı düzgün bir öncülükten yoksun kaldı.

Küçük burjuva devrimci hareket ise zaten kendiliğinden bir yapı taşır. O Türkiye'nin somut durumunu, finans-kapitalin işleyişlerini, devlet tekel kapitalizmini ve emperyalistleşme gereksinimini vb. hiçbir zaman anlamadı. Devrimci durumu ve onun gereklerinin nasıl yerine getirileceğini kavramadı.

Bu nedenle, 1980 öncesinde, devrimci hareketin tüm kesimlerinde huzursuzluk kargaşa ve bunalım yaygındı. Bölünmeler ve kadroların siyaseten kaçış eğilimi bu ortamda gelişti. Oportünizm ve sosyal demokrasi yüzünden sendikalar, yığın örgütleri felç oldular, kendilerini aşan toplumsal ortamın altında kaldılar.

Ülke devrim ya da karşı devrim ikilemi ile karşı karşıya iken, koşulların dayattığı örgütlenme ve eylemi yapamamak devrimci hareketin en önemli zaafıydı. Bu zaaf da işçi sınıfının uğradığı ihanetten kaynaklandı.

Dolayısıyla işçi sınıfı 1977 sonrasında tüm devrimci güçleri toparlayamadı. Ve zaten faşist darbe, karşı devrimin gücünden değil, devrimci güçlerin bu zaafı yüzünden “başarılı” olabildi.

1980'den bu yana 7 yıl geçti. Yüzbinlerce devrimci faşizmin baskı ve teröründen geçti. Tabanda özverili, savaşkan kadrolar başarılı, yiğit direniş gösterdiler ve çok küçük bir azınlık dışında burjuvaziye teslim olmadılar. Hâlâ zindanlardan direniş ve protesto sesleri yükseliyor.

Bununla birlikte, 1980-1984 dönemi, devrimci hareketin erime yılları oldu. Bu erime kuşkusuz işçi örgütlerinde de gözlemlendi.

Küçük burjuvalar, işçi sınıfını alanlarda göremeyince devrime olan inancı birden yitirdikleri için, erime küçük burjuva devrimci örgütlerde çok daha fazla oldu. Yine de, bu örgütlerin tabanlarından önemli kesimler unutulmaz yiğitlik örnekleri verdiler.

Küçük burjuva solun bir kesimi ise 1980 sonrası erimeyi, 1980 öncesinde devrimcilik yaptığı için burjuvaziden özür dileme noktasına ulaştırdı. Bir ara moda olan “özeleştir” furyası bunun bir yansımasıydı. Bu kesim şimdi burjuva salon sosyalistliği yapıyor.

Kısıtlı güdük bir *burjuva demokrasisinin* olduğu Türkiye’de bugün yeni bir devrimci dalganın işaretleri geliyor.

Burjuvazi bu durumun çok iyi farkındadır ve koşulların gerekli kıldığını düşündüğü önlemleri hızla alıyor. Şanlı sınıf savaşları içinde deneyim kazanan, faşizmin baskı ve terörü altında bilenen işçi sınıfımız da hazırlanıyor. Küçük burjuva devrimci hareket şimdilik darmadağındır, olumlu bir seçenek gösteremiyor, ama o da kısa sürede toparlanacaktır.

Bu yeni dalganın zafere ulaşması için en önemli iki nokta, sendikal hareketin bölünmesine izin vermeden ilerlemesini sağlamak ve işçiye yabancı kimliğiyle sahte, resmi TKP’yi bir daha işçinin yüzüne bakamaz duruma sokmaktır.

İşçinin Sesi Sayı 337 16 Eylül 1987

9 Eylül Mao Zedung'un ölümünün 11. yıldönümüdür.

Bir büyük devrimciyi anıyoruz

20. yüzyılın en önemli devrimci liderlerinden biri olan Mao Zedung, 9 Eylül 1976'da 83 yaşında hayata gözlerini kapadı.

Dünya komünist hareketi sağa kaymışlığını gizlemek için, oportünistliğini eleştirmekte olan Mao'yu, onun bazı yanlışlarını kullanarak haksız yere alaya aldı.

Bu arada şunu da yeni yetişen kuşaklara unutturdu ki, dünyanın gördüğü ikinci büyük devrim, gerçekten akıllara durgunluk veren kahramanlıklar ve beceri ürünü olan Çin devrimi, SBKP'nin ve Stalin'in önerdiği yolun tersini izlediği için başarıya ulaştı.

Onlar Çin komünistlerini Komintang'la birleşmeye, “Çin ulusal burjuvazisine destek vermeye” zorluyorlardı. Çin Komünist Partisi ve lideri Mao Zedung, bu tezi reddettiği için dünyanın ikinci büyük devrimini gerçekleştirdi. Ama SBKP'nin ağırlığı altındaki dünya komünist hareketinden de bavullarını toplaması gerekti.

Mao Zedung çağımızın büyük bir devrimcisi ve komünisti idi.

Devrimi başardıktan sonra da az gelişmiş bir ülkede sosyalizmi kurmanın önündeki tuzakları belki de herkesten iyi gördü. Ama önerdiği önlemler hem bazı yönleriyle yanlıştı, hem de çok geri bir topluma anlatıldığından alaya alınabilecek, belki de haksız yere küçümsenebilecek basitleştirmeler ve belgileştirmelerle çevriliydi.

Ölümünden sonra geçen yıllar Mao'nun söylediklerini ve dikkat çektiği tehlikeleri fazlasıyla doğrulamış, Sovyetler Birliği'nin gelişme çizgisini Çin'in kendi ölçeğinde yaşamaya başladığını göstermiştir.

Dünya revizyonizminin etkisi altındaki yıllarımızda ne söylediğini ve kime söylediğini anlamaya kalkmadan onu eleştirenlerden olarak, bu büyük devrimcinin ölüm yıldönümünde ona haksızlık etmemek için değil, kendimizi düzeltmek, geliştirmek ve ilerletmek üzere, Mao'yu tüm dünya komünistlerinin önünde saygıyla anarız.

İşçinin Sesi Sayı 337 16 Eylül 1987

EMAR VAKFI

ÇEK-AL

Kavga sesleri geliyor³⁰

Değerli yoldaşlar!

Partimizin 67. kuruluş yıldönümü komünistlere ve işçi sınıfına kutlu olsun.

Yoldaşlar, partimizin bir kuruluş yılını daha, “faşizm” altında kutluyoruz. Yalnız bu biraz “değişik” faşizm!

İşçi sınıfı büyük bir hareketlilik içinde, devrimci durum yıllarından daha yaygın bir grev dalgası var. Öğrenciler hareket halinde: Yürüyüşler, açlık grevleri. Hapishaneler ayakta, mahkum aileleri sokakta. Bu öyle bir “faşizm” ki, partiler açık, seçimler yapılıyor, referandumda *milyonlar* miting alanlarına çıkıyor ve de 12 Eylül faşizminin yasakladığı siyasetçilerin yasaklarını kaldırıyor. Çeşit çeşit yayınlar ortalığı sardı. Komünist partisinin legalleşmesi konuşuluyor. Hatta böyle giderse, bu “faşizm” altında, resimler legale çıkıp, sosyal demokratlarla işbirliği içinde iktidara bile gelebilir!

Demek ki devrimci hareketimiz henüz bilimsel ciddiyete ulaşmış değildir. Demek ki, devrimci hareketimiz Marksizmi pratik siyasette kullanma zorunluluğunu henüz kavramış değildir. Belki bir “faşizm” var ama, “devrimci liderler” olarak halkı aldatanların kafasında var. Ve de bu, onların burjuvazi karşısındaki yılgınlıklarını yansıtır.

Bu “faşizm” ne zaman kalkacak? Belki şimdi referandumun ardından, belki de erken seçimlerden sonra kaldıracaklar. Haydar Kutlu'nun, sol örgütlere 25 Temmuz 1987 tarihli mektubu “faşizm”i kaldırmaya hazırlandıklarını

³⁰ *İşçinin Sesi*'nin introsu: Türkiye Komünist Partisi'nin 67.kuruluş yıldönümünde R.Yürükoğlu yoldaşın yaptığı konuşma

gösteriyor:

“Türkiye yeni bir döneme giriyor. Baskı ve terörün sonucu uzun bir durgunluk döneminden sonra, toplumun dinamik kesimleri arasında, işçi sınıfı ve öğrenciler içinde giderek hız kazanan bir hareketlenme başlamıştır. Demokratik kamuoyunda birçok konuda canlı bir tartışma yürümektedir.

“Kısacası bizce, artık Türkiye, henüz demokratik bir gelişme olmamakla birlikte, 12 Eylül dönemi Türkiye’si olmaktan çıkıyor.”³¹

Hani faşizm bir devlet biçimiydi. Devletin örgütlenişinde bugünle iki yıl öncesi arasında fark var mı? Ama anlaşılıyor ki, az sonra “faşizm”i kaldıracaklar. inandırıcı olacak mı?

Olmayacak.

Legalizm hastalığı ortalığı sarıyor

İşçi sınıfı adına siyaset yaptıklarını söyleyen bu insanlar, Türkiye’de faşizm var diyorlar ama hiç faşizm var gibi davranmıyorlar. Hem de öylesine ki, bir uçtan bir uca savruluyor ve yeniden legalist bir çalışma içine giriyorlar.

Aynı yılgınlık burada da yakalarını bırakmıyor ve “artık illegal çalışmayı ancak devletler yapabilir”, “toplum yeni şeyler istiyor”, ya da “illegal çalışmayla yığınlara ulaşılamaz” gibi tezlerle, bu kez illegal çalışmayı reddediyorlar.

Legalizmin toplumsal tabanı küçük burjuvazi, egemen ideolojisi yılgınlık, ideolojik kaynağı ne yazık ki

³¹ Bu mektubun metni için bakınız: https://emarvakfi.net/wp-content/uploads/TKP-IS/IscininSesi/PDF/1987/is338_0987.pdf

dünya komünist hareketi ve son çözümlemede gerçek kaynağı dünya kapitalizmidir.

Bugün devrimci hareket açısından en büyük tehlike legalizm hastalığıdır. Legalizm dünyanın her ülkesi için tehliktir ama Türkiye gibi tarihi barbar, burjuvazisi barbar bir ülkede gerçekten korkunç bir tuzaktır. Biz, legal olanaklardan yararlanmak için elimizden gelen herşeyi yapacağız ama legalizmle savaşağız.

Türk-İş'i bölme çabalarının ardında da legalizm ve onun hesapları vardır

Türk-İş'i bölme çabalarının ardında da başka amaçlar yanında legalizm ve onun hesapları vardır.

Resmiler legale çıkmaya kararlıdır. Bu olmadan anlamlı bir siyasal savaşım verilebileceğine inanmıyorlar. Legal olabilmek için şimdiye dek çok ödün verdiler. Daha da ne gerekiyorsa vereceklerdir. Türk-İş'i bölerek kendilerinin etkin oldukları ya da etkin göründükleri bir şemsiyenin altında durmak, legale çıkma planının çok önemli bir parçasıdır. (TİP-TKP birleşmesinin altında da bu var.) Ama bunun için işçi sınıfını böleceklermiş, ne gam!

Bu nedenle, bugün resmilerin çıkarları Baştürk'le uyuşmuştur. “DiSK açılsın, sonra Türk-İş'le masaya otursun, birleşme görüşmeleri yapsın” deniyor. Bu mantığı anlamak mümkün değildir. DiSK'in üzerindeki yasakların kalkması için başından beri mücadele ediyoruz, edeceğiz. Ama DiSK açılsın, sonra görüşülsün demek, çocuk uyutmaktır. Türk-İş'teki işçi birliğini bölecekler, yeni konfederasyona üye yazmak için Türk-İş'i kötüleyecekler, ondan hayır çıkmaz diyecekler, sonra birleşmek için görüşecekler!

Biz, resmilerin ve Baştürk'ün yeni konfederasyon kurma heveslerini, 12 Eylül faşizmi öncesinde sendikal

hareket içinde yaptıklarını ve Maden-İş grevlerini de hatırlayarak, “*cinayet mahalline geri dönüş*” olarak değerlendiriyoruz. Türk-İş'de sağlanmış olan sendikal birliğin bozulmaması için bugüne dek elimizden geleni yaptık, bundan sonra da devam edeceğiz.

Hızla yayılan legalizmin, revizyonizmin altında yoldaşlar, ilginç bir ruh hali yatıyor. “*Komünist Abdullah gibi kalırız*” korkusu yatıyor. Bir yoldaş anlatmıştı. 1951 tutuklaması ardından bir yoldaşı Adana'ya sürüyorlar. O tarihlerin Adana'sı da bugünlerden oldukça farklı. Abdullah'ın yanına kimse yanaşmıyor ve komünist Abdullah baş parmak gibi kalıyor, kimseyle ahabplık edemiyor. Ve çevrede bir tekerleme türüyor: “Aman şöyle yapmayalım, komünist Abdullah gibi kalırız”. Onların korkusu da bu. Komünist fikirler işçiyi emekçiyi kaçırır sanıyorlar. Yalnız kalma korkusu.

Aslına bakarsanız, bu süreç yalnızca bizdeki resmilere özgü değil, bugün dünyanın her yanında yürüyor. Komünist partiler dünyanın her yanında güçten düşüyorlar. Güçten düştükçe “yalnız kalma korkusu” artıyor. Bu partiler güçten düştükçe, bunun nedenini kendi yanlış yollarında aramıyorlar, Marksizmin insanları kaçırdığında arıyorlar. Bu partiler güçten düştükçe verdikleri ödümler artıyor.

Öküzü boynuzundan tutmak gerekiyor. Ne yazık ki tüm komünist partilerinin içine girdiği bu gidişi, Sovyetler Birliği Komünist Partisi besliyor.

Sovyetler Birliği'nde neler oluyor?

Bugün dünya komünist hareketi önemli bir dönemecini yaşıyor. Bugün SBKP'deki 27. Kongre ve sonrasını,

Gorbaçofu övmeyen, onun hakkında sempati ile konuşmayan insan bulmak çok zorlaştı. Emperyalist ülke hükümetlerinden kapitalistlere, komünist partilerden sosyalist partilere, sosyal demokratlara dek herkes iştahla Gorbaçof'u övüyor. Türkiye'de de böyle. Onun için bu konuşmada, Sovyetler Birliği üzerinde uzunca durmak istiyorum.

Önce şu soruyu yanıtlayalım: 27.Kongre ve Gorbaçof reformları neyin itirafıdır?

27. Kongre ve Gorbaçof reformları neyin itirafıdır?

Hiç birşey katmadan 27. Kongre raporunda ve ardından yayınlanan yazılarda kendi söylediklerini kısaca özetleyeceğim. Önce ekonomik ve toplumsal alanda:

- 1970'lerde, 1980'lerde ekonomi dinamizmini yitirdi.
- 11. plan hedeflerine ulaşamadı, ekonomide genel durgunluk var.
- Bu dönemde reel gelirler yükselmedi.
- İsraf arttı.
- Halkın psikolojisi bozuldu, insanlarda dinamizm eksikliği var.
- Köhnemiş düşünce tarzları, doğmalar, kalıplar yaygın.
- Daireler arası çıkar çatışmaları azıttı.
- Sermaye yatırımlarında çok ciddi hatalar yapıldı.
- Üretimin kalitesi vasat.
- Teknoloji üretilemedi.
- Aşağılık kompleksi gelişti.
- Ekonomide kıtlık, efektif taleple mal arzı arasında açıklık var.
- Emek üretkenliği çok yavaş ilerliyor.

- Yoğun gelişme yöntemleri, bilimsel-teknolojik devrimin sonuçları uygulanmadı.

- Ve yine kendi cümleleriyle getirdikleri sonuç: Ekonomik gelişmeyi hızlandıramazsak toplumsal programları gerçekleştiremeyeceğiz. *Halk daha fazla bekleyemez.* Toplum çünkü yaşantıyı artık kabul etmeyecek.

Geri kalışın *ana* nedeni olarak şunu gösteriyorlar: Ekonomik yönetim biçim ve yöntemleri.

Geri kalıştan *çıkardıkları ders* ise şudur: Halkta gelişen ilgisizliği, kayıtsızlığı dağıtmalıyız. Emekçileri seçilen yolun doğruluğuna *ikna etmek*, (Bir kere sormak gerekiyor, hangi yolun doğruluğuna? Her genel sekreterle bir başka yola gidiliyor. İkincisi, ikna etmek sözcüğü de ilginçtir. Yani o yolu emekçiler seçmiyor. Onlar sonradan o yola ikna ediliyor.) onların moral ve maddi olarak *ilgisini uyandırmak*. (Sosyalist bir ülkede emekçilerin, “seçilen yola” ilgisini uyandırmak!)

Ve hedef: Ulusal ekonominin *modernizasyonu*. Bu plan sonunda üretilenler, yüzde 90 dünya standardına çıkacak diyorlar.

Bunlar hep kendi sözleri ve tüm söylenenler Brejnyef ve öncesi dönemin eleştirisi.

Birşeyi iyi anlamak gerekir yoldaşlar. Sosyalizmde işçi sınıfının sistemi etkileme olanakları kapitalizmde olduğundan çok daha fazladır. Nasıl bir sosyalizm olursa olsun. İster demokratik, ister az demokratik olsun, isterse anti-demokratik olsun. Sovyetler Birliği'nde de olan budur. Yalnız Sovyetler Birliği demokratik olmadığından orada işçi sınıfı bu olanağı tersinden kullanmaktadır. Çalışmasını, katkısını, verimini düşürmektedir. Kendi ağızlarıyla söyledikleri bunu göstermiyor da, neyi gösteriyor?

“Psikoloji bozulmuş, israf artmış, verim düşmüş, iyi çalışılmıyormuş ... “ İşçi sınıfı neden iyi çalışmayacakmış? Bu şunu gösteriyor: İşçi sınıfı elindeki olanağı tersinden kullanıyor. Sosyalizmi ilerletmede kullanmıyor.

Görüldüğü gibi, sorun, ekonomik vb., değil yoldaşlar. Sorun siyasal değerlendirmeyi yapamamak, ya da yanlış yapmak sorunudur. Bir ülkeye sosyalizm geldi diye, üretim güçleriyle üretim ilişkileri arasında otomatik bir uyum ortaya çıkmıyor. Bugün olan da bunu kanıtlıyor: Sovyetler Birliği'ndeki üretim ilişkilerinin özgülüğü, yani bizim “bürokratik sosyalizm” dediğimiz şey, bugün o ülkede üretim güçlerinin gelişmesini engelliyor.

Ekonomiye ilişkin bir nokta daha söyleyeceğim: 27. Kongre, “gelişmiş sosyalizm' uydurmacasını geri çekti. Ve eleştiriyor. Kruşçefin “komünizme geçiyoruz” yanlısına karşı getirilmişti, ama o da yanlıştı deniyor. Biz bunu yıllardır söylüyoruz, böyle bir uydurmaca sosyalizm teorisinde yoktur diyoruz. Bize anti-Sovyet diyorlardı. Ama şimdi kendileri yanlış bularak kaldırıyorlar. Tabii sorumluluğu taşıyacak kimse yok. Sosyalizm adına bu “yanlış” nasıl yaparsın sorusu sorulmuyor. “İlerliyoruz!”

Şimdi uluslararası alanda söylediklerini, yine kendi sözleriyle özetleyelim: Bu bölümde tılsımlı sözcükler, “nükleer çağın koşulları”dır. Herşey buna bağlanıyor. Yepyeni bir durum var ve iç, dış, herşey yeniden ele alınıp değerlendirilmeli. Eskimiş fikirler aşılmalı.

Nükleer çağ, emperyalist ülkelerle SSCB'nin yeni ve daha yakın bir *işbirliğini* gerektiriyor. Siyasal ortamı *sakinleştirmek* için!

Hatta Kongre raporunda açıkça, “yeryüzünün çalkantılı tüm noktalarında çatışma durumlarını dağıtma yollarını bulmak için kollektif araştırmayı canlandırmaktan

yanayız ... bu genel güvenliğin çıkarları için zorunlu olarak gerekiyor” deniyor.

Aynı anlayışla, “uluslararası ekonomik güveni artırmak” gerekçesiyle GATT (geçen eylülde reddedildi), IMF, OPEC, AET ve Dünya Bankası'na girmek ya da ilişki kurmak için başvurdular.

Bir de “global çelişkiler” (sınıflarüstü) diye birşey çıkardılar. Oysa, sınıflı toplumun hiçbir toplumsal çelişkisi “sınıflar-üstü” değildir. Çevre kirlenmesini örnek veriyorlar. Çevreyi kim kirletiyor? Kâr güdüsüyle, gerekli harcamaları yapmadan, gerekli önlemleri almadan haince doğayı altüst eden kapitalizm değil mi? Ve sosyalizm adına aynı egoistlikle ve sorumsuzlukla üretim yapan *bu* sosyalizm değil mi? İşçi sınıfı değil, üretimin koşullarına karar verenler kirletiyor. Bal gibi sınıfsaldır.

Şimdi soralım, bu kendi getirdikleri eleştiriler neyin itirafıdır? Sakin bir kafayla düşünürseniz, çok şeyin itirafıdır. Ama yıllardır aramızda tartışma konusu olan iki noktayı öne çıkaralım:

1. Emperyalizm dünya çapında çok daha güçlüdür. 2. Ekonomide ve toplumda sosyalizm adına işçi sınıfına yaramayan siyasal tercihler yapılmıştır. Bunun sonucunda emekçi sınıfların sisteme güveni kalmamıştır. Acıdır. Sosyalist bir ülkede genel sekreter, “halk daha fazla bekleyemez” diyor. Bu da ancak yıllardır söylediklerimizi akıyor.

Gorbaçov çizgisi özünde nedir?

Gorbaçov'un getirdiği nedir? Demokrasi mi geldi? Dünün yanlış olduğunu eleştirmede bir ölçüde anlaştık.

Bugün izlenen çizgi, bu yanlışları düzeltici bir çizgi midir? Sosyalizmin gereği olan aktif yığın demokrasisi var mıdır, ya da oraya mı gidiliyor? İşçi sınıfının devlet ve erk üzerinde etkinliği artıyor mu? Bu soruları düzgün yanıtlamak gerekiyor.

Şunu kabul etmek gerekir ki, Sovyetler Birliği'nde bugün önemli bir silkinme çabası vardır. Ama dikkat edilirse, önlemler işçi sınıfını devlete ve ekonomiye egemen kılma, düzeni onun eline verme yönünde değildir. önlemler, işçi sınıfını daha iyi çalıştırma yönündedir. Menecerliğin kalitesini artırma yönündedir. Bu nedenle rahatça söyleyebilirim ki, sonuçlar yine eskisi gibi olacaktır. Yol yine yanlış bir yoldur.

Aslına bakarsanız, her sistemin başındakiler o sistemin gelişmesini isterler. Genel olarak böyledir. Örgüttür, spor derneğidir, işletmedir, partidir, devlettir, ne olursa olsun. Herhangi bir sistemin başındakiler onun gelişmesini isterler. Onların kendi varoluşlarıyla bağlı birşeydir bu. Padişahlar da Osmanlı devletinin gelişmesini istemiştir, Abdülhamit de istemiştir. Ve de bir ilerleme olmuşsa (ne kadarsa), bundan o toplumdaki her sınıf şu ya da bu kadar yararlanır. Böyle olduğu için, Gorbaçov ülke gelişsin diye birşeyler yapıyor mu diye bakmamak gerekir. Yaptıkları neyi gözetiyor? Hangi sınıf ya da katmanı amaçlıyor? Asıl olarak hangi sınıf ya da katmanın çıkarları için yapılıyor? Buna bakmak gerekir.

Bugün Türkiye'de işçi sınıfı ne denli kötü yaşıyor biliyoruz. Ama 50 yıl öncesiyle karşılaştırsak, yine de toplumsal olarak daha ileri bir düzeyde yaşıyor. Burjuvazi Türkiye'de işçi sınıfının sırtından gelişiyor ama bir miktar ilerleme de toplumun her yanına yayılıyor. Sovyetler Birliği'nde de bir anlamda böyle oluyor. Bakılması gereken

yer, yapılanların birinci sırada hangi sınıfı ya da katmanı amaçladığıdır.

Gorbaçov sürekli olarak daireler arası çıkar çatışmalarını eleştiriyor. Özellikle ekonomiyle ilgili bakanlıklara şiddetle çatıyor. Ve, “bürokratik tutumla yeni yöntemleri engelliyorlar” diyor.

Geri kalmanın ana nedeni olarak, menecerlik biçim ve yöntemlerini gösteriyor. Mühendislerin rolünü ve prestijini artırmayı *kilit hedef* olarak koyuyor.

Çok açık ki, bürokrasinin bir kanadı ötekiyle kavga ediyor. Teknokratlarla eski bürokratlar boğuşuyor. *Eski bürokrasi, teknokrasiye dönüşüyor*. Bugünkü Gorbaçov çizginin özü, tarihsel anlamı buradadır.

Bu dönüşüm, bürokrasinin yenilenmesi, bürokrasinin çağdaş, modern yöntemler kullanan teknokrasiye dönüşmesi, işçi sınıfını yalnızca destek olarak kullanıyor. Gerçek bir demokratikleşme gelmemiştir. Bu yöntemlerle de gelemez.

Sormak gerekir yoldaşlar, işçi sınıfı nerede tam bir karar sahibidir? Fabrikalarda mı? Orada, hem de şimdi daha genişletilmiş yetkisiyle menecer söz sahibidir. Meneceri, fabrikada çalışanın seçmesi bu gerçeği değiştirmiyor. Gün be gün üretimin sürdürülmesinde tek yetkili menecerdir. Fabrikaları işçi kolektifleri değil, menecer yönetiyor.

Genel ekonomi çapında mı işçi sınıfı yetkilidir? Öyle de değil. Ekonomik planlar, ki sosyalizmde en önemli şeydir, işçi sınıfının tartışmasıyla alttan yükselen bir süreçle belirlenmiyor. GOSPLAN'da hazırlanıyor, gerçek tartışmanın yürümediği Sovyet'te “kabul ediliyor”.

Siyaset düzeyinde mi işçi sınıfı yetkilidir? Siyasal erk, Sovyet Kongrelerinin elinde mi? Değil. Buralarda gerçek bir

seçim yapılıyor mu? Yapılmıyor. Arada bir gazetelerde çıkıyor: Yüzde 98-99 katılımı partinin adayları seçiliyormuş. Öyle seçimleri biz biliyoruz yoldaşlar. 1982 Anayasası da yüzde 95 oyla kabul edildi. Hangi sağduyu sahibi insan kalkar da, Türkiye halkının yüzde 95'i bu anayasayı istiyordu diyebilir?

Öyleyse nerede işçi sınıfı gerçek anlamda yetkili kılınmıştır? İşin ilginç yanı, devlete sahip, rakibi olmayan, tehdidi olmayan bir parti var ortada ve bu partinin kendi içinde getirebildiği demokratikliğe bakın. Merkez komitede oylamalar bundan sonra gizli oyla yapılabilecekmiş! Büyük adım atmışlar! Kendi devletinde, illegal değil legal bir parti, devleti yöneten bir parti. Getirdiği demokrasi bu! Bunun demokrasi ile bir ilgisi yok.

Sovyetler Birliği'nde en düşük ücretle en yüksek ücretin arası zaten çok açıktı. 27. Kongre ve ardından gelen yasalar, bu farkı yeterli bulmadılar ve ücret farklarının daha da büyümesi için önlemler getirdiler.

Peki demokrasi geldiyse halka sorsunlar. Bir referandum yapsınlar, ücret farklarının daha büyümesini mi istersin, yoksa kalkmasını ya da 1/3'e inmesini mi istersin diye sorsunlar. Adamın ekmeği, o konuda da birşey düşünmeyecek mi? Sorsunlar, o zaman demokrasiyi görelim. Soramazlar!

Her toplumda toplumsal eşitsizliğin temel kaynağı, toplumsal işbölümüdür. Toplumun belli kesimlerini belli işleri yapmaya mecbur eden bu işbölümüdür. Yöneten ve yönetilen ayrımını yaratan bu işbölümüdür. Ve her toplumda eğitim denilen kurum, bu ayrımı yaşatmak ve güçlendirmek hedefine yönelir. Sınıf farkları, üretim araçları karşısındaki konumdan doğar ama eğitim sistemi bu sınıf farklarını besleyen, yaşatan, güçlendiren en önemli

araçlardan biridir.

Sosyalizmde sınıf farkları ekonomik gelişme temelinde ortadan kalkacaktır, ama bu kendiliğinden bir süreç değildir. Mutlaka bilinçli kararlarla önünün açılması gerekir. Bu arada sınıf farklarını güçlendirmede ya da kaldırmada en önemli araçlardan olan eğitim de bu anlayışla ele alınmalıdır. Çünkü eğitim, bir ülkede sınıf farklarının kalkmasına da, derinleşmesine de yardım edebilir.

Sovyetler Birliği'nde durum nasıldır? Sovyetler Birliği'nde bugünkü eğitim sınıf farklarını güçlendirme yönünde çalışmaktadır. Okullar yükseldikçe, okuyan işçi çocuğu sayısı azalmaktadır. Üniversiteye giren işçi çocuğu oranı düşüktür, bitirebilen işçi çocuğu oranı çok daha düşüktür. Ne oldu işçi sınıfının devlet yönetmeye hazırlanmasına? Eğitimde fırsat eşitliğine ne oldu? En sonunda, tabii, demokrasiye ne oldu? Kuşaklar kuşaklar, aydınların, bürokratların çocukları yüksek okulları bitirecek, işçinin çocuğunu okumayacaksa, eğitim neye hizmet ediyor?

Bir başka açıdan daha bakalım demokrasiye. Neden Sovyetler Birliği'nde en pis işlerde kadınlar çalıştırılıyor? Ve neden her işkolunda ve tüm ekonomi çapında kadınların ücretleri, aynı iş için çalışan erkeklerden önemli oranda düşüktür? Neden Lenin'in ölümü ardından Merkez Komitesi'nde salamura gibi erkek dizilidir? Neden Politbüro'da hiç kadın yoktur? Bu denli yoğun bir erkek şövenizmi sosyalizmle, demokrasiyle, proletarya fikirleriyle bağdaşılıyor mu?

Kutlu da utanmadan bunların üzerini örtmeye çalışıyor. Yalnız dikkat edin, eskisi gibi “ne söylersek yuttururuz” havasıyla değil, tam tersine yüzsüzce bir özür

dilemeyle ama yine üstünü örtmeye çalışıyor. *Milliyet*'teki röportajdan okuyacağım.

“Soru: *İşçinin Sesi* ile görüşürken Yürükoğlu, Gorbaçov'un getirdiği reformların yetersiz olduğunu, gerçek bir demokrasiye gidilebilmesi için çok partili demokrasiye geçilmesi gerektiği görüşünü dile getirdi. Siz bu konuda ne diyorsunuz?

“Yanıt: ... Biz çok açık bir biçimde çok partili olabileceğini söylüyoruz, gelecekte Türkiye'de sosyalizmin. Ama bu önemli birşey tabii. Şimdi bunu açık bir biçimde söylüyoruz. Ama bununla gelecekte Türkiye ile ilgili öngörülerimiz için de Sovyetler Birliği'ne bakmamak gerekir tabii. Söylediğim gibi başka tarihsel koşullar altında oluşmuş birşey. Ve demokrasi sorunu da, eşittir çok partililik değil. Yani sosyalist demokrasi, eşittir çok partililik değil. Çok parti olmadan da demokrasi olabilir. Ama önemli olan tüm halkın somut olarak o sosyalist yönetimle ilgili düşünceleridir. Bunun belirmesi, ortaya çıkma biçimidir. Geniş bir demokrasi var ve herkes görüşlerini açık bir biçimde söyleyebiliyorsa, orada çok partili bir sistem olmasa bile, biz inanıyoruz ki, sosyalist demokrasi olabilir ve yetkinleşebilir ve genişleyebilir. Şimdi Sovyetler Birliği'nde olan da budur. Böyle bakmak gerekiyor. Üstelik de yeni adımlardır. Bu kadar karamsar olmamak lazımdır, Sovyetler Birliği ile ilgili olarak ...”

Sırasıyla gidersek:

1.Kutlu, Türkiye'de sosyalizm çok partili olabilir, bunu açıkça söylüyoruz diyor. Şimdiye dek nerede “çok açık biçimde 'söylediler? Kongrelerinde mi söylediler, tüzüklerinde, programlarında, MK kararlarında mı var?

Hatta, sosyalizm çok partili olmak zorundadır dediğimiz için bizi uzun süre eleştirdilerdi. Şimdi kalkıyor, çok partili olabilir diyor.

Peki, şimdi bunları söylemesini doğruya ilerleme olarak mı alacağız? Almamalıyız yoldaşlar.

Kutlu, “Türkiye’de çok partili *olabilir*” diyor, *olmalıdır* demiyor. Yani zorunlu kalırsak yaparız demek istiyor. Sovyetler Birliği’yle ilgili olarak, “tek partiyle de demokrasi olabilir” fikri de gösteriyor ki, Türkiye’de çok partililik doğruların baskısı altında atılmış bir geri adımdır. Fikir sistemlerinde değişiklik olduğu anlamına gelmiyor.

2. Demokrasi eşittir çok partililik değil diyor. Doğru yoldaşlar, buna biz de katılabiliriz. Gerçekten demokrasi çok partililiğe eşit değildir. Ama nasıl? Tam tersi. Çok partililik, demokrasinin asgari koşuludur, zorunlu koşuludur, olmazsa olmaz koşuludur ama tabii ki demokrasiye eşit değildir. Demokrasi için başka şeyler de ister.

Haydar Kutlu, demokrasi çok partililiğe eşit değildir, tek partiyle de olabilir diyor. Biz, demokrasi çok partililiğe eşit değildir, çünkü demokrasi çok partililiğin yanında başka şeyler de ister diyoruz. Arada büyük fark vardır.

Demokrasi çoğunluğun azınlığı (onun haklarını yocketmeden) yönetmesidir. Demokrasi özünde seçim ilkesidir. Hiçbir cambazlık bu gerçeği gizleyemez. ·

3. Kutlu’nun söylediklerinde değinmek istediğim üçüncü noktaya uyan bir deyiş vardır: Şecaat arzederken merdi gıpti sirkatin söyler derler. Sovyetler Birliği’nde herkesin görüşlerini söylemesi vb. “yeni adımlar” mış. Öyle ise devrimden 70 yıl sonra, herkesin görüşlerini açık bir biçimde söylemesinin yeni sağlanmakta olduğunu kabul ediyor. Bugün de sağlanmadığı başka da, ne oldu o eski

edebiyata?

4. Bir de, Sovyetler Birliği ile ilgili olarak bu kadar karamsar olmamak gerekir demiş. Buna ilerde değinmek istiyorum.

Sosyalizmde çok partililiğin, siyasal çoğulculuğun neden gerekli olduğuna yıllar içinde çeşitli vesilelerle değindik. Burada bunlara ek olarak bir başka yöne daha değinmek istiyorum. Komünist üretim tarzının en önemli öğelerinden biri *merkezi plandır*. Sosyalist ekonomi merkezi bir ekonomidir, büyük gücü buradadır. Sosyalist demokrasinin işleminin, sosyalist planlama üzerinde çok yönden belirleyici etkisi vardır. Sovyet komünistleri bu gerçeği bugüne dek kabul etmiş gözüküyorlarsa da, bu böyledir.

Herhangi bir ekonomik planın - Türkiye'deki 5 yıllık planlarda dahil - doğruluğu, gerçekçiliği ya da başarılı olup olamayacağı neye bağlıdır? Bir planın ne olduğu, ne yapacağı, ne sonuçlar vereceği en başta, *taşıdığı öncelikler* ve koyduğu hedeflerle bağlıdır. Neler yapılacak, neler üretilecek, kime ne verilecek, kim ne alacak? Bunlar işin en başından belirlenir.

Sınıflı toplumda, bu soruların tek bir yanıtı yoktur. (Sosyalizm de sınıflı bir toplumdur.) Ne kadar sınıf ve katman varsa, o kadar da yanıt vardır. Çünkü öncelikler ve hedefler, kimin çıkarına sorusuyla bağlıdır. Kim ne kadar üretecek, kim ne alacak diye, işçiye sorsan başka yanıt verir, burjuvaya sorsan başka yanıt verir. Ne kadar sınıf ve katman varsa, o kadar da birbiriyle çelişen istek, öncelik ve hedef vardır.

Sosyalizmde, planın önceliklerini ve hedeflerini belirlemek devletin en önemli görevlerinden, işlevlerinden biridir.

Devlet bu plan hedeflerini ve önceliklerini nasıl belirleyecektir? Bunun iki yolu vardır:

Ya Sovyetler Birliği 'nde bugüne dek yapıldığı gibi, GOSPLAN'da oturan herşeye kadir bürokratlar belirleyecek ve sonra o plana halkı *ikna edecektir*. Bu yolun sonuçları Sovyetler Birliği'nin bugünüdür. İkinci yol, bizim önerdiğimiz yoldur.

Emekçi halkın, planın önceliklerini ve hedeflerini kendisinin belirlemesi gerekir.

Peki ama halk, milyonlarca değişkeni olan bir planın önceliklerini ve hedeflerini nasıl tartışarak belirleyecek? Hangi plan iyidir diye nasıl seçecek? İşte bu noktada çok partililiğin önemi ortaya çıkıyor. Bu planlar ancak *genel ve anlaşılabilir* bütünler halinde tartışılabilir. Basında ve örgütlerde *değişik plan almaşıkları*, çeşitli sınıfların çıkarları açısından özgürce tartışılmalıdır.

Değişik ekonomik planları tartışmak, değişik hükümet programlarını tartışmak demektir. Bu da çok partililiği varsayar.

Ancak ve ancak böyle belirlenmiş bir plan, sosyalizmde işçi sınıfının engin enerjisini harekete geçirebilir, sistemin ardına koyabilir. Yoksa, işçiler iyi çalışmıyor, ayyaşlık aldı yürüdü, israflar arttı diye böyle sızlanırlar.

Sovyetler Birliği'nde bugün varılan nokta kaçınılmaz mıydı?

Sovyetler Birliği'nde gelen hangi genel sekreter, ölen ya da düşürülen bir önceki genel sekreteri, herşeyi berbat edip gitmekle, Marksizmden de sapmakla suçlamadı? Lenin dışında böyle bir örnek yoktur. Bu sistem sürdükçe, olacağı da yoktur.

İşin en mide bulandıran yanı da, bu genel sekreterlerin hepsi aynı politbürodan seçiliyor. Bir tane politbüro var, 16 kişi. Biri ölüyor, bir başka genel sekreter seçiyorlar, ortalık tufan oluyor. Eski düzen, eski yapılanlar kötülenmeye başlanıyor. Dairelerden resimler iniyor, yeni resimler çıkıyor. Bazı heykeller hangarlara gidiyor, başka heykeller geliyor. Aynı 16 adam.

Anlaşılması en güç nokta da şudur. Bu kadar “farklı” düşüncelere sahip bu yeni “en iyi komünist” neden daha önce, öteki genel sekreterin yanında çalışırken ağzını açık görüşlerini söyleyemiyordu?

Bu işleyişin sosyalist demokrasiyle bir ilgisi olabilir mi?

Neden böyle oluyor? Tam da o nedenden, demokrasinin yokluğundan böyle oluyor. Sovyetler Birliği'nde öyle bir üst yapı kurulmuş ki, farklılıkları düzgünce tartışabilecek bir platform yoktur. Çelişkilerin ve farklı çıkarların kendini anlatabileceği bir kanal yoktur. O nedenle de, biriken ve biriktikçe de sıkışan öfkeler, fırsatını bulduğu anda, eskinin üstüne basarak, eskiyi reddederek yürüyor.

Her yeni genel sekreter, bir öncekinden farklı görüşlere sahip olduğundan değil, *hiç* değil, böyle bir kanal oluşturmak zorunda olduğundan, öncekini reddederek ilerliyor. Böylece toplum belli aralarla öfkesini, buharını salabilecek bir kanal bulmuş oluyor. Yoksa bilinmez, belki Gorbaçov, Brejnev yaşıyorken en hararetle Brejnevîydi. Ayrıca bunun konumuz açısından anlamı ve önemi de yok.

Bürokrasi, her toplumda, egemen sınıfın sadık hizmetçisidir. Kapitalizmde bunu sağlamak oldukça kolaydır. Çünkü kapitalizmde, düzenin gerçek güç kaynağı olan üretim araçlarını elinde tutan bir sınıf (kapitalistler), bürokratların yanbaşıda duruyor, ensesinden bakıyor.

Sosyalizmde bu sorun, (bürokrati işçinin hizmetçisi yapmak) bir derece daha karmaşıktır. İşçiler henüz devleti tam yönetebilecek yetişkinliğe gelmediğinden, devletin mülkü olan üretim araçlarının denetimi işçi sınıfı adına, bürokrasinin elindedir. Bu bürokratik denetimin çapı ve etkinliği, sosyalist demokrasinin genişliğiyle *ters orantılıdır*.

Buna rağmen, sosyalizmde de bürokrasi, egemen sınıfın (yani işçi sınıfının) sadık hizmetçisi olur. Sovyetler Birliği'nde de olabilirdi. Olabilmesi ama, tek bir koşula, sosyalist demokrasinin gelişmesine bağlıdır.

Oysa Sovyetler Birliği'nde, egemen sınıfın sadık hizmetçisi olması gereken bürokrasi, tersine, giderek güçlenmiş, devlet, artı ekonomik yönetim, artı parti bürokrasisinin tek bir mekanizmada bütünlenmesiyle, kendi özel çıkarları peşinde koşan, son derece güçlü bir katman olmuştur.

Bu durum karşısında, sosyalist sistemin özür dileyicileri çeşit çeşit gerekçeler getiriyorlar. Ya Kutlu'nun *Milliyet* röportajında yaptığı gibi, “o günün tarihsel koşulları öyle getirdi” diyorlar, ya da “Rusya geri bir ülke olduğundan bu durum kaçınılmazdı” diyorlar, vb.

Böyle söyleyenlerin hiçbirisi de, tarihte objektif ve subjektif koşulların işleyişini anlamadıklarını göstermekten başka birşey yapmış olmuyorlar. Bunun bir adı da var: “*Tarihsel kaçınılmazlık*” hastalığı. Tarihsel determinizmin karikatüre dönüştürülmesi. Ne olmuşsa, tarihsel olarak kaçınılmazdı ki oldu mantığı.

Sovyetler Birliği'nde böyle bürokratik bir düzenin kurulmuş olmasını herhangi bir “tarihsel kaçınılmaz”lığa bağlamakla, Atatürk'ün anasının Zübeyde hanım olmasını, Türkiye'ye 12 Eylül faşizminin gelmesini, Hitler Almanyası'nda Yahudilerin sabun yapılmasını, Stalingrad'ın

faşistlerin eline düşmemesini, daha aklımıza gelen herşeyi “tarihsel kaçınılmazlık” olarak görmek arasında, saçmalığın düzeyi açısından hiçbir fark yoktur.

Tarihte, olayları yaratan nesnel nedenlerle ortaya çıkan sonul sonuçlar arasında bir dizi ara bağlantı vardır. Bu ara bağlantılar, o günün somut toplumsal-siyasal güçlerinin kavgası ile belirlenir ve kendileri de sonul sonucun ne yönde olacağını belirler.

Söylediklerimin önemli sonucuna gelirsek, “tarihsel kaçınılmazlık” hastalığının ciddi tehlikesi şuradadır: Ortaya çıkmış *her durumu*, “tarihsel olarak kaçınılmazdı ki oldu” diye anlarsak, hepsine de *ilerici* bir rol vermek durumunda kalırız. Çünkü bildiğimiz gibi, tarih sürekli ilerliyor. Tarihin tekerleği geriye dönmüyor.

O zaman çok tuhaf durumlarla da karşılaşırız. 1917 devrimi tarihsel kaçınılmazlıktı, öyleyse ilericiydi, bu iyi! 12 Eylül geldi, demek ki tarihsel kaçınılmazlıktı, öyleyse ilericiydi! Bu ne?

Aynı şekilde Sovyetler Birliği'nde bürokrasinin böyle güçlenip başta oturması kaçınılmazdı denirse şiddetle reddederiz. Hayır kaçınılabilirdi. O parti, Lenin'in ölümünden sonra, giderek hızlanan bir biçimde Marksizme ihanet etmeseydi, sosyalizmin aktif yığın demokrasisini kurup işletseydi bu durum ortaya çıkmazdı.

Tutulması gereken yol nedir?

Şimdi resmilerimiz, yine Sovyetler Birliği'ne akıl öğretiyorlar, bunlar kim oluyor diyecekler. Oysa amacımız Sovyetler Birliği'ne akıl öğretmek değil, kendi anlayışımızı geliştirmek, o hatalardan ders alarak ülkemizde sağlıklı bir düzen kurmaktır. Bu anlamda,

bugün Sovyetler Birliği'nde tutulması gereken yol nedir? En önemli bazı noktalara değinmek istiyorum.

1. 27.Kongre'de, teknisyen ve mühendis aylığı işçilere çok yakınladı, bunu artırmak gerekir deniyor. Tersine, ücret farkları azaltılmalıdır. Öyle ki, devlet ve partinin en üst yönetimindekilerin gelirleri, nitelikli işçinin gelir düzeyine indirilmelidir. Parti ve devlet bürokratlarının yan avantajları da kaldırılmalıdır.

2. Tüm ücretli işçiler için 35 saatlik iş haftası getirilmelidir.

3. Eşit işe eşit ücret. Kadınlara ücret haksızlığı kaldırılmalıdır.

4. Menecerleri işyeri kolektiflerinin seçmesi gibi yarım adımlar yerine, işyerlerini işçilerin seçtiği işçi komiteleri yönetmelidir.

5. Bireysel üretim kotaları ve parçabaşı çalışma (ki kapitalizmde işçi sınıfı yüz yılı aşkın zamandır bunlara karşı savaşıyor) derhal kaldırılmalıdır.

6. İşçi sınıfına grev hakkı sağlanmalıdır.

7. Devletin, işletmenin, menecerin çıkan, işçinin çıkarıyla çeliştiği zaman, sendikanın işçinin yanında durması sağlanmalıdır.

8. Ekonomide ve toplumda dikey işbölümüne ve dikey hiyerarşiye karşı savaşım yükseltilmeli, mekanik ve tekrara dayanan işler hızla azaltılmalı, üniversite ve benzeri eğitim kurumlarında sınıfsal oran en azından o sınıfların toplumda tuttuğu yerle orantılı duruma getirilmelidir.

9. Toplumda ve partide aşırı yaygın erkek şövenizmine karşı savaşım yükseltilmeli, gerçek karar organlarında kadınlara nüfustaki payına orantılı yer verilmelidir.

10. Tek-parti sistemi kaldırılmalı, çoğulcu siyasal

sisteme, çok partili sisteme geçilmelidir.

11. Böylece, devletle komünist partinin özdeşleşmesi de önlenmelidir.

12. Muhalefete basın, toplantı ve gösteri özgürlüğü sağlanmalıdır.

13. Devlette *üstün güç*, halkın seçeceği ve her an geri çağırabileceği temsilcilerden oluşan halk meclisinde (sovyette), ama lafta değil gerçekte, olmalıdır.

14. Ekonomik, toplumsal ve siyasal alanda “devlet sım” kavramı yokedilmeli, açıklık ilkesi uygulanmalıdır.

15. Akıl hastaneleri ve kampların siyasal amaçlarla kullanılması yasaklanmalıdır.

Bizim bu önerdiğimiz, sosyalizme yakışan budur dediğimiz, çok-partili, muhalefetli, gerçek seçimli sistem, burjuva *parlamentarizmi* değildir. Parti diktatörlüğü yerine, *proletarya diktatörlüğü*nün, özgür ve demokratik seçimler aracılığıyla kurumlaşmaya kavuşmasıdır. İstedığımız budur.

Bugün, ekonomide ve devlette, üretim araçlarını ve erki, işçi sınıfı adına, ama efektif olarak bürokrasi denetlemektedir. Üretim araçları ve artık-ürün üzerindeki bu yönetim tekeli bürokrasinin tüm maddi ve manevi imtiyazlarının maddi kaynağıdır.

O zaman atılması gereken adım, getirilmesi gereken alması, her düzeyde bürokrasinin bu tekeline saldırmaktır. İşyeri düzeyinden başlayarak (işyerinde menecer yerine işçi kolektifi). Ülke çapında sosyalist planlamada (parti programları biçiminde) ve devletin yönetiminde (özgür ve demokratik seçimlerle oluşmuş sovyet eliyle) bürokrasinin tekeline kaldırmak, yerine işçi sınıfın girişimini geçirmek gerekiyor. Yukarıda sıraladığım maddelerin her birinin yöneldiği amaç da budur.

Sovyetler Birliği konusunda karamsar mıyız?

Şimdi Kutlu'nun söylediğine dönelim.

Kutlu Sovyetler Birliği konusunda karamsar olduğumuzu söylüyor.

Bildiğimiz birkaç şey var. *Birincisi*, Sovyetler Birliği'nde proleter demokrasisinin bürokrasi eliyle öldürülmesiyle ortaya çıkan bürokratik sosyalizm *artık* üretim güçlerinin gelişmesi önünde engel oluşturmaktadır. İşçi sınıfının bu sisteme ilgisi ve güveni kalmamıştır.

Ekonomik gelişme başlarken, nasıl bir yönetim altında olursa olsun, belli düzeyler tutturmak o denli zor değildi. Ama bugün ekonomik gelişme isteniyorsa, Sovyetler'deki bu düzenin değişmesi zorunludur.

İkincisi, bürokrasi eliyle gerçek proleter demokrasisi gelemmez, sistem devrimcileştirilemez. Yoksa bürokrasi tüm imtiyazlarını yitirir. Hiçbir sınıf ya da katman ipi kendi boynuna bilerek geçirmez.

Yinelersek, iki şeyi iyi biliyoruz. Birincisi, üretim güçlerinin hızlı gelişmesi sağlanmak, bunun için de pugünkü sistem değişmek zorundadır. İkincisi, bürokrasi eliyle demokrasi gelmez. Şimdi bu iki öğeyi alt alta koyalım ve düşünelim.

Bürokrasi gerçek bir demokrasiye yol vermez, ama, yukarıdaki birinci madde de gösteriyor ki, *bürokrasi de* sıkışmıştır. Mutlaka ve mutlaka modern teknolojiyi ülkeye hızla taşımak zorundadır. Bunu yapamazsa sistemi tehlikeli bir depremle karşı karşıyadır.

Demek ki, bürokrasi bir yanda bugün yaptığı gibi, halkı bir takım “liberal” adımlarla oyalayacak, öte yanda, bunun sonuçlarından da yararlanarak, ekonomik gelişmeyi hızlandırmaya çalışacaktır.

Diyelim ki, bürokrasi bir rekabetle karşılaşmadan bu

dediğimizi yapabildi. Peki, ülke ekonomisinde teknolojik düzey yükseldikçe, ekonomi ilerledikçe ne olacaktır?

Bir kez, yüksek teknoloji, ekonomi alanıyla siyaset alanını iyice içiçe geçirecektir. Sosyalizmin, hem sistem olarak kapitalizmden üstünlüğü, hem de demokrasi olmadan işleyemezliği çok daha güçlü olarak kendini duyuracaktır. Öte yanda, işçi sınıfının genel düzeyi, bazı hünelerleri hâlâ ellerinde tutan bürokrasinin düzeyini hızla yakalayacaktır.

Bu gelişmeler, proleter demokrasisini, çok partili sistemi, istemeseler de zorunlu kılmaktan başka sonuca çıkmaz.

Bir kısır döngü içinde bürokrasi mutlaka ekonomiyi geliştirmek zorundadır, ama ekonomi geliştikçe sosyalist demokrasi de gelişmek zorundadır. Bu nedenle bürokrasinin önü tarihsel olarak karanlıktır. 1920'lerden başlayarak yaptığı büyük haksızlıkları eninde sonunda ödeyecektir.

Bugün Sovyetler Birliği'nde kavga bürokrasinin içinde geçiyor, işçi sınıfını da yalnızca destek olarak kullanıyor. Ama önümüzdeki dönem, hem üstten, hem alttan her yöne hareketlenmenin arttığı bir dönem olacaktır. Sosyalist ülkelerde *komünist muhalefetler* doğacak ve güçlenecektir. Bu gelişmeler, kaçınılmaz olarak, dünya sosyalizmini *bir çeşit siyasal devrime*, kastlaşmış bürokrasinin alaşağı edilmesine, işçi sınıfının erki eline almasına ve bürokrasiyi kendisinin “sadık hizmetçisi” yapmasına götürecektir.

Lenin'den sonra, Sovyetler Birliği'nin izlediği siyaset, dünya devrimini duraklamaya sokan en güçlü etkenlerden biridir. Bakarsınız, “o kendine özgü esrareniz yollarından ilerleyen tarih”, bu çizgiye güzel bir oyun oynar ve önemli

bir ülkede Sovyet siyasetinin engelleyemediği bir devrim gerçekleşir. Ve tüm insanlığın kaderini değiştirecek olan, Sovyetler Birliği'ndeki siyasal dönüşümlerin de kıvılcımı olur.

Kutlu bu söylediklerimizi nasıl değerlendirilemiyoruz ama biz hiç de karamsar bulmuyoruz!

Resmiler, Gorbaçov hattından nasıl yararlanmaya çalışıyorlar?

Bir noktaya dikkat çekeyim. Resmi TKP yönetimi Gorbaçov hattından şimdi hem kendi siyasal çıkarları için yararlanmaya, hem de bu hattın yanına mümkün olabildiğince çok devrimciyi çekmeye çalışıyor.

Atılım'dan uzunca bir alıntıyı birlikte okuyalım:

“Fransız Komünist Partisi yayın organı *l'Humanite*'nin Moskova muhabiri, *Barış ve Sosyalizm Sorunları Dergisi*'nin 8. sayısına yazdığı bir yazıda şöyle diyor:

“ 'Eğer Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin yenilenme süreci geliyorsa, eğer bu ülkede devrim içinde devrim oluyorsa, bu, değişik ülkelerde tamamen başka koşullarda faaliyet gösteren komünistlerin savaşımını mutlaka etkileyecektir.' ”

“Fransız meslektaşımızın bu sözlerine tamamen katılıyoruz. Bizim kendi pratiğimiz, yalnız bizim değil, geniş devrimci sol parti ve gurupların pratiği Sovyetler Birliği'ndeki yenilenme sürecini gerçekten ciddiyletmiş, büyük bir dikkatle ele almanın gerekliliğini kanıtlıyor. *Burada söz konusu olan, geçmişte reel sosyalizm ülkeleri karşısındaki tutum üzerine ortaya çıkan sol içi tartışmanın geçerli bir işlevinin kalıp kalmadığını gözden geçirmektir.*

“(..)

“SBKP 27.Kongresi uluslararası komünist hareket için yeni bir durum ortaya çıkardı. Bu tüm sosyalizm dünyası için de geçerli. Çin eski Çin değil, Polonya da öyle. Kanımızca bu, ülkemizdeki tüm devrimci sol için de yeni bir durum demektir. *Ve sosyalizm dünyasında gerçekten devrimci bir yenilenme söz konusuysa, sosyalizm üzerine yirmi yıldır tartışan tarafların kendi eski konumlarını gözden geçirmeleri gerekmez mi?*

“Biz kendi payımıza, geçmişte reel sosyalizm hakkında, bizden farklı düşünen herkesle açık yüreklilikle çıplak bir bilanço çıkartmaya hazırız. Yanılgılarımızı, bize acı gelse de, dile getireceğiz ve elbette bizi doğrulayan sonuçları dostlarımıza sabırla açıklamaya çalışacağız.

“Böyle bir kollektif görüş alışverişinde bulunmayı sağlıklı bir temelde yürütmek için, kanımızca şu fikir ilkesel bakımdan önem taşıyor: *Pratik gösterdi ki, gerçeğin tekeli hiç birimizin elinde değildir.* Bu, ancak gerçekliğin içinde yaşam bulan Marksizmin, devrimci öğretinin de tekeline kimsenin sahip olmadığı anlamına gelmektedir. Biz açıkça diyoruz ki, partimizin adı 'komünist' olduğu için Marksizmin biricik sahibi, temsilcisi TKP değildir, olamaz. Bu dün doğrudu, bugün ise büsbütün, çok açık, çok kesin bir biçimde doğrudur. Gerçek değişmiştir, dünya savaş sonrasının, hatta 60'lı yılların dünyasından bambaşka bir dünya haline gelmiştir. Türkiye de öyle ... Buna karşılık Marksist teori 30'lu, 40'lı yıllardaki ulaşımlarını, birçok alanda gerçeğin değişimine uygun bir hızla aşamamıştır.

Kimi alanlarda teorik donukluk ortaya çıkmıştır. Böylece şimdi dünyayı Marksist teorinin ışığında kavrama ve değiştirme yanlısı tüm güçlerin önünde, Marks'ın, Engels'in ve Lenin'in öğretilerini çağdaş dünya ve Türkiye koşullarında yaratıcılıkla geliştirmek gibi muazzam bir ödev duruyor.

“Devrimci sol hareketin tüm kolları için, bu, deyim yerindeyse, teoriye katkıda bulunma görevinde tam bir fırsat eşitliği veriyor.” (Ali Saim, “Devrimci solun çeşitlilik içinde birliği ve yaratıcı bir tartışmaya doğru”, *Atılım*, 1 Ağustos 1987) (abç) .

Bakin, Sovyetler Birliği'nde devrim içinde devrim oluyor, demokrasi geldi, artık Sovyetler Birliği hakkında 20 yıldır yaptığınız tartışmaların bir hükmü kalmadı diyor. Ve devrimci harekete gerçekten çok ilginç bir bahşış veriyor. Sovyetler Birliği'ndeki bugünkü gelişmeler, tüm sollar için, teoriye katkıda bulunma görevinde tam bir fırsat eşitliği veriyormuş! Yani Sovyetler Birliği'ne Gorbaçov gelmeden önce, kimsenin teoriye katkı yapmaya hakkı yoktu!! Hatta, Gorbaçov gelmeden önce, gerçeğin tekelinin kimsede olmadığını pratik göstermiyordu!!

Ali Saim'in yazısından daha da ilginç bir belge, 25 Temmuz 1987 tarihli, Haydar Kutlu'nun sol örgütlere gönderdiği mektuptur.³² Bu mektup galiba yalnızca üç örgüte gönderilmemiş. Bu örgütler de PKK, Partizan ve *İşçinin Sesi*. Bu mektubun bu kapsamda bize de gönderilmemesinden gerçekten onur duyduk.

Sıkılmazsanız mektubun birkaç yerini okumak

³² Bakınız: https://emarvakfi.net/wp-content/uploads/TKP-IS/IscininSesi/PDF/1987/is338_0987.pdf

istiyorum.

“Bizce temel sorun birlikteliğin herkesçe kabul edilebilir bir çerçevesini oluşturmaktır. Burada sözünü ettiğimiz çerçeve ne ideolojik-politik bir platform, ne de örgütsel bir yapıdır. Ne ortak bir parti, ne de eylem veya cephe birliğidir. Söz konusu olan, birlikte olabilmenin ve birlikte mücadele edebilmenin ilke ve kurallarının ortak anlayışını birlikte oluşturabilmektir ...”

Anlamak güç! Türkçesi, hiçbirşey istemiyoruz, ne olur gelin konuşalım, artık eskisi gibi değiliz!

“Görüşümüze göre sol içinde ideolojik çatışma değil yapıcı bir fikir tartışması yürütülmelidir ...”

Gerçekten saçma, çünkü sol, çeşitli sınıf ve katmanları ve burjuva ideolojisini de içinde barındırıyor. Nasıl ideolojik çatışma yerine yapıcı fikir tartışması olacak? Biri ağzını açıyor, burjuva konuşuyor. Biri ağzını açıyor, işçi konuşuyor. Nasıl olacak? Kendisi de iyi biliyor olmayacağını. Ama amacı başka, amacı mümkün olduğu kadar geniş bir çevreyle ilişki kurmaktır. Bu da legale çıkma planının önemli bir parçasıdır.

“Önümüzde Marksizmin günümüz koşullarına göre yaratıcılıkla geliştirilmesi sorunu var. Devrim anlayışının, sosyalizm anlayışının yeni bir tarzda ele alınması sorunu var ...”

Yalnız burada hiçbir yerde olmadığı kadar açık düşmüş. “Devrim anlayışı” da artık eskidi, devrim yapmak iyi değil.

“Amacımız peygamber misali herkesi birliğe çağırmak değil. Ama şuna inanıyoruz ki kimsenin başkasına kendi görüşünü dayatmadığı, hiçbir örgütün

başkasının tabanına göz dikmediği, (korkmayın bizden diyor-R.Y.) hiçbir partinin öncülük iddiasında bulunmadığı bir ortamda sonuçta bütün sol güçlerin kazançlı çıkacağı doğru bir çizgi daha kolay bulunabilir ve pratiğe uygulanabilir. ...

“Başka bir deyişle bugünkü durumda devrimci alternatif olabilmesi amacıyla yeni bir politik kültür temelinde bütünselliğini yeniden kazandırmak için tüm devrimci güçlerin katkıda bulunmasını öneriyoruz. “

Gerçekten bugün halkımızın soldan beklentisi vardır. Ancak, bu beklentiye yanıt vermenin tek yolu, savaşımın her yönünde, her cephesinde reformist-devrimci ayrımını derinleştirmektir. Gerçekten devrime inançlı güçlerle, gözük burjuvaziye bakanların ayrılmasıdır.

Bu nedenle biz öteki devrimci hareketlere, “gelin, görüşelim” demiyoruz, “birlikte dövüşelim” diyoruz.

Haydar Kutlu ve ekibi, Todor Jivkov'un pişkinliğiyle yarışır biçimde, dünü eleştiriyor ve Gorbaçov hattını Türkiye devrimci hareketi içinde reformist cepheyi yaygınlaştırmada kullanıyor.

Toplumun her kesiminden fıskıran savaşım isteğini bu reform cephesinin söndürmesine izin vermemeliyiz.

Partimizin sorunları

Partimizin sorunlarına dönersek, 10 Eylül 1986'dan buyana örgüt hızlı bir gelişme içine girdi. Çeşitli alanlarda kendisini yeniliyor, geliştiriyor. Bu arada partinin yönetim katlarında da yenilenme süreci sürüyor.

Her yaşayan organizma gibi, parti de ağaca benzetilebilir. Sürekli olarak yaprak döker. Yeni yapraklar

çkar, kuruyan yapraklar dökölür. Her dönemde bu yaprak dökümünün kendine özgü nedenleri olur.

12 Eylül faşizmi geldiğinde dökülen yaprakların büyük çoğunluğu korkudan döküldü. Bugün yaşanan dönem, ne faşizmdir, ne de devrimci durumdur. Ülkenin yoğun devrimci kavgalara yaklaşmakta olduğı bir dönemdir. Böyle olunca, ne faşizm gibi kötü bir terör var, ne de devrimci durum gibi, herkesin ne kadarsa o kadarıyla orta yerde durması gereken bir durum var. Öyle bir noktadayız ki, inancını yitirmiş, çeşitli nedenlerle yumuşamış yoldaşlar bu dönemde hâlâ çalışmaların şurasında burasında gizlenip kalabilirler.

Böyle olduğı için, son bir yıldır, her zamankinden farklı bir yaprak dökümü var. Yumuşayan, inancını ve savaşıma azmini yitirmiş yoldaşlardan, parti yönetimi istifalarını istiyor. “Partiye karşı temiz duygular besliyorsan, dostluk sürer ama üyelikten ayrıl” diyor. MK'nın isteğıyle yürüyen bir yaprak dökümü var bugün.

Ve bu süreç sonuna gelmedi. Partinin yönetim katlarında, yenilenme, arınma ve güçlenme önümüzdeki dönemde de sürecektir. Hem Türkiye, hem partimiz, son derece çetin bir savaşın eşiğindedir. Herhangi bir mahalle kavgasında bile insan güvenmediğıyle kavgaya girmez. Bu parti canalcı bir kavgaya giriyor. Mutlaka güvenmek zorundadır.

Bu yenilenmenin hızı, en başta, yeni yapı:akların fışkıрма hızına bağlıdır. İdealistiz ama maceracı değiliz.

Örgütsel stratejilere tutum

Parti ağacında yeni yaprakların hızla yeşermesinde, dolayısıyla yaprak dökümünün de hızlı ve planlı biçimde

yürümesinde, örgütsel stratejinin hakkıyla uygulanmasının çok önemli bir yeri vardır.

Hem merkez komitemiz, hem de çeşitli örgütler kendi stratejilerini hazırladılar. Bu stratejiler de üçer aylık hedeflere bölündü ve bu hedefler doğrultusunda çalışılıyor.

Yaptığımız tüm görüşmelerden, bu stratejilerin uygulanması konusunda iki büyük tehlikenin varlığı ortaya çıktı. Onlara dikkat çekmek istiyorum.

Birincisi, stratejiyi yapıp rafa koymak, günlük rutinin içinde unutup gitmek. Bunu yapmakta olan örgütler var. Evet, günlük yaşam hızla akıyor, haftaların ayların nasıl geçtiği farkedilmiyor ama bizler bilinçli insanlarız, ne yapmak istediğimizi biliyoruz. Onları yapmak zorundayız.

İkinci büyük tehlike de, stratejileri, çalışmalarını hızlandırmanın aracı olarak değil, yavaşlatma aracı olarak kullanmaktır. Bunun örneklerine rastladığımız için söylüyorum. Örneğin şöyle durumlar oluyor. Çeşitli doğru öneriler, stratejinin göremediği yeni bazı fırsatlardan yararlanmayı hedefleyen öneriler, “üç aylık programda yok” gerekçesiyle reddediliyor. Bu olamaz. Üç aylık program allahın emri değil, bizler yaptık, herşeyi görmesine de olanak yok. Güzel bir öneri gelmiş, güzel bir fırsat çıkmış, “üç aylık programda yok” dedin mi, devlet dairesine benzeriz sonra. Son derece tehlikeli. Bu stratejileri, yapabildiğimizin en çoğunu yapabilmek için hazırlıyoruz. İlerlemenin önüne gerekçe olsun diye değil.

Örgütler kendi alanlarına yönelik stratejilerini, partinin merkez stratejisinin ışığında, tüm üyeleriyle tartışarak hazırladılar. Burada o stratejileri hazırlayan yoldaşlara ve organlara bir uyarım var. Stratejilerin kabulüyle bu komiteler, bu organlar, hem kendi üye tabanları, hem de merkez komitesi önünde kendilerini

bağladılar. Artık başarının da, başarısızlığın da somut ölçüleri var. Başarısızlık orada bir yaptırım gerektirir. Verilmiş söz, koyulmuş hedefler var. Yoksa inandırıcılık kalmaz. Onun için, stratejilerimizi uygulamak ve uygulamak zorundayız. Sizler için de, bizler için de böyle.

Son derece doğru hedefler, gerçekleştirilebilir stratejiler saptadık. Bu stratejilerin ışığında, bunları doğru kullanarak ve en önemli hedeflere yüklenerek çalışalım. Ve mart-nisan ayları geldiğinde, bir yılın dökümünü yaparken, hepimiz partimize karşı başımız dik çıkalım.

Üye kazanma

1987-1988 stratejisinin bir tek ana halkası vardır: *Üye kazanmak*.

Hergün yeni fırsatlar, yeni alanlar doğuyor. Görevler hızla artıyor. Bu terazi bu ağırlığı çekmez. Mutlaka yeni üyeler kazanmak gerekiyor.

Burada yaptığımız bir hatayı söyleyeyim. Üye kazanma kararını aldık, hedef budur dedik ve sandık ki, görevi koymakla, buradan yürür gideriz. Öyle olmadı. Stratejinin kabulü ardından, örgütlerle yoğun ilişki içinde geçen ilk üç ay, karar almakla uygulamak arasında geniş bir aranın varlığını gösterdi. Bazı zorluklar vardı.

Bu zorluklar, *örgütün içinden* geliyordu. En önemli üç zorlukla karşılaştık .

Birincisi, örgüt geneliyle, üye kazanmayı, bunun zaten her zaman gündemde olduğunu unutmuş. Çarpıcı bir biçimde farkettiler ki, örgüt, faşizm yıllarında yeni üye kazanmanın heyecanını ve zevkini unutmuş. *İkincisi* bazı bölgelerde o denli tutuk ve içe kapalı bir çalışma vardı ki, partiye yeni üye kazanma çalışması, konspirasyonu ve

güvenliği bozar gibi alınıyordu .

Üçüncüsü ve en önemlisi de, “kim üye olabilir?” sorusunun yanıtında ortak bakış bulanmıştı. Üye sayısını artırmak bu yılın ana hedefidir ama “kim üye olabilir?” Buna herkes kendi anlayışı içinde birtakım yanıtlar veriyor ve ona göre üye arıyordu.

Bu saydığım üç temel zorluk bugün aşılmış mıdır? Ağırlığıyla aşılmıştır diyebilirim. En önemlisi, yeni üye kazanma amacı tüm örgüt çapında gerçek bir istek, gerçek bir hırs haline gelmeye başlamıştır. Yılın ikinci 6 ayında ortaya çıkacak sonuçlar bu dediğimi kanıtlayacaktır.

Kim komünist partisi üyesi olabilir?

Burada ölçü, yetişkin komünistler olamaz. Komünist partisi dışında gerçekten komünist olunabiliyorsa, o zaman komünist partisine gerek yoktur.

Komünist partisinin Lenin tarafından verilmiş bir tanımı var: İşçi sınıfının *öncü müfrezesi*. Bunu, Marksizm düşmanlarının göstermeye çalıştığı gibi, elitist bir tanıma eşitlememeliyiz. “İşçi sınıfının öncü müfrezesi” demek, “komünist partisi elitist bir topluluktur” demek değildir. Sınıftan, milyonlardan sözediyoruz. Bunun öncü gücünden sözediyoruz. Seçkinler gurubundan sözetmiyoruz. Komünist partisi elitist bir yapı olmadığı için, “kim üye olabilir?” sorusunun yanıtı, son derece objektif üç unsura bağlı olarak belirlenir ve bu unsurlardaki değişmelere göre de değişir.

Birinci unsur, şu soruyla tanımlanır: *Nasıl bir ülke, nasıl bir sınıf?* Kanada'da partiye alınacak insanla. Türkiye'de partiye alınacak insan arasında, bilgi bakımından da, yeteneklerin gelişmesi bakımından da herhalde fark vardır. Daha nüfusumuzun önemli kesimi

okuma yazma bilmiyor. Sınıfın öncüsünden, *bu sınıfın* öncüsünden sözediyoruz.

İkinci unsur da şu soruyla tanımlanır: *Ülkede sınıf kavgası nasıl bir dönemden geçmektedir?* Faşizm mi, gericilik dönemi mi var, işler açılıyor mu? Ya da devrim mi geldi? Duruma göre ya kapıyı aralarsın, ya ardına kadar açarsın, ya kapatırsın. Üçüncü unsur ise şu soruyla tanımlanır: *Parti yaşamının hangi evresinden geçmektedir?* Partinin o günkü örgütsel gereksinimleri nedir?

Bu üç sorunun yanıtlarının optimal bileşimi, “kim komünist partisi üyesi olabilir” sorusunun yanıtını o gün için verir.

Bugün kim parti üyesi olabilir? Partiye pazarlıksız yaklaşan, partinin verdiği görevleri yapmaya hazır, karanlık yanı olmayan, her işçi, her insan parti üyesi olabilir.

Üye sınavı da partiye üye kazanmada engel olsun diye değil, yetiştirme aracı olarak getirilmiştir. Öyle değerlendirmeliyiz.

Hatırlarsınız Lenin, devrimin hemen ardından, “komünizm elektrifikasyondur” belgisini yükseltmişti. Köylere, kasabalara elektrik gelmesiyle, komünizm arasında dünyalar kadar fark olduğunu o da biliyordu. Ama o günün Rusya'sında komünizme gitmenin ilk adımı, önce ülkeye elektrik getirmektir. Biz de biliyoruz ki, komünizm üye kazanmak değildir ama şunu da biliyoruz: *Bugün* Türkiye'de komünizm partimize üye kazanmaktır.

Legal alan örgütleri

Partimize yeni üyeler kazanma hedefinin başarıyla gerçekleştirilmesinde en önemli görev legal alan örgütlerine düşüyor. Bu dönemde legal alan

örgütlerinden, bu alanda çalışan yoldaşlardan olağanüstü bir çalışma bekliyoruz.

Legal alan örgütleri içinde gençlik çalışmasını özel olarak vurgulamalıyız. Nüfusunun büyük çoğunluğu genç olan ülkemizde yarınlarmızı onlar temsil ediyor. Ve biz gençliğin partisiyiz.

Türkiye gençlik hareketi içerisinde, onun genel ve doğru olan hedeflerini destekler biçimde çalışmakta olan bir komünist müfreze oluşmaktadır. Oluşmuştur demeyeceğim, “oluşmaktadır”ı da çok başlangıç olarak anlamayın. Önemli bir güç olarak oluşmaktadır, göreceksiniz. Yaratıcı, atılgan, gözünü budaktan sakınmayan ve disiplinli bir müfreze. Gençlik hareketinin bugüne dek görmediği bir özellik olarak, disiplinli bir komünist gençlik müfrezesi oluşuyor. Tüm yaşam biçimleriyle gençliğin saygısını ve güvenini alacak, onları devrime ve komünizme kazanacak bir müfreze.

Legal alanın sorunları bugün gerçekten zordur ve çeşitlidir. Düşmanın gözünün içine baka baka, siyasal kimliğini belli ederek, her yaptığı işe partinin adını koyarak, görüşlerimizi ve merkez organımızı daha fazla daha fazla yayarak, *ama* parti bağı yakalatmadan çalışmak. Bu görevin sağlam sinir, sağlam inanç, sağlam anlayış, tek sözcükle, sağlam formasyon gerektirdiği açıktır.

Yoldaşlarımıza güveniyoruz. Onlara, siyasal kavgada her zaman önemli yeri olan birşey, çetin görevlerinde şans diliyoruz.

11. Özveri Taarruzu ve siyasal hedefi

Yarın 11. Özveri Taarruzu'na başlıyoruz. 10 yıl geçti, az değil. Özveri taarruzu, gururla söyleyebiliriz, partimizin

Türkiye devrimci hareketine kazandırdığı önemli bir gelenektir.

Geçen on yıla baktığımız zaman, özveri taarruzunun bizlere katkısının paha biçilmez olduğunu görürüz.

Özellikle dört alanda:

Birincisi, yığınlara örnek olmada. “Gel şunu yapalım” diyorsan, en azından daha fazlasını yapmaya hazır olduğunu göstermek zorundasın.

İkincisi, komünist kişiliğimizi geliştirmede.

Üçüncüsü, yorulanları elemeye, sararan yaprakları silkelemeye.

Dördüncüsü, partimizin bir devletin memuru olmadan, onurunu ve namusunu yitirmeden, ya da insanlık suçları işlemekten ayakta kalabilmesinde.

Bu yılın özveri taarruzu da, her yıl olduğu gibi bu yılın *ana* örgütsel hedefine yardım edici bir hedef taşımalıdır.

Bu hedef ne olabilir?

Bugün Türkiye’de çeşit çeşit legal yayın çıkıyor. Yığınlara ulaşmada bu legal yayınlar önemli bir kolaylıktır ve biz bu yöntemi reddetmiyoruz. Bunları bir kere ayıklayalım.

Ama ne zaman uygulayacağımız, Türkiye’de ne zaman legal yayın çıkaracağımız ayrı sorundur. Çeşitli ögelere bakarak belirlenecek bir sorundur. Legalist, pasifist ve modacı eğilimlere prim verecek değiliz.

Burada bakılacak iki çok önemli yön vardır.

Birincisi, illegal örgüt ne düzeyde yetkinleşmiştir?

İkincisi, ki onu da ikiye ayırabiliriz. Legal olanağın içerik açısından ve tiraj açısından sınırları ne denli genişlemiştir? Bu sorulara verilecek yanıtlar, bizi bir dizi değişik tutum almaya götürebilir.

Bugün, illegal örgüt, Türkiye’de çıkacak legal yayını ,

demir disiplin altına alacak denli yetkinleşmemiştir. Bu nedenle de legal yayının ideolojik ve siyasal sapmalara kayma olasılığı büyüktür.

Legal olanağın içerik açısından hukuksal sınırları vardır ve bu sınırlar da oportünizmi beslemektedir. Ancak, düne oranla durum daha iyidir.

Legal olanağın tiraj sınırı da bugün hala yarışabileceğimiz bir düzeydedir.

Bu üç yön içinde, bugün tutumumuzu asıl belirleyen üçüncüsüdür.

Yarın farklı bir durum çıkar, öteki yönlerden biri belirleyebilir.

Bugün Türkiye'de en çok satan sol dergi 2000'e *Doğru*, 7000'e yakın dağıtılıyor. *İşçinin Sesi*'nin dağıtımı ise 3000'e yaklaşmış durumdadır.

Öyleyse bugün özveri taarruzunun hedefi bunu yükseltmek olmalıdır. On hafta içinde, yani 4 sayı içinde hedefi 5000 olarak koymalıyız. Taarruzdan çıktığımızda Türkiye'de *İşçinin Sesi* 5000 dağıtılıyor olmalıdır.

Burjuvazinin getirdiği legalitenin sınırları, çeşitli yollardan genişletilebilir. Örneğin o sınırları kabul ederek başlayıp (ki bu düzenle uyuşmadır) küçük küçük ilerlemeler yoluyla legal ortamı ilerletebilirsin. Bir legal dergi çıkartırsın, önce sosyal dersin, sonra sosyalist dersin. Zaman gelir komünist diye bir laf atarsın, kapatırlar vb. Böyle bir savaşım içinde, bir miktar uzlaşma, bir miktar itekleme yoluyla da legaliteyi ilerletmek olanaklıdır.

Ama budanmamış, uzlaşmamış görüşlerimizi yığınlara taşıyan *İşçinin Sesi*'ni 10 bin, 20 bin, 30 bin dağıtarak, komünizmin illegalitesini işlemez duruma getirmek, paramparça etmek - bu da olanaklıdır, Her işçi mahallesinden şu kadar *İşçinin Sesi* çıkarsa, her vardiya

çıkışında aradıklarında, her otobüste şu kadar *İşçinin Sesi* çıkarsa hangi hapishanelere sığdıracaklar? Legalitenin sınırlarını böyle genişletmek, proleter yöntem kullanan, demokrasi savaşımını devrime doğrudan bağlayan en devrimci yoldur. Bugün yapmamız gereken budur.

Merkez organımızın merkezi yollardan, örgütler eliyle çoğaltılması, bugünkü olanaklarımız içinde 5000 hedefi için değil ama bu daha yüksek hedefler için. yetmez. Her partili her sempatizan *İşçinin Sesi*'ni çoğaltmalı, yaymalıdır.

6.Kongre olağanüstü olarak toplandı

Son olarak yoldaşlar, hepinizin sevineceği bir haber vereceğim: Türkiye Komünist Partisi'nin 6.Kongresi olağanüstü olarak, tek gündem maddesiyle toplandı. Biri memur, öteki gerçek komünist partisindeki gelişmeleri değerlendirdi, program ve tüzükte gerekli değişiklikleri oybirliğiyle yaparak, adının ardındaki *geçici* takıyı kaldırdı.

Yoldaşlar, partimizden haksız yere koparıldığımız ilk günden başlayarak bu oldu-bittiği reddettik. Marşımızda TKP der, TKP-*İşçinin Sesi* demez. Rozetlerimizde de TKP'dir. Her yerde TKP'dir. Bu oldu-bittiği reddettik. Bunu boş bir hamaset olarak değil, ideolojik-siyasal, örgütsel ve moral gerekçelere dayanarak söyledik. Ve gün gelecek, adımızı takısız olarak kullanacağız dedik.

Bunu derken, daha ileri yılları, hatta belki devrimi ve sonrasını düşünüyorduk. Ama, resmi oportünizm bu yolu daha önce açtı. Türkiye böyle bir ülke olmasa, sınıf kavgasının keskin, toprağının bereketli olduğu bir ülke olmasa, örneğin Avustralya'da olduğu gibi “sosyalist parti”

derlerdi kendilerine. Ya da Yeni Zelanda'da da yaptıkları gibi “sosyalist birlik partisi” derlerdi. Türkiye öyle bir ülke ki kolay kolay yapamıyorlar ama isterlerdi. Beyinlerinin ardında, komünist adının ürkütücü olduğu var. “Komünist Abdullah gibi kalırız” korkusu var. Ve belki de bilinçsizce doğru birşeyi seziyorlar. Bugün Sovyetler Birliği'ndeki “komünizm” dünya işçisi için ürkütücüdür. Ya da, budanmamış, dolu-dizgin, coşkun bir komünizm bu sefer kendileri için fena halde ürkütücüdür. Ama, adı kolay bırakamıyor, takılar ekliyorlar. Türkiye devrime yakın bir ülke, sınıf kavgasının keskin gittiği bir ülke ve bu resimler de işçi sınıfını dizginlemek için çalışıyorlar. İşçi sınıfının militan kesimleri üzerinde komünist adının etkisi büyük. Dolayısıyla komünist adını atamıyorlar.

Ne var ki, süreç burada durmayacak. Yıllar önce oportünizmin hamileliğe benzediğini söylemiştik. Üç aylık hamilelikte kimse donup kalmıyor, mutlaka dokuz ay sonra bebek doğuyor. Mutlaka adım adım herşeylerini bırakacaklar.

Bu kürsüden, komünizm ideallerine, Marksizm-Leninizme inançlı, oportünizme “düşman tüm komünistlere, TBKP içindeki ve dışındaki tüm komünistlere sesleniyorum. Gelin, elbirliği ile yenilmez bir parti, yenilmez bir silah yaratalım.

Gelenek ve gelecek TKP'dedir.

İşçinin Sesi Sayı 338 30 Eylül 1987

KAVGA VE YORUM

Behice Boran'ın Ardından

Behice Boran, Türkiye sol hareketinin tarihinde, doğrusuyla, yanlışıyla önemli bir yer tutar. Ölümüne üzüldük. Tüm yakınlarına başsağlığı dileriz.

Birlikte çalıştığı herkes gibi, biz de kendisinden birşeyler öğrendik. O gerçekten mücadeleci, kararlı bir insandı, inatçıydı. Sadeydi. Bu yönleriyle hepimize örnek olmalıdır.

Kişi olarak değerli bir insan olmasına rağmen, ne yazık ki Behice Boran'ın çizdiği siyasal eğri, işçi sınıfı hareketine giderek artan ölçüde olumsuz örnek oluşturmuştur.

Behice Boran, TKP atılım yapana kadar kendi içinde ilerleyen bir eğri izlemiştir. Nitekim, onu solun büyükleri arasına sokan, sevdiren, saydıran, esas olarak bu dönemde kaydettiği ilerlemedir.

TİP içinde Aybar'la yolları ayrılana dek, Behice hanım, Aybar'ın ulusçu, Kemalist, “anti-emperyalist” mücadelesinde ona destek olmuştur. Bu küçük burjuva ulusçu hattı yığınlara yaymada etkin bir rol oynamıştır. O sıralarda proletarya enternasyonalizmini nasıl değişik anladığını da hatırlarız.

Ancak açık kavgaya, TİP'te de, tarafların konumlarını netleştirici, yanlışla karşı çıkan ilerletici, yanlış savunana daha açık yanlışlara sürükleyici işlev görmüştür. Behice hanım o kavgada Aybar'ın bazı yanlışlarına açıktan karşı çıkarak kendisi de ilerlemiştir. Aybar'la yolları ayrıldıktan sonra, örneğin, Sovyetler'e bakışı değişmiştir.

1960'lann sonlarında, devrimci harekette TKP arayışı

vardı. Bu arayışa takındığı olumsuz tutum, Behice hanımın kaydettiği ilerlemenin yetersizliğini daha o zamandan gösteriyordu. TKP atılım yaptıktan sonra Behice hanım onun karşısında yer aldı. TKP militan bir siyaset izlerken en küçük bir yakınlaşmaya karşı durdu.

TKP yönetimi legalizme, pasifizme battıkça, TİP'e birlik çağrıları çıkarmaya başladı. Ama 1980'de TKP yönetiminin izlediği legalist çizgi, Behice Boran'ın yakınlaşması için yine de yeterli değildi. Yeterli “güven”i ancak Partizan kılığı verdi. Birleşme böylece geldi.

Behice Boran, ülke koşullarının zorlaması sonucunda bile, legalist, parlamenter mücadeleye olan inancını değiştirmede, onu “devrimci” elbiselerle süsleme ihtiyacı da hissetmedi. Bu yüzden, Behice hanımın nerede durduğu her zaman açık olmuştur. Zaten TBKP de, bir bakıma onun durduğu temelde kurulmuştur.

Burada iki olaya değinmek istiyorum. Birincisi, Behice Boran'ın hapisten çıkışı ve yurtdışına gidişidir.

Behice hanım, faşizmin azgın olduğu bir sırada, hapishaneden bırakılarak, kendi pasaportuyla Yeşilköy'den uçağa binip çıkmıştır. Binlerce devrimci işkencelerde, hapislerde çürürken, görüldüğü yerde öldürülürken, Behice Boran hapisten salınmış ve kendi pasaportuyla yurtdışına gönderilmiştir.

Bugün, Behice hanımın ölümünün ardından burjuva gazetelerde yayınlanan yaşam hikayelerinde bu olaydan hiç bahsedilmiyor. 12 Eylül'den sonra Behice hanım birden yurtdışında oluyor. Hapiste kısa süre kalmasına, birkaç gün sonra Bulgaristan'da olduğunun açıklanmasına hiç değinilmiyor.

Sorun Behice Boran'ın o yaşında hapiste kalmasını isteyip istememek değildir. Açıktır ki bir pazarlık

yapılmıştır. Bu neyin pazarlığıdır? Karşılığında ne verilmiştir? Bunların gün ışığına çıkartılması gereklidir. Kanımızca o arada dönenler, Behice Boran'ın ondan sonraki yıllarını da etkilemiştir.

İkinci olay, Behice Boran'ın kendisinin taraf olmadığı bir pazarlıktır. Eski milletvekili olduğu için, cenazenin meclisin önünden kaldırılması istenmiş ve hemen de kabul edilmiştir.

Sorunun, bir, böyle birşeyi isteyenler, bir de, kabul edenler açısından, iki yanı vardır.

Kabul edenler açısından bakarsak, vatandaşlıktan çıkarılmış bir insan ölünce otomatikman vatandaşlığa geri dönmeyeceği için, eski milletvekilliğinin de geçerli olmaması gerekir. Bunun da bir uzlaşma ve pazarlık konusu olduğu açıktır, Rejim ki, kendileri hâlâ faşistlikten çıktığını açıklamadılar, yani “faşist rejim”, Behice Boran için böyle bir tören yapılmasını kabul ediyor.

Bunun sonucund rejimin eline geçen, en azından, Özal iktidarının ne denli liberal, demokrasi yanlısı olduğu imajını halka vermektir. Solun bu meclise saygısı var izlenimi yaratarak rejim, bir yandan, saygınlığı kalmamış bir meclise saygı uyandırmaya, öte yandan solun saygınlığını azaltmaya çalışmıştır.

Bunların, cenazeyi meclisin önünden kaldırması, bu rejimin, bu parlamentonun Behice Boran'ın görüşlerine, sol görüşlere sempati duymaya başladıklarını mı, demokratlaştıklarını mı gösteriyor, yoksa alınan ödünler karşısında bir bahışı mi ifade ediyor?

Soru açıktır, cevap açıktır.

Bu töreni isteyenlere gelirsek. Bugünkü Türkiye'de, böyle bir hükümet altında, böyle bir rejim altında komünist olduğu söylenen bir kişinin cenazesinin meclisin önünden

kaldırılması zül değil midir? Yükseller, Şerifeler, Bedriler, devrimci hareketin onbinlerce militanı bunu kabul eder mi? İşçi sınıfımız bu çeşit saygıdeğerlik, büyük adamlık gösterilerine nefretle karşı çıkmalıdır.

Behice Boran'ın adı üzerinden yapılan bu pazarlıkların arkasında resmi komünistler vardır. Bu pazarlıkların onlara yazdığı fatura ise açık bir sırdır. Komünizm davasını bırakmak, işçiye aldatabilmek için onun günlük çıkarlarıyla uğraşmak, parlamenter, reformcu bir parti olmak, vb.

Behice Boran bütün zaaflarıyla birlikte Türkiye devrimci hareketi içinde yer almıştır. Devrimci hareket onun mücadeleci, kararlı yanını hep hatırlayacak, örnek alacaktır.

Yoldaşlarımız Behice Boran'ın cenazesinde bu anlayışla davrandılar. Yakalarına “demokrasi için tören değil devrim gerekir” yazılı rozetler taktılar. Siyah kollukluların ısrarla istedikleri “ölüm sessizliği”ni devrimci sloganlarla bozdular. “Demokrasi için tek yol devrim” diye bağıldılar. Polisin saldırılarına da, devrimciliğin adını “provokasyon” koyarak polisle işbirliği içinde, polisten çok polislik yapanların karışmalarına da aldırmadılar. Behice Boran'ı, onun güzel özellikleriyle uğurladılar.

Behice Boran, tabutunu sardıkları Türk bayrağının, önünde tören yaptıktan meclisin sahibi burjuvazinin malı değildir. Kocaman yanlışlarıyla da olsa, o, işçi hareketinin, devrimci hareketin tarihinde bir yapraktır. Öyle kalacaktır.

İşçinin Sesi Sayı 340 28 Ekim 1987

ÇEK-AL / RÖPORTAJ

Burjuva basın ahlakı “Nokta” kadardır³³

SORU 1: Emperyalizmin Zayıf Halkası Türkiye adlı kitabınızı Bilen'in önerisiyle yazdığınızı belirtiyorsunuz

³³ *İşçinin Sesi*'nin introsu: *Nokta* dergisi adına Mustafa Erdemol birkaç hafta önce Yürükoğlu yoldaşımızla bir röportaj yaptı. Röportajın, derginin çıkacak olan ilk sayısında yayınlanacağı, bu nedenle acele istendiği bildirilmişti. Yoldaşımız bu isteği reddetmedi ve soruları yanıtladı.

18 Ekim 1987 tarihli *Nokta*'yı okuduğumuz zaman gördük ki yoldaşımızla yapılan röportaj yayınlanmamış. Röportajın içinden yalnızca birkaç cümle, röportajın bütününe anlamına ve amacına ters bir biçimde kullanılmış. Cümleler röportajın bütünlüğünden koparılmış ve *Nokta*'nın, TKP tarihini iğrenç bir biçimde çarpıtan, Aclan Sayılğan gibi polis ajanlarının ve burjuva tarihçilerinin TKP'ye düşman bakışını yansıtan yazısı içinde "kullanılmıştır."

Nokta TKP'nin yakın tarihine ve resmlerin girdiği yeni yola ilişkin son derece yararlı değerlendirmeler getiren bu röportajı yayınlamayıp yerine TBKP'nin propagandası anlamı taşıyan bir yazı yayınlayarak yalnızca sahtekarlık yapmamış aynı zamanda resmlerin yanında tutum almıştır. Bu, *Nokta*'nın kendi bileceği iştir. Ancak "TKP'nin Öyküsü" başlığı altında TKP tarihini çarpıtmaya *Nokta*'nın hakkı yoktur.

Nokta, yazısında, "komünizmin kimlik bunalımı"(!) içinde olduğunu söylüyor. Bu yalanın, *Nokta*'nın kendisinin bilinçli yarattığı kimlik bulanıklığından başka bir "kanıtı" yoktur.

Yazıda bizim için, "TKP'den ayrılan *İşçinin Sesi*" deniyor. *İşçinin Sesi* ne zaman TKP'den ayrıldı? En basit verileri bile böylesine çarpıtan bir yaklaşımla, TKP tarihine burnunu sokmak *Nokta*'nın ne işine!

Aynı yaklaşım TKP'nin yakın tarihinin başka noktalarında da yansıyor. Yazıda 1978-1979 TKP'nin en parlak dönemi olarak ortaya konuyor. Tam tersine, bu, artan karşı devrimci saldırılar karşısında TKP yönetiminin partiyi giderek sağa sürüklemeye çalıştığı dönemdir. *Nokta*'nın bu dönemi

bir yazınızda. Bilen'in önceleri onayladığını söylediğiniz görüşlerinizi, sonradan reddetmesini ve tavır almasını nasıl açıklıyorsunuz? Bilen'in sonradan sonradan etki altında bırakıldığı düşünülebilir mi?

Evet, *Emperyalizmin Zayıf Halkası Türkiye'yi Bilen yoldaşın önerisiyle yazmıştım* .

1977'nin ağustos ayıydı. Politbüro'dan, biri Bilen yoldaş, üç yoldaşla toplantımız oldu. Yanımda iki yoldaşım daha vardı. Toplantı, devrimci duruma ilişkin konuların tartışmasına dönüştü.

Toplantıda Bilen yoldaş, bizim *İşçinin Sesi'*nde 1 Mayıs komitelerini sovyete benzetmemizi eleştirdi ve bu komitelerin, Rusçası *Drujina* olan, silahlı işçi birliklerine benzetilmesi gerektiğini söyledi. Bunun üzerine Politbüro üyesi iki sağ oportünist, komiteye de, sovyet benzetmesine de, silahlı birliklere de temelden karşı çıktılar.

Bir tarafta Bilen yoldaş ve biz, öteki tarafta bu iki oportünist, hararetli bir tartışma başladı. Bilen yoldaş

"parlak" bulması, burjuvazinin komünist partisinin gerilemesini nasıl da beğendiğini yansıtıyor.

Nokta, TKP'yi bir efsane olarak sunuyor. Efsane, olmuş bitmiş, yaşanmış, artık yaşanmıyor, yalnızca hakkında konuşuluyor demektir. TKP tarihinde halk efsanesi oluşturacak kahramanlıklar vardır. Ama TKP canlıdır, efsane değildir. *Nokta* böyle göstererek herhalde kendi özlemlerini yansıtıyor.

Nokta, Yürükoğlu yoldaşımızın sorulara verdiği yanıtları, kendi anti-komünist özlemlerine alet ederek, burjuvazinin basın ahlak anlayışını da çok güzel sergilemiştir. Yoldaşımız, söylediklerinin böyle bir TKP düşmanlığı çorbası içinde yer alacağını bilseydi bu röportajı kabul etmezdi. *Nokta* buna sonradan karar vermiş bile olsa başka bir amaçla alınan bu röportajın bu amaçla kullanılıp kullanılamayacağı yoldaşımıza sorulmak zorundaydı.

Röportajın böyle sinsi bir amaçla istendiğini röportajı yapan *Nokta* muhabiri Mustafa Erdemol bilmiyor idiye o da bilmeden bu sahtekarlığa alet edilmiştir.

Nokta dergisinin kendi yüzünü sergileyen bu tutumu lanetliyor, yayınlamadıkları röportajı biz yayınlıyoruz.

kızgın bir biçimde, devrimci durumun varlığını, Türkiye'nin Emperyalizmin zayıf halkası olduğunu, devrimci örgütlenmelerin gerektiğini vb. anlattı. Sonra da bana, “oğlum bu konuda derli toplu birşey yayınlamak gerek, başlığı da *Emperyalizmin Zayıf Halkası Türkiye olabilir*” dedi.

Güzel bir görev almıştık. 1978 başında *Emperyalizmin Zayıf Halkası Türkiye* broşür olarak çıktı. İstek üzerine tüm parti örgütlerine gönderildi. Duyduk, eğitimi yapılıyordu. Bu arada *Emperyalizmin Zayıf Halkası Türkiye*'yi genişleterek kitaba dönüştürdüm. Aralık 1978'de kitap yayınlandı

Önce kitaba karşı çıkılmadı. Zaten çıkılması mantık açısından olanaksızdı. Başta asıl istenen broşür değil kitaptı. Kitabın içinde, belirlenen içeriğe ters, ya da broşürden farklı bir görüş yoktu. Hatta, daha sonra H.Erdal'ın açıkladığı gibi, kitap çıkınca Bilen yoldaş çok memnun olmuş, radyodan tanıtma yazısı hazırlamış, parti içinde devrimci çizginin öncülerinden Veli Dursun'un Politbüro'ya girmesini planlamış, vb. Bu da Bilen yoldaşın ilk başta parti içindeki devrimci çizgiyi kendi hatalarıyla birlikte desteklediğini gösterir.

Dahası V.Dursun'un merkez komitesinin ideolojik işler sorumluluğuna getirilmesi de Bilen yoldaşın o dönemde geneliyle devrimci çizgiyi benimsediğini gösteren bir başka kanıttır.

Bu arada Bilen yoldaş hakkında da bir-iki şey söylemek istiyorum. Bilen yoldaş 40 küsur yıldır, Sovyetler Birliği'nin en fırtınalı dönemlerinde orada yaşamış ve en azından başına birşey gelmeden, 1973 atılımına kadar gelmiş bir insan. Tabii o yaşanan 40 küsur yıl, Bilen yoldaşın aslında devrimci ve coşkulu olan özünü, oportünist bir

kabukla sarmış. O 40 küsur yıl , düşüncesini ve elini oldukça ürkek yapmış. Sovyet komünistlerini sık sık oportünistler diye açıktan eleştirirdi, ama onlara karşı tutum almaya geldiği zaman, hele orada yaşarken ve parti henüz güçsüzken bunu yapacak gücü ondan beklemek boşuna olurdu. Yine de, partinin kalkınmasında, 73 atılımında kilit rolü vardır. Militanların da onun kalender ve coşkulu yapısına sevgisi ve saygısı vardır.

Daha sonra bazı merkez komitesi üyelerinin bir toplantısı yapılıyor. Bu toplantıda Bilen yoldaş, H.Erdal ve öteki MK çoğunluğu. parti içindeki azılı ve ezeli sağları, resmilerin şimdiki yöneticilerini MK'dan tasfiye kararı alıyorlar. Ertesi sabah Bilen Yoldaş “hayır” diyor, “bu yoldaşları değil V.Dursun'u MK'dan çıkartacağız”. Demek ki orada, o gece birşey, bir değişiklik oluyor. Parti içinde sağa karşı savaşım kararı alınıyor, ertesi sabah solu tasfiye başlıyor. Burada “telkinlerin” olmadığını düşünmek için, çok safdil olmak gerekir. Bilen yoldaşın bu şekilde “şiddetli” bir etki altında bırakıldığı açıktır.

Bunlar 1979 yılı başlarında oluyor. Bu değişikliği nasıl açıklıyoruz?

Çeşitli açıklamalar getirilebilir. Örneğin, Türkiye'de legal ile illegal örgütlenme arasındaki bağ iyi kurulamamıştı. 1977'den sonra karşı devrimci saldırı azınca, legal alanda çalışan bazı yoldaşlar çok ortalıkta kaldılar ve kesin, net devrimci bir tutum almaktan kaçınmaya, geri adım atmaya başladılar. Yani partiye bu kaynaktan oportünist etkiler geliyordu. Avrupa parti örgütlerinin bazılarından aynı tür etkiler her zaman geliyordu. İki birleşince belli bir ağırlık kazandı denebilir. Denebilir ama bizce bunlar sonucu belirleyici olamaz.

Asıl belirleyici açıklama, Sovyetler'den gelen etki,

etkinin de ötesinde dayatmadır. Bilen yoldaşın tutumunun bir gecede yüzseksen derece değişmesini de ancak bu açıklayabilir.

Zaten daha önce de duymuştuk, “sovyetler kapı dibinde devrim istemiyor”, “Türkiye’de devrim barışı tehlikeye sokar”, “Türkiye’de Demirel tipi bir sağ, her türlü sol iktidara tercih edilir”, “Ortadoğu’da istikrar bozulmamalı” vb. Bu görüşle tutarlı önlemler partiye dayatıldı. Bilen yoldaş da oldukça yaşlıydı, bunlara hayır diyecek enerjiyi kendinde bulamadı. Bu görev bizim omuzlarımızda kaldı.

Bu dayatma olmadan önce de partide sorunlar vardı. Yukarıda değindik. Ama bu dayatma olmasaydı iç sorunlar *çözülebilirdi*. Partimiz de, Türkiye de çok daha değişik bir gelişim eğrisi *çizebilirdi*. Kimseden birşey istemiyorduk. Gölge etmesin yeterdi. Ama ne yazık ki SBKP, aldığı tutumla değil gölge etmek, yıllarca süren faşist karanlığın nedenleri arasına girdi. 12 Eylül kendi öz gücüyle değil, böyle zaafardan yararlanarak gelebildi.

Aynı yıllarda İran devrimi mollalara teslim edilmiş, Afganistan’da devrimci kadro öldürülmüştür. Bizde de, devrime öncülük etmekle yükümlü partiye, devrimi boğma “görevi” verildi. Bunun acı sonucunu yaşadık. Daha hâlâ binlerce tutuklu yoldaşımız, kardeşimiz içerde ... Faşizm çoktan *çözüldü*, vurguncu bir düzen ve yasakçı, güdük bir demokrasi kaldı geride. Ama bunca yıl boşa geçmedi, taze ve zengin bir deneyim birikti.

SORU 2: TKP-TİP birleşmesini nasıl değerlendiriyorsunuz? TKP ulusal bir parti olma yolunda bu birleşmenin gerekliliğinden söz ediyor. Bu “gerekliliğin” sizce ifade ettiği anlam nedir?

Soruna biçim açısından değil, fiili durum açısından bakarsak, TKP'nin TİP'le birleşmesi gibi birşey söz konusu değildir. İşledikleri tüzük suçlarından tutun, izledikleri sosyal demokrat çizgiye dek çok çeşitli ve güçlü nedenlerle TKP'yle bağını fiilen çoktan koparmış bir gurup, TİP'le birleşiyormuş! Bu gurup, partimizin adını, kendilerine verilen resmi uluslararası destek sayesinde bir süre haksız yere ve sahte bir içerikle kullandı. Nitekim ada bile sahip olamadı. Bunun üzerine geçen ay toplanan 6.Kongremizde adımızı da onlardan geri. aldık . TKP, TİP'le birleşmiyor. TİP'le birleşen TKP'den çoktan ayrılanlardır. Haberin doğrusu budur.

Bunu diyerek, genelinde komünistlerin birleşmesine karşı birşey söylemek istemiyoruz. Tam tersine. Normalde bir ülkenin komünist partisi dışında komünist olunamaz. Ama oportünizm TKP'nin gelişim seyrini o denli dolambaçlı yollara soktu ki, elinde olmadan parti dışına düşenler, parti dışında kalanlar oldu. Normalde geçerli olan yargı, Türkiye için henüz tam geçerli değildir. Bu nedenle biz de parti dışında kalmış komünistleri TKP'de birleşmeye çağırıyoruz, onlara “artık parti normal gelişim seyrine dönmüştür, gelin yoldaşlar” diyoruz.

Gördüğünüz gibi komünistlerin birleşmesine hiç karşı değiliz ama “TKP-TİP birleşmesi” denen olayı komünistlerin birleşmesi diye görmüyoruz. Bu, oportünistlikten bile çıkmış, sosyal demokratlaşmış iki ekibin, çeşitli pazarlıklar sonucunda birleşmesidir.

TKP likide edilmiş durumdayken, onun yokluğunda TİP işçi hareketine yararlı bir işlev görmüştür. Ama sonradan legalizmin, küçük burjuva sosyalizminin bir odağına dönüşmüştür.

Sonra, birleşmenin kendisi komünist bir temelde

olmadığını açığa vuruyor. Bir ülkenin komünist partisi için tek doğru ad, ülkeyi, amacı ve örgütün niteliğini içinde taşıyan addır. Türkiye Komünist Partisi. Bunun dışında ekler, takılar, ya zorunlu olarak takılır, ya da pazarlık olduğu için. Biz bir süre, adımızın yanına zorunlu olarak merkez organımızın adını koyduk. TKP-İşçinin Sesi adını kullandık. Ama TKP adını bunlar pazarlık sonucunda değiştirip TBKP yapıyorlar. Böyle pazarlıkçılıkla komünistlik bağdaşmaz. Doğru bir adı pazarlık konusu yapabilmek, komünistlikten uzaklaşmış olmayı içinde taşır.

Zaten her iki tarafın “ulusal” sıfatını ikide bir kullanışı da bunu uzun süredir kanıtlamıştır. Artık Türkiye’de burjuvazinin bile görmezden gelemediği derin sınıfsal ayrımı, sınıflararası uçurumu, bunlar her sözün başına “ulusal” ekleyerek örteceklerini sanıyorlar. “Ulusallık” diyorlar. Demokrasinin sınıfsal niteliği, Marksizmin ABC’sidir. Türkiye’de pratikte de çok açık bir olgudur. Aynı mantıkla şimdi de “ulusal parti” olmaktan söz ediyorlar.

“Ulusallık bir parti olmak için birleşmek” safatasını bir yana bırakmak gerekir. “Ulusallık”, ülkedeki tüm sınıfları kapsamak demektir. Dahası, her toplumda “ulusallık”, egemen sınıfın bakış açısını ve çıkarlarını temsil eder. Dolayısıyla bir komünist partisinin, ülkesini, insanlarını sevmesi, onlar için canını ortaya koymaktan çekinmemesi başka şeydir, “ulusallık” başka şeydir. Tamamiyle, sınıf uzlaşmacılığı, anlamını taşır.

“Birleşerek ulusallık”, onlar açısından bir anlam, hem de önemli bir anlam taşıyor. Yalnız bunu Türkçeye çevirmek gerekir. Resmiler son sıralarda her yaptıklarını legale çıkmak açısından yapmaktadırlar. Bu kadrolar; bizlerin yakından tanıdığı bu resmiler, halk önüne

çıkabilecek çaptan yoksundurlar. Devrimci kamuoyu önünde inandırıcı bir geçmişe sahip değildirler. TİP'in ise küçük, entellektüel, işçiden kopuk da olsa, 1960'lardan bu yana savaşımı kendi yanlış hattında da olsa sürdüren ve legal kamuoyunda tanınan bir kadrosu vardır. Bunlarla birleşmeden legalde erimeme şanslarının son derece az olduğunu düşünüyorlar. Birleşmenin nedenlerinden biri budur. Ulusal parti olmak için resmilerin TİP'le birleşme gerekliliğinin anlamı budur.

Biz birleşmelerine karşı değiliz, hatta bu birleşmeyi olumlu değerlendiriyoruz. Böylece reformcu-devrimci ayrışmasını daha netleştiriyorlar. Türkiye işçi ve devrimci hareketinde yapay bir ayrılık ortadan kaldırılmış oluyor. Birleşenler çeşitli noktalarda farklı görüşlere sahiptiler ama bunların önemi yoktur. Ana sorunlarda ikisi de aynı inkarcı çizgidedir. Birleşmeleri legalizmi, pasifizmi, burjuva parlamenterizmini başlangıçta güçlendirecek gibi görünse de, bu birleşmeyle işçi sınıfına ve komünizme yardım ettikleri kısa sürede ortaya çıkacaktır.

SORU 3: Türkiye solunun tarihi anti-amerikancı bir tarihtir. Ancak TKP, yazılarında, bir zamanlar baş düşman ilan ettiği NATO'dan çıkılmayabileceğini belirtiyor. TKP bu görüşe sizce nasıl ve neden ulaştı?

Gerçekten de, özellikle 1960'lı yıllarda devrimci gençler Amerikan emperyalizmine karşı şanlı bir savaşım verdiler. ABD emperyalizmine karşıtlığı geniş halk yığınlarına mal ettiler. Ancak, 1970'li yıllarda, Türkiye'nin kendisinin emperyalistleşme isteği Kıbrıs'ın işgaliyle açıkça gündeme gelince, anti-Amerikanlık, anti-emperyalistlik ölçütleri açısından çok yetersiz kaldı.

Nitekim 1975'de ABD'nin Vietnam yenilgisinden sonra Çağlayangil bile anti-Amerikan sözler etmişti.

Bugün Türkiye'de kendini anti-emperyalist sayan biri, yalnızca ABD'ye, AET'ye, NATO'ya vb. değil, aynı zamanda Türkiye'nin kendi emperyalist özelemlerine karşı çıkmak zorundadır. (abç-Ed.) Oysa soruda sizin de belirttiğiniz gibi, resimler, ters yönde bir “ilerleme” kaydettiler.

Resimler, Türkiye çok yapılıdır, finans kapital bu yapılardan yalnızca biridir, dolayısıyla Türkiye'nin emperyalistleşmesi söz konusu değildir diyorlar. Böylece “kendi” emperyalizmine karşı çıkma gerekliliğini ortadan kaldırıyorlar. Bununla kalmayıp, son sıralarda NATO'ya gülücükler yağdırmaya da başladılar.

Bu “gelişmeyi”, Sovyetler Birliği'ndeki “gelişmeler”den bağımsız anlayamayız. Sovyetler Birliği'nin uzun yıllardır izlediği oportünist çizgide Gorbaçovla birlikte bir sıçrama, bir olgunlaşma oldu.

Barış, komünist partilerinin varoluş nedeni olarak ilan edildi. Çevre kirliliği, savaş tehlikesi gibi, her milimi burjuva sınıfıyla, kapitalizmle doğrudan bağlı olan sorunlar, sınıflarüstü, global sorunlar olarak ilan edildi. Uzun yıllardır Marksizm rafta duruyor, öte yanda her alanda oportünist taktikler uygulanıyordu. Oportünizm hamilelik gibidir, artık çocuk doğdu. Şimdi Marksizm-Leninizmin temel kavramları, “yenilik” adı altında, açıktan saldırıya uğramaktadır.

Gorbaçov 27. Kongre'de emperyalizme açıkça çağrıda bulundu, gelin dünyadaki devrimci savaşım odaklarını elbirliğiyle söndürelim dedi. Güney Afrika'daki savaşım şimdi elbirliğiyle söndürülmeye çalışılıyor. Yine 27. Kongre Raporu, emperyalizm içinde de “gerçekçi”, ayakları yere basan, sağduyulu, barışçı vb. kesimlerin olduğunu

açıkladı ve onları işbirliğine çağırdı.

Gorbaçovun “glasnost”u, dünya burjuvazisiyle, emperyalizmle “açıktan” uzlaşmadır. Bu durumda resmlerin de NATO'ya, ona buna gülücükler yağdırmaya başlamaları hiç şaşırtıcı değildir.

SORU 4: “Türkiye Komünist Partisi’nin Yeni Yaklaşımları” adlı broşürde, proletarya diktatörlüğünün kolay anlaşılabilir, hatta yanlış anlaşılabilir bir kavram olduğu düşüncesiyle yer almadığı belirtiliyor. Proletarya diktatörlüğünün yanlış anlaşılabilirliği konusundaki görüşleriniz nelerdir?

Proletarya diktatörlüğü bilimsel bir kavramdır. Burjuvazinin propagandası altında, komünizmden ürken belli çevrelerin korkmasına neden olabilir. Ancak komünist partisinin görevi, düşmanın korku yaydığı konular üzerinde geri çekilmek değildir. Zaten düşmanın saldırdığı, korku yaydığı konular daima komünistler ve işçi sınıfı açısından en önemli konular olur. Komünist partisi bu konuların aslını işçiye emekçiye anlatabilmelidir.

En basitiyle şunları söyleyebilmek gerekir. Proletarya diktatörlüğü işçi sınıfının devleti demektir. Bugünkü Türkiye devleti, burjuvazinin diktatörlüğüdür. Her devlet, bir sınıfın diktatörlüğüdür. Diktatörlük kelimesi sınıfın diktatörlüğü, devleti, düzeni anlamındadır. Dolayısıyla çağrışımlarından ayıklanırsa korkulacak bir yanı yoktur. Her devlet bir diktatörlüktür. Biz burjuvazinin diktatörlüğü altında yaşamak istemiyoruz. Tüm yasaların, tüm işleyişlerin emekçilerden yana düzenlendiği, emekçilerin kendilerini yönettikleri bir düzenden yanayız. Proletarya

diktatörlüğü bu demektir.

Proletarya diktatörlüğünün “diktatörlük” sözcüğü, halka burjuvazinin faşizm gibi açık diktatörlüklerini hatırlatırsa, bunu düzeltmek kolaydır. Burjuvazi başkaldırmaya çalışırsa, proletarya diktatörlüğü, burjuvazinin açık diktatörlüklerinin halka yaptıklarını, halkın kendisinin onayı ve aktif katılımıyla burjuvaziye yapacaktır. Burjuvazinin başkaldırısı ezildikçe, proletarya diktatörlüğünün asıl güleş yüzü ortaya çıkar. Bu da işte bugün Türkiye’de yaygın olarak istenen gerçek demokrasidir. Beş yılda bir seçilenlerin ülkeyi yönetmesi değil, halkın kendisinin aktif yığınsal katılımıyla kendisini yönetmesi.

Kavramları olduğu gibi, değiştirmeden kullanmak gerektiğini Marks da, Lenin de açıkça belirtmişlerdir. Özellikle işçi sınıfı hegemonyası için Lenin’in söylediklerini buna örnek gösterebiliriz. Marks ve Lenin’in bu ısrarları nedensiz değildir. Sınıfsal içerik taşıyan böyle kavramlarda en ufak bir değişiklik ödün anlamına gelir. Proletarya diktatörlüğü hiçbir şekilde ödün verilecek kavram değildir.

Resmiler, proletarya diktatörlüğü kavramını yanlış anlaşıyor vb. diye değil, öncelikle, proletarya diktatörlüğünü savunan bir partiye yasal çalışma izni verilmez diye kaldırıyorlar.

Konuya bir başka açıdan daha bakmalıyız. Proletarya diktatörlüğü kavramını dünya komünist hareketi çoktan rafa kaldırmıştır. Türkiye devrimci hareketi, son dönem dışında, dünyaya kapalı, kendi sınırları içinde bir hareket olduğundan belki gelişmeleri yakından izleyemedi ama şimdi gayet iyi görüyoruz ki dünya komünist hareketi proletarya diktatörlüğü kavramını uzun bir süredir reddetmiştir. Yüro-komünist partilerle SBKP arasında

proletarya diktatörlüğü konusunda birkaç yıl önce zaman zaman duyulan tartışmalar, gereksiz ve demagogik puan kazanma itişmeleridir. Çünkü daha Stalin, İngiltere devriminin yoluna ilişkin olarak proletarya diktatörlüğünün olmayabileceğini kabul etmiştir. Sonra Sovyetler Birliği sosyalizm döneminde, sınıfların var olduğu dönemde, devletin proletarya diktatörlüğü olmaktan çıkıp tüm halkın devleti haline geldiğini söylemekle, zaten proletarya diktatörlüğünü teorik olarak da reddetmiştir. Ve nihayet, bugün ileri kapitalist ülke partileri arasında proletarya diktatörlüğünü savunan, ya bir ya iki tane bulursunuz.

Demek ki, TBKP'nin yaptığı, hem legale çıkmak için zorunlu bir manevradır, hem zaten teorik olarak çoktan eskimiş buldukları birşeyi kaldırmak anlamına gelmektedir.

Türkiye gibi, toprağından devrimci fıskıran bir ülkede sınıf uzlaşmacılığı kolay değildir. Bunlar hem sol, “komünist” geçinmek, hem de sınıfları uzlaştırma görevini yerine getirmek zorundalar. Ve üstelik sağa doğru evrimleri de daha tamamlanmamıştır. Demek ki açmazları sürüyor, sürecektir.

TBKP yönetimi, bugün ortaya koyduğundan daha da sağdadır ama bunu tam gösteremiyor çünkü o zaman kimseyi sol adına aldatamayacaktır. Bu açmaz içinde, çeşitli gerekçelerle komünizmin içeriğini buduyor. “Karşı oldukları için değil”, ama “yanlış anlaşılabilmesi için” proletarya diktatörlüğünü programdan çıkarıyor.

Bir süre sonra ne olacak? Programı okuyan proletarya diktatörlüğünü görmeyecek, öğrenmeyecek. Bu kavramın “yanlış anlaşılma” gerekçesiyle programda olmadığı ise, *Yaklaşımlar* broşürünün sarı yaprakları arasında unutulup gidecek. İstedikleri budur. Ve bu isteği

koyuşları da çok gayrı ciddidir.

Yaklaşımlar broşüründe, proletarya diktatörlüğü kavramının “politik bir belgede” yer almasını doğru bulmadıklarını söylüyorlar. “Politika”, devlete, sınıflara ilişkin demektir. Proletarya diktatörlüğü de işçi sınıfının devletidir. Bu kavram “politik bir belge”de programda yer almazsa nerede yer alacak? Açık ki kavram kullanımdan çekiliyor.

TBKP'yi oluşturanlar istediklerini yapabilirler. Ancak adlarındaki komünist sözcüğünü değiştirsinler. Kanımızca evrim süreci içinde bu da olacaktır. Nasıl manavın kapısına fabrika yazsan tutmaz, bu partinin tabelasındaki “komünist” sözcüğü de öyle olacaktır. Türkiye Birlik ve Kardeşlik Partisi gibi bir ad alsınlar.

İşçinin Sesi Sayı 341 11 Kasım 1987

EMAR VAKFI

ÇEK-AL / RÖPORTAJ

“Demokrasi, Sosyalizm ve Devrim”³⁴

Leninist: Körfez Savaşı'nın ve İslami esaslara dönüştteki yükselişin Türkiye üzerinde nasıl bir etkisi oldu? Türkiye bir İran olur mu? Türkiye'nin savaşa karışmasının herhangi bir olasılığı var mı?

Körfez Savaşı'nın Türkiye üzerinde kesin bir etkisi olmuştur. Birincisi, doğrudan bir etki. Türkiye'de yaklaşık 1 milyon İranlı sığınmacı var. İkincisi, İran'a ihracat yapma çabası var ve bu İslamcılığa karşı belli bir yumuşama yaratıyor. Ancak, Türkiye'nin bir İran olacağını sanmıyoruz.

Türkiye'nin çok farklı bir tarihi olmuştur. Birinci Dünya Savaşı'nın ardından oluşan cumhuriyet, İslamcılarla batılılaşmış bürokrasi, ordu ve diğerleri arasında bir uzlaşmayı, ama öte yandan, İslamcılığın bastırılmasını temsil ediyordu. Bu oluşum, bugünkü durumu biçimlendirmiştir.

Türkiye farklı bir ülkedir. İyice kurumlaşmış, açık siyasal partiler ve hareketler var. Hepsinden önemlisi, görece deneyli bir işçi sınıfı var. 15 milyonun üzerinde güce

³⁴ *İşçinin Sesi*'nin introsu: İngiltere 'de on beş günde bir yayınlanan *The Leninist* adlı dergi, geçtiğimiz ekim ayı başlarında Yürükoğlu yoldaşımızla bir röportaj yaptı. *Leninist*'in 1 Kasım 1987 tarihli sayısında "Demokrasi, Sosyalizm ve Devrim" başlığıyla İngilizce olarak yayınlanan röportajın Türkçesini gazetemizde aynen yayınlıyoruz. Röportajda yer alan bazı sorular aradaki zaman farkı nedeniyle güncelliğini yitirmesine karşın, bütünlük açısından röportajın tümünü yayınlıyoruz.

sahip, ülkenin en büyük sınıfı. Bu nedenlerle, İslamcılık büyüyor olmasına karşın Türkiye bir İran olmayacaktır.

Leninist: Savaşa karışma sorunu üzerine ne düşünüyorsunuz? Özellikle, sözgelimi İran ve Irak'taki bugünkü rejimler çökerse?

Evet, bu tehlike vardır. Koşullar olgunlaştığı, elverişli olduğu anda Türkiye savaşa girmekte tereddüt etmez. Belki Irak'ın yanında ama kesinlikle İran'a karşı savaşa girer.

Leninist: Türkiye NATO üyesi ve emperyalizm açısından stratejik bir ülke. Türkiye'de bir devrim kuşkusuz tüm dünyada şok dalgaları yaratacaktır. Barış savaşımını devrim savaşımının karşısına koyanlar, bu gerçeği kabul edip, böyle bir ülkede devrim için savaşmanın provokasyon olduğunu, dünyayı kıyamete yaklaştıracığını, bu nedenlerle barış için devrimden vazgeçmek gerektiğini söylüyorlar. Savaş ve devrim ilişkisi üzerine sizin görüşünüz nedir?

Türkiye'de ya da herhangi bir ülkede devrimin dünya savaşına yol açacağını söylemek saçma bir akıl yürütmedir. Pratikte, şu ya da bu devrime bağlı olarak savaş tehlikesi doğabilir. Fakat top sömürülen halkların sahasında olmamalıdır, savaş tehlikesi emperyalizmden gelmektedir. Sorunuzda belirttiğiniz doğrultuda akıl yürütenler, yavan liberaller, oportünistler ve revizyonistlerdir.

Yığınların, eskisi gibi yaşamayı sürdüremeyeceğini, eski düzenin sürmesine izin vermektense ölmenin daha iyi olduğunu söylediği bir ülke düşünelim. Ezilen ve

sömürülen halka “devrim yapmayın, savaş gelebilir” diyemezsiniz. Öte yandan, burjuvazi o kadar aptal değildir. Devrimden sonra kapitalist sistemin, sosyalist bir Türkiye'den hâlâ beklentileri olacaktır. Dünya ile hâlâ siyasal ve ekonomik bağlarımız olacaktır. Türkiye'de devrim bizi dünyadan alıp başka bir gezegene koymayacak. Her tür ülke ile her tür ilişkiye geçeceğiz.

Barış ve devrimi karşı karşıya koyup devrimlerin savaş çıkartacağını söylemek aynı zamanda en büyük teorik ikiyüzlülüktür. Biz devrimlerin, emperyalizmin savaş çıkartmasını durdurmanın tek gerçek yolu olduğuna inanıyoruz. Konuşarak emperyalizmi savaştan vazgeçiremezsiniz. Ancak alanları ve halkları onun denetiminden ve müdahalesinden çıkartarak barış yaptırabilirsiniz.

Leninist: Son referandum, çok az bir farkla Ecevit ve Demirel'in, eski muhalefet partilerinin liderlerinin parlamenter siyasete geri dönmesine izin verdi. Başbakan Özal, “hayır” için propaganda yapmış olmasına rağmen, referandum sonucunun kendisi için bir zafer olduğunu ileri sürdü. Bunun ışığında Türkiye'de bugünkü durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Referandum sonuçları Özal için bir zafer değildi. Ecevit ve Demirel için ise hiç değildi. Referandum halk için zaferdir. Türkiye'de demokrasi özlemleri için zaferdir. Devletin gücüne karşı, paranın gücüne karşı, tüm zorluklara karşı, sonuçta otoriter yasaklamaları kaldırdı. Bu kendi başına, ülkenin demokratikleşmesi doğrultusunda bir adımdır.

Leninist: Öyleyse Özal neden hâlâ zafer kazandığını ileri sürüyor?

Özal çok kurnaz bir siyaset adamı. "Hayır" oylarını kendi partisi için verilmiş oylar gibi göstererek, sahte bir biçimde partisinin oy oranının artmış olduğunu ileri sürüyor. Önümüzdeki genel seçimlerde de görüleceği gibi, durum bu değildir. Onun zafer kazandığı iddiası hiçbir mantığa sığmaz. Özal "hayır" oyu için çağrı yaptı, halk "evet" oyu kullandı.

Ecevit ve Demirel'e gelince, onlar çok daha fazla "evet" oyu umuyorlardı. "Solcu" kesimin de kendileri için yoğun çalıştığını biliyorlardı. "Evet" oyunun hatırı sayılır bir miktarı devrimcilerden geldi. O halde, referandumda burjuva galipler yoktur.

Referandumun ardından siyasal gelişmeler büyük ölçüde hızlandı. Demokratik haklar arttı. Yasalar değiştiği için değil, insanlar (çok sayıda yayın çıkartarak, her tür örgüt kurarak) yasalara aldırmadığı için. Seçimlerden sonra bu süreç daha fazla ivme kazanacaktır.

Leninist: Şimdi muhalefet partileri sözünü etmiş olduğunuz seçimlerin tarihini tartışıyor. Generallerin referandumunu boykot edenler üzerindeki yasağın kalkacağı 7 Kasım'dan sonra yapılmasını istiyorlar. Seçimler, ne zaman yapılırsa yapılsın, Türkiye siyasetinde yeni bir dönem açacak mıdır?

Bugünkü duruma bakarak yeni bir dönem açacağını söyleyemem. Ne var ki gelişmeleri hızlandıracaktır. Sonuç ne olursa olsun sınıf savaşı keskinleşecektir. Yıllardır burjuva siyasetçileri halkı siyaset dışına itmeye çalışıyorlar. Siyaseti kendi dar çevreleri için bir oyun

durumuna getirmeye çalışıyorlar. Referandum ve şimdi de seçimler halkın siyasete ilgisini artıracaktır ve onları siyasal çalışmanın içine daha fazla çekecektir.

Leninist: Türkiye Avrupa Topluluğu'na katılmak üzere başvurdu. Türkiye, Batı Avrupa emperyalist kulübü için ciddi bir aday mıdır? Başka bir deyişle, Türkiye emperyalist bir güç ve istikrarlı bir burjuva demokrasisi olabilir mi?

Bize göre Türkiye, Avrupa Topluluğu'na çok ciddi bir adaydır. Bunun iki temel nedeni var. Endüstrinin uluslararası ölçeklerde rekabet edebilmesi için Türkiye'nin boyutlarını aşması gerekir. Ciddi düzeyde rekabet edecekse ticaret sınırlamalarının kaldırılması gerekir. Bu onlar için ölüm-kalım sorunudur.

Sonra, emperyalistleşme amacına ulaşmada Avrupa Topluluğu üyeliğini basamak yapmak istiyorlar. Bu nedenlerle Türkiye burJuvazisi için AET üyeliği yaşamsal önemde ciddi bir amaçtır.

Türkiye'de burJuva demokrasisine gelince, Türkiye'de bugün “bir tür” burjuva demokrasisi var. Yarın bir başka “tür”ü olacak. Ancak herhangi bir istikrarlı Avrupa burjuva demokrasisi ummak ham hayaldir.

Leninist: Bir geriye dönelim. Türkiye için AET üyeliği ciddi bir iştir diyordunuz. Ya bugünkü AET üyeleri ne diyor? Onlar, Türkiye'yi ciddi bir aday olarak görüyorlar mı?

Avrupalılar ciddiye almamaya çalışıyorlar. Bunun başta gelen nedeni Türkiye'de demokrasinin ve insan

haklarının yokluğu değil, Türkiye'nin artı-nüfusedir. Milyonlarca Türkiyeli işçinin Avrupa'ya sel olup akmasından korkuyorlar.

Leninist: Türkiye'nin istikrarlı bir burjuva demokrasisi olamayacağı üzerine söylediklerinizin ışığında, Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin kurulmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Türkiye istikrarlı bir burjuva demokrasisi olmasa bile, bugün demokrasi genişliyor. Bunun ana nedeni, işçi sınıfının savaşıdır. Bunun yanısıra AET'ye katılma amacı da demokratikleşme sürecini destekleyen bir etmendir. Bu nedenle tüm burjuva siyasetçileri Türkiye'de legal bir komünist partisini kabul edeceklerini söylüyorlar. Sonuçta legalite gündemdedir. Ve sol, solun tümü bu açınım göre işe koyulmuş durumdadır.

TBKP'nin oluşması legaliteye duyulan aşırı özlemi dile getiriyor. Yeni partinin programından, “halk yanlıs anlar” diyerek proletarya diktatörlüğü kavramını çıkarmışlar. Bu partinin kurulması Türkiye'de sınıf savaşımına yardımcı olacaktır, evet olacaktır. Ülkede devrimci ve reformcu ayrışmasını ve aradaki farklılığı billurlaştıracaktır.

Leninist: Türkiye Komünist Partisi adının devrimci güçler tarafından geri alınması yalnızca sembolik birşey midir, yoksa daha temel birşeyi mi temsil ediyor? “Resmi” TKP'nin tasfiyesine mi yoksa TKP-İşçinin

Sesi'nin adını Türkiye Komünist Partisi'ne değiştirmiş olmasına mı daha çok önem veriyorsunuz?

Partimizin hakkı olan adı geri alması sembolik birşey değildir, derin siyasal, tarihsel, ideolojik ve örgütsel önemi vardır. Gelecek yıllar bunu kanıtlayacaktır. Partimizin hak ettiği adı geri almasına mı yoksa “resmi” TKP'nin oportünistler tarafından tasfiye edilmesine mi daha fazla önem verdiğimizize gelince, bu iki süreci birbirinden ayırmak yanlıştır. Bunlar aynı madalyonun iki yüzüdür. TBKP oportünizmin iflasıdır. Reformist Türkiye işçi Partisi ile birleşme, dünya komünist hareketindeki gelişmelerin doğal sonucudur. Öte yandan yaşamın kendisi, oportünistlere her zaman devrimci yanıtlar üreteceğini göstermektedir.

Leninist: Birkaç yıl önce partiniz kendisine işçi sınıfının ileri kesimleri içinde, özellikle büyük fabrikalarda çalışan sendikalı işçiler arasında kökleşme hedefini koymuştu. TKP bu amaca ulaşmada ne kadar yol almıştır?

Bu doğrultuda çok yol aldık. Bugün işçi sınıfı içinde kök salmış durumdayız. Partimizin çoğunluğu işçidir. Sendikaların çoğunda ve büyük sendikaların hepsinde partimiz çalışıyor. Birçok stratejik işyerinde çalışıyoruz. Ancak fabrika temelinde yapılacak daha çok şey vardır.

Önemli sonuçlar elde ettik, ama üstesinden gelmemiz gereken önemli zorluklar da oldu. Zorluklar partimizin tarihinden ve faşizm altında çalışmış olmanın sorunlarından kaynaklanıyor. Karşılaştığımız ana zorluk, partinin, üye sayısını artırma yeteneğini, en azından ateşli

tutkusunu yitirmiş olmasıydı. Bunun çeşitli nedenleri vardı. Yoldaşlar zor koşullarda çalıştıkları yerlerde, yeni üyeleri parti güvenliğine bir tehlike olarak görüyorlardı.

Ama en önemlisi, kimin üye olabileceği, kimin olamayacağı konusunda partide ortak bakış yoktu. Bu eksiklikleri aşmak için çok çalıştık ve esas olarak başarılı olduk. Bu yılın stratejisinin sonuçları partinin boyutlarının önemli ölçüde büyümüş olduğunu gösterecektir.

Leninist: İşçinin Sesi kuşkusuz ileri işçiler için bir gazete. Türkiye'nin Iskra'sı demek doğru olur. Milyonları örgütleyecek bir gazete, Türkiye'nin Pravda'sı için herhangi bir planınız var mı?

Henüz yok. Bir kez, Türkiye'deki örgütlerimiz böylesi bir legal merkezi denetleyebilecek denli çelikleşmediler. İkincisi, legal bir yayında yazabileceğiniz şeyler henüz sınırlıdır. Legal yayında komünist bir tezi anlatabilmek, önemli uzlaşmaları ve ödünleri içerecektir. Bulanık ve allegorik bir biçimde yazmak gerekecek ki bu işçi sınıfının bilincini köreltir. Üçüncüsü, bugün legal yayınların dağıtımının illegal yayınların rekabet edemeyeceği kadar yüksek olmadığını görüyoruz. Örneğin en çok satan süreli yayının 2000'e Doğru, ve satışı yalnızca 7000.

Leninist: Bu çok az.

Evet, çok düşük bir dağıtım. Avrupa ve Türkiye'de illegal olarak yayınlanan İşçinin Sesi'nin dağıtımı 3000'e yaklaşıyor. Legal bir yayına başlamak yerine İşçinin

Sesi'ni 5000 dağıtma hedefi koyduk. Sonuç olarak koşullar illegal yayının gününün dolmadığını gösteriyor.

Leninist: Şimdi öteki sorulara geçebilir miyiz, özellikle Sovyetler Birliği'ne! Sovyetler Birliği uzun süredir yeniden örgütlenme ve açıklık gereksinimi içinde. Gorbaçofun reformlarını nasıl değerlendiriyorsunuz? Bunlar siyasal bir devrim midir? Çok ileri mi gidiyor, yoksa yeterince ileri gitmedi mi? Sovyetler Birliği'nin güçlenmek için neye gereksinimi var?

Geçmişe yönelik eleştirileri (Brejnevî yıllarına) olumludur. Bize yakıştırdıkları tüm sıfatlara karşın söylemiş olduklarımızın doğruluğunu gösterir. Bu anlamda olumludur. Bununla birlikte gittikleri yol doğru yol değildir.

Bir siyasal devrim değildir. Kesinlikle demokrasi değildir. Halkı, devletin ve ekonominin yönetimine katmamaktadır. Bürokrasi içinde bir savaşımdır. Bürokrasinin teknokrasiye dönüşümünün anlatımıdır. Merkez komitesinde gizli oylamaya yeni izin veren, otoritesi tartışılmayan bir iktidar partisinden ciddi olarak demokrasi bekleyemezsiniz.

Sorun hızlı gitme, yavaş gitme sorunu değildir. Sorun yine yanlış yönde gidiyor olma sorunudur. Bugün Sovyetler Birliği'nin gereksinimleri şunlardır:

- Parti ve devletin tüm resmi ve gizli ayrıcalıkları kaldırılmalıdır. 27. Kongre teknisyenler ve mühendisler ile işçiler arasındaki ücret farklarının artırılması için çağrı yaptı. Biz diyoruz ki, bunun yerine tüm tepe yöneticilere (yüksek memurlara) yalnızca ortalama vasıflı işçi ücreti kadar ücret verilmelidir.

Bürokrasiyi denetleyebilmede bu çok önemlidir.

- Çalışma haftası 35 saat olmalıdır.
- Eşit işe eşit ücret olmalıdır. Pratikte kadınlara aynı iş için hâlâ daha az ücret ödenmektedir.
- Sovyetler Birliği'nde erkek şövenizmi çok yaygın. Buna karşı savaşım verilmelidir.
- İşyeri kolektifleri menecerleri seçmek yerine, işyerinin yönetimini üstlenmelidir.
- Parçabaşı çalışma kaldırılmalıdır.
- İşçi sınıfına grev hakkı tanınmalıdır
- Devlet ve menecerin çıkarları çalışan halkın çıkarları ile çelişirse sendikalar işçi sınıfının yanında durmalıdır.
- Eğitim kurumlarında işçi sınıfından ailelerin çocuklarına toplumdaki ağırlıkları kadar yer verilmelidir. Özellikle yüksek eğitim kurumlarında işçi sınıfından ailelerin çocuklarının oranı çok düşüktür. Bürokrasinin çocukları yüksek öğrenim görür. Sonuçta bürokrasi kendi kendini üretir. Bu değişmelidir.
- Tek parti sistemi kaldırılmalıdır. Çok partililiğe izin verilmelidir. Yalnızca komünist partisinin öncü rolünü benimseyenler vb. değil, gerçekten bağımsız partiler. Muhalefete tüm toplantı ve propaganda olanakları tanınmalıdır.
- Sovyetler ülkedeki en tepe güç olmalıdır. Bunlara seçim özgür ve açık olmalıdır. Bu yolla partiye devletin kaynaşması kaldırılmalıdır.
- Devlet sırrı kavramı kaldırılmalıdır.
- Akıl hastaneleri ve çalışma kampları siyasal amaçlar için kullanılmamalıdır.

Bu önlemler bizim anladığımız anlamda bir sosyalist sistem yaratır.

Özgürlüğü ve çok partililiğiyle bu demokrasi, burjuva

parlamentar sistem değildir. Parti diktatörlüğünü kurmuş bir proletarya diktatörlüğü ile değiştirmektir.

Gorbaçovun yapmakta oldukları birer siyasal devrim değildir. Ancak önümüzdeki aylarda ve yıllarda Sovyetler Birliği'nde sağda ve solda her tür siyasal çalışma ortaya çıkacaktır. Ve işçi sınıfının, bu durumdan Sovyetler Birliği ve öteki ülkelerde gerçek bir siyasal devrim yapmak için yararlanması için her şans vardır. Bu, dünya komünist hareketinde bir rönesans olacaktır. Görece önemli bir ülkede devrim Sovyetler Birliği'ndeki gelişmelere gerçekten yardımcı olabilir.

Leninist: Sosyalist Türkiye pekçok sosyalist ülkede gördüğümüz siyasal tutuculuktan nasıl kaçınacaktır? Bürokratik kast kaçınılmaz mıdır? Denetlenebilir mi?

Gerçek sosyalist demokrasi ve Sovyetler Birliği için önerdiğimiz önlemler, işçi sınıfının bürokrasi üzerinde denetimi anlamındadır.

Kapitalist toplumda bürokrasi egemen sınıfın sadık hizmetkarıdır. Gerçek güç, üretim araçlarının sahipliği ve denetimi yoluyla kapitalist sınıfın elindedir. Bu, bürokrasiyi sadık hizmetkar konumunda tutmayı kolaylaştırır.

Sosyalizm altında bu daha karmaşıktır. İşçi sınıfı bir bütün olarak ve tamamıyla yönetmeye henüz hazır değildir. O düzeye ulaştığı zaman devlet ortadan kalkacaktır. Devlet ve üretim araçları işçi sınıfının denetiminde değildir. Devleti ve üretim araçlarını bürokrasi denetlemektedir. Yalnızca sosyalist demokrasi ve demokratik girişim yoluyla bürokrasi sadık bir hizmetkar yapılabilir.

Leninist: Son olarak, bugünkü dünya komünist hareketine bakarsak, geleceğini nasıl değerlendirirsiniz?

Biz, komünistler olarak, gelecek konusunda tamamen iyimseriz. Günümüzün, II. Enternasyonal'in çöküş dönemiyle pek çok benzerlikleri var. Kişisel görüşüm, bugün, dünya komünist hareketinin çöküş döneminde yaşıyoruz.

Bu çöküş bir dünya savaşı ile gelmedi. Bu nedenle çöküş, uzatmalı, üstü kapalı, eşitsiz ve yavaş bir süreçtir. Ama, dünya komünist hareketi çökmektedir. O harekette artık gerçek devrimci partiler bulamazsınız.

Biz iyimseriz, evet tamamen iyimseriz, çünkü, bu hareket çöker yenisi yükselir, sonra o da çöker, yenisi yükselir. Bunlar çok önemli değildir. Dünya işçi sınıfı burada ve savaşıyor. İşçi sınıfı varoldukça devrimci yanıtını bulacaktır.

Son bir nokta olarak belirtmeliyim ki, dünya komünist hareketinin bu çöküşü, komünizmin, değil çöküşü, krizi bile değildir. Oportünizmin çöküşüdür. İnsanlığın ilerlemesinin anahtarına hâlâ Marksizm-Leninizm sahiptir.

İşçinin Sesi Sayı 341 11 Kasım 1987

RÖPORTAJ

Demokrasi uzlaşmanın değil, açık sınıf mücadelesinin sonucudur³⁵

SORU 1: Bugün Evren, “TKP kurulamaz” diye kesin tavır koymuş. O zaman: A) Siz hangi koşullarda ülkeye dönersiniz? B) Kutlu ve Sargın'ın serbest kalabileceklerini tahmin ediyor musunuz? Özal'ın tavrı ne olur?

YANIT 1/A: Evren'in şöyle ya da böyle demesiyle benim ülkeye dönmem arasında hiçbir bağ yoktur.

Evren daha darbenin ertesi günü “Enternasyonal'i

³⁵ *İşçinin Sesi*'nin introsu: *Hürriyet* gazetesi, 18 Kasım tarihli sayısında, R.Yürükoğlu yoldaşa yaptığı bir röportajı yayınladı. *Röportajın verilmiş biçimi, burjuva basın ahlakını yeniden sergiliyor.*

Hürriyet, R. Yürükoğlu yoldaşın *TKP'nin "Londra kanadının lideri"* olduğunu yazıyor. TKP'nin kanatları yoktur. Türkiye Komünist Partisi tektir, merkez organı *İşçinin Sesi*'dir. R. Yürükoğlu yoldaş da, *İşçinin Sesi*'nin editörüdür.

İkincisi, bundan önce *Yeni Gündem* ve *Nokta*'dan bildiğimiz makaslama, röportajın vurgusunu değiştirme, eksenini kaydırma gibi "taktik"ler *Hürriyet*'te fazlasıyla vardır. *Hürriyet*, sorduğu ilk soruya verilen yanıttan Evren'le ilgili olanlarını ayıklamış. illegal örgüt anlayışının savunulduğu paragrafı çıkartmış. Neden Yağcı değil de Kutlu adını kullandıklarına ilişkin, kendilerine yöneltilen sorunun fiilini üçüncü tekil şahısa çevirmiş. Pazarlığın yapıldığı koşulların çok değişken olduğunu, bu durumun çok çeşitli biçimlerde resmi liderlerin kaderini etkileyebileceğini açıklayan, Özal'ın tutumunu değerlendiren paragrafları dışarıda bırakmış. Röportajın önemli 2.sorusunu ve ona verilen yanıtı hiç yayınlamamış!

Burjuvazinin "özgür"(!) basını ve onun ahlakı buraya kadardır. *Hürriyet* *Hürriyet*'liğini yaptı. *Biz de* komünist ve özgür basın olarak görevimizi yapıyor, *Hürriyet*'e verilen röportajın tümünü yayınlıyoruz.

söyleyenler” diye bize düşmanca atıfta bulunmuştu. Sonradan, *Propaganda ve Ajitasyonun Güncel Sorunları* kitabımın adını vererek gerçekte hiçbir ilintisi olmayan bir saldırıda daha bulundu. Yani Evren'in son söylediklerine gelene kadar bunlar da var. Biz Evren'in dediklerine göre karar vereceksek, o yetkili bir yerde olduğu sürece ülkeye hiç dönmememiz gerekir!

Evren'in son söylediklerine gelince. Bir kez, konu olan örgütün adı TKP değil, TBKP'dir. Parti adı çarpıtılarak, Nabi Yağcı önderliğindeki TBKP yöneticilerinin “ülkeye dönüş” adı altında yaptıkları çirkin pazarlık, illegal TKP'yle bağlı gösterilmek isteniyor.

Resmiler adımızı haksız yere kullanıyorlardı. Bir süre önce onlar TİP'le birleşip TBKP adını alınca, partimizin, olağanüstü toplanan 6.Kongresi, adımızdan *İşçinin Sesi* takısını kaldırdı, partimizi öz adına yeniden kavuşturdu.

Her konuda olduğu gibi, legalite-illegalite konusunda da önemli olan doğru devrimci siyaseti savunmaktır. Bu doğrultuda her türlü legal olanaktan yararlanırsınız ama siyasetimizi bugünkü uyuz yasal çerçeveye hapsedtirmeyiz. Seçim, legale çıkıp çıkmamak arasında değil, doğru devrimci siyaset izleyip izlememek arasındadır. Bizim seçimimiz doğrudan yanadır.

Bunlarla bağlı olarak, TKP zaten kuruludur ve Evren, Özal gibilerinin her türlü demecinden bağımsız olarak çalışmaktadır. Özgürlüğünü de buradan almaktadır.

Evren'in sözleri bizce, “kesin tavır”dan çok, çirkin pazarlığın baştan saptanmış koşullarını sergileyen bir göstergedir. Ne demek istediğimi açıklayayım.

Resmiler TBKP adını aldıklarında biz, onların burada durmayacaklarını, gerçekte “komünist” sıfatından hepten kurtulmak istediklerini yazmıştık. Nitekim, geçenlerde

Yağcı'nın *Hürriyet*'te çıkan röportajında, kendisi de, TBKP olmazsa, “bir parti” kurulur, diyor. Sonra başka röportajlarda bunun tersini de söylediler. Ama bizce pazarlığın esas koşullarını o röportajdaki sözler yansıtıyordu. Pazarlık, resmi kadronun TBKP adını bile bırakarak legale çıkması biçiminde bağlanmıştı.

Resmiler, “komünist” sıfatından kurtulmak istiyorlar. Bunu, açıkça yaparlarsa, hiçbir aldatıcılıkları kalmayacak. Oysa onlara yüklenen işlev, komünist olmadan ama öyle görünerek işçi sınıfının mücadelesini saptırmaya çalışmaktır. Bu nedenle, 'komünist' sıfatını bırakmak için gerekçeye ihtiyaçları vardır. Evren son demeciyle işte bunu sağlıyor.

Senaryo işbölümü içinde yürüyor. Evren, bu işbölümünde kendine düşen rolü doğası gereği oynamaktadır.

İllegal bir partinin bir yöneticisi olarak ben hangi koşullarda dönerim, bunun ayrıntısını belirtemem. Ancak şu kadarını kesin olarak söyleyebilirim ki, bu, partimizin işçi düşmanı hiçbir pazarlığa alet edilmediği koşullarda olur.

YANIT 1 /B: Öncelikle ben size bir soru sorayım. Neden Nihat Sargın'ın asıl adını, Nabi Yağcı'nın ise illegal bir partideki parti adını kullanıyorsunuz?

Niyetiniz ne olursa olsun, Nabi Yağcı'ya yalnızca Kutlu demeniz Nabi Yağcı'yı ve yapılan bu pazarlığı en azından, sevimsiz göstermemek anlamına geliyor. Çünkü Nabi Yağcı'nın soyadı, ilginç bir raslantı olarak pazarlığın özünü güzel yansıtmaktadır.

Sorunun yanıtına gelirsek. Ortada bir pazarlık olduğu su götürmez gerçektir. Üstelik, bu pazarlıkta taraf resmiler değil, asıl olarak Sovyetler Birliği yönetimidir.

Bundan bir süre önce Radio Free Europe (Hür Avrupa Radyosu) adlı anti-komünist radyo istasyonunun Sovyetler'de daha iyi dınlenebilmesi için Türkiye'ye özel anten dikilmesi söz konusu edilmişti. Sanırız Amerikalı astronotun Ağrı dağında Nuh'un gemisine merak salması da bununla bağlıydı. Geçenlerde bu astronot Ağrı dağı yakınlarından geri döndü. Öyle anlaşılıyor ki, büyük olasılıkla, anten işinden de vazgeçildi. Bu vazgeçme neyin karşılığıydı?

Gazeteler, sosyalist bir ülkeden yayın yapan radyo istasyonunun kapatılacağını duyurdular. Bu, Sovyetler'in Türkiye'deki demokratikleşmeye(!) verdiği destekmiş. Sovyet yönetiminin bunu destek olarak nitelemesi, demokrasiden burjuvaziyle uzlaşmayı anlamasındandır. Uzlaşmayı bozacak birşeyi kaldırmak, bu mantıkla, demokrasiye destek sayılıyor.

Türkiye-Sovyetler Birliği ilişkilerinde daha başka “adımlar” da atılmıştır. Sovyetler'den ihaleler koparılmış, doğal gaz alınmıştır, vb. Bu gibi anlaşmalar için Sovyetler Birliği'nin devrimlerden vazgeçmesi hiç de gerekmezdi ama onların bakışı o kadar bulanmıştır ki artık bütün görüşmeleri, anlaşmaları bu çerçevede yürüyor. Resmilerin “dönüş” tantanası da aynı çerçevede bir pazarlıktır ve bağlanmıştır.

Ancak hem uluslararası koşullar, hem de özellikle Türkiye'nin koşulları son derece değişkendir. Pazarlığı yapan Türkiye devleti, içinde çelişik birçok burjuva çıkarlar barındırıyor. Bugün biri ağır basar, yarın bir başkası. Sonra, emperyalizmin zayıf halkası Türkiye'de, bu pazarlık daha tam uygulanmaya başlamadan açık düşmeye başlamıştır. Resmiler şimdiden aldattıcılıktan çok yitirdiler. Onlara yeniden itibar kazandırmak için bir süre tutuklama vb.

çeşitli önlemler gerekebilir.

Daha birçok etken sayılabilir ki bunlar, bu pazarlığın bundan sonra nasıl biçimlerde yürüyeceği, ya da hatta yürüyüp yürümeyeceği konusunda belirleyici ve hesaptakinden farklı rol oynayabilir. Şimdilik tutuklandıklarını duyduk. Bundan sonra neler olacağını da birlikte göreceğiz. Ancak şu kadarı kesindir. Ne olursa olsun, ortada bir pazarlık olmadığını göstermeyecektir.

Yağcı ve Sargın serbest de kalabilir, tutuklu da olabilir. Türkiye gibi bir ülkede azılı legalizm, burjuva yağcılığı vb. bile burjuvazinin güvenini garanti edemez. Ortam patlayıcıdır. İlerde beklenmedik gelişmeler olursa, pazarlık değişti denebilir, bozuldu denebilir, herşey denebilir, pazarlık zaten yoktu denemez. Pazarlığın varlığı artık tarihin arşivine geçmiş silinmez bir kayıttır. Bunun ötesinde bir tahmin yapmak doğru olmaz.

Özal'ın tavrına gelince. Burjuvazi içinde ve burjuva devlette çelişik çıkarlar vardır ve bunlar arasındaki çelişki keskinleşmektedir. Ama Evren ile Özal arasında çelişki, herhalde en son sayılacak olanıdır. Bu ikisi arasında görünüşteki tavır farklılıklarının çoğu danışıklı döğüştür.

Bu konuda da, Evren ve Özal'ın tavırları farklılaşırsa, büyük olasılıkla bu birbirini ve senaryonun bütünü tamamlayıcı nitelikte bir işbölümünü yansıtacaktır. Ciddi bir farklılaşma ortaya çıkarsa, o zaman da, işlerin o ikisinin bile arasını açacak kadar sarpa sardığını gösteren hoş bir kanıt olacaktır.

SORU 2: Avrupa Parlamentosu'na kınama tasarısı sunulmuş. Özal hükümeti bundan etkilenir mi? Baskı unsuru olur mu, en fazla ne olur?

YANIT 2: Geçenlerde Nabi Yağcı'nın, yine *Hürriyet*'teki röportajında Türkiye devletine verdiği bir akıl vardı. Avrupa'dan teknoloji almanın önemine değiniyordu.

Tasan kabul edilirse etkili olur ama nede etkili olacağını doğru belirlemek önemlidir. Uzun bir süredir Avrupa'ya ilişkin konular, hep demokratikleşme çerçevesinde sunuluyor. Sanki Türkiye'deki demokrasinin derecesi Avrupa' da belirleniyormuş gibi.

Demokrasi uzlaşmanın değil, tam tersine açık sınıf mücadelesinin sonucudur. Türkiye'deki güdük burjuva demokrasisi, yasalar delik deşik edilerek, gıdım gıdım genişliyorsa bunun ana nedeni de işçi sınıfımızın yükselen sınıf mücadelesidir. Türkiye'de burjuvazinin, sosyal demokratlar dahil hiçbir kanadı, işçi sınıfımızın talep ettiği demokratik hakların anlamlı bir azınlığını bile karşılayamaz. Bu Avrupa Parlamentosu için haydi haydi geçerlidir.

Öyleyse Avrupa parlamentosu kararı nede etkili olur? Türkiye'nin emperyalistleşme çabalarında etkili olur.

Keskinleşen sınıf çelişkilerini yumuşatmak umuduyla ve aynı zamanda kapitalizm emperyalistleşme aşamasına ulaştığı için, burjuvazi yıllardır emperyalistleşmek için çabalıyor. Bir süredir istenen Avrupa pasaportuyla, daha “iyi” yayılcılık yapmaktır. Bunun bir parçası da, Yağcı'nın akıl verdiği gibi, teknolojik destektir.

Tasarı kabul edilirse, burjuvazinin bazı hesapları bozulur. Yağcı ve yandaşlarıyla yapılan pazarlık, tasarının kabul edilmemesini sağlayabilir. Pazarlığa karşı çıkan burjuva kesimler olursa, Özal onları razı etmede bu kozu öne sürebilir.

Nitekim Yağcı'lar da Türkiye'nin emperyalist özelemleri açısından “değerli” bir koz olduklarının farkındadırlar. Zaten pazarlığa onlar da özde aynı açıdan

bakmaktadırlar. Başka bir deyişle, nasıl Lenin Kautsky'ler için sosyal-emperyalist diyordu, Yağcı'lar onların da beteriştir.

Türkiye burjuvazisinin başka halkları, emekçileri sömürerek içinde sus payı dağıtabilmesi için uğraşan “komünist” bozuntuları, yaptıkları pazarlığı yaşama geçirmeyi, Avrupa Parlamentosu'nun da yardımıyla garantileyip legale çıkınca demokrasi mi gelmiş olacak? İlgisi yok. Sahte “komünist”lere legaliteyle, olsa olsa güdük demokrasi, yanına bir de “sahte” sıfatı alır. Soruyu demokrasi açısından yanıtlarsak, etki, işte ancak bu olur.

İşçinin Sesi Sayı 342 25 Kasım 1987

EMAR VAKFI

ÜÇÜNCÜ KİTABIN SONU

EMAR VAKFI